

CARBRUC 2021

RBGS
วารสาร
บัณฑิตวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สหวิทยาการสังคมศาสตร์
และการสื่อสาร

การประชุมวิชาการระดับชาติ

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ครั้งที่ 1

เรื่อง “นวัตกรรมการจัดการสื่อสารภายใต้ภาวะวิกฤติ”

21 MAY
2021

COMMUNICATION ARTS CONFERENCE

The 1st RBRU

Conference Proceedings

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ

วันที่ 21 พฤษภาคม 2564

ณ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จัดโดย

วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร วารสารบัณฑิตวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คำนำ

การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่สนใจได้มีเวทีในการนำเสนอผลงานทางวิชาการและเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ร่วมกันโดยผลงานวิชาการที่ผ่านการประเมินคุณภาพให้เผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องนี้เป็นผลงานวิชาการจากทั่วประเทศ ซึ่งนำเสนอผลการวิจัย บทความวิชาการและผลการศึกษาค้นคว้าเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 43 เรื่อง โดยได้จัดกลุ่มผลงานตามการนำเสนอผลงานในกลุ่มย่อย จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) ด้านนวัตกรรมสื่อสารและเทคโนโลยี (2) ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (3) ด้านสถานการณ์ระดับชาติ (4) ด้านพัฒนาท้องถิ่นและท่องเที่ยว (5) ด้านบริหารธุรกิจ และ (6) ด้านการศึกษา

ในนามวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร และวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิชาการอันทรงคุณค่านี้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป

อาจารย์ ดร.สันตสิทธิ์ บริวงษ์ตระกูล

บรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

และวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี

คำกล่าวรายงาน

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑

“นวัตกรรมการจัดการการสื่อสารภายใต้ภาวะวิกฤต”

วันศุกร์ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุมวิชญ์กรรมประสิทธิ์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เรียน รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี ในนามผู้จัดโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑ “นวัตกรรมการจัดการการสื่อสารภายใต้ภาวะวิกฤต” โดยได้รับเกียรติจาก ศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ โสธนะเสถียร นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารและด้านการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เข้าร่วมการประชุม กระผมขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไวกุณท์ ทองอร่าม รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑ “นวัตกรรมการจัดการการสื่อสารภายใต้ภาวะวิกฤต” ครั้งนี้

คณะนิติศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2553 ก้าวเข้าสู่ปีที่ 12 ซึ่งเติบโตมาเรื่อยๆ เปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทั้งการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน การวิจัยประยุกต์ การวิจัยสถาบัน รวมไปถึงการสนับสนุนงานวิชาการรับใช้สังคมโดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้คณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย และเผยแพร่องค์ความรู้ต่อสาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิชาการร่วมกันจนนำไปสู่การพัฒนาทางวิชาการที่มีคุณภาพต่อไป จึงได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 1 ขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่สนใจ ได้มีเวทีในการนำเสนอ ผลงานทางวิชาการ และเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยเปิดรับบทความย่อ (Abstracts) ของบทความวิชาการ (Review Articles) หรือบทความวิจัย (Research Articles) พร้อมทั้งนำเสนอผลงานในรูปแบบบรรยาย (Oral Presentation) และรูปแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation) อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ การพัฒนาต่อยอดงานวิจัย ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศ และสังคมต่อไป และเป็นการจัดการรายได้ให้กับมหาวิทยาลัยอีกด้วย

โอกาสนี้ ผมขอขอบพระคุณ ท่านอธิการบดีเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้เกียรติเป็นประธานเปิดโครงการ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑ และผมขอเรียนเชิญ
ท่านเป็นประธานกล่าวเปิดโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference
ณ บัดนี้ ขอเรียนเชิญครับ

คำกล่าวเปิด

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑

“นวัตกรรมการจัดการการสื่อสารภายใต้ภาวะวิกฤต”

วันศุกร์ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุมวิชญกรรมประสิทธิ์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เรียน คณบดี คณาจารย์ และสวัสดีผู้เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน ผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้รับเกียรติเป็นประธานในพิธีเปิดโครงการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑

จากการที่ได้รับฟังการกล่าวรายงาน นับว่าเป็นสิ่งที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งที่คณะผู้จัดโครงการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทั้งการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัยประยุกต์ การวิจัยสถาบัน รวมไปถึงการสนับสนุนงานวิชาการรับใช้สังคมโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย และเผยแพร่องค์ความรู้ต่อสาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างนักวิชาการร่วมกัน จนนำไปสู่การพัฒนาทางวิชาการที่มีคุณภาพต่อไป จึงได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 1 ขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริม สนับสนุนผลงานวิจัย หรือผลงานวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่สนใจ ได้มีเวทีในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ และเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยเปิดรับบทความย่อ (Abstracts ของบทความวิชาการ (Review Articles) หรือบทความวิจัย (Research Articles) พร้อมทั้งนำเสนอผลงานในรูปแบบบรรยาย (Oral Presentation) และรูปแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation) อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ การพัฒนาต่อยอดงานวิจัย ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศและสังคมต่อไป

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดโครงการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑ ณ บัดนี้

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑

“นวัตกรรมจัดการการสื่อสารภายใต้ภาวะวิกฤต”

วันศุกร์ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุมวิชญกรรมประสิทธิ์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียนร่วมงาน
เวลา ๐๙.๐๐ - ๐๙.๑๐ น.	กล่าวรายงานโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
เวลา ๐๙.๑๐ - ๐๙.๓๐ น.	ประธานในพิธี กล่าวเปิดงาน โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวภูณท์ ทองอร่าม รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๐.๓๐ น.	ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “นวัตกรรมจัดการการสื่อสาร ภายใต้ภาวะวิกฤต” โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ โสธนะเสถียร ศาสตราจารย์ด้านนิเทศศาสตร์ และนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง
เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	การนำเสนอภาคโปสเตอร์ (Poster Presentation)
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	พักรับทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๔๕ น.	การนำเสนอภาคบรรยาย (Oral Presentation) รูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Google Meet
เวลา ๑๕.๔๕ - ๑๖.๓๐ น.	พิธีมอบรางวัล “ Best Paper Awards และ Best Poster Awards
เวลา ๑๖.๓๐ น.	พิธีปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ Communication Arts RBRU Conference ครั้งที่ ๑ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

หมายเหตุ : กำหนดการนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

: เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น. และเวลา ๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง

: เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหาร

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี “สร้างสรรค์นวัตกรรมจัดการการสื่อสาร เพื่อพัฒนาท้องถิ่น”

สารบัญ

งานวิจัยนำเสนอภาคบรรยาย

1	การจัดการการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุ ในจังหวัดจันทบุรี	11
	<i>ดวงทิพย์ บุญพันธ์, บวรสรณ์ เจียดำรง และ ภูมิพัฒน์ แก้วตาธนาวัฒนา</i>	
2	ความเหนียวแน่นของนายช่างภาคพื้นดิน	21
	<i>อังศนา อรัญญเวช, นปภา ภัทรกมลพงษ์ และ คงศักดิ์ ชมชุม</i>	
3	ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ด้วยการใช้วิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ	32
	<i>วิภาวี บัวผัน และ กาญจนา จันทะดวง</i>	
4	การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ของวังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	39
	<i>มติกา ลินธีรเดช, บวรสรณ์ เจียดำรง และ จำเริญ คังคะศรี</i>	
5	การปรับตัวของกระบวนการยุติธรรมภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019	47
	<i>ราณี ถนอมปัญญารักษ์ และ พิธพร ไทยภูมิ</i>	
6	การแลกเปลี่ยนกับการจัดการการสื่อสารของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาด โรคติดเชื้อโควิด-19	55
	<i>วรพงศ์ ไชยฤกษ์ และ ทิพวรรณ ทองคำ</i>	
7	การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี	65
	<i>ชุลีพร สิงหาชาติ, อภิวรรณ ศิรินันทนา และ ภูมิพัฒน์ แก้วตาธนาวัฒนา</i>	
8	ความต้องการของผู้โดยสารสูงอายุและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุต่อผลิตภัณฑ์และบริการ ของสายการบิน	78
	<i>บุรณัฐ คุ้มพิทักษ์, นปภา ภัทรกมลพงษ์, ยงยุทธ ลุจินตานนท์ และ นันทวัน อินทชาติ</i>	

สารบัญ

9	การคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน สายการบินต้นทุนต่ำ ในประเทศไทย 87	87
	<i>ชินธิเชษฐ รุ่งศรีตระกูล, นันทวัน อินทชาติ และ วราภรณ์ เต็มแก้ว</i>	
10	การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการจัดการเครือข่ายของชมรมสุขภาพในการเสริมสร้าง สุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 97	97
	<i>บวรสรรค์ เจียดำรง, เหมือนฝัน คงสมแสง และ สมพงษ์ เล็งมณีชัย</i>	

งานวิจัยนำเสนอภาคโปสเตอร์

1	โอกาสของธุรกิจอาหารผสมกัญชาของไทยและการสื่อสารกับผู้บริโภค 104	104
	<i>กฤษฎคุณ ผาณิตญาณกร</i>	
2	การบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล 109	109
	<i>กฤติเดช พุฒวัฒนาภรณ์</i>	
3	การเลือกใช้อี้ออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ที่มีส่วนผสมของกัญชา 116	116
	<i>กฤษฎคุณ ผาณิตญาณกร และ จเร เกื้อนพวงแก้ว</i>	
4	ศึกษาความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” 129	129
	<i>จุลสิทธิ์ ดีเรกกิจ</i>	
5	การวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารของรายการข่าว บนแฟนเพจโทรทัศน์ 133	133
	<i>ณัฐธินี ชูช่วย</i>	
6	ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ 143	143
	<i>ตรีฉัตร ชื่นศิลป์</i>	
7	การให้ทัศนะค่านิยมองค์กรบริษัทข้ามชาติอินเดียในกรุงเทพมหานคร 148	148
	<i>ทศพร มะหะหมัด, ชยาภรณ์ แสงเฟื่อง และ ทิพนภา ชาริรักษ์</i>	

สารบัญ

8	การดำเนินโครงการสวนปันสุขสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในพระตำหนักสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช วัดบางสร้อย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี 156 <i>ธรรคพงศ์ วงษ์สวัสดิ์, พรจิต อรัญยกานนท์, ทรงพล มงคลจิรวัดน์ และ พระปลัดสาธิต ทองเปรม</i>
9	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น 166 <i>ปานิสรา จตุพรมงคล</i>
10	พฤติกรรมการรับฟังและความพึงพอใจต่อรายการวิทยุออนไลน์ ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 174 <i>พนม วรรณศิริ</i>
11	กลวิธีการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 182 <i>วรินธร แจ้งโรจน์</i>
12	โครงสร้างการเล่าเรื่องและการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ไทย เรื่อง ฮาร์ทพิท เลี้ยงนัก...รักมัยลุง 191 <i>สยาม เจริญอินทร์พรหม</i>
13	พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การใช้บริการ และความพึงพอใจของนิสิต ระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา 199 <i>ไฉน จิตมั่น, ทรงยศ บัวเฟื่อน และ บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ</i>
14	การรับรู้และการจัดการข่าวปลอม ทางเฟซบุ๊ก ของนิสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 207 <i>สุกัญญา บุรณเดชาชัย และ ณิชวีโรจน์ มหายศ</i>
15	การรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์กับภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต 217 <i>นลินรัตน์ อ้าช้าง, กังวาท ฟองแก้ว และ บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ</i>
16	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 225 <i>ชัยสิทธิ์ เจียมสกุล, ณัฐนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>

สารบัญ

17	บทบาทของกานันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจ๊กसान อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี 232 <i>กฤษดา แสงสว่าง, ณฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>
18	ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 240 <i>จันทร์ คุปตวาทีน, รวีวรรณ สนั่นวรเกียรติ และ บังอร แก่นจันทร์</i>
19	ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวัง ของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา 248 <i>ชัยยุทธชุตีวัต สุดสว่าง, ณฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>
20	การจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 256 <i>ธนกฤต โชคธนาสมบัติ ณฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>
21	การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 263 <i>บังอร แก่นจันทร์, จันทร์ คุปตวาทีน และ รวีวรรณ สนั่นวรเกียรติ</i>
22	บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขต เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี 271 <i>เบญจพล เนินริมหนอง, ณฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>
23	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว 278 <i>ปณิตา พิพัฒน์นอก, ณฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>
24	คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม 287 <i>ประภัสสร กระแสชัย บังอร แก่นจันทร์ และ พัฒนี คักดีไต่ชานนท์</i>
25	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา 296 <i>ปณิตาทัด สติดี, ณฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>

สารบัญ

26	การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 304 <i>พัฒน์ ศักดิ์เดชาพนธ์, ประภัสสร กระแสนัย และ จันตรี คุปตวาทีน</i>
27	ปรากฏการณ์ทางสังคมกรณี Covid-19 กับการพึ่งพาสื่อมวลชนและสื่อบุคคลของคนไทย 311 <i>วรางคณา นิยมฤทธิ์ และ ตริย์รัตน์ ปลื้มปิติชัยกุล</i>
28	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 321 <i>ศิริพร ทองศิริ, ณัฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>
29	การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 329 <i>สมชาย ทองศิริ, ณัฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>
30	ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายกเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว 338 <i>สุเวช สริมล้ำจวน, ณัฐนนท ทวีสิน และ ธนาชัย สุขวณิช</i>
31	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสาร และประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา 346 <i>ธีร ชัยสุทธิ และ วรธรรม พงษ์สีชมพู</i>
32	การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด 356 <i>กฤตยภัทร ธรรมรุจี, จำเริญ คังคะศรี, ภูริพัฒน์ แก้วตาธนาวัฒนา และ อภิวรรณ คีรีนนทนา</i>
33	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข 362 <i>รวีวรรณ สนั่นวรเกียรติ, พัฒน์ ศักดิ์เดชาพนธ์ และ ประภัสสร กระแสนัย</i>

การจัดการการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของเครือข่ายสุขภาพ ของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี

Communication Management to Enhance the Health of Elderly Health Network in Chanthaburi Province

ดวงทิพย์ บุญพันธ์¹ บวรสรรค์ เจียดำรง² ภูริพัฒน์ แก้วตาธนาวัฒนา³

Doungthip Bunphan, Bavonsan Chiadamrong, Phuriphat Kaewtatanawattana

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการจัดการการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารสุขภาพ และสังเคราะห์รูปแบบเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้ทราบถึงการจัดการการสื่อสารและเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุ และแนวทางการสร้างเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 4 แห่งๆ ละ 7 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน ได้แก่ ผู้สูงอายุชมรมแบดมินตันจันทบุรี ผู้สูงอายุชมรมลีลาศจันทบุรี ผู้สูงอายุชมรมแอโรบิกจันทบุรี และผู้สูงอายุที่มาใช้บริการออกกำลังกายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการการสื่อสารและเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ (1) การบริหารจัดการชมรม (2) การสื่อสารสุขภาพของชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ 1) ชมรมแบดมินตันจันทบุรี เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง 2) ชมรมลีลาศจันทบุรี เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ 3) ชมรมแอโรบิกจันทบุรี เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ และ 4) ผู้มาใช้บริการออกกำลังกายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) เป็นการสื่อสารภายในบุคคล (3) ส่งผลเชิงบวกต่อสุขภาพของสมาชิกชมรม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านจิตวิญญาณ และ 4) ด้านสังคม (4) การจัดการปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมพบว่า มีปัญหาอุปสรรคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัญหาสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการออกกำลังกายในช่วงฤดูฝน ปัญหาต้นทุนงบประมาณของชมรมและปัญหาสมาชิกเครือข่ายขาดความความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ 2) แนวทางการสร้างเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ดังนี้ (1) สมาชิกเครือข่ายปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของชมรม (2) มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่าย (3) สร้างความสัมพันธ์ ทางสังคมระหว่างสมาชิกเครือข่าย โดยการจัดกิจกรรมชมรมทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย (5) มีงบประมาณที่เพียงพอ (6) ผู้นำเครือข่ายมีภาวะผู้นำ เสียสละ มีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การจัดการการสื่อสารสุขภาพ, การจัดการเครือข่ายสุขภาพ, ผู้สูงอายุ, ชมรมสุขภาพของผู้สูงอายุ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการสื่อสาร) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
M.Com.Arts. (Communication Management). Faculty of Communication Arts Rambhai Rajabhat University

*Corresponding author

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Assistant Professor. Faculty of Communication Arts Rambhai Rajabhat University

³ อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Ph.D. Faculty of Communication Arts Rambhai Rajabhat University

Abstract

The research article on communication management to enhance the well-being of the elderly health network in Chanthaburi province is qualitative research to analyze health communications and synthesize the health network model of the elderly in Chanthaburi province to know the management of communication and health networks of the elderly and how to establish a health network for the elderly in Chanthaburi province. 4 places for 7 people, including 28 elderly chanthaburi badminton club. Elderly Chanthaburi Club Chanthaburi Aerobics Club elderly and elderly who use exercise services in King Taksin Maharaj Park (Thung Na Chee) The results showed that 1) Communication management and health networks of the elderly in Chanthaburi include (1) Management of clubs (2) Health communication of elderly clubs in Chanthaburi province, namely 1) Chanthaburi Badminton Club is a network of all-channel communications, 2) Chanthaburi Leelas Club is a reel communication network 3) Chanthaburi Aerobics Club is a reel communication network. And 4) Fitness services in King Taksin Maharaj Park (Thung Na Chee) are internal communications, (3) positively affect the health of club members, divided into 4 areas: 1) physical, 2) psychological, 3) spiritual, and 4) social. (4) Handling obstacles in activities It was found that there were barriers to the perception of information about the elderly through social networks. The problem of places is unfavorable for exercise during the rainy season. 2) Guidelines for building a health network for the elderly in Chanthaburi (1) Network members follow the rules. (2) The club's regulations are communicated between network members, (3) establishing social relationships between network members by organizing formal and informal club activities, (4) learning exchanges between network members, (5) having sufficient budgets, (6) network leaders having leadership, sacrificial, visionary and exemplary activities for the elderly.

Keywords: Health Communication Management, Health Network Management, Elderly, Elderly Health Club

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรคือ การเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) กระแสการสร้างเสริมสุขภาพจึงได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตและคุณภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านสุขภาพได้รับการกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์ของระบบสุขภาพเชิงรุก เพื่อให้สามารถจัดการปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนและมีความหลากหลาย แต่สามารถหลีกเลี่ยงหรือแม้แต่สามารถป้องกันได้ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) การเข้าถึงบริการทางด้านสุขภาพเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอที่จะทำให้ทุกคนมีสุขภาพที่ดีซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของระบบสุขภาพ การที่ผู้สูงอายุจะมีสุขภาพที่ดีได้นั้นผู้สูงอายุต้องสามารถพึ่งพาตนเองในด้านสุขภาพและสามารถเข้ามามีส่วน

ร่วมในการดูแลการบริหารจัดการระบบสุขภาพของตนเองได้ โดยถือว่าสุขภาพเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุทุกคนต้องช่วยกัน “สร้าง” สุขภาพ มากกว่าการ “ซ่อม” สุขภาพ

กระแสความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การป้องกันการดูแล การรักษา รวมถึงการสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ตลอดจนการจัดระบบบริการสุขภาพในระดับต่างๆ (Health Care Services) รูปแบบและกระบวนการสื่อสารจึงจำเป็นต้องพัฒนาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ และประสบการณ์ เพื่อให้สามารถตอบรับและสอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายในด้านสุขภาพของสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยุติธรรม และทั่วถึง (ชัยวัฒน์ ล้วนคงสมจิตร,

2549) และปัจจุบันเรื่องของสุขภาพอยู่บนพื้นฐานของสุขภาพะ
ทั้งมิติทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางปัญญา (จิตวิญญาณ)
รวมทั้งมิติของคน ครอบครัว ชุมชน และสังคม (ประเวศ วสี,
2551) องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาสุขภาพและระบบสุขภาพจึง
ไม่ใช่เรื่องของระบบการแพทย์เพียงอย่างเดียวแต่เป็นเรื่องของ
ความร่วมมือกันของสังคม บทบาทที่สำคัญของเครือข่ายจึง
จำเป็นต้องร่วมกันสร้างค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพด้วย
การสื่อสารของเครือข่ายสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดมีสุขภาพ
ที่แข็งแรง อายุยืนยาวปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ และสามารถดำรง
ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขที่สามารถ เรียกได้ว่าเป็น “เครือ
ข่ายสุขภาพ”

อำเภอเมืองจันทบุรี ถือเป็นอำเภอที่มีเศรษฐกิจเจริญ
ก้าวหน้าอำเภอหนึ่งและมีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย จึงได้มีการ
หลังไหลของแรงงานและการย้ายถิ่นฐานของประชากรจาก
ภาคอื่นๆ เข้ามาอาศัยอยู่กันมากขึ้น โดยในปัจจุบันมีจำนวน
ผู้สูงอายุประมาณ 12,536 คน (ข้อมูลจากระบบสถิติทางกา
ทะเบียน กรมกิจการผู้สูงอายุ ณ 28 กุมภาพันธ์ 2562) ซึ่งผู้
สูงอายุก็ต้องการการดูแลสุขภาพเพื่อให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง
ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ และต้องการหากิจกรรมทำเพื่อ
ความผ่อนคลายยามว่างให้ร่างกายและจิตใจมีความเบิกบาน
แจ่มใส กลุ่มหรือชมรมต่างๆ ที่สร้างเสริมสุขภาพให้ผู้สูงอายุ
ได้ทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญในการที่จะ
สามารถรองรับและส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ มีการจูงใจ ชักนำ
และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมำทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างเสริมสุข
ภาพให้กับตนเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้สูงอายุในอำเภอเมือง
จันทบุรีจึงเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องได้รับการดูแลเกี่ยวกับ
เรื่องสุขภาพ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคม “ผู้สูง
อายุ” และการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุให้มีความเข้ม
แข็ง จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารของเครือข่ายสุขภาพ พร้อมทั้ง
สร้างและพัฒนาเครือข่ายสุขภาพในระดับพื้นที่ให้คงอยู่ การมี
ส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในลักษณะ
การบูรณาการเพื่อสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ บนพื้นฐานเศรษฐกิจ
พอเพียงด้านสุขภาพในระดับครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้ม
แข็ง จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการศึกษาเรื่อง
การจัดการการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสุขภาพะของเครือข่าย
สุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ดังจะได้ทำการวิจัยตาม
วัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารสุขภาพของผู้สูงอายุใน
จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุ
ในจังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์

1. การจัดการการสื่อสารสุขภาพ หมายถึง กระบวนการ
สื่อสารสองทางระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารที่เปิดโอกาสให้
สมาชิกกลุ่ม ชมรม หน่วยงาน องค์กร มีการแลกเปลี่ยนสื่อสาร
ระหว่างกัน มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพได้ง่ายและทั่ว
ถึง หรือมีวิธีการสื่อสารต่างๆ เช่น วิธีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความ
คิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพ และการรับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มผู้สูง
อายุที่เป็นสมาชิกชมรมแบดมินตัน ชมรมลีลาศ ชมรมแอโรบิก
และผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
(ทุ่งนาเขย) ในจังหวัดจันทบุรี
2. การจัดการเครือข่ายสุขภาพ หมายถึง การรวมตัวกัน
ของบุคคล กลุ่ม ชมรม ที่มีความสนใจในเรื่องของสุขภาพเหมือน
กัน มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ได้ทำกิจกรรมเหล่านั้นร่วมกัน
และให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน
3. สุขภาพ หมายถึง สภาวะอันสมบูรณ์ของความเป็น
อยู่ที่ดีแก่ (1) ทางกาย เช่น ร่างกายแข็งแรงมีพลังกำลัง สามารถ
ทำงานหรือกิจกรรมได้ (2) ทางจิตใจ เช่น ไม่เครียด ไม่มีปัญหา
ชีวิต ได้แก่ ปัญหาทางด้านการเงิน ปัญหาการทำงาน ปัญหาคร
ครว และปัญหาสุขภาพ (ปัญหาสุขภาพ คือ โรคที่เป็นอุปสรรคต่อ
การออกกำลังกาย) (3) ทางปัญญา เช่น มีสติปัญญาดี เข้าใจสภาพ
ความเป็นจริง มีคุณธรรมจริยธรรม และมีน้ำใจช่วยเหลือเอื้ออาทร
และ (4) ทางสังคม เช่น อยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน และสังคมได้
4. ผู้สูงอายุ หมายถึง ประชากรชายหรือหญิงที่มีอายุ
60 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจันทบุรี ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถ
ออกกำลังกายได้และไม่เป็นโรคที่เป็นอุปสรรคต่อการออกกำลัง
ภายในนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุชมรมแบดมินตัน ชมรมลีลาศ ชมรม
แอโรบิก และผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช (ทุ่งนาเขย)
5. ชมรมสุขภาพของผู้สูงอายุ หมายถึง กลุ่มประชากร
ชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่มารวมตัวกันเป็น
สมาชิกของกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่จัดตั้งเป็นชมรมหรือเป็นกลุ่มที่ไม่

เป็นทางการอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเขตอำเภอเมืองจันทบุรี ได้แก่ ชมรมแบดมินตัน ชมรมลีลาศ ชมรมแอโรบิค และผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย)

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารสุขภาพที่ใช้ในการสร้างเครือข่ายการสื่อสารของผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มเป้าหมาย คือ 1. ผู้สูงอายุชมรมแบดมินตันจันทบุรี 2. ผู้สูงอายุชมรมลีลาศจันทบุรี 3. ผู้สูงอายุชมรมแอโรบิคจันทบุรี 4. ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) รวมทั้งเก็บข้อมูลทางเอกสารโดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายสุขภาพ แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ มาวิเคราะห์ส่วนต่างๆ ของการวิจัย โดยมีระยะเวลาการดำเนินงานวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ถึง เดือนมกราคม 2564 จนข้อมูลมีการอิมตัว

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายสุขภาพ ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะเครือข่ายการสื่อสารสุขภาพของชมรมแบดมินตัน ชมรมลีลาศ ชมรม แอโรบิค และผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) ในจังหวัดจันทบุรี โดยรูปแบบ การจัดการในการสร้างเครือข่ายสุขภาพ ซึ่ง Mark V. Remond (2001, pp.266-267 อ้างถึงใน สุรัชดา ราคา, 2550) กล่าวไว้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) Chain network เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่ 2) Wheel network เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ 3) Circle network เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม 4) Y network คือ เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย 5) All-channel network เครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง และได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพ ซึ่ง ประเวศ วะสี (2545 : 5) ได้ขยายแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพขององค์การอนามัยโลกที่ได้ให้ความหมายของ “สุขภาพ” (Healthy) คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิตวิญญาณ ทางปัญญา และทางสังคม นอกจากนี้การดำเนินงานดังกล่าวยังพบว่าชมรมสุขภาพของผู้สูงอายุมีการ

บริหารจัดการชมรมให้ชมรมดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนซึ่งต้องอาศัยปัจจัยสำคัญของการบริหารจัดการ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ อุปกรณ์ เครื่องใช้ เครื่องมือต่างๆ รวมทั้งอาคารสถานที่ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเข้ามาเป็นกรอบในการศึกษา ดังที่ เกษม จันทรแก้ว (2540 : 521-514) เสนอว่าการนำแผนงานที่ได้กำหนดไว้แล้วไปดำเนินการร่วมกับทรัพยากรทำให้เกิดผลผลิตหรือการใช้ปัจจัยการบริหาร ได้แก่ คน งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุการ ฯลฯ ก่อให้เกิดผลผลิตขั้นสุดท้าย

วิธีการศึกษา

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์แบบเจาะลึกของเครือข่ายสุขภาพชมรมแบดมินตันจันทบุรี ชมรมลีลาศจันทบุรี ชมรม แอโรบิคจันทบุรี และผู้มาใช้บริการออกกำลังกายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพและแนวทางการสร้างเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี พร้อมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มในกิจกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งสมาชิกในชมรมเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรม

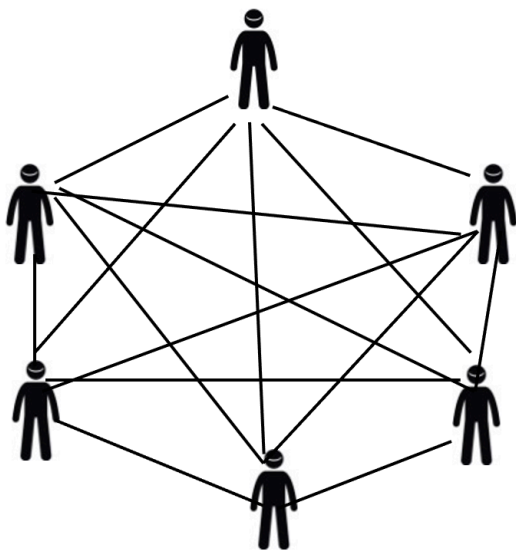
ผลการศึกษา

1. การจัดการการสื่อสารและเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้สูงอายุชมรมแบดมินตันจันทบุรี ชมรมลีลาศจันทบุรี ชมรมแอโรบิคจันทบุรี และผู้มาใช้บริการออกกำลังกายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) มีการดำเนินการ ดังนี้

1) การบริหารจัดการชมรม ชมรมแบดมินตันจันทบุรี มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสนาม และมีคณะกรรมการบริหารงานชมรม ได้แก่ 1) ประธานชมรม 2) รองประธาน และ 3) กรรมการสนาม ซึ่งชมรมมีค่าใช้จ่ายแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้ที่เป็นสมาชิกชมรมจะเสียค่าสมัครปีละ 200 บาท และเสียค่าบำรุงสนามวันละ 10 บาท 2) ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกจะเสียค่าบำรุงสนามวันละ 20 บาท และเสียค่าลูกขนไก่ที่เบิกมาใช้ลูกละ 72 บาท โดยชมรมจะเปิดให้บริการ วันจันทร์ถึงวันเสาร์ เวลา 16.00 น. - 22.00 น. และวันอาทิตย์เวลา 16.00 น. - 20.00 น. ส่วนชมรมลีลาศจันทบุรี มีตำแหน่งประธานชมรม จำนวน 2 คน ตำแหน่งเหรียญ และ

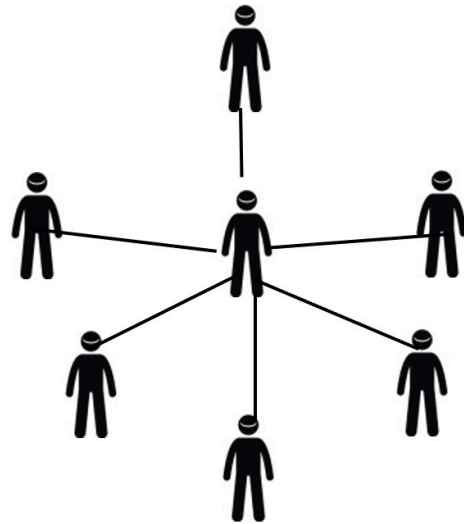
คณะกรรมการชมรม 5 - 7 คน โดยสถานที่ฝึกลีลาศแห่งนี้มีค่าสมาชิก 100 บาท ต่อเดือน สำหรับเป็นค่าสาธารณูปโภคให้กับสถานที่ ทำการฝึกซ้อมในวันจันทร์ - วันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 19.00 น. - 20.30 น. ส่วนชมรมแอโรบิคจันทบุรีและผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) มีการจัดระเบียบภายในสวนสาธารณะของเทศบาลเมืองจันทบุรี ซึ่งไม่เสียค่าสมัคร ค่าใช้จ่าย หรือค่าบริการรักษา ทุกคนสามารถไปออกกำลังกายได้

2) การสื่อสารสุขภาพของชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ 1) ชมรมแบดมินตันจันทบุรี เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทางเป็นเครือข่ายการสื่อสารที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึงได้โดยตรง ซึ่งไม่ต้องผ่านสมาชิกคนอื่นๆ และเป็นเครือข่ายที่เป็นแบบกึ่งทางการ โดยไม่มีข้อจำกัดการสื่อสารของสมาชิก การพบปะกันแบบเห็นหน้าค่าตา พบกันเมื่อใดก็สนทนากันในเรื่องต่างๆ ในระหว่างการทำกิจกรรม โดยการมาออกกำลังกายแบดมินตันผู้สูงอายุไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของวันและเวลา ผู้ใดว่างวันใด เวลาใดก็มาพบกันที่สนามแบดมินตัน มีการใช้แอปพลิเคชันไลน์ในการติดต่อสื่อสารทุกคนสามารถสื่อสารกันได้ เพราะทุกคนรู้จักและสนิทสนมกัน และมีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เฉพาะเวลามีงานสำคัญ รวมทั้งเฟซบุ๊กมีการอัพเดทข่าวสารข้อมูลต่างๆ

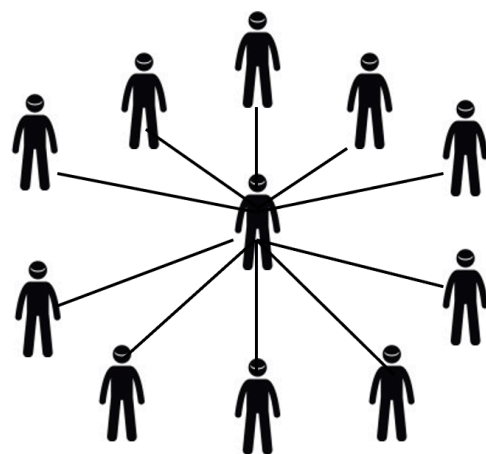
ภาพที่ 1 การสื่อสารชมรมแบดมินตันจันทบุรี

2) ชมรมลีลาศจันทบุรี เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อที่มีการรวมอำนาจไว้ที่แกนนำ บุคคลที่เป็นผู้นำมีอำนาจมากที่สุด ให้สมาชิกคนหนึ่งซึ่งรับข่าวสารนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ มีการใช้สื่อบุคคล ไลน์ เฟซบุ๊ก และสื่อดนตรีในการติดต่อสื่อสาร เป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ

ภาพที่ 2 การสื่อสารชมรมลีลาศจันทบุรี

3) ชมรมแอโรบิคจันทบุรี เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อที่มีการรวมอำนาจไว้ที่แกนนำ บุคคลที่เป็นผู้นำมีอำนาจมากที่สุดให้สมาชิกคนหนึ่งซึ่งรับข่าวสารนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ มีการสื่อสารโดยใช้สื่อบุคคล ป้าย สัญลักษณ์ และสื่อดนตรี เป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ

ภาพที่ 3 การสื่อสารชมรมแอโรบิคจันทบุรี

4) ผู้มาใช้บริการออกกำลังกายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) มีการสื่อสารภายในบุคคล เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีป้ายสัญลักษณ์กฎระเบียบของทางเทศบาลเมืองจันทบุรีเป็นผู้ดูแล เป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้สูงอายุมาออกกำลังกายเพียงคนเดียว ไม่มีการสื่อสารกับบุคคลอื่น และไม่มีการใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทใด มาถึงสวนสาธารณะก็พร้อมร่างกายเสร็จจากนั้นก็ทำการเริ่มวิ่ง และกลับบ้านหรือแวะตลาดหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม

3) ส่งผลเชิงบวกต่อสุขภาพ ผู้สูงอายุออกกำลังกายด้วยกีฬาแบดมินตัน ลีลาศ แอโรบิก และใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) ส่งผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดขึ้นแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ เสริมสร้างบุคลิกภาพ ความแข็งแรงกล้ามเนื้อ 2) ด้านจิตใจ สุขภาพจิตดี ไม่เครียด สนุกสนาน ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อารมณ์สุนทรีย์ ไม่เซื่องซึม 3) ด้านจิตวิญญาณ ความจำ สติปัญญาดี มีสมาธิ ไม่ฟุ้งซ่าน และ 4) ด้านสังคม ได้เพื่อน สร้างความสัมพันธ์และสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น

4) การจัดการปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมพบว่า ชมรมแบดมินตันจันทบุรี ชมรมลีลาศจันทบุรี ชมรมแอโรบิกจันทบุรี และผู้มาใช้บริการออกกำลังกายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) มีปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาไม่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) ปัญหาอุปสรรคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เนื่องจากผู้สูงอายุชมรมแบดมินตันจันทบุรี และชมรมลีลาศจันทบุรีบางรายใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารไม่เป็น เช่น เฟซบุ๊ก ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ และผู้สูงอายุเห็นว่ามีความยุ่งยากเมื่อเปรียบเทียบกับกรพบปะพูดคุยในระหว่างที่พบเจอกัน ซึ่งมีแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ผู้สูงอายุ

ใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการสื่อสารกันในระหว่างที่พบกัน และใช้แอปพลิเคชันไลน์ และใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากง่ายและสะดวก 2) ปัญหาสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการออกกำลังกายในช่วงฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี ทำให้ผู้สูงอายุชมรมแอโรบิก และผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) ไม่สามารถออกกำลังกายได้ เนื่องจากสถานที่ออกกำลังกายเป็นสถานที่โล่งแจ้ง ไม่ได้เป็นอาคาร และไม่มีหลังคา จึงทำให้ช่วงประมาณเดือนนี้ไม่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างต่อ

เนื่อง จึงส่งผลทำให้ผู้สูงอายุต้องงดการทำกิจกรรม ในระยะนี้ และยังมีแนวโน้มทางแก้ไขปัญหาคือชัดเจน โดยชมรมแอโรบิกในช่วงฤดูฝน ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายอยู่บ้าน โดยการทำงานบ้าน วิ่งเหยาะ แกว่งแขนขา หรือเปิดเพลงเต้นแอโรบิก และผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) ในช่วงฤดูฝน ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายอยู่บ้าน หรือบางคนไม่ได้ ออกกำลังกายเลย 3) ปัญหาด้านงบประมาณของชมรม ชมรมผู้สูงอายุมีปัญหารายได้ไม่พอทำให้สมาชิกต้องลงทุนเอง เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์บางอย่าง ค่าเครื่องแต่งกาย เป็นต้น เพราะการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหลากหลายย่อมมีความจำเป็นในเรื่องของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับเงินในการสนับสนุนกิจกรรมของชมรม จึงต้องอาศัยการร่วมสมทบทุนกันของสมาชิก การจัดกิจกรรมหารายได้ และขอรับการสนับสนุนจากบุคคลภายนอก เพื่อให้ชมรมมีการดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งชมรมผู้สูงอายุมีการดำเนินการและมีแนวทางแก้ปัญหา โดยชมรมแบดมินตันมีการจัดการแข่งขันกันของผู้สูงอายุตามโอกาสและงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชมรม มีการจัดทำเสื้อขายในราคา 299 บาท และเมื่อหักค่าใช้จ่ายก็นำเงินส่วนที่เหลือเข้าชมรม เป็นต้น และชมรมได้ขอรับผู้สนับสนุนจากสถานที่ต่างๆ ในการจัดกิจกรรม เป็นการจัดการกิจกรรมเพื่อให้ชมรมมีการดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และชมรมลีลาศจันทบุรี มีการจัดการสังสรรค์ลีลาศประจำปี ปีละ 2 - 3 ครั้ง ซึ่งการสังสรรค์ลีลาศจะจัดขึ้นทั้งในโรงแรมโดยขายบัตรให้กับสมาชิก และจัดขึ้นตามสถานที่ต่างๆ อย่างเช่น งานสังสรรค์ในโรงเรียนประจำจังหวัด หรืองานสังสรรค์ของสมาชิกโรตารี 3) ปัญหาสมาชิกเครือข่ายขาดความรู้/ความเข้าใจเรื่องสุขภาพ ชมรมผู้สูงอายุทั้ง 4 แห่ง ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขภาพ การดูแลสุขภาพที่ถูกต้อง เนื่องจากเครือข่าย/ผู้นำยังไม่ให้ ความสำคัญกับด้านผู้สูงอายุ และด้านสังคม ชมรม/เครือข่าย ไม่ได้ได้รับการพัฒนาศักยภาพ และการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ไม่มีการจัดทำเอกสารแนวทางการดูแลสุขภาพ รวมทั้งการประสานงาน การวางแผน และการสนับสนุน ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้ชัดเจน ให้มีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน

2. แนวทางการสร้างเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุ ในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ชมรมแบดมินตันจันทบุรี ชมรมลีลาศจันทบุรี ชมรมแอโรบิกจันทบุรี และผู้มาใช้บริการออกกำลัง

ภายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเซย) เป็นภาระหน้าที่ที่ต้องได้รับความร่วมมือกันในลักษณะ การรวมตัวเป็นเครือข่ายสุขภาพในการทำงานร่วมกัน ทั้งแก้ปัญหา และประเมินผล เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกัน นั่นก็คือ การมีสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรีร่วมกัน กลวิธีที่สำคัญ ที่จะส่งเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง และยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดเวทีประชาคม การติดต่อสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่ดี มีผู้นำเครือข่ายที่มีภาวะผู้นำ เสียสละ มีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่าง ในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุ มีงบประมาณที่เพียงพอ การให้เกียรติและการร่วมกันสร้างค่านิยม และวัฒนธรรมที่ดีโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การออกแบบกิจกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุผ่านการมีส่วนร่วม ในเวทีประชาคม และพัฒนาข้อตกลงร่วมกันในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรีมีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถอภิปรายการจัดการการสื่อสาร และเครือข่ายสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรีได้ 4 ประเด็น ดังนี้

การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ

จากผลการศึกษาการดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุเพื่อให้ชมรมประสบผลสำเร็จและสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการชมรมที่ต้องอาศัยการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ โดยการร่วมสมทบทุนกันของสมาชิก การจัดกิจกรรมหารายได้ และขอรับการสนับสนุนจากบุคคลภายนอก เพื่อทำให้ชมรมมีการดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการ โดยการใช้ความหมายของสมคิด บางโม (2545) ว่า การจัดการ หมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์กร และนอกองค์กร ที่ต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่า ชมรมแบดมินตันจันทบุรีมีการบริหารจัดการชมรมที่ต้องอาศัยคน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ โดยค่าใช้จ่ายแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้ที่เป็นสมาชิกชมรมจะเสียค่าสมัครรายปี ละ 200 บาท และเสียค่าบำรุงสนามวันละ

10 บาท 2) ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกจะเสียค่าบำรุงสนามวันละ 20 บาท และเสียค่าลูกขนไก่ที่เบิกมาใช้ลูกละ 72 บาท ส่วนชมรมลีลาจันทบุรีมีการบริหารจัดการชมรมที่ต้องอาศัยคน เงิน ซึ่งได้แก่ค่าสมาชิก 100 บาทต่อเดือน สำหรับเป็นค่าสาธารณูปโภคให้กับสถานที่ฝึกซ้อม โดยมีเหรียญกีฬาหน้าที่ได้รับจ่ายเงิน และเก็บรักษาเงิน และการบริหารจัดการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานของชมรม การที่ชมรมประสบผลสำเร็จหรือไม่มาขึ้นอยู่กับเพียงใด ชมรมอยู่รอดหรือไม่และมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการที่ดี ถ้าชมรมใดขาดการบริหารจัดการที่ดีแล้วย่อมทำให้ชมรมนั้นล่มสลายไปหรือไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของ เกษมจันทร์แก้ว (2540 : 512 - 514) ว่าการนำแผนงานที่ได้กำหนดไว้แล้วไปดำเนินการร่วมกับทรัพยากร ทำให้เกิด ผลผลิตหรือการใช้ปัจจัยการบริหาร ได้แก่ คน งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุการ ฯลฯ ก่อให้เกิดผลผลิต ขึ้นสุดท้าย ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ชมรมแบดมินตันจันทบุรี มีการบริหารงานชมรมโดยมีคณะกรรมการบริหาร ได้แก่ 1) ประธานชมรม 2) รองประธานชมรม 3) กรรมการสนาม (ผู้ดูแลสนาม) 4) เหรียญกีฬา และชมรมลีลาจันทบุรี มีการบริหารงานชมรม โดยมีประธานชมรม และรองประธานชมรม จำนวน 2 คน ตำแหน่งเหรียญกีฬา และคณะกรรมการชมรม 5 - 7 คน ทำหน้าที่บริหารจัดการชมรมให้ดำเนินงาน ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสื่อสารสุขภาพของชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี

จากผลการศึกษาการสื่อสารสุขภาพของชมรมแบดมินตันจันทบุรี เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึงได้โดยตรง ซึ่งไม่ต้องผ่านสมาชิกคนอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารสุขภาพ โดย Mark V. Remond (2001, pp.266-267 อ้างถึงใน สุรัชตา ราคา, 2550) ได้กล่าวถึงรูปแบบของเครือข่ายการสื่อสารไว้ว่า เครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึงได้โดยตรงไม่ต้องผ่านสมาชิกคนอื่น ๆ เรียกได้ว่าเป็นเครือข่ายที่สมบูรณ์มากที่สุด เพราะไม่มีข้อจำกัด การสื่อสารของสมาชิก โดยเครือข่ายนี้จะเปิดโอกาสให้มีปฏิสัมพันธ์อันสูงที่สุด จากการศึกษาพบว่า ชมรมแบดมินตันจันทบุรีไม่มีข้อจำกัดในเรื่องการสื่อสารของสมาชิกการพบปะกันแบบเห็นหน้า

คำตา พบกันเมื่อใดก็สนทนากัน ในเรื่องต่างๆ ในระหว่างการทำกิจกรรม โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของวันและเวลา ผู้ใดว่างวันใดเวลาใดก็มาพบกันที่สนามแบดมินตัน และมีการใช้แอปพลิเคชันไลน์ในการติดต่อสื่อสาร ทุกคนสามารถสื่อสารกันได้เพราะทุกคนรู้จักและสนิทสนมกันและมีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เฉพาะเวลามีงานสำคัญ รวมทั้ง เพชบุ๊กที่มีการอัพเดทข่าวสารข้อมูลต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตพล บันทัดทอง (2557) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารมากที่สุด โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านทางช่องทางโทรศัพท์มือถือ และนิยมใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน Line ซึ่งสามารถโต้ตอบสื่อสารกันได้อย่างอิสระไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน เวลาใด

ชมรมลีลาศจันทบุรีและชมรมแอโรบิคจันทบุรี เป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ ที่มีการรวมอำนาจไว้ที่แกนนำ Mark V. Remond (2001, pp.266-267 อ้างถึงใน สุรัชดา ราคา, 2550) กล่าวถึงรูปแบบของเครือข่ายการสื่อสารไว้ว่า เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อเป็นเครือข่ายที่รวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางมากที่สุด บุคคลที่อยู่ตรงกลางจะเป็นผู้นำและมีอำนาจมากที่สุด สมาชิกคนหนึ่งซึ่งรับข่าวสารนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า ชมรมลีลาศจันทบุรีมีบุคคลที่เป็นแกนนำในการติดต่อสื่อสารสอบถามสมาชิกในกลุ่มอย่างใกล้ชิดเพื่อรักษาความเป็นสมาชิกลีลาศไว้ และแกนนำก็พร้อมที่จะประกาศตนให้สาธารณชนได้รู้จัก และเกิดความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยไม่เน้นเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ยังสามารถดึงดูดเยาวชนรุ่นใหม่ให้สนใจลีลาศโดยการฝึกสอน และสาธิตลีลาศในจังหวะต่างๆ ให้สมาชิกใหม่ผู้เข้ามาลองฝึกลีลาศจนสามารถลีลาศได้ และสามารถโน้มน้าวให้สมาชิกของเครือข่ายกิจกรรมลีลาศซื้อบัตรและเข้าร่วมงานสังสรรค์ประจำปีได้ และชมรมแอโรบิคจันทบุรีมีการสื่อสารสุขภาพโดยภาษากาย ของผู้นำเต้นบนเวที แสดงไปยังผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุปฏิบัติตามซึ่งสอดคล้องกับ เอื้ออารีย์ สันติศิริ (2546, หน้า 51) กล่าวว่า การสื่อสารนั้น หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสารผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งอาจเป็นคำพูด การเขียน การแสดงท่าทาง ไปยังผู้รับสารอย่างมีวัตถุประสงค์ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมาย และมีการตอบสนองตามวัตถุประสงค์

ของผู้ส่งสาร ซึ่งจากการการศึกษาพบว่า ชมรมแอโรบิคจันทบุรี ผู้นำเต้นได้เตรียมท่าเต้นสำหรับผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุได้ฟังเสียงเพลง และปฏิบัติตามผู้นำบนเวที โดยภาษากาย กิริยาท่าทาง สีหน้า ดวงตา น้ำเสียง การแต่งกาย สัญลักษณ์ ของผู้นำเต้นบนเวที และสื่อดนตรี ซึ่งผู้สูงอายุได้ให้ความร่วมมือรับคำสั่งและปฏิบัติตามและร่วมสนองความรู้สึก การรับรู้จากผู้นำไปสู่เป้าหมายร่วมกันและสร้างจินตนาการร่วมผู้นำเต้น ทำให้การสื่อสารดังกล่าวประสบผลสำเร็จและดำเนินกิจกรรมไปได้ด้วยดี

แม้ว่าการสื่อสารนั้นถ่ายทอดจากคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ส่งสารไปสู่อีกคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้รับสารเพื่อสามารถทำให้ข้อมูล ซึ่งมีได้ถูกจำกัดเพียงแค่การส่งถ่ายความหมายเท่านั้น แต่ยังคงรวมถึงความเข้าใจนั้นคือสารที่ส่งไปนั้นต้องเป็นสารที่เข้าใจได้ของผู้รับ เพราะหากคนไทยพูดภาษาไทยกับคนอังกฤษ ซึ่งไม่สามารถเข้าใจภาษาไทยเลย ก็เท่ากับว่าการสื่อสารไม่ได้เกิดขึ้นแต่หากสามารถใช้ภาษาท่าทางประกอบ และทำให้เกิดความเข้าใจตรงตามเจตนาสามารถทำให้เป้าหมายบรรลุผลได้จึงจะนับได้ว่าเป็นการสื่อสารสามารถทำความเข้าใจได้ แม้แต่การสื่อสารกับตนเองที่สื่อสารของบุคคลคนเดียว อาจเป็นการพูดกับตนเองหรือมีปฏิกริยาของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การคิดถึงเรื่องราวต่างๆ เพียงคนเดียว ได้แก่ การร้องเพลง การเรียน การอ่าน การออกกำลังกาย หรือการทำกิจกรรม ก็เป็นการสื่อสารด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับเสนาะ ดิเียวาร์ (2541: 27-32) กล่าวว่า การสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) เป็นกิจกรรมการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสื่อสารกับตนเอง ทั้งคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจหรือพูดกับตนเอง กิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นในใจของบุคคลเพียงลำพังที่สำคัญความหมายของการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นตนเองเป็นผู้แปลความหมายนั้นๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการออกกำลังกายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) มาออกกำลังกายเพียงคนเดียวมีการสื่อสารภายในตัว ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยมีระบบประสาทส่วนกลางศูนย์กลางในการแบ่งการส่งสารและการรับข่าวสารภายในตัวของบุคคล โดยไม่มีการสื่อสารกับบุคคลอื่น และไม่มีการใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทใด ผู้สูงอายุเข้ามาถึงสวนสาธารณะและวอร์มร่างกายเสร็จจากนั้น ก็ทำการเริ่มเดินและวิ่ง และกลับบ้านหรือแวะตลาดหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม

ส่งผลเชิงบวกต่อสุขภาพ

การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีสุขภาพที่แข็งแรงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านการศึกษา ด้านการทำงาน เป็นต้น เนื่องจากผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงมีความสามารถทางร่างกาย จิตใจมากกว่าคนที่ไม่แข็งแรง จึงอาจกล่าวได้ว่าการมีสุขภาพดีนั้นเป็นเรื่องที่คนทุกคนปรารถนา ดังพุทธสุภาษิตที่ว่า “อโรคาปรมา ลาภา” ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ ดังนั้น การออกกำลังกายจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อคนทุกเพศทุกวัย ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2545 : 5) ที่ได้ให้ความหมายของ “สุขภาพ” (Healthy) ไว้ว่า คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิตวิญญาณ ทางสังคม และทางปัญญา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรีที่มามีอาการร่างกายด้วยกีฬาแบดมินตัน ลีลาศ แอโรบิก และใช้บริการสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเซย) ส่งผลเชิงบวกต่อสุขภาพที่เกิดขึ้นแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ เสริมสร้างบุคลิกภาพ ความแข็งแรงกล้ามเนื้อ 2) ด้านจิตใจ สุขภาพจิตดี ไม่เครียด สนุกสนาน ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ อารมณ์สุนทรีย์ ไม่เซื่องซึม 3) ด้านจิตวิญญาณ ความจำ สติปัญญาดี มีสมาธิ ไม่ฟุ้งซ่าน และ 4) ด้านสังคม ได้เพื่อน สร้างความสัมพันธ์และสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมภาพร ปิงมูล (2560) พบว่า การออกกำลังกายเป็นประจำทำให้มีสุขภาพดี ช่วยชะลอความเสื่อมของร่างกาย ช่วยให้ปอดและหัวใจแข็งแรง ทำให้ลดความเครียดได้ และการออกกำลังกายช่วยลดอาการเจ็บป่วย ทำให้มีรูปร่างดี ร่างกายมีความกระชับ ได้สัดส่วนมีความคล่องตัว และการออกกำลังกายสามารถเพิ่มสมรรถนะภาพทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาได้ และการออกกำลังกายเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และได้พบเพื่อนใหม่

การจัดการปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานขององค์กรขนาดใหญ่ องค์กรขนาดเล็ก หรือชมรมแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการอย่างไรก็ตามทุกองค์กรมักประสบกับปัญหาในด้านต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารของผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุบางรายไม่เคยเข้าใช้งานเฟสบุ๊ก เนื่องจากใช้งานไม่เป็น และไม่มีไม่มีความชำนาญเกี่ยวกับ

เทคโนโลยีในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัชญา ทิพย์มาลัย (2562) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสิทธิของผู้สูงอายุผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มีปัญหาและอุปสรรคด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เนื่องจากบางรายใช้ไม่เป็น และบางรายต้องรอลูกหลานช่วยในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ บางรายไม่ได้ใช้โทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน และบางรายไม่มีอินเทอร์เน็ตในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และบางรายไม่สะดวกในการที่จะต้องชำระค่าใช้จ่ายในเรื่องดังกล่าว และมีความยุ่งยากเมื่อเปรียบเทียบกับการพูดคุยกับเพื่อนหรือคนรู้จัก หรือจากข่าวทางโทรทัศน์หรือจากการประชุมที่มีความสะดวกกว่า

ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีปัญหาด้านงบประมาณ จึงมีการจัดงานประจำปี งานสังสรรค์เพื่อจัดหารายได้เข้าชมรมระดมทุนจากสมาชิก และขอรับการสนับสนุน และปัญหาสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการออกกำลังกายในช่วงฤดูฝน ทำให้ผู้สูงอายุต้องออกกำลังกายอยู่บ้าน และปัญหาผู้สูงอายุขาดความรู้เข้าใจเรื่องสุขภาพ โดยมีแนวทางแก้ไขปัญหาคือจัดทำเอกสารแนวทางการดูแลสุขภาพที่ถูกต้อง และจัดหาผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพมาบรรยายให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในชมรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานะวัฒนา สุขวงศ์ และ วรภัทร จิตชัย (2557) ได้ทำการศึกษา แนวทางการสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของเทศบาลนคร นนทบุรี พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเกิดจิตอาสาเพื่อช่วยเหลืองานด้านสุขภาพสาธารณสุขควรมีเสียงตามสายหรือวิทยุชุมชนที่เป็นประโยชน์ เพื่อรับทราบข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้อง และเพิ่มการสื่อสาร ด้านข่าวสารทุกรูปแบบ สร้างแรงจูงใจและเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกกำลังกาย ส่งเสริมด้านสุขภาพ มีบริการ ตรวจเลือด เบาหวาน และไขมัน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้นำชุมชนควรมีความเสียสละ มีความเป็นประชาธิปไตย และควรมีสนามกีฬากลางแจ้ง สนามแบดมินตัน และสระว่ายน้ำ

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชมรมผู้สูงอายุ 4 ชมรม ได้แก่ ชมรมแบดมินตันจันทบุรี ชมรมลีลาศจันทบุรี ชมรมแอโรบิกจันทบุรี และผู้มาใช้บริการออกกำลังกาย

ภายในสวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทุ่งนาเขย) ดังนั้น จึงควรศึกษากลุ่มหรือชมรมอื่นๆ ในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดอื่นๆ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นแบบอย่างให้กับการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายด้านอื่นๆ ต่อไป

2. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในส่วนของการประเมินการสื่อสารสุขภาพควรใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่าง

บุคคล เนื่องจากข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้เห็นว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร จึงน่าสนใจที่จะศึกษาเพื่อพิจารณาให้เห็นถึงแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเอง

3. ศึกษาการสื่อสารของเครือข่าย/ชมรมอื่นๆ ที่มีความเข้มแข็งเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมีความเหมือนหรือแตกต่างกับเครือข่าย/ชมรมผู้สูงอายุอย่างไร โดยเฉพาะใน ด้านของการดำเนินงานและการบริหารจัดการภายในเครือข่าย/ชมรม

บรรณานุกรม

- กันตพล บันทัดทอง. (2557). “พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ละความพึงพอใจของกลุ่ม คนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร”. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์), มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2540). โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ ล้วนคงสมจิตร. (2549). การสื่อสารในเครือข่ายโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ มูลนิธิหมอชาวบ้าน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา วัฒนา สุขวงศ์ และ วรภัทร จิตชัย. (2557). แนวทางการสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของเทศบาลนครนทบุรี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ประเวศ วะสี. (2545). สุขภาพสังคมสู่สังคมสันติภาพ มนุษย์ร่วมทุกข์กันได้. นนทบุรี : สำนักงาน ปฎิรูประบบสุขภาพและสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- _____. (2551). สุขภาวะที่สมบูรณ์. หมอชาวบ้าน. หน้า 352,2551, สิงหาคม. กรุงเทพฯ.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2546). การสื่อสารสุขภาพ : ศักยภาพของสื่อมวลชนในการส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- วรรษญา ทิพย์มาลา. (2562). พฤติกรรมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสิทธิของผู้สูงอายุผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน), มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- สุรัชตา รากา (2550). กระบวนการสื่อสารกับเยาวชนของเครือข่ายครูนักรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2545). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทยาพัฒนา.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2541). การสื่อสารในองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอื้อการย์ สันติศิริ. (2546). การสื่อสารกับการรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร : กรณีศึกษา บริษัทโรงพยาบาลไทยนครินทร์ จำกัด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อำภาพร ปิงมูล. (2560). การสื่อสารกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของประชากรในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ความเหนื่อยล้าของนายช่างภาคพื้นดิน

Fatigue on Aircraft Maintenance Personnel

อังศนา อรัญญเวช¹ นปภา ปถารกมลพงษ์² คงศักดิ์ ชมชุม³

Angsana Arunyawej, Napapa Patarakamonpong, Kongsak Chomchum

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความเหนื่อยล้าของนายช่างภาคพื้นดิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าของนายช่างภาคพื้นดิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นายช่างภาคพื้นดินที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จำนวน 286 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) ปัจจัยด้านบุคคล 3) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน 4) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต และ 5) คำถามเพิ่มเติมอื่น ๆ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าทางสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้ามี 3 ด้าน 1) ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้ามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การมีอาการเจ็บป่วย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ระหว่างการปฏิบัติงาน ความเครียดก่อนหรือระหว่างการปฏิบัติงาน และปัญหาสุขภาพ เช่น ภาวะทางสายตา ภาวะน้ำหนักตัวเกินมาตรฐาน ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้ามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ภาระงานที่มากเกินไป การทำงานมากกว่า 12 ชั่วโมงติดต่อกันหลายวัน และสภาพแวดล้อมของที่ทำงานที่ไม่เหมาะสม ตามลำดับ และ 3) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต ที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้ามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การงดอาหารมื้อใดมื้อหนึ่งของวัน หรือรับประทานอาหารไม่เพียงพอ การนอนหลับน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน และการมีสภาพแวดล้อมในห้องนอนที่ไม่เหมาะสม ตามลำดับ ดังนั้นให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดการ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพองค์กรซ่อมบำรุงควรมีการบริหารจัดการกับความเหนื่อยล้าให้กับนายช่างภาคพื้นดิน และนายช่างภาคพื้นดินควรปฏิบัติตามและมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : ความเหนื่อยล้า นายช่างภาคพื้นดิน ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต

¹ นักศึกษาหลักสูตรการจัดการการบินมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน

Master of Aviation Management Program student, Civil Aviation Training Center, E-mail: angsanaimm@gmail.com

*Corresponding Author

² ผู้อำนวยการกองวิชาภาษาอังกฤษเทคนิคการบิน สถาบันการบินพลเรือน

Main Advisor Director of Aviation Technical English Division, Civil Aviation Training Center.

³ อาจารย์ ดร. วิชาภาคพื้นสังกัดกองวิชาอิเล็กทรอนิกส์การบิน สถาบันการบินพลเรือน

Professor of Aviation Electronics Division, Civil Aviation Training Center.

Abstract

The purpose of this research is to study the various factors that contribute to fatigue on aircraft maintenance personnel. All sample were selected amount 286 persons from members of aircraft maintenance personnel working at Suvarnabhumi airport. The data collection used the online questionnaire as major instrument including; part 1 personal data, part 2 personal factor, part 3 operational factor, part 4 lifestyle behavior factor and part 5 additional question. The data is analyzed by using statistical methods such as frequency and percentage.

The results showed that the three major aspects that contribute to fatigue on aircraft maintenance personnel; 1) Personal factors, 3 most common personal factors contributing to fatigue on aircraft maintenance personnel are illnesses such as headaches and stomachache during operations, stress before or during work and health problems such as visual acuity and overweight respectively 2) Operational factors, 3 most common operational factors contributing to fatigue on aircraft maintenance personnel are excessive workload, working more than 12 hours a day and improper work environment. respectively and 3) Lifestyle behavior factors, 3 most common lifestyle behavior factors contributing to fatigue on aircraft maintenance personnel are skipping a meal or inadequate consumption, sleeping less than 8 hours per day and improper bedroom environment respectively. Therefore, in order to maintain the work efficiency of aircraft maintenance personnel, the maintenance department should provide fatigue management for aircraft maintenance personnel which they can comply with and be prepared for the operation.

Keywords: Fatigue, Aircraft Maintenance Personnel, Personal Factors, Operational Factors, Lifestyle Behavior Factors

บทนำ

เที่ยวบินแต่ละเที่ยวบินที่ทำการบริการให้แก่ผู้โดยสารนั้น จำเป็นต้องมีพนักงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำการบินด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด ซึ่งนอกจากนักบินที่มีหน้าที่สำคัญในการขนส่งผู้โดยสารจากจุดเริ่มต้นไปถึงปลายทางแล้ว ยังมีนายช่างภาคพื้นดินที่มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้แก่อากาศยานที่เป็นยานพาหนะเพื่อใช้ในการให้บริการแก่ผู้โดยสาร ซึ่งนายช่างภาคพื้นดินมีหน้าที่หลัก คือ ดูแล ซ่อมบำรุงโครงสร้างและลำตัวของเครื่องบิน รวมถึงระบบการทำงานของเครื่องบินและเครื่องยนต์ เพื่อให้อากาศยานมีสภาพสมควรเดินอากาศ (International Civil Aviation Organization, 2010) นายช่างภาคพื้นดินจึงเสมือนเป็นด่านแรกในการเตรียมความพร้อมเพื่ออากาศยานที่สมบูรณ์แบบ และมีความปลอดภัยสูงสุด ดังนั้นประสิทธิภาพในการทำงานของนายช่างภาคพื้นดินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งาน

ที่ได้รับมอบหมายนั้นเป็นไปตามมาตรฐานและความปลอดภัย ในการปฏิบัติงานของนายช่างภาคพื้นดินจำเป็นต้องปฏิบัติงานไม่เป็นเวลา การปฏิบัติงานเป็นกะ มีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากต้องปฏิบัติงานในที่แจ้ง มีสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง เช่น ร้อนจัด ฝนตก หรือพายุ เป็นต้น และด้วยภาระงานที่ต้องมีการใช้แรงในการซ่อมบำรุงอากาศยาน หรือต้องมีการแก้ปัญหาเร่งด่วนเพื่อให้อากาศยานมีความปลอดภัยสูงสุดก่อนให้บริการแก่ผู้โดยสาร ซึ่งภาวะเหล่านี้้อาจก่อให้เกิดความเหนื่อยล้าได้ง่ายส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่สามารถเกิดความผิดพลาด หรืออาจนำไปสู่อุบัติเหตุ และอุบัติเหตุ

ภาวะความเหนื่อยล้าเป็นอาการหนึ่งซึ่งส่งผลให้ความสามารถทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจลดลง ขาดแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงาน (ตริยา เลิศหัตถศิลป์, 2554) โดยมากสาเหตุของภาวะความเหนื่อยล้าเกิดขึ้นจากการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอ การนอน

หลักที่ไม่มีคุณภาพ การทำงานไม่เป็นเวลาหรือการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการทำงานที่อยู่ในภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทำงานไม่เป็นเวลา และอาชีพที่ต้องมีภาวะรับความกดดันสูง ซึ่งบุคคลที่มีภาวะเหนื่อยล้าจากการทำงาน อาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ หงุดหงิดง่าย รู้สึกเศร้าหมอง เบื่อหน่าย เป็นต้น ภาวะเหนื่อยล้าจากการทำงานจะส่งผลเสียต่อการปฏิบัติงานได้เช่น ขาดความกระตือรือร้น ขาดความสนใจในงาน ขาดงานบ่อย และประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานลดลง ซึ่งในงานด้านการบินโดยเฉพาะนายช่างภาคพื้นดินที่ต้องมีหน้าที่ในการดูแล บำรุงรักษาอากาศยาน จำเป็นต้องมีสภาพร่างกายและจิตใจที่พร้อมสำหรับการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัยสูงสุดสำหรับอากาศยานที่จะทำการบิน

ปัจจุบันจากสถานการณ์การแพร่กระจายของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 จนมาถึงปัจจุบันส่งผลให้จำนวนผู้โดยสารลดลง และสถานการณ์การแพร่เชื้อนี้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบินทั่วโลกเนื่องจากต้องมีมาตรการในการจำกัดการเดินทางทางอากาศครอบคลุมทุกประเทศ แต่การปฏิบัติงานของนายช่างภาคพื้นดินไม่ได้ลดลงมากเนื่องจากสายการบินทั่วโลกเกิดการปรับตัวในการเปลี่ยนอากาศยานที่ใช้ขนส่งผู้โดยสารเป็นการขนส่งสินค้า โดยการบรรทุกสินค้าไว้บนที่นั่งของผู้โดยสาร หรือการถอดที่นั่งผู้โดยสารเพื่อบรรทุกสินค้าได้มากขึ้น และถึงแม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัสจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบินของไทยอย่างใหญ่หลวง แต่ด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการขนส่งทางอากาศ รวมถึงการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิตและการซ่อมบำรุงอากาศยานของภูมิภาคอาเซียน ช่างซ่อมบำรุงอากาศยานจึงเป็นบุคลากรส่วนหนึ่งในการตั้งรับอุตสาหกรรมการบินในอนาคตที่จะกลับมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าของนายช่างภาคพื้นดิน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหนื่อยล้าของนายช่างภาคพื้นดิน ท่าอากาศยาน

สุวรรณภูมิ จากแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และศึกษาความเหนื่อยล้าของนายช่างภาคพื้นดิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมในด้านปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการใช้ชีวิตของนายช่างภาคพื้นดิน

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นายช่างภาคพื้นดินคนไทย ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จำนวน 1013 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic sampling) ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 286 คน ซึ่งได้จากตารางสำเร็จรูปของ ทาโร่ ยามาเน่ กำหนดที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบของเครื่องมือ ดังนี้ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพ และตำแหน่ง โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้าคือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการใช้ชีวิต โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจากตัวเลือก 2 ตัวเลือก (Dichotomous question) ได้แก่ ใช่ ไม่ใช่ และ ส่งผล ไม่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า

ส่วนที่ 5 คำถามเพิ่มเติมอื่น ๆ โดยให้แสดงข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแบบปลายเปิด (Open-ended questionnaire) เกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ (Google Form) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน ซึ่งเริ่มจากการส่งแบบสอบถามให้แก่ นายช่างภาคพื้นดินที่รู้จักตามแต่ละสายการบิน และให้นายช่างภาคพื้นดินเหล่านั้นกระจายแบบสอบถามให้ได้จำนวนตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและค่าทางสถิติอ้างอิง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานะภาพ และตำแหน่ง โดยสถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านบุคคล ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต โดยลักษณะคำถามเป็นการเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจากคำตอบที่ใช้ 2 ตัว เลือก ได้แก่ ใช่ ไม่ใช่ และ ส่งผล ไม่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า โดยสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ในการอธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า

ส่วนที่ 5 คำถามเพิ่มเติม เป็นคำถามเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิดเพิ่มเติมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความเหนื่อยล้าของนายช่างภาคพื้นดินโดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนายช่างภาคพื้นดินที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานะภาพ และตำแหน่ง แสดงรายละเอียดในตารางที่ 1, 2, 3 และ 4 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	253	88.46
เพศหญิง	21	7.34
อื่น ๆ	12	4.20
รวม	286	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า นายช่างภาคพื้นดินที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 286 คน เป็นเพศชายมากที่สุด มีจำนวนเป็นจำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 88.46 รองลงมาเป็นเพศหญิงจำนวน

21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.34 และน้อยที่สุดเป็นเพศอื่น ๆ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ 21-25 ปี	33	11.54
อายุ 26-30 ปี	71	24.83
อายุ 31-35 ปี	77	26.92
อายุ 36-40 ปี	57	19.93
อายุ 41-45 ปี	20	6.99
อายุ 46-50 ปี	12	4.19
อายุ 51-55 ปี	10	3.50
อายุ 56-60 ปี	6	2.10
รวม	286	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า นายช่างภาคพื้นดินที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 286 คน มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 31-35 ปีมากที่สุด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 26.92 รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 26-30 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 24.83 และน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 56-60 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานะภาพ

สถานะภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	166	58.04
สมรส	104	36.36
หย่าร้าง	5	1.75
อื่น ๆ	11	3.85
รวม	286	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า สถานะภาพของนายช่างภาคพื้นดินที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 286 คน ส่วนใหญ่มีสถานะภาพโสดเป็นจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 58.04 รองลงมา มีสถานะภาพสมรส จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 สถานะภาพหย่าร้าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 และสถานะภาพอื่น ๆ น้อยที่สุดเป็นจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
Mechanic	185	64.69
Engineer	101	35.31
รวม	286	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า นายช่างภาคพื้นดินที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 286 คน มีตำแหน่งเป็น Mechanic มากกว่า Engineer มีจำนวน Mechanic จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 64.69 และเป็น Engineer จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 35.31

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า โดยแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ปัจจัยด้านบุคคล

ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดิน เกิดความเหนื่อยล้า	ส่งผล ร้อยละ	ไม่ส่งผล ร้อยละ	อันดับ
1. ปัญหาสุขภาพ	61.05	38.95	3
2. โรคประจำตัว	37.78	62.22	4
3. อาการเจ็บป่วยระหว่างปฏิบัติงาน	84.44	15.56	1
4. ความเครียด	65.31	34.69	2

จากตารางที่ 5 ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า พบว่า อาการเจ็บป่วยระหว่างการปฏิบัติงานของนายช่างภาคพื้นดิน ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.44 รองลงมา คือ ความเครียดก่อนหรือระหว่างการปฏิบัติงานของนายช่างภาคพื้นดิน คิดเป็นร้อยละ 65.31 ปัญหาสุขภาพของนายช่างภาคพื้นดิน คิดเป็นร้อยละ

61.05 และโรคประจำตัวของนายช่างภาคพื้นดิน คิดเป็นร้อยละ 37.78 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า โดยแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ปัจจัยการปฏิบัติงาน

ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดิน เกิดความเหนื่อยล้า	ส่งผล ร้อยละ	ไม่ส่งผล ร้อยละ	อันดับ
1. ที่ทำงานมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม	90.91	9.09	3
2. การทำงานมากกว่าวันละ 12 ชั่วโมง	93.30	6.70	2
3. การทำงานล่วงเวลาเกินกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน	73.43	26.57	9
4. การมีเวลาพักผ่อนน้อยกว่าวันละ 11 ชั่วโมงก่อนปฏิบัติงาน	86.21	13.79	7
5. การมีวันหยุดน้อยกว่า 2 วันติดต่อกัน	84.31	15.69	8
6. การเริ่มทำงานรอบเช้าก่อนเวลา 06.00 น.	87.50	12.50	5
7. การทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	87.98	12.02	4
8. การไม่ได้พักระหว่างปฏิบัติงาน	87.50	12.50	5
9. การถูกเปลี่ยนตารางการปฏิบัติงานกะทันหัน	60.00	40.00	10
10. ภาระงานที่มากเกินไป	93.79	6.21	1

จากตารางที่ 6 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า พบว่า ภาระงานได้รับมอบหมายมีปริมาณมากเกินไป ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า

มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.79 รองลงมา คือ การทำงานมากกว่าวันละ 12 ชั่วโมงติดต่อกันหลายวัน คิดเป็นร้อยละ 93.30 การมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 90.91

การทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 87.98 การเริ่มงานรอบเช้าก่อนเวลา 06.00 น. ซึ่งเท่ากับ การไม่ได้พักระหว่างปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 87.50 การมีเวลาพักผ่อนน้อยกว่าวันละ 11 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 86.21 มีวันหยุดน้อยกว่า 2 วันติดต่อกัน คิดเป็นร้อยละ 84.31 การทำงานล่วงเวลามากกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 73.43 และ การถูกเปลี่ยนตารางการปฏิบัติ

งานกะทันหันประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 60.00 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า โดยแสดงรายละเอียดในตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 ปัจจัยการพฤติกรรมการใช้ชีวิต

ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า	ส่งผลร้อยละ	ไม่ส่งผลร้อยละ	อันดับ
1. การนอนหลับน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน	56.54	43.46	2
2. การใช้เวลา 17 ชั่วโมงตั้งแต่ตื่นนอนในการทำงาน และกิจกรรมอื่น ๆ ต่อเนื่องก่อนเข้านอนอีกครั้ง	50.24	49.76	4
3. สภาพแวดล้อมในห้องนอนไม่เหมาะสม	51.85	48.15	3
4. การงดอาหารมื้อใดมื้อหนึ่ง หรือรับประทานอาหารไม่เพียงพอ	68.42	31.58	1
5. การออกกำลังกายก่อนเข้านอน	16.48	83.52	8
6. การดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเข้านอน	31.52	68.48	6
7. การดื่มเครื่องดื่มคาเฟอีนก่อนเข้านอน	19.51	80.49	7
8. การใช้ยาที่ช่วยให้นอนหลับหรือยาที่ส่งผลให้เกิดอาการง่วงนอน	36.84	63.16	5

จากตารางที่ 7 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า พบว่า การงดอาหารมื้อใดมื้อหนึ่งของวัน หรือรับประทานอาหารไม่เพียงพอ ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.42 รองลงมา คือ นอนหลับน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 56.54 การมีสภาพแวดล้อมในห้องนอนที่ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 51.85 การใช้เวลา 17 ชั่วโมงตั้งแต่ตื่นนอน ในการทำงานและกิจกรรมอื่น ๆ ต่อเนื่องก่อนเข้านอนอีกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.24 การใช้ยาช่วยให้นอนหลับหรือยาที่ส่งผลให้เกิดอาการง่วงนอน คิดเป็นร้อยละ 36.84 การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเข้านอน คิดเป็นร้อยละ 31.52 การดื่มเครื่องดื่มที่มีสารคาเฟอีนก่อนเข้านอน คิดเป็นร้อยละ 19.51 และ การออกกำลังกายก่อนเข้านอน คิดเป็นร้อยละ 16.48 ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์คำถามเพิ่มเติมอื่น ๆ โดยผู้วิจัยได้แบ่งคำตอบของแบบสอบถามอื่น ๆ ไว้เป็น ปัจจัย 3 ด้าน ดังนี้

1) ปัจจัยด้านบุคคล อายุที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าได้มากกว่าบุคคลที่มีอายุน้อย ปัญหาครอบครัวก็สามารถส่งผลให้เกิดความเครียดและความเหนื่อยล้าในเวลาปฏิบัติงาน และโรคประจำตัวอื่น ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ และโรคกระเพาะอาหาร หรืออาการปวดตามร่างกายระหว่างการปฏิบัติงาน เช่น ปวดหลัง ปวดไหล่ และปวดเข่า สามารถส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า

2) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน หัวหน้านายช่างภาคพื้นดินและเพื่อนร่วมงานมีส่วนทำให้เกิดความเหนื่อยล้าในการทำงาน เนื่องจากลักษณะการทำงานของนายช่างภาคพื้นดินมีการทำงานเป็นทีม ต้องพึ่งพาอาศัยกัน รวมถึงการได้รับการไว้วางใจจากหัวหน้านายช่างภาคพื้นดิน รวมถึงความกดดันด้านเวลาในการซ่อมอากาศยาน และนโยบายของบริษัทที่กดดันต่อนายช่างภาค

มากขึ้นไป และชั่วโมงการปฏิบัติงานที่ยาวนาน และสอดคล้องกับรายงานของCivil Aviation Safety Authority Australia, (2013) ที่ระบุว่า แม้แต่คอมพิวเตอร์ยังต้องการการพักผ่อน ดังนั้นชั่วโมงการทำงานของนายช่างภาคพื้นดินก็ควรจำกัดเพื่อลดความเหนื่อยล้าที่จะเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานโดย การทำงานไม่ควรเกิน 12 ชั่วโมงต่อหนึ่งกะ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslach C & Jackson SE, (1982) ที่กล่าวไว้ว่าปริมาณงานที่มากจนล้นมือหรือปริมาณงานมากเกินไปต่อเวลาที่มี ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าในการทำงาน และ การทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมอันเนื่องมาจากลักษณะการทำงานของนายช่างภาคพื้นดินต้องปฏิบัติงานในที่แจ้ง มีอากาศร้อนอบอ้าว ฝนตก มีมลภาวะทางเสียงและอากาศ ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ Flight Safety Australia, (2007) ที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่มีอุณหภูมิสูง เสียงดัง สภาพอากาศแปรปรวนและสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดภาวะขาดน้ำ จะส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าในการทำงาน

จากการวิจัยปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต พบว่าพฤติกรรมงดอาหารมื้อใดมื้อหนึ่ง หรือรับประทานอาหารไม่เพียงพอ อาจเนื่องมาจากการทำงานที่ไม่มีตารางเวลาที่แน่นอน จึงทานอาหารไม่เป็นเวลา ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะกุล สิทธิรัตน์ ฌนนครพนม และ อนุชาติ มาธนะสารวุฒิ, (2559) ที่ทำการศึกษารื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคอาหารเช้า และความเหนื่อยล้าในนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ พบว่าการอดอาหารหรืองดอาหารมื้อใดมื้อหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมื้อเช้าซึ่งหากรับประทานอาหารเช้าไม่เพียงพอจะทำให้ร่างกายได้รับพลังงานไม่พอในการดำเนินชีวิตระหว่างวัน โดยส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกายและจิตใจ การนอนหลับน้อยกว่าวันละ 8 ชั่วโมง เนื่องมาจากการทำงานที่ไม่เป็นเวลา ส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Khosro Sadeghniai-Haghighi & Zohreh Yazdi, (2015) ที่กล่าวไว้ว่า โดยทั่วไปผู้ใหญ่จะนอนเฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมงต่อคืน หากการนอนหลับไม่เพียงพอ เกิดการอดนอนเป็นเวลาต่อเนื่องกัน จะก่อให้เกิดการอดนอนสะสม เมื่อบุคคลต้องการการนอนหลับ 8 ชั่วโมงต่อวัน ได้รับกรนอนหลับเพียงแค่ 6 ชั่วโมง จึงเกิดการอดนอน 2 ชั่วโมง ทำให้ต้องมีการนอนหลับมากกว่าปกติถึง 4 ชั่วโมงเพื่อให้ร่างกายได้เกิดการฟื้นฟู ซึ่งถ้ามีการนอนหลับที่ไม่เพียงพอต่อการฟื้นฟู จะส่งผลให้เกิดความ

เหนื่อยล้า และ สภาพแวดล้อมห้องนอนไม่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดการนอนหลับอย่างไม่มีคุณภาพ และส่งผลให้นายช่างภาคพื้นดินเกิดความเหนื่อยล้าในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ Civil Aviation Organization, (2016) ที่ระบุไว้ว่า สภาพแวดล้อมในการนอน เช่น แสง เสียง หรืออุณหภูมิ ส่งผลกระทบต่อการนอนหลับ ซึ่งปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่รบกวนการนอนหลับ ส่งผลให้นอนหลับไม่สนิทและทำให้ตื่นนอนเร็ว ดังนั้นการจัดห้องนอนให้มีปรับอุณหภูมิให้อยู่ที่ 18-20 องศา จะทำให้การนอนหลับง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความเหนื่อยล้าของนายช่างภาคพื้นดิน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะโดยแบ่งข้อเสนอแนะ เป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะต่อองค์กร และข้อเสนอแนะต่อผู้ปฏิบัติงาน ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะต่อองค์กร ซึ่งหน่วยปฏิบัติงานซ่อมบำรุงอากาศยานควรจัดตารางชั่วโมงการทำงาน ช่วงเวลาหยุดพักระหว่างการปฏิบัติงาน และเวลาพักผ่อนเพื่อการฟื้นฟูอย่างเต็มที่ให้แก่ นายช่างภาคพื้นดิน รวมถึงการจัดสถานที่สำหรับการพักผ่อนระหว่างการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมให้แก่ นายช่างภาคพื้นดิน จัดการฝึกอบรม ให้ความรู้แก่นายช่างภาคพื้นดินเกี่ยวกับการบริหารจัดการกับความเหนื่อยล้า เพื่อให้พนักงานทราบถึงปัญหา สาเหตุ และวิธีการในการจัดการความเหนื่อยล้าอย่างเหมาะสม และเมื่อมีการอบรม ให้ความรู้แล้วควรให้นายช่างภาคพื้นดินมีโอกาส หรือมีส่วนร่วมในการรายงานถึงความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเหนื่อยล้าด้วย และการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน แต่เนื่องมาจากการปฏิบัติของนายช่างภาคพื้นดินต้อง

มีการลงปฏิบัติงานในที่แจ้ง มีอากาศร้อนอบอ้าว ฝนตก หรือมีมลภาวะต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ แต่หน่วยปฏิบัติการซ่อมบำรุงสามารถปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในห้องปฏิบัติงานให้เหมาะสม เช่น ปรับปรุงห้องสำหรับปฏิบัติงาน หรือสถานที่ที่สำหรับพักผ่อนให้แก่ นายช่างภาคพื้นดินอย่างเหมาะสม เช่น มีแสงสว่างที่เพียงพอ มีอุณหภูมิที่เหมาะสม เป็นต้น และองค์กรควรพิจารณาและสำรวจปริมาณงานให้สอดคล้องกับจำนวนนายช่าง เพราะเมื่อหากพบว่าปริมาณงานมากเกินไป ควรพิจารณารับนายช่างภาคพื้นดินเข้ามาทำงานมากขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยจากความเหนื่อยล้าอันเนื่องมาจากปริมาณงานที่มากเกินไป

2) ข้อเสนอแนะต่อนายช่างภาคพื้นดิน นายช่างภาคพื้นดินควรมีการเตรียมความพร้อมของร่างกายเพื่อการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม เช่นการรับประทานอาหารเช้าให้เพียงพอ เพื่อให้ร่างกายมีพลังงานอยู่ตลอดเวลา การออกกำลังกายซึ่งจะช่วยให้รู้สึกกระฉับกระเฉง การดื่มน้ำมาก ๆ เพื่อให้ให้เกิดความรู้สึกกระหายน้ำ เป็นต้น การพักผ่อนให้เพียงพอ นายช่างภาคพื้นดินควรกำหนดระยะเวลาพักผ่อนที่เพียงพอและมีคุณภาพ โดยการนอนหลับอย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมงต่อวันเพื่อการตื่นตัวอย่างเต็มที่ มีการทำสิ่งแวดลอมในห้องนอนให้มีความเงียบ มีดสนิท และมีอุณหภูมิที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้นอนหลับมีคุณภาพ การปรับตัวให้เข้ากับนาฬิกาชีวิต เนื่องมาจากนายช่างภาคพื้นดินทำงานไม่เป็นเวลาที่ไม่สามารถกำหนดเวลาพักผ่อนได้เหมือนกับผู้ปฏิบัติงานสายงานอื่น ๆ ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการปรับสิ่งแวดลอมใน

ห้องปฏิบัติงาน จะช่วยให้อารมณ์ และการทำงานดีขึ้น เมื่อนายช่างภาคพื้นดินใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อลดความเหนื่อยล้าแต่ไม่เป็นผลสารกระตุ้น เช่น คาเฟอีนซึ่งเป็นยาประเภทหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการลดความเหนื่อยล้าได้ แต่ไม่ควรบริโภคเกินความจำเป็น หรือการบริโภคการเข้านอนเพราะอาจจะส่งผลอื่น ๆ ตามมา รวมถึงส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้ามากขึ้น และเมื่อนายช่างภาคพื้นดินพบว่ามีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า ควรมีการทำรายงานและแจ้งองค์กรเพื่อที่องค์กรจะได้พิจารณาและบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดความเหนื่อยล้าซึ่งเป็นผลต่อความปลอดภัยต่อนายช่างภาคพื้นดิน และทรัพย์สินอื่น ๆ นอกจากนั้นการวิจัยครั้งนี้ยังสามารถเป็นแนวทางให้หน่วยกำกับดูแล นำไปสร้างเป็นกฎระเบียบ หรือข้อปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยปฏิบัติการสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้ความเป็นมาตรฐาน และปลอดภัย

บรรณานุกรม

- ติรยา เลิศหัตถศิลป์. (2554). ภาวะความเหนื่อยล้าในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของจิตแพทย์ในประเทศไทย. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 56 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม). 437-448.
- ปิยะกุล สิทธิรัตน์ ณ นครพนม และ อนุชาติ มาชนะสารวุฒิ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคอาหารเข้า และความเหนื่อยล้าในนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารสาธารณสุขล้านนา ปีที่ 12 ฉบับ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). 1-9.
- พิสิษฐ์ จัตุสรุพัฒน์. (2554). ความเหนื่อยล้าของนักบินกองทัพเรือที่ส่งผลกระทบต่อระดับความปลอดภัยในการปฏิบัติการบิน. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง. มหาวิทยาลัยบูรพา
- มะลิสา คล่องแคล่ว. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของครู. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ปีที่ 33 ฉบับที่ 117 (มกราคม-มีนาคม). 90-96.
- ศรดา อนุรักษ์ภราดร. (2560). ความเหนื่อยล้าของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในเที่ยวบินระยะไกล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาจัดการการบิน. สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อณิตา เครือประยงค์. (2560). คุณภาพการนอนหลับความเหนื่อยล้า ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน). สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. วิทยาลัยแพทย์บูรณาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Civil Aviation Safety Authority Australia. (2013). Safety behaviors human factors-resource guide for engineers. Canberra. Civil Aviation Safety Authority.
- Flight Safety Australia. (2007). Sky Stress. Flight safety Australia. (January-February). 40-41.
- International Civil Aviation Organization. (2010). Annex 6 Operation of Aircraft. (9 th ed.) Quebec. International Civil Aviation Organization (n.p.)
- International Civil Aviation Organization. (2016). Doc 9966 Manual for the oversight of fatigue management approaches. (2 nd ed.) Quebec. International Civil Aviation Organization (n.p.)

- Khosro Sadeghniaat-Haghighi & Zohreh Yazdi. (2015). Fatigue management in the workplace, *Industrial Psychiatry Journal*. Jan-Jun. 12–17.
- Maslach C & Jackson SE (1982). Burnout in Health Profession: A Social. Psychological Analysis. In Sanders G.S. and Suls J.M. (Eds.). *Social Psychology of Health and Illness*. San Francisco. L. Erlbaum Associates.
- Piper, B.F. (1991). Alternation in Energy. The Sensation of Fatigue. In S.B. Baird. R. Mc.

ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจจากวิธีสอนแบบบูรณาการ
ของเมอร์ด็อกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ:
กรณีศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
The Ability of English Reading Comprehension Using Murdoch Integrated
Approach (MIA) combined with Collaborative strategic reading:
A case study of undergraduate students, Sakon Nakhon Rajabhat University

วิภาวี บัวผัน¹ กาญจนา จันทะดวง²

Wipawee Buaphan, Kanjana Chanthaduang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ด้วยการใช้วิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อกซ์ ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษจำนวน 6 แผน แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษก่อนเรียน - หลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการประเมินความพึงพอใจตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และความพึงพอใจหลังเรียนด้วยชุดการสอนแบบบูรณาการโดยรวมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, วิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อกซ์, การอ่านแบบร่วมมือ

¹ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University, E- mail: wipaweebuaphan@gmail.com

*Corresponding author

² อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University.

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) To compare the Ability of English Reading Comprehension Using Murdoch Integrated Approach (MIA) combined with Collaborative strategic reading: A case study of undergraduate students, Sakon Nakhon Rajabhat University 2) to develop the achievement of the Ability of English Reading Comprehension Using Murdoch Integrated Approach (MIA) combined with Collaborative strategic reading: A case study of undergraduate students, Sakon Nakhon Rajabhat University 3) to investigate the students' satisfactions toward the Ability of English Reading Comprehension Using Murdoch Integrated Approach (MIA) combined with Collaborative strategic reading: A case study of undergraduate students, Sakon Nakhon Rajabhat University. The sample group by purposive sampling. They were 20 in the first year students in semester 2 of academic year 2020 at Sakon Nakhon Rajabhat University. The research tools included 6 lesson plans the ability of English Reading Comprehension Using Murdoch Integrated Approach (MIA) combined with Collaborative strategic reading: A case study of undergraduate students, Sakon Nakhon Rajabhat University. The sample group by purposive sampling. They were 20 in the first year students in semester 2 of academic year 2020 at Sakon Nakhon Rajabhat University. The researcher built pre-study and post-study assessment forms for English reading comprehension. An analysis of data followed basic statistics which were the percentage, average score, standard deviation, and criteria for pre-study and post-study according to Likert Scale. The findings were after implementing the ability of English Reading Comprehension Using Murdoch Integrated Approach (MIA) combined with Collaborative strategic reading: A case study of undergraduate students, Sakon Nakhon Rajabhat University, had been better abilities after learning. It was shown that students had a higher reading comprehension in English after learning with Murdoch (MIA) combined with Collaborative strategic reading.

Keywords: English reading for comprehension, Murdoch Integrated Approach, Collaborative strategic reading

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่แน่นอน และซับซ้อน และยากต่อการคาดการณ์ ในขณะที่โลกและความสัมพันธ์ของระบบต่างๆทั้งภายในและระหว่างประเทศได้รับการพัฒนาอย่างมีการพึ่งพากันมากขึ้น (Sullivan, J. 2012) การเรียนภาษาต่างประเทศไม่ได้เพียงแต่เรียนเพื่อความรู้เท่านั้น แต่ยังเรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารกับผู้อื่นตามสถานการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนต้องใช้ภาษาให้ถูกต้องและเหมาะสม และต้องมีการฝึกฝนด้านภาษาให้ได้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นทั้งทางในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ดังนั้นการจัดเรียนการสอนต้องเอื้ออำนวยแก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของภาษา กิจกรรมในการเรียนการสอนควรมีความหลากหลาย

อันจะนำไปสู่การเรียนด้วยตนเองได้ (Learner Independence) และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) (กรมวิชาการ. 2546: 1)

การอ่านถือว่าเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นและมีประโยชน์ในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร การอ่านจะช่วยให้เราติดตามเหตุการณ์ปัจจุบันของโลกได้ทันท่วงที หรืออาจกล่าวได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต การอ่านยังถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นในการประสบความสำเร็จในชีวิต ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดเป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จทั้งปวง (Finocchiaro, 1974 : 143) ยิ่งกล่าวถึงการอ่านว่า เป็นทักษะที่คงอยู่กับผู้เรียนได้นานที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นทักษะเดียวที่อยู่กับผู้เรียนไปตลอดชีวิต และผู้

เรียนสามารถศึกษาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ผู้เรียนที่ขาดความสามารถในการอ่านมักจะมีระดับความนับถือตัวเองต่ำ ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการหางานในอนาคต (Richek, 1996) ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเน้นไปในเรื่องของโครงสร้างประโยคและไวยากรณ์ ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ตรงนี้ไปใช้ในการเรียนต่อ หรือใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ด้านการอ่านแล้ว ผู้เรียนแทบไม่ได้รับการฝึกฝน อย่างจริงจัง เช่น ในด้านการอ่านเพื่อจับใจความ การอ่านเพื่อหารายละเอียดและจุดประสงค์ของผู้เขียน หรือแม้แต่การอ่านเพื่อความบันเทิง (ศิลาและ, 2553)

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้รายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ผู้วิจัยได้พบปัญหว่านักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน คืออ่านแล้วไม่สามารถตอบคำถามได้ บางคนอ่านได้แต่ไม่รู้เรื่องไม่สามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ ทำให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จากจำนวนนักศึกษา 64 คน ไม่ผ่านเกณฑ์การให้คะแนนร้อยละ 70 จำนวน 25 คน คิดเป็น ร้อยละ 40 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ (สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2563)

ในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษด้วยการใช้วิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือเป็นวิธีสอนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ตามขั้นตอนที่ผู้สอนได้เตรียมไว้ลักษณะสำคัญของการสอนอ่านโดยวิธีนี้ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละครั้งให้อยู่ในรูปแบบบูรณาการทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะฟัง ทักษะพูด ทักษะอ่าน และ ทักษะการเขียน แต่จะมีหนึ่งทักษะที่เป็นจุดเน้นในการสอน คือ ทักษะทางการอ่าน ส่วนทักษะอื่นๆ แม้ว่าจะไม่ได้เป็นจุดเน้นก็จะได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน (Murdoch, 1986: 9 – 15) โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นถามนำก่อนการอ่าน (Priming Questions) 2) ขั้นการทำความเข้าใจคำศัพท์ (Understanding Vocabulary) 3) ขั้นการอ่านเนื้อเรื่อง (Reading the Text) 4) ขั้นทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง (Un-

derstanding the Text) 5) ขั้นการถ่ายโอนข้อมูลในรูปแบบอื่น (Transferring Information) 6) ขั้นการทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยค (Jigsaw Exercise and Paragraph Structure) และ 7) ขั้นการประเมินและการแก้ไข (Evaluation and Correcting) และรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นรูปแบบที่ใช้เพื่อพัฒนาการอ่าน โดยเฉพาะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ทั้งกลุ่มเรียนเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน (ธิดา ทิพย์สุข, 2552: 147) และหลักสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ คือ การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่างๆ ใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย ในการทำงานมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มที่ใช้ในการทำงาน และมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (ศิลาและ, 2552: 265) ดังนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าการนำวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ จะทำให้นักศึกษามีความสามารถในการอ่านในระดับที่ดี และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ด้วยการใช้วิธีสอนแบบ บูรณาการของเมอร์ตอกซ์ (MIA) ร่วมกับ กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. พัฒนาผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ

นิยามศัพท์

วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ หมายถึง การสอนอ่านที่ผู้สอนใช้กิจกรรมและกระบวนการสอนอ่านตามแนวคิดของ เมอร์ตอกซ์ ซึ่งมีลำดับขั้นการสอนดังนี้คือ ขั้นถามคำถามนำก่อนการอ่าน (Asking priming questions) ขั้นหาความหมายของคำศัพท์ (Finding the meaning of vocabularies) ขั้นอ่านเนื้อ

เรื่อง(Reading the text) ขั้นทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง (Understanding the Text) ขั้นถ่ายโอนข้อมูล (Transferring information) ขั้นทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเฉท (Doing jigsaw exercise and paragraph structure) ขั้นประเมินผลและแก้ไข (Evaluating and correcting)

กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ ที่เน้นพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการตั้งคำถาม

แนวคิดและทฤษฎี

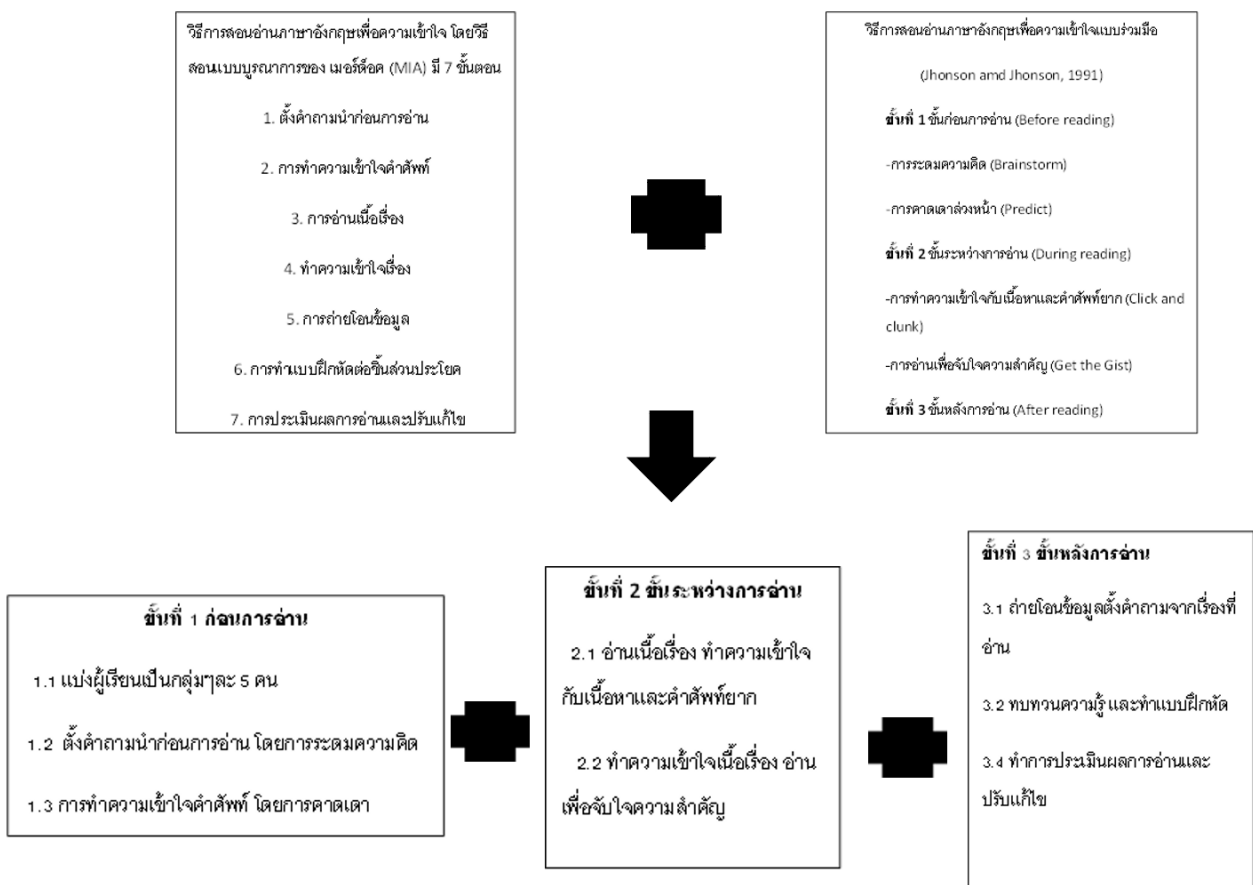
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยการใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ

ภาพที่ 1 วิธีการจัดการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ

วิธีการศึกษา

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 แผน โดยก่อน การสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักศึกษา ก่อนเรียนเพื่อนำผลการทดสอบที่ได้ไปเปรียบเทียบกับคะแนนที่ได้หลังจากการได้รับการสอนจากชุดการสอนแบบบูรณาการของ เมอร์ดอกซ์ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ แล้วนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

2. ผู้วิจัยได้หาผลสัมฤทธิ์ของการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ ก่อนเรียนและหลังเรียนว่าประสิทธิภาพของผลการเรียนของนักศึกษา มีผลการเรียนที่ดีขึ้นเมื่อได้รับการสอนจากชุดการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ

ภาพที่ 1 วิธีการจัดการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ

3. วัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย เป็นค่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษา

ผลการศึกษา

1. ชุดการสอนแบบบูรณาการของ เมอร์ตอกซ์ร่วมกับร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยรวม ของคะแนนก่อนการใช้ชุดการสอน (E1) และหลังการใช้ชุดการสอน(E2) เท่ากับ 30.50/49.17 ซึ่งผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

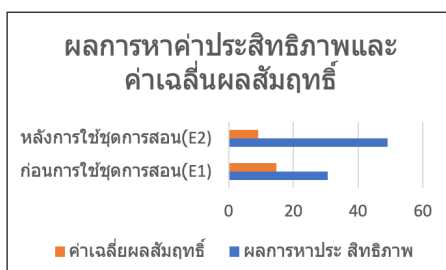
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนก่อนและหลังการใช้ชุดการสอน

	ก่อนการใช้ชุดการสอน(E1)	หลังการใช้ชุดการสอน(E2)
ผลการหาประสิทธิภาพ	30.50	49.17

2. ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน หลังเรียน 14.75 คะแนน ก่อนเรียน 9.15 คะแนน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน ชุดการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ

	ผลคะแนนก่อนการเรียน	ผลคะแนนหลังการเรียน
ผลคะแนน	14.75	9.15

ภาพที่ 2 กราฟแสดงผลการหาค่าประสิทธิภาพและค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร หลังเรียนด้วยชุดการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ โดยรวมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. จากค่าคะแนนด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักศึกษา ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบบูรณาการ ของเมอร์ตอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้อง กับงานวิจัยของเกรียงไกร วงศ์จันทร์เสื่อ. (2554) ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษโดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวการสอนอ่านของเมอร์ตอกซ์ (MIA) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องการสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านของเมอร์ตอกซ์ (MIA) มีขั้นตอน การสอนอ่านที่ชัดเจนจากง่ายไปยาก มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกลำบากในการเรียนเป็นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและพัฒนารอ่าน อีกทั้งการสอนอ่านด้วยวิธี MIA เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ความร่วมมือ และความเข้าใจในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอนการสอนและการสอนแบบร่วมมือ ช่วยพัฒนานักศึกษา ให้มีการพัฒนารอ่านเพิ่มขึ้น นักศึกษาได้ค้นคว้าหาคำตอบ ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน และแก้ปัญหาด้วยตนเองและเพื่อนในกลุ่ม โดยนักศึกษาได้พัฒนารอ่านอย่างเป็นระบบ ได้เรียนรู้และการทำงานเป็นกลุ่ม ระหว่างกิจกรรมการอ่าน ทำให้นักศึกษามีการพัฒนารอ่านเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการสอนด้วยวิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ เป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ เสริมสร้างความมั่นใจในการอ่านภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

2. นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยวิธีบูรณาการของเมอร์ตอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ หลังเรียนแล้ว นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถนอมเพ็ญ ชูบัว. (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอกซ์

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจต่อชุดการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ

ประเด็นความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1. กิจกรรมการสอน ง่ายต่อความเข้าใจ	4.9	0.31	มากที่สุด
2. เนื้อหาของกิจกรรมเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.9	0.31	มากที่สุด
3. การกำหนดเนื้อหาแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.75	0.44	มากที่สุด
4. เนื้อหาของกิจกรรมเหมาะสมกับเวลา	4.85	0.48	มากที่สุด
5. กิจกรรมที่ใช้มีความหลากหลาย น่าสนใจ สนุก ไม่น่าเบื่อ	4.85	0.48	มากที่สุด
6. สื่อที่ใช้ในกิจกรรม เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้	4.85	0.36	มากที่สุด
7. ชุดกิจกรรมกรรมาทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ	4.75	0.63	มากที่สุด
8. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.75	0.63	มากที่สุด
9. ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองและ ทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม	4.8	0.52	มากที่สุด
10. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการทำงานในอนาคต	4.65	0.67	มากที่สุด
ค่าความพึงพอใจโดยรวม	4.80	2.80	ระดับมากที่สุด

(MIA) พบว่า วิธีสอนอ่านแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ (MIA) สามารถใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพในการพัฒนานักเรียนกลุ่มอ่อนที่ไม่สามารถอ่านและสรุปใจความสำคัญในโรงเรียน สามารถขยายโอกาสทางการศึกษาได้ในระดับที่น่าพอใจ ทั้งนี้เป็นเพราะขั้นตอนการสอนอ่านแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ (MIA) มีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน อีกทั้งเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่มโดยให้นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะเรียนตลอดเวลา

สรุปได้จากการวิจัย การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้วยวิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ (MIA) ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือนั้นเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง และเปิด

โอกาสให้นักศึกษาได้ทำงานแบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ละขั้นตอนการเรียนการสอนทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจเพราะพื้นฐานที่เรียนจากประสบการณ์เดิมเป็นแรงกระตุ้น ส่งเสริมกำลังใจให้นักศึกษาให้ความร่วมมือในการเรียน และทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังส่งผลการเรียนรู้ระยะยาวให้นักศึกษารักการอ่านภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำชุดการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดอกซ์ร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ และศึกษาผลการใช้ต่อไป
2. ควรมีการขยายผลการวิจัยสู่การนำใช้ประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกรียงไกร วงศ์จันทร์เสื่อ. (2554). “การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอค (MIA).” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ถนอมเพ็ญ ชูบัว. (2554). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยวิธีสอนอ่าน แบบบูรณาการของ เมอร์ตอคข์. บทความ มหาวิทยาลัยสารคาม.
- ทศนา แคมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์จำกัด.
- ธิดา ทิพย์สุข. (2552). การพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิวาดี สาและ. (2553). ปัญหาการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2.สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน ภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- Finocchiaro, Marry. (1974). English as a Second Language : From Theory to Practice. New York : Regents.
- Murdoch, G.S. (1986). A More Integrated Approach to the Teaching of Reading. English Teaching Forum.
- Smith, F. & Richard J. (1976). Teaching children to read. Cambridge : Cambridge University Press
- Sullivan, J. (2012, January 16). VUCA: The new normal for talent management and workforce planning. Retrieved April 21, 2020, from <https://www.ere.net/vucathe-new-normal-for-talent-management-and-workforce-planning>.

การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ของวังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

The Symbolic Interpretation of Suan Ban Kaew Palace Chanthaburi Province to Promote Historical Tourism

มติกา สินธีระเดช¹ บวรสรรงค์ เจียดำรง² จำเริญ คังคะศรี³

Matica Sintheeradech, Bavonsan Chiadamrong, Chamroen Kangkasri

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ของวังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี และเพื่อส่งเสริม การใช้สัญลักษณ์ของวังสวนบ้านแก้ว ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกสิ่งปลูกสร้าง และสิ่งของเครื่องใช้ที่อยู่ในวังสวนบ้านแก้ว มาเป็นแหล่งข้อมูลและพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หากพิจารณาในด้านคุณลักษณะของพื้นที่ นับว่ามีทุนมรดกทางวัฒนธรรมและปรากฏการณ์ที่เป็นคุณค่าที่น่าสนใจ สอดคล้องกับแนวคิดสัญวิทยาเป็นอย่างมาก ผลการวิจัยพบว่า การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์มีการสื่อความหมายโดยนัยเป็นหลัก ซึ่งจะต้องอาศัยการตีความข้อมูลเชิงลึกร่วมกับบริบททางสังคมมาทำความเข้าใจจึงจะสามารถเข้าใจความหมายได้อย่างลึกซึ้ง สัญลักษณ์ที่พบที่มีความโดดเด่นมากคือสัญลักษณ์ในเรื่องของความเชื่อ พบเห็นได้ทั่วไปทั้งทางกายภาพและพิธีกรรม โดยมีวิธีการวิเคราะห์ที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์โดยใช้โครงสร้างความหมาย เพื่อวิเคราะห์หาความหมายโดยนัย ได้แก่ การวิเคราะห์คู่ความสัมพันธ์แบบตรงข้าม (Binary Opposition) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “ตัวบท” (Text) กับ “บริบท” (Context) การวิเคราะห์หน่วยสัมพันธ์ (Syntagmatic) เชิงกระบวนทัศน์ (Paradigmatic) และการวิเคราะห์แบบ Metaphor โดยคุณค่าความหมายต่าง ๆ ที่เกิดจากการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ของวังสวนบ้านแก้ว สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์หาความหมายสัญลักษณ์ มาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ให้น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์, การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการสื่อสาร) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
M.Com.Arts. (Communication Management). Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University

*Corresponding author

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Assistant Professor. Faculty of Communication Arts Rambhai Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Assistant Professor. Faculty of Communication Arts Rambhai Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study the symbolic interpretation of Suan Ban Kaew Palace. Chanthaburi Province and to promote the use of the signs of Suan Ban Kaew Palace In promoting historical tourism. In which the researcher has selected buildings and appliances in the Suan Ban Kaew Palace to be a source of information and study area. As it is a historically important tourism resource. If considered in terms of area features There is a cultural heritage capital and a phenomenal value of interest which is very consistent with the concept of semiology. The results of the research were as follows: The semantic communication is mainly implied. This will require interpretation of insights in conjunction with social contexts to be able to understand the meaning in depth. . Sign found that It is very remarkable in terms of belief. It can be seen everywhere in both physical and rituals. The important methods of analysis are Analysis using semantic structures To analyze and find implications such as the analysis of the Binary Opposition, Analysis of the relationship between “Text” and “Context”, Syntagmatic and Paradigmatic Analysis and Metaphor analysis. By the meaningful values arising from the symbolic interpretation of Suan Ban Kaew Palace Able to apply the knowledge gained from analysis to find meanings Used to promote historical tourism. To be more interesting.

Keywords: symbolic interpretation, promote Historical Tourism

บทนำ

สัญวิทยา (Semiology) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัญศาสตร์ (Semiotics) นั้น เป็นวิชาการแขนงหนึ่งที่ศึกษากระบวนการสื่อความหมาย โดยพิจารณาธรรมชาติของหน่วยสื่อความหมายและขั้นตอนการทำงานของมัน เพื่อความเข้าใจว่าความหมายถูกส่งออกมาอย่างไร สำหรับแนวที่ Roland Barthes นำมาใช้วิเคราะห์ จัดว่าอยู่ในแนวทางสัญวิทยาเชิงโครงสร้าง (structural semiology) ซึ่งเสนอหน่วยสื่อความหมายแต่ละหน่วยมิได้มีตัวตนอยู่โดยลำพังโดด ๆ แต่อาศัยความเชื่อมโยงระหว่างกันประกอบเป็นโครงสร้าง ขององค์รวมจึงทำให้แต่ละหน่วยมีค่าความหมายขึ้นมาได้ ดังนั้น กระบวนการสื่อสารจึงอิงอยู่กับเครือข่ายความสัมพันธ์กันเองของหน่วยทั้งหมด อิทธิพลจากแนวคิดสัญวิทยาเชิงโครงสร้างที่มีส่วนสำคัญทำให้การวิเคราะห์มีความลุ่มลึก นิยมเอาวัตถุหรือปรากฏการณ์หนึ่งไปเทียบแย้ง (Oppose) กับอีกวัตถุหรืออีกปรากฏการณ์หนึ่ง (หรือบางครั้งกับอีก ด้านหนึ่งของวัตถุหรือปรากฏการณ์เดียวกัน) การเทียบแย้งนี้ทำหน้าที่เผยคุณลักษณะเด่นที่เป็นปัจจัยของการสื่อความหมายในสิ่งนั้นๆให้ปรากฏออกมา โดยถ้าไม่มีการเปรียบเทียบแย้งในคุณลักษณะนั้น ๆ ก็อาจแฝงตัวจนไม่เป็นที่สังเกตเห็น (วรรณพิมล

อังคศิริสรพร.2558) เมื่อการมองเห็นของมนุษย์ เกิดจากการรับรู้จากบรรลุป่าหมายเพื่อการสำรวจตรวจตราถึงสิ่งที่อยู่ตรงหน้า เฉพาะภายนอก สิ่งที่มองเห็น หรือเพื่อสัมผัสแค่ประโยชน์ใช้สอยที่จำเป็นต่อตนเอง เรามักไม่ใส่ใจต่อความหมายที่ซ่อนอยู่ภายใน จึงนับว่ามนุษย์ขึ้นต่อการมองเห็นผิวเผิน ทำให้ละเอียดอ่อนน้อยยงที่ซ่อนอยู่ภายในสิ่งที่เห็น ทั้งในเชิงความหมายแบบขั้นแรกคือการมองเห็นทั่วไปและความหมายในเชิงลึกที่ซ่อนอยู่ในสิ่งนั้น ๆ การมองในเชิงลึกเช่นนั้นจะทำให้เราค้นพบคำตอบที่น่าสนใจ เกิดความเข้าใจต่อสิ่งนั้น จนเกิดเป็นความภาคภูมิใจ เกิดการถ่ายทอดสื่อสารในแง่มุมใหม่ที่ลึกซึ้ง น่าสนใจเพิ่มขึ้น เมื่อผ่านการสื่อสารที่น่าสนใจ ผ่านการประชาสัมพันธ์ที่ดี เกิดการจดจำที่ดี เช่นในเรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม สถานที่หรือบุคคลสำคัญ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น วังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี เป็นสถานที่ซึ่งคนจันทบุรีผูกพันลึกซึ้งระลึกถึงด้วยความอบอุ่นใจ ด้วยครั้งหนึ่งเคยเป็นที่ประทับเป็นเวลายาวนานถึง 18 ปีของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาล ที่ 7 จนเกิดเป็นความภาคภูมิใจผูกพันและหวงแหนของชาวจันทบุรี เราคุ้นเคยและจดจำเพียงว่าเป็นที่ประทับในอดีตของสมเด็จพระราชินีองค์หนึ่งของประเทศไทยที่

ท่านได้สร้างคุณูปการให้แก่ชาวจันทบุรี แต่อาจจะมีสิ่งอื่น ๆ อีกมากมายที่เรายังไม่ได้ศึกษาในเชิงสัญลักษณ์ อันเป็นความหมายที่แฝงอยู่ในวังสวนบ้านแก้วแห่งนี้ ผ่านเรื่องราวในอดีต เรื่องเล่าตำนาน บทสัมภาษณ์ แผ่นภาพ เอกสาร สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ภายใต้บริบทของแนวคิดและมุมมองเชิงสัญลักษณ์วิทยา (Semiology) ได้ให้ความสนใจกับการวิเคราะห์หาความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในวังสวนบ้านแก้วและอีกสถานะหนึ่งก็คือ เป็นสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาให้มีความหมายอยู่ภายในตัวสื่อ เช่นเดียวกันกับเรื่องเล่า ตำนาน ความเชื่อ สิ่งของเครื่องใช้ สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง การแต่งกาย ตลอดจนปรากฏการณ์ทางสังคมอื่นๆ ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นล้วนแต่เป็นสิ่งที่นำค้นหาความหมายทั้งสิ้น (พงศกฤษฏี พลเลิศ, 2554 อ้างถึง กาญจนา แก้วเทพ, 2543 จากการประมวลแนวคิดดังกล่าวนี้ จึงเป็นที่มาของการทำวิจัยในเรื่องนี้ ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นถึงคุณค่าของวังสวนบ้านแก้ว ซึ่งมีประวัติอันยาวนานอีกทั้งความผูกพันอันซาบซึ้งใจต่อสถานที่แห่งนี้ที่มีบริบททางด้านความเชื่อของชุมชนร่วมอยู่ด้วย ว่าสิ่งใดคือคุณค่าและความหมายที่แท้จริงที่แฝงอยู่ผ่านมุมมองในมิติการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เพื่อบอกถึงคุณค่าเหล่านั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เนื่องจากปัจจุบันนี้ วังสวนบ้านแก้วได้เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ให้ประชาชนผู้สนใจได้เข้าชม การเปิดให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจในสิ่งต่างๆของวังสวนบ้านแก้วซึ่งมีทั้ง “สิ่งปลูกสร้าง” และ “สิ่งของเครื่องใช้” จำนวนมาก การศึกษาสัญลักษณ์จึงมุ่งไปที่การอธิบายคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จึงเป็นความจำเป็นอันสำคัญ ทั้งการให้ความรู้และการใช้สัญลักษณ์เพื่อค้นหาความสำคัญทั้งโดยทางตรงและโดยนัย เพื่อแสดงคุณค่าให้ปรากฏ อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณค่าและส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การเรียนรู้ และความรักในภูมิปัญญา ด้วยเหตุนี้การวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการสำคัญคือ

2.1 เพื่อศึกษาการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ของวังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี

2.2 เพื่อส่งเสริมการใช้สัญลักษณ์ของวังสวนบ้านแก้ว ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ปรัชญาภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างนิยม

คำว่า “โครงสร้าง” (Structure) ที่ใช้กันในภาษาศาสตร์นั้น หมายถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ความหมายนั้น ๆ ถูกสร้างขึ้นมาให้สามารถสื่อสารเข้าใจร่วมกันได้ ซึ่งอาจเกิดจากการนำเอาองค์ประกอบย่อย ๆ มาผสมผสานตามแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ทางภาษา บนความเชื่อพื้นฐานว่า สัญลักษณ์หรือระบบภาษาทุกภาษาจะมีไวยากรณ์ร่วมกันอยู่ เมื่อเข้าใจไวยากรณ์เหล่านั้น เราก็จะเข้าใจและสามารถใช้ความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ดี หน้าที่ของนักสัญศาสตร์หรือ โครงสร้างนิยมจะต้องศึกษาปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมหนึ่งๆ เพื่อค้นหาความหมายในเชิงลึกของปรากฏการณ์นั้น ให้มีความชัดเจนขึ้น ในการประยุกต์ใช้แนวคิดโครงสร้างนิยมใช้ในการศึกษาสื่อหรือปรากฏการณ์ทางสังคม รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ร่วมกันสร้างขึ้น มีพื้นฐานความเชื่อว่า “สังคม” คือ ระบบที่เกิดขึ้นจากกลไกการทำงานที่ของส่วนต่าง ๆ ร่วมกันเกี่ยวข้องกัน มีโครงสร้างที่อยู่ภายในซ่อนอยู่เพื่อรักษาระบบของการทำงานให้สามารถดำเนินต่อไปได้

ความหมายที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทางสัญลักษณ์ นับว่าเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง และมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับแนวความคิดทางด้านภาษาศาสตร์ ซึ่งในที่นี้ถือว่าเป็นระบบภาษาที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการสร้างความหมายขึ้นมา ขยายขอบเขตการศึกษาออกไปถึงวัตถุ ปรากฏการณ์ทางสังคมหรือสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ในระบบสัญลักษณ์ซึ่งมาจากความคิดที่ว่าวิธีการทำความเข้าใจโลกของมนุษย์เรานั้นขึ้นอยู่กับภาษาหรือระบบของสัญลักษณ์ที่มีการจัดการ (Organized system of signs) เหมือนกันก็ตาม แต่วิธีการในการมองรูปแบบและลักษณะการทำงานของสัญลักษณ์ของทั้งสองมีความแตกต่างกัน (Gottdiener. 1995)

สำหรับแนวทางการวิเคราะห์สัญลักษณ์ ผู้วิจัยได้อาศัยกรอบการวิเคราะห์สัญลักษณ์ของนักวิชาการไทยหลายท่านที่มีความเชี่ยวชาญในด้านของสัญลักษณ์ ในเบื้องต้นนี้จะขอใช้กรอบแนวความคิดทางการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดของ พงศกฤษฏี พลเลิศ (2554) อ้างถึง กาญจนา แก้วเทพ (2543) ที่ได้นำเอาแนวความคิดของนักสัญวิทยา มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพอให้เห็นสังเขป ดังนี้

1. การวิเคราะห์คู่ความสัมพันธ์แบบตรงข้าม (Binary Opposition) ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ ความหมายที่ได้จากสัญลักษณ์นั้นจะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นก็ต่อเมื่อถูกนำไปเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์ ตัวอื่นที่อยู่ในระบบ แนวความคิดนี้มีความ

สอดคล้องอย่างมากกับที่ ธีรยุทธ บุญมี (2551:94-95) ได้กล่าวถึงความหมายหรือคุณค่าสัญลักษณ์จะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์ตัวอื่น ๆ เช่น สูงตรงข้ามกับต่ำ ยืนตรงข้ามกับนั่ง สว่างตรงข้ามกับมืด เป็นต้น นอกจากนี้ความหมายของคู่ตรงข้ามของคำในภาษาแล้ว ยังหมายรวมไปถึงคู่ตรงข้ามทางประเพณีและวัฒนธรรมอีกด้วย เช่น (โลกเก่า, ไทย) ความทันสมัย (โลกใหม่, ไม่ไทย) สัญลักษณ์ที่จะนำมาใช้อาจจะอยู่ในรูปแบบสถาปัตยกรรม (ซอทอง บรรจงสวัสดิ์. 2558) ตัวอย่าง พระตำหนักใหญ่ (พระตำหนักเทา) ในวังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบได้หลายมิติ เช่น รูปแบบ (ตะวันตก VS ตะวันออก) อายุ (เก่า VS ใหม่) วัสดุ (ไม้ VS เหล็ก) สี (สีสุภาพ VS สีฉูดฉาด) อันเป็นตัวขับเคลื่อนถึงความแตกต่างของสิ่งที่มีอยู่กับสิ่งที่ไม่มี แต่สามารถทำให้เห็นถึงบริบทของความแตกต่างได้อย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะของการสร้างความหมายจากความสัมพันธ์ของคู่ตรงข้ามจนกลายเป็นความสัมพันธ์ของคู่ขัดแย้ง (Opposition) การคิดแบบคู่ตรงข้ามหรือขัดแย้งนี้เป็นลักษณะเด่นของมนุษย์มาตั้งแต่โบราณ เป็นปรากฏการณ์ที่อยู่คู่กับโลกมานานจนกลายเป็นคู่ของความหมายที่ค้นทั่วไปก็สามารถรับรู้ได้เป็นอย่างดี เกี่ยวข้องกับการตีความและการรับรู้ความหมายของผู้ใช้สัญลักษณ์โดยตร

2.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “ตัวบท” (Text) กับ “บริบท” (Context) เพื่อให้ผู้อ่านสัญลักษณ์มีความเข้าใจในความหมายที่เกิดจากสัญลักษณ์มากยิ่งขึ้น การค้นหาความหมายที่ซ่อนเร้นจากตัวบท สิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากก็คือ การตีความตัวบทภายใต้บริบทนั้น ๆ ทั้งนี้เรื่องจากกว่าความหมายไม่ได้อยู่ที่ตัวสัญลักษณ์เท่านั้นหากแต่ความหมายจะเกิดขึ้นภายใต้บริบทที่สัญลักษณ์ตัวนั้น ๆ ดำรงอยู่เช่น เช่นความเชื่อที่ว่า หากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี นำดอกกุหลาบสีชมพูไปถวายการสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ในวังสวนบ้านแก้ว จะได้รับพรเกี่ยวกับความสำเร็จด้านการศึกษาตามที่ขอ เนื่องจากเชื่อกันว่า สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯทรงโปรด กุหลาบสีชมพู เนื่องจากสีชมพูเป็นสีวันพระราชสมภพ คือวันอังคาร เมื่อนำไปถวายการสักการะแล้วจะได้รับความสำเร็จตามคำขอ ซึ่งจะเห็นว่าในเรื่องความเชื่อนี้หากเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ที่ห่างไกลออกไป หรือไม่อยู่ในบริบทดังกล่าว ก็อาจจะไม่ทราบว่ามีเรื่องราวความเชื่ออยู่ในบริบทที่สัญลักษณ์ทางด้านความเชื่อเหล่านั้นดำรงอยู่

3. การวิเคราะห์วากยสัมพันธ์(Syntagmatic)และเชิงกระบวนการทัศน์(Paradigmatic)โดยการวิเคราะห์เชิงวากยสัมพันธ์หรือที่เรียกว่า Syntagmatic เป็นวิธีการประกอบสัญลักษณ์ย่อย ๆ เข้าด้วยกันตามลำดับขั้นตอน (Sequence) เพื่อให้ได้ความหมายตามที่ต้องการที่สังเกตได้ง่าย อย่างกรณีเรื่องของสัญลักษณ์ของวังสวนบ้านแก้ว ซึ่งประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ย่อย ๆ ของสัญลักษณ์สิ่งปลูกสร้างและสัญลักษณ์ของเครื่องใช้จำนวนมากมาจัดเรียงกันไปตามลำดับความสำคัญและคุณค่า ทั้งนี้เพื่อจัดลำดับที่ต้องการโดยมีกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมเป็นกรอบในการควบคุมที่ค่อนข้างชัดเจน ถ้าในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงลำดับหรือขั้นตอน เช่น อาจจะมีการสลับความสำคัญ ก็จะส่งผลต่อการรับรู้ เช่น กรณีมัสยิดเทศกานันท์ทองเที่ยวไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์วังสวนบ้านแก้ว ซึ่งมีสิ่งสำคัญคือ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ เจ้าของวังสวนบ้านแก้วในอดีต พระตำหนักใหญ่เป็นที่ประทับ และมีหมู่เรือนพักต่าง ๆ สำหรับข้าราชการเหล่านี้ การนำเสนอของมัสยิดเทศกานันท์ทองเที่ยวไปก็ต้องมีการเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ในวังสวนบ้านแก้ว โดยควรเริ่มจากพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ เจ้าของวังสวนบ้านแก้วในอดีตเสียก่อน ถ้าหากเริ่มจากการนำเสนอด้วยเรื่องหมู่เรือนพักต่าง ๆ ของข้าราชการมาก่อน เนื้อหาที่ส่งออกไปก็ทำให้ผู้ฟังเข้าใจยากหรือไม่ดึงดูดให้ผู้ฟังสนใจ แนวทางจัดเรียงกันไปตามลำดับความสำคัญและคุณค่าโดยมีกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมเป็นกรอบในการควบคุมเช่นนี้ มาจากการประยุกต์การวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางด้านภาษาศาสตร์ ที่เกิดจากการนำเอาคำย่อยต่าง ๆ มาผสมผสานหรือจัดเรียงกันไปตามลำดับที่ต้องการโดยมีกฎเกณฑ์ทางภาษาเป็นกรอบในการควบคุม และการวิเคราะห์เชิงกระบวนการทัศน์ หรือที่เรียกว่า Paradigmatic เป็นความสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่งของสัญลักษณ์ ซึ่งเกิดจากชุดของสัญลักษณ์ในชุดหนึ่งที่มีความหมายเหมือนกัน(Set of Sign) โดยที่สัญลักษณ์ย่อย ๆ (Unit) แต่ละตัวอยู่ในกระบวนการทัศน์ หรือ Paradigm เดียวกัน ยกตัวอย่างง่าย ๆ คือในวังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี หากเอ่ยถึงพระตำหนักใหญ่ (พระตำหนักเทา) เรือนเทา เรือนเขียว เรือนแดง เช่นนี้ย่อมหมายถึงสิ่งต่างแสดงเป็น “ชุดของสิ่งปลูกสร้าง” ในวังสวนบ้านแก้ว แต่ถ้าหากเอ่ยถึง พระบรมฉายาลักษณ์ ฉลองพระองค์ โต๊ะเสวย อุปกรณ์ทรงกึ่พากอล์ฟ ที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ ย่อมหมายถึง สิ่งที่ต่างแสดงเป็น “ชุดสิ่งของเครื่องใช้”ในวังสวนบ้านแก้ว

จากข้อมูลตั้งที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นว่า Paradigmatic จะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกชุดของกระบวนการทัศน์ เช่น การเลือกชุดของ “สิ่งก่อสร้าง” ในวังสวนบ้านแก้ว ก็จะมีรายการหลักๆ ของสิ่งก่อสร้างแต่ละประเภทให้เลือกสรรกัน และจะไม่นำมาปะปนกัน เช่นไม่เอารายการ “สิ่งก่อสร้าง” ไปปะปนกับ “สิ่งของเครื่องใช้” ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วคนทั่วไปมักจะมิกลไก ในการวิเคราะห์ความหมายในลักษณะของกระบวนการทัศน์ติดตัวอยู่แล้ว จนอาจจะกลายเป็นการรับรู้ของสังคมกันโดยทั่วไป นอกจากนี้แล้ว Paradigmatic ยังเป็นการวิเคราะห์เชิงคตินิทัศน์อีกด้วย จะเป็นการวิเคราะห์ลึกลงไปถึงคตินิทัศน์ (paradigm) ที่ซ่อนอยู่ภายใต้เนื้อหาที่แสดงออกให้เห็นชัดเจนของ ตัวบท ผู้วิเคราะห์จะมุ่งแสวงหาสิ่งที่ ขาดหายไป (the absences) เพื่ออธิบายว่า เพราะเหตุใดรูปสัญลักษณ์ตัวหนึ่งจึงถูกใช้ในการสื่อความหมาย แทนที่จะเป็นรูปสัญลักษณ์อีกตัวหนึ่ง ประโยชน์ของการวิเคราะห์ลักษณะนี้ ก็คือ ทำให้ทราบว่าการที่รูปสัญลักษณ์รูปหนึ่งถูกใช้หรือไม่ถูกใช้ เป็นไปเพื่อการสนองประโยชน์ของผู้ใด ทั้งนี้ การวิเคราะห์ดังกล่าว มีรากฐานมาจากตรรกะที่ว่าความหมายของสัญลักษณ์ เกิดขึ้นได้จากสิ่งที่ไม่ใช่ตัวมันเอง เช่น ชุดของความหมายสีดำ มีความหมายเป็นสีดำ ก็เพราะมีสีขาว ซึ่งตรงข้ามกับสีดำ มีความหมายจนที่มีความหมายเช่นนี้ เพราะมีคำว่า ความร่ำรวย ซึ่งตรงข้ามกับความยากจน เป็นต้น สิ่งที่ไม่ใช่ตัวของมันเองเหล่านี้จะเชื่อมโยงให้เห็นถึงอีกสิ่งหนึ่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การวิเคราะห์เชิงคตินิทัศน์ จึงเป็นการค้นหาความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย ของรูปสัญลักษณ์แต่ละตัว ผ่านการเลือกรูปสัญลักษณ์หนึ่งแทนที่จะเป็นอีกรูปสัญลักษณ์หนึ่ง และการค้นหาคตินิทัศน์ ที่เป็นรากของความคิดที่ซ่อนอยู่ภายใต้การเลือกใช้รูปสัญลักษณ์นั้น โดยใช้การเปรียบเทียบรูปสัญลักษณ์ที่ใช้ในตัวบทกับรูปสัญลักษณ์ที่ไม่ถูกนำมาใช้ ซึ่งในการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิเคราะห์อาจใช้วิธีการที่เรียกว่าการทดสอบด้วยการทดแทนความหมาย หรือ “commutation test” หมายถึงการแทนที่ในตัวบทด้วยอีกรูปสัญลักษณ์หนึ่ง เพื่อดูว่า การแทนที่นั้น จะมีผลทำให้ความหมายเปลี่ยนไปหรือไม่ (อัจฉรา ปันทรานวงศ์. 2551)

4. การวิเคราะห์แบบ Metaphor และ Metonymy โดยการวิเคราะห์แบบ Metaphor เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์สองตัวที่คล้ายคลึงกันและนำมาถ่ายทอดความหมายด้วยวิธี “เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย” เพื่อช่วยในการหาความหมายจากรูปธรรม

ไปสู่นามธรรม โดยเลือกเอาสัญลักษณ์ 2 ตัวมาวาง คู่กัน (Associate) โดยที่สัญลักษณ์หนึ่งมีความหมายที่รับรู้กันโดยทั่วไปอยู่แล้ว อีกสัญลักษณ์หนึ่งยังไม่รู้ความหมาย แต่เมื่อนำมาเข้าคู่กันแล้ว ความหมายที่เกิดจากสัญลักษณ์ตัวแรกก็จะถูกถ่ายโอนมายังสัญลักษณ์ตัวหลังได้ในทันที ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจ ในความหมายนั้นได้ในที่สุด (กาญจนา แก้วเทพ. 2553:42 และธีรยุทธ บุญมี 2551:224) และการวิเคราะห์แบบ Metonymy เป็นลักษณะของการถ่ายทอดความหมาย โดยอาศัยความสัมพันธ์สัญลักษณ์ที่เป็นส่วนย่อย (Part) มายืนหรือแสดงแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด (Whole) การสร้างความหมายด้วยวิธีการใช้ส่วนย่อยแทนส่วนใหญ่มักสามารถพบเห็นได้ทั่วไป เช่นกรณีนำธงชาตินำมาเป็นตัวแทนความหมายของความรักชาติแทนความสามัคคี ลักษณะของการสื่อความหมายโดยอาศัยวิธีการ Metonymy เป็นการเรียงรูปภาษาที่ใช้เชื่อมโยงความสัมพันธ์สัญลักษณ์กับความหมายโดยอาศัยการเกี่ยวเนื่องของรูปทรง สี ตำแหน่ง องค์การตลอดจนลักษณะทางกายภาพ (ธีรยุทธ บุญมี. 2551)

แนวคิดทฤษฎีสัญวิทยา

Roland Barthes เป็นนักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศสที่มีอิทธิพลอย่างมากในช่วงหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 เป็นนักคิดที่เริ่มนำเอาการวิเคราะห์แบบสัญวิทยาไปใช้กับวัฒนธรรมศึกษา แนวคิดสำคัญของ Barthes ที่จะกล่าวถึงเกี่ยวข้องกับความหมายของสัญลักษณ์ โดยเขาเห็นว่าความหมายของสัญลักษณ์ นั้นมีอยู่ 2 ระดับ ได้แก่

1) Denotation เป็นระดับความหมายตรง ที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างเป็นภาวีสย (objective) เป็นความหมายที่ผู้ใช้เข้าใจตามตัวอักษร เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมา จัดอยู่ในลักษณะของการอธิบายหรือพรรณนา (descriptive level)

2) Connotation เป็นระดับความหมายแฝง ที่เกิดขึ้นจากการตีความโดยอัตวิสัย (Subjective) ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้ประสบมาในชีวิตหรือบริบททางสังคมวัฒนธรรมหนึ่งๆ

Barthes เห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราในสังคมนั้นล้วนเป็นสัญลักษณ์ มีระบบวัฒนธรรมเป็นรหัสหรือกฎเกณฑ์ในการสร้างความหมายของสัญลักษณ์ แต่ด้วยความเคยชินหรือการอำพรางของวัฒนธรรมเราจึงมองข้ามหรือมองไม่เห็นความหมาย

ในระดับที่สรรพสิ่งต่าง ๆ มีฐานะเป็นสัญญาณ หรือถูกทำให้กลายเป็นสัญญาณ และมีบทบาทหน้าที่ในเชิงสัญญาณ (sign-function) จึงมองเห็นความหมายของสรรพสิ่งนั้นเป็นเรื่องของธรรมชาติธรรมดาหรือเป็นเพียงสิ่งของเพื่อการใช้สอยเท่านั้น

การศึกษาในเชิงสัญวิทยาเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อความหมาย ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วเป็นศาสตร์ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ปรากฏการณ์บางอย่างหรือสัญญาณ บางประเภทไม่สามารถอธิบายด้วยคำพูดได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ต้องอาศัยบริบททางสังคมวัฒนธรรมมาใช้ในการอ่านหรือตีความจึงจะสามารถเข้าใจความหมายนั้นได้

สำหรับประเด็นความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความหมายของสัญญาณ ที่นักสัญวิทยาได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากก็คือความหมายโดยนัยซึ่งเป็นความหมายทางวัฒนธรรมที่แฝงฝังอยู่ในปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นความหมายในเชิงลึก โดยผู้ผ่านความหมายหรือผู้ศึกษาจะต้องวิเคราะห์สัญญาณที่ได้โดยผู้โยงเข้ากับค่านิยมหรือความเชื่อทางสังคมจึงจะช่วยให้สามารถเข้าถึงความหมายนั้น ๆ ได้ ซึ่งปกติสัญญาณจะประกอบไปด้วยความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยเสมอ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543:34-35) ความหมายโดยนัย เป็นความหมายในเชิงตีความ (Interpretative) จึงเป็นเรื่องของตัวบุคคล ค่านิยมของกลุ่ม หรือท่าทีทางวัฒนธรรม โดยความหมายนั้น จะขึ้นอยู่กับว่าจะถูกตีความจากตัวบุคคล ค่านิยมของกลุ่ม หรือท่าทีทางวัฒนธรรม ที่เข้าถึงความโดดเด่นที่ปรากฏในพื้นที่ แนวทางการวิเคราะห์สัญญาณจะเริ่มต้นจากการค้นหาความหมายของตัวบท (Text) หนึ่งๆ ที่จะถูกอ่านความหมายออกมาในแบบใดนั้น จำเป็นต้องสัมพันธ์และขึ้นอยู่กับบริบท (Context) ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ตัวบทนั้น ๆ เกิดขึ้นมา ดังนั้นแล้วสัญญาณจึงแปลความหมายได้หลายอย่าง ตามที่ตัวบุคคล ค่านิยมของกลุ่ม หรือท่าทีทางวัฒนธรรม ที่จะใช้เป็นวิธีเลือกการตีความเหล่านั้น เช่น ในกรณีการศึกษาสัญวิทยาของวังสวนบ้านแก้ว ผู้ตีความสัญญาณจะต้องอาศัยการวางแผนศึกษาวิเคราะห์ถึงบริบทที่สำคัญ และการเปรียบเทียบความหมายเพื่อศึกษาสัญญาณที่จะสามารถให้ความหมายเฉพาะของวังสวนบ้านแก้วที่เหมาะสมได้

จากแนวคิดที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่าสัญญาณเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้นหาความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบทหรือตัวงาน ทั้งนี้ความหมายที่ได้ถูกอ่านจะตีความภายใต้เงื่อนไขและบริบททางสังคมนั้น ๆ เป็นสำคัญ

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างสูง มีความสำคัญยิ่งในทางสังคมวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ยังเป็นกิจกรรมที่ร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนารูปแบบให้ได้มาตรฐานมีการนำเสนอแนวทางใหม่ในการจัดการเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ท่องเที่ยวโลก บนพื้นฐานเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นี้ ส่วนหนึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเชื่อมโยงเชิงลึกในการนำมาส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวให้น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

บทสรุป

การค้นหาคำความหมาย ที่แฝงเร้นอยู่ในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของวังสวนบ้านแก้ว ซึ่งประกอบไปด้วยสิ่งปลูกสร้างและสิ่งของเครื่องใช้ของวังสวนบ้านแก้วจำนวนมาก ที่ได้จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์วังสวนบ้านแก้ว และผู้วิจัยได้ลงมือทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Selective Sampling) ศึกษาปรากฏการณ์เชิงสัญญาณของสิ่งปลูกสร้างและข้าวของเครื่องใช้ที่เห็นว่าสำคัญเป็นหลักดังกล่าว โดยการใช้แนวคิดทฤษฎี สัญวิทยาเชิงโครงสร้าง สำนักโครงสร้างนิยมของ Roland Barthes นำมาใช้วิเคราะห์สัญญาณสิ่งปลูกสร้างและสิ่งของเครื่องใช้ของวังสวนบ้านแก้ว จากการวิเคราะห์ความหมายแฝง เป็นการวิเคราะห์หาความหมายโดยนัยเป็นหลักการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้มีแนวทางการวิเคราะห์สอดคล้องไปในทำนองเดียวกันกับการวิเคราะห์ของ พงศ์กฤษณี พลเลิศ (2554) จากการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ค้นพบว่าการวิเคราะห์สัญญาณดังกล่าว พบว่ามีสัญญาณที่โดดเด่นอยู่ 2 กลุ่มความหมายด้วยกัน ได้แก่

1. สัญญาณเกี่ยวกับความเชื่อ ได้แก่การวิเคราะห์สัญญาณของสิ่งปลูกสร้างและสิ่งของเครื่องใช้ของวังสวนบ้านแก้ว พบว่ามีสัญญาณเกี่ยวกับความเชื่อซึ่งแฝงฝังอยู่ในพื้นที่ทางการวิจัยจำนวนมาก ซึ่งโดดเด่นและน่าสนใจเป็นอย่างมากได้แก่ ในส่วนของพระบรมราชินีนาถสุวารีย์ พบสัญญาณพิธีบวงสรวงทวยเทพปฏิสังขรณ์สิริวัฒนมงคล วังสวนบ้านแก้ว เนื่องในวันพระราชสมภพ สัญญาณสระตึกตาและบ่อน้ำสัญญาณศาลพ่อปู่โป่งลาน สัญญาณศาลท่านราชเลขา สัญญาณศาล พระภูมิเจ้าที่

2. สัญญะเกี่ยวกับความรักและความผูกพัน ได้แก่การวิเคราะห์สัญญะของสิ่งปลูกสร้างและสิ่งของเครื่องใช้ของวังสวนบ้านแก้ว พบว่ามีความหมายโดยนัยซึ่งวิเคราะห์ได้ถึง ความรักและความผูกพัน ได้แก่ สัญญะพระตำหนักใหญ่ (พระตำหนักเทา) สัญญะเรือนเขียว สัญญะสวนส่วนพระองค์ (สวนทรงพระสำราญ)

สำหรับการวิเคราะห์สัญญะของสวนส่วนพระองค์(สวนทรงพระสำราญ) วิเคราะห์ที่ความได้ถึงความรักและความผูกพัน โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบโดยการนำภูมิทัศน์ของพระตำหนักเวนคอร์ตซึ่งมีทั้งบทความและเรื่องเล่า ว่าพระองค์ทรงมีความรัก ความผูกพันกับพระตำหนักเวนคอร์ต เพื่อการวิเคราะห์ให้เห็นถึงความรักความผูกพัน จึงได้ทำการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบภูมิทัศน์ของพระตำหนักเวนคอร์ตกับวังสวนบ้านแก้ว มาทำการทดสอบการแทนความหมาย เป็นการสืบสาวราวเรื่องไปยังสิ่งที่อยู่เบื้องหลังที่เป็นอดีตว่าสิ่งที่หายไปหรือสิ่งไม่มีอยู่ สิ่งเหล่านั้นมีความสำคัญ ต่อความหมายหรือไม่อย่างไร เป็นการให้ความหมายที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งเป็นการวิเคราะห์แบบ Metaphor เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่ง

นอกจากสัญญะที่โดดเด่นของวังสวนบ้านแก้ว อันได้แก่สัญญะเกี่ยวกับความเชื่อที่มีจำนวนมากและสัญญะเกี่ยวกับความรักและความผูกพันซึ่งมีจำนวนรองลงมาแล้วนั้น ในวังสวนบ้านแก้วยังมีสัญญะอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่นสัญญะพระบรมราชินยานุสาวรีย์ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ เมื่อกล่าวถึงในส่วนของพระบรมรูปปั้น พระอิริยาบถประทับนั่งบนพระแท่น สำหรับสัญญะพระบรมรูปปั้นนั้น วิเคราะห์โดยมีหลักการสำคัญประการหนึ่งของแนวคิดโครงสร้างนิยม (Structural Semiology) ก็คือ คู่ตรงข้าม ซึ่งได้เสนอแนวคิดตามหลักการว่า ความหมายเกิดจากความสัมพันธ์เชิงคู่ตรงข้าม หลักการนี้ได้นำมาวิเคราะห์สัญญะพระบรมราชินยานุสาวรีย์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ พระรูปปั้นในอิริยาบถประทับนั่งบนพระแท่น ว่าด้วยการนั่ง และ “การยืน” จะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน การนั่งนั้น จะให้ความรู้สึกอบอุ่น สัญญะมีนัยถึงความน่าใกล้ชิดมากกว่าการยืนเมื่อเทียบคู่ตรงข้ามตามทฤษฎีสัญญะวิทยาและแนวคิดโครงสร้างนิยม ทำให้ตีความได้ว่าพระบรมรูปปั้นสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ พระอิริยาบถประทับนั่งบนพระแท่นนั้นให้ความรู้สึกอบอุ่น ชวนน่าใกล้

ชิด สัญญะนั้นมีความสำคัญต่อการแปลความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตามหลักการวิเคราะห์สัญญะวิทยาเชิงโครงสร้าง (Structural Analysis) ในแนวทางของ Roland Barthes โดยมีฐานความคิดหลักในเรื่องคู่ตรงข้าม (binary opposition)

สัญญะจะมีความหมายละเอียดอ่อน และลึกซึ้งเกินกว่าที่คนทั่วไปจะเข้าใจได้โดยง่าย มักจะมีความหมายแฝงเร้นอยู่เสมอ นำมาอธิบายการสื่อสารของมนุษย์ว่า การสื่อสารคือจุดกำเนิดของความหมาย ซึ่งการความหมายในขั้นนี้จะเป็นการตีความหมายในระดับที่มีปัจจัยทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยซึ่งไม่ได้เกิดจากตัวของสัญญะเอง เป็นการอธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อสัญญะกระทบกับความรู้สึก หรืออารมณ์ของผู้ใช้และคุณค่าทางวัฒนธรรมของเขา โดยผู้ที่เข้าใจความหมายในเชิงสัญญะนี้ได้เป็นอย่างดี จะต้องเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมการส่งเสริมการใช้สัญญะของวังสวนบ้านแก้ว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ยึดหลักสำคัญคือ ส่งเสริมทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยต้องนำการท่องเที่ยวไปเกาะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในทำนองเดียวกัน และการท่องเที่ยวที่นำไปเกาะเกี่ยวด้วยนั้น ต้องเป็นการท่องเที่ยวอดนียมซึ่งมีรูปแบบชัดเจน มีลักษณะของแบรนด์ทางการท่องเที่ยวที่แข็งแรง และการนำสัญญะที่พบนั้น เมื่อนำไปเกาะเกี่ยวแล้วต้องมีสร้างกิจกรรมใหม่ ร่วมกับการใช้ Social Media อย่างมีเทคนิค เพื่อนำการท่องเที่ยวของวังสวนบ้านแก้วไปอยู่บนเส้นทางที่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายจะเห็นในรูปแบบที่กว้างขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

วังสวนบ้านแก้วแห่งนี้คือต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตที่แม้เวลาจะผ่านไปเนิ่นนาน แต่เสน่ห์ของความเป็นสถานที่ซึ่งมีประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าและแฝงเร้นไปด้วยเอกลักษณ์อันโดดเด่นจากเรื่องราวที่แตกต่างจากบริบทของชุมชนอื่น ยิ่งเมื่อได้มีข้อมูลมาจากความการใช้ทฤษฎีสัญญะวิทยาวิเคราะห์หาความหมายแฝง เปิดเผยซึ่งเรื่องราวที่เชิงลึก จะยิ่งเป็นการเพิ่มเสน่ห์ให้กับวังสวนบ้านแก้วมากขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สัญญะหาความหมายแฝงเหล่านี้สามารถนำมาใช้ทำสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). “ความเรียงว่าด้วย สัญญาวิทยา กับสื่อสารมวลชน”. ใน มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่. กรุงเทพฯ _____ . (2553). แนวพินิจใหม่ในสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
- ชอทอง บรรจงสวัสดิ์. (2558). สัญญะนอกบริบทกับการสื่อความเป็นไทยในต่างแดน : กรณีของป้ายร้านอาหารไทยในปารีส. คณะมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). การปฏิวัติศาสตร์ของโซซูร์ เส้นทางสู่โพสต์โมเดิร์นนิสม์. กรุงเทพฯ : บริษัท เคล็ดไทย จำกัด.
- พงศ์กฤษฏ์ พลเลิศ. (2554). บทบาทการใช้สื่อพื้นบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก่าห้อง อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- วรรณพิมล อังคศิริสรพ.(2558). มายาคติ. พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- อัจฉรา ปันทรานานวงศ์.(2551). มายาคติและอุดมการณ์ในโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548. การวิเคราะห์ด้วยวิธีสัญวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Gottdiener (1995). Postmodern semiotics: Material culture and the form of postmodern life. Cambridge, Massachusettes: Blackwell.

การปรับตัวของกระบวนการยุติธรรมภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของ ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

The Adjustment of Judicial Administration in Pandemic Corona Virus Disease 2019

รานี ถนอมปัญญารักษ์¹ พิธพร ไทยภูมิ²

Ranee Thanompanyarak, Pittaporn Thaipumi

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง การปรับตัวของกระบวนการยุติธรรมภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติและมาตรการต่างๆที่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมไทยได้นำมาใช้ในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้แนวทางปฏิบัติใหม่ซึ่งอาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารทางกฎหมาย คำสั่งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลจากการศึกษาพบว่าแนวทางปฏิบัติและมาตรการต่าง ๆ ที่แต่ละองค์กรในกระบวนการยุติธรรมได้นำมาใช้ในช่วงนั้น ส่วนใหญ่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่มีแนวทางปฏิบัติบางอย่าง เช่น การเลื่อนคดีของศาล ที่อาจกระทบต่อสิทธิของจำเลยในคดีอาญาได้ เนื่องจากการเลื่อนคดีจะทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ขัดกับหลักการในคดีอาญาต้องมีการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

คำสำคัญ : โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, การปรับตัว, กระบวนการยุติธรรม

Abstract

The study of The Adjustment of Judicial Administration in Pandemic Corona Virus Disease 2019 or COVID-19 were to study the guidelines and measures usage in Thai Judicial Administration organization confronted during COVID-19 pandemic also the problems occurred from the new guidelines that may effect to populaces' right in judicial administration by researching from legal documents and involving organization commands. The research result founds that the guidelines and measures used by each organization in judi-

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Lecturer, Faculty of Law of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University
E-mail: thanompanyarak@hotmail.com*Corresponding author

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Lecturer, Faculty of Law of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

cial administration mostly beneficially justice to residents and corresponded to in-house COVID-19 pandemic situation. However, there were some guidelines and measures such as lawsuit postponing may effect to the defendants' right in criminal cases. Due to the postponing may effect to delay fair trials which against to the principals of the criminal cases fast and impartially.

Keyword : Corona Virus Disease 2019, Adjustment, Judicial Administration

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือที่เรียกกันว่า “โรคโควิด-19” เป็นโรคติดต่อที่มีความร้ายแรง แพร่ระบาดจากคนสู่คนผ่านทางฝอยละอองจากจมูกหรือปากซึ่งขับออกมาเมื่อผู้ป่วยไอหรือจาม เราได้รับเชื้อได้จากการหายใจเอาฝอยละอองเข้าไปจากตัวผู้ป่วย หรือจากการเอามือไปจับพื้นผิวที่มีฝอยละอองเหล่านั้นแล้วมาจับตามใบหน้า ซึ่งปัจจุบันมีผู้ป่วยโรคโควิด-19 จำนวนมากทั่วโลกและมีผู้ป่วยเสียชีวิตเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน (Scientific Brief , 2020) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย รัฐบาลได้ออกมาตรการต่างๆ อันทำให้ชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไป เป็นแบบชีวิตวิถีใหม่ (new normal) ที่ผู้คนต้องพบปะกันสัมผัสกันให้น้อยที่สุดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เป็นมหันตภัยของคนไทยในขณะนี้ การเปลี่ยนชีวิตวิถีใหม่เกิดขึ้นกับคนไทยทุกกลุ่ม ทุกภาวะ ทุกคนต้องปรับตัวตามมาตรการของรัฐบาล

องค์กรต่างๆ ที่อยู่ใ้กระบวนการยุติธรรม ก็เป็นหน่วยงานที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อของรัฐบาลด้วยเช่นกัน โดยกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคม จึงมีองค์กรต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องหลายองค์กร เช่น ศาล อัยการ ทนายความ ตำรวจ และราชทัณฑ์ แต่ละองค์กรต้องอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน การปฏิบัติงานของแต่ละองค์กรตามปกติจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ขั้นตอนในการดำเนินคดีในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา ตามปกติคู่ความก็ต้องไปศาล การยื่นฟ้องคดีก็ทำที่ศาล การพิจารณาคดีก็ทำที่ศาล โดยมีหลักกฎหมายที่สำคัญ อย่างเช่นหลักฟังความทุกฝ่าย หลักกวางใจ หลักเปิด

เผย เป็นหลักกฎหมายที่จะมารองรับให้คู่ความมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่ศาล, สิทธิที่จะได้รับแจ้งซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหา (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134), สิทธิในการเตรียมการเพื่อต่อสู้คดีและได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8), สิทธิที่จะให้มีการพิจารณาและสืบพยานต่อหน้าจำเลย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172) เป็นต้น สิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมนี้ รัฐไม่อาจละเมิดสิทธิได้ แต่สิทธิต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ส่วนใหญ่แล้วรับประกันว่าคู่ความต้องได้มาศาล และเมื่อมาศาลก็ต้องมาติดต่อตามกระบวนการขั้นตอนต่างๆ ซึ่งใช้ระยะเวลา ในการติดต่อค่อนข้างนาน เกิดการสัมผัสระหว่างบุคคลเกิดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ด้วยเช่นกัน

เมื่อองค์กรในกระบวนการยุติธรรมต้องให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการลดการแพร่ระบาดของโรคระบาดโควิด-19 จึงเป็นโจทย์สำคัญที่จะต้องคิดว่าจะมีแนวทางปฏิบัติงานหรือมาตรการอย่างไรที่จะสามารถนำมาใช้ในสภาพการณ์ของประเทศไทยในขณะนี้ เพื่อจะช่วยลดปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมที่ได้รับการรับรองไว้ในกฎหมาย ในปัจจุบันนี้แต่ละองค์กรในกระบวนการยุติธรรมได้มีแนวทางปฏิบัติและมาตรการต่างๆ ออกมาใช้บังคับแล้ว ซึ่งในแต่ละองค์กรจะมีแนวทางปฏิบัติงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างไรบ้าง สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศหรือไม่ และจะมีแนวทางปฏิบัติใดที่กระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมบ้างหรือไม่ จะได้ทำการศึกษาในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวทางปฏิบัติและมาตรการต่างๆที่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมไทยได้นำมาใช้ในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการต่างๆ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

แนวทางปฏิบัติของศาล

ศาลเป็นองค์กรที่มีความสำคัญมากในกระบวนการยุติธรรม ทำหน้าที่ในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคม ในสถานการณ์ปกติจะมีประชาชนมาติดต่อที่ศาลเป็นจำนวนมาก ดังนั้น องค์กรศาลจึงเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดหรือติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประธานศาลฎีกาจึงมีคำสั่งจัดตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมา เพื่อทำการศึกษา ติดตาม และแก้ไขการบริหารจัดการคดีภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงการออกแนวปฏิบัติการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งคณะอนุกรรมการได้กำหนดมาตรการต่างๆที่จะใช้เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานในสังกัดศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาด โดยมีแนวปฏิบัติออกมาแล้วหลายฉบับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค เมื่อมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในระลอกใหม่ เมื่อต้นปี พ.ศ. 2564 สถานการณ์มีความรุนแรงมากขึ้น มีผู้ติดเชื้อในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก คณะอนุกรรมการฯ จึงมีแนวทางปฏิบัติให้ศาลในสังกัดสำนักงานยุติธรรมที่อยู่ในพื้นที่การแพร่ระบาดของโรค ได้ปฏิบัติตามแนวทางที่ได้มีการพิจารณาทั้งนี้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้มาติดต่อราชการ ครอบคลุมในเรื่องการบริหารจัดการทั่วไปและการบริหารจัดการคดี ในส่วนของการบริหารจัดการทั่วไป จะมีแนวปฏิบัติในเรื่องต่างๆ อันได้แก่ 1. ด้านมาตรการให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากร 2. ด้านมาตรการดำเนินการในห้องพิจารณา 3. ด้านการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อราชการ 4. ด้านการบริหารจัดการอาคารสถานที่ (สำนักงานประธาน ศาลฎีกา, 2564) โดยประชาชนที่มาติดต่อรวมถึงบุคลากรของศาลจะต้องปฏิบัติตามในการป้องกันโรค อันได้แก่ การสวมหน้ากากอนามัย ใช้เจลล้างมือ เว้นระยะห่าง สแกน QR code ในการมาติดต่อที่ศาล

ในส่วนของการบริหารจัดการคดีนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เป็นส่วนที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคู่ความมากที่สุด และอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของคู่ความที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงปี พ.ศ. 2564 ได้วางแนวทางให้ศาลในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้ คือ

(1) ให้ศาลชั้นต้นเลื่อนคดีจัดการพิเศษคดีสามัญ และคดีสามัญพิเศษทุกคดีที่นัดพิจารณาระหว่างวันที่ 1 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 (สำนักงานประธานศาลฎีกา, 2564) ให้เจ้าหน้าที่ประสานขอวันนัดจากคู่ความทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์ ทั้งนี้ ให้พิจารณากำหนดกรอบจำนวนคดีที่นัดในแต่ละวันให้สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อไม่ให้เกิดความแออัด

(2) สำหรับงานที่ไม่จำเป็นต้องมาปฏิบัติที่ศาลผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจพิจารณาให้ผู้พิพากษาปฏิบัติงานนั้นนอก สถานที่ตั้งของหน่วยงาน (Work from home) ได้ ตามความเหมาะสมและความจำเป็น (สำนักงานประธานศาลฎีกา, 2564)

(3) การสืบพยานในคดีสามัญและคดีสามัญพิเศษให้เจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานกับคู่ความ พยาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันความพร้อมก่อนวันสืบพยานตามที่กำหนดนัดไว้ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องเกิดขึ้นกับบุคคลดังกล่าวทำให้ไม่อาจมีการสืบพยานตามที่กำหนดนัดไว้ ให้ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือพร้อมลงลายมือชื่อเป็นหลักฐานและส่งกลับมาศาลโดยทางไปรษณีย์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใดเพื่อเก็บรวบรวมเป็นหลักฐานไว้ในสำนวนความเพื่อศาลอาจใช้ดุลพินิจเลื่อนการนั่งพิจารณา ทำให้ไม่กระทบกับการเบิกตัวจำเลยที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำในการเดินทางมาศาล

(4) การสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวนพยานหลักฐานในการออกหมายขังผู้ต้องหากรณีที่ยื่นคำร้องขอหมายขังครั้งแรก ศาลจะดำเนินการให้มีการสอบถามโดยถ่ายทอดภาพและเสียง ในลักษณะการประชุมทางจอภาพหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานประธานศาลฎีกา, 2563)

(5) การถามจำเลยว่ามีนายความหรือไม่ การอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง การสอบถามค่าให้การ การตรวจพยานหลักฐาน และการสืบพยาน ศาลพึงพิจารณาดำเนินการโดยถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (สำนักงานประธานศาลฎีกา, 2563)

(6) การอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลศาลพิงพิจารณาดำเนินการโดยถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (สำนักงานประธานศาลฎีกา, 2563)

(7) การพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในทุกชั้นศาล ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขยายโอกาสในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2562 และเพื่อมิให้เป็นการเพิ่มความแออัดในเรือนจำอันอาจนำไปสู่การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่เคยถูกคุมขังมาก่อน หรือจำเลยที่เคยได้รับการปล่อยชั่วคราวมาก่อน หรือจำเลยซึ่งมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือยังไม่ได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์หรือฎีกา ศาลอาจพิจารณานุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของจำเลยหรือเงื่อนไขอื่นใด เช่น การให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของจำเลย การรายงานตัวต่อศาล ศาลควรกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายงานตัวทางโทรศัพท์หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด แทนการเดินทางมาศาล

เหล่านี้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการคดีของศาล นอกจากนี้ ศาลยุติธรรมได้พัฒนาระบบการติดต่อศาลผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านเทคโนโลยีออนไลน์ SMART COURT ทั้งระบบยื่นฟ้อง การส่งและรับคำคู่ความด้วย e-Filing หมายถึงระบบการยื่นคำฟ้องอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาพิพากษาคดี และความสะดวกสบายให้กับผู้เกี่ยวข้องในคดีมากขึ้น โดยทนายความทั่วประเทศ สามารถยื่นคำฟ้องอิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเว็บไซต์ ไม่ต้องเดินทางไปยื่นฟ้องที่ศาล ขณะที่จำเลยสามารถยื่นคำให้การผ่านระบบได้เช่นเดียวกัน ด้านผู้พิพากษาสามารถรับฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์หากคดีไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องทำสำนวนกระดาษ และคู่ความยังสามารถติดตามคดีได้ตลอด 24 ชั่วโมง ได้ทุกที่ทุกเวลาตลอด 24 ชั่วโมง ระบบติดตามสำนวนคดี Tracking System, ระบบ CIOS (Case Information Online Service) หรือ ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม ระบบ CIOS เป็นระบบบริการข้อมูลคดี วันนัดพิจารณา ผลการส่งหมายและคำสั่งศาลผ่านอินเทอร์เน็ตตลอด 24 ชั่วโมง เพิ่มความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของคู่ความ ในคดีหรือประชาชนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียกดูข้อมูลคดีที่คู่ความเกี่ยวข้องในคดีได้ทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ สำหรับการติดตามการแจ้งผลส่ง

หมาย-คำสั่งศาล- ผลคดี, การยื่นคำขอประกันสามารถยื่นคำร้องทางระบบออนไลน์ผ่าน “ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม” (CIOS) โดยระบบเปิดให้ยื่นได้ทั้งการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวใหม่ต่อศาลชั้นต้น หรือการยื่นอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ซึ่งการยื่นคำร้องทางระบบออนไลน์ CIOS นั้นสามารถยื่นได้ตลอด 24 ชั่วโมง และผู้ยื่นสามารถทราบคำสั่งศาล ตลอดจนดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องทางออนไลน์ได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องเดินทางไปศาล, ระบบ e-Notice คือ ระบบอิเล็กทรอนิกส์กลางสำหรับศาลใช้ในการประกาศนัดไต่สวนคำร้องขอต่างๆ แทนการประกาศทางหนังสือพิมพ์ หรือใช้ลงโฆษณาประกาศคำฟ้องและเอกสารทางคดีอื่นๆในกรณีที่ไม่สามารถส่งได้ด้วยพนักงานศาลหรือวิธีอื่นใดได้ การส่งเอกสารทางคดีและการประกาศนัดไต่สวนคำร้องโดยวิธีการลงโฆษณาทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ยังมีวิธีการคืนเงินในคดีให้แก่คู่ความผ่านระบบ Corporate Banking โดยนวัตกรรมต่างๆเหล่านี้ จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยสร้างความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายให้คู่ความ ซึ่งศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรมได้ปรับปรุงพัฒนาระบบมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ผลปฏิบัติที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อคู่ความเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็วใน ทุกพื้นที่ (“ศาลออกแนวปฏิบัติจัดการคดีโควิดระบาด เลื่อนคดีม.ค. พร้อมให้ทำงานจากบ้าน ใช้ระบบออนไลน์ลดเดินทาง”, 2564) ทั้งยังสามารถลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อโควิด-19 จากการสัมผัสหมาย หรือการต้องเดินทางมาติดต่อโดยตรงที่ศาล

แนวทางปฏิบัติของอัยการ

อัยการ เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาฟ้องผู้ต้องหาในคดีอาญาเป็นหลัก ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับองค์กรอื่นๆในกระบวนการยุติธรรม การปฏิบัติงานของอัยการมีความสอดคล้องตอบรับกับการปฏิบัติงานของศาล ดังนั้นเมื่อศาลได้กำหนดกฎเกณฑ์การมาศาล หรือการพิจารณาคดีขวงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไว้ว่าอย่างไร อัยการก็ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ศาลยุติธรรมกำหนดไว้เช่นกัน แต่ในส่วนเฉพาะของอัยการสูงสุดนั้นมีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2563) ขึ้นมา เพื่อกำหนดนโยบายใน

การบริหารงานในช่วงสถานการณ์ดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานของสำนักงานอัยการสูงสุดได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้บริการแก่ประชาชนได้โดยไม่มีเหตุขัดข้อง และไม่เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคลากรและประชาชนผู้มาติดต่อเป็นสำคัญ

นอกจากนี้สำนักงานอัยการสูงสุดได้พัฒนาเทคโนโลยี AGO-Tracking ซึ่งเป็นระบบติดตามข้อมูลคดีเพื่อประชาชน เป็นแอปพลิเคชันที่เชื่อมต่อข้อมูลจากฐานข้อมูล สารบบคดี อิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเรียกดูข้อมูล ติดตามสถานการณ์ดำเนินคดี รวมถึงการนัดหมายของคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุปกรณ์การสื่อสารเคลื่อนที่ต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2563) ซึ่งจะช่วยให้การติดตามคดีของประชาชนสะดวกขึ้น ไม่ต้องเดินทางมายังสำนักงานอัยการ ลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคติดต่อโควิด-19

แนวทางปฏิบัติของทนายความ

ทนายความ ทำหน้าที่ช่วยดำเนินการฟ้องร้องคดีให้กับลูกความในชั้นศาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีแพ่ง ส่วนในคดีอาญาทนายความจะเป็นผู้ช่วยว่าความแก่ต่างให้กับจำเลยในคดีอาญา ทนายความเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรยุติธรรมอื่นๆ ดังนั้น เมื่อศาลมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างไร ทนายความก็ต้องปฏิบัติตามแนวทางที่ศาลได้กำหนดไว้ด้วยเช่นกัน สำหรับแนวทางปฏิบัติงานที่เปลี่ยนไปของทนายความในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่สำคัญคือ การฟ้องคดี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทนายความได้รับคำแนะนำให้มีการยื่นฟ้องคดีในรูปแบบของ e-Filing ที่ศาลได้พัฒนาขึ้น ที่ให้ทนายความสามารถยื่นคำฟ้องคำร้องขอ ได้โดยไม่ต้องเดินทางมาที่ศาล เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับทนายความในการยื่นฟ้องคดี และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อ โควิด-19 ลดการเดินทาง ลดการติดต่อกันระหว่างทนายความกับเจ้าหน้าที่ของศาล การยื่นฟ้องด้วยระบบ e-Filing เป็นวิธีใหม่ ต้องทำการศึกษาและเรียนรู้ เนื่องจากไม่เหมือนการยื่นฟ้องตามปกติด้วยเอกสาร แต่ถึงแม้จะเป็นแนวทางปฏิบัติใหม่วิธีดังกล่าวกลับได้รับการตอบรับจากทนายความเป็นอย่างดี สามารถสังเกตได้จากจำนวนสถิติ

ในแต่ละเดือนจะมีจำนวนคดีที่มีการฟ้องด้วยระบบ e-Filing เพิ่มขึ้น (“เลขาธิการ เผย ยอดยื่นฟ้องผ่าน e-Filing เกือบ 2.5 หมื่นคดี-อ่านคำพิพากษาผ่านจอพุ่ง”, 2563)

แนวทางปฏิบัติของตำรวจ

ตำรวจ มีหน้าที่สืบสวนสอบสวน จับกุมผู้กระทำความผิด ในการปฏิบัติงานต้องติดต่อกับประชาชนโดยทั่วไป เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคโควิด-19 ได้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีแนวคิดจัดตั้ง “โครงการนัดหมายแจ้งความล่วงหน้า ผ่านระบบออนไลน์” ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่ต้องมานั่งรอแจ้งความที่โรงพักอีกต่อไป ผู้ที่ต้องการแจ้งความร้องทุกข์สามารถนัดหมายรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ผ่านระบบออนไลน์ ไม่ต้องมาเสียเวลารอพบเจ้าหน้าที่เป็นเวลานาน วิธีการนี้จะทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโควิด-19 จากการทำไม่ต้องมาติดต่อเจ้าหน้าที่ในระยะเวลานาน การนัดหมายแจ้งความล่วงหน้าผ่านระบบออนไลน์ ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ผ่านทางเว็บไซต์ www.onlinebureausystem.com โดยสามารถนัดหมายในการรับแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนกรณีเกิดเหตุขึ้นในความรับผิดชอบของท้องที่สถานีตำรวจ 3 สถานี ซึ่งจะเป็นสถานีตำรวจนำร่อง ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี สถานีตำรวจนครบาลบางรัก และสถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน ทั้งนี้การแจ้งความร้องทุกข์สามารถระบุเวลานัดหมายได้ตั้งแต่ 09.00 น. ถึงเวลา 19.00 น. โดยระบบหรือเจ้าหน้าที่จะติดต่อตอบรับภายใน 24 ชม. (“ผบ.ตร.เปิดระบบใหม่ นัดหมายแจ้งความออนไลน์ พร้อมบริการประชาชน”, 2564)

แนวทางปฏิบัติของราชทัณฑ์

ราชทัณฑ์ มีหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังตามคำพิพากษา เป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องติดต่อกับผู้คนเป็นจำนวนมาก ทั้งจากการควบคุมตัวผู้ต้องขัง การให้ผู้ต้องขังได้เยี่ยมญาติ การนำตัวผู้ต้องขังออกนอกเรือนจำเพื่อไปศาล ซึ่งในแต่ละกระบวนการถ้าได้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ตามปรกติ จะมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคโควิด-19 สูง กรมราชทัณฑ์จึง

ต้องมีแนวทางปฏิบัติและมาตรการป้องกัน การแพร่ระบาดของโรคติดต่อขึ้นมา (กระทรวงยุติธรรม, 2563) ยกตัวอย่าง เช่น

(1) ให้เรือนจำ ทัณฑสถานทั่วประเทศ ถือปฏิบัติตาม มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด-19 อย่างเคร่งครัด ได้แก่ การสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา การเว้นระยะห่างทางสังคม การคัดกรองผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ ญาติ บุคคลภายนอก เป็นต้น

(2) ให้งดการเยี่ยมญาติตามช่องทางปกติ และต้องจัดให้มีการเยี่ยมญาติทางไลน์แทน โดยจะต้องสร้างความเข้าใจกับผู้ต้องขังและญาติ มีการจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อลดความวิตกกังวลของผู้ต้องขัง

(3) ผู้ต้องขังที่ศาลนัดออกไปศาล ขอให้ประสานผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาใช้วิธี Video Conference แทน

ซึ่งมาตรการต่างๆที่ได้ยกตัวอย่างมานี้ กรมราชทัณฑ์จะนำมาใช้เฉพาะในช่วงสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

แนวทางปฏิบัติและมาตรการที่องค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้นำมาใช้ในระหว่างที่ประเทศไทยต้องตกอยู่ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 จะเห็นได้ว่าการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่ มาใช้แทนการติดต่อที่ประชาชนจะต้องเดินทางมาติดต่อกับตนเองในแต่ละหน่วยงาน นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไม่ว่าจะเปลี่ยนระบบการยื่นฟ้อง การส่ง และรับคำคู่ความด้วย e-Filing, ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (CIOS) สำหรับการยื่นคำร้องต่างๆ ของศาลยุติธรรม, เทคโนโลยี AGO-Tracking ระบบติดตามข้อมูลคดีของสำนักงานอัยการที่จัดทำให้คู่ความสามารถติดตามคดีของตนได้สะดวก รวดเร็วมมากยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องมาติดต่อที่สำนักงานอัยการ, ระบบนัดหมายแจ้งความล่วงหน้าของตำรวจ เพื่อลดระยะเวลาที่ประชาชนต้องมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่เป็นเวลานาน, การเยี่ยมญาติผ่านทางไลน์ เป็นต้น เมื่อพิจารณาแนวทางปฏิบัติใหม่ที่ได้ถูกนำมาใช้ จะพบว่าสามารถลดการเดินทางของประชาชน ช่วยลดการสัมผัสระหว่างคนเมื่อต้องมาติดต่อ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในสถานการณ์ที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อที่รัฐบาลต้องการให้ประชาชนอยู่บ้าน ลดการเดินทางให้มาก

ที่สุด แต่ประชาชนก็ยังสามารถติดต่อกับหน่วยงานต่างๆของรัฐได้ ยังสามารถขับเคลื่อนคดีของตนเองได้อยู่ ผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นมา ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี ทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยความสะดวก

แนวทางปฏิบัติของทุกองค์กรที่ได้นำมาใช้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ายังอยู่ในกรอบของกฎหมาย ไม่ได้ละเมิดสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ประชาชน ยังสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อยู่ เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการติดต่อกับศาล จากที่เคยมาติดต่อกับตนเอง ต้องยื่นคำฟ้อง คำร้องในลักษณะของเอกสาร ก็เปลี่ยนมาใช้ระบบออนไลน์ ซึ่งไม่ได้ทำให้ประชาชนเสียสิทธิในการดำเนินคดีของตนเอง ในทางกลับกันเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยความสะดวก แม้อยู่ที่บ้าน ในส่วนคดีสามัญทั่วไปที่จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาที่ศาลก็ ยังได้รับการอนุญาตให้มาศาลได้ เพียงแต่ถ้าเป็นคดีเล็กๆ น้อยๆ หรือ คดีแพ่ง ก็จะทำให้มีการใช้แนวทางปฏิบัติใหม่เพื่อลดการเดินทางที่ไม่จำเป็นของประชาชน

ข้อสังเกต

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกต 2 ประการคือ ประการแรก เรื่องการเลื่อนคดีของศาล ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเลื่อนคดีออกไป ย่อมทำให้การพิจารณาล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญานั้นการได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมนั้น เป็นสิทธิของจำเลยที่ได้รับการรับรองทั้งจากรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 68 และมาตรา 188) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8 และมาตรา 173/1) ที่ศาลจะละเลยมิได้ คำว่า “รวดเร็ว” หมายความว่า การพิจารณาคดีต้องกระทำโดยไม่ชักช้า (คณิต ณ นคร, 2555) การดำเนินคดี ที่ล่าช้าส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการเลื่อนคดี แล้วถ้าเป็นกรณีที่จำเลยไม่ได้รับการประกันตัว จำเลยยังถูกคุมขังอยู่ แต่การพิจารณาต้องเลื่อนออกไป จำเลยจะสูญเสียเสรีภาพเกินความจำเป็น จากแนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 (ฉบับที่ 3) ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการได้รับการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งมีการกำหนดกรอบขอบเขตของผู้ที่จะได้รับ

การปล่อยชั่วคราว แต่ก็ใช้คำว่า “ศาลอาจพิจารณา” ซึ่งศาลอาจจะอนุญาตหรืออาจจะไม่อนุญาตให้มีการปล่อยชั่วคราวก็ได้ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าในกรณีที่มีการเลื่อนการพิจารณาคดียอมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยในคดีอาญาโดยตรง ที่จะต้องสูญเสียเสรีภาพเกินความจำเป็น ดังนั้น ควรพิจารณาเรื่องการให้ประกันตัวของผู้ต้องหาและจำเลยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้มากที่สุด เพื่อยังคงรักษาสีเทาของจำเลย ในคดีอาญาไว้ และช่วยรักษาสุขภาพของจำเลยที่ไม่ต้องไปอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก

ประการที่สอง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น อาจเป็นอุปสรรคสำหรับประชาชนที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และมีค่าใช้จ่ายในส่วนของการอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น

สรุป

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 องค์กรต่างๆในกระบวนการยุติธรรมต่างมีแนวทางปฏิบัติและมาตรการต่างๆขึ้นมา เพื่อช่วยลดความเสี่ยง ลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยมีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ และเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการติดต่อระหว่างหน่วยงานกับประชาชน หรือระหว่างหน่วยงานต่างๆด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพื่อลดการเดินทางของประชาชน ลดการสัมผัสระหว่างผู้คน ซึ่งจะช่วยลด

ความเสี่ยงจากการติดเชื้อโรคโควิด-19 แต่แนวทางปฏิบัติที่แต่ละองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะนำมาใช้ จะต้องมียุติวิธีปฏิบัติที่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งแนวทางปฏิบัติที่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมได้นำมาใช้ นั้นยังอยู่ในกรอบของกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิของประชาชน และยังช่วยอำนวยความสะดวก ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการติดต่อได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่อาจมีปัญหาเรื่องสิทธิของจำเลยในคดีอาญาเกิดขึ้นจากแนวทางปฏิบัติของศาลที่ให้มีการเลื่อนคดี และสำหรับประชาชนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่อาจเข้าถึงขั้นตอนต่างๆ ของแต่ละหน่วยงานได้ยากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ข้อเสนอแนะ

1. ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เมื่อศาลมีแนวทางการปฏิบัติงานโดยการเลื่อนคดี ศาลควรใช้ดุลพินิจพิจารณาให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวจำเลยอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อมิให้จำเลยต้องสูญเสียเสรีภาพเกินความจำเป็น และลดความแออัดในห้องขัง ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
2. ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชน ถึงแม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะลดน้อยลง ก็ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน โดยทั่วไปถึงระบบต่างๆที่เป็นนวัตกรรมใหม่ เนื่องจากนวัตกรรมต่างๆที่แต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้จัดทำขึ้นมานั้น ล้วนมีประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ได้แม้ในสถานการณ์ปกติ

บรรณานุกรม

- กระทรวงยุติธรรม. (2563). บันทึกข้อความ ที่ ยธ. 0705.3/37717 วันที่ 28 ธันวาคม 2563 เรื่อง แนวทางปฏิบัติและมาตรการป้องกัน การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID 19.
- ข่าวสดออนไลน์. (2564). ผบ.ตร. เปิดระบบใหม่ นัดหมายแจ้งความออนไลน์ พร้อมบริการประชาชน 7 ม.ค.2564. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก https://www.khaosod.co.th/crime/news_5687285.
- คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.
- มติชน ออนไลน์. (2563). เลขาศาล เผยยอดยื่นฟ้องผ่าน e-Filing เกือบ 2.5 หมื่นคดี-อ่านคำพิพากษาผ่านจอพุ่ง. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก https://www.matichon.co.th/local/crime/news_2065600.
- มติชน ออนไลน์. (2564). ศาลออกแนวปฏิบัติจัดการคดีโควิดระบาด เลื่อนคดีม.ค. พร้อมให้ทำงานจากบ้าน ใช้ระบบออนไลน์ลดเดินทาง. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก https://www.matichon.co.th/local/crime/news_2514249.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

สำนักงานประธานศาลฎีกา. (2563). ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาในศาลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือสถานที่กักขังในระหว่างที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease : COVID 19 พ.ศ. 2563. สืบค้น 14 มีนาคม 2564, จาก <https://opsc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/1142/iid/198000>.

สำนักงานประธานศาลฎีกา. (2564). แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ฉบับที่ 4 วันที่ 15 มกราคม 2564.

สำนักงานประธานศาลฎีกา. (2564). แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ฉบับที่ 5 ในเดือนมีนาคม 2564.

สำนักงานอัยการสูงสุด . (2563). คำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุดที่ 572/2563 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19).

Scientific,B., (2020). Immunity passports in the context of COVID-19. Retrieved from <https://www.who.int/newsroom/commentaries/detail/immunity-passports-in-the-context-of-covid-19>.

การแถลงข่าวกับการจัดการการสื่อสารของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์ แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19

Press Conferences and Communication Management of Centre for COVID-19 Situation Administration's spokesman

วรพงศ์ ไชยฤกษ์¹ ทิพวรรณ ทองคำ²

Worapong Chairerk, Tippawan Tongkham

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการแถลงข่าวกับการจัดการการสื่อสารของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาโครงสร้างการสื่อสารและกลวิธีการใช้ภาษาในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด -19 โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์การสนทนา และแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ คลิปวิดีโอการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จาก www.thaigov.go.th ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม – 19 กรกฎาคม 2563 จำนวน 9 คลิป

ผลการศึกษาโครงสร้างของการสื่อสารในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด -19 พบโครงสร้างการสื่อสาร 4 ลำดับ ได้แก่ 1) การเกริ่นนำ 2) การให้ข้อมูล/ชี้แจงรายละเอียด 3) การถามตอบ 4) การยุติการแถลงข่าว ด้านกลวิธีการใช้ภาษาในการแถลงข่าว พบทั้งหมด 4 กลวิธี ดังต่อไปนี้ 1) กลวิธีในการเชื่อมโยงความระหว่งประโยค 2) กลวิธีในการแทรกข้อมูลทางการแพทย์ และการวิจัย 3) กลวิธีในการแทรกเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนบุคคล 4) กลวิธีในการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบสถิติ กราฟ แผนภูมิ และตาราง 5) กลวิธีในการใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก

คำสำคัญ: การแถลงข่าว การจัดการการสื่อสาร โฆษก โควิด-19

Abstract

The research of on Press Conferences and Communication Management of Centre for COVID-19 Situation Administration's spokesman was the qualitative research to study the interaction structure and linguistics strategies for Press Conferences of Centre for COVID-19 Situation Administration's spokesman. Conversation Analysis (CA) and Critical Discourse Analysis (CDA) methodology method were applied to the study. Data were collected

¹ ผศ.ดร.ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Asst.Prof.Dr., Department of Thai, Faculty of Humanities and Social Science, Phuket Rajabhat University. E-mail: worapong.c@pkru.ac.th

*Corresponding author

² ผู้ช่วยวิจัย นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Research Assistant, Department of Thai, Faculty of Humanities and Social Science, Phuket Rajabhat University.

from the press conferences, videos 9 in a total of Centre for COVID-19 Situation Administration from March 29, 2020, until July 19, 2020, on www.thaigov.go.th.

The results revealed that there were 4 interaction structures of a formal press conference of the Centre for COVID-19 Situation Administration including 1) Opening 2) Elucidating and information giving 3) Questions and answers and 4) Exit from the press conference. In terms of the linguistic strategies used to press conferences conference communication of the Centre for COVID-19 Situation Administration was found that there were 5 linguistics strategies: 1) Intersentential cohesion 2) The use of medical and research 3) Personal experiences. 4) The use of Statistics, graphs, charts, and tables, and 5) The use of the feeling-expressing word.

Keywords: Press Conference, Communication Management, spokesman, COVID-19

บทนำ

ตามที่องค์การอนามัยโลกได้ประกาศเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563 ว่าการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด -19) ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่และระบาดอยู่ในหลายประเทศ ตั้งแต่ปลายปี 2562 การสื่อสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนจึงมีความจำเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้สำนักนายกรัฐมนตรีจึงจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (โควิด -19) โดยมีหน้าที่ส่วนหนึ่งในการจัดการการสื่อสารข้อมูลที่ได้รับรายงานจากศูนย์ข้อมูลมาตรการแก้ไขปัญหาจากภูมิภาค และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อการประเมินสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันและแนวโน้มของสถานการณ์ในอนาคต ตลอดจนชี้แจงและประชาสัมพันธ์ต่อประชาชนเพื่อสร้างความรู้เท่าทันและความเข้าใจที่ตรงกันในสถานการณ์ดังกล่าว

การแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19 จึงมีความสำคัญทั้งนี้เพื่อรายงานสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19 ให้เข้าถึงประชาชนมากที่สุด ดังที่ (ไพโรจน์ วิไลสุข, 2552:159) ได้กล่าวไว้ว่า การแถลงข่าวถือเป็นกลไกในการสร้างภาพลักษณ์แก่องค์กรและบุคคลของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้เกิดขึ้นในสายตาประชาชนทั่วไปและสื่อมวลชน องค์กรมักเชิญผู้สื่อข่าวมาร่วมงานแถลงข่าวโดยหวังว่าผู้สื่อข่าวจะให้ความสนใจในข้อมูลที่แถลงและนำไปประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต ดังนั้น การจัดการการสื่อสารของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด -19 จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญ

ที่ต้องการสื่อสารไปยังประชาชน ด้วยเหตุนี้ทำให้มีการแต่งตั้งโฆษกประจำศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ขึ้นเพื่อเป็นตัวกลางในการแถลงข่าวให้ประชาชนรับฟังคำชี้แจงที่เข้าใจตรงกัน

นายแพทย์ ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยมีหน้าที่หลักในการจัดการการสื่อสารในการแถลงข่าวเพื่อชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มของสถานการณ์ในอนาคต เพื่อให้ประชาชนรับรู้ เท่าทันและเข้าใจตรงกันทั้งประเทศ

ด้วยเหตุนี้การศึกษาการจัดการการสื่อสารในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 จึงมีความสำคัญทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างและกลวิธีการสื่อสารในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด -19 ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางในการปฏิบัติได้ถูกต้อง อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติของการสื่อสารอื่นในอนาคต โดยแนวคิด “การวิเคราะห์การสนทนา” และวาทกรรมวิเคราะห์เชิงพหุศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากแนวการวิพากษ์นี้ อาศัยตัวบทในฐานะสื่อซึ่งมีความเป็นพลวัตและสามารถสะท้อนความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้เป็นอย่างดี เพราะสื่อคือเหตุการณ์สื่อสารซึ่งถูกจัดวางในบริบทใหม่ เพื่อให้เป็นภาพสะท้อนความคิด ความเชื่อ หรืออำนาจบางอย่างตามเจตนาซึ่งกำหนดขึ้นใหม่ สื่อและภาษาที่ถูกจัดวางใหม่กลายเป็นเหตุการณ์สื่อสารอีกชุดหนึ่ง ซึ่งอาจนำไปสู่ชุดอื่นๆได้อีก เกิดเป็นห่วงโซ่วาทกรรม (Discourse Chain)

แต่ละช่วง แต่ละบท แต่ละสื่อ มีอำนาจและเจตนาบางอย่างแฝงอยู่อย่างซ่อนเร้น แต่ละรูปแบบแฝง นัยยะความคิด ความเชื่อ และต่อกำอำนาจโดยที่สมาชิกในสังคมจะต้องยอมรับอย่างไม่มีข้อกังขา ปฏิบัติการทั้งหลายเหล่านี้เกิดขึ้นได้ก็ด้วยการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของการสื่อสารในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด -19
2. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด -19

นิยามศัพท์เฉพาะ

การแถลงข่าว หมายถึง รูปแบบของการแจ้งหรือการให้ข้อมูล/ชี้แจงรายละเอียดการเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ให้สาธารณชนรับทราบ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้สื่อข่าว และให้ผู้สื่อข่าวร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง

การจัดการการสื่อสาร หมายถึง การจัดระบบโครงสร้างการสื่อสาร การวางแผนและการดำเนินงานทางการสื่อสาร วิธีการสื่อสาร เครื่องมือการสื่อสาร กลวิธีการใช้ภาษาในการสื่อสาร เพื่อสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ให้เกิดการยอมรับจากสาธารณชน

โฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19 หมายถึง นายแพทย์ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน ผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19 ในการชี้แจงหรือแถลงเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้สาธารณชนเกิดความเข้าใจสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ คลิปวิดีโอการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควโรนา 2019 (โควิด-19) ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม - 19 กรกฎาคม 2563 จำนวน 9 คลิป โดยการเลือกแบบเจาะจง คือ เจาะจงเลือกเฉพาะวันอาทิตย์ เนื่องจากวันอาทิตย์เป็นวันที่ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควโรนา 2019 (โควิด-19) สรุปลสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งอาทิตย์ ข้อมูลที่นำ

เสนอมจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญและมองเห็นภาพรวมของทั้งอาทิตย์ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาย้อนหลังจาก www.thaigov.go.th และเก็บภาพหน้าจอในกรณีที่จอภาพที่แสดงให้เห็นถึงการสื่อสารของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19

ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1. เนื้อหาด้านโครงสร้างของการสื่อสารในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19
2. เนื้อหาด้านกลวิธีการใช้ภาษาในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด -19

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่ประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการศึกษา คือแนวคิดการวิเคราะห์การสนทนา (Conversation Analysis) ที่เสนอโดยแซ็คส์ เชกลอฟและเจ็ฟเฟอร์สัน (Sacks, Schegloff & Jefferson, 1974) และแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ที่เสนอโดย แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิด “การวิเคราะห์การสนทนา” เป็นแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการสนทนา เนื่องจากการสนทนาเป็นกิจกรรมสำคัญในสังคมมนุษย์ที่สะท้อนให้เห็นความคิด ค่านิยม ความเชื่อ การกระทำ อารมณ์ความรู้สึก ชีวิตจิตใจของผู้พูดการส่งต่อความรู้และภูมิปัญญาต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาและความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษากับวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา ดังนั้น การวิเคราะห์การสนทนา จึงมุ่งที่จะอธิบายโครงสร้างของการสนทนา (conversational structure) นักวิชาการที่เสนอแนวคิดการวิเคราะห์การสนทนา คือ แซ็คส์ เชกลอฟและเจ็ฟเฟอร์สัน (Sacks, Schegloff & Jefferson, 1974) มีสมมติฐานสำคัญที่ว่า แม้ว่าผู้คนโดยทั่วไปจะมีการพูดคุยกันโดยมักไม่มีการเตรียมการล่วงหน้า และการสนทนาดูเหมือนจะดำเนินไปอย่างไม่มีระบบ แต่จากการศึกษาข้อมูลการพูดคุยจำนวนมาก กลับได้ผลลัพธ์ว่า การสนทนาเป็นกิจกรรมที่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าในระดับหนึ่ง ว่า คู่สนทนาจะใช้ถ้อยคำแบบใดและมีลำดับอย่างไรบ้าง กล่าวคือ การวิเคราะห์การสนทนาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นบทสนทนาในเรื่องเกี่ยวกับระบบการเปลี่ยนผลัดกันพูด (turn-taking) คู่วัจนกรรม (adjacency pair) การปรับแก้ (repair) รวม

ทั้งการเปิดการสนทนา (conversation opening) และการปิดการสนทนา (conversation closing) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเรื่องหัวข้อ (topic) และการเปลี่ยนหัวข้อ (topic shift) ของการสนทนาด้วย (สุจริตลักษณ์ ตีผดุง, 2557: 84-85).

ทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) เสนอโดย แฟร์คลัฟ เขียนโดยย่อว่า CDA ถือเป็นแนวคิดหนึ่งในการวิเคราะห์วาทกรรม ด้วยการใช้ความรู้ทางภาษาและสังคมประกอบการวิเคราะห์ นอกจากนี้วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ยังเป็นแนวทางการศึกษาที่จะให้เห็นในเรื่องของอำนาจ (Power) และการครอบงำ (Dominance) โดยอาศัยภาษาที่สื่อผ่าน ตัวบทและบริบททางสังคม (Fairclough, 2010: 98) โดยในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิด CDA มาใช้ในการวิเคราะห์ตัวบท (Text Analysis) โดยแบ่งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ภาษาระดับตัวบท (Linguistic Analysis) และการวิเคราะห์สหบท (Intertextual Analysis) ดังรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ภาษาระดับตัวบท (Linguistic Analysis) คือ การพิจารณาว่า เหตุใดผู้ผลิตตัวบทจึงเลือกรูปภาษา และการเชื่อมโยงความในลักษณะนั้น ตลอดจนพิจารณาโครงสร้างของตัวบท แฟร์คลัฟ ตั้งข้อสังเกตว่าผู้ศึกษาควรนำการวิเคราะห์ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ ปริจเฉทวิเคราะห์ และสนทนาวิเคราะห์มาช่วยในการวิเคราะห์ตัวบทด้วย ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์ภาษาระดับตัวบทใน 2 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างของตัวบท และการวิเคราะห์การเชื่อมโยงระหว่างประโยค แฟร์คลัฟ ให้นำแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความจากปริจเฉทวิเคราะห์มาใช้วิเคราะห์ตัวบท และหากตัวบทเป็นการสนทนาจึงควรนำแนวคิดสนทนาวิเคราะห์ เช่น เรื่องการรับ-ส่งผลัด การครอบครองการสนทนา การพูดแทรก ฯลฯ มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์สหบท (Intertextual Analysis) แฟร์คลัฟ (อ้างอิงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556 : 59-61) กล่าวไว้ในงานหลายชิ้นว่า การวิเคราะห์ตัวบทตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ต้องมีการวิเคราะห์สหบทด้วย เพราะการวิเคราะห์ภาษาระดับตัวบทเพียงอย่างเดียว อาจยังไม่สามารถตอบโจทย์ในงานเชิงวิพากษ์ได้ แต่หากวิเคราะห์สหบทด้วยจะช่วยให้เรามองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบทได้

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลในการแถลงข่าวของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จากเว็บไซต์รัฐบาลไทย www.thaigov.go.th โดยการถอดเสียงและเขียนสะกดตามภาษาพูดโดยเลือกถ้อยคำในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 หลังจากนั้นศึกษาถ้อยคำในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 แล้วแยกตามประเด็นที่กำหนดไว้ และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตเนื้อหา

ความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้จากเว็บไซต์รัฐบาลไทย www.thaigov.go.th นับเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องสูง เนื่องจากการบันทึกข้อมูลด้วยกล้องวีดิทัศน์ ดังนั้นทุกคำพูดอิริยาบถได้ถูกบันทึกและถ่ายทอดสดสู่สาธารณชน เมื่อผู้วิจัยนำมาศึกษาย้อนหลังด้วยการถอดเทปแบบคำต่อคำและอธิบายภาษาท่าทางตามข้อกำหนดของแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้จึงทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากวีดิทัศน์ได้เป็นอย่างดีและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้จากข้อมูล นับว่ามีความน่าเชื่อถือสูง เนื่องจากข้อมูลมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยถอดเทปทุกคำไม่ได้ปรับเปลี่ยนแต่อย่างใด จึงมีความสมบูรณ์และถูกต้อง สามารถนำมาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตรวจสอบความถูกต้องและความละเอียดได้ตามจำนวนครั้งที่ต้องการ

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์โครงสร้างของการสื่อสารในการแถลงข่าว ประกอบด้วย 4 ลำดับ คือ 1) การเกริ่นนำ 2) การให้ข้อมูล/ชี้แจงรายละเอียด 3) การถามตอบ 4) การยุติการแถลงข่าว โดยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ลำดับที่ 1 การเกริ่นนำ โฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 เป็นผู้เกริ่นนำโดยการทักทาย แนะนำตัว และเปิดประเด็นการแถลงข่าว ทำหน้าที่เป็นเจ้าของพื้นที่ คำว่า “เจ้าของพื้นที่” ในที่นี้มีได้หมายถึงการเป็นเจ้าของสถานที่ที่จัดแถลงข่าว แต่หมายความว่า เป็นคนที่มีอำนาจในการสื่อสาร เป็นคนสวมบทบาทนำและเป็น

คนให้ข้อมูลหลัก ซึ่งการสวมบทบาทเป็นโฆษกศูนย์บริหาร
สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19 นี้ มิได้เกิดขึ้น
เพราะฝ่ายผู้แทนรัฐบาลเป็นผู้เลือกฝ่ายเดียว แต่ต้องเป็นที่
ยอมรับจากผู้สื่อข่าวและประชาชนทั่วไป ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเนื่องจากโฆษกคือนายแพทย์ทวี
ศิลป์ วิษณุโยธิน แพทย์ผู้ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยลำดับ
วัฒนธรรมที่โฆษกใช้ในการสื่อสารในชั้นตอนนี้ มี 3 ลำดับย่อย
ได้แก่ 1) การทักทาย 2) การแนะนำตัว และ 3) การเกริ่นนำ
เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่ลำดับต่อไป

ลำดับที่ 2 การให้ข้อมูลและชี้แจงรายละเอียด ชั้น
ตอนนี้บางครั้งดูกลมกลืนกับลำดับที่ 1 โดยโฆษกจะให้ข้อมูล
และชี้แจงรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องการแถลงในแต่ละ
วัน ในระหว่างการให้รายละเอียดโฆษกใช้วิธีการสื่อสาร 2
ประเภท ได้แก่ 1) การชี้แจงและรายงานสถานการณ์ และ 2)
การแสดงความรู้สึกต่อสถานการณ์ โดยในระหว่างการแถลง
ข่าวในลำดับนี้ โฆษกอาจให้ความรู้แก่ผู้สื่อข่าวนอกเหนือจาก
การชี้แจงและรายงานสถานการณ์ เนื่องจากต้องการให้เป็นก
ระบอกเสียงให้กับศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติด
เชื้อ โควิด-19 จากนั้นโฆษกได้นำผู้สื่อข่าวเข้าสู่ลำดับที่ 3

ลำดับที่ 3 การถามตอบ ในชั้นตอนนี้เป็นการผลิต
เปลี่ยนบทบาทในการสื่อสาร โฆษกจะสวมบทบาททรงเป็น
คนตอบคำถาม ในขณะที่ผู้สื่อข่าวได้รับโอกาสให้เป็นคนถาม
คำถาม โฆษกเป็นคนเชิญให้ผู้สื่อข่าวถามคำถาม การเปลี่ยน
หัวข้อการสื่อสารด้วยการสลับไปสลับมาไม่มีการกำหนดล่วงหน้า
ว่าจะสื่อสารประเด็นอะไรขึ้นอยู่กับการบริหารการสื่อสาร แต่
จะเกี่ยวข้องกับการชี้แจงและรายงานสถานการณ์ในครั้งนั้น ๆ
ในชั้นตอนนี้จะเห็นเทคนิคและวิธีต่าง ๆ ที่โฆษกและผู้สื่อข่าว
ประยุกต์ใช้เพื่อให้การสื่อสารสำเร็จ จากนั้นโฆษกได้นำผู้สื่อ
ข่าวเข้าสู่ลำดับสุดท้าย คือ การยุติการแถลงข่าว

ลำดับที่ 4 การยุติการแถลงข่าว เมื่อผู้สื่อข่าวไม่มี
ข้อสงสัยหรือคำถามแล้ว โฆษกจะนำการแถลงข่าวเข้าสู่ชั้น
ตอนสุดท้าย โดยมีลำดับกระบวนการสื่อสาร คือ 1) การฝาก
ข้อความทิ้งท้าย 2) การกล่าวขำ และ 3) การขอบคุณ ทั้ง
ขอบคุณผู้สื่อข่าว ขอบขอบคุณประชาชนทุกคนที่ร่วมกันปฏิบัติ
ตามคำแนะนำของรัฐบาล รวมถึงขอบคุณการช่วยเหลือของ
ทางภาครัฐและเอกชน การยุติการแถลงข่าวนี้อธิบายเป็นการยุติ
การแถลงข่าวอย่างเป็นทางการ

2. กลวิธีการใช้ภาษาในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์ บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19

การศึกษาวิธีการใช้ภาษาในการสื่อสารในการแถลง
ข่าว คือ การวิเคราะห์ลักษณะภาษากับบริบทในการสื่อสารของ
โฆษกที่ใช้ในการให้ข้อมูล/ชี้แจงรายละเอียดสถานการณ์แพร่
ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19 จากการศึกษาพบกลวิธีการใช้ภาษา
ทั้งหมด 4 กลวิธี ได้แก่

2.1 กลวิธีการเชื่อมโยงระหว่างประโยค หมายถึง

กลวิธีการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของประโยคหรือ
ข้อความที่ปรากฏต่อเนื่องกันที่โฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์
แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด-19 ใช้ในการแถลงข่าว พบทั้งหมด
4 ประเภท ดังนี้

2.1.1 กลวิธีการเชื่อมโยงความแบบแสดงเหตุผล

กลวิธีการเชื่อมโยงความแบบนี้เป็นการลำดับความโดยการ
แสดงเหตุผล เพื่อชี้ให้เห็นว่า เพราะเหตุใดจึงต้องปฏิบัติ
ตามคำแนะนำของรัฐบาล โดยลักษณะการเชื่อมโยงความแบบ
นี้ ไม่เพียงแต่ชี้แจงเหตุผลเท่านั้น แต่ยังมีมน้ำใจผู้ฟังด้วย
การนำเสนอที่เหมาะสม น่าเชื่อถือ และมีเหตุผลมารองรับ
ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

“...มาตรการรองรับการไปสถานที่ชุมชน ตลาดนัด คือ
การปรับพฤติกรรมของตนเอง โดยการสวมหน้ากากตลอดเวลา
ล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ หรือถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรไปในที่ชุมชน
พฤติกรรมดังกล่าวมีความสำคัญ และนับเป็นชุดพฤติกรรมใหม่
ที่ทุกคนควรให้ความสำคัญ เพื่อที่จะเข้าได้กับสถานการณ์การ
ผ่อนปรน เพราะไม่จั้นแล้วการไปในสถานที่ที่มีคนแออัดอาจเป็น
เหตุทำให้มีการติดเชื้อเพิ่มขึ้นได้อันนี้น่าเรียนไว้ด้วยนะครับ...”

(3 พฤษภาคม 2563)

2.1.2 การเชื่อมโยงความแบบปัญหา-การแก้ไข

เป็นการลำดับเหตุการณ์โดยเริ่มเหตุการณ์จากการกล่าวถึง
สภาพที่เป็นปัญหา จากนั้นจึงกล่าวถึงแนวทางแก้ไขและผลที่
ตามมาซึ่งมักจะเป็นความพึงพอใจที่สามารถขจัดปัญหาไปได้
ด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำของรัฐบาล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2

“...ปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นตอนนี้คือตัวเลขผู้ติดเชื้อเพิ่ม
ขึ้นจน state quarantine ของแต่ละจังหวัดเริ่มไม่เพียงพอ
วิธีการแก้ไขง่าย ๆ คือสำหรับคนที่ยังไม่มีอาการใด ๆ หรือยัง

สามารถดูแลตัวเองได้ ให้รับยาและกลับไปกักตัวอยู่ที่บ้าน หลีกเลี่ยงการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อแก้ปัญหาในสัปดาห์นี้ไปก่อน...”

(19 เมษายน 2563)

2.1.3 กลวิธีการเชื่อมโยงความแบบแสดงเงื่อนไข เป็นความสัมพันธ์ที่แสดงว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตัวบทความที่อยู่ต่อเนื่องกัน มีเหตุการณ์หนึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นในลักษณะเช่นนั้น โดยเหตุการณ์ที่เป็นเงื่อนไขจะมีค่าเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไขกำกับอยู่ในตัวบทความ เช่น ถ้า.....ก็ หรือ ต่อให้.....ก็ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3

“...การสรรงน้ำพระก้อย่าไปมุง ๆ พร้อมกันนะครับ จักคิดเข้าไปนะครับ ภาชนะต่าง ๆ ที่สัมผัสกัน ก็ไม่ต้องใช้ซ้ำกันนะครับ อันนี้ถ้าเป็นการใช้ขันสรรงน้ำพระ ก็ต้องให้เป็นส่วนตัวก็ตินะครับ จะเอาแก้ว ขัน หรืออะไรก็รดน้ำ ทำให้ติดนิสัยกันไว้ละครับ...”

(12 เมษายน 2563)

2.2 กลวิธีการแทรกข้อมูลทางการแพทย์ และการวิจัย

กลวิธีการแทรกข้อมูลทางการแพทย์ และวิจัย คือ การตอกย้ำว่าข้อมูลที่นำมาแถลงข่าวให้มีความน่าเชื่อถือ มีที่มาที่ไป และมีความสมเหตุสมผล ทำให้ผู้ฟังทราบถึงแหล่งข้อมูล ไม่เป็นการบอกกล่าวลอย ๆ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 การแทรกข้อมูลทางการแพทย์

การแทรกข้อมูลทางการแพทย์ คือ การตอกย้ำความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการแพทย์ เนื่องจากวาทกรรมดังกล่าวเป็นชุดความคิดที่ยอมรับว่าเป็นข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการ “ทดลอง” “ตรวจสอบ” และ “พิสูจน์” แล้ว จากการศึกษาพบว่ามีการการแทรกข้อมูลทางการแพทย์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4

“.....องค์การอนามัยโลกได้เปิดเผยว่ากลุ่มอาการอักเสบของอวัยวะหลายระบบ ทางารแพทย์เรียกว่า เมาดิซิสเต็มส์ อินแฟมมาทอรีซินโดรม จะเกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่โควิด-19 โดยจะทำให้เด็กต้องเข้าไอซียูอาการบางอย่างเนี่ยจะคล้ายกันกับโรคควาซากินะครับ แล้วก็โรคทอซิกช็อคซินโดรมนะครับ...”

(17 พฤษภาคม 2563)

2.2.2 การอ้างอิงข้อมูลทางการวิจัย

การอ้างอิงข้อมูลทางการวิจัย ทดลอง หรือผู้เชี่ยวชาญ คือ การอ้างอิงข้อมูลที่เป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่

ได้รับความเชื่อถือและมีอิทธิต่อความเชื่อของคนในสังคมดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5

“...ขณะที่องค์การอนามัยโลกหรือ WHO ก็กล่าวว่ากำลังศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ในการเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันระหว่างโควิด-19 กับโรคที่ทำให้เกิดอาการอักเสบในอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งทำให้เด็ก ๆ ในยุโรปและสหรัฐอเมริกาเจ็บป่วยและเสียชีวิตเมื่อเร็ว ๆ นี้...”

(17 พฤษภาคม 2563)

2.3 กลวิธีการแทรกเรื่องเล่า

ประสบการณ์ส่วนบุคคล

การแทรกเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนบุคคล คือ การสร้างความน่าเชื่อถือในแถลงข่าวจากประสบการณ์ส่วนบุคคลที่นำมาแทรกเพื่อตอกย้ำข้อมูลที่แถลงข่าวให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ส่วนใหญ่เป็นถ้อยคำที่ยกมากล่าวใหม่แบบตรง (Direct Reporting) ใช้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ชุดความคิดที่นำเสนอ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6

“...ในฐานะที่ผมเป็นหมอเหมือนกันนะครับ เวลารักษาคคนไข้ไปก็ต้องดูว่าแต่ละวันเนี่ย เค้ามมีอาการเป็นยังไงนะครับ...”

(12 เมษายน 2563)

2.4 กลวิธีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ สถิติ กราฟ แผนภูมิ และตาราง

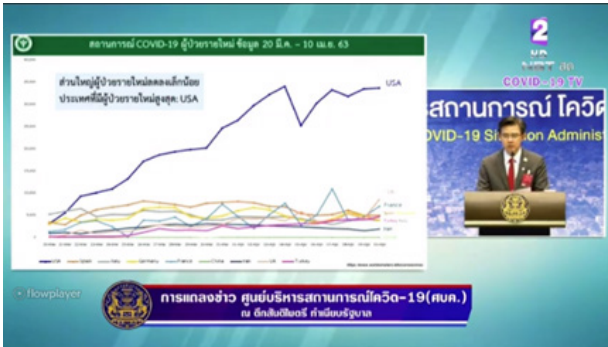
2.4.1 การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบสถิติ คือ การนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมเอาไว้เป็นตัวเลขสำหรับใช้เปรียบเทียบหรืออ้างอิง เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบสถิติ

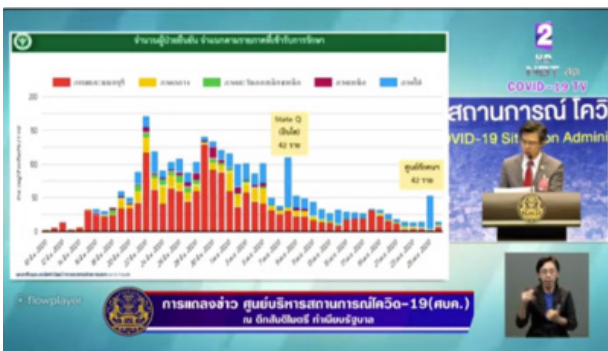
ที่มา: วันที่ 17 พฤษภาคม 2563

2.4.2 การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบกราฟ คือ การนำเสนอข้อมูลโดยใช้เส้น จุด หรือภาพ ประกอบการอธิบาย เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย เพราะการนำเสนอข้อมูลแบบนี้เป็นการแสดงความเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตัวหนึ่งเทียบกับความเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตัวอื่น ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 2 การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบกราฟ
ที่มา: วันที่ 12 เมษายน 2563

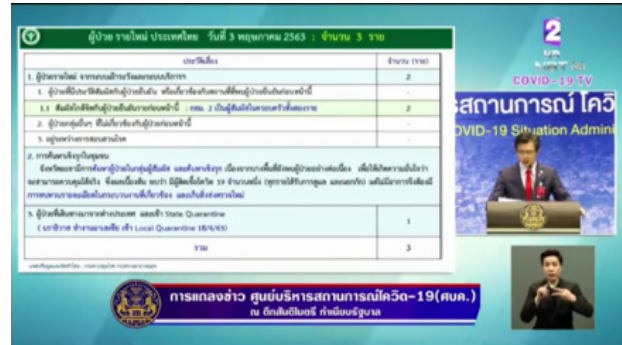
2.4.3 การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบแผนภูมิ คือ การนำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากหลายๆ รูปเรียงกันตามแนวนอนหรือแนวตั้ง แล้วแต่ต้องการ รูปสี่เหลี่ยมมุมฉากแต่ละรูปนั้นมี ด้านกว้างเท่ากัน แต่ด้านยาวจะมีความยาวเปลี่ยนไปตามขนาดของข้อมูล การนำเสนอแบบนี้มีประโยชน์คือ สามารถแปลความหมายของข้อมูลได้รวดเร็ว ละเอียด และเข้าใจง่าย สามารถเปรียบเทียบกันได้ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 3 การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบแผนภูมิ
ที่มา: วันที่ 26 เมษายน 2563

2.4.4 การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง คือ การจัดข้อมูลให้อ่านง่าย เป็นระเบียบ นำไปใช้สะดวก และมีรายละเอียดข้อเปรียบเทียบต่าง ๆ ให้เห็นโดยเด่นชัด สามารถ

ดูรายละเอียดที่ต้องการได้ง่าย รวมทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 4 การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง
ที่มา: วันที่ 3 พฤษภาคม 2563

2.5 กลวิธีการใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก

การใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก เพื่อเร้าอารมณ์ผู้ฟังให้สนใจและติดตามการนำเสนอ รวมถึงกระตุ้นให้ผู้ฟังรับสารอย่างได้รรถรสมากขึ้น ตลอดจนต้องการชี้แนะความรู้สึกหรือความคิดเห็นตัวร่วมกับตัวบทที่กำลังสื่อสารทำให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตามในการนำเสนอ พบทั้งหมด 4 ประเด็น ดังนี้

2.5.1 ใช้ถ้อยคำที่มีน้ำเสียงจริงจัง เพื่อเป็นการแสดงความน่าเชื่อถือและจริงจังกับตัวบทที่สื่อสาร ดังตัวอย่าง ตัวอย่างที่ 7

“...ตัวเลขรวมของการติดเชื้อยืนยันไปอยู่ที่สี่สิบล้านสี่แสนกว่านะครับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆยังเป็นตัวเลขหลักสองแสนกว่านะครับ สองแสนนะครับผมเน้นย้ำอีกทีหนึ่ง นี่คือวิกฤตของโลกที่ยังเป็นตัวเลขที่สูงมาก ๆ จากหลักหมื่นต่อวันเป็นหลักแสนต่อวันตอนนี้เป็นหลักสองแสนต่อวันนะครับ...”

(19 กรกฎาคม 2563)

2.5.2 ใช้ถ้อยคำที่มีน้ำเสียงวิตกกังวล เพื่อเป็นการแสดงภาวะทางอารมณ์ว่าสถานการณ์ที่กำลังสื่อสารนั้น น่าวิตกกังวล เป็นการใช้น้ำเสียงที่ต้องการให้ผู้ฟังสนใจและให้ความสำคัญกับตัวบทที่กำลังสื่อสาร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8

“...ผมขออนุญาตอย่างนี้นะครับว่า นำเรียนว่าพอดูตัวเลขของคนไทยเป็นอย่างนี้ แต่สถานการณ์ของโลกทำให้ผมไม่สบายใจ อยากให้ท่านติดตามชมต่อไปนะครับว่า ถึงแม้เราดีแต่ถ้าสถานการณ์อื่น ๆ รอบข้างของประเทศของเรา เป็น

อย่างอื่นที่ตัวเลขที่ยังน่ากังวลอยู่ นี่จะเป็นอย่างไร เดียวจะบอก เหตุผลนะครับ...”

(12 เมษายน 2563)

2.5.3 ใช้ถ้อยคำที่มีน้ำเสียงโศกเศร้า เพื่อแสดงความจริงใจต่อด่วนหรือเรื่องราวที่กำลังสื่อสาร เนื่องจากเนื้อหาที่มีความทุกข์โศกเสียใจอาลัยอาวรณ์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9

“...ในรายที่ 38 เป็นผู้ป่วยชายไทยอายุ 44 ปีรับส่งต่อจากโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งนะครับ ก็ขอแสดงความเสียใจกับญาติของทั้ง 3 ครอบครัวนี้ด้วยนะครับ

(12 เมษายน 2563)

2.5.4 ใช้ถ้อยคำที่มีน้ำเสียงอ่อนคลาย เพื่อเป็นการลดความตึงเครียดของด่วนที่กำลังสื่อสาร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10

“...วันนี้ขออนุญาตไปเรื่องของรายงานสถานการณ์เลยนะครับวันนี้เป็นข่าวดีนะครับที่ตัวเลขลงมาเป็นเลข 3 นะครับ 3 ของกรณีที่เป็นรายใหม่ นะครับแล้วก็มีผู้ป่วยยืนยันสะสม 2,969 หายป่วยแล้ว 2739 และข่าวดีอีกด้านหนึ่งก็คือไม่มีรายงานผู้เสียชีวิตเลยในวันนี้ นะครับ...”

(3 พฤษภาคม 2563)

ผลการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการสื่อสารกับกลวิธีการใช้ภาษาในการแถลงข่าวได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการสื่อสารกับกลวิธีการใช้ภาษาในการแถลงข่าว

โครงสร้างการสื่อสารในการแถลงข่าว	กลวิธีที่ใช้ภาษาในการแถลงข่าว
ลำดับที่ 1 การเกริ่นนำ	กลวิธีการเชื่อมโยงระหว่างประโยค กลวิธีการแทรกข้อมูลทางการแพทย์ และการวิจัย กลวิธีการแทรกเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนบุคคล กลวิธีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ สถิติ กราฟ แผนภูมิ และตาราง กลวิธีการใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก
ลำดับที่ 2 การให้ข้อมูลและชี้แจงรายละเอียด	
ลำดับที่ 3 การถามตอบ	
ลำดับที่ 4 การยุติการแถลงข่าว	

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลการแถลงข่าวกับการจัดการการสื่อสารของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. การวิเคราะห์โครงสร้างของการสื่อสารในการแถลงข่าวแสดงให้เห็นว่าการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการสื่อสารที่แตกต่างจากการสื่อสารในลักษณะอื่น เนื่องจากโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ใช้โครงสร้างการสื่อสารในการแถลงข่าวครบ 4 ขั้นตอน ซึ่งไพโรจน์ วิไลนุช. (2552: 172) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกับผลการศึกษาว่า “การสื่อสารในการแถลงข่าวมี 4 ขั้นตอน โครงสร้างดังกล่าวส่งผลให้การแถลงข่าวกลายเป็นการแถลงข่าวหรือถูกนิยามว่าเป็นการแถลงข่าว ในขณะที่ไม่เรียกการสื่อสารในรูปแบบอื่นว่าเป็นการแถลงข่าว เพราะโครงสร้างของการสื่อสารแตกต่างไปไม่ปรากฏเป็น 4 ขั้นตอนรวมทั้งมีระบบการผลัดเปลี่ยนกันพูดแตกต่างออกไป”

จากปรากฏการดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าการสื่อสารในการแถลงข่าวไม่ได้เป็นการถามมาแล้วตอบไปเท่านั้น แต่ถือเป็นการจัดการการสื่อสาร เพราะคู่สนทนาประยุกต์ใช้คำถามที่หลากหลายและเทคนิคการให้ข้อมูลและกลวิธีการใช้ภาษาในการตอบเพื่อให้การสื่อสารสำเร็จ

2. การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในการแถลงข่าวของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด -19 แสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาที่ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายหลักในการ

แถลงข่าวคือ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ป้องกันและควบคุมโรคแก่ผู้สื่อข่าว เพื่อให้ผู้สื่อข่าวร่วมมือในการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการแถลงข่าวที่ศูนย์สารสนเทศ กรมควบคุมโรคได้สรุปไว้ว่ามี 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกัน และควบคุมภาวะวิกฤตแก่ผู้สื่อข่าว 2) เพื่อให้เกิดบรรยากาศในการสื่อสาร 2 ทาง โดยมีช่วงถาม-ตอบ เป็นช่วงสำคัญ 3) เพื่อให้ผู้สื่อข่าวเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง (เบญจมาภรณ์ ภิญญพรพานิชย์, 2560: 8) โดยกลวิธีการใช้ภาษาที่ค้นพบทั้ง 5 กลวิธีล้วนตอบสนองเป้าหมายในการสื่อสาร โฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 สื่อสาร กับสาธารณชน

อย่างไรก็ตามการแถลงข่าวที่ดี ก็คล้ายกับการนำเสนอข่าวที่ดี ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ, 2552: 115-116) ได้กล่าวไว้ว่า เนื้อหาสาระที่ดี ชัดเจน ตรงประเด็น เข้าใจง่าย และการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ยังถือเป็นหัวใจสำคัญของการนำเสนอข่าวทุกยุคทุกสมัย

จากข้อค้นพบข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่าการศึกษาทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นการมองวาทกรรม (Discourse) เพื่อหาโครงสร้างของข้อความหรือถ้อยคำที่ปรากฏว่ากลุ่มคนที่มีอำนาจนั้นแสดงถึงอำนาจนั้นอย่างไร สร้างอิทธิพลครอบงำอย่างไร กลยุทธ์ที่ใช้เป็นอย่างไร การวิเคราะห์จึงมีสองส่วนคือ

ส่วนของการสร้างและส่วนของการรับรู้หรือผลที่เกิดขึ้น ในมุมมองของการสร้างมองจากระดับใหญ่กว่าคนที่มีความหมายมากกว่าเป็นผู้กำหนดวาทกรรม เช่นในกรณีของโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 เป็นผู้กำหนดชุดความรู้แนวทางการปฏิบัติตัว โดยชุดความรู้จะมีความสัมพันธ์กับอำนาจ เมื่ออำนาจถูกสร้างโดยผู้มีอำนาจ ชุดความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นจึงเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นมาเพื่ออำนาจ และสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยอำนาจในชุดความรู้เดียวกัน ในขณะที่เดียวกัน ความรู้นั้นก็จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้ที่อยู่ใต้อำนาจอย่างไม่มีข้อกังขา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระทรวงสาธารณสุขควรจัดทำแผนการจัดการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ในภาวะการณ์ระบาดของโรคที่ชัดเจนเพื่อรองรับสถานการณ์การระบาดของโรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยให้ครอบคลุมทั้งแผนการดำเนินงานและแผนโครงสร้างในการสื่อสารเพื่อแถลงข่าวทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการสื่อสารในแถลงข่าวภาวะวิกฤตบริบทอื่น เช่น ภัยธรรมชาติ การเงินการธนาคาร เพราะจะทำให้ทราบถึงเทคนิคและวิธีการจัดการการสื่อสารระหว่างผู้แทนองค์กรและผู้สื่อข่าวที่แตกต่างกันออกไปตามภารกิจขององค์กร

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจมาภรณ์ ภิญญพรพานิชย์. (2560) แนวทางการสื่อสารเพื่อตอบโต้กับภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข กรณีภัยพิบัติธรรมชาติ (น้ำท่วม). กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศ กรมควบคุมโรค.
- ประไพพรรณ พังฉิม. (2560) ปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย : การศึกษาเชิงปริจเฉทวิเคราะห์และวิจัยปฏิบัติศาสตร์. ปริญญาอักษรศาสตร์ดุสิตบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ วิไลนุช. (2552). การวิเคราะห์การสื่อสารในระหว่างการแถลงข่าว. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 29(1), 158-175.
- สุจริตลักษณ์ ตีมดุง. (2557). บทสนทนากับการวิเคราะห์การสนทนาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน. วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 33(1). 81-97.

Fairclough, N. (1995). Media discourse. London: Edward Arnold.

Fairclough, N. (2010). Critical discourse analysis: The critical study of language (2nd ed.). New York: Longman.

Sacks, H., Schegloff, E. A. and Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. In: Drew, P. and Heritage, J. (eds.), Conversation Analysis: volume I Turn-Taking and Repair (pp. 1-48). London: Sage Publication.

การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี

Marketing Communication for Durian Exports of Chanthaburi Province

ชุลีพร สิงหชาติ¹ อภิวรรณ ศิรินันทนา² ฎริพัฒน์ แก้วตาธนาวัฒนา³

Chuleeporn Singhachat, Apiwan Sirinantana, Puripat Kaewtathanawattana

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางการตลาดที่ส่งผลต่อการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เกษตรกรสวนทุเรียน อำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี สมาคมส่งออกจังหวัดจันทบุรี หอการค้าจังหวัดจันทบุรี พาณิชย์จังหวัดจันทบุรี และผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนจังหวัดจันทบุรี ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการสังเกตการณ์ ทั้งนี้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยผู้ทรงวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีกำลังเผชิญกับความท้าทาย เมื่อประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เป็นต้น กำลังพัฒนาตลาดทุเรียนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันส่งออกทุเรียนมากขึ้น ทำให้เกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีนั้นได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก จากเดิมที่เคยซื้อขายกันภายในประเทศ ได้ปรับเปลี่ยนไปซื้อที่ตลาดต่างประเทศ จากที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้เกษตรกรเกิดความวิตกกังวลถึงผลผลิตที่ผลิตออกมาแล้ว สามารถส่งออกทุเรียนลดลง อาจเกิดปัญหาทุเรียนล้นตลาดได้ ทำให้หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมถึงเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี เกิดความตระหนักด้านการส่งออกทุเรียนเป็นอย่างมาก โดยมีการนำกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด 4 วิธี มาใช้ ได้แก่ (1) การประชาสัมพันธ์ จังหวัดจันทบุรี มีการจัดงานเทศกาลของดีเมืองจันทบุรี วันผลไม้ สีสัน ตะวันออก เป็นต้น เป็นการแสดงสินค้าและเทคโนโลยีทางการเกษตร รวมทั้งผลไม้ที่น่าสนใจ เช่น ทุเรียน เงาะ มังคุด ลำไย (2) การโฆษณา ด้านการประชาสัมพันธ์มีหลายรูปแบบ เช่น การใช้สื่อออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น รวมไปถึงการทำโปสเตอร์ติดตามสถานที่สำคัญ เพื่อเป็นการสื่อสารการตลาดเพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคยิ่งขึ้น (3) การขายโดยบุคคล ความโดดเด่นของผลไม้จันทบุรีมีชื่อเสียงในด้านคุณภาพ รสชาติอร่อย มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป โดยให้เกษตรกรมาจำหน่ายด้วยตนเอง มีการพบปะ พูดคุยกับผู้ซื้อ ผู้ขาย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้เกี่ยวกับทุเรียนร่วมกัน และเพื่อเป็นการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ผลไม้คุณภาพและของดีเมืองจันทบุรี เผยแพร่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งเป็นช่องทางการจำหน่ายผลไม้จากเกษตรกรโดยตรงสู่ผู้บริโภค และ (4) การส่งเสริมการขาย เข้ามาจับบทบาทสำคัญในการสื่อสารการตลาดมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจทุเรียนมากขึ้นเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภค เกิดความต้องการที่จะซื้อ โดยภายในงานยังจัดให้ชิมทุเรียนฟรี ทำให้ผู้บริโภคได้บริโภคทุเรียนในรสชาติที่ตนมีความพึงพอใจ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการสื่อสาร) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
M.Com.Arts. (Communication Management). Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University

*Corresponding author

² รองศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Associate Professor. Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University. E-mail : apiwannarak999@gmail.com

³ อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Ph.D. Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University. E-mail : tonaix@hotmail.com

มากขึ้น มีการลดราคาทุเรียน เฉพาะภายในงาน เพื่อดึงดูดผู้บริโภคซื้อเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการออกบูธแสดงสินค้า การเปิดโอกาสให้เกษตรกรเปิดตลาดในต่างประเทศโดยมีการนำทุเรียนไปวางจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ตของห้างดัง ๆ ในตลาดต่างประเทศ เช่น จีน ในหลายเมืองที่คนจีนไม่รู้จัก การไปวางจำหน่ายให้ได้ลิ้มรสชาติ เป็นการวางแผนด้านขยายช่องทางการตลาดของทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี

คำสำคัญ: การสื่อสารการตลาด, ทุเรียน, ส่งออก

Abstract

The research aims to analyze marketing problems and to study marketing communications for durian exports of Chanthaburi Province. It was a quantitative research study with a group of important information providers including durian farmers from Khao Khitchakut District, Chanthaburi Export Association, Chanthaburi Chamber of Commerce, Chanthaburi Province and entrepreneurs of durian exports business in Chanthaburi Province. The methodology of the research include: information from conceptual documents, theories and related research and field studies. The research instruments were in-depth interviews including observations. The quality of the research tools were examined by experts.

The research found that Chanthaburi's durian exports were facing challenges as neighboring countries such as Vietnam, Malaysia, Indonesia and the Philippines, were developing the durian market to increase their competitiveness in durian exports, causing farmers in Chanthaburi Province to be greatly affected. Buyers originally traded in the country, but they have changed to buy in the foreign markets. From the foregoing, farmers are concerned about the products they have already produced. If the ability to export durian decreases, this might cause durian oversupply problem. The government agencies, private sectors and farmers in Chanthaburi Province were aware of durian exports with 4 methods of marketing communication strategies, which are: 1) public relations in Chanthaburi Province have organized a festival in Chanthaburi city, Fruit day, Colorful of the East, etc. It is an exhibition of agricultural products and technology including various fruits such as durian, rambutan, mangosteen, longan; 2) public relations, advertising, for example, used various forms of online media such as websites, Facebook, etc., including making posters to follow important locations to communicate marketing in order to reach more consumers; 3) sold by farmers itself, Chanthaburi fruit was famous for its outstanding quality, delicious taste, standard and generally accepted by farmers who came to sell by themselves, met with buyers or sellers and exchanged knowledge about durian together and to promote the quality of fruit, disseminated the way of life, tradition, culture as a channel for distributing fruit directly from farmers to consumers; and 4) promotion was important in marketing communication in order to make consumers more interested in durian, to stimulate consumers to buy, while the event also provides durian tasting for free to the consumers. Consuming durian in a more satisfying taste, the durian price is discounted at the event to attract consumers to buy more, including exhibition booths, allowing farmers to open markets abroad, with durian being sold in supermarkets of the famous malls in foreign markets such as China to expand durian marketing channels in Chanthaburi Province.

Keywords: Marketing Communication, Durian, Export

บทนำ

ประเทศไทยเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมต่อกับกลุ่มเศรษฐกิจในทวีปเอเชีย และเป็นจุดยุทธศาสตร์ของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ในด้านการผลิต การค้า การส่งออก และการขนส่ง ทั้งยังอยู่กึ่งกลางระหว่างประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนามที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงเป็นตำแหน่งที่ดีที่สุดของการลงทุนในอาเซียน เพื่อเชื่อมเอเชียและเชื่อมโลก ท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในภูมิภาคและในโลกปัจจุบัน อีกทั้งการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในระดับภูมิภาคอย่างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่มีจุดมุ่งหมายผลักดันอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้าย สินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือได้อย่างเสรี ดังนั้นจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า ด้วยการยกระดับเศรษฐกิจ ไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทำให้รัฐบาลไทยภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย 4.0” ที่จะช่วยสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิต และรายได้ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. 2560 : 15) ในด้านภาคการเกษตรเป็นสาขาอุตสาหกรรมที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมมากที่สุดในประเทศไทย ส่งผลให้การเกษตรเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาคเกษตรกรรมในไทยยังมีผลิตภาพแรงงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จึงมีการมุ่งเน้นส่งเสริมศักยภาพและยกระดับจากการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรใหม่ ๆ มาใช้เพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมย่อยที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่ ธุรกิจเทคโนโลยี การเกษตรขั้นสูง การลงทุนและการวิจัยทางเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) อุตสาหกรรมการคัดคุณภาพบรรจุ เก็บรักษาพืชผัก ผลไม้ หรือดอกไม้ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และกิจการผลิตผลิตภัณฑ์จากยางธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. 2562 : 10 - 12)

ประเทศไทยเป็นมหาอำนาจด้านการค้าผลไม้เมืองร้อนของโลก เป็นแหล่งผลิตผลไม้ และสินค้าทางการเกษตรที่มีคุณภาพสูง และมีมูลค่าสูงอีกทั้งยังใช้ยุทธศาสตร์การค้าผลไม้แบบครบ

วงจร มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรม การผลิตผลไม้เมืองร้อนที่ชัดเจน คือ มีการกำหนดมาตรฐานการผลิตและการค้า และมาตรการส่งเสริมการผลิตและการค้าผลไม้โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดมาตรฐาน GAP พืชอาหาร ที่มีชื่อย่อว่า มกษ. 9001 - 2556 หรือเรียก ชื่อเต็มว่าการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ที่ใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับสินค้าพืชอาหารทั่วไป และได้กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร สำหรับทุเรียนโดยเฉพาะ คือ มาตรฐาน มกษ. 3 - 2556 เพื่อให้เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนใช้เป็นแนวทางในการทำการเกษตรให้ได้ผลผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพดี ตามมาตรฐานที่กำหนดได้ผลผลิตสูง คุ่มค่าต่อการลงทุน กระบวนการผลิตมีความปลอดภัยต่อตัวเกษตรกร และ ผู้บริโภค ผลผลิตเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ เพราะทุเรียนเป็นหนึ่งในสินค้าทางการเกษตรที่สร้างรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศไทยปี 2562 ไทยผลิตทุเรียนได้ประมาณ 1 ล้านตัน มีมูลค่าการส่งออกเป็นจำนวนเงินมาก ถึง 45,000 ล้านบาท และภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่ใหญ่ของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 55 ของผลผลิตทุเรียนทั่วประเทศ (ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 2562 : 77) โดยมีตลาดส่งออกหลักคือ ประเทศจีน เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีกำลังซื้อและประชากรจำนวนมาก จึงส่งผลให้มีนักธุรกิจทั้งชาวไทย และชาวจีนเข้ามาลงทุนทำธุรกิจการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียง มีปริมาณเงินไหลเวียนอยู่ในจังหวัดจันทบุรีจำนวนมาก ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้น ส่งผลให้ราคาทุเรียนมีราคาแพงตลอดทั้งปี ปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้เกิดการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจการส่งออกที่ต้องการผลผลิตทุเรียนจำนวนมาก และเกษตรกรก็จำเป็นต้องพัฒนาผลผลิตทุเรียนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน GAP พืชอาหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2561 จังหวัดจันทบุรีมีผลผลิตทุเรียนมากที่สุดในประเทศ โดยมีผลผลิตทุเรียนคิดเป็นร้อยละ 47.1 มีทุเรียนออกสู่ตลาด 279,075 ตัน ซึ่งคิดเป็นมูลค่าประมาณ 22,259 ล้านบาท และมีแนวโน้มคาดว่าจะมีจำนวนผลผลิตมากขึ้นทุกปี (สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี. 2561 : 3)

ปัจจุบันรูปแบบการค้าระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างจากเดิม เช่น รัฐบาลจีนมีการปฏิรูปหน่วยงานราชการการนำเข้าส่งออก โดยสำนักงานควบคุมคุณภาพ

ตรวจสอบ และกักกันโรคแห่งสาธารณสุขรัฐประชาชนจีน หรือที่เรียกว่า “AQSIQ” ไปอยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงศุลกากรแห่งประเทศจีนและมีการใช้ข้อมูลที่เป็นระบบออนไลน์ทั้งหมดนั้นก็หมายความว่าขั้นตอนการส่งออกผักผลไม้ของไทย ซึ่งรวมถึงทุเรียนด้วยที่จะต้องคำนึงถึงข้อกำหนดของแต่ละประเทศ การส่งออกทุเรียนของไทยไม่สามารถส่งออกกันไปแบบง่าย ๆ อย่างในอดีตอีกต่อไป และที่สำคัญทางการจีนก็ได้ให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพของทุเรียนที่จะนำเข้าจะต้องมีมาตรฐานผ่านระบบการตรวจสอบที่เข้มงวดขึ้น อย่างน้อยจะต้องมีมาตรฐาน GAP และ GMP ที่ชัดเจน จึงจะสามารถ ส่งออกไปยังประเทศจีนได้ ซึ่งนับแต่นี้ต่อไปเกษตรกร ผู้ส่งออก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐาน ดังกล่าวอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาศักยภาพการส่งออกทุเรียน รวมถึงผลไม้อื่น ๆ ให้มาตรฐานในระดับสากล (ชมรมเกษตรปลอดสารพิษ. 2562 : 56) ซึ่งประเทศจีนได้เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบการนำเข้าผลไม้สดจากประเทศไทย 5 ชนิด คือ ทุเรียน มังคุด ลำไย ลิ้นจี่ และมะม่วง มากขึ้น และร้องขอให้ทางการไทยปฏิบัติตามข้อตกลงในพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดการตรวจสอบและกักกันโรคสำหรับผลไม้เมืองร้อน การส่งออกไปจีนต้องเข้มงวดในการขึ้นทะเบียนและได้รับมาตรฐานการปฏิบัติการ ทางกรมเกษตรที่ดี (GAP) และในส่วนของโรงคัดบรรจุต้องผ่านมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (GMP) เนื่องจากที่ผ่านมา ทางกรมฯ ได้ตรวจพบแมลงศัตรูพืชในทุเรียน และทุเรียนอ่อน ทางกรมฯ จึงมีการแจ้งเตือนมาเป็นระยะเพื่อให้ไทยเร่งปรับปรุงแก้ไข จากสถานการณ์ดังกล่าว จังหวัดจันทบุรีจึงได้มีการวางกลยุทธ์ที่เป็นมาตรการป้องกันทุเรียนด้วยคุณภาพออกสู่ตลาด และการออกไปรับรองมาตรฐานจีเอพี และจีเอ็มพี ด้วยการเพิ่มความเข้มงวดและเพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ การทำแผนควบคุมโรงคัดบรรจุตั้งแต่ต้นทางการกำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนมีอัตตทุเรียนเป็นครั้งแรก พร้อมส่งเจ้าหน้าที่ความรู้เกี่ยวกับการตัดทุเรียนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ แนวทางดังกล่าว จะช่วยแก้ปัญหาการส่งออกทุเรียนสู่ตลาดได้อีกทั้งได้วางเป้าหมายให้ชุมชนสหกรณ์การเกษตร ทำหน้าที่ในการช่วยตรวจประเมิน และให้การรับรองมาตรฐาน จีเอพี แก่สวนผลไม้ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ ทั้งหมดที่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ให้แล้วเสร็จ 100% ภายในเดือนมีนาคม 2563 (กรมวิชาการเกษตร. 2562 : 35) นอกจากนี้ข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น การผลิตทุเรียนให้ถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพดี ตรงตาม

มาตรฐานความต้องการของตลาด ชาวสวนจำเป็นต้องศึกษาหาข้อมูลและติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มเติมด้วย โดยเฉพาะการส่งออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งต้องมีการรับรองทั้งมาตรฐาน GAP และมาตรฐานโรงคัดบรรจุผลไม้ GMP ด้วย

ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์สามารถรับรู้ เรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในทางธุรกิจหมายถึงรวมถึงการสื่อสารการตลาดและการสื่อสารองค์กรการบริหารจัดการข่าวสารเชิงกลยุทธ์ จึงเป็นการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ผ่านช่องทางที่เหมาะสมไปยังกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกที่ ถูกเวลาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในระยะยาว ซึ่งในบรรดากลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ผู้บริหารจะต้องนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น “การสื่อสาร” กล่าวได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญที่สุด เพราะการสื่อสารเป็นกลยุทธ์หรือกระบวนการหรือเครื่องมือที่จะนำไปสู่การรับรู้ เรียนรู้ ให้เกิดความเข้าใจ ที่ถูกต้องตรงกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียน จึงเป็นการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้ประกอบการ เกษตรกร และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาระบบของความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของทุเรียนร่วมกัน ผ่านการสื่อสารโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ และผู้ประกอบการเป็นผู้ให้ข้อมูล ถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนเชิงคุณภาพแก่เกษตรกร การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังนั้น ภาครัฐโดยเฉพาะกรมวิชาการเกษตร กรมการค้าภายใน และกรมการค้าต่างประเทศจึงใช้งบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากกับการสื่อสารเพื่อสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทุเรียนของไทยให้เกิดขึ้นในสายตาของประเทศผู้รับซื้อทุเรียนจากไทยให้มากที่สุด อาทิ ประเทศจีน ฮองกง และเวียดนาม ที่เป็นผู้ซื้อทุเรียนรายใหญ่ของไทย และพยายามรักษาส่วนแบ่งตลาดทุเรียนไว้อย่างต่อเนื่อง และวิธีการที่มีประสิทธิภาพปัจจุบันก็คือ การส่งเสริมการตลาดทุเรียนด้วยการนำกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่ประกอบด้วย เครื่องมือสื่อสารการตลาด 5 ด้าน คือ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การขายโดยบุคคล และการตลาดทางตรง เพื่อให้ผู้บริโภคพบเห็นแล้วเกิดความมั่นใจ ในผลิตภัณฑ์ทุเรียนของไทยว่าเป็นทุเรียนที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนด หากสามารถสื่อสารต่อกัน และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพทุเรียน จนเกิดความเชื่อมั่นได้แล้ว ก็จะเป็นโอกาสในการเพิ่มยอดการส่งออกทุเรียนไปยังต่างประเทศได้มากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเกิดผลดีต่อ

เกษตรกร และประเทศไทยโดยรวม (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
จันทบุรี. 2563 : 25)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา
วิจัยเรื่อง “การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัด
จันทบุรี” โดยมุ่งศึกษาถึงการวิเคราะห์ปัญหาทางการตลาดเพื่อ
การส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี รวมถึงการสื่อสารการตลาด
เพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี โดยได้นำหลักการ แนวคิด
องค์ความรู้ด้านการสื่อสารมาประยุกต์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ โดย
เฉพาะองค์ประกอบของการสื่อสาร เครื่องมือการสื่อสาร กลยุทธ์
การสื่อสารการตลาดในอันที่จะสนับสนุนให้การส่งเสริมการตลาด
ส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีเกิดความสำเร็จในการดำเนิน
งานการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการจัดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
ต่อของเกษตรกร ชุมชน ผู้ประกอบการของจังหวัดจันทบุรีในการ
พัฒนาศักยภาพด้านความสามารถทางการแข่งขัน ระดับประเทศ
ชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางการตลาดที่ส่งผลต่อการ
สื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการส่งออก
ทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวน
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิจัย เรื่อง “การสื่อสารการตลาดเพื่อ
ส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี” ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด
เกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดและเครื่องมือการสื่อสารการตลาด
(4 P,s) ของคอตเลอร์ ฟิลิป (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2541
: 35) มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการศึกษาครั้งนี้
ประกอบด้วย ความเป็นมาของทุเรียน มีแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะ
การประกอบกิจการโรงคัดบรรจุผลไม้ ผลกระทบจากโรงคัดบรรจุ
ผลไม้ (ถัง) ของต่างชาติในประเทศไทย แนวคิดการค้าระหว่าง
ประเทศ นับเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทอย่างสำคัญ

ยิ่งต่อการเร่งพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะได้พิจารณาเห็นว่า การ
ค้าระหว่างประเทศทั้งในด้านการส่งออกและ การนำเข้าสินค้า
เข้า จะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้การใช้และการจัดสรรทรัพยากร
ของโลกเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการกำหนด
ทิศทางการใช้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของ
จังหวัดจันทบุรีให้เกิดความสำเร็จในทางธุรกิจ และสร้างการไว้
วางใจ รวมถึงเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทย แนวคิด
คุณภาพมาตรฐานสินค้า คุณภาพมาตรฐานสินค้า เป็นสิ่งจำเป็น
ต้องมีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานในการที่จะสื่อความหมาย โดย
อาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึง การวิเคราะห์ความ
เป็นไปได้ของการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร ข่าวสาร ช่อง
ทางการสื่อสาร ผู้รับสาร และการรับฟังถึงผลสะท้อนกลับจากผู้รับ
สาร เป็นสิ่งจำเป็นต่อคุณภาพมาตรฐานสินค้า มีแนวคิดเกี่ยวกับ
การยอมรับในตราสินค้า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณค่า
ตราสินค้า แนวคิดการสื่อสารการตลาด การสื่อสารการตลาด
(Marketing Communications) นับเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของ
องค์กรในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์กรไปสู่ กลุ่ม
ผู้รับสารเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรธุรกิจ ที่ใน
ยุคปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงมาก ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องใช้
การสื่อสารการตลาด โดยอาศัยเครื่องมือในการสื่อสารการตลาด
ดังนี้ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การ
ขายโดยบุคคล การตลาดทางตรง (ชนกฤต วันตะเมธ. 2557 : 12)
แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (8P) ทฤษฎีเกี่ยวกับ
ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (8Ps) ของเล็ฟล็อกที่กล่าวไว้ว่า
ส่วนประสมทางการตลาดบริการสำหรับธุรกิจบริการนั้นจะมีองค์
ประกอบทั้ง 8 ของสินค้าบริการหรือ 8P ที่จะต้องทำงานประสาน
กันอย่างดีจึงจะมีประสิทธิผล ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์
2) ด้านราคา 3) ด้านสถานที่ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้าน
บุคลากร 6) ด้านกระบวนการ 7) ด้านรูปลักษณ์ทางกายภาพ 8)
ด้านผลผลิตภาพ และคุณภาพ (ดิษฐ์วัชร ลอแต และคณะ. 2561)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา
จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูลบุคคล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งได้
จำนวน 5 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) เกษตรกรสวนทุเรียน

จังหวัดจันทบุรีโดยใช้เกษตรกรอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี ทั้งหมด 15 คน โดยแบ่งเป็น 3 ขนาด ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และการมีประสบการณ์ในการทำสวน อย่างน้อย 10 ปี เพื่อให้ข้อมูลที่ต้องการและแม่นยำที่สุด 2) สวมคามผู้ประกอบการส่งออกทุเรียน มังคุด จันทบุรี ให้ข้อมูลโดยนายกสมาคมผู้ประกอบการส่งออกทุเรียน มังคุด 3) หอการค้าจังหวัดจันทบุรี ให้ข้อมูลโดยประธานหอการค้าจังหวัดจันทบุรี 4) พาณิชย์จังหวัดจันทบุรี ให้ข้อมูลโดยเลขาธิการพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี 5) ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนจังหวัดจันทบุรี ให้ข้อมูลโดยผู้ประกอบการธุรกิจส่งออก โดยแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ขนาดละ 1 คน รวมจำนวน 3 คน

2. แหล่งข้อมูลเอกสาร ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการสื่อสาร การสื่อสารการตลาด เครื่องมือการสื่อสารการตลาด ปัญหาทางการตลาด การพัฒนาเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี

3. ขอบเขตด้านเวลา การเตรียมข้อมูล จัดลำดับข้อมูล การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบเครื่องมือการเก็บข้อมูล การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และนำผลมาวิเคราะห์ ระหว่างเดือน ธันวาคม 2562 - เดือนพฤศจิกายน 2563

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร รวมถึงข้อมูลที่ได้จากหน่วยงาน สถิติการส่งออก จากสื่ออินเทอร์เน็ต การใช้ข้อมูลจากภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานขอความร่วมมือจากบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการโดยแจ้งให้ทราบว่าในการสัมภาษณ์จะลึกลงนั้นผู้วิจัยจะมีการบันทึกข้อมูล ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ที่ออกโดยคณะนิเทศศาสตร์ ถึงผู้ประกอบการที่ระบุเป็นผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งตามรายชื่อที่ได้คัดเลือกไว้แบบ

เฉพาะเจาะจง พร้อมทั้งแนบเอกสารแนะนำตัวประกอบ และแบบสัมภาษณ์เพื่อมอบให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์ เข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกำหนดวันที่และเวลาที่ได้ติดต่อประสานไว้เพื่อทำการสัมภาษณ์ โดยมีการบันทึกเสียง บันทึกภาพและการบันทึกย่อระหว่างการสัมภาษณ์ และดำเนินการจัดรายงานสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์เนื้อหา มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตีความข้อมูลตามเนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ 2) การเปรียบเทียบข้อมูลโดยการนำ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตีความเปรียบเทียบกันเพื่อสร้างความชัดเจนของข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้นเข้าด้วยกันและแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรม 3) การสร้างข้อสรุปเป็นการตัดข้อมูลให้เหลือแต่คุณลักษณะร่วมที่มีความหมายสามารถสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลนั้นได้ อาจจะเป็นการนำไปสู่ทฤษฎีหรือข้อสรุปเชิงนามธรรมที่เกิดขึ้น 4) การสังเคราะห์ข้อมูลคือ การรวบรวมข้อมูลที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นบทสรุปย่อยของข้อมูลทั้งหมดจากการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละแหล่งข้อมูลและนำมาสร้างเป็นข้อมูลเชิงนามธรรมในลักษณะของบทสรุปโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์สรุปอภิปรายโดยประเด็นคำถามที่จะถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะมีเฉพาะประเด็นสำคัญเท่านั้น

สรุปผลการวิจัย

ปัญหาทางการตลาดเพื่อการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี

1. ตลาดผลไม้นำเข้า โดยเฉพาะของไทยมีขนาดใหญ่ ข้อมูลแนวโน้มการขยายตัวของความต้องการผลไม้นำเข้าดังกล่าวยังสะท้อนว่าตลาดผลไม้นำเข้าในต่างประเทศมีศักยภาพสูงมาก ส่วนจะเป็นของผู้ส่งออกผลไม้ไทยสักเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขันของไทยในเชิงเปรียบเทียบกับผลไม้ของต่างประเทศ ปัญหาอุปสรรคในการขยายการส่งออกผลไม้ไทยสู่ตลาดต่างประเทศ อาทิเช่น

1.1 ปัญหาด้านเอกสาร ปัญหานี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเป็นเรื่องข้อจำกัดในปฏิบัติงาน อาทิ ลายเซ็นตีโนใบสำแดงแหล่งกำเนิดสินค้าไม่ตรงกับตัวอย่างที่แจ้งไว้ก่อนหน้า และเอกสารประกอบการนำเข้าทุเรียนไม่ครบถ้วน

1.2 ปัญหาด้านโลจิสติกส์ ปัญหานี้เกิดขึ้นทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การเพาะปลูก (ยาฆ่าแมลง และสารเร่งโต) ช่วงเวลาของการเก็บเกี่ยว เรื่อยไปจนถึงกระบวนการระหว่าง การขนส่งและระหว่างรอการขาย ซึ่งผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกไม่ทราบวิธีการที่ถูกต้อง ทำให้ผลไม้ไทยที่นำเข้าไปยังภูมิภาคที่ห่างไกลจากจุดนำเข้า เสื่อมคุณภาพลง ส่งผลเสียกับภาพลักษณ์สินค้าผลไม้ไทย

1.3 ปัญหาด้านการตลาด ความเข้มงวดของตลาดต่างประเทศในการควบคุมคุณภาพของผลผลิต ทำให้เกิดความยากลำบากในการบริหารปริมาณการนำเข้าเนื่องจากความต้องการของตลาดไม่คงที่ จึงจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินกิจกรรมการตลาดอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ผลไม้ไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีและเป็นที่ยอมรับหลายอย่างแท้จริง

1.4 ปัญหาด้านสุขอนามัย ในระยะหลังต่างประเทศได้ดำเนินมาตรการด้านสุขอนามัยกับสินค้านำเข้าเข้มงวดขึ้นโดยลำดับ โดยเฉพาะประเด็นสารตกค้างและมดแมลงที่ติดมากับผลไม้ไทยได้ปรับปรุงขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างผลิมนำเข้า ทำให้เกิดปัญหาในการส่งออกมากขึ้น และเกิดการตีกลับเมื่อสินค้าไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์

1.5 ปัญหาการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มภายในต่างประเทศ ทำให้ผู้นำเข้าต้องผลักภาระไปให้พ่อค้าขายส่งและขายปลีก ส่งผลให้ราคาผลไม้ของไทยสูงกว่าผลไม้และผลไม้แปรรูปมีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาต่ำลง เมื่อเทียบกับของท้องถิ่น

1.6 ปัญหาการกระจุกตัวของแหล่งนำเข้า การมี จุดกระจายสินค้าน้อยแห่ง ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ทั้งในแง่การขายตลาดและระดับคุณภาพสินค้า โดยเฉพาะการมีจุดกระจายผลไม้ในบริเวณภาคใต้ของจีนซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้และอยู่ไกลจากแหล่งบริโภคในภูมิภาคอื่น มิได้สร้างความได้เปรียบให้แก่สินค้าไทยในเชิงของการแข่งขัน โดยเฉพาะกับผลไม้ท้องถิ่น

2. ผู้ส่งออกผลไม้ไทยส่วนใหญ่มีกิจการขนาดเล็ก มีเงินทุนจำกัด รวมทั้งยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจในตลาดต่างประเทศ ทำให้กำหนดกลยุทธ์และวิธีการดำเนินธุรกิจที่ไม่เหมาะสมกับการผลักดันผลไม้ไทยสู่ตลาดต่างประเทศ กอปรกับการขาดการสนับสนุนส่งเสริม และแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม รวมทั้งการผลักดันผลไม้ของรัฐบาลอื่น

เข้าสู่ตลาดต่างประเทศอย่างจริงจังและเป็นระบบ

3. การสร้างนักธุรกิจ (Inter Trader) โดยใช้กลยุทธ์สนับสนุนกลุ่มผู้ส่งออกรายย่อย เข้ามาทำการตลาด เพื่อกระจายสินค้าไทยไปต่างประเทศให้มากขึ้น ซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้การส่งออกสินค้าที่สำคัญในการเดินทางโรดโชว์ในตลาดต่างประเทศโดยภาครัฐควรให้การสนับสนุน ทำให้สินค้าทุเรียนนั้นติดตลาดและเป็นที่สนใจของชาวต่างชาติอยู่เสมอ อีกทั้งควรพัฒนาความรู้และทักษะด้านการค้าระหว่างประเทศการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ผลิตผู้ส่งออกในประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจร่วมกันในทุกภาคส่วน นอกจากนี้การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการตลาดและยังได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งสนับสนุนด้านการเงินเพื่อประกอบธุรกิจการค้าระหว่างประเทศจะทำให้การส่งออกทุเรียนขยายได้มากขึ้น

4. การส่งออกทุเรียนของไทยนั้น ตลาดต่างประเทศมีมาตรการนำเข้าทุเรียนที่เข้มงวดเป็นพิเศษในเรื่องโรคและแมลง เช่น เพลี้ยแป้ง ราดำ และมด ชาวสวนต้องจัดการดูแลเรื่องเหล่านี้เป็นพิเศษ สวนทุเรียนต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) เพื่อให้ได้ผลผลิตที่คุณภาพดีและปราศจากการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

5. รัฐบาลไทยควรสนับสนุนส่งเสริมและหรือร่วมดำเนินการเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยเข้ามาจดทะเบียนนิติบุคคลเป็นผู้นำเข้าผลไม้ที่ได้รับอนุญาต เพื่อลดการพึ่งพาและสร้างอำนาจในการต่อรองกับผู้นำเข้าจากต่างประเทศ รวมทั้งลดความสูญเสียของผู้ประกอบการไทยและภาพลักษณ์ของผลไม้ไทยอันเกิดขึ้นจากระบบฝากขาย

6. ทุเรียนเป็นหนึ่งในสินค้าเกษตรที่สร้างรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศไทย การกำหนดมาตรฐาน GAP เพื่อให้เกษตรกรผู้ผลิตใช้เป็นแนวทางในการทำการเกษตรให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตามมาตรฐานที่กำหนด ผลผลิตสูงคุ้มค่าต่อการลงทุน กระบวนการผลิตมีความปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ผลผลิตเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งภายใน และต่างประเทศ นอกจากนี้การผลิตทุเรียนให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานความต้องการของตลาด ชาวสวนจำเป็นจะต้องศึกษาหาข้อมูลและติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มเติมด้วย โดยเฉพาะการส่งออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งต้องมีการรับรองทั้งมาตรฐาน GAP และมาตรฐานโรงคัดบรรจุผลไม้ GMP ด้วย

7. จุดเด่นของทุเรียนจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะทุเรียนหมอนทองส่วนใหญ่จะมาจากสวนในจังหวัดทางภาคตะวันออกของไทย เช่น จันทบุรี เป็นสายพันธุ์ที่มีกลิ่นไม่แรงมาก รสชาติอร่อย หวานมันกำลังดี ไม่หวานแหลมจนเกินไป ลักษณะเนื้อ “ทุเรียน” คือ เนื้อกรอบนอกนุ่มใน ไม่เละ เนื้อละเอียดและแห้ง ไม่แฉะติดมือ มีสีเหลืองอ่อน เมล็ดเล็กและลีบส่วนลักษณะมีผลขนาดใหญ่ รูปร่างหนามแหลมตรง น้ำหนักประมาณ 3 - 4 กิโลกรัม ถือว่าลูกใหญ่ได้น้ำหนักตามมาตรฐาน

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมการตลาดส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี

1. การโฆษณาเกี่ยวกับคุณภาพทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีเพื่อให้ผู้บริโภคในประเทศทราบเป็นเรื่องที่ควรทำ เกษตรกรไทยมีศักยภาพในเรื่องอุปทานมากขึ้น จากปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้น แต่ด้วยโครงสร้างของธุรกิจในปัจจุบัน การที่ไทยจะส่งออกทุเรียนไปยังตลาดต่างประเทศยังต้องพึ่งพาศักยภาพ ความสัมพันธ์ของธุรกิจของแต่ละประเทศอยู่ ธุรกิจของไทย ยังมีช่องโหว่ในการเข้าถึงตลาดต่างประเทศอยู่ ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคในเรื่อง กฎระเบียบการนำเข้าสินค้า การขาดข้อมูลด้านภาวะตลาดและราคาผลไม้ในต่างประเทศ เนื่องจากต่างประเทศ มีกฎว่าหากต้องการขายสินค้าออนไลน์ในเว็บไซต์ของต่างประเทศที่แตกต่างกันออกไป บางประเทศจะต้องเปิดบัญชีธนาคารของในประเทศเท่านั้น ทำให้เกษตรกรบางรายขายทุเรียนให้ล้งที่อยู่ในจังหวัดโดยตรง ผู้ประกอบการล้งและ ผู้ส่งออกไทยหลาย ๆ รายยังต้องอาศัยชาวต่างชาติเข้ามาร่วมดำเนินการหรือลงทุนด้วย หรือเพื่อให้เข้าถึงตลาดส่งออกได้มากขึ้น การเข้าถึงตลาดออนไลน์ในจีน ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว

2. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี มีความสำคัญ การให้ความรู้กับเกษตรกร ในการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพที่ดียังคงเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อคุณภาพของทุเรียนตรงตามความต้องการของผู้บริโภคจะช่วยให้ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ดีได้ ในปัจจุบันการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีได้มีการนำมาเชื่อมโยง ในด้านการท่องเที่ยวด้วย อาทิเช่น ในช่วงที่มีผลผลิตของทุเรียนออกเป็นจำนวนมากทางจังหวัดจันทบุรี จะมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการชิม กิน ถึงที่สวนผลไม้ ทำให้ผู้บริโภคสามารถเรียนรู้

รู้กระบวนการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพได้ได้จากเกษตรกรโดยตรงอีกด้วย

3. จังหวัดจันทบุรีมีการนำทุเรียนที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานไปจัดแสดงในงานนิทรรศการในต่างประเทศอยู่หลายประเทศ ทำให้ชาวต่างชาติ มีความสนใจเพิ่มมากขึ้น เป็นการขยายฐานการส่งออกไปหลายประเทศ และยังมีมีการนำไปจัดตาม ห้างสรรพสินค้าที่มีการจำหน่ายผลไม้นำเข้า ทุเรียนของจันทบุรีเป็นหนึ่งในนั้นที่ชาวต่างชาติ ต่างให้ความสนใจถึงรูปลักษณ์ที่แปลกในบางประเทศที่ยังรู้จักไม่มากนัก รวมถึงรสชาติที่แตกต่างจากผลไม้อื่น ๆ ทำให้เป็นจุดเด่นของทุเรียนจันทบุรี ยังได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติให้ความสนใจในการบริโภคเพิ่มขึ้นอีกด้วย

4. จังหวัดจันทบุรีมีการจัดจ้างบริษัทการตลาดมืออาชีพ (Professional Marketer) เพื่อเพิ่มปริมาณการบริโภคและเสริมสร้างภาพลักษณ์ผลไม้ไทยอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รัฐบาลไทยควรพิจารณาดำเนินการจัดตั้งองค์กรกลางที่เป็นมืออาชีพเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลปริมาณ พัฒนาพันธุ์ และระบบการผลิตผลไม้ในประเทศเพื่อการส่งออก กำกับมาตรฐานสินค้าส่งออก กำหนดราคา (รายสัปดาห์/เดือน) พัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อการส่งออก กำหนดปริมาณการส่งออก โดยจำแนกตามภูมิภาค รวมทั้งว่าจ้างมือการตลาดเพื่อพัฒนาตลาดส่งออกและดำเนินกิจกรรมการตลาดอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และอย่างใกล้ชิด จำแนกตามสินค้าเป้าหมายต่อไป ทั้งนี้โดยอาจศึกษาแบบจำลองการพัฒนาสินค้าผลไม้ของบางประเทศ เช่น สัมชันทิส (Sunkist) ของสหรัฐอเมริกา และกีวี (Kiwi) ของนิวซีแลนด์ ที่มีองค์กรมืออาชีพบริหารจัดการผลไม้เข้าสู่ตลาดปลายทาง ทั้งระบบและครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว การขนส่งและเก็บรักษา การกำหนดปริมาณและราคาขาย การสร้าง และขยายตลาด การเสริมสร้างภาพลักษณ์ บริการหลังการขาย และอื่น ๆ ขณะเดียวกันภาครัฐและเอกชนควรเร่งพัฒนาเส้นทางการค้าใหม่เข้าสู่ตลาดจีน และกำหนดมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการให้ขยายตลาดโดยตรงไปยังตลาดใหม่ที่เป็นรูปธรรม

4.1 กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (Product Strategy) ควรพิจารณาเร่งปรับปรุงมาตรฐานสินค้าส่งออก ระบบการตรวจสอบและกำกับควบคุมคุณภาพสินค้าส่งออก รวมทั้งพัฒนารูปแบบสินค้าส่งออก ควบคู่ไปกับการสร้างตราสินค้า ทั้งในระดับประเทศและผู้ส่งออก ตลอดจนการขยายการลงทุนใน

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ เพื่อลดข้อจำกัดอันเกิดขึ้นจากมาตรการดังกล่าว เนื่องจากกฎระเบียบและการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพผลไม้นำเข้าของต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะเข้มงวดยิ่งขึ้นในอนาคต ดังนั้น จึงจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเร่งสร้างความเข้าใจกับเกษตรกรและผู้ส่งออก เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลไม้ส่งออกของไทยโดยเร็ว ทั้งในแง่ขนาด รูปลักษณ์ ระดับสารตกค้าง และบรรจุภัณฑ์

4.2 กลยุทธ์ด้านราคา (Pricing Strategy) ควรเปลี่ยนมุมมองมาให้ความสำคัญกับการส่งออกเชิงคุณภาพมากกว่า เชิงปริมาณ โดยบริหารปริมาณและคุณภาพผลผลิตส่งออก อย่างจริงจัง เพื่อให้ผลไม้ไทยบางประเภท โดยเฉพาะมะม่วงและมังคุด สามารถกำหนดราคาจำหน่ายต่อผลมากกว่าต่อ น้ำหนัก และผลักดันให้ผู้ส่งออกไทยติดต่อกับช่องทางจัดจำหน่ายสมัยใหม่ที่เข้าสู่กลุ่มผู้บริโภคระดับสูงให้มากขึ้น พร้อมพัฒนาการส่งออกผลไม้พร้อมรับประทาน เพื่อยกระดับราคาสินค้าในตลาดต่างประเทศ

4.3 กลยุทธ์ด้านโลจิสติกส์ (Logistics Strategy) ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร ผู้นำเข้า ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีกเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว และรักษาคุณภาพของผลไม้ ในระหว่างการขนส่งและรอการขาย รวมทั้งเร่งสร้างขยาย และพัฒนาเครือข่ายกระจายสินค้าที่มีคุณภาพในบริเวณภาคเหนือและตอนกลางของจีนเพื่อให้สามารถขยายตลาดผลไม้สดได้กว้างขวางมากขึ้น ยกกระดับคุณภาพ และลดต้นทุนสินค้าไปสู่ตลาดบริเวณดังกล่าว

4.4 กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotional Strategy) เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์และเพิ่มการบริโภค ผลไม้ไทยในตลาดต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังที่จะขยายโอกาสการบริโภคอาหารไทยในช่วงเวลาที่ชาวต่างชาติใช้เวลาอยู่ภายในบ้านเรือนของตนให้มากขึ้นและเพิ่มกลุ่มลูกค้าเป้าหมายขึ้นสู่ตลาดระดับบน โดยใช้ประโยชน์จากเทศกาลสำคัญของชาวต่างชาติและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดมากมาย

5. การติดต่อกับผู้ซื้อโดยตรงนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่การที่เกษตรกรนั้น จะส่งออกผลไม้ด้วยตนเองไปยังตลาดต่างประเทศนั้น ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการที่ควรให้หน่วยงานภาครัฐทำความร่วมมือร่วมกันเพื่อการเปิดการค้าเสรีทางด้านนี้ เพื่อเอื้ออำนวยให้กับเกษตรกรมากขึ้น

อภิปรายผล

ปัญหาทางการตลาดเพื่อการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี

1. ปัญหาทางการตลาดเพื่อการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวม ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่ามีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีไม่ว่าจะเป็นความเข้มงวดเกี่ยวกับระเบียบ สภาพคล่องตัวของแต่ละประเทศคู่ค้า ทุเรียนที่ผลิตไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2546 : 53 - 55) เกี่ยวกับแนวคิดคุณภาพมาตรฐานสินค้า โดยควรมุ่งการสื่อสารในอันที่จะสร้างการรับรู้ ความเข้าใจในคุณภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ เช่น คงทน ทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี ที่มีความพิถีพิถันในการคัดสรรทุเรียนที่ตัดตามฤดูกาล ซึ่งจะได้ช่วงอายุของการทานทุเรียนที่อร่อยและมีคุณภาพ การผ่านมาตรฐานการรับรองและเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อการตรวจสอบทุเรียนที่ได้คุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการ และมีความแตกต่างไปจากคู่แข่งรายอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการขจัดปัญหาทางการตลาดด้วยวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมและสามารถวัดประสิทธิภาพได้

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกทุเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี ผลการวิเคราะห์พบว่า เครื่องมือในการสื่อสารร่วมกันระหว่างเกษตรกรยังช่วยสร้างพลังสำคัญ เพราะเกษตรกรเองนั้นจะช่วยบทบาทสำคัญถึงจุดเด่นของทุเรียนที่ตนนั้นผลิตออกมาสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของตนเองนั้นได้อย่างไร การสร้างความร่วมมือกับภาคการท่องเที่ยว จะช่วยผลักดันทั้งคนในประเทศมาเที่ยวและบริโภคทุเรียนจันทบุรี และควรทำการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ทั่วถึงไปยังต่างประเทศ ทำให้ต่างประเทศรู้จักทุเรียนจันทบุรีอย่างแพร่หลายและการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาช่วยในเรื่องประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ในเรื่องการส่งออกไปยังต่างประเทศ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ทุเรียนให้มีความสวยงาม ทำให้น่าบริโภคมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารการตลาดของชาว โรจนแสง (2561 : 5) ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านรูปแบบการประชาสัมพันธ์ ในการสร้างความร่วมมือ และความเข้าใจที่ตรงกัน เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพีรพร พรหมเทพ (2558 : 14 - 25) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

“แนวทางการพัฒนา การผลิตทุเรียน ศรีสะเกษเพื่อการส่งออก ไปยังประเทศจีน” พบว่า ทำการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนด เป็นแนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษ เพื่อการส่งออก ไปยังประเทศจีน โดยมุ่งเน้นศึกษาในส่วนของกระบวนการ ผลิตทุเรียนในเชิงของการบริหารจัดการการผลิตในภาพรวมของ จังหวัดศรีสะเกษ

3. แนวทางการแก้ปัญหาทุเรียนส่งออกของจังหวัด จันทบุรี ผลการวิเคราะห์พบว่า ควรสนับสนุนส่งเสริมหรือ ร่วมดำเนินการเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยเข้ามาจดทะเบียน นิติบุคคล เป็นผู้นำเข้าผลไม้ที่ได้รับอนุญาต เพื่อลดการพึ่งพา และสร้างอำนาจในการต่อรองกับผู้นำเข้าจากต่างประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารการตลาดของมิดเดิลตัน (Middleton.1994 : 18 - 35) กล่าวว่าการส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) เป็นกิจกรรมหรือเครื่องมือทางการตลาดอย่างหนึ่ง ที่กระตุ้นให้ผู้ประกอบการเกิดความสนใจต่อกิจกรรมในการที่จะ พัฒนาศักยภาพทางการแข่งขัน การผลิต และการส่งออกทุเรียน อย่างมีอาชีพเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งรายอื่นจากประเทศที่ มีศักยภาพใกล้เคียงหรือสูงกว่าผู้ประกอบการชาวไทย โดยการจดทะเบียนนิติบุคคลเป็นผู้นำเข้าผลไม้ที่ได้รับอนุญาต

4. จังหวัดจันทบุรีควรกำหนดกลยุทธ์เพื่อส่งเสริม การส่งออกทุเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ควร ให้การจัดอบรมให้ความรู้ วางแผน การแก้ไขปัญหาให้กับชาวสวน ทุเรียน โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องการ ส่งออกสอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุวรรณ ทองใบ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออก ทุเรียน ตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพ ทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอ เขา คิซมภูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า การนำผลผลิตไปจำหน่ายเองใน ตลาดขายส่งท้องถิ่นเป็นช่องทางจำหน่ายที่นิยมมากที่สุด ปัญหา การตลาดที่พบมากที่สุด คือ ไม่มีอำนาจการต่อรองราคา สมาชิก กลุ่มส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่ง ออกทุเรียนปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการตลาดกลาง เพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของกลุ่มสมาชิก คือ พื้นที่ปลูกทุเรียน รายได้ จำนวนชนิดพันธุ์ทุเรียน จำนวนแหล่ง ข่าวสารทางการเกษตร และความถี่ในการฝึกอบรม

5. เกษตรกร หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการ ส่งออกทุเรียน ควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวมาตรฐาน

คุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบ ว่า เกษตรกรควรได้รับความรู้ในเรื่องมาตรฐาน GAP เพื่ออาหาร เพื่อการผลิตทุเรียนให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานความต้องการของตลาด อีกทั้ง ชาวสวนจำเป็นจะต้องศึกษาหาข้อมูลและ ติดตามสถานการณ์ ต่าง ๆ เพิ่มเติมด้วย โดยเฉพาะการส่งออกไปยังต่างประเทศซึ่ง ต้องมีการรับรองทั้งมาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุ วรรณ ทองใบ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบตลาด กลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่ม ปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง ตำบลชาก ไทย กิ่งอำเภอเขา คิซมภูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า 1) ควรมีการ ศึกษาและวิจัยเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ และใช้ได้ดีกับสภาพ พื้นที่ 2) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันซื้อและร่วม กันผลิตปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 3) ควรมีการถ่ายทอด ความรู้ในเรื่องการใช้ปัจจัยการผลิตให้ถูกต้อง 4) ควรจัดหาแหล่ง เงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ไว้บริการเกษตรกร 5) ควรมีการพัฒนารูป แบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน จำนวน 71 ประเด็นย่อย 6) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับถ่ายทอดความ รู้ด้านการตลาด และจำหน่ายผลผลิต 7) ควรพัฒนา การเรียนรู้ ของสมาชิกกลุ่มโดยวิธีการเสวนาวิชาการภายในหมู่บ้าน และใช้ สื่อในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

6. จุดเด่นของทุเรียนจังหวัดจันทบุรีที่ทำให้เป็นที่นิยม และยอมรับของผู้บริโภค โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ทุเรียนจันทบุรี ส่วนใหญ่ชาวสวนตัดเปอร์เซ็นต์เป็นไปตามที่ กำหนด ทำให้เนื้อของทุเรียนนั้นเป็นที่นิยมของคนที่ชอบทาน ทุเรียน ซึ่งก็มีความชอบที่แตกต่างกันออกไป บางคนชอบกินเนื้อ เละ บางคนชอบกรอบนอกนุ่มใน อีกทั้งมีหลายพันธุ์ที่นิยมกิน เช่น หมอนทอง ก้านยาว หลิ่ง ๆ เคยได้ลองกินพวงมณีมีความ ชอบมาก เพราะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สอดคล้องกับงานวิจัย ของพิรพร พริ้อมเทพ (2558 : 14 - 25) การศึกษาแนวทางการ พัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออก ไปยังประเทศ จีนพบว่า ประสิทธิภาพการผลิตที่อยู่ในเกณฑ์ดี คือ มีผลผลิต เฉลี่ยสูง และต้นทุนในการผลิตที่ค่อนข้างต่ำสำหรับคุณภาพ ของผลผลิตนั้น ทุเรียนศรีสะเกษมีคุณภาพดี และส่วนใหญ่ผลิต ตามมาตรฐาน GAP นอกจากนี้ลักษณะการจำหน่ายและโอกาส ทางการตลาด ของทุเรียนศรีสะเกษยังเอื้อให้เกิดการพัฒนาและ มีโอกาสที่จะขยายในตลาดจีนได้อีกมาก

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมการตลาด ส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี

1. การโฆษณาเกี่ยวกับคุณภาพทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีเพื่อให้ผู้บริโภคในต่างประเทศทราบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประโยชน์ในการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพที่ดี สร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ปลูกทุเรียน ให้มีความมั่นใจในกระบวนการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์การส่งออก สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ ทองใบ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่าเหนือสิ่ง ต่าบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรีพบว่า การพัฒนารูปแบบการตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกคือ พื้นที่ปลูกทุเรียน รายได้ จำนวนชนิดพันธุ์ทุเรียน จำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตร และความรู้ในการฝึกอบรม เพื่อให้ได้ทุเรียนที่มีคุณภาพจากนั้น มีการโฆษณาเกี่ยวกับคุณภาพของทุเรียนได้

2. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า การท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ที่เห็นบ่อยมีสื่อ ในเฟสบุ๊ค ที่เข้าถึงคนได้ง่าย แล้วมี Youtube ที่ทำรูปแบบวีดิโอรูปแบบที่ทันสมัย นำเสนอด้านการท่องเที่ยวมาากินทุเรียนที่จันทบุรี ทำให้คนเข้ามากินทุเรียนจันทบุรีกันมาก เพราะสื่อประเภทนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ หาญบุญทรง (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การส่งออกทุเรียนสดและลำไยสดของไทยสู่ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน พบว่า ปริมาณการส่งออกทุเรียนสดของไทยไปประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนรวมปี 2547 - 2556 สามอันดับแรก คือ อินโดนีเซีย ลาว และมาเลเซียตามลำดับ มีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการตลาดในกลุ่มร้านค้าสมัยใหม่ อุปสรรคคือ การพัฒนาการผลิตผลไม้ของหลายประเทศ มาตรการที่มีใช้ภาษีของประเทศคู่ค้าภาวะการแข่งขันในตลาดผลไม้มีแนวโน้มจะรุนแรงมากขึ้น

3. นิทรรศการ หรืองานแสดงสินค้าทุเรียนเป็นการเปิดโอกาสผู้บริโภค พ่อค้าคนกลางและผู้ส่งออกได้รู้จักทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี เป็นกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มจำนวนลูกค้าที่มุ่ง

หวัง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การดำเนินการตามแผนโดยมี กลไกการบริหารจัดการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางนี้การพัฒนานี้สามารถสรุปได้เป็น 3 ระบบงานที่จะต้องเชื่อมโยงและประสานการทำงานร่วมกัน ได้แก่ ระบบการผลิต ระบบการเข้าถึงองค์ความรู้ และระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสอดคล้องกับงานวิจัยของพีรพร พร้อมเทพ (2558 : 14 - 25) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน พบว่า มีการออกแบบและวางแผนการส่งเสริมและพัฒนา รวมถึงการดำเนินการตามแผนโดยมีกลไกการบริหารจัดการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางนี้การพัฒนานี้สามารถสรุปได้เป็น 3 ระบบงานที่จะต้องเชื่อมโยงและประสานการทำงานร่วมกัน ได้แก่ ระบบ การผลิต ระบบการเข้าถึงองค์ความรู้ และระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

4. จังหวัดจันทบุรี มีหน่วยงานสนับสนุน มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการตลาดและสามารถดำเนินการ ส่งเสริมการตลาดส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า การให้ความรู้กับเกษตรกรเป็นเรื่องสำคัญในการช่วยเหลือตนเองก่อนเป็นอันดับแรก เพราะหากการช่วยเหลือในช่วงที่ทุเรียนสุกจะทำให้เกิดความเสียหายมาก การให้ความรู้ กลยุทธ์ในการปรับตัว เมื่อราคาต่ำ ก็อาจจะแนะนำให้ขายออนไลน์ เพราะในปัจจุบันการขนส่งมีการพัฒนาสามารถส่งผลไม่ได้แล้วสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลอมร์แกน (2011 : 15 - 20) การดำเนินกลยุทธ์การตลาดเพื่อการส่งออกความสามารถในการทำตลาดส่งออกและผลการดำเนินงานด้านการส่งออก ให้ความสำคัญเรื่องการค้าเงินกลยุทธ์การตลาดส่งออกตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญของผลการดำเนินงานของบริษัท ที่ดำเนินธุรกิจในตลาดต่างประเทศ ยังไม่ค่อยมีใครรู้เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะและตัวขับเคลื่อนประสิทธิภาพในการดำเนินกลยุทธ์การตลาดเพื่อการส่งออก ดังนั้นการให้ความรู้ยังคงเป็นเรื่องที่ต้องตระหนัก

5. เกษตรกรดำเนินการขายทุเรียนโดยตรงไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลดีเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า การสร้างกลยุทธ์การส่งออกโดยให้ความรู้กับเกษตรกรให้ผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน GAP เพื่อการส่งออกได้ จะทำให้ทุเรียนจันทบุรีนั้นได้ราคาดี เกษตรกร

สามารถเป็นผู้ต่อรองราคาได้เองแต่การส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศนั้นยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการที่ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรมีความสามารถในการส่งออกได้เอง จะช่วยให้เกษตรกรสามารถขยายฐานการส่งออกได้หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพีรพร พร้อมเทพ (2558 : 14 - 25) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออก ไปยังประเทศจีน พบว่า การประสานเชื่อมโยงทุกภาคส่วนและ ขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายและผลสำเร็จร่วมกัน ยังคงเป็นเรื่องสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายส่งเสริมการตลาดส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี โดยให้ความสำคัญในพัฒนาการผลิตทุเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการส่งออก และจัดให้มีกิจกรรมการส่งเสริมการส่งออกให้ต่างประเทศได้รู้จักทุเรียนจันทบุรี
2. ควรมีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตในลักษณะที่เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดกระบวนการผลิตหรือระบบการผลิตทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีเพื่อการส่งออก โดยให้ความสำคัญในพัฒนาการผลิตทุเรียนจันทบุรีให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น คุณภาพดี มีมาตรฐาน และเกษตรกรมีกำไรสูงสุด การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (เพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน)

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การส่งออกทุเรียนนั้น ต้องพัฒนาทุเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการส่งออก โดยต้องได้รับความร่วมมือร่วมกัน ทั้งด้านเกษตรกร ด้านการพาณิชย์ด้านการต่างประเทศทั้งส่วนภาครัฐและผู้ประกอบการ ช่วยส่งเสริมคุณภาพทุเรียน ที่ดีเป็นการสร้างจุดขาย สร้างความนิยมให้เกิดจุดเด่นเป็นที่ยอมรับ
2. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการตลาดส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี ยังต้องทำการศึกษาความต้องการของตลาดรสนิยมผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาระบบ โลจิสติกส์ ช่องทางการขนส่งและการกระจายทุเรียนในประเทศจีน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำกระบวนการกลยุทธ์ที่ทำให้เกิดความยั่งยืนกับการส่งออกทุเรียน ร่วมมือกันระหว่างเกษตรกร ผู้ส่งออก ผู้ซื้อ ให้มีความสำคัญมากขึ้น โดยจับมือร่วมกันพูดคุยให้ความรู้ และมีเป้าหมายในการค้าร่วมกัน
2. กลยุทธ์ในการส่งเสริมการตลาดส่งออกทุเรียน ทุเรียนจันทบุรีมีจุดเด่นได้เปรียบทั้งในรสชาติ ความสวยงามของผลผลิต จึงมีโอกาสดีโตได้อีกมาก ดังนั้นกิจกรรมที่ควรดำเนินการ คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ที่ต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐในการช่วยสร้างโอกาสในการนำทุเรียนไปแสดงสินค้าในงานต่างประเทศ
3. ควรศึกษาพฤติกรรมบริโภคทุเรียนในแถบยุโรป อเมริกา หรือประเทศอื่น ๆ ว่ามีพฤติกรรมในการบริโภคทุเรียนหรือไม่ เพื่อเพิ่มฐานการส่งออกไปยังหลาย ๆ ประเทศ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. (2562). สวนผลไม้ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ทั้งหมดที่ปฏิบัติตามมาตรฐานให้แล้วเสร็จ 100%. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพืชสวน.
- จักรพงษ์ หาญบุญทรง. (2557). กลยุทธ์การส่งออกทุเรียนสดและลำไยสดของไทยสู่ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์ กษ.ม. (การจัดการการเกษตร). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จารุวรรณ ทองใบ. (2562). รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิก กลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกกว่านเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาชีเมื้อง จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชมรมเกษตรปลอดสารพิษ. (2562). ศักยภาพการส่งออกทุเรียน รวมถึงผลไม้อื่น ๆ ให้มาตรฐานในระดับสากล. กรุงเทพฯ : ฝ่ายส่งเสริมการตลาดภาคกลาง ชมรมเกษตรปลอดสารพิษ.
- เชาว์ โรจนแสง. (2561). “รูปแบบเชิงสาเหตุการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการขนส่งทางรถบรรทุกกับผู้ประกอบการส่งออกสินค้าทางเรือในประเทศไทย,” วิทยาการจัดการ. 35(2) : 5, 55 - 80.

- ดิษฐ์ชรร ลอแต และคณะ. (2561). การพยากรณ์การตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือ
ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุโลจิสติก. การประชุมหาดใหญ่วิชาการ ระดับชาติ
และนานาชาติ ครั้งที่ 9.
- ธนภุต วันตะเมธ. (2557). การสื่อสารการตลาด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- নীลอะ มอร์แกน. (2011). การดำเนินกลยุทธ์การตลาดเพื่อการส่งออกความสามารถในการทำตลาดส่งออกและผลการดำเนินงานด้าน
การส่งออก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มนตรี.
- พีรพร พร้อมเทพ. (2558). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน. รายงานการศึกษา
ส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ : สถาบันการต่างประเทศ เทเวศรวงศ์วิโรนาการ กระทรวงการต่างประเทศ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์ม.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). การบริหารตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2562). การกำหนดมาตรฐานการผลิตและการค้า และมาตรการ
ส่งเสริมการผลิตและการค้าผลไม้. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษารัฐกิจวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี. (2561). สถิติทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี : สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2562). การใช้ระบบเซ็นเซอร์ตรวจสอบเนื้อในผลไม้ และกิจการ
ผลิตผลิตภัณฑ์จากยางธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทุเรียน. จันทบุรี : สำนักงานฯ.
- สำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. (2560). ยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์
“ประเทศไทย 4.0,” กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Middleton, V.T.C. (1994). Marketing in Travel and Tourism. 2nd ed. Oxford : Heinemann Professional Publishing.

ความต้องการของผู้โดยสารสูงอายุและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุ ต่อผลิตภัณฑ์และบริการของสายการบิน

Elderly and pre-elderly passengers' needs on airlines' products and services

บุรณัฐ คุ้มพิทักษ์¹ นปภา ปถารกมลพงษ์² ยงยุทธ ลุจินตานนท์³ นันทวัน อินทชาติ⁴

Buranath Kumpituksa, Napapa Pataragamonepong, Yongyut Lujintanon, Nantawan Intachat

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยความต้องการของผู้โดยสารสูงอายุและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุต่อผลิตภัณฑ์และบริการของสายการบิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้สูงอายุ และความต้องการด้านผลิตภัณฑ์และบริการของสายการบินสำหรับผู้โดยสารสูงอายุและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้โดยสารสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปที่เคยเดินทางในเที่ยวบินระหว่างประเทศ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เดินทางเพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อน เดินทางไปยังต่างประเทศ 1 ครั้งต่อปีหรือน้อยกว่า เลือกเดินทางพร้อมครอบครัว เดินทางในวันธรรมดา เดินทางช่วงเวลา 9.01-12.00 น. บินด้วยเที่ยวบินตรง จองบัตรโดยสารด้วยตนเอง ใช้เว็บไซต์ในการค้นหาข้อมูลเที่ยวบินและจองบัตรโดยสาร รับบัตรโดยสารที่เคาน์เตอร์ ใช้เวลา 1-2 ชั่วโมงก่อนขึ้นเครื่อง ไม่ได้รับสิทธิขึ้นเครื่องก่อน เดินทางชั้นประหยัด มีสัมภาระติดตัวขึ้นเครื่อง เลือกที่นั่งติดทางเดิน กิจกรรมที่เลือกทำระหว่างเที่ยวบิน คือ นอนหลับพักผ่อน รับประทานอาหารและเครื่องดื่ม ไม่ร้องขออาหารพิเศษล่วงหน้า เข้าห้องน้ำ ทุก ๆ 2-3 ชั่วโมง แบ่งปันประสบการณ์การเดินทางกับสายการบินกับ คนรู้จัก ไม่ร้องขอความช่วยเหลือพิเศษ และไม่เป็นผู้สมาชิกโปรแกรมสะสมคะแนนของสายการบิน 2) ผลิตภัณฑ์ของสายการบินที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการมากที่สุด คือ ข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบิน และการบริการของสายการบินที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการมากที่สุดคือ ช่องทางการติดต่อสายการบิน เช่น เว็บไซต์ Call Center หรือเคาน์เตอร์บริการ ณ ท่าอากาศยาน

คำสำคัญ: ผู้โดยสารสูงอายุและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุ, พฤติกรรมการเดินทางทางอากาศ, ความต้องการ, ผลิตภัณฑ์บริการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
Master of Aviation Management Program student, Civil Aviation Training Center, Bangkok E-mail: buranath.k@hotmail.com

*Corresponding author

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร. ผู้อำนวยการกองวิชาภาษาอังกฤษเทคนิคการบิน สถาบันการบินพลเรือน

Main Advisor Director of Aviation Technical English Division, Civil Aviation Training Center, Bangkok

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้จัดการฝ่ายขายและการตลาด ประจำไทยและพม่า สายการบิน คาเธ่ย์ แปซิฟิก

Co-Advisor Head of Sales Thailand and Myanmar, Cathay Pacific

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร. นักวิชาการอิสระ

Co-Advisor Independent Scholar

Abstract

The objectives of a study of the needs of elderly and pre-elderly passengers on airlines' products and services were to study air travel behavior and demand for airline products and services for the elderly. The sample was Thai passengers aged 50 and above who have ever traveled on international flights. Four hundred questionnaires were used as the research instrument. The data were collected and analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The result of this research found that 1) Most of the respondents traveled for tourism and leisure. They were traveling abroad approximately once a year or less with family on weekdays during 9.01-12.00 hours. on the direct flight. They reserved flight tickets themselves through the website to search for flight information and buy flight tickets. They use the check-in counter for boarding pass, which make most of them arrive at the airport 1-2 hours before boarding, without having any priority boarding rights. They generally traveled in economy class with carry-on baggage on board and they choose a seat next to the aisle. The main activity during the flight was sleeping and resting and they have meals onboard served by airlines without pre-requesting special meals. They usually go to the toilet once every 2-3 hours. Travel and flight experiences were often shared acquaintances. Most of them do not request any form of special help including not being a member of the airline's frequent flyer program. 2) The airline's product most wanted from the respondents was flight schedule information, and the airline's service that respondents wanted the most were airline contact channels such as website, call center, or service counter at the airport

Keywords : Elderly and Pre-Elderly Passengers, Air Travel Behaviors, Needs, Products, Services

บทนำ

ด้วยการพัฒนาทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันได้ก่อให้เกิดกระบวนการและเทคโนโลยีในการรักษาโรคที่ทันสมัย ยาและเวชภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งสภาพสังคมและระบบการเมืองการปกครองที่ในภาพรวมมีเสถียรภาพมากขึ้นกว่าในอดีตส่งผลให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้อัตราการเสียชีวิตมีจำนวนลดลง และอายุขัยโดยเฉลี่ยของประชากรเพิ่มสูงขึ้นปัจจัยต่างๆเหล่านี้เองเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมีระดับแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ ตามรายงานขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) ในช่วงปี 2019 ที่ผ่านมา พบว่า มีประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 703 ล้านคน และคาดการณ์ว่า ในปี 2050 จะมี

ประชากรที่เป็นผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นถึง 1,549 ล้านคน โดยคิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมดของโลก สำหรับประเทศไทยนั้น และตามบทความของธนพล ก่อฐานะ (2560) ประเทศไทยจะเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2568 โดยมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึงร้อยละ 20 และคาดการณ์ว่าในปี 2574 จำนวนผู้สูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจต่างๆ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศจำนวนมากจึงได้อาศัยการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมดังกล่าวมาเป็นช่องทางในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และแสวงหารายได้ให้กับองค์กร มีการปรับตัวทั้งในส่วนของบริษัท และแนวทางการดำเนินงานขององค์กร เพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดให้แก่ธุรกิจ โดยมีผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่องค์กรจะต้องบริหารจัดการให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับธุรกิจการขนส่งทางอากาศอย่างสายการบิน การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุส่งผลต่อการขยายตัวของฐานลูกค้าและเนื่องจากผู้สูงอายุเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีความสามารถในการใช้จ่ายในระดับสูง สายการบินต่าง ๆ ของโลกจึงสร้างและวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจในด้านต่าง ๆ เพื่อดึงดูดและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของราคาและการส่งเสริมการขาย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของผลิตภัณฑ์และบริการสายการบินต่าง ๆ ไม่ได้สร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการพิเศษใดๆแก่ผู้โดยสารที่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผู้โดยสารที่เป็นทารกหรือเด็กเล็กที่ทางสายการบินมักจะมีผลิตภัณฑ์ บริการ และสิทธิอื่นๆที่มีความพิเศษแตกต่างไปจากผู้โดยสารประเภทอื่น ในทางกลับกัน สายการบินจะนำเสนอผลิตภัณฑ์และให้บริการแก่ผู้สูงอายุและครอบครัวที่เดินทางพร้อมผู้สูงอายุในลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับผู้โดยสารอื่นๆทั่วไป หรือให้ความช่วยเหลือผู้โดยสารสูงอายุในลักษณะเดียวกันกับผู้โดยสารที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษอย่างผู้พิการ ซึ่งตามรายงาน Airneth ของ Guillaume Jaap และ Justin (2006) เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของผู้สูงอายุแม้ประสิทธิภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุจะเสื่อมถอยลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น แต่พฤติกรรมและความต้องการของผู้โดยสารสูงอายุจะมีความแตกต่างไปจากผู้โดยสารที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษอย่างผู้พิการ

ดังนั้น สายการบินจึงต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความต้องการทางด้านผลิตภัณฑ์และบริการของผู้โดยสารสูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่สามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศและความต้องการของผู้สูงอายุซึ่งมีความแตกต่างในด้านร่างกายและจิตใจไปจากผู้โดยสารในช่วงอายุอื่นๆ ช่วยให้การเดินทางทางอากาศของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างเหมาะสม ปลอดภัยและสะดวกสบาย อีกทั้ง ยังเป็นการสร้างความแตกต่างและโดดเด่นให้กับธุรกิจ เพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดสายการบิน รวมถึงช่วยยกระดับความเชื่อมั่น เพิ่มแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุมาใช้บริการ อันจะนำมาซึ่งรายได้และผลกำไรที่มากยิ่งขึ้นของสายการบินอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้สูงอายุและผู้ที่กำลังเข้าสู่ผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาถึงความต้องการด้านผลิตภัณฑ์และ

บริการของสายการบินสำหรับผู้โดยสารสูงอายุและกำลังเข้าสู่ผู้สูงอายุ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคในการเดินทางทางอากาศของผู้สูงอายุ และความต้องการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการของสายการบินสำหรับผู้โดยสารสูงอายุ รวมถึงข้อมูลของผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับผู้โดยสารสูงอายุของสายการบินต่าง ๆ

2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ผู้ศึกษาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้โดยสารสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ที่เคยเดินทางในเที่ยวบินระหว่างประเทศ และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสารสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ที่เคยเดินทางในเที่ยวบินระหว่างประเทศ จำนวน 400 คน โดยอ้างอิงจากสูตรสำเร็จของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) ผ่านแบบสอบถาม

3. เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส เป็นต้น แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศและพฤติกรรมการเดินทาง

ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งก่อนเที่ยวบิน ในระหว่างเที่ยวบิน และภายหลังจากเที่ยวบิน รวมถึงแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินและวัดระดับความสำคัญผลิตภัณฑ์และบริการของสายการบิน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้ศึกษาแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการส่งแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ (Google Form) โดยสุ่มแจกให้แก่คนรู้จักที่อายุ 50 ปีขึ้นไป หรือ คนรู้จักที่มีสมาชิกในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่เคยเดินทางในเที่ยวบินระหว่างประเทศ จำนวน 400 คน

- 2) นำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบกลับมา จำนวน 400 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของผู้โดยสาร
สูงอายุและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุต่อผลิตภัณฑ์และบริการของ

สายการบิน สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์โดยแบ่งออกได้เป็น
6 ส่วน ตามรายละเอียดแสดงในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสาร

พฤติกรรมการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสาร	จำนวน	ร้อยละ
1. จุดประสงค์ในการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน	362	90.50
2. เดินทางไปยังต่างประเทศ 1 ครั้งต่อปี หรือน้อยกว่า	212	53.00
3. เดินทางพร้อมครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน	352	88.00
4. เลือกเดินทางในวันธรรมดา	290	72.50
5. เลือกเดินทางเวลา 9.01-12.00 น.	142	35.50
6. เลือกเดินทางด้วยเที่ยวบินตรง	367	91.75

จากตารางที่ 1 ผู้โดยสารส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ใน
การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อย
ละ 90.50 โดยเดินทางไปต่างประเทศ 1 ครั้งต่อปีหรือน้อยกว่า
คิดเป็นร้อยละ 53.00 ซึ่งผู้โดยสารส่วนมากเลือกเดินทางพร้อม
ครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 88.00 โดยเลือกเดิน

ทางในวันธรรมดามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.50 เลือกเดิน
ทางในช่วงเวลา 9.01-12.00 น. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.50
โดยส่วนใหญ่เลือกใช้บริการเที่ยวบินแบบบินตรงสู่จุดหมาย คิด
เป็นร้อยละ 91.75

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการเดินทางก่อนเที่ยวบิน

พฤติกรรมการเดินทางก่อนเที่ยวบิน	จำนวน	ร้อยละ
1. จองบัตรโดยสารด้วยตนเอง	250	62.50
2. ใช้เว็บไซต์ของสายการบินในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสายการบิน และเที่ยวบิน	246	61.50
3. ใช้เว็บไซต์ของสายการบินในการจองบัตรโดยสาร	248	62.00
4. ไม่ร้องขออาหารพิเศษจากสายการบิน	291	72.75
5. ใช้คาน์เตอร์เช็คอินในการตรวจรับบัตรโดยสาร	325	81.25
6. ใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง ณ ท่าอากาศยาน ก่อนขึ้นเครื่อง	233	58.25
7. ไม่ได้สิทธิในการขึ้นเครื่องก่อน	278	69.50
8. ไม่ได้ร้องขอความช่วยเหลือพิเศษจากสายการบิน	361	90.25

จากตารางที่ 2 ผู้โดยสารส่วนใหญ่จองบัตรโดยสารด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 62.50 และใช้เว็บไซต์ของสายการบินเป็นช่องทางทางการจองบัตรโดยสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.00 รวมถึงใช้เว็บไซต์ของสายการบินเป็นช่องทางในการค้นหาข้อมูลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.50 โดยผู้โดยสารส่วนใหญ่ไม่ได้ร้องขออาหารพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 72.75 ทั้งนี้ ผู้โดยสารส่วนใหญ่

มักใช้เคาน์เตอร์เช็คอินในการตรวจรับบัตรโดยสาร คิดเป็นร้อยละ 81.25 และส่วนใหญ่ใช้เวลาที่ท่าอากาศยาน 1-2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 58.25 ซึ่งผู้โดยสารไม่ได้สิทธิในการขึ้นเครื่องก่อน คิดเป็นร้อยละ 69.50 และไม่ได้ร้องขอความช่วยเหลือพิเศษ เช่น รถเข็นวีลแชร์ หรือพนักงานนำทาง คิดเป็นร้อยละ 90.25

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการเดินทางในระหว่างเที่ยวบิน

พฤติกรรมการเดินทางในระหว่างเที่ยวบิน	จำนวน	ร้อยละ
1. เดินทางในชั้นประหยัด	343	85.75
2. เลือกที่นั่งติดทางเดิน	201	50.25
3. มีสัมภาระติดตัวขึ้นเครื่อง	340	85.00
4. นอนหลับและพักผ่อนในระหว่างเดินทางบนเที่ยวบิน	260	65.00
5. เข้าห้องน้ำ 1 ครั้งทุกๆ 2-3 ชั่วโมง	269	67.25
6. รับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่บริการภายในเที่ยวบิน	286	71.50
7. ไม่ได้ร้องขอความช่วยเหลือพิเศษจากสายการบินในระหว่างเที่ยวบิน	370	92.50

จากตารางที่ 3 ผู้โดยสารส่วนใหญ่เดินทางในชั้นประหยัด คิดเป็นร้อยละ 85.75 โดยเลือกที่นั่งติดทางเดินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.25 และส่วนมากมีสัมภาระติดตัวขึ้นเครื่อง คิดเป็นร้อยละ 85.00 ซึ่งกิจกรรมที่ผู้โดยสารทำในระหว่างเดินทางบนเที่ยวบินมากที่สุด คือ นอนหลับและพักผ่อน

คิดเป็นร้อยละ 65.00 โดยผู้โดยสารรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่ให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 71.50 และส่วนใหญ่เข้าห้องน้ำ 1 ครั้ง ทุกๆ 2-3 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 67.25 ทั้งนี้ ผู้โดยสารไม่ได้ร้องขอความช่วยเหลือพิเศษ เช่น รถเข็นวีลแชร์ ในระหว่างเที่ยวบิน คิดเป็นร้อยละ 92.50

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการเดินทางภายหลังจากเที่ยวบิน

พฤติกรรมการเดินทางภายหลังจากเที่ยวบิน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่เป็นสมาชิกโปรแกรมสะสมคะแนนของสายการบิน	226	56.50
2. ไม่ร้องขอความช่วยเหลือพิเศษเมื่อเดินทางถึงจุดหมายปลายทาง	358	89.50
3. มีการแบ่งปันประสบการณ์การเดินทางกับสายการบินให้กับครอบครัว เพื่อน หรือคนรู้จักผ่านช่องทางต่างๆ	225	56.75

จากตารางที่ 4 ผู้โดยสารส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกโปรแกรมสะสมคะแนนของสายการบิน คิดเป็นร้อยละ 56.50 และส่วนมากไม่ได้ร้องขอความช่วยเหลือพิเศษ เช่น รถเข็นวีล

แชร์ หรือพนักงานนำทาง เมื่อเดินทางถึงจุดหมายปลายทาง คิดเป็นร้อยละ 89.5 ทั้งนี้ ผู้โดยสารมีการแบ่งปันประสบการณ์การเดินทางกับสายการบินให้กับครอบครัว เพื่อน คนรู้จัก หรือ

บุคคลทั่วไปผ่านช่องทางต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 56.75 ผู้ศึกษาได้ประเมินและวัดระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีต่อผลิตภัณฑ์และบริการของ

สายการบินว่า มีความสำคัญในระดับใด ผ่านการสำรวจข้อมูลตามแบบสอบถาม ซึ่งได้ผลสรุปตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5 ระดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์สายการบินที่มีต่อผู้โดยสาร

ผลิตภัณฑ์ของสายการบิน	\bar{x}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. ข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบิน	4.65	0.651	มากที่สุด
2. กระเป๋าบรรจุอุปกรณ์ป้องกันโควิด (COVID-19)	4.46	0.860	มากที่สุด
3. ที่นั่งและพื้นที่วางขา	4.40	0.810	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินระดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์ของสายการบิน พบว่า ผลิตภัณฑ์ของสายการบินที่ผู้โดยสารให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.651 (2) กระเป๋าบรรจุอุปกรณ์ป้องกันโควิด (COVID-19) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.860 และ (3) ที่นั่งและพื้นที่วางขา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.810

เบนมาตรฐานเท่ากับ 0.651 (2) กระเป๋าบรรจุอุปกรณ์ป้องกันโควิด (COVID-19) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.860 และ (3) ที่นั่งและพื้นที่วางขา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.810

ตารางที่ 6 ระดับความสำคัญของบริการสายการบินที่มีต่อผู้โดยสาร

บริการของสายการบิน	\bar{x}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. ช่องทางการติดต่อสายการบิน เช่น เว็บไซต์ Call Center หรือเคาน์เตอร์บริการ ณ ท่าอากาศยาน	4.56	0.731	มากที่สุด
2. บริการสำรองที่นั่งภายในเที่ยวบินล่วงหน้า	4.41	0.730	มากที่สุด
3. การบริการส่งข้อมูลเกี่ยวกับเที่ยวบินและข่าวสารของสายการบินผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ข้อความทางโทรศัพท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)	4.18	0.915	มาก

จากตารางที่ 6 ผลการประเมินระดับความสำคัญของการบริการของสายการบิน พบว่า การบริการของสายการบินที่ผู้โดยสารให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ช่องทางการติดต่อสายการบิน เช่น เว็บไซต์ Call Center หรือเคาน์เตอร์บริการ ณ ท่าอากาศยาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.713 (2) บริการสำรองที่นั่งภายในเที่ยวบินล่วงหน้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.730 และ (3) การบริการส่งข้อมูลเกี่ยวกับเที่ยวบินและข่าวสารของสายการบินผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ข้อความทางโทรศัพท์ จดหมาย

อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.915

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า

1. ในด้านของพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศ พบว่าผู้โดยสารส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนและเยี่ยมชมนครนครหรือญาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจพฤติกรรมทางท่องเที่ยวของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2558 ที่พบว่า ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 50 – 70

ปี ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อการเยี่ยมชมครอบครัวหรือญาติมิตรและเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจเป็นสำคัญ ในส่วนของรูปแบบการเดินทาง ผู้โดยสารส่วนมากเดินทางพร้อมกับครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Silvertraveladvisor (2018) ที่พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 50 ปี และ 60 ปี จะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเดินทางกับสมาชิกในครอบครัว ทั้งพ่อแม่ บุตร และคู่สมรส โดยจะคำนึงถึงจุดหมายปลายทางและรูปแบบการเดินทางที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกที่ร่วมเดินทางได้ สำหรับช่องทางในการค้นหาข้อมูลนั้น ผู้โดยสารส่วนใหญ่ใช้เว็บไซต์ของสายการบินเป็นช่องทางหลักในการสืบค้นข้อมูลของสายการบินและเที่ยวบิน ก่อนจองบัตรโดยสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2558 ที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะค้นหาข้อมูลและรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเดินทางจากเว็บไซต์ สื่อโทรทัศน์ และป้ายโฆษณาเป็นหลัก และส่วนมากเลือกใช้บริการตรวจรับบัตรโดยสารผ่านเคาน์เตอร์เช็คอิน ซึ่งสอดคล้องกับ รายงาน Airneth ของ Guillaume, Jaap และ Justin (2006) ที่ผู้สูงอายุจะใช้บริการเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ของท่าอากาศยาน หรือเคาน์เตอร์บริการข้อมูลของสายการบินที่ให้บริการด้วยพนักงานมากกว่าการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ และผู้โดยสารส่วนมากจะใช้เวลาที่ท่าอากาศยาน 1-2 ชั่วโมงก่อนขึ้นเครื่อง ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับรายงานของ Airneth ของ Guillaume, Jaap และ Justin (2006) ที่ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเดินทางไปยังท่าอากาศยานล่วงหน้าเป็นเวลานาน เพื่อป้องกันปัญหาการตกเครื่อง โดยผู้โดยสารส่วนใหญ่ไม่ได้รับสิทธิในการขึ้นเครื่องก่อนจากสายการบิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะขึ้นและลงอากาศยานตามรายงาน Brazilian air transport: experiences of elderly passengers ของ Talita, Jerusa, Larissa, Julia และ Nilton (2015) ที่พบว่าสายการบินสงวนสิทธิในการขึ้นเครื่องก่อนไว้สำหรับผู้โดยสารที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ อย่างผู้พิการเท่านั้น ทั้งนี้โดยปกติ ผู้โดยสารไม่ได้ร้องขอความช่วยเหลือเป็นพิเศษใดๆ ดังกล่าว ในทุกช่วงเวลาของการเดินทางทางอากาศทั้งก่อนเที่ยวบิน ระหว่างเที่ยวบิน และภายหลังจากเที่ยวบิน ซึ่งเป็นไปแนวทางเดียวกับผลการศึกษารายงาน Airneth ของ Guillaume, Jaap และ Justin (2006) ซึ่งพบว่า พฤติกรรมและ

ความต้องการของผู้สูงอายุจะมีความแตกต่างไปจากผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษอื่นๆ เช่น ผู้พิการ

2. ด้านความต้องการของผู้โดยสารต่อผลิตภัณฑ์และบริการของสายการบินนั้น พบว่า ผู้โดยสารให้ความสำคัญกับข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบินมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการศึกษาของ Bowen and Headley (2000) ซึ่งพบว่าประเด็นที่ผู้โดยสารให้ความสำคัญอันดับแรกกับการเดินทางทางอากาศกับสายการบินนั้น ได้แก่ ตารางเที่ยวบิน และความตรงต่อเวลาของเที่ยวบิน ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้โดยสารในการใช้บริการสายการบิน ทั้งนี้ การที่ผู้สูงอายุนั้นให้ความสำคัญกับข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบินในระดับมากที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุต้องการระยะเวลาในการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนเดินทาง ประกอบกับ เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น ความสามารถในการรับมือต่อปัญหาอุปสรรคและความเปลี่ยนแปลงจะลดลง ทำให้ผู้สูงอายุต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางที่มีความถูกต้องและชัดเจน เพื่อที่จะได้สามารถวางแผนและจัดการการเดินทางให้เป็นไปอย่างราบรื่นมากที่สุด

3. สำหรับการบริการของสายการบินที่ผู้โดยสารให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ได้แก่ ช่องทางการติดต่อสายการบิน เช่น เว็บไซต์ Call Center และเคาน์เตอร์บริการ ท่าอากาศยาน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Roger Bray (2018) ที่ระบุถึงลักษณะการเดินทางของผู้สูงอายุว่า สิ่งที่คุณสูงอายุต้องการมากที่สุด คือ ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยมักจะติดต่อสอบถามหรือศึกษาข้อมูลผ่านการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น การติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ หรือการสอบถามตามจุดให้บริการความช่วยเหลือมากกว่าการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือระบบอัตโนมัติ และยังสอดคล้องกับและสอดคล้องกับรายงานการศึกษาของ Chang & Chen (2012) ซึ่งพบว่า ข้อมูลข่าวสารจากสายการบินเป็นสิ่งที่ผู้โดยสารที่เป็นผู้สูงอายุพึงพอใจน้อยที่สุด และต้องการการพัฒนาปรับปรุงจากสายการบิน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางและมีการใช้ช่องทางการติดต่อสอบถามและค้นหาข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ ซึ่งสายการบินควรที่จะให้ความสำคัญกับช่องทางการบริการข้อมูลและการติดต่อทั้ง 2 รูปแบบอย่างเสมอกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางทั้งในช่วงเวลา ก่อนเที่ยวบิน ในระหว่างเที่ยวบินและภายหลังจากเที่ยวบิน รวมทั้งการประเมินระดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์และบริการของสายการบินของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้โดยสารสูงอายุและที่กำลังเข้าสู่วัยสูงอายุ ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านพฤติกรรมการเดินทางก่อนเที่ยวบิน ผู้โดยสารส่วนใหญ่เลือกใช้เว็บไซต์ของสายการบินเป็นช่องทางหลักในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสายการบินและเที่ยวบิน ก่อนตัดสินใจจองบัตรโดยสารนั้น ประกอบกับการจองบัตรโดยสารของผู้โดยสารก็จะใช้การจองผ่านเว็บไซต์ของสายการบินโดยตรงมากที่สุดเช่นกัน ดังนั้น สายการบินควรพัฒนาเว็บไซต์ของตนให้มีลักษณะที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ (Elderly-friendly Use) โดยสายการบินจะต้องปรับปรุงให้เว็บไซต์ง่ายต่อการใช้งาน สามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆที่จำเป็นได้อย่างสะดวก เนื้อหาของข้อมูลภายในเว็บไซต์สามารถเข้าใจได้ง่าย รวมถึงขนาดตัวอักษรควรมีขนาดใหญ่ สามารถมองเห็นและอ่านได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ อาจเพิ่มระบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One-stop Service) โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถติดต่อสอบถามข้อมูล จองบัตรโดยสาร ตรวจสอบบัตรโดยสาร สมัครเป็นสมาชิกโปรแกรมสะสมคะแนน รวมถึงการเข้าถึงสิทธิพิเศษเพิ่มเติมอื่นๆได้ผ่านทางเว็บไซต์ของสายการบิน นอกจากนี้ ผู้โดยสารส่วนใหญ่ใช้เวลาที่ท่าอากาศยานก่อนขึ้นเครื่องเป็นเวลา 1-2 ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างนาน และหากเป็นช่วงวันหยุดประจำสัปดาห์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ที่มีผู้โดยสารเดินทางจำนวนมาก สิ่งอำนวยความสะดวกของท่าอากาศยาน อาจมีไม่เพียงพอ ซึ่งสายการบินอาจอำนวยความสะดวกโดยให้สิทธิผู้สูงอายุในการเข้าห้องรับรองในระหว่างรอขึ้นเครื่อง โดยอาจกำหนดเงื่อนไขบางประการ เช่น จำกัดการให้สิทธิเฉพาะผู้โดยสารที่มีอายุ 60 หรือ 70 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ อาจให้ส่วนลดแก่ผู้ติดตามที่ต้องการเข้าไปใช้บริการห้องรับรองด้วย

ในส่วนพฤติกรรมในระหว่างเที่ยวบิน เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมที่ผู้โดยสารทำมากที่สุดในช่วงเดินทาง คือ การนอนหลับพักผ่อน ดังนั้น สายการบินควรมีอุปกรณ์ที่ช่วยให้นอนหลับของผู้สูงอายุบนเที่ยวบินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบายมากที่สุด เช่น ผ้าปิดตา หมอนรองคอ ที่อุด

หูป้องกันเสียงรบกวน (Ear Plug) รวมทั้งการให้บริการผ้าห่มแบบสวมก็จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถนอนหลับพักผ่อนได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องกังวลว่าผ้าห่มจะหลุดร่วงออกจากร่างกาย นอกจากนี้ ในกรณีที่อุณหภูมิของห้องโดยสารอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจรบกวนการนอนหลับของผู้สูงอายุได้ สายการบินอาจให้บริการแผ่นแปะความร้อน เพื่อให้ร่างกายของผู้สูงอายุมีความอบอุ่นและสามารถนอนหลับได้อย่างสบาย

สำหรับพฤติกรรมการเดินทางภายหลังเที่ยวบิน ผู้โดยสารส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกโปรแกรมสะสมคะแนนของสายการบิน ดังนั้น สายการบินอาจมีการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้สูงอายุในการสมัครสมาชิกโปรแกรมสะสมคะแนนของสายการบินโดยให้สิทธิพิเศษต่างๆที่แตกต่างไปจากสมาชิกอื่นๆ เช่น การใช้จำนวนคะแนนที่ต่ำกว่าในการเปลี่ยนชั้นที่นั่งไปยังชั้นที่นั่งที่สูงขึ้น หรือการได้คะแนนสะสมที่มากขึ้นในบางเส้นทางการบิน เป็นต้น นอกจากนี้ อาจมีการขยายสิทธิประโยชน์ต่างๆของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกให้ครอบคลุมไปถึงธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้คะแนนเป็นส่วนลดในการจองโรงแรม รถเช่า หรือบริษัทนำเที่ยว การได้ส่วนลดจากร้านอาหาร หรือร้านค้าชั้นนำ เมื่อใช้จ่ายครบตามจำนวนเงินที่กำหนด การได้สิทธิในการใช้บริการห้องรับรองตามสถานที่ต่างๆ เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น

2) ผลกระทบของสายการบิน ผู้โดยสารให้ความสำคัญกับข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบินมากที่สุด ซึ่งสายการบินควรสร้างช่องทางในการสืบค้นข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบิน เช่น การนำเสนอข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบินในเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก (Facebook) หรือแอปพลิเคชันไลน์ (Official Line) ของสายการบินให้มีความชัดเจน สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย โดยในช่องทางดังกล่าว นอกจากสายการบินจะแสดงหมายเลขเที่ยวบินจำนวนเที่ยวบินในแต่ละวัน ข้อมูลเวลาที่เครื่องบินออก และเวลาที่ไปถึงยังจุดหมายปลายทางแล้ว สายการบินอาจมีการเพิ่มเติมข้อมูล เช่น เวลาที่ผู้โดยสารควรจะต้องเดินทางถึงท่าอากาศยาน โดยประมาณ ข้อมูลประเภทหรือรุ่นของอากาศยานที่ทำการบิน จำนวนที่นั่งที่ว่างภายในเที่ยวบิน เป็นต้น รวมถึงการส่งข้อมูลตารางเวลาของเที่ยวบินผ่านทางข้อความทางโทรศัพท์สำหรับผู้สูงอายุที่สนใจเดินทางโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

3) การบริการของสายการบิน ซึ่งช่องทางการติดต่อสายการบิน เช่น เว็บไซต์ Call Center และเคาน์เตอร์บริการ ณ ท่าอากาศยาน เป็นการบริการที่ผู้โดยสารให้ความสำคัญมาก

ที่สุด ดังนั้น สายการบินควรมีการสร้างระบบที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเดินทางกับสายการบินได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างกระดานสนทนา (Web Board) การสร้างระบบเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Artificial Intelligence) ที่ช่วยเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ การบริการของสายการบินอีกประเภทหนึ่งที่ถูกโดยสารให้ความสำคัญมากด้วยเช่นกัน คือ การบริการส่งข้อมูลเกี่ยวกับเที่ยวบินและข่าวสารของ

สายการบินผ่านช่องทางต่างๆ ซึ่งสายการบินอาจมีการเพิ่มช่องทางในการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุใช้งานเป็นจำนวนมาก โดยสายการบินอาจใช้ในรูปแบบของบัญชีทางการหรือบัญชีไลน์เพื่อธุรกิจ (LINE Official Account) ที่สามารถส่งข้อความ รูปภาพ วิดีโอ รวมถึงกิจกรรมทางการตลาดหรือการส่งเสริมการขายในลักษณะต่างๆ ให้แก่ผู้โดยสารได้

บรรณานุกรม

- ชนพล ก่อฐานะ. (2560). โอกาสที่ดีสำหรับพยาบาลวิชาชีพที่จะเป็นผู้ประกอบการ “ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ” ในประเทศไทย. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา. ปีที่ 30 ฉบับที่ 103. หน้า 12.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- Bowen, B.D. & Headley, D.E. (2000). Airline Quality Rating 2000. Omaha: University of Nebraska at Omaha.
- Chang, Y. C. & Chen, C. F. (2012). Service needs of elderly air passengers. Journal of Air Transport Management. Volume 18, Issue 1.
- Guillaume, B., Jaap, D.W. & Justin, V.D.B. (2006). The impact of ageing on aviation. Airneth Report 3.
- Roger Bray. [ออนไลน์]. Silver travel –what are the characteristics of the older travel market? สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2563 จาก www.cabi.org/leisuretourism/news
- Silvertraveladvisor. (2018). Marketing Through the Silver Traveller Decades. The Silver Travel INDUSTRY REPORT 2018. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2. 26-27
- Talita, N.R.S., Jerusa, B.G.S., Larissa, L.G., Julia, P.F., Nilton, L.M. (2015). Brazilian air transport: experiences of elderly passengers. Proceedings 19th Triennial Congress of the IEA, Melbourne 9-14 August 2015.
- United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2019). World Population Ageing 2019.

การคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน สายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย Thai Low-Cost Airline's Cabin Crew Welfare Protection

ชินติเชษฐ รุ่งศรีตระกูล¹ นันทวัน อินทชาติ² วราภรณ์ เต็มแก้ว³
Chintichet Rungsritrakul, Nantawan Intachat, Waraporn Temkaew

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่และความต้องการได้รับสิทธิความคุ้มครองด้านแรงงานและสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานและสำรวจความคิดเห็นด้านนโยบายในการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้องของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นพนักงานของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยจำนวน 16 คน ประกอบไปด้วยพนักงานต้อนรับบนอากาศยานจำนวน 12 คน และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องส่วนงานดูแลพนักงานต้อนรับบนอากาศยานจำนวน 4 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานต้อนรับบนอากาศยานประสบปัญหาด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจากหลายสาเหตุ พบปัญหาทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกายโดยผู้โดยสารเป็นสาเหตุหลักของการเกิดปัญหาทั้ง 2 ด้าน และพนักงานมีความพึงพอใจระดับปานกลางและระดับมากต่อสายการบินเท่ากันในการตอบสนองแก้ปัญหา พร้อมทั้งต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพเพิ่มเติม ซึ่งผู้บริหารหรือหัวหน้าแผนกมีความต้องการส่งเสริมนโยบายการดูแลสิทธิแรงงานและสวัสดิการพื้นฐาน ได้พิจารณาความต้องการจากพนักงานและความเป็นได้ในเชิงการบริหารจัดการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการนำเสนอผู้บริหารระดับสูงของสายการบิน เพื่อการดูแลคุ้มครองสิทธิด้านแรงงานและสวัสดิการที่พนักงานต้อนรับบนอากาศยานควรได้รับ ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานต้อนรับบนอากาศยานมีความปลอดภัย รู้สึกเชื่อมั่นในองค์กรและมีความสุขในการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การคุ้มครองสวัสดิภาพ ความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานต้อนรับบนอากาศยาน

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี Master's Student of Management, Program in Aviation Management Civil Aviation Training Center; Affiliated institute of Suranaree University of Technology, E-mail: rungsritrakul@gmail.com

*Corresponding author

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี Thesis Advisor, Program in Aviation Management Civil Aviation Training Center; Affiliated institute of Suranaree University of Technology

Abstract

The study on the Thai Low-Cost Airlines' Cabin Crew Welfare Protection aims to identify a wide variety of problematic issues in accordance with working safety regulations in daily operational service for cabin crew. Data collection was gathered through in-depth interviews with sampling of cabin crew department's staff, working with low-cost airlines, residing in Thailand. With a number of 16 participants, including 12 cabin crew and 4 persons who has related and controlled cabin crew operational services, they were interviewed to identify the possibility of causing problematic issues. Content analysis and result interpretation were manipulated through classified data in order to interpret the data which can be practically considered the overall picture of its safety regulation effectiveness. The results indicated that cabin crew's perceptions towards the working safety regulations affected their uncertainty in day-to-day working including physically and mentally. Furthermore, the worker's satisfaction revealed that their perception was mild to moderate on cabin crew executives' services in handling the causal and problem solutions. The implications of the study were to ensure that the rights protection for safety duty of cabin crew needs to be considerate as the first priority. Also, the overall management of executive operation should set priority on working safety regulations for cabin crew. With the welfare protection for safety duty of cabin crew, this can allow the workers to perceive confident, satisfied, respectful and trustworthy with the organization and drive them for working satisfaction and happiness.

Keywords: Welfare Protection, Safety Duty, Cabin Crew

บทนำ

พนักงานต้อนรับบนอากาศยาน เป็นผู้ที่มีหน้าที่หลักในการดูแลความปลอดภัย และคอยให้บริการช่วยเหลือผู้โดยสาร เพื่อให้การเดินทางเป็นไปด้วยความสะดวกและปลอดภัย โดยพนักงานต้อนรับบนอากาศยานปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในตารางบินของแต่ละเดือน และทำงานสลับช่วงเวลาที่ไม่นั่นอน ซึ่งจะทำให้พักผ่อนไม่เป็นเวลาและไม่เพียงพอ ต้องทำงานในสภาวะที่มีความกดอากาศเบาบาง มีปริมาณออกซิเจนน้อยกว่าปกติ จึงอาจทำให้เจ็บป่วยได้ง่าย รวมถึงต้องทำงานภายใต้ความกดดันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดและความเหนื่อยล้าสะสม ดังนั้นพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน จึงจะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและมีจิตใจที่เข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่

ในสถานการณ์ที่ผู้โดยสารสามารถเดินทางได้ตามปกติ พบว่าผู้โดยสารนิยมเลือกเดินทางด้วยสายการบินต้นทุนต่ำในอัตราที่เพิ่มมากขึ้น พนักงานต้อนรับบนอากาศยานสาย การบิน

ต้นทุนต่ำต้องคอยให้บริการแก่ผู้โดยสารเป็นจำนวนมาก จึงมีโอกาสที่จะประสบปัญหาได้มาก โดยสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ คือ 1) สายการบินต้นทุนต่ำจะมีวิธีการให้บริการภายใต้เงื่อนไขที่จำกัด 2) สายการบินต้นทุนต่ำจะมีวัฒนธรรมการให้บริการแตกต่างกับสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบ (Full Service) 3) ผู้โดยสารมีความคาดหวังต่อการใช้บริการแต่ไม่ได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการ อาจเกิดความไม่พอใจในบริการที่ได้รับ ซึ่งจากสาเหตุต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยก่อให้เกิดปัญหา ระหว่างพนักงานต้อนรับบนอากาศยานกับผู้โดยสารบ่อยครั้ง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพนักงานต้อนรับบนอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ ต้องปฏิบัติหน้าที่ในสภาวะแวดล้อมที่มีโอกาสเกิดปัญหาต่อร่างกายและจิตใจมากมาย และโดยทั่วไปพนักงานมีความคาดหวังที่จะได้รับความปลอดภัยและมีความสุขในการทำงาน ต้องการได้รับการดูแลการปกป้องจากองค์กร ต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาทางด้าน

ความปลอดภัย รวมทั้งต้องการได้รับการชดเชยอย่างเป็นธรรม เมื่อได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในปัจจุบันพบว่าพนักงานต้อนรับบนอากาศยานสายการบินสัญชาติไทย ยังคงประสบปัญหาและต้องการการคุ้มครองสวัสดิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย โดยมุ่งศึกษากรณีปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงศึกษาความคิดเห็นจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้องของสาย การบินในการส่งเสริมการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงาน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานของสายการบิน หรือเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ ที่มีผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย
2. เพื่อสำรวจความต้องการในการคุ้มครอง สวัสดิภาพเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นด้านนโยบายใน การคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง สายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน และสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานจากผู้บริหาร ตามหลักการดังนี้ 1) การปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย 2) การจัดสวัสดิการตามข้อกำหนดของกฎหมาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของกระทรวงแรงงาน 3) สิทธิตามกฎหมายแรงงานขั้นพื้นฐานเพื่อคุ้มครองและดูแลลูกจ้างของกระทรวงแรงงาน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยจำนวน 6 สายการบิน
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2563

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิแรงงาน ซึ่งเป็นนโยบายพื้นฐานสำหรับการคุ้มครองแรงงานที่เป็นสิทธิแห่งมนุษยชนที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง เพื่อใช้เป็นแนวคิดหลักในการวิจัยศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดต่าง ๆ เพิ่มเติมดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการแรงงาน ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความสะอาดสบายที่ลูกจ้างได้รับจากนายจ้างขณะปฏิบัติงานหรือนอกเวลางาน อันส่งผลให้ลูกจ้างได้รับความปลอดภัย มีความผาสุก พึงพอใจ มีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ หรือได้รับผลประโยชน์อื่นใดนอกเหนือจากค่าจ้างเงินเดือน
2. แนวคิดเกี่ยวกับสายการบินต้นทุนต่ำหรือสายการบินราคาประหยัด (Low-Cost Carrier) ซึ่งเป็นรูปแบบอีกประเภทหนึ่งของธุรกิจการให้บริการการเดินทางทางอากาศ โดยเป็นกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจสายการบิน ที่เน้นการลดหรือตัดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็นสำหรับการให้บริการออก ไป แต่ไม่กระทบต่อความปลอดภัยของผู้โดยสาร
3. ข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน ซึ่งสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (2559) ได้ให้คำจำกัดความว่า พนักงานต้อนรับบนอากาศยาน (Cabin Crewmember) หมายถึง ลูกเรือที่ไม่ใช่พนักงานหรือช่างประจำอากาศยาน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อดูแลความปลอดภัยของผู้โดยสารรวมทั้งในกรณีฉุกเฉิน โดยต้องได้รับการฝึก อบรมและได้รับมอบหมายจากผู้ดำเนินการเดินอากาศหรือนักบินผู้ควบคุมอากาศยานลำนั้น ๆ
4. แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยเอ็มอัชมา (รัตนริมจง) วัฒนบูรานนท์ (2548) กล่าวว่า ความปลอดภัยหมายถึง สภาวะการไม่มีอุบัติเหตุและการดำรงชีวิตอย่างสุขกายสุขใจ ไม่มีการเสี่ยงภัย มีความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมป้องกันภัยไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้องเหมาะสม สม่าเสมอ
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลไกการป้องกันตนเอง (Defense Mechanism Theory) ของ Sigmund Freud ที่

ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของมนุษย์โดยใช้กลไกการป้องกันตนเอง ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่บุคคลนำมาใช้เพื่อช่วยในการผ่อนคลายลดปัญหาทางด้านสภาวะอารมณ์ต่าง ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

1) การปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ ของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (2551) ได้แก่

- หน้าที่และความรับผิดชอบทั่วไปของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน (General Responsibilities)
- หน้าที่และความรับผิดชอบทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน (Pre-flight and Post-flight)
- หน้าที่และความรับผิดชอบในระหว่างเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน (In-flight)

2) การจัดสวัสดิการตามข้อกำหนดของกฎหมาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของการส่งเสริมสวัสดิภาพและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของกระทรวงแรงงาน (2564)

3) สิทธิตามกฎหมายแรงงานขั้นพื้นฐานเพื่อการคุ้มครองและดูแลลูกจ้างของกระทรวงแรงงาน (2564)

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประกอบด้วย พนักงานสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยจำนวน 6 สายการบิน โดยแบ่งเป็นพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน 12 คน และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องส่วนงานดูแลพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน 4 คน รวม 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย การค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเครื่องมือกับผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการสัมภาษณ์โดยมีการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ไม่มีการเปิดเผยชื่อตำแหน่งและชื่อของสายการบิน มีการขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างสัมภาษณ์ และนำเสนอข้อมูลโดยไม่ให้มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญและองค์กร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาประเด็นเนื้อหาหลัก (Major Themes) และประเด็นย่อย (Sub Themes) อื่น ๆ รวมถึงหัวข้อที่เกี่ยวข้องตามแนว ทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เปรียบเทียบ และนำข้อมูลที่ได้ประมวลผลทั้งหมดมาพรรณนา

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

1) พนักงานทุกคนเคยประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านร่างกาย เช่น เจ็บป่วย บาดเจ็บ ถูกทำร้ายทางร่างกาย ซึ่งผู้โดยสารเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านร่างกายมากที่สุด รองลงมาคือตนเอง (พนักงานต้อนรับบนอากาศยาน)

นอกจากนี้พนักงานทุกคนเคยประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านจิตใจ เช่น ถูกด่า เขียนข้อความประจาน ถูกทำให้อับอาย ซึ่งผู้โดยสารเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านจิตใจมากที่สุดเช่นกัน รองลงมาคือหัวหน้างาน/เพื่อนร่วมงาน

2) พนักงานส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางร่างกายเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อปี รองลงมาคือเฉลี่ย 3-5 ครั้งต่อปี

ในขณะที่พนักงานส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางจิตใจเฉลี่ย 3-5 ครั้งต่อปี รองลงมาคือเฉลี่ย 6-10 ครั้งต่อปี นอกจากนี้มีพนักงานบางคนเคยประสบปัญหาทางจิตใจเฉลี่ยมากกว่า 20 ครั้งต่อปีอีกด้วย

3) พนักงานได้รับผลกระทบและความรุนแรงทางร่างกาย เช่น มีอาการปวดบริเวณกล้ามเนื้อส่วนหลังและกระดูกสันหลังแบบฉับพลันหรือแบบเรื้อรัง มีบาดแผล รอยถลอก ผิวหนังพุพอง มีความเหนื่อยล้า เจ็บป่วยเรื้อรังไม่หายขาด ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน โดยทำให้เคลื่อนไหวได้ไม่สะดวก

ประสิทธิภาพของการทำงานน้อยลงและอาจจะต้องลาหยุดงาน เพื่อไปพบแพทย์หรือเพื่อการทำกายภาพบำบัด ในขณะที่ผลกระทบและความรุนแรงต่อจิตใจ เช่น ทำให้พนักงานรู้สึกโกรธ โมโห หวาดระแวง เบื่อหน่ายกดดัน เครียด วิตกกังวล อับอาย เศร้า ร้องไห้ เป็นต้น ซึ่งส่ง ผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยทำให้ไม่สามารถ ปฏิบัติงานได้ตามปกติในช่วงเวลานั้น ๆ ไม่มีความสุขในการปฏิบัติงาน ไม่อยากเผชิญหน้ากับบุคคลที่มีปัญหาหรือเสียเวลาในการ

ดำเนินติดตามหากเป็นคดีความหรือการฟ้องร้อง

4) พนักงานมีความพึงพอใจต่อองค์กรในการรับรู้และ ตอบสนองต่อปัญหาที่รายงาน โดยส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจระดับ ปานกลางและรู้สึกพึงพอใจระดับมาก

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการในการ คัดกรองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน ผู้วิจัย นำเสนอผลการวิจัย แสดงในตารางที่ 1, 2 และ 3

ตารางที่ 1 ความต้องการคุ้มครองเมื่อเกิดปัญหาทางด้านร่างกาย (n = 12)

การคุ้มครอง	จำนวนผู้เสนอ (คน)
- เพิ่มค่ารักษาพยาบาลและวงเงินประกัน	9
- การลาหยุดโดยไม่ถูกหักเบี่ยชยัน	4
- บริษัทสำรองจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลให้พนักงาน	2
- ความยืดหยุ่นด้านเหตุผลในการลางาน	2
- มีผู้ที่เกี่ยวข้องคอยดูแลช่วยเหลือและช่วยแก้ปัญหา	2
- เพิ่มเวลาในการพักผ่อนหลังการปฏิบัติงาน	1

จากตารางที่ 1 พบว่าพนักงานส่วนใหญ่มีความต้องการ การเพิ่มค่ารักษาพยาบาลและวงเงินประกันที่มากกว่าเดิม จำนวน 9 คน รองลงมา คือ ต้องการลาโดยไม่ถูกหักเบี่ยชยัน จำนวน 4 คน นอกจากนี้พนักงานมีความต้องการให้บริษัทสำรองจ่ายเงิน

ค่ารักษาพยาบาล ต้องการความยืดหยุ่นด้านเหตุผลในการลา และต้องการให้มีผู้ที่คอยติดตามช่วยเหลือและแก้ปัญหา จำนวน 2 คนเท่ากัน และต้องการเพิ่มเวลาในการพักผ่อนหลังการปฏิบัติ งาน จำนวน 1 คน

ตารางที่ 2 ความต้องการคุ้มครองเมื่อเกิดปัญหาทางด้านจิตใจ (n = 12)

การคุ้มครอง	จำนวนผู้เสนอ (คน)
- ต้องการจิตแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญในการรับฟังและปรึกษาปัญหา	8
- สายการบินรับฟังปัญหา ไม่มีอคติ และเป็นธรรมแก่พนักงาน	3
- ลาหยุดได้เมื่อได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจและอารมณ์	3

จากตารางที่ 2 พบว่าพนักงานส่วนใหญ่มีความต้องการ ให้สายการบินมีจิตแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญในการรับฟังและปรึกษา ปัญหา จำนวน 8 คน รองลงมาคือ อยากให้สายการบินรับฟัง

ปัญหา ไม่มีอคติและให้ความเป็นธรรมแก่พนักงาน และให้ลา หยุดได้เมื่อได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจและอารมณ์ จำนวน 3 คนเท่ากัน

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการคุ้มครองเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ (n = 12)

การคุ้มครอง	จำนวนผู้เสนอ (คน)
- ประชาสัมพันธ์ระเบียบข้อควรปฏิบัติด้านการบินแก่ผู้โดยสาร	8
- เพิ่มการสื่อสารแนวทางในการปฏิบัติงานการบินในองค์กร	4
- ประชาสัมพันธ์สิทธิความคุ้มครองแก่พนักงานต้อนรับบนอากาศยาน	2
- เพิ่มสิทธิความคุ้มครองแก่พนักงานตามสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดปัญหา	1
- ปรับเพิ่มเงินเดือน	1
- พิจารณาความเหมาะสมของตารางบินในแต่ละเดือน	1
- สายการบินแจ้งผลการติดตามและการแก้ไขปัญหาเสมอ	1
- เพิ่มพนักงานเพศชายสำหรับการปฏิบัติหน้าที่บนอากาศยาน	1
- สายการบินแก้ปัญหาจริงจัง ไม่ประนีประนอมยอมความ	1

จากตารางที่ 3 พบว่าพนักงานส่วนใหญ่มีความต้องการให้สายการบินมีการประชาสัมพันธ์กฎระเบียบ ข้อควรปฏิบัติด้านการบินแก่ผู้โดยสาร จำนวน 8 คน รองลงมาคือ ต้องการให้สายการบินเพิ่มการสื่อสารแนวทางในการปฏิบัติการบินในองค์กร จำนวน 4 คน ลำดับต่อมา ต้องการให้สายการบินทำการประชาสัมพันธ์แจ้งสิทธิความคุ้มครองและผลประโยชน์ที่พนักงานควรจะได้รับเมื่อเกิดปัญหา จำนวน 2 คน นอกจากนี้ ต้องการให้เพิ่มสิทธิความคุ้มครองแก่พนักงานตามสถานการณ์ที่เกิดปัญหา ต้องการให้ปรับเพิ่มเงินเดือน ต้องการให้พิจารณาความเหมาะสมของตารางบิน ต้องการให้สายการบินแจ้งผลการติดตามและการแก้ไขปัญหาเสมอ ต้องการให้เพิ่มพนักงานเพศชายสำหรับ การปฏิบัติ

งานบนอากาศยาน และต้องการให้สายการบินให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหา จำนวน 1 คนเท่านั้น

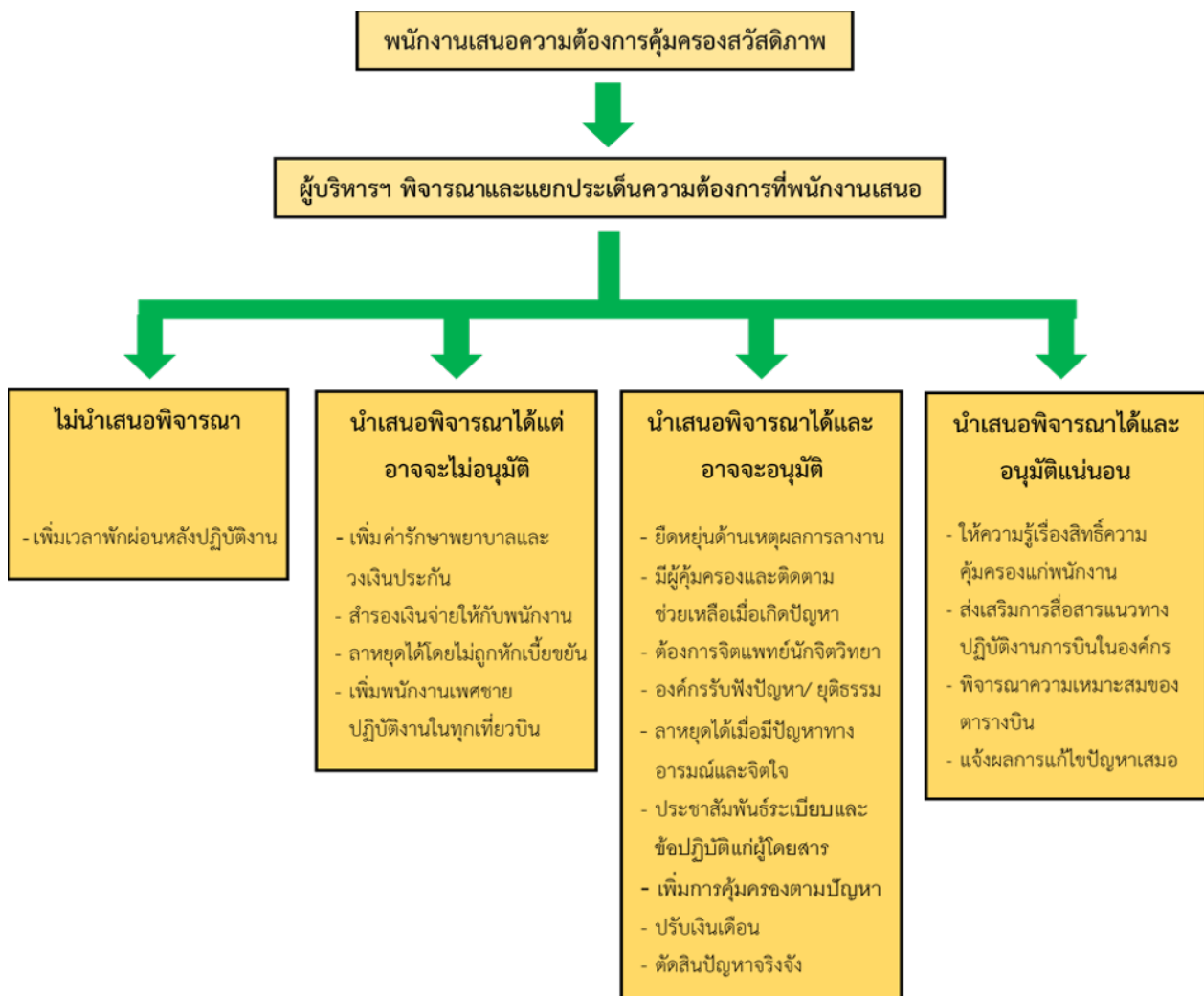
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านนโยบายการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานจากผู้บริหาร
พบว่าผู้บริหารฯ ทุกคน เห็นด้วยกับนโยบายส่งเสริมการคุ้มครองสวัสดิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน และผู้บริหารฯ ทุกคนมีความต้องการสนับสนุนเพื่อให้พนักงานได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แสดงความคิดเห็นที่จะช่วยส่งเสริมนโยบายในการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงาน โดยพิจารณาจากปัญหา อุปสรรคที่พบในองค์กรในประเด็นต่าง ๆ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะส่งเสริมการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานจากผู้บริหาร (n = 4)

ข้อเสนอแนะส่งเสริมการคุ้มครอง	จำนวนผู้เสนอ (คน)
- การส่งเสริมและกระตุ้นให้พนักงานรายงานปัญหา	4
- การประกันภัยและคุ้มครองค่ารักษาพยาบาล	3
- การเพิ่มระบบจัดการความปลอดภัยของสายการบิน	2
- การให้ความรู้เรื่องสิทธิการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พนักงาน	2
- การสนับสนุนและขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น	2
- การสื่อสารพูดคุยและแลกเปลี่ยนแนวคิดกับผู้บริหารสูงสุด	2
- การดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ปฏิบัติงานของพนักงาน	1

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้บริหารฯ มีความต้องการส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานรายงานปัญหาเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ให้สายการบินทราบ รองลงมาคือ ต้องการส่งเสริมการประกันภัยและคุ้มครองค่ารักษาพยาบาล จำนวน 3 คน ลำดับต่อมา ต้องการส่งเสริมระบบจัดการความปลอดภัยของสายการบิน ต้องการส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องสิทธิการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พนักงาน ต้องการส่งเสริมการสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น และต้องการส่งเสริมการสื่อสารพูดคุยและแลกเปลี่ยนแนวคิดกับผู้บริหารสูงสุด จำนวน 2 คนเท่ากัน และต้องการส่งเสริมการดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ปฏิบัติงานของพนักงาน จำนวน 1 คน

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพิจารณาความต้องการในการคุ้มครองสวัสดิภาพจากผู้บริหาร การพิจารณาความเป็นไปได้ในเบื้องต้นของข้อเสนอแนะความต้องการการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานแต่ละประเด็น เพื่อให้ได้แนวคิด มุมมองของการจัดการ การบริหาร อุปสรรคข้อจำกัดต่าง ๆ คาดการณ์ การพิจารณาความเป็นไปได้ในการอนุมัตินโยบายของผู้บริหารระดับสูง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอให้ผู้บริหารระดับสูงของสายการบินได้รับทราบปัญหาการคุ้มครองสวัสดิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพิจารณาความต้องการในการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงาน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. พนักงานทุกคนเคยประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านร่างกาย ซึ่งผู้โดยสารเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านนี้มากที่สุด สาเหตุรองลงมาคือตนเอง (พนักงาน) ส่วนใหญ่ได้รับปัญหาเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อปี รองลงมาคือเฉลี่ย 3-5 ครั้งต่อปี และพนักงานทุกคนเคยประสบปัญหาด้านความปลอดภัยที่เกิดขึ้นกับจิตใจเช่นกัน ซึ่งผู้โดยสารเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านนี้มากที่สุด สาเหตุรองลงมาคือหัวหน้างาน/เพื่อนร่วมงาน ส่วนใหญ่ได้รับปัญหาเฉลี่ย 3-5 ครั้งต่อปี รองลงมาคือเฉลี่ย 6-10 ครั้งต่อปี และพนักงานรู้สึกพึงพอใจต่อองค์กรในการรับรู้และตอบสนองต่อปัญหา โดยส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจระดับปานกลางและระดับมาก

2. พนักงานมีความต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านร่างกาย โดยพนักงานส่วนใหญ่หรือ 3 ใน 4 มีความต้องการคำปรึกษาพยาบาลและวงเงินประกันที่ครอบคลุมกว่าเดิม รองลงมาคือพนักงาน 1 ใน 3 ต้องการให้ลาหยุดได้โดยไม่ถูกหักเบี่ยชยัน ในขณะที่พนักงานมีความต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านจิตใจ โดยพนักงานส่วนใหญ่หรือ 2 ใน 3 มีความต้องการให้มีจิตแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาในการรับฟังและเป็นที่ปรึกษาปัญหา ในขณะที่พนักงานจำนวน 1 ใน 4 ต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพใน 2 ประเด็นเท่ากัน คือ ต้องการให้สายการบินเปิดใจรับฟังปัญหาของพนักงาน และให้ลาหยุดงานได้เมื่อพนักงานได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ

3. ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องส่วนงานดูแลพนักงานต้อนรับบนอากาศยานทุกคน เห็นด้วยกับนโยบายส่งเสริมการคุ้มครองสวัสดิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน เพื่อให้พนักงานได้รับการดูแลคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่ได้ปลอดภัยและมีความสุข

4. การพิจารณาความต้องการในการคุ้มครองสวัสดิภาพจากผู้บริหาร เพื่อใช้พัฒนาเป็นแนวทางในการนำเสนอผู้บริหารระดับสูงต่อไป แบ่งได้ดังนี้ 1) ประเด็นที่ไม่นำเสนอเพื่อพิจารณา มี 1 ประเด็น 2) ประเด็นที่นำเสนอเพื่อพิจารณาได้แต่อาจจะไม่อนุมัติ มี 4 ประเด็น 3) ประเด็นที่นำเสนอเพื่อพิจารณาได้และอาจจะอนุมัติ มี 9 ประเด็น 4) ประเด็นที่นำเสนอเพื่อพิจารณาได้และอนุมัติแน่นอน มี 4 ประเด็น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่ค้นพบและนำมาอภิปรายได้ดังนี้ จากการศึกษาปัญหาด้านความปลอดภัยที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงาน พบว่า การได้รับปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งการทำงานบนอากาศยานเป็นการทำงานในสภาวะที่ไม่ปกติ จึงมีหลายสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ทั้งจากความตั้งใจและไม่ตั้งใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยา อยู่สุข (2542) ที่พบว่า การเกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติหน้าที่มีสาเหตุหลัก คือการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของคนและสภาพของงานที่ไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบทความของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2540) ที่พบว่า ความผิดพลาดของการบริหารจัดการ สภาวะของผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เหมาะสมและสภาวะทางด้านร่างกายของผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม เป็นสาเหตุให้เกิดอันตรายจากการปฏิบัติหน้าที่ได้

จากการสำรวจความต้องการในการคุ้มครองสวัสดิภาพที่ควรได้รับของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน โดยปกติทั่วไปสายการบินจะมีนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงาน แต่บ่อยครั้งที่พบว่านโยบายและมาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของพนักงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของ นัฐมนต์ คำสระ (2562) เรื่อง เปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับการได้รับจริงเมื่อได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงานในการคุ้มครองแรงงาน กรณีศึกษาพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ ซึ่งพบว่าระดับความคาดหวังของพนักงานโดยเปรียบเทียบความคาดหวังกับการได้รับจริงเรื่องการตีความกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เมื่อได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงานสูงกว่าการได้รับจริงจากสายการบินในทุกด้าน ซึ่งความต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพทางร่างกายเป็นสิทธิความต้องการเกี่ยวกับความปลอดภัยที่พนักงานคาดหวังว่าจะได้รับ อันจะส่งผลให้พนักงานรู้สึกถึงความปลอดภัยความเชื่อมั่นและมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ เอ็มอัชมา (รัตนริมจง) วัฒนบุรานนท์ (2548) ที่กล่าวว่า ความปลอดภัยคือสภาวะการไม่มีอุบัติเหตุและการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขกายสุขใจ ไม่มีการเสี่ยงภัย มีความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ มีการเตรียมป้องกันภัยไว้ล่วงหน้าได้อย่างถูกต้อง ในขณะที่ความต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพทางจิตใจ เมื่อพนักงานต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านจิตใจก็จะมีวิธีการทำให้ตนเองผ่อนคลายหรือหลุดจากห่วงอารมณ์ปัญหาความรู้สึกที่กำลังเผชิญอยู่ ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดและทฤษฎีกลไกป้องกันตนเอง ของ ซูทิตย์ ปานปรีชา (2551) ที่กล่าวว่ากลไกการป้องกันตนเองนั้นเป็นกระบวนการทางจิตซึ่งเกิดขึ้นในบุคคลโดยอัตโนมัติเพื่อปรับตัวและแก้ปัญหา รวมถึงรักษาความสมดุลหรือความปกติของจิตไว้ ความต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพทางจิตใจ เป็นสิทธิความต้องการอันจะส่งผลให้พนักงานรู้สึกถึงความปลอดภัยทางด้านอารมณ์มีความเชื่อมั่นและมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ และในประเด็นความต้องการการคุ้มครองสวัสดิภาพเพิ่มเติม เป็นข้อเสนอแนะที่พนักงานต้องการเรียกร้องสิทธิ์ทางด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานเพิ่มเติม อันจะนำไปสู่ภาวะความสุขในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา นาคบุตร และรัตพงษ์ สอนสุภาพ (2560) เรื่องสุขภาวะในการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ซึ่งพบว่าหากปัจจัยที่เป็นสาเหตุต่อสุขภาวะด้านลบลดลง จะส่งผลให้สุขภาวะในการปฏิบัติการการบินของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานนั้นดีขึ้น

สำหรับแนวทางในการนำเสนอให้ผู้บริหารระดับสูงของสายการบินได้รับทราบปัญหา สามารถอภิปรายได้ว่า ปัญหาข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่พนักงานมีความต้องการเรียกร้องและเสนอแนะ จะต้องผ่านกระบวนการการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้บริหารหรือหัวหน้าแผนก ก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงคำนึงถึงวิธีการและแนวทางในการนำเสนอปัญหาให้ผู้บริหารระดับสูงของสายการบินได้รับทราบต่อไป ถ้าปัญหาข้อเรียกร้องใดที่ไม่ผ่านการพิจารณาและอนุมัติ ควรจะมีการแจ้งให้พนักงานได้รับทราบถึงเหตุผลและอุปสรรคข้อจำกัด แต่หากข้อเรียกร้องใดผ่านการพิจารณาและอนุมัติแล้ว อาจจะมีการพิจารณาถึงความยากง่ายของ การดำเนินการแก้ไข ระดับความสำคัญและความต้องการของพนักงาน จากนั้นก็สามารถดำเนินการเพิ่มเติม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และประกาศใช้นโยบายนั้น ๆ ได้เลย ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยศึกษาของ วิไลรักษ์ (2553) เรื่องการคุ้มครองแรงงานในอากาศยาน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า หน่วยธุรกิจสายการบินที่ทำการบินเที่ยวบินในประเทศหรือมีระยะเวลาบินสั้น ๆ จะมีลักษณะการทำงานของพนักงาน เวลาการทำงานและพักผ่อนที่ค่อนข้างแน่นอน จึงไม่มีปัญหาในการบังคับใช้แรงงาน โดยสามารถนำกฎหมายคุ้มครองแรงงานในปัจจุบันมาใช้บังคับได้เลย ทั้งนี้การนำเสนอปัญหาการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน เพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงได้รับทราบ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารหรือหัวหน้าแผนก

พนักงานต้อนรับบนอากาศยานพึงกระทำ เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้แกพนักงานในหน่วยงานของตน ซึ่งจะส่งเสริมให้พนักงานได้รับสวัสดิการที่น่าพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงานในสายการบิน

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย มีข้อ เสนอแนะ ดังนี้ 1) ปัญหาด้านความปลอดภัยที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นปัญหาทางด้านจิตใจ พนักงานต้อนรับบนอากาศยานควรที่จะมีวิธีการในการรับมือ จัดการปัญหาทางด้านจิตใจ โดยศึกษาและนำแนวทางของแนวคิดทฤษฎีกลไกการป้องกันตนเองตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ มาใช้ในการลดปัญหาและบรรเทาผลกระทบจากปัญหาทางด้านจิตใจ 2) พนักงานต้อนรับบนอากาศยานในประเทศไทยจำนวนมาก ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ์พื้นฐานทางด้านแรงงานและสวัสดิการในองค์กร เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวจึงไม่ทราบถึงสิทธิ์ที่พึงได้รับ ทำให้เสียผลประโยชน์ดังกล่าว ดังนั้นเพื่อให้การเรียกร้องการคุ้มครองสวัสดิภาพได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ พนักงานต้อนรับบนอากาศยานควรที่จะต้องมีการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิแรงงานและสวัสดิการขั้นพื้นฐานรวมถึงระเบียบและวิธีการดำเนินการเรียกร้องสิทธิ์ของตนเอง 3) ฝ่ายผู้บริหารทุกส่วนของสายการบินควรมีนโยบายส่งเสริมการสื่อสารพูดคุยในองค์กรอยู่เสมอ ๆ ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเข้าใจผิดระหว่างแต่ละฝ่าย ลดอคติที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความปลอดภัยลดลง ช่วยส่งเสริมการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานทางอ้อมได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการคุ้มครองสิทธิแรงงานพนักงานต้อนรับบนอากาศยานในประเทศไทยพบว่ามีการศึกษาช้อยน้อยมาก ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการวิจัยควรมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากงานวิจัยของต่างประเทศประกอบด้วย เพื่อใช้ในการทบทวนวรรณกรรม การเปรียบเทียบและแสวงหาข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย 2) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาการคุ้มครองสวัสดิภาพของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานสายการบินต้นทุ่นต่ำในประเทศไทยในภาพรวม ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัญหาด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนอากาศยานประเภทอื่นหรือทำการ

ศึกษาเชิงลึก ศึกษาผลกระทบ หรือการปรับตัวเพื่อรับมือกับปัญหา เป็นต้น 3) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหา และความคิดเห็นด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล สำคัญพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน

ที่ได้รับผลกระทบ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้บริหาร ที่เกี่ยวข้องส่วนงานดูแลพนักงานต้อนรับบนอากาศยาน ซึ่งผล การศึกษาวิจัยที่ได้ทำให้ได้รับทราบถึงปัญหาความต้องการและ ข้อมูลเบื้องต้นในการนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงของสายการ

บินเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอให้การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควร ศึกษาถึงนโยบายและการความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารระดับ สูงของสายการบิน เพื่อให้ได้ทราบว่าปัญหาความต้องการต่าง ๆ ที่พนักงานมีความต้องการเรียกร้องนั้นจะมีอุปสรรคข้อจำกัด ความเป็นไปได้อย่างไรบ้าง ซึ่งจะทำให้ได้ผลการศึกษาวิจัยที่ครบ ถ้วนสมบูรณ์ นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสมดุลสำหรับการ คุ้มครองสวัสดิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบน อากาศยาน

บรรณานุกรม

- ชูทิพย์ ปานปรีชา. (2551). จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 21). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณัฐธิดา นาคบุตรและรัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2560). สุขภาวะในการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษา ในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2, 152.
- นัฐมนต์ คำสระ. (2562). เปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับการได้รับจริงเมื่อได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงานในการคุ้มครองแรงงาน กรณีศึกษาพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินไทยไลอ้อนแอร์. วารสารวิชาการวารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 20 ฉบับพิเศษ, 10-22.
- ฐิติมา รินวิไลรักษ์. (2553). การคุ้มครองแรงงานในอากาศยาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2540). เอกสารประกอบหลักสูตรการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน. สำนัก การศึกษาต่อเนื่อง.
- วิทยา อยู่สุข. (2542). อาชีวอนามัยความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 1). นำอักษรการพิมพ์.
- สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (2559). หลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับพนักงานต้อนรับในอากาศยาน (Cabin Crew Training Programme). https://www.airports.go.th/th/gov_law/205/660.html.
- เอมอัชฌา (รัตนริมจง) วัฒนบูรานนท์. (2548). ความปลอดภัย=Safety (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการจัดการเครือข่ายของชมรมสุขภาพ
ในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
Participatory Communication and network Management of Health Club
to create the well – being of the elderly in Muang district community,
Chanthaburi province

บวรสรรค์ เจียดำรงค์¹ เหมือนฝัน คงสมแสง² สมพงษ์ เส็งมณี³

Bavonsan Chiadamrong, Muanfun Kongsomsaweang, Sompong Sengmanee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง สังเกต และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บุคลากรทางการแพทย์ และผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี โดยผลการวิจัย พบว่า กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างสุขภาวะกับผู้สูงอายุประกอบด้วย เครือข่ายผู้นำสุขภาวะชุมชน (Sender) 3 อ: ชุดความรู้สำหรับดูแลผู้สูงอายุ (Message) กิจกรรมเสริมพลังใจ (Channel) และสุขภาวะผู้สูงอายุ (Receiver) โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุติดเตียงจำเป็นต้องได้รับทั้งคุณภาพและความถี่ในจากกระบวนการสื่อสารดังกล่าวมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุติดบ้านและติดสังคม ข้อค้นพบสำคัญ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงจากติดเตียงไปสู่สุขภาวะ เริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงที่จิตวิญญาณ คือ ปลอ่ยวางความทุกข์ที่เกิดจากความเข้าใจผิดว่าตนไร้ค่า (น้อยใจ) เมื่อความเครียดความกังวลในจิตใจเบาบางลง ย่อมส่งผลกระทบทางบวกในแง่ของการฟื้นฟูร่างกายให้กลับมาแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ และร่างกายที่แข็งแรงดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการกลับเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอีกครั้ง โดยกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะดังกล่าวนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี และอยู่ภายใต้การนำพาโดยเครือข่ายผู้นำสุขภาวะชุมชน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการกลับเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุเสมือนเป็นดาบสองคม หากสังคมที่กลับเข้าไปแวดล้อมด้วยอบายมุขโดยเฉพาะ การดื่มของมึนเมา ก็จะนำพาผู้สูงอายุกลับไปสู่วังวนของการติดเตียงอีกครั้ง หรือเลวร้ายกว่านั้นอาจเสียชีวิตในที่สุด

คำสำคัญ: การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม การจัดการเครือข่ายสุขภาพ สุขภาวะของผู้สูงอายุ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาการจัดการนวัตกรรมสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Asst.Prof.Dr, Communication Innovation Management Department, Faculty of Communication Arts Rambhaibarni Rajabhat University.
E - Mail: bavonsan@gmail.com

*Corresponding author

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ (สามภาษา) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Communication Arts (Trilingual) Department, Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University.

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Mass Communication Department, Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University.

Abstract

This research is a qualitative research that has a research objective to analyze participatory communication and network enhancing the well-being of the elderly in Muang District, Chanthaburi Province. The data were collected by analyzing relevant documents, observe and in-depth interview the key informants, are as follows: village health volunteers, medical personnel, and elderly in Chanthaburi Province. The results of the research showed that effective participatory communication processes of enhancing well-being with the elderly consisted of community well-being leader network (Sender) physical activity: Knowledge set for caring the elderly (Message), mental strengthening activities (Channel), and elderly well-being (Receiver). In particular, the bed-bound elderly group needed to gain both the quality and frequency of the communication process than the home and social elderly group. The main finding was the transition from bed-bound to well-being. It begins with a transformation in the soul that is to let go of suffering caused by the misunderstanding of worthlessness (hurt). When the stress and anxiety of the mind are alleviated. Inevitably, it had a positive impact in terms of restoring the body to be strong enough to support itself. And the healthy body is the basis for a reintegration of society. The process of enhancing the well-being is approximately one year and is led by the community well-being leader network. However, there are observations about the reintegration of society of the elderly as a double-edged sword. If the society that returned to be surrounded by all vices, especially Intoxication. It will bring the elderly back to the cycle of bed-bound again or worse, it could eventually die.

Keywords: Participatory communication, health network management, the wellbeing of the elderly

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรคือ การเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) โดยสัดส่วนของจำนวนประชากรในวัยทำงานและวัยเด็กลดลง เนื่องจากอัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากรที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ประชากรไทยโดยเฉลี่ยแล้วมีอายุที่ยืนยาวขึ้น จนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร กล่าวคือ ประชากรที่อยู่ในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในขณะที่ประชากรในวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มที่ลดลง ข้อมูลสถิติจากกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 ระบุว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไปรวมทั้งสิ้น 11,136,059 หรือร้อยละ 16.73 ของประชากรไทย และ คาดว่าประเทศไทยจะเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” (Complete Aged Society) ในปี พ.ศ. 2564 คือประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นถึง 1 ใน 5 และเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) ภายใน

อีก 20 ปีต่อจากนี้ไปคือใน พ.ศ. 2578 โดยประมาณการว่าจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ (1) ติดสังคม คิดเป็นร้อยละ 79 และกลุ่มผู้สูงอายุ (2) ติดบ้าน และ (3) ติดเตียง รวมเป็นร้อยละ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุสองกลุ่มหลังต้องการการดูแลอย่างมาก

จากสถานการณ์ข้างต้นกระทรวงสาธารณสุขจึงได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก คุณภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยโดยเฉพาะด้านสุขภาพได้รับการกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์ของระบบสุขภาพเชิงรุก เพื่อให้สามารถจัดการเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนและมีความหลากหลาย แต่สามารถหลีกเลี่ยงหรือแม้แต่สามารถป้องกันได้ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) ประกอบกับหนึ่งในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุจากเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 5 สนับสนุนให้พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวโดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน (Long Term Care: LTC) ขึ้นมารองรับ

สาระสำคัญของ LTC คือ การจัดบริการสาธารณสุขและบริการทางสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือของผู้ที่ประสบภาวะยากลำบาก เนื่องมาจากภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง การประสบอุบัติเหตุ ความพิการต่าง ๆ ตลอดจนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน มีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นบริการสังคมที่มุ่งเน้นการฟื้นฟู บำบัด ส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีอิสระเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยอยู่บนพื้นฐานการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมี “ครอบครัว” เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนระบบดังกล่าว ขณะที่ชุมชนและเครือข่ายภายนอกมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน (รพสต) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น

ระบบ LTC เมื่อพิจารณาในมุมมองนิเทศศาสตร์ จะเห็นได้ว่ามีกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารภายในบุคคลของผู้สูงอายุ การสื่อสารระหว่างบุคคล กล่าวคือ ระหว่างบุคคลภายในครอบครัวกับผู้สูงอายุ หรือระหว่างตัวแทนชุมชนกับบุคคลในครอบครัวเพื่อให้บุคคลในครอบครัวสื่อสารต่อไปยังผู้สูงอายุอีกทอดหนึ่ง หรือระหว่างบุคลากรที่เป็นตัวแทนชุมชนสื่อสารกับผู้สูงอายุโดยตรง หรือหากพิจารณาในด้านเครือข่ายมีการเกาะเกี่ยวรวมตัวและสื่อสารกันทั้งในระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เช่น ระหว่าง รพสต. กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในระดับบุคคล เช่น บุคลากรทางการแพทย์กับอสม. เป็นต้น รวมไปถึงขยายเครือข่ายออกไปยังพื้นที่อื่น ๆ ทั้งในและนอกจังหวัด อันเป็นมิติทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและเครือข่ายการสื่อสารที่เสริมสร้างสุขภาวะกับผู้สูงอายุที่งานวิจัยนี้สนใจศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุภายใต้ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวโดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุภายใต้ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวโดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ทบทวนวรรณกรรม

(1) แนวคิดระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

หลักการสำคัญในการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน มีลักษณะการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างสถานพยาบาล ชุมชน และครอบครัว วัด โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยที่สถานพยาบาลและชุมชนจะต้องไม่ไปแย่งชิงบทบาทหน้าที่การดูแลผู้สูงอายุไปจากครอบครัว แต่ทำหน้าที่เพียงสนับสนุนครอบครัวให้เป็นผู้ดูแลหลักที่มีประสิทธิภาพตามศักยภาพของแต่ละครอบครัว โดยมีบุคลากรด้านวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด เป็นต้น เป็นผู้สนับสนุนทั้งความรู้ และระบบการดูแลสุขภาพ ผ่านบุคลากรที่ไม่ใช่วิชาชีพส่งต่อไปยังครอบครัวและผู้สูงอายุ โดยกระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องบูรณาการและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

(2) แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม การสื่อสารสุขภาพ และเครือข่ายการสื่อสาร

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นเป็นการสื่อสารที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวโดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ได้แก่ ชุมชน ครอบครัว หน่วยบริการสาธารณสุข บุคลากรวิชาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เว้นแม้กระทั่งตัวผู้สูงอายุ โดยหัวใจสำคัญของกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม คือ ทิศทางความสัมพันธ์การสื่อสารต้องดำเนินไปในแนวระนาบ (Horizontal Communication) และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจะต้องเป็นแบบสองทาง (Two-Way Communication) ในอันที่จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความหมาย เกิดเป็นเครือข่ายระหว่างสมาชิกในระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่นำไปสู่การเสริมสร้างสุขภาวะแก่ผู้สูงอายุ

สำหรับคำว่า “เครือข่าย” เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้ให้ความหมายของ “เครือข่าย” หมายถึงการที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลงบางอย่าง โดยอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดหมายร่วมกัน กลุ่มเครือข่ายนี้จะต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน

เครือข่าย (Network) จัดเป็นกลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดจากการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์กร สถาบัน โดยมีเป้า

หมาย วัตถุประสงค์ และมีความต้องการร่วมกัน และ “เครือข่าย” เป็นความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง สุขภาวะของผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะ ยาวโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

(3) แนวคิดการโน้มน้าวใจและระดับการสื่อสาร

การโน้มน้าวใจเกี่ยวข้องกับปัจจัยสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก คือ ปัจจัยการสื่อสารภายนอก ได้แก่ ช่อง ทางการสื่อสาร และระดับของการสื่อสาร ปัจจัยประการแรกเป็น ช่องทางการสื่อสาร อันประกอบไปด้วย สื่อกิจกรรม สื่อประเพณี สำหรับช่องทางการสื่อสารที่เป็นช่องทางในการเข้าถึงครอบครัวของ ผู้สูงอายุและผู้สูงอายุโดยตรง ประกอบไปด้วย 5 ช่องทาง สำคัญ ๆ ได้แก่ ระดับการสื่อสารภายในบุคคล ระดับการสื่อสารระหว่าง บุคคล ระดับการสื่อสารกลุ่ม ระดับการสื่อสารชุมชน และระดับ การสื่อสารสาธารณะ

ปัจจัยประการที่สอง ปัจจัยภายใน คือ ภาววิทยาของจิต มนุษย์ที่มีศักยภาพที่จะถูกโน้มน้าวได้ทุกเมื่อหากได้รับการกระทบ จากสิ่งเร้าภายนอก ในที่นี้หมายถึงช่องทางการสื่อสารและระดับ การสื่อสารดังที่กล่าวไว้ตอนต้น เพื่ออธิบายกลไกการทำงานของ จิตมนุษย์ที่เอื้อต่อการถูกโน้มน้าว โดยอธิบายผ่านแนวคิดสังขาริกัง แปลว่า “การชักจูง” ในพระอภิธรรมปิฎก กล่าวถึงเรื่องการชักจูงว่า เป็นเจตสิกที่ทำให้จิตมีสภาพต่าง ๆ นา ๆ เกิดเป็นโลภมูลจิตหรือ โทสมูลจิตขึ้นมาซึ่งการที่จิตจะมีสภาพอย่างไรนั้นเกี่ยวข้องกับสังขม หรือบุคคลอื่นหรืออิทธิพลของการชักจูงจากภายนอกว่ามีหรือไม่ เรื่องนี้พิจารณาได้ว่า ถ้าจิตหรือความรู้สึกนึกคิดเกิดขึ้นเองโดยไม่ ได้รับการแรงจูงใจจากภายนอกย่อมแสดงว่าพลังของเจตสิกหรือ พลังภายในมีมากเพียงพอให้เกิดความโลภหรือความโกรธขึ้นเอง ตรงกันข้ามหากเป็นจิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักจูงจากภายนอกไม่ว่า จะเป็นอิทธิพลจากการโฆษณาชวนเชื่อ หรือมีบุคคลมาออกปาก ชักชวนให้เห็นดีเห็นงาม หรือยุยงให้เกิดความโกรธเกลียดผู้หนึ่งผู้ ใดก็ดี แสดงว่าพลังเจตสิกภายในไม่แรงพอต้องอาศัยอิทธิพลจาก ภายนอกมาช่วยชักจูงด้วย

(4) แนวคิดสุขภาวะ

สุขภาวะ คือ ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งจิตวิญญาณ จิตใจ ร่างกาย และสังขม เชื่อมโยงกันอย่างสมดุล โดยแต่ละด้านมี ความหมายโดยสรุป กล่าวคือ จิตวิญญาณ หมายถึง ภาวะที่ผู้สูงอายุ เข้าใจและยอมรับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของตน ปลอ่ยกวาง ความทุกข์ อาการด้อยค่าตนเอง ตลอดจนเข้าใจวิธีการดูแลสุขภาพ

ที่ส่งผลโดยตรงต่อจิตใจให้มีสุขภาวะ กล่าวคือ จิตใจที่ผู้สูงอายุที่ ปราศจากความเครียด ความวิตกกังวล ความน้อยเนื้อต่ำใจ เกิดพลัง ใจที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อไปยังร่างกายที่เหมาะสมกับตน เช่น การ ทำกายภาพบำบัดเพื่อฟื้นฟูร่างกายของผู้สูงอายุในกลุ่มติดเตียง หรือ การมีกิจกรรมทางกายอย่างต่อเนื่องสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุติดบ้าน และติดสังคม ตลอดจนการทานอาหารที่ประประโยชน์สำหรับทุก กลุ่มผู้สูงอายุ ภายใต้ระบบสังคมที่แต่ละครอบครัวเกาะเกี่ยวเชื่อมโยง ส่งเสริมสุขภาวะซึ่งกันและกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง สังเกต และสัมภาษณ์เชิง ลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บุคลากรทางการแพทย์ และผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ภายหลังจาก ที่ได้ข้อมูลจะนำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่กำหนด และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพใน การเสริมสร้างสุขภาวะกับผู้สูงอายุประกอบไปด้วย องค์ประกอบ สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ เครือข่ายผู้นำสุขภาวะชุมชน (Sender) 3 อ: ชุดความรู้สำหรับดูแลผู้สูงอายุ (Message) สื่อเสริมพลัง (Channel) และสุขภาวะผู้สูงอายุ (Receiver) แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

เครือข่ายผู้นำสุขภาวะชุมชน

การเสริมสร้างสุขภาวะแก่ผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่ต้อง อาศัยความร่วมมือจากกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มที่มีหน้าที่เฉพาะ แต่ก็ มีเป้าหมายเดียวกัน ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ อำนวยความสะดวกและสนับสนุนงบประมาณ ขณะที่อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เสริมสร้างสุขภาวะ ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุในพื้นที่ สำหรับบุคลากรทางการแพทย์สนับสนุน ความรู้หลักวิชาการในการดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนให้คำปรึกษาต่างๆ

สำหรับสื่อที่ใช้ติดต่อประสานงานภายในเครือข่าย ได้แก่

- (1) การประชุมประจำเดือนทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน วัตถุประสงค์ เพื่อมอบนโยบายการทำงาน รายงานความก้าวหน้า และแจ้งข่าวสาร
- (2) โทรศัพท์ วัตถุประสงค์เพื่อติดต่อประสานงานทั่วไป และ
- (3) ไลน์ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน วัตถุประสงค์เพื่อนัด

หมาย และติดตามข่าวสารภายในกลุ่ม

ในด้านการสื่อสารนอกเครือข่าย พบว่า อาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการติดต่อสื่อสารกับอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่ใกล้เคียงและรวมไปถึง
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านภายนอกจังหวัดจันทบุรี
วัตถุประสงค์ดำเนินไปเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เปิดโลกทัศน์ใหม่
ๆ ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ตนเองผ่านกิจกรรม
ศึกษาดูงาน

หลัก 3 อ: ชุดความรู้สำหรับดูแลผู้สูงอายุ

ความรู้สำคัญที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใช้
ในการกิจเสริมสร้างสุขภาวะให้กับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุติด
เตียง เรียกว่า “หลัก 3 อ” ดังนี้

อ คือ อารมณ์ หมายถึง การจัดการกับความเครียด ความ
กังวล เช่น ความรู้สึกถูกหลอกลวงทอดทิ้ง อ คือ อาหาร หมายถึง
การทานอาหารที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่ เช่น ต้มจืด ไข่ต้ม เป็นต้น

อ คือ ออกกำลังกาย หมายถึง การฟื้นฟู หรือ เสริมสร้าง
ความแข็งแรงของร่างกายอย่างเหมาะสม

สำหรับความรู้ชุดนี้เป็นความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก
บุคลากรทางการแพทย์ ผ่านการเข้ารับการอบรมที่จัดขึ้นโดยโรง
พยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ข้อสังเกตประการหนึ่ง แม้ว่ากา
รเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุจะกระทำโดยหลักวิชาการดังกล่าวเป็น
สำคัญ แต่หลายครั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านก็จำเป็นต้อง
นำประสบการณ์ (การดูแลผู้สูงอายุ) ของตนเองมาเข้ากับหลัก
3 อ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เหมาะสมกับเงื่อนไขและบริบทของผู้สูงอายุแต่ละ

กรณีไป อีกทั้งความรู้เหล่านี้จำเป็นต้องได้รับถ่ายทอดไปถึงผู้สูงอายุ
ผ่านช่องทางที่เหมาะสม

นอกจากความรู้ 3 อ ข้างต้นที่เป็นความรู้หลักสำคัญ
ในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุแล้ว ชุดความรู้รองที่อาสา
สมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนำมาถ่ายทอดเพื่อเสริมสร้างสุข
ภาวะให้แก่ผู้สูงอายุ คือ หลักธรรมชาติ โดยเฉพาะเรื่องของการสวด
มนต์ นั่งสมาธิ การปล่อยวาง ก่อให้เกิดปัญญาที่จะไปช่วยบรรเทา
ความเครียด ความวิตกกังวลที่ว่า “ตนเอง (ผู้สูงอายุ) เป็นบุคคลไร้
ค่า” นอกจากนี้ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใช้ชุด
ข้อมูลทางโลก เช่น ข่าวบ้านเมือง ละคร รายการเกมโชว์ มาช่วย
เสริมให้ผู้สูงอายุหลบหนีไปจากความเครียด ความกังวล ได้ชั่วคราว

สื่อเสริมพลัง

สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดหลัก 3 อ เพื่อเสริมพลังสุขภาวะ
ให้กับผู้สูงอายุประกอบไปด้วย 4 สื่อ ได้แก่ สื่อบุคคลเสริมพลังใจ
กิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย กิจกรรมเยี่ยมบ้าน และสื่อประเพณี โดย
แต่ละสื่อมีรายละเอียด ดังนี้

สื่อบุคคลสื่อเสริมพลังใจ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า เป็นสื่อ
บุคคลที่สำคัญที่สุดในการถ่ายทอดหลักความรู้ 3 อ เข้าสู่จิตใจผู้
สูงอายุ ตลอดจนขับเคลื่อนกิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย และกิจกรรม
เยี่ยมบ้านอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้านจึงเป็นสื่อบุคคลที่จำเป็นต้องประกอบไปด้วยคุณสมบัติ 2
ประการ กล่าวคือ ประการแรก บารมีภายในบุคคล และประการที่
สอง ทักษะการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 คุณสมบัติของสื่อบุคคลที่มีผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม

คุณสมบัติของสื่อบุคคลที่มีผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม	
บารมีภายในบุคคล	ทักษะการสื่อสารโน้มน้าวใจ
(1) มีความเสียสละ	(1) สร้างอัตลักษณ์ร่วม (วจาสัมผัสและกายสัมผัส)
(2) มีปรารถนาดีที่จะเห็นผู้สูงอายุพ้นทุกข์	(2) ย่อยความรู้และถ่ายทอดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย
(3) มีความรู้และมีไหวพริบ	(3) สอนด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง
(4) มีความอดทนต่อความยากลำบาก	(4) ให้รางวัลด้วยคำชมเชย และของฝาก
	(5) ลงโทษด้วยวิธีการชู้ให้กลัว
	(6) การสนทนาธรรม

ผลของบารมีภายในเมื่อผสานเข้ากับทักษะการสื่อสาร โนมน์นำใจเฉพาะบุคคลได้ทำให้ “ความศรัทธา” ก่อตัวขึ้นและแผ่ขยายเข้าไปแทนที่ความสำคัญผิดในใจผู้สูงอายุที่ว่า “ตน (ผู้สูงอายุ) เป็นบุคคลไร้ค่า” ให้เจือจางไปพร้อม ๆ กับการให้โอกาสตนเองได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะด้วยหลัก 3 อ ตามคำแนะนำของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกกับผู้สูงอายุตั้งแต่จิตวิญญาณเรื่อยไปจนถึงสังคม

กิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย

กิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย พบว่า เป็นกิจกรรมที่ใช้เสริมสร้างสุขภาวะกับผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงเป็นหลัก โดยกิจกรรมดังกล่าวมี 3 ชั้น ได้แก่

(1) ชั้นเปิดใจ กล่าวคือ ชั้นเปิดใจเป็นขั้นตอนที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพบผู้สูงอายุติดเตียงเป็นครั้งแรก ซึ่งมีความสำคัญที่สุด โดยผลลัพธ์ที่คาดหวังจากกิจกรรมชั้นนี้คือ ต้องการให้ผู้สูงอายุ “เปิดใจ” เข้าสู่ระบบการฟื้นฟูร่างกาย ชั้นตอนนี้จึงให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธ์กับผู้สูงอายุโดยใช้เทคนิค การสนทนาธรรม การสร้างอัตลักษณ์ร่วม เช่น เป็นผู้สูงอายุเหมือนกัน ฉันทิ์เคยติดเตียง และการพูดจากไพเราะ ซึ่งเทคนิคดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิด

(2) ชั้นฟื้นฟู กล่าวคือ ผลจากการเปิดใจ ส่งผลให้ผู้สูงอายุเต็มใจเข้าร่วมกระบวนการฟื้นฟูร่างกายด้วยกิจกรรมกายภาพบำบัด เช่น ขยับมือ แกว่งแขน แกว่งขา ตามความสามารถที่ผู้สูงอายุจะสามารถกระทำได้ เทคนิคการสื่อสารสำคัญในชั้นนี้คือ ย่อยความรู้และถ่ายทอดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สอนด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และยังคงเสริมด้วยการให้รางวัลด้วยการชื่นชมและให้รางวัล

(3) ชั้นต่อยอด กล่าวคือ เมื่อร่างกายได้รับการฟื้นฟูจนสามารถใช้งานได้ ผู้สูงอายุจะต่อยอดด้วยการใช้ร่างกายนั้น ๆ ช่วยเหลือตนเองเรื่อยไปจนถึงงานในบ้าน เช่น เริ่มตั้งแต่กินข้าวเอง เดินเอง อาบน้ำได้เอง ไปจนถึงทำงานบ้านเอง เทคนิคการสื่อสารสำคัญในชั้นนี้คือ การให้รางวัลด้วยการการชมเชยและให้ของฝาก บางครั้งเมื่อเห็นว่าตนเองสามารถช่วยเหลือตนเองได้แล้ว ผู้สูงอายุบางท่านจะมีพฤติกรรมประมาท เช่น ทำกิจกรรมเกินศักยภาพตน หรือหันเข้าหาอบายมุข ก็จำเป็นต้องลงโทษด้วยการชูให้กลัว

กิจกรรมเยี่ยมบ้าน

ภายหลังเสริมสร้างสุขภาวะให้กับผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมฟื้นฟูร่างกายแล้ว จำเป็นจะต้องมีกิจกรรมเยี่ยมบ้านติดตามเสริมพลังใจให้กับผู้สูงอายุเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผู้สูงอายุยังปฏิบัติตามหลักสุขภาวะที่ได้รับการแนะนำไปก่อนหน้าอย่างสม่ำเสมอ

สื่อประเพณี

สื่อประเพณีเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมคุณค่าให้กับผู้สูงอายุในชุมชน ให้ผู้สูงอายุตระหนักว่าตนเองเป็นบุคคลที่ไม่ถูกหลงลืม และยังคงเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกชุมชน สื่อประเพณี เริ่มตั้งแต่ต้นปี คือ กิจกรรมปีใหม่ (ส่งสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุรวมถึงสมาชิกในชุมชน) งานวันเด็ก (ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างเด็กในชุมชนกับผู้สูงอายุ) และกิจกรรมรดน้ำดำหัววันสงกรานต์ (ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างลูกหลานกับผู้สูงอายุ) อย่างไรก็ตาม พบความกระจุกตัวของสื่อประเพณีที่จัดขึ้นเฉพาะในช่วง 4 เดือนแรก กล่าวคือระหว่างเดือน มกราคม - เดือนเมษายนของทุกปี ดังนั้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ธันวาคมของทุกปีที่ไม่มีการจัดกิจกรรม อาจส่งผลให้สัมพันธ์ภาพดำเนินไปอย่างไม่ต่อเนื่องและอาจส่งผลต่อสุขภาวะผู้สูงอายุได้หรือไม่

ข้อค้นพบสำคัญจากการวิเคราะห์สื่อ กล่าวคือ ช่องทางการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคลเสริมพลังใจ กิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย และกิจกรรมเยี่ยมบ้าน เมื่อพิจารณาในเชิงระดับการสื่อสาร จะเห็นได้ว่า ช่องทางการสื่อสารทั้งหมดถูกใช้ในระดัการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีความเป็นส่วนตัว และความเป็นส่วนตัว ดังกล่าวนี้อธิบายให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับผู้สูงอายุดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและราบรื่น

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตประการหนึ่ง แม้ว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเสียสละตนเองเข้ามาดูแลผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมและสื่อต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นก็จะตกอยู่กับผู้สูงอายุเป็นสำคัญ แต่น่าสนใจว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกลับถูกตัดต่อด้านจากผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและติดสังคม

สุขภาวะของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุเดินบนเส้นทางสุขภาวะภายใต้การนำของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางบวกในแต่ช่วงเวลาตลอดระยะเวลา 1 ปี

ระยะ 1-3 เดือนแรก คือ ช่วงเวลาพัฒนาสัมพันธ์ภาพ
อยู่ในขั้นการเปิดใจผู้สูงอายุ

ระยะ 4-8 เดือนถัดมา คือ ช่วงเวลาฟื้นฟูร่างกายของ
ผู้สูงอายุติดเตียง

ระยะ 9-12 เดือน คือ ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุช่วยเหลือ
ตนเองได้เรื่อยไปจนถึงช่วยเหลืองานบ้านได้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

(1) ในจำนวนผู้สูงอายุทั้งสามกลุ่มข้างต้น กลุ่มติดเตียง
มีแนวโน้มที่จะตอบสนองเข้าร่วมกระบวนการสื่อสารได้ง่ายและ
เร็วกว่าอีกสองกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากอาการติดเตียงเป็นภาวะที่ลด
พฤติกรรมการเปิดรับสื่อหรือกิจกรรมจากภายนอกไปโดยปริยาย
โดยนัยนี้จึงเท่ากับว่าเป็นการจำกัด หรือลดตัวแปรที่อาจเป็น
อุปสรรคต่อกระบวนการสื่อสารสุขภาพไปพร้อมกัน ผู้สูงอายุกลุ่ม
ติดเตียงจึงพร้อมที่จะเปิดใจได้ง่ายกว่าเมื่อมีบุคคลเข้ามาสื่อสารสุขภาพ
กับตน ขณะที่ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมจะโน้มน้าวใจได้ยากกว่า
เนื่องจากการเปิดรับสื่อหรือปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก

(2) บุคคลใกล้ชิดผู้สูงอายุ โดยเฉพาะลูกหลาน บุคคล
กลุ่มนี้เป็นผู้มีอิทธิพลโดยตรงกับการกำหนดความเป็นไปของจิตใจ
ผู้สูงอายุให้สุขหรือทุกข์ แต่กลับพบว่า การสื่อสารกับบุคคลกลุ่ม
นี้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวอีกนัยหนึ่ง บุคคลกลุ่มนี้มี
ส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารน้อยกว่าที่ควร ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัด
ต่าง ๆ เช่น ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ช่องว่างทางเทคโนโลยี
เป็นต้น ขณะที่ยุทธศาสตร์แนวคิดระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
ระยะยาวกำหนดครอบครัวมีหน้าที่หลักในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดย
มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้สนับสนุน แต่ข้อค้น
พบตลอดงานวิจัยกลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ อาสา
สมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีบทบาทในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติด
เตียงมากกว่าบุคคลในครอบครัว

(3) ข้อค้นพบจากงานวิจัยแสดงให้เห็นถึงความเสียสละ
และประสิทธิภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน
การเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสะท้อนให้
เห็นคุณสมบัติสำคัญอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการ
โน้มน้าวใจผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องมีบาร์มีสำคัญ 4 ประการ ได้แก่
ทานบาร์มี เมตาบาร์มี ปัญญาบาร์มี และขันติบาร์มี

(4) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาพ
จำเป็นจะต้องใช้การสื่อสารจากภายนอก ได้แก่ การสื่อสารระหว่าง
บุคคล การสื่อสารกลุ่ม และการสื่อสารชุมชน โน้มน้าวผู้สูงอายุ
เกิดการสื่อสารภายในบุคคลขึ้นในจิตเพื่อโน้มน้าวใจตนเองให้
ปฏิบัติการเสริมสร้างสุขภาพด้านอารมณ์ ด้านอาหาร และด้าน
การออกกำลังกาย ดังที่ กิตติ กันภัย (2555, น. 169) การจำแนก
จิตโดยการกล่าวถึงเงื่อนไขของการชักจูงให้เกิดขึ้นจากภายนอก
โดยสังคมหรือบุคคลอื่นนั้นได้แสดงถึงภววิทยาของจิตว่ามีความ
สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือกับบุคคลที่ข้องเกี่ยวอยู่
เสมอในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

1. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายสนับสนุน
ให้ครอบครัวเป็นศูนย์กลางในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม
เช่น ผลักดันโครงการอาสาสมัครครอบครัว (อสค.) ให้เกิดขึ้นเป็น
รูปธรรม
2. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายเสริมพลัง
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
3. งานวิจัยครั้งต่อควรศึกษาด้านการเข้ารับบริการ
สุขภาพของผู้สูงอายุ
4. กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขภาพควรกระจาย
ช่วงเวลาให้มีระยะห่างหรือความถี่ในการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุม
ตลอดทั้งปี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการสื่อสาร

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2546) การสื่อสารสุขภาพ : ศักยภาพของสื่อมวลชนในการสร้างเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
กิตติ กันภัย. (2555). นิเทศศาสตร์ในพระไตรปิฎก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โอกาสของธุรกิจอาหารผสมกัญชาของไทยและการสื่อสารกับผู้บริโภค

Opportunities for Thai hemp food businesses and microwave and entrepreneurs

กฤษคุณ ภาณิตญาณกร¹

Kritchakhun bhanityanakorn

บทคัดย่อ

นับจากราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่ประกาศกระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากกัญชาในทางการแพทย์และสามารถใช้เป็นส่วนผสมในอาหารและเครื่องดื่มได้อย่างถูกกฎหมาย ทำให้กระแสความนิยมกัญชาในไทยกลายเป็นประเด็นทางธุรกิจที่ผู้ประกอบการจำนวนมากให้ความสนใจและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในธุรกิจอาหาร บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์โอกาสของธุรกิจอาหารผสมกัญชาของไทยและแนวทางการสื่อสารกับผู้บริโภค จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการในไทยมีความพร้อมที่จะประกอบธุรกิจอาหารผสมกัญชาแต่อาจมีข้อจำกัดในระยะเริ่มต้นในด้านปริมาณกัญชาและราคาใบกัญชาที่อาจเพิ่มสูงขึ้นมาก เนื่องจากในระยะเริ่มต้นผู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้สามารถปลูกกัญชาได้อย่างถูกกฎหมายมีจำนวนน้อย และการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชาจะไม่สามารถกระทำได้ในประเทศคู่ค้าบางประเทศที่ไม่ได้มีนโยบายการเปิดเสรีด้านกัญชา นอกจากนี้ประเด็นที่สำคัญที่สุดของธุรกิจอาหารผสมกัญชาคือการสื่อสารกับผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มให้เข้าใจถึงประโยชน์และผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นและอาจดึงดูดผู้บริโภคกลุ่มใหม่ที่ไม่มีพื้นฐานความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาให้หันมาบริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้

คำสำคัญ: กัญชา ธุรกิจอาหารผสมกัญชา การสื่อสารกับผู้บริโภคในธุรกิจอาหารผสมกัญชา

Abstract

Since the Royal Thai Government Gazette legalized cannabis usage through the medical purposes and Food & Beverage. It caused a massive impact throughout Thai business world. Many players would like to take part in this journey, especially the F&B entrepreneurs. This research is made to analyze the cannabis business opportunity in an early stage and the consumer communication method. The study shows that many Thai entrepreneurs are willing to jump in but due to some restrictions, the marijuana price might be higher at the beginning. There are a few companies who obtain the production license. In addition, the Importation and Exportation are not allowed in some trading partner that does not have this

¹ นักวิชาการอิสระ

Independent scholar, E-mail: Kritchakhun.bh@gmail.com *Corresponding author

policy. Furthermore, the biggest question in F&B is how to communicate to each group of clients to the understanding the benefit and the side effect that might occurs after consume product and to reassure and to attract potential prospect whom might not have an interest before.

Keywords: Cannabis, Cannabis Food, Communication Method in Cannabis Food

บทนำ

กัญชาเป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่งซึ่งประเทศไทยจัดให้อยู่ในสารเสพติดชนิดให้โทษประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (กฎหมายยาเสพติดและบทลงโทษ, 2562) แต่ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี ฯลฯ อนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากกัญชาในทางการแพทย์เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย อาทิ ลดอาการคลื่นไส้ อาเจียนในผู้ป่วยโรคมะเร็งหลังรับเคมีบำบัด ลดอาการปวดในผู้ป่วยโรคไขข้ออักเสบ เพิ่มความอยากอาหารในผู้ป่วยโรคเอดส์ (กัญชาทางการแพทย์, 2562) อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเริ่มเล็งเห็นความสำคัญจากการใช้ประโยชน์ของกัญชาในทางการแพทย์ โดยราชกิจจานุเบกษา (15 ธ.ค. 63) ได้เผยแพร่ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง “ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2563” ซึ่งมีเนื้อความเกี่ยวกับการยกเว้นกัญชาและกัญชงที่ผลิตในประเทศไทยให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้โดยไม่ถือเป็นสารเสพติด อีกทั้งราชกิจจานุเบกษา (25 ก.พ. 64) ได้เผยแพร่ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง “กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย” ซึ่งมีรายละเอียดให้สามารถนำส่วนประกอบของกัญชาและกัญชงตามที่กำหนดสามารถใช้ในการประกอบอาหารได้ ทำให้เกิดกระแสความสนใจให้แก่ผู้ประกอบการจำนวนมากที่ต้องการนำกัญชาไปต่อยอดในทางธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจอาหาร

ธุรกิจอาหารผสมกัญชากำลังเป็นที่สนใจอย่างมากในไทยทั้งผู้ประกอบการรายเล็กและรายใหญ่ ทำให้ความต้องการใบกัญชาสดและแห้งเพิ่มขึ้นมากส่งผลให้ราคาใบกัญชาเพิ่มขึ้นประมาณ 10 เท่า (มดิชน, 2564) โดย The Global Cannabis Report คาดว่า ตลาดกัญชาโลกในปี 2567 จะมีมูลค่ากว่า 103,900 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ แบ่งเป็นตลาดกัญชาเพื่อการแพทย์ราว 60% ของมูลค่าตลาด และอีก 40% เป็นตลาดกัญชาเพื่อการสนันทนาการ สำหรับประเทศไทย

หากผลักดันให้มีการใช้กัญชาทางการแพทย์และเชิงพาณิชย์ได้อย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ตลาดกัญชาทางการแพทย์ของไทยมีมูลค่าราว 3,600 – 7,200 ล้านบาท แต่ยังมีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับเศรษฐกิจไทยทั้งระบบ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2564) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการศึกษาอย่างเปิดกว้างถึงประโยชน์ของกัญชาและการนำไปใช้ในปริมาณที่เหมาะสม แต่ด้วยภาพลักษณ์ของกัญชาในสังคมไทยที่ถูกจัดเป็นสารเสพติดให้โทษมาอย่างยาวนานอาจต้องใช้เวลาระยะหนึ่งเพื่อให้ผู้บริโภคมีมุมมองเชิงบวกต่อกัญชาเพิ่มขึ้น และอาจทำให้กัญชากลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจไทยได้อย่างแท้จริงในระยะข้างหน้า ดังนั้น บทความฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวโน้มการทำตลาดด้านธุรกิจอาหารผสมกัญชา และการสื่อสารกับผู้บริโภคเกี่ยวกับกัญชาในธุรกิจอาหาร

แนวโน้มการทำตลาดด้านธุรกิจอาหารผสมกัญชาของไทย

ธุรกิจร้านอาหารเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงสูงกับธุรกิจอื่นๆ ในประเทศ ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับธุรกิจร้านอาหารทั้งในเชิงบวกและเชิงลบจะถูกส่งผ่านไปยังระบบเศรษฐกิจไทยได้อย่างทั่วถึง (Rangsima and Pirapat, 2019) อีกทั้งธุรกิจร้านอาหารของไทยยังมีมูลค่าหมุนเวียนไม่ต่ำกว่า 4 แสนล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 4.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Products: GDP) ด้านบริการ (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2563) แต่ในปี 2563 เศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบอย่างมากจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้ผู้ประกอบการในหลายอุตสาหกรรมต้องปิดกิจการ เช่นเดียวกับผู้ประกอบการในธุรกิจอาหารที่รวมถึงธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งได้

รับผลกระทบโดยตรงจากมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อบรรเทาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสฯ ด้วยเหตุนี้ การที่ประเทศไทยอนุญาตให้สามารถนำกัญชามาใช้เป็นส่วนประกอบในอาหารและเครื่องดื่มได้ จึงเป็นความหวังโอกาสและความท้าทายใหม่ให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในประเทศไทย

แม้ว่าประเทศไทยจะเพิ่งอนุญาตให้สามารถใช้กัญชาเป็นส่วนผสมในอาหารและเครื่องดื่มได้ไม่นาน แต่ปัจจุบันมีผู้ประกอบการในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มหลายรายที่มีความพร้อมในการจำหน่ายเมนูที่มีส่วนผสมของกัญชาทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่และรายย่อย ทั้งนี้ กัญชาที่จะสามารถนำมาผสมลงในอาหารและเครื่องดื่มจะต้องมาจากผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกอย่างถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น โดยส่วนของกัญชาและกัญชงที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ได้โดยไม่จัดเป็นสารเสพติดตามราชกิจจานุเบกษา (15 ธ.ค. 63) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ใบที่ไม่ติดกับช่อดอก เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่ง ก้าน ราก
2. เมล็ดกัญชง น้ำมัน สารสกัดจากเมล็ดกัญชง
3. สารสกัดที่มีสาร Cannabidiol (CBD) เป็นส่วนประกอบและต้องมีสาร Tetrahydrocannabinol (THC) ไม่เกิน 0.2% โดยน้ำหนัก และ
4. กากที่เหลือจากการสกัดกัญชาซึ่งต้องมี THC ไม่เกิน 0.2% โดยน้ำหนัก (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) หรืออาจกล่าวได้ว่าช่อดอกกัญชงและกัญชารวมทั้งเมล็ดกัญชวยังคงจัดเป็นสารเสพติด (หลักทรัพย์ไทยพาณิชย์, 2564) อีกทั้งการปลูกกัญชวยังคงต้องทำร่วมกับหน่วยงานภาครัฐจึงอาจมีข้อจำกัดในด้านอุปทานกัญชาในระยะเริ่มต้น

ด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่ออาหารผสมกัญชาจากการสืบค้นข้อมูลใน Social Media พบว่าผู้บริโภคให้ความสนใจแก่อาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชาเป็นอย่างมาก ดังเช่นในงานกิจกรรมเผยแพร่องค์ความรู้การนำส่วนประกอบกัญชาที่ไม่ใช่ยาเสพติดมาใช้ประโยชน์ครั้งที่ 1 ของกรมการแพทย์แผนไทยและกรมแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้เชิญผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่มมาทดลองจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชา โดยนายกันตพัฒน์ พชรสุวิวัฒน์ หนึ่งในผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการฯ กล่าวว่าจากการร่วมงานทำให้ทราบว่าคนไทยมีความตื่นตัวและให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอาหารเพราะทราบถึงสรรพคุณที่ดีของกัญชหากนำมาใช้อย่างถูกวิธี

ส่วนในด้านของต้นทุนการผลิตหากในอนาคตมีการปลูกกัญชาเป็นจำนวนมากคาดว่าจะทำให้ราคาใบกัญชาถูกลงและไม่ทำให้ต้นทุนของตนเพิ่มขึ้นมาก ส่งผลให้สามารถขายอาหารที่มีส่วนผสมของกัญชาได้ในราคาที่ต่ำลงจากราคาปกติมากได้

เมื่อพิจารณาถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจอาหารผสมกัญชาของไทยพบว่ามีความเป็นไปได้สูงเนื่องจากมีทั้งอุปสงค์และอุปทานรองรับอยู่ในตลาด โดยเฉพาะธุรกิจร้านอาหารที่น่ากัญชามาผสมลงในอาหารสามารถเปิดให้บริการได้ทันที แต่ธุรกิจอาหารประเภทที่ต้องได้รับการอนุมัติจากองค์การอาหารและยา (อย.) อาจต้องใช้เวลาประมาณ 7 เดือนนับจากปัจจุบัน และยังมีข้อจำกัดในเรื่องของกัญชาที่นำมาใช้จะต้องมาจากผู้ปลูกที่ได้รับอนุญาตและทำร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเท่านั้นซึ่งมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการในตลาด อีกทั้งรัฐบาลประกาศห้ามนำเข้ากัญชาเป็นเวลา 5 ปี ส่งผลให้ราคาใบกัญชาในระยะแรกอาจมีราคาสูงถึง 1 แสนบาทต่อกิโลกรัม (ธนาคารกรุงเทพ, 2564) อย่างไรก็ตาม กลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่จะได้รับประโยชน์จากผลผลิตกัญชาล็อตแรกที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกอย่างถูกต้องตามกฎหมายคาดว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีฐานการผลิตและช่องทางการค้าที่แข็งแกร่ง ซึ่งนับเป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายกลางและรายย่อยที่อาจสูญเสียโอกาสในการเข้าแข่งขันส่วนแบ่งทางการตลาดของธุรกิจอาหารผสมกัญชาในระยะเริ่มต้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงการส่งออกอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาพบว่าในประเทศคู่ค้าบางประเทศอาจไม่สามารถส่งออกได้ เนื่องจากติดข้อกฎหมายหากประเทศนั้นๆ ยังไม่มีการเปิดเสรีกัญชารวมถึงมีการจำกัดอายุในกลุ่มของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม การสื่อสารกับผู้บริโภคนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการบริโภคกัญชานั้นไม่ได้มีแต่ข้อดีเพียงด้านเดียว ศูนย์วิจัยกสิกรไทยกล่าวว่าการสร้างความเชื่อมั่นด้านการรักษาความปลอดภัยหรือผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้แก่ผู้บริโภคนับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด ดังนั้น การสื่อสารกับผู้บริโภคอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมาถึงประโยชน์และผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารที่มีส่วนผสมของกัญชาจึงเป็นประเด็นที่ผู้ประกอบการและภาครัฐควรตระหนักถึงและแสดงท่าทีที่ชัดเจนเพื่อช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคเพิ่มขึ้น

การสื่อสารกับผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหาร ที่มีส่วนผสมของกัญชา

ดังที่กล่าวไปข้างต้นการสื่อสารกับผู้บริโภคนับเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด โดยผู้บริโภคในธุรกิจอาหารผสมกัญชาอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทตามความสนใจ คือ กลุ่มที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์อาหารผสมกัญชา และกลุ่มที่ไม่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์อาหารผสมกัญชา จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริโภคกลุ่มแรกที่มีพื้นฐานความสนใจในผลิตภัณฑ์อาหารผสมกัญชา พบว่าผู้บริโภคในกลุ่มนี้ค่อนข้างตระหนักถึงประโยชน์และผลข้างเคียงจากการบริโภคอาหารที่มีส่วนผสมของกัญชาได้เป็นอย่างดีและยอมรับผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นได้ หากแต่ประเด็นที่ผู้บริโภคกลุ่มนี้สนใจและอาจจัดเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถดึงดูดเด่นผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชาของตนให้โดดเด่นและแตกต่างจากผู้ประกอบการรายอื่นได้ คือ การออกฤทธิ์ที่แตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ของกัญชา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้บริโภคในกลุ่มที่มีความสนใจผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชาเป็นพื้นฐานอยู่แล้วต้องการทราบรายละเอียดของกัญชาในแต่ละสายพันธุ์เพื่อที่จะสามารถเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาในสายพันธุ์ที่ตนสนใจ ทั้งนี้ กัญชามี 3 สายพันธุ์ที่พบบ่อย ได้แก่ 1. สายพันธุ์ชาติวา (Cannabis Sativa) มีลำต้นหนา ความสูงของต้นเมื่อโตเต็มที่อยู่ที่ 6 เมตร ลักษณะใบเรียวยาวมีสีเขียวอ่อน โดยสายพันธุ์นี้จะมีสาร THC ซึ่งออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทสูงกว่าสายพันธุ์อินดิกา 2. สายพันธุ์อินดิกา (Cannabis Indica) มีลำต้นพุ่มเตี้ย ความสูงเมื่อโตเต็มที่ประมาณ 1.8 เมตร ใบกว้าง สั้น มีสีเขียวเข้ม โดยสารพันธุ์นี้มีสาร CBD (Cannabidiol) ซึ่งออกฤทธิ์ระงับประสาท (Sedative) ทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลาย ลดอาการปวดเรื้อรัง 3. สายพันธุ์รูเดอราลิส (Cannabis ruderalis) มีลำต้นเตี้ยที่สุดในบรรดา 3 สายพันธุ์ ดูคล้ายวัชพืช ใบกว้างมี 3 แฉก โตเร็ว อยู่ได้ทั้งอากาศร้อนและเย็น สายพันธุ์นี้มีปริมาณสาร THC น้อย (เมื่อเทียบกับสองสายพันธุ์แรก) แต่มี CBD สูง มักนำไปผสมข้ามสายพันธุ์ (hybrid) กับชาติวาและอินดิกาเพื่อให้ได้คุณสมบัติทางยา ซึ่งการที่ผู้ประกอบการมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสายพันธุ์ของกัญชาเป็นอย่างดียิ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ประกอบการอีกด้วย

เมื่อพิจารณาถึงผู้บริโภคกลุ่มที่ 2 จากการสอบถามผู้บริโภคที่ไม่มีพื้นฐานความสนใจในการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ส่วนหนึ่งจากการที่ยังติดภาพลักษณ์

กัญชาที่ถูกจัดให้เป็นสารเสพติด และไม่มีความมั่นใจในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ซึ่งผู้ประกอบการควรตระหนักถึงประเด็นดังกล่าวและทำการตลาดที่สามารถสื่อสารได้อย่างละเอียด ชัดเจน และเข้าใจได้ง่ายเพื่อให้ผู้บริโภคเปิดใจและมีความเชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้นต่อการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา รวมถึงการให้ความรู้ด้านความแตกต่างของกัญชาแต่ละสายพันธุ์อาจช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ สิ่งที่ผู้ประกอบการอาจสามารถสื่อสารกับผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่มเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด คือ ช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลายเพื่อเพิ่มทางเลือกให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มขึ้น รวมถึงลูกค้าบางกลุ่มอาจต้องการความเป็นส่วนตัวในการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ช่องทางการขายออนไลน์หรือการส่งเดลิเวอรี่อาจช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถขยายฐานลูกค้าได้เพิ่มขึ้น รวมถึงการเพิ่มความหลากหลายของสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มได้หลายรูปแบบ อาทิ ในปัจจุบันอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามักเป็นอาหารและเครื่องดื่มทำสด เช่น ก๋วยเตี๋ยว พิซซ่า ข้าวขาหมู กาแฟ ซึ่งผู้ประกอบการอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็น เจลลี่กัญชา ผงปรุงรสกัญชา หมากฝรั่งหรือลูกอมผสมกัญชา เพื่อให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์และมีทางเลือกเพิ่มขึ้นในการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

โดยสรุป หลักการสำคัญที่จะช่วยเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดและขยายฐานลูกค้าของผู้ประกอบการในธุรกิจอาหารที่มีส่วนผสมของกัญชา คือ การสื่อสารกับผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มให้ตรงประเด็นเพื่อช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและความน่าสนใจในผลิตภัณฑ์ของตน

บทสรุป

ประเทศไทยพึงอนุญาตให้สามารถใช้ประโยชน์จากกัญชาทางการแพทย์และใช้เป็นส่วนผสมในอาหารและเครื่องดื่มได้ ซึ่งนโยบายการเปิดเสรีกัญชาดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการในไทยตื่นตัวและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของตลาดกัญชาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในธุรกิจอาหาร จากการศึกษาค้นคว้าผู้ประกอบการมีความพร้อมที่จะประกอบธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาเนื่องจากผู้บริโภคให้กระแสตอบรับ

เป็นอย่างดี ทำให้ตลาดนี้มีความพร้อมทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน อย่างไรก็ตาม ในระยะเริ่มต้นอาจเกิดปัญหาการขาดแคลนใบกัญชา และราคา กัญชาที่อาจเพิ่มขึ้นสูงมากเนื่องจากกัญชาที่สามารถใช้ได้จะต้องมาจากผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกอย่างถูกต้องตามกฎหมายและกระทำร่วมกับภาครัฐ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนับเป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายกลางและรายย่อยให้สูญเสียโอกาสในการเข้าช่วงชิงส่วนแบ่งทางการตลาดในระยะเริ่มต้นได้ อีกทั้งการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่อง

ดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาอาจทำได้ยากเนื่องจากติดปัญหาทางข้อกฎหมายหากประเทศคู่ค้ายังไม่มียุทธศาสตร์การเปิดเสรีกัญชา อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาคือการสื่อสารกับผู้บริโภคให้เข้าใจถึงประโยชน์และผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นและอาจดึงดูดผู้บริโภคกลุ่มใหม่ที่ไม่ได้มีพื้นฐานความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาให้หันมาบริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้

บรรณานุกรม

- Douglas J. Peckenpauh. (2020, 23 June). Taking a Look at Today's Cannabis Consumer. Food Engineering. <https://www.foodengineeringmag.com/articles/98969-taking-a-look-at-todays-cannabis-consumer>
- Piraprt Pareeratanasomporn and Rangsimma Srisawat. (2019). A Network Analysis of Thailand's Micro-Macro Economic [Unpublished master's thesis]. Thammasat University.
- Toakaecafe. (2564, 12 กุมภาพันธ์). โมเดลธุรกิจใหม่ร้านอาหารกัญชานำร่อง 3 ร้านดัง. <https://www.taokaecafe.com/business-news-detail.asp?t=554>
- กัญชาทางการแพทย์. (2561, 20 เมษายน). 33 ประเทศที่อนุญาตให้มีการใช้กัญชาทางการแพทย์ ประเทศไหนเสกกัญชาได้ไม่ผิดกฎหมาย. บทความการใช้กัญชาทางการแพทย์. <https://www.xn--12carlo5dc9cwbh2moabc0urg.com/2019/04/legality-of-cannabis-for-medical-and-recreational.html>
- กฎหมายยาเสพติดและบทลงโทษ. (ม.ป.ป). กฎหมายยาเสพติดและบทลงโทษ. http://www.thailaws.com/aboutthailaw/knowledge_62.htm
- ธนาคารกรุงเทพ. (2564, 6 กุมภาพันธ์). อาหารเครื่องดื่ม เทรนด์ธุรกิจดาวรุ่ง. SME Social Plan. <https://www.bangkokbanksme.com/en/food-beverage-business-trend>
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563. (2563, 14 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 290. หน้า 33-34.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 424) พ.ศ. 2564 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย. (2564, 25 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 138 ตอนพิเศษ 45. หน้า 32.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564, 14 มีนาคม). “ศูนย์วิจัยกสิกรไทย” ประเมินมูลค่าตลาดกัญชาไทยมีลุ้นแตะ 7 พันล้านบาท. <https://www.prachachat.net/finance/news-629310>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564, 18 กุมภาพันธ์). ปลดล็อกกัญชา ... ความหวังของผู้ประกอบการและ ร้านอาหารไทย. <https://mgronline.com/smes/detail/9640000016094>
- มติชนออนไลน์. (2564, 4 มีนาคม). กัญชาราคาพุ่ง ไร่สดกิโลกรัมละ 15,000 บาท ใบแห้ง 4 หมื่น ปชช.แห่หาข้อมูล-ขอปลูก. https://www.matichon.co.th/economy/news_2606832
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563, 2 มกราคม). ปี 2563 ธุรกิจร้านอาหารเผชิญกับปัจจัยท้าทายสูง และรูปแบบการแข่งขันที่เปลี่ยนไป คาดมีมูลค่า 4.37 – 4.41 แสนล้านบาท (กระแสทรรศน์ ฉบับที่ 3067). <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/z3067.aspx>

การบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

Management of Television Media in the Digital Age

กฤติเดช พุฒวัฒนาภรณ์¹

Krittheedech Putawatanaporn

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล และ 2) เพื่อศึกษาอุปสรรค อันจะนำไปสู่แนวทางการบริหารจัดการในองค์กรสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทำงานเกี่ยวกับองค์กรสื่อโทรทัศน์ดิจิทัล จำนวน 10 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลสามารถที่จะแบ่งกลุ่มของสื่อได้ดังนี้

1) สถานีโทรทัศน์ช่องหลักเดิมในระบบอะนาล็อกที่ได้รับสัมปทานธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล เช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 และโมเดิร์นไนน์ทีวี เดิม ที่มีฐานคนดูมีประสบการณ์ ความคุ้นชินกับธุรกิจ และมีเงินสนับสนุน 2) ผู้ประกอบการธุรกิจสื่ออื่นขยายธุรกิจเข้ามาดำเนินกิจการโทรทัศน์ดิจิทัล เช่น อมรินทร์ทีวี ไทยรัฐทีวี นิวทีวี 3) ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการที่เข้ามาใหม่ในธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล เป็นองค์กรที่ยังขาดประสบการณ์ ไม่มีเนื้อหารายการและบุคลากร

2. อุปสรรคการบริหารจัดการในองค์กรสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

สรุปได้ว่า คนดูเลือกชมไม่ถูกเพราะการดูจากกล่องรับสัญญาณต่าง ๆ มีการจัดเรียงช่องไว้ต่างกัน ทำให้เสียโอกาสในการหาลูกค้า โดยคนดูรุ่นเก่ายังนิยมดูรายการโทรทัศน์แบบเดิม ๆ จากเครื่องรับโทรทัศน์ในขณะที่คนดูรุ่นใหม่เปิดรับรายการเดียวกันจากสื่อใหม่ทำให้เกิดความท้าทายในการหาเนื้อหาที่เหมาะสม ซึ่งทั้งนี้ ถือเป็นความท้าทายที่ผู้บริหารของแต่ละองค์กรสื่อโทรทัศน์ต้องวางแผนบริหารจัดการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสื่อ, สื่อดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research are 1) to study changes in the digital age television media business and 2) to study obstacles. This will lead to management guidelines in television media organizations in the digital age. By using the qualitative research methodology by interviewing 10 people working related to digital television media organizations.

¹ อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok Email: ohn.nattawiro@gmail.com

*Corresponding author

The study found that

1. Changes in television media business in the digital age can be divided into groups of media as follows.

1) The existing main channel TV channels in Analog system that have been concessioned in digital television business such as Channel 3, Channel 5, Channel 7 and Modern Night TV with an experienced viewer base Familiarity with business And have money to support

2) Other media business operators expand their businesses to operate digital television businesses such as Amarin TV. Thairath TV New TV

3) Most entrepreneurs entering the digital television business Is an organization that still lacks experience There is no item content and personnel.

2. Barriers to management in television media organizations in the digital age

It can be concluded that viewers cannot choose to watch it properly because the different set-top boxes are arranged differently. Upset the opportunity to find customers Older viewers still prefer to watch traditional TV programs from the TV set, while the new generation is exposed to the same program from new media, creating a challenge to tailor content, which is a challenge for executives. Each television media organization has to find a management plan to cope with the change.

Keyword: Media Management, Digital Media

บทนำ

การสื่อสารในยุคปัจจุบันที่โลกหมุนไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อ การปรับเปลี่ยนของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และเทคโนโลยีอยู่เสมอในทุกด้าน การเตรียมพร้อมและ รับมือต่อการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้คนในสังคมต้อง ปรับตัวและติดตามให้ทันต่อสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คนในสังคมก้าวทันการ ปรับเปลี่ยนต่างๆ ได้อยู่เสมอ นั่นก็คือ การสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในรูปแบบ วิธีการหรือ พฤติกรรม การสื่อสารใดๆ ล้วนส่งผลต่อการรับรู้ เรียนรู้ การปรับตัวและก้าวตามความเปลี่ยนแปลง นั้นๆ การสื่อสารจึงเป็นหนึ่งช่องทางที่ช่วยให้คนในสังคมสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้ง การสื่อสารนั้นมีหลายรูปแบบ หลายวิธีการ ไม่ว่าจะเป็นระดับการสื่อสาร ทิศทางการ สื่อสาร การสื่อสารแบบทางการ เช่น การพูดคุยอย่างเป็นทางการ การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ การ สื่อสารแบบวงจรรายหรือแม้แต่การสื่อสารแบบอวัจนภาษา การสื่อสารเป็นการถ่ายทอด ส่งผ่าน ข้อมูล ข่าวสารจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง เพื่อให้เกิดถ่ายทอดข่าวสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล

และสร้าง ความเข้าใจระหว่างกันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยในการสื่อสารทั่วไปนั้นประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และ ผู้รับสาร

ด้วยเทคโนโลยีการส่งเสียงและภาพในระบบสัญญาณดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสูงทั้งความคมชัดของภาพและเสียง ที่มีความสมจริงอย่างมาก ทำให้องค์กรสื่อสารมวลชนใน หลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยจำเป็นต้องปรับ แนวความคิดและกระบวนการผลิตให้ทันต่อเทคโนโลยีที่ เกิดขึ้นใหม่ ดังนั้นผลิตผลของสื่อโทรทัศน์ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ สามารถสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจ มีความหลากหลาย และมี คุณภาพ รวมไปถึงการสร้าง ช่องทางการรับข้อมูลที่เข้าถึงได้ ง่ายและรวดเร็ว โดยใช้ความก้าวหน้าของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารโทรคมนาคมทำให้เกิดการผสมผสานกลมกลืน หรือการหลอมรวมกันของสื่อต่างๆ ทั้งสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรศัพท์ ภาพยนตร์ และคอมพิวเตอร์ ในการ สร้างผลผลิตสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของ ประชาชน

ดังนั้นในการบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ของผู้ประกอบ

การควรให้ความสำคัญต่อการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อสร้างสรรค์ผลิตผลให้มีคุณภาพและความหลากหลายของ เนื้อหารายการ ด้วยการนำเสนอผ่านช่องทางที่ผสมผสาน เทคโนโลยีสื่อต่าง ๆ ที่ทันสมัย ให้สามารถตอบสนองกับชีวิต สังคมสมัยใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีและสื่อสังคม (Technology and Social media) มากขึ้น ตลอดจนมี ความสอดคล้องและเหมาะสมกับการกำหนดจำนวนและ ประเภทของรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลตามที่พระราช บัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ได้กำหนดไว้ว่า “โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลจำนวน ทั้งหมด 48 ช่อง ให้แบ่งเป็นช่องรายการบริการชุมชนจำนวน 12 ช่อง ช่องรายการบริการสาธารณะจำนวน 12 ช่อง และ ช่องรายการบริการทางธุรกิจจำนวน 24 ช่อง ทั้งนี้ได้มีการแบ่งช่องรายการบริการทางธุรกิจออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ช่องรายการเด็ก เยาวชน และครอบครัวจำนวน 3 ช่อง ช่อง รายการข่าวสารและสาระจำนวน 7 ช่อง ช่องรายการทั่วไป แบบความคมชัดปกติ (Standard Definition : SD) จำนวน 7 ช่อง และช่องรายการทั่วไปแบบความคมชัดสูง (High Definition : HD) จำนวน 7 ช่อง” ซึ่งในการบริหารจัดการสื่อ โทรทัศน์ภายใต้บริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี อย่างรวดเร็วจะแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการบริหาร จัดการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานด้านสื่อ วิทยุโทรทัศน์ในยุคศตวรรษที่ 21 ต่อไป

การสื่อสารองค์กร (Organizational Communication) หมายถึง กระบวนการ ถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เสริมสร้างเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จขององค์กร ซึ่งในการ สื่อสารองค์กรอาจจะใช้กระบวนการสื่อสารหลายรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม การ สื่อสารที่ดีจะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจระหว่างกัน การสื่อสารในองค์กรเป็นสิ่งที่ช่วยส่งสารไป ยังทุกคนในองค์กรให้มีความเข้าใจในแนวนโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน เป็น การสร้างความร่วมมือและประสานสัมพันธ์กันในทุก ระดับ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจให้กับคนใน องค์กรให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน การสื่อสารภายในองค์กรยังเป็นปัจจัยที่ช่วย การสะท้อน ความคิด ความรู้สึก ความต้องการระหว่างกัน หากการสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปด้วยดี ประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่างๆ มากมาย ทั้งยังส่งผลให้การท างานในองค์กรเกิด

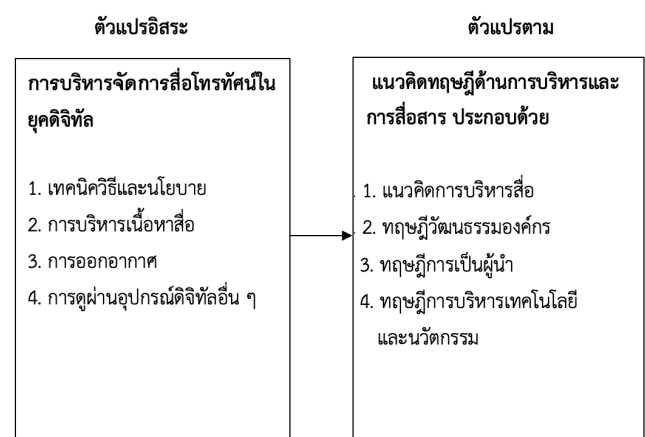
ประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายและผลสำเร็จ

จากที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความเข้าใจในปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลจึงเป็นเรื่องที่ สำคัญที่องค์กรต้องนำมาพิจารณาเพราะปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ นั้น อาจส่งผลต่อ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสารโดยรวม ในขณะที่เดียวกันความเข้าใจและทราบ ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลยังสามารถช่วยให้องค์กรสามารถหาแนวทางในการแก้ไข ปรับ พัฒนา เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลและสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวต่อไปอย่างมั่นคงได้ ทุกส่วนงานมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมีการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ รู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดจากการสื่อสารก็จะส่งผลให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาอุปสรรค อันจะนำไปสู่แนวทางการบริหารจัดการในองค์กรสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของวิทยุโทรทัศน์

วิทยุโทรทัศน์ หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดเสียงและภาพ โดยวิธีเปลี่ยนคลื่นวิทยุจากคลื่นเสียงและภาพ เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ออกสู่อากาศหรือส่งเสียงและภาพ ทางสาย

เพื่อส่งสารไปถึงมวลชนที่อยู่ในถิ่นต่าง ๆ โดยตรง เป็นการส่งสัญญาณไฟฟ้าของภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน (ภัสวลิ นิตินิเทศสุนทร, 2554)

บทบาทและหน้าที่ของวิทยุโทรทัศน์ในฐานะสื่อมวลชน
ภัสวลิ นิตินิเทศสุนทร (2546) ได้กล่าวว่า บทบาท และหน้าที่ของวิทยุโทรทัศน์ในฐานะสื่อมวลชน มีดังนี้

บทบาทของวิทยุโทรทัศน์

1. บทบาทในการเป็นภาพสะท้อนของสังคมวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์สามารถเป็นภาพ สะท้อนของสังคมได้ โดยทำหน้าที่รายงานความเป็นไปใน สังคมบนพื้นฐานของความเป็นจริง ในขณะที่ทำหน้าที่เป็น ภาพสะท้อนของสังคมนั้น วิทยุโทรทัศน์จำเป็นต้องตรวจสอบความเป็นไปในสังคมด้วยว่ามีอะไรผิดปกติ เกิดขึ้นหรือไม่ หากมีก็ต้องรายงานให้สังคมได้รับรู้อย่างทัน ท่วงทีเช่นกัน

2. บทบาทในการเป็นตัวแทนของคนทุก ๆ กลุ่มใน สังคมสังคมวิทยุโทรทัศน์ต้องสามารถสะท้อนความคิดเห็น ที่แตกต่างกัน ของคน หรือกลุ่มคนในสังคมโดยมีการนำเสนอ ข่าวสาร เรื่องราวหรือประเด็นปัญหาต่าง ๆ บนพื้นฐานของ ความสำคัญที่เท่าเทียมกัน แทนที่จะนำเสนอแต่เฉพาะ ข่าวสาร เรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เป็น “กระแสหลัก” แต่เพียง อย่างเดียว

3. บทบาทในการสร้างสาธารณสมบัติ คำว่า “สาธารณสมบัติ” หมายถึง ความคิดเห็นและ ทศนคติของกลุ่มสาธารณสมบัติที่มีต่อประเด็นหนึ่งที่เกิดขึ้น ในสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง การสร้างสาธารณสมบัติจึง เป็นการสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มคนในสังคม วิทยุโทรทัศน์สามารถสร้างสาธารณสมบัติได้โดยการหยิบยก ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาพูดถึง และเปิดโอกาสให้ สาธารณชนได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหานั้นอย่างเท่าเทียมกัน

หน้าที่ของวิทยุโทรทัศน์

1. หน้าที่ของวิทยุโทรทัศน์ในการให้ข่าวสาร

1.1 คุณลักษณะของวิทยุโทรทัศน์ในการให้ข่าวสารมีดังนี้

1) ความฉับไวในการเสนอข่าวสาร เป็นความ จำเป็นเนื่องจากจะทำให้ผู้รับสารสามารถรับรู้ข่าวสารได้ อย่างรวดเร็ว หากข่าวสารนั้นเป็นข่าวสารที่ต้องการการ แก้ไขจะทำให้ผู้รับสารสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้อย่าง ทันท่วงที เช่น การแจ้งข่าว ภัยอันตราย หรือข่าวสารในยาม ที่บ้านเมืองอยู่ระหว่าง

การจลาจล การแจ้งข่าวสารอย่างทัน ท่วงทีจะช่วยให้คนรับรู้เหตุการณ์และปฏิบัติตามคำสั่งหรือ คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ได้อย่างทันท่วงที

2) ความน่าเชื่อถือในการเสนอข่าวสารทาง วิทยุโทรทัศน์เกิดจากความรู้สึก เหมือนได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ ได้สัมผัสเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากภาพข่าว ซึ่งผู้รายงานข่าวมีผล ต่อความน่าเชื่อถือของข่าว โดยการใช้น้ำเสียง ภาษา การ แต่งกาย กิริยาท่าทาง เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหา ของข่าว

3) การเข้าถึงผู้รับสาร การเข้าถึงผู้รับสาร จึงไม่ใช่ปัญหาของวิทยุโทรทัศน์อีกต่อไป เนื่องจากปัจจุบัน ประชาชนแทบทุกครัวเรือนมีสื่อวิทยุโทรทัศน์ไว้ในครอบครอง

1.2 หน้าที่ของวิทยุโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการ เสนอข่าวสาร

1) การสอดส่องตรวจสอบตรา สื่อมวลชนมีหน้าที่ จับตาดูความเปลี่ยนแปลง หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ ต่าง ๆ ในสังคม เพื่อดูแลสังคมให้อยู่ในระเบียบและแนว ปฏิบัติที่ถูกต้อง

2) การกลั่นกรองข่าวสาร ข่าวสารที่เราได้ รับทางวิทยุโทรทัศน์นั้นไม่ใช่เนื้อหาข่าวทั้งหมด แต่เป็นแค่ส่วน หนึ่งซึ่งได้รับการเลือกสรรมาแล้วจากบรรณาธิการข่าว หรือ หัวหน้าข่าวและนักข่าวว่าข่าวใดเป็นข่าวที่มีความเหมาะสม ที่จะนำเสนอและเสนอในลักษณะใดแก่มวลชนและเสนอ ในลักษณะใด การกลั่นกรองข่าวสารจากสื่อมวลชนนี้ ทำให้ สื่อมวลชนถูกมองว่าเป็นนายทวารข่าวสาร (Gate keeper) ที่ควบคุมประตูทางออกของข่าวสารก่อนเดินทางผ่านสื่อไป สู่มวลชน ดังนั้นหน้าที่ในการให้ข่าวสารของสื่อวิทยุโทรทัศน์ จึงเป็นหน้าที่หลักซึ่งมีความสำคัญมาก ดังนั้นต้องกระทำ ด้วยความระมัดระวัง เที่ยงตรง และนำเสนอด้วยความเป็น กลาง ไม่บิดเบือนหรือลดความน่าเชื่อถือของข่าวด้วยการ ทำให้เนื้อหาของข่าวมีลักษณะของความเป็นเรื่องบันเทิง หรือนาฏกรรมมากเกินไป

2. หน้าที่ของวิทยุโทรทัศน์ในการแสดงความคิดเห็น

2.1 การให้ความคิดเห็น ประเภทของรายการในการให้ความคิดเห็น ได้แก่ รายการวิจารณ์ รายการวิเคราะห์สถานการณ์และประเด็นปัญหาต่าง ๆ รายการที่ให้ความคิด เห็นนี้เป็นรายการที่มีการแสดงความคิดเห็นของผู้ดำเนิน รายการ และผู้ร่วมรายการ ทำให้สาระที่ผู้ฟัง ผู้ชมได้รับอย่าง แท้จริงไม่ใช่เฉพาะเนื้อหาของข่าว แต่เป็นความคิดเห็นที่มี การนำเสนอในรายการนั้น

2.2 การเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น สื่อมวลชน ยังเปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมได้แสดงความคิดเห็นผ่าน สื่อมวลชน เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เสนอข้อมูลและหาวิธีแก้ไข ปัญหาพร้อมกันต่อไป โดยเฉพาะปัญหาสังคม เวทีแสดงความคิดเห็นมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1) เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งสามารถทำได้โดยการเชิญมา แสดงความคิดเห็นในรายการหรือการสัมภาษณ์

2) เป็นช่องทางในการร้องทุกข์ของประชาชน ซึ่งมักจัดทำในลักษณะของรายการขนาดสั้น ที่ให้ผู้เดือดร้อน เป็นผู้เสนอเรื่องราวด้วยตนเองทั้งภาพและเสียง เพื่อให้ ปัญหาเหล่านั้นเป็นปัญหาของชาวบ้านจริง ๆ ซึ่งมีหลายครั้ง ที่ปัญหาเหล่านั้นได้รับการแก้ไขและสนองตอบจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

3) เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็น บางครั้งสื่อมวลชนไม่ได้ถามประชาชนโดยตรงว่ามี ความคิดเห็นต่อเรื่องหนึ่งเรื่องใดอย่างไร แต่การแสดงความคิดเห็นประเด็นคำถามในรายการสามารถเป็นตัว กระตุ้นให้สังคมมีปฏิกิริยาต่อเรื่องนั้นได้ เช่น การที่รายการ วิเคราะห์ข่าวหยิบยกประเด็นทางการเมืองขึ้นมากลึง อภิปราย อาจมีผลต่อผู้รับสาร และสร้างความเป็นสาธารณะ โดยทำให้กลุ่มคนที่เปิดรับสารในเรื่องเดียวกันมีความสนใจ ร่วมกัน และมีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อประเด็นดังกล่าว

แนวคิดการบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ในศตวรรษที่ 21

เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัลมีการแข่งขัน ที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องมีการลงทุนอย่างมากเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้ แก่องค์กรของตน โดยเฉพาะในเรื่องของเนื้อหาที่ยังคงเป็น ปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของการแข่งขัน ซึ่ง รูปแบบในการแข่งขันในธุรกิจสื่อโทรทัศน์นั้น ผู้ประกอบ การต้องวางตำแหน่งและทิศทางของช่องรายการให้ชัดเจน โดยต้องมีการปรับผังรายการ เพื่อเพิ่มสัดส่วนรายการที่เป็น ที่นิยม ตลอดจนพัฒนาและนำเสนอเนื้อหาใหม่ด้วยการ ผลิตและคัดสรรเนื้อหารายการที่ดีมีคุณภาพ หรือรวมกลุ่ม พันธมิตรในการผลิตและซื้อเนื้อหา โดยเฉพาะผู้ประกอบการ รายใหม่ที่ยังอ่อนแอต้องริหาแนวทางที่ชัดเจน โดยหากกลุ่ม ผู้ชมเฉพาะสำหรับช่องตัวเองเพื่อสร้างฐานผู้ชม เช่น การใช้กลยุทธ์ในการทำให้เกิดช่องทางธุรกิจต่อยอดจากเดิมในรูปแบบการรับชมหลายหน้าจอ การใช้โซเชียลมีเดียในการสร้าง การมีส่วนร่วม การผลิตเนื้อหาที่หลากหลายน่าสนใจ

และ ต้องมีการผลิตเพื่อเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นช่องทางเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง (ศุทธนุช ผาสุก และคณะ, 2559)

แนวคิดการบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ของกิจการโทรทัศน์ ที่เน้นในเรื่องของการตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจแพร่กระจายข่าวสาร ที่ ต้องการเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคคือ การเข้าถึงเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ทุกประเภทด้วยความรวดเร็วไม่ว่าจะ อยู่ในสถานที่ใดก็ตาม นั้นหมายความว่าพวกเขาเหล่านั้น สามารถติดตามและบริโภคเนื้อหาจากสื่อโทรทัศน์ในหลาย ช่องทางด้วยอุปกรณ์หลากหลายชนิด เช่น เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ตโฟน หรือ อุปกรณ์พกพาประเภทแท็บเล็ต ซึ่งอุปกรณ์แต่ละชนิดมีการ เชื่อมต่อผ่านเครือข่ายที่แตกต่างกัน เช่น ผ่านสายเคเบิล สายโทรศัพท์ เครือข่ายไร้สายทั้งในระบบ WiFi 3G และ 4G ซึ่ง นอกจากสื่อโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันจะมีจำนวนช่องรายการ และเครื่องมือรับสื่อที่หลากหลายแล้ว ผู้ให้บริการสื่อยัง จำเป็นต้องแข่งขันกันในเรื่องแหล่งของเนื้อหาทางเลือกอื่น ๆ ประเภทโซเชียลเน็ตเวิร์ค เช่น จากเฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) และไลน์ (Line) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งาน สามารถผลิตเนื้อหาได้เองด้วยทางเลือกที่แปรเปลี่ยนตาม ความคาดหวัง มีคุณภาพ ความแม่นยำ และความน่าเชื่อถือ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นความท้าทายของผู้ใช้ที่เปิดโอกาส ให้สามารถเป็นผู้รายงานข่าวหรือสร้างสรรค์เนื้อหาด้วย เทคโนโลยีใกล้ตัวของตนเองได้ (ธาม สถาปนศิริ, 2557)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล (Individual Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview) จากแบบสัมภาษณ์ผู้ทำงานเกี่ยวกับองค์กรสื่อโทรทัศน์ดิจิทัล จำนวน 10 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามที่สร้างขึ้น

ผลการศึกษา

1. ความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลสามารถที่จะแบ่งกลุ่มของสื่อได้ดังนี้

1) สถานีโทรทัศน์ช่องหลักเดิมในระบบอะแนลล็อกที่ได้รับความนิยมสูงสุดของธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล เช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 และโมเดิร์นไนน์ทีวี เดิม ที่มีฐานคนดูมีประสบการณ์ความคุ้นชินกับธุรกิจ และมีเงินสนับสนุน

2) ผู้ประกอบการธุรกิจสื่ออื่นขยายธุรกิจเข้ามาดำเนินกิจการโทรทัศน์ดิจิทัล เช่น อมรินทร์ทีวี ไทยรัฐทีวี นิวทีวี

3) ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการที่เข้ามาใหม่ในธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล เป็นองค์กรที่ยังขาดประสบการณ์ไม่มีเนื้อหารายการและบุคลากร

2. อุปสรรคบริหารจัดการในองค์กรสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

สรุปได้ว่า คนดูเลือกชมไม่ถูกเพราะการดูจากกล่องรับสัญญาณต่าง ๆ มีการจัดเรียงช่องไว้ต่างกัน ทำให้เสียโอกาสในการหาถูกค่า โดยคนดูรุ่นเก่ายังนิยมดูรายการโทรทัศน์แบบเดิม ๆ จากเครื่องรับโทรทัศน์ในขณะที่คนดูรุ่นใหม่เปิดรับรายการเดียวกันจากสื่อใหม่ทำให้เกิดความท้าทายในการทำเนื้อหาให้เหมาะสม ซึ่งทั้งนี้ ถือเป็นความท้าทายที่ผู้บริหารของแต่ละองค์กรสื่อโทรทัศน์ต้องวางแผนจัดการบริหารเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

การบริหารจัดการองค์กรสื่อมีความซับซ้อนและมีรายละเอียดที่แตกต่างจากการบริหารองค์กรอื่นทั่วไป เพราะการบริหารจัดการสื่อต้องอาศัยความรู้ไม่เพียงเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการหรือด้านการเงิน แต่ต้องมีความรู้ในเรื่องข้อกำหนดสื่อสารมวลชน การผลิตรายการ และนโยบายการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ อุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์เป็นธุรกิจที่ผสมระหว่างเทคโนโลยี การค้าและงานศิลปะ เข้าไว้ด้วยกัน การบริหารจัดการสื่อจึงเป็นศาสตร์และศิลปะในการบริหารจัดการที่มีลักษณะเฉพาะตัว แตกต่างจากการบริหารจัดการองค์กรอื่นต้องมีทักษะและความรู้ชำนาญทั้งด้านการบริหารจัดการ เทคโนโลยี ศิลปะ และทักษะการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงาน

วิจัยของ Deuze (2011) ได้กล่าวไว้ถึงปัญหาของการบริการจัดการสื่อไว้ว่า การบริหารจัดการสื่อเป็นเรื่องที่ยังขาดการศึกษาวิจัย (Underexplored) อันส่งผลให้ขาดการพัฒนาองค์ความรู้ด้านแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการสื่อ (Undertheorised) ขาดการพัฒนาความรู้ในการบริหารจัดการสื่อเพื่อการประสานและบูรณาการกันในระดับวิชาการและวิชาชีพ โครงการวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นความพยายามในการนำเอาประสบการณ์ของนักวิชาชีพผู้บริหารสื่อมาบูรณาการเข้ากับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบริการจัดการสื่อ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสื่อที่ไม่ใช่มีแต่เพียงมิติด้านการบริหารจัดการ แต่ยังมีมิติด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะที่สำคัญขององค์กรสื่อที่ต้องให้ความสนใจทั้งในมุมมองวิชาการและภาคปฏิบัติด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งจะช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรมีแนวทางในการทำงานอย่างชัดเจน
2. การปิดช่องว่างทางเทคโนโลยีระหว่างคนรุ่นเก่าและใหม่เป็นเรื่องเร่งด่วนในการจัดการบริหารองค์กรสื่อโทรทัศน์ยุคดิจิทัล โดยการจัดอบรมความรู้และทักษะเชิงเทคโนโลยีให้กับบุคลากรให้สามารถเข้าถึง และสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี
3. ผู้บริหารองค์กรควรมีการวางแผนและกลยุทธ์การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นดิจิทัล

ข้อเสนอแนะในวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการแยกศึกษาการบริหารจัดการขององค์กรสื่อโทรทัศน์ในกลุ่มบันเทิงและกลุ่มข่าว
2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มผู้ปฏิบัติการ โดยเน้นศึกษาเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและทักษะนักวิชาชีพสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

บรรณานุกรม

- ฐิตินัน บ.คอมมอน. (2559). การบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลหลอมรวม. กรุงเทพฯ : วารสารสุทธิปริทัศน์ ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชาม เชื้อสถาปนศิริ. (2557). สื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล เรื่อง 7Cs ความท้าทายคนโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล !. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- ภาสกร เรืองรองและคณะ. (2557). โทรทัศน์ดิจิทัล. วารสารเทคโนโลยีการศึกษาและมีเดียคอนเวอร์เจนซ์. 1(1) : 19-38.
- ภัสวาลี นิตินทรสุนทร. (2554). เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.
- วีระ สุภะ และปณิตา วรณพิรุณ.(2556). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารจัดการสถานีวิทยุโทรทัศน์ ยุคดิจิทัล : กรณีศึกษาสถานีโทรทัศน์พระพุทธศาสนาผ่านดาวเทียมช่อง DCM. วารพัฒนาเทคนิคศึกษา.ปีที่ 25 ฉบับที่ 85 (ม.ค - มี.ค-2556) หน้า 23-30.
- สันทัต ทองรินทร์. (2553). การจ้ดรายการข่าว. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจ้ดรายการโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศุทธนุช ผาสุก และคณะ, (2559). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม : ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร และอิทธิศักดิ์ พลอยศิริชล. (2551). โครงการหลักและแนวทางการบริหารการสื่อสาร: มิติทั้งสาม ในด้านการ สื่อสารเพื่อการจัดการการจัดการทางการสื่อสาร และการบริหารงานสื่อสารมวลชน ระยะเวลาที่ 3 การบริหาร งานสื่อวิทยุ โทรทัศน์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์พริ้นติ้ง.
- เอกวิทย์ มณีธร. (2552). ระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนของไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ม.ที.เพรส.

การเลือกใช้สื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา Choosing to use online media to reach consumers in the cannabis-infused food and beverage business

กฤษคุณ ภาณิตญาณกร¹ จเร เกื่อนพวงแก้ว²

Kritchakhun bhanityanakorn, Jaray Thuenphuangkaew

บทคัดย่อ

งานศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเลือกใช้สื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา โดยทำการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ด้วยการสุ่มตัวอย่างตามสะดวกทั้งสิ้นจำนวน 400 ตัวอย่าง และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Square Test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($\alpha=0.05$) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ขณะที่ การรับสื่อออนไลน์ผ่านช่องทางที่แตกต่างกันและรูปแบบของสื่อที่แตกต่างกันในการทำการตลาดออนไลน์ไม่มีผลต่อความสนใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

คำสำคัญ: กัญชา, ธุรกิจอาหารผสมกัญชา, การสื่อสารออนไลน์

Abstract

This research aims to examine the online approach to reach consumers in cannabis food and drink business. The study collects 400 observations randomly through online questionnaire and using descriptive and inferential statistics in order to analyze data. The result shows that the different in demography factors affect to interesting of consumer in buying behavior for cannabis foods and drink. Meanwhile the different in online channel and online marketing media format cannot change the consumers attitude in cannabis foods and drinks.

Keywords: Cannabis, Cannabis Food, Online Communication Method

¹ นักวิชาการอิสระ

Independent scholar, E-mail: Kritchakhun.bh@gmail.com *Corresponding author

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Mass Communication Department, Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University.

ที่มาและความสำคัญ

ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มนับเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และมีความเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการทั้งรายเล็กและใหญ่ในหลายสาขาการผลิต โดยศูนย์วิจัยกสิกร (2563) กล่าวว่า ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มของไทยมีมูลค่าหมุนเวียนต่อตลาดในประเทศไม่ต่ำกว่า 400,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 4.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้นในภาคบริการของไทย (Gross Domestic Products in Service Sector) และคาดว่ามูลค่าตลาดของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในปี 2563 จะอยู่ที่ 437,000 – 441,000 ล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 1.4-2.4 จากปี 2562 อีกทั้งงานศึกษาของ Pirapat and Rangsim (2019) พบว่า ธุรกิจร้านอาหาร เครื่องดื่ม และโรงแรมที่พัก เป็นสาขาการผลิตที่มีความเชื่อมโยงกับสาขาการผลิตอื่น ๆ ของประเทศไทยมากที่สุด จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับธุรกิจร้านอาหาร เครื่องดื่ม และโรงแรมที่พัก ทั้งเชิงบวกและเชิงลบจะส่งผลกระทบต่อสาขาการผลิตอื่น ๆ ของประเทศได้มากที่สุดผ่านความเชื่อมโยงที่มีระหว่างกันของสาขาการผลิตต่าง ๆ

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และพลวัตที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่ประชากรไทยสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้เพิ่มขึ้น จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเปิดเผยว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต 47.5 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งขยายตัวมากกว่าร้อยละ 150 ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยปี 2562 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที เพิ่มขึ้น 17 นาทีจากปี 2561 โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นกิจกรรมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงการเติบโตของกิจกรรมออนไลน์ พบว่า กิจกรรมการสั่งอาหารได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นหรือขยายตัวร้อยละ 15.1 จากปี 2561

การเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มของผู้บริโภคเปลี่ยนไป กล่าวคือ ในอดีตการโฆษณาเป็นวิธีการตลาดที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการเข้าถึงผู้บริโภค แต่ในปัจจุบันผู้บริโภคจะเป็นฝ่ายเข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่ต้องการโดยการค้นหาข้อมูลของ

สินค้าและบริการที่สนใจผ่านทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงการที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลมากขึ้นในปัจจุบันทำให้การโฆษณาในรูปแบบดั้งเดิมที่อาจมีการโฆษณาเกินจริงแฝงอยู่ด้วยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคลดลง (ถนอมพงษ์ พานิช และ ศิริพงษ์ เจริญสุข, 2557) ทั้งนี้ การที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันทำให้เนื้อหาที่ถูกแสดงบน Social Media ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ คำบรรยาย บทความหรือข้อความที่แสดงความคิดเห็นได้รับความสนใจและถูกส่งต่อได้อย่างรวดเร็ว จึงอาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในปัจจุบัน

การโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคจึงเป็นวิธีการตลาดที่ได้รับความนิยมมากดังที่เราพบเห็นอย่างแพร่หลาย อาทิ การโฆษณาผ่าน Facebook การโฆษณาค้นคลิปวิดีโอใน Youtube รวมถึงการรีวิวสินค้าและบริการประเภทต่าง ๆ ผ่าน Social Media ของผู้มีชื่อเสียง โดยงานศึกษาของบุญยาพร วุฒิธรรมคุณ (2560) ชี้ให้เห็นว่าความพึงพอใจจากการรับรู้ข้อมูลการรีวิวร้านอาหารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีค่าเฉลี่ยในระดับสำคัญมากต่อการเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อีกทั้งงานศึกษาของทรงศักดิ์ ศรีสวย (2560) พบว่า อิทธิพลของสื่อโฆษณาร้านอาหารในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อกระบวนการตอบสนองของผู้บริโภคมากที่สุด คือ การแนะนำร้านอาหารจากเพื่อนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์อันมีลักษณะเหมือนการบอกแบบปากต่อปาก ซึ่งช่วยสร้างความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ โดย Facebook เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีคนใช้งานมากที่สุด และการจัดตั้งกลุ่ม หรือ Facebook Page ของร้านอาหารและเครื่องดื่มจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้เพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในธุรกิจอาหารเฉพาะกลุ่ม เช่น เบเกอรี่ พบว่าลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ที่แตกต่างกันจะมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ที่แตกต่างกัน โดย Facebook เป็นช่องทางที่ผู้บริโภคเลือกใช้มากที่สุด และการโฆษณาผ่านช่องทางออนไลน์มีผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกบริโภคเบเกอรี่ในอนาคตมากกว่าในปัจจุบัน (อุไรรัตน์ มากไมตรี, 2559) และงานศึกษาของวิภาพรรณ จินดาโชติ

(2559) ที่ต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในธุรกิจอาหารเสริมและผลิตภัณฑ์เสริมความงาม พบว่า การซื้อขายหรือโฆษณาผ่านสื่อสังคมทางออนไลน์ควรมีการระบุข้อมูลของสินค้าโดยละเอียด ค่าธรรมเนียมในการใช้บริการไม่สูง ผู้ประกอบการมีความน่าเชื่อถือ โดยมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยต่อสินค้าและบริการที่ทำการซื้อขายเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคคำนึงถึงมากที่สุดในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

แม้ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มจะเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย แต่ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ประกอบกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้ประกอบการเผชิญกับความท้าทายในการทำธุรกิจเพิ่มขึ้น โดยผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มหลายรายต้องปิดกิจการเนื่องจากได้รับผลกระทบจากมาตรการปิดเมือง (Lock-down) และการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จากการระบาดในระลอกแรกแต่ก็ยังมีผู้ประกอบการอีกจำนวนหนึ่งที่สามารถประคองธุรกิจให้อยู่รอดได้แต่ก็มีต้นทุนเพิ่มขึ้นมาก โดยผู้ประกอบการต่างสรรหาวิธีที่จะสร้างความแปลกใหม่และความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อช่วยเพิ่มยอดขายให้กับกิจการ หนึ่งในวิธีการที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน คือ การใช้กัญชาเป็นส่วนผสมในอาหารและเครื่องดื่ม เนื่องจากประเทศไทยเพิ่งมีการปลดล็อกส่วนประกอบของกัญชาบางส่วนออกจากการเป็นสารเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ทำให้กระแสการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชากำลังเป็นที่สนใจของทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการธุรกิจ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงการใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึงผู้บริโภคในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชา เพื่อนำมาพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจที่ใช้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคที่สื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงการใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึงผู้บริโภคในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชา

นิยามศัพท์

การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง การทำการตลาดออนไลน์โดยอาศัยสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ได้แก่ Facebook, Twitter และเมื่อมีสถานที่ใดที่มีคนมารวมตัวกันย่อมเป็นเป้าหมายให้ธุรกิจต่าง ๆ เข้าถึงเพื่อทำการตลาด (ทรงศักดิ์ ศรีสวย, 2560)

การโฆษณา หมายถึง การให้ข้อมูล ข่าวสาร เป็นการสื่อสารจูงใจผ่านสื่อโฆษณาประเภทต่าง ๆ เพื่อจูงใจหรือโน้มน้าวใจให้กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายมีพฤติกรรมคล้อยตามเนื้อหาสาระที่โฆษณา อันเอื้ออำนวยให้มีการซื้อหรือใช้สินค้าและบริการ ตลอดจนชักนำให้ปฏิบัติตามแนวความคิดต่าง ๆ ทั้งนี้ ขอให้ผู้โฆษณาหรือผู้อุปถัมภ์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสื่อสารนั้น ๆ (สุปรیتی สุวรรณบุรณ์, 2559)

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกัน ในเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วม (Collaborative) อย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง (User-Generate Content: UGC) ในรูปของข้อมูลภาพและเสียง (เทวนาถ โสสองชั้น, 2557)

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก (ทรงศักดิ์ ศรีสวย, 2560)

ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา หมายถึง อาหาร ขนม และเครื่องดื่มทุกประเภทที่มีส่วนผสมของกัญชาตามที่กำหนด กล่าวคือ กัญชาที่จะสามารถนำมาผสมลงในอาหารและเครื่องดื่มจะต้องมาจากผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกอย่างถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น โดยส่วนของกัญชาและกัญชงที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ได้โดยไม่จัดเป็นสารเสพติดตามราชกิจจานุเบกษา (15 ธ.ค. 63) มีรายละเอียด ดังนี้ 1.ใบที่ไม่ติดกับช่อดอก เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่ง ก้าน ราก 2. เมล็ดกัญชง น้ำมัน สารสกัดจากเมล็ดกัญชง 3. สารสกัดที่มีสาร Cannabidiol (CBD) เป็นส่วนประกอบและต้องมีสาร Tetrahydrocannabinol (THC) ไม่เกิน 0.2% โดยน้ำหนัก และ 4. กากที่เหลือจากการสกัดกัญชาซึ่งต้องมี THC ไม่เกิน 0.2% โดยน้ำหนัก

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรศาสตร์ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นคนไทย
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยเลือกทำการศึกษาผู้ใช้บริการในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในประเทศไทย ปัจจุบัน ได้แก่ Facebook, Instagram, Line, Youtube, Tiktok และ Website

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีกระบวนการในการตอบสนองที่แตกต่างกันต่อการทำการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา
2. การรับสื่อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดด้านประชากรศาสตร์

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการอ้างอิงจากงานศึกษาของ อูไรรัตน์ มากไมตรี (2559) ถึงแนวคิดในด้านประชากรศาสตร์ โดยมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

Malvin E. (1970) กล่าวว่า ผู้รับสารแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่ต่างกันออกไป สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามคุณสมบัติที่มองเห็นได้จากภายนอก ทำให้ความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงกันของผู้รับสารเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้รับสารมีพฤติกรรมที่แตกต่างหรือสอดคล้องกัน ดังนั้น หากต้องการวิเคราะห์ผู้รับสารที่เป็นมวลชนกลุ่มใหญ่ จึงควรทำการจำแนกลักษณะทางประชากรศาสตร์ เพื่อนำมาศึกษาหาความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค โดยตัวแปรด้านลักษณะประชากรที่นิยมนำมาศึกษา คือ

- 1) เพศ (Sex) Wiio, Goldhaber, and Yates (1980) กล่าวว่า เพศเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความคิด ทักษะ และค่านิยมในแต่ละบุคคล เนื่องจากบทบาทของเพศชายและเพศหญิง ถูกสังคมและวัฒนธรรมกำหนดให้

มีหน้าที่และวิธีการปฏิบัติตนที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน

- 2) อายุ (Age) พฤติกรรมการตอบสนองต่อการติดต่อสื่อสารจะแตกต่างกันออกไปในบุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน อีกทั้งบุคคลเดิมเมื่อมีอายุมากขึ้นก็มักจะมี การตอบสนองกับการติดต่อสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกาญจนา แก้วเทพ (2541) กล่าวว่า ปริมาณและรูปแบบการใช้สื่อจะสัมพันธ์กับช่วงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากในแต่ละช่วงชีวิตนั้นคนเราจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถานที่ที่แตกต่างกันออกไป รวมทั้งรูปแบบการใช้เวลาในแต่ละช่วงอายุก็เปลี่ยนไปเช่นกัน

- 3) การศึกษา (Education) จีรพรรณ ฌรณรงค์วิทยากร (2540) กล่าวว่า การศึกษาเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับตัวแปรที่เกี่ยวกับการรับสารและการใช้สื่อ ซึ่งนักวิชาการด้านการสื่อสารพบว่าโดยทั่วไปนั้นบุคคลที่มีการศึกษาสูงจะเป็นผู้รับสารที่ดีเนื่องจากมีความรู้หลากหลายในแขนงต่างๆ และสามารถทำความเข้าใจสารได้ดี ส่งผลให้ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะเลือกใช้สื่อที่หลากหลายมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ

- 4) ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Status) ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2534) กล่าวว่า ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสามารถจำแนกได้จาก รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ภูมิหลังของครอบครัว เป็นต้น โดยผู้ที่ฐานะดีมีโอกาสในการเลือกใช้สื่อที่หลากหลายและเข้าถึงสื่อได้บ่อยครั้งกว่าผู้ที่มีฐานะไม่ดี อีกทั้งผู้ที่มีรายได้สูงมักมีการศึกษาในระดับสูงและมีหน้าที่การงานที่ดี ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ การเปิดรับสื่อจึงจำเป็นสำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้มากกว่ากลุ่มอื่น

2.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการอ้างอิงจากงานศึกษาของจุฬารัตน์ เณรศิริ (2554) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคไว้ ดังนี้

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหาให้ได้มาและการใช้สินค้าและบริการ ทั้งนี้ หมายรวมถึงกระบวนการตัดสินใจที่มีอยู่ก่อนแล้ว และมีส่วนในการกำหนดให้มีการกระทำดังกล่าว โดยธงชัย สันติวงศ์ (2537) กล่าวว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุทั้งปวงที่มีอิทธิพลทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ โดยการเข้าใจถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่มีผลในการจูงใจหรือกำกับการตัดสินใจ

ใจซื้อของผู้บริโภคจะทำให้เกิดการตลาดสามารถตอบสนองต่อผู้
บริโภคได้สำเร็จ ผ่านการชักนำหว่านล้อมให้ลูกค้าซื้อสินค้าและ
มีความจงรักภักดีที่จะซื้อสินค้าซ้ำต่อไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้ ศิริ
วรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2539) ระบุว่า รูปแบบพฤติกรรมของ
ผู้ซื้อ (Consumer Behavior Model) เป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจ
ที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โดยมีจุดเริ่มต้นจากการกระ
ตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นที่ผ่านเข้ามา
ในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ผลิตหรือ
ผู้ขายไม่สามารถคาดคะเนได้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับ
อิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้ซื้อ แล้วจะมีการตอบสนองของ
ผู้ซื้อ (Buyer's Response) หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's
Purchase Decision) หรือเรียกโมเดลนี้ว่า S-R Theory ซึ่ง
ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ สิ่งกระตุ้น ความรู้สึกนึกคิด
ของผู้ซื้อ และการตอบสนองของผู้ซื้อ

2.1 สิ่งกระตุ้น (Stimulus) อาจเกิดขึ้นเองจากภายใน
ร่างกาย (Inside Stimulus) และสิ่งกระตุ้นจากภายนอก (Out-
side Stimulus) สิ่งกระตุ้นถือเป็นมูลเหตุจูงใจให้เกิดการซื้อสินค้า
(Buying Motive) ซึ่งนักการตลาดควรให้ความสนใจและจัดสิ่ง
กระตุ้นภายนอกเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้
สิ่งกระตุ้นภายนอกประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (2.1.1) สิ่งกระตุ้น
ทางการตลาด (Marketing Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นที่นักการ
ตลาดสามารถควบคุมและต้องจัดให้มีขึ้น ประกอบไปด้วย สิ่ง
กระตุ้นด้านผลิตภัณฑ์ (Product) สิ่งกระตุ้นด้านราคา (Price)
สิ่งกระตุ้นด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และสิ่งกระตุ้น
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) (2.1.2) สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ
(Other Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคที่อยู่
เหนือการควบคุมของนักการตลาด ได้แก่ สิ่งกระตุ้นทางเศรษฐกิจ
(Economic) สิ่งกระตุ้นทางเทคโนโลยี (Technological) สิ่ง
กระตุ้นทางกฎหมายและการเมือง (Law's Black Political) และ
สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Cultural)

2.2 ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's Black Box)
เปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าไม่สามารถ
ทราบได้ ทำให้ต้องพยายามค้นหาและทำความเข้าใจถึงความรู้สึก
นึกคิดของผู้ซื้อหรือผู้บริโภค ทั้งนี้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อได้รับ
อิทธิพลจาก (2.2.1) ลักษณะของผู้ซื้อ (Buyer Characteristic)
ซึ่งถูกกำหนดจากปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัย
ส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยา และ

(2.2.2) กระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer Decision
Process) ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความต้องการ การค้นหาข้อมูล
เพื่อสนองความต้องการ การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ
และความรู้สึกหลังการซื้อ

2.3 การตอบสนองของผู้ซื้อ (Buyer's Response)
หรือการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคจะมีการตัดสินใจ
ตามการเลือกผลิตภัณฑ์ (Product Choice) การเลือกตราสินค้า
(Brand Choice) การเลือกผู้ขาย (Dealer Choice) การเลือก
เวลาในการซื้อ (Purchasing Timing) และการเลือกปริมาณการ
ซื้อ (Purchasing Amount)

3. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ และการตลาด ผ่านช่องทางออนไลน์

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการอ้างอิงจากงานศึกษาของบุญ
ยาพร วุฒิศรรมคุณ (2559) ถึงแนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์
และการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ ดังนี้

3.1 ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Net-
work) ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้บัญญัติคำว่า "Social Me-
dia" ไว้ว่า "สื่อสังคม" หมายถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลาง
ที่ใ้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง
ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ สื่อเหล่านี้เป็นของบริษัทต่าง ๆ ที่ให้บริการ
ผ่านเว็บไซต์ของตน กติกา สายเสณีย์ (2550) ได้ให้ความหมายของ
สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คือ การที่ผู้คนสามารถทำความ
รู้จักและเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์ (2554) ได้ให้ความหมายของสื่อ
สังคมออนไลน์ (Social Media) ไว้ว่า สื่อที่ผู้สื่อสารแบ่งปันสาร
ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์โดย
สามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วย
กันเอง เอลิซาเบธ (Elizabeth, 2012 อ้างใน อรรวรรณ วงศ์แก้ว
โพธิ์ทอง, 2553) ได้ให้ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ (Social
Media) หมายถึง สื่อดิจิทัล หรือ Software ที่ทำงานอยู่บนพื้น
ฐานของระบบเว็บ หรือเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตที่เป็นเครื่องมือใน
การปฏิบัติการทางสังคม ซึ่งมีผู้สื่อสารจัดทำขึ้น โดยที่ผู้เขียนจัด
ทำขึ้นเองหรือพบเจอสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราว เหตุการณ์
บทความประสบการณ์ รูปภาพ วิดีโอ และเพลง แล้วนำมาแบ่ง
ปันเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ และพูดคุยให้ผู้ใช้ใน
โลกออนไลน์ในเครือข่ายของตนได้รับรู้ ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพ
เคลื่อนไหว เสียง กับคนที่อยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างรวดเร็ว มี

ประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คือการติดต่อสื่อสารกันในช่องทางออนไลน์ของกลุ่มบุคคล โดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นตัวกลางในการสื่อสาร ทำให้ผู้คนสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์ และความรู้ร่วมกันได้ โดยมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย อาทิ Facebook, Instagram, Twitter, Youtube

3.2 แนวคิดการสื่อสารการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ (Online Marketing) การตลาดออนไลน์ได้รับความนิยมจากผู้ประกอบการทั้งรายเล็กและรายใหญ่ เนื่องจากมีต้นทุนต่ำโดยเปรียบเทียบกับตลาดในช่องทางอื่น อีกทั้งสามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และสามารถส่งสารได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ข้อความ เสียง รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว ในปัจจุบันการทำ Social Media Marketing นักสื่อสารจำเป็นต้องเข้าใจผู้บริโภคเป็นอย่างดี ซึ่งการแบ่งกลุ่มลูกค้าตามลักษณะประชากรศาสตร์ อาจไม่ได้ผลสำหรับการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ และจำเป็นที่ต้องคำนึงไปถึงปัจจัยด้านจิตวิทยาและแรงจูงใจในโลกออนไลน์ หากต้องการให้การสื่อสารประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น นักสื่อสารต้องวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งไปถึงที่มาของพฤติกรรมต่าง ๆ อีกด้วย (วิเลิศ ภูริวัชร, 2553)

ข้อดีของการทำการตลาดผ่าน Social Media คือ นักสื่อสารการตลาดสามารถสื่อสารและรับฟังเสียงของผู้บริโภคได้พร้อมกันในเวลาเดียว โดยสามารถใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการกับผู้บริโภคได้ ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้ประกอบการใกล้ชิดกับผู้บริโภคได้มากขึ้น นับเป็นการลดช่องว่างในการสื่อสารและทำให้ผู้ประกอบการสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น (วิเลิศ ภูริวัชร, 2554) แผนการตลาดออนไลน์มักไม่มีรูปแบบที่ตายตัวสามารถนำช่องทางและรูปแบบการนำเสนอต่าง ๆ มาผสมผสานกันได้ แต่หลักสำคัญของการสื่อสารทางการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ คือผู้ส่งสารจะต้องโน้มน้าวให้ผู้รับสารมีความรู้สึกไว้วางใจและสร้างสถานการณ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค มากกว่าการคำนึงถึงความถี่ (Frequency) และการเข้าถึง (Reach) นำไปสู่การมีส่วนร่วมที่ผู้บริโภคสามารถแสดงความคิดเห็น ดิชม และสร้างเนื้อหาให้กับสินค้าหรือบริการ โดยผู้ส่งสารจะต้องสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่ความยั่งยืนของความสัมพันธ์ร่วมกัน (ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ และประภัสสร วรณสถิตย์, 2551) อย่างไรก็ตาม การสื่อสารโดย

วิธีดั้งเดิมนั้นก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ในหลายบริบท นักสื่อสารการตลาดจึงจำเป็นต้องประยุกต์สื่อเก่าและสื่อออนไลน์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารอย่างสูงสุด (อุไรพร ชลศิริ รุ่งสกุล, 2554) นอกจากนี้ งานศึกษาของวิชา นวลอุไร (2557) ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริโภคเลือกค้นหาข้อมูลและเชื่อถือแหล่งข้อมูลที่ผู้บริโภคด้วยกันเองเป็นคนเขียนมากกว่าแหล่งข้อมูลที่มาจกนักการตลาด เนื่องจากผู้บริโภคเชื่อว่าสิ่งที่ถูกแบ่งปันจากผู้บริโภคด้วยกันเองนั้นมาจากประสบการณ์ตรง มีการชี้แจงทั้งข้อดีและข้อเสียจึงทำให้ผู้บริโภครู้สึกให้ความเชื่อถือและเกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าเหล่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัยและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1. ประเภทของงานวิจัย ประชากร และการสุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยมีประชากรของการศึกษาเป็นประชากรไทยทั้งหมด และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบมีได้คำนึงถึงความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ผ่านการใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีต่อกระบวนการตอบสนองต่อสื่อออนไลน์ การเข้าถึงผู้บริโภคของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่

2.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$p = \frac{f(100)}{n}$$

โดยที่ p คือ ค่าร้อยละ

f คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

โดยที่ \bar{x} คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$\sum x$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ฐานนิยม (Mode) เป็นค่ากลางที่บอกให้ทราบ ว่าข้อมูลใดมีความถี่สูงสุด โดยข้อมูลชุดหนึ่งอาจมีฐานนิยมได้หลายค่า เช่น 2 ค่า แต่ถ้ามีมากถึง 4 ค่าจะกล่าวได้ว่าข้อมูลชุดนั้นไม่มีฐานนิยม

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้วัดการกระจายของข้อมูล โดยใช้การคำนวณการเบี่ยงเบนของข้อมูลค่าต่าง ๆ ออกจากค่าเฉลี่ย

$$S.D. = \sqrt{\frac{(x-\bar{x})^2}{n-1}}$$

โดยที่ S.D. คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

x คือ ข้อมูลแต่ละตัว

\bar{X} คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการวิเคราะห์ประเด็นการรับสื่อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาจะใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ผ่านการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) ซึ่งเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

df = (r-1)(c-1)

โดย χ^2 คือ ค่าสถิติของการทดสอบไคสแควร์

O_{ij} คือ ความถี่ที่ได้จากข้อมูลแถวที่ i และคอลัมน์ที่ j

E_{ij} คือ ความถี่ที่คาดหวังจากข้อมูลแถวที่ i และคอลัมน์ที่ j

r คือ จำนวนกลุ่มของตัวแปรแถว

c คือ จำนวนกลุ่มของตัวแปรคอลัมน์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาด้านประชากรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมาคือเพศชายคิดเป็นร้อยละ 26.8 และเพศทางเลือกหรือ LGBTQ+ ร้อยละ 9.4 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 26-30 ปี อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 53.3) ประกอบอาชีพ

พนักงานบริษัท (ร้อยละ 23.6) มีรายได้เฉลี่ย 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 71.7)

เมื่อพิจารณารายละเอียดของความแตกต่างทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์พบว่ามีการตอบสนทนาระหว่างกันต่อการทำการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยสามารถจำแนกรายละเอียดตามแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ ดังนี้

1. ปัจจัยเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่เป็นเพศหญิงร้อยละ 82.7 ทราบว่าปัจจุบันองค์การอาหารและยา (อย.) อนุญาตให้สามารถนำกัญชาเป็นส่วนผสมในอาหารและเครื่องดื่มได้ โดยร้อยละ 53.1 มีความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา เมื่อพิจารณาถึงช่องทางสื่อออนไลน์ที่ผู้บริโภคได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร พบว่าร้อยละ 61.7 รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับร้านที่ขายอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทาง Facebook และร้อยละ 42 ให้ความสำคัญกับสื่อทางวิชาการ เช่น มินจันวิจัย บทความวิชาการที่น่าเชื่อถือมีการรับการทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา นอกจากนี้ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารและเครื่องดื่ม เช่น วงใน (Wongnai) กินไรดี (Kin Rai Dee) มีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิงค่อนข้างมาก คิดเป็นร้อยละ 79 อีกทั้ง ร้อยละ 86.4 ระบุว่าการสื่อสารของร้านค้า เช่น Facebook Page, Official Line, Website ของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค และผู้บริโภคเพศหญิงร้อยละ 72.8 ต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านช่องทางออนไลน์มากที่สุด กล่าวคือสามารถไปซื้อที่ร้านได้ทันที และร้อยละ 88.9 ระบุว่า การรีวิวรสชาติ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย พบว่า ร้อยละ 76.5 ทราบว่า อย. อนุญาตให้สามารถผสมกัญชาลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ โดยร้อยละ 67.6 มีความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา เมื่อพิจารณาถึงช่องทางสื่อออนไลน์ที่ผู้บริโภคได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร พบว่าร้อยละ 67.6 รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับร้านที่ขายอาหารและเครื่องดื่มที่

มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทาง Facebook และร้อยละ 41.2 ให้ความสำคัญกับสื่อทางวิชาการมารองรับการทำตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา นอกจากนี้ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชายในระดับปานกลาง คิดเป็น 61.8 อีกทั้ง ร้อยละ 79.4 ระบุว่าช่องทางทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค และผู้บริโภคเพศชายร้อยละ 70.6 ต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทางออนไลน์มากที่สุด กล่าวคือสามารถไปซื้อที่ร้านได้ทันที และร้อยละ 82.4 ตอบว่า การรีวิวยุทธศาสตร์ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจ

ด้านผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็น LGBTQ+ พบว่า ร้อยละ 83.3 ทราบว่า อย.อนุญาตให้สามารถผสมกัญชาลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ โดยร้อยละ 50 มีความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา เมื่อพิจารณาถึงช่องทางสื่อออนไลน์ที่ผู้บริโภครับทราบข้อมูลข่าวสาร พบว่าร้อยละ 75 รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับร้านที่ขายอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทาง Facebook และร้อยละ 41.7 ให้ความสำคัญสื่อทางวิชาการมารองรับการทำตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา นอกจากนี้ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาที่ร้อยละ 66.7 โดยสิ่งที่แตกต่างไปจากเพศชายและเพศหญิง คือ ช่องทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคของผู้บริโภคกลุ่ม LGBTQ+ ร้อยละ 100 และร้อยละ 50 ต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทางออนไลน์ กล่าวคือ สามารถไปซื้อที่ร้านได้ทันที ขณะที่อีกร้อยละ 50 ต้องการซื้อผ่านช่องทางออนไลน์หลักของร้านและผ่านทาง Application อาทิ Lineman, Grabfood และ การรีวิวยุทธศาสตร์ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากถึงร้อยละ 91.7

2. ปัจจัยด้านอายุ โดยทำการจัดกลุ่มอายุของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 15-30 ปี, 31-45 ปี และ 46-65 ปี (ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และ

สูงกว่า 65 ปี) โดยผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุ 15-30 ปี พบว่า ร้อยละ 79.7 ทราบว่า อย.อนุญาตให้สามารถผสมกัญชาลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ โดยร้อยละ 47.8 มีความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา และรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับร้านที่ขายอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทาง Facebook มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 71 โดยร้อยละ 33.3 ให้ความสำคัญกับสื่อทางวิชาการมารองรับการทำตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา และอีกร้อยละ 31.9 ระบุว่า การรีวิวยหรือบอกต่อจากผู้มีชื่อเสียงและนำเชื่อถือเป็นการทำการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชามากที่สุด นอกจากนี้ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้บริโภคในกลุ่มอายุ 15-30 ปีค่อนข้างมาก คิดเป็นร้อยละ 71 อีกทั้ง ร้อยละ 88.4 ระบุว่าช่องทางทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค และผู้บริโภคในกลุ่มนี้ต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทางออนไลน์มากที่สุด กล่าวคือ สามารถไปซื้อที่ร้านได้ทันที คิดเป็นร้อยละ 68.1 และการรีวิวยุทธศาสตร์ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคสูงถึงร้อยละ 85.5

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 31-45 ปี พบว่า ร้อยละ 89.2 ทราบว่าปัจจุบันกัญชาสามารถผสมลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ และให้ความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 73 และรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับร้านที่ขายอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทาง Facebook มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 67.6 โดยร้อยละ 48.6 ให้ความสำคัญกับสื่อทางวิชาการมารองรับการทำตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา นอกจากนี้ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้บริโภคในกลุ่มอายุ 31-45 ปี ค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 83.3 อีกทั้ง ร้อยละ 89.2 ระบุว่าช่องทางทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค และผู้บริโภคในกลุ่มนี้ต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทางออนไลน์มากที่สุด กล่าวคือ สามารถไปซื้อที่ร้านได้ทันที คิดเป็นร้อยละ 70.3 และการรีวิวยุทธศาสตร์ ผลลัพธ์

และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของ
กัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคสูงถึงร้อยละ 94.6

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 46-65 ปี พบว่า ร้อยละ
85.7 ทราบว่า อย. อนุญาตให้ผสมกัญชาลงในอาหารและเครื่องดื่ม
ดื่มได้ โดยร้อยละ 57.5 ให้ความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่
มีส่วนผสมของกัญชา ซึ่ง Facebook เป็นช่องทางที่ทำให้ทราบ
ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.1 โดย
ร้อยละ 57.1 ให้ความสำคัญกับงานวิชาการ บทความวิจัยที่น่าเชื่อ
ถือมารองรับการทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจอาหาร
และเครื่องดื่มผสมกัญชา นอกจากนี้ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่
เกี่ยวกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภค
อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้บริโภคกลุ่มนี้
คิดเป็นร้อยละ 61.9 น้อยกว่ากลุ่ม 36-45 ปี อีกทั้ง ร้อยละ 71.4
ระบุว่าช่องทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือก
บริโภค และผู้บริโภคในกลุ่มนี้ต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่ม
ดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านช่องทางออฟไลน์มากที่สุด กล่าว
คือ สามารถไปซื้อที่ร้านได้ทันที คิดเป็นร้อยละ 76.2 และการรีวิ
วรสชาติ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่ม
ที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคค่อนข้าง
มากถึงร้อยละ 81

3. ปัจจัยด้านการศึกษา ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มตัวอย่าง
เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ปริญญาตรี และ
ปริญญาโทและสูงกว่า โดยในกลุ่มแรกที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า
ระดับปริญญาตรีร้อยละ 90.9 ระบุว่าปัจจุบันอย.อนุญาตให้ผสม
กัญชาลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ และความสนใจในอาหารและ
เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาสูงถึงร้อยละ 72.7 โดยรับข้อมูล
ข่าวสารผ่านทาง Facebook มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.6 และ
ผู้บริโภคกลุ่มนี้ค่อนข้างให้ความสำคัญกับการมีงานวิจัยถึงผลลัพธ์
และผลข้างเคียงจากการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชา
มารองรับการทำการตลาดออนไลน์ของธุรกิจดังกล่าวถึงร้อยละ 45.5
นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมี
ผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสม
ของกัญชาของผู้บริโภคกลุ่มนี้ค่อนข้างสูงคิดเป็นร้อยละ 81.8 และ
ผู้บริโภคในกลุ่มนี้ทั้งหมดระบุว่าช่องทางการสื่อสารของร้านค้ามี
ผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค และต้องการเลือกซื้ออาหารและ
เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านช่องทางออฟไลน์มากที่สุด
กล่าวคือ สามารถไปซื้อที่ร้านได้ทันที คิดเป็นร้อยละ 81.8 และ

การรีวิวรสชาติ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหาร
เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค
ค่อนข้างมากถึงร้อยละ 90.9

กลุ่มที่สองระดับศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ร้อยละ
82.4 ระบุว่าปัจจุบันสามารถผสมกัญชาลงในอาหารและเครื่องดื่ม
ดื่มได้ตามที่อย.กำหนด และให้ความสนใจกับอาหารและเครื่องดื่ม
ดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.7
โดย Facebook เป็นช่องทางออนไลน์ที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอาหาร
และเครื่องดื่มที่ผสมกัญชามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.7 และ 40.7
ต้องการให้มิงงานวิจัยที่น่าเชื่อถือมารองรับการทำการตลาดผ่าน
ช่องทางออนไลน์ของธุรกิจดังกล่าว นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์ที่
เกี่ยวกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภค
อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้บริโภคกลุ่มนี้
ค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 73.6 และผู้บริโภคในกลุ่มนี้ร้อยละ
84.6 ระบุว่าช่องทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจ
เลือกบริโภค และต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วน
ผสมของกัญชาผ่านช่องทางออฟไลน์มากที่สุด กล่าวคือ สามารถ
ไปซื้อที่ร้านได้ทันที คิดเป็นร้อยละ 70.3 อีกทั้งการรีวิวรสชาติ
ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วน
ผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคค่อนข้างมากถึง
ร้อยละ 89

สำหรับกลุ่มสามที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท
และสูงกว่า พบว่า ร้อยละ 84 ระบุว่าอย.อนุญาตให้สามารถใช้
กัญชาผสมลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ และให้ความสนใจกับ
อาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาในระดับปานกลางคิด
เป็นร้อยละ 64 โดย Facebook เป็นช่องทางออนไลน์ที่ได้รับข้อมูล
เกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ
68 ซึ่งผู้บริโภคในกลุ่มนี้ตระหนักว่าการทำการตลาดผ่านสื่อออนไลน์
ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มผสมกัญชาควรรใช้สื่อวิชาการที่น่า
เชื่อถือมารองรับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44 นอกจากนี้ สื่อสังคม
ออนไลน์ที่เกี่ยวกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือก
ตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของ
ผู้บริโภคกลุ่มนี้ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 68 และผู้บริโภค
ในกลุ่มนี้ร้อยละ 84 ระบุว่าช่องทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อ
การตัดสินใจเลือกบริโภค และต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่ม
ดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านช่องทางออฟไลน์มากที่สุด กล่าว
คือ สามารถไปซื้อที่ร้านได้ทันที คิดเป็นร้อยละ 64 อีกทั้งการรีวิ

รสชาติ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคค่อนข้างมากถึงร้อยละ 80

4. ปัจจัยด้านฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ผู้วิจัยทำการจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ตามรายได้ทั้งหมดต่อเดือน ได้แก่ ไม่เกิน 25,000 บาท 25,001-45,000 บาท และมากกว่า 45,000 บาท โดยกลุ่มแรกที่มีรายได้ไม่เกิน 25,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 84.5 ทราบว่า ปัจจุบันอย.อนุญาตให้สามารถผสมกัญชาลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ และมีความสนใจในการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มประเภทดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางที่ร้อยละ 53.4 โดย Facebook เป็นสื่อออนไลน์ที่ทำให้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.7 ซึ่งผู้บริโภคในกลุ่มนี้ระบุว่าการใช้สื่อวิชาการที่น่าเชื่อถือมารองรับการทำงานตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.8 นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้บริโภคกลุ่มนี้ค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 70.0 อีกทั้ง ร้อยละ 82.8 ระบุว่าช่องทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค โดยผู้บริโภคกลุ่มนี้ต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านช่องทางออฟไลน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69 และการรีวิวลรสชาติ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคค่อนข้างมากถึงร้อยละ 81

กลุ่มที่ 2 มีรายได้ระหว่าง 25,001-45,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 77.1 ทราบว่า ปัจจุบันอย.อนุญาตให้สามารถผสมกัญชาลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ และมีความสนใจในการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มประเภทดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางที่ร้อยละ 48.6 โดย Facebook เป็นสื่อออนไลน์ที่ทำให้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.7 ซึ่งผู้บริโภคในกลุ่มนี้ระบุว่าการใช้สื่อวิชาการที่น่าเชื่อถือมารองรับการทำงานตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.4 และอีกร้อยละ 28.6 ระบุว่า การรีวิวลหรือบอกต่อจากผู้มีชื่อเสียงและน่าเชื่อถือเป็นการทำการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคมากที่สุด นอกจากนี้

สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้บริโภคกลุ่มนี้ค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 74.3 อีกทั้ง ร้อยละ 85.7 ระบุว่าช่องทางการสื่อสารของร้านค้ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค โดยผู้บริโภคกลุ่มนี้ต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านช่องทางออฟไลน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.6 และการรีวิวลรสชาติ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคสูงถึงร้อยละ 94.3

กลุ่มที่ 3 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 45,000 บาท พบว่าร้อยละ 88.2 ทราบว่าปัจจุบันอย.อนุญาตให้สามารถนำกัญชามาผสมลงในอาหารและเครื่องดื่มได้ และมีความสนใจค่อนข้างมากต่ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาคิดเป็นร้อยละ 70.6 โดย Facebook เป็นสื่อออนไลน์ที่ทำให้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.9 ซึ่งผู้บริโภคในกลุ่มนี้ระบุว่าการใช้สื่อวิชาการที่น่าเชื่อถือมารองรับการทำงานตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.1 นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารและเครื่องดื่มมีผลต่อการเลือกตัดสินใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาของผู้บริโภคกลุ่มนี้ค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 76.5 อีกทั้ง ช่องทางการสื่อสารของร้านค้า และการรีวิวลรสชาติ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงหลังการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคของผู้บริโภคกลุ่มนี้สูงถึงร้อยละ 91.2 และต้องการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านช่องทางออฟไลน์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 73.5

2. พฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านการรับสื่อออนไลน์ที่แตกต่างกัน

จากการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($\alpha=0.05$) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

H_0 : ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความสนใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

H_a : ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสนใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

ทั้งนี้ เขตปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) จะอยู่ที่ $\chi^2 > \chi^2_{\alpha,df}$ โดยผลการทดสอบได้ว่าค่าไคสแควร์ที่ได้จากการคำนวณข้อมูลจากแบบสอบถาม มีค่า $\chi^2 = 7.02$ ขณะที่ค่าไคสแควร์จากตารางอยู่ที่ $\chi^2_{0.05,6} = 12.6$ จึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ หรือกล่าวได้ว่า การรับสื่อออนไลน์ผ่านช่องทางที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้มีการพิจารณาถึงความแตกต่างของรูปแบบสื่อที่ใช้เพื่อการตลาดออนไลน์ของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาว่ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคหรือไม่ ผ่านการทดสอบค่า

ไคสแควร์ (Chi-Square Test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($\alpha=0.05$) เช่นกัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน

H_0 : รูปแบบของสื่อที่แตกต่างกันในการทำการตลาดออนไลน์ไม่มีผลต่อความสนใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

H_a : รูปแบบของสื่อที่แตกต่างกันในการทำการตลาดออนไลน์มีผลต่อความสนใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

โดยผลการทดสอบได้ว่าค่าไคสแควร์ที่ได้จากการคำนวณข้อมูลจากแบบสอบถาม มีค่า $\chi^2 = 4.89$ ขณะที่ค่าไคสแควร์จากตารางอยู่ที่ $\chi^2_{0.05,4} = 9.49$ ดังนั้น ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ หรือกล่าวได้ว่า รูปแบบของสื่อที่แตกต่างกันในการทำการตลาดออนไลน์ไม่มีผลต่อความสนใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

สรุปผลการศึกษา

งานศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเลือกใช้สื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา โดยทำการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ด้วยการสุ่มตัวอย่างตามสะดวกทั้งสิ้นจำนวน 400 ตัวอย่าง และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา โดยเพศชายมีความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชามากกว่าเพศอื่น และเพศ LGBTQ+ ต้องการเข้าถึงอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาผ่านทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ ขณะที่เพศชายและเพศหญิงชอบช่องทางออฟไลน์มากกว่า เมื่อพิจารณาปัจจัยในด้านอื่น พบว่า กลุ่มที่มีอายุ 31-45 ปี กลุ่มที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีชั้นสูงสุด และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 45,000 บาทต่อเดือน เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามากที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่ากลุ่มลูกค้าของธุรกิจนี้อาจเป็นกลุ่มที่ต้องมีทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และมีฐานะทางการเงินที่ดีในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม พบว่า ความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์ไม่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อออนไลน์ของผู้บริโภค กล่าวคือ Facebook เป็นช่องทางออนไลน์ที่ถูกใช้งานมากที่สุด และผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการทำการตลาดออนไลน์ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาควรมีสื่อวิชาการ เช่น งานวิจัย บทความวิชาการที่น่าเชื่อถือมารองรับ อีกทั้ง ช่องทางการสื่อสารออนไลน์หลักของร้านค้า เช่น Official Facebook Page, Official Line Account และการมีรีวิวถึงรสชาติ ผลลัพธ์ และผลข้างเคียงของการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบมากที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคของผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย อย่างไรก็ตาม จากการทดสอบสถิติเชิงอนุมาน พบว่า การรับสื่อออนไลน์ผ่านช่องทางที่แตกต่างกันและรูปแบบของสื่อที่แตกต่างกันในการทำการตลาดออนไลน์ไม่มีผลต่อความสนใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งถัดไปควรมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เพิ่มขึ้น และมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่เท่ากันตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์เพื่อความแม่นยำที่เพิ่มขึ้นของการวิเคราะห์ อีกทั้ง อาจศึกษาในประเด็นอื่นๆ เช่น กลยุทธ์ที่จะทำให้อาสาสมัครที่มีความสนใจในอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาหันมาสนใจในธุรกิจดังกล่าว เป็นต้น

บรรณานุกรม

- Piraprt Pareeratanasomporn and Rangsim Srisawat. (2019). A Network Analysis of Thailand's Micro-Macro Economic [Unpublished master's thesis]. Thammasat University.
- Wii, O. A., Goldhaber, G. M., & Yates, M. P. (1980). Communication Yearbook. New Jersey: International Communication Association.
- กตিকা สายเสนีย์. (2555). เครือข่ายสังคมคืออะไร. <http://keng.com/2012/03/10/what-is-social-network/com>.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. อินฟินิตี้เพรส.
- จิรพรรณ ณรงค์วิฑูรย์. (2550). สื่อโฆษณาสินค้าและบริการภายในสถานีรถไฟฟ้ามหานครที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ: ศึกษากรณีผู้โดยสารรถไฟฟ้ามหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฬารัตน์ เณรศิริ. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเบเกอรี่ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ และประภัสสร วรณสถิตย์. (2551). เปิดโลกนิเวศเดียวและการตลาดดิจิทัล (Digimarketing: The essential guide to new media & digital marketing). เนชั่นบุ๊คส์.
- ณอมพงษ์ พานิช และศิริพงษ์ เจริญสุข. (2557). ปัจจัยการสื่อสารการตลาดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการเพิ่มศักยภาพ ตลาดของธุรกิจร้านอาหารในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารปาริชาติ, หน้า 277-286.
- ทรงศักดิ์ ศรีสวย. (2560). อิทธิพลของสื่อโฆษณาร้านอาหารในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อกระบวนการตอบสนองของผู้บริโภค. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- เทวนาถ โสสองชั้น. (2557). สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนการสอน. <http://smforedu.blogspot.com/2014/02/blog-post.html>
- ธงชัย สันติวงษ์. (2537). พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด (พิมพ์ครั้งที่ 7). ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญยาพร วุฒิธรรมคุณ. (2560). การรีวิवर้านอาหารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับการตัดสินใจเลือกร้านอาหารสำหรับการรับประทาน อาหารนอกบ้านของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563. (2563, 14 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 290. หน้า 33-34.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์: สื่อสังคมอนาคต. วารสารนักบริหาร, 31(4), 99-103.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2534). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิษญา นวลอุไร. (2557). ปัจจัยหลักของระดับการรับรู้องค์ประกอบกลยุทธ์การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook คอนโดมิเนียมตราสินค้า "Ideo" ที่มีผลกระทบต่อระดับการรับรู้บุคลิกภาพ คอนโดมิเนียมตราสินค้า "Ideo". [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิลาส ฉ่ำเลิศวัฒน์. (2554). imarketing 10.0. พิมพ์ลักษณ์.
- วิภาพรรณ จินดาโชติ. (2559). ปัจจัยและพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้บริการซื้อ-ขายสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเขต กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา : ธุรกิจอาหารเสริมและผลิตภัณฑ์เสริมความงาม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเลิศ ภูริวัชร. (2553). MARKETING is all around. กรุงเทพฯธุรกิจ Bizbook.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2539). การบริหารการตลาดยุคใหม่. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563, 2 มกราคม). ปี 2563 ธุรกิจร้านอาหารเผชิญกับโจทก์ท้าทายสูง และรูปแบบการแข่งขันที่เปลี่ยนไป คาดมีมูลค่า 4.37 – 4.41 แสนล้านบาท (กระแสดรณศาสตร์ ฉบับที่ 3067). <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/z3067.aspx>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563, 30 มีนาคม). ETDA เผย ปี 62 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที Gen Y ครองแชมป์ 5 ปีซ้อน. <https://www.etda.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx>
- สุปรีย์ สุวรรณบุรณ์. (2559). การใช้ภาษาในการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์. <http://www.ipesp.ac.th/learning/thai/chapter7-1.html>
- อรรวรรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง. (2554). การเสพติดอินเทอร์เน็ตของชุมชนชาวออนไลน์. วารสารนักบริหาร, 31(3), 39-42.
- อุไรพร ชลสิริรุ่งสกุล. (2554). Digital Marketing: ไอเดียลัดปฎิวัติการตลาด. กรุงเทพฯธุรกิจ.
- อุไรรัตน์ มากไมตรี. (2559). อิทธิพลของสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค กรณีศึกษาธุรกิจเบเกอรี่ในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศึกษาความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อ

“เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2”

Study satisfaction and expectation towards “How big is the BTU
Communication Arts Festival? The heart has to be bigger.” 2

จุลสิทธิ์ ดิเรกกิจ¹

Julsit Direkit

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” และ 2) เพื่อศึกษาความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1- 4 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 75 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดและการดำเนินการ ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มี อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ความคาดหวัง, การจัดกิจกรรม

Abstract

The purpose of this research is 1) to study the satisfaction towards “How big is the BTU Supervision Children’s Festival? The heart has to be bigger than the second time” and 2) to study the expectations of “How big is the BTU Child Supervision Festival? The heart has to be bigger than the second time.” The sample group used in this study was 75 students in the 1st - 4th year of Bangkok Thonburi University, using questionnaires as a tool for collecting. information The statistics used for data analysis were percentage and standard deviation.

The results of the study showed that The respondents were satisfied with their expectations. “How big is the BTU Children’s Supervision Festival? The heart has to be bigger than the second time” overall

¹อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok Email: julsit.dir@bkkthon.ac.th

*Corresponding author

in every aspect. Very level On an individual basis, it was found that the management and operation of the location, equipment and facilities were at the same high level.

Keyword: satisfaction, expectation, organizing activities

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นสื่อสารมวลชนแขนงหนึ่งที่เป็นศิลปะ ซึ่งให้ทั้งความบันเทิง สอดแทรกความรู้ความดีงามทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สะท้อนชีวิต ความเป็นอยู่ของสังคมไทยทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง คงความเป็นเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยมาเป็นเวลาถึง 85 ปีแล้ว (ศิริรังสี สุดโต, 2540) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบสื่อและการผลิตสื่อ โดยมีปณิธานมุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม โดยเน้นการจัดการศึกษาให้บัณฑิตมีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ มีการพัฒนาทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ยึดมั่นในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นผู้นำทางสังคม สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม พัฒนาด้านวิชาการมุ่งสู่มาตรฐานสากล ส่งเสริมให้บัณฑิตของคณะนิเทศศาสตร์พึงมีคุณลักษณะที่ตรงกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคมตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
2. มีความรอบรู้ทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพ นิเทศศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถบูรณาการความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. มีภาวะผู้นำ อดทน สู้งาน มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพกฎระเบียบของสังคม
4. มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในทุกระดับได้อย่างเหมาะสม
5. มีทักษะทางการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รู้จักวิเคราะห์สาร กลุ่มเป้าหมายเลือกใช้สื่อและนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ต้องศึกษาวิชาโครงการ

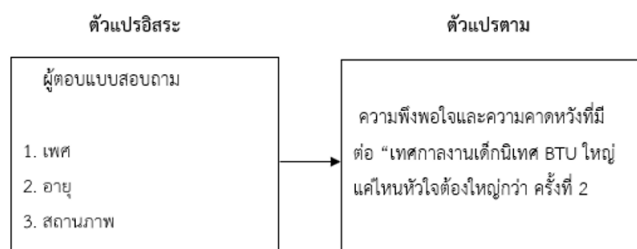
พิเศษด้านวัตกรรมการออกแบบสื่อและการผลิตสื่อ ตามหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบสื่อและการผลิตสื่อ ซึ่งนักศึกษาต้องนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นกลุ่มละ 1 เรื่อง โดยผ่านการให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ประจำสาขาวิชา แล้วนำมาเสนอผลงานใน “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่ แค้นหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” ในวันอังคารที่ 15 ตุลาคม 2563 เวลา 9.00 น. – 16.30 น. ณ ห้องสตูดิโอปฏิบัติการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่ แค้นหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” เพื่อนำข้อมูลนี้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เป็นการศึกษาความพึงพอใจ และความคาดหวังของนักศึกษา น่าจะเป็นของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่ แค้นหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2”
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่ แค้นหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2”

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายความพึงพอใจ

ความหมายความพึงพอใจ ได้มีนักวิชาการหลายท่านทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

วูรม (Vroom, 1964: 328) กล่าวว่า ทักษะและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้ หมายถึง ผลที่จะได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งสิ่งนั้น ทักษะทางด้านบวกจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทัศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความไม่พึงพอใจ

โวลแมน (จันทรเพ็ญ ตูเทศานันท์, 2542: 47; อ้างอิงจาก Wolman, 1973: 304) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกมีความสุขเมื่อประสบผลสำเร็จตามความคาดหวัง ความต้องการจากแรงจูงใจ

กิติมา ปริดิกล (2524: 321-322) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบ และสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ ของงาน และเขาได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาได้

ชวลิต เหล่ารุ่งกาญจน์ (2538: 9) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ และความสุขที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกทางบวกมากกว่าความรู้สึกทางลบ

อภิวันท์ วิระเตโช (2552) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้ใช้บริการที่มีต่อศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) หลังจากที่ได้มีการใช้บริการกิจกรรมนันทนาการของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) แล้วเกิดความรู้สึกที่ดีที่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการที่คาดหวังไว้หรือไม่ได้รับการตอบสนอง ตามความต้องการที่คาดหวังไว้

ความสำคัญต่อผู้รับบริการ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ความพึงพอใจของลูกค้า เป็นตัวผลักดันคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อองค์กรตระหนักถึงความสำคัญของความพึงพอใจของลูกค้าก็จะพยายามค้นหาปัจจัยที่กำหนดความพึงพอใจของลูกค้าสำหรับนำเสนอบริการที่เหมาะสม เพื่อการแข่งขันแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจบริการ ผู้รับบริการย่อมได้รับการบริการที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองความต้องการที่ตนคาดหวังไว้

การดำเนินงานที่ต้องพึ่งพาการบริการในหลายๆ สถานการณ์ เพราะการบริการในหลายๆ ด้านช่วยอำนวยความสะดวก และแบ่งเบาภาระการตอบสนองความต้องการของบุคคลด้วยตนเอง

2. ความพึงพอใจของการปฏิบัติงานบริการ ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของงานบริการ และอาชีพบริการงานเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของเรา เพื่อได้มาซึ่งรายได้ในการดำรงชีวิตและการแสดงออกถึงความสามารถในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นที่ยอมรับว่าความพึงพอใจในงานมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของงานในแต่ละองค์กร เมื่อองค์กรให้ความสำคัญกับการสร้างความพึงพอใจในงานให้กับผู้ปฏิบัติงานบริการ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมในงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และความก้าวหน้าในชีวิตรองาน เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพมาตรฐานของงานบริการให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าและการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าให้ใช้บริการต่อไป

สรุปผล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมีความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดและการดำเนินการด้านสถานที่ อุปกรณ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มี อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ด้านการจัดและการดำเนินการ

พบว่า ความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมีการสนับสนุนเรื่องงบประมาณในด้านการจัดและการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับบรรยงค์ โตจินดา (2542: 28) องค์กรจะประกอบด้วยสมาชิกที่เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยสมาชิกแต่ละคนจะแตกต่างกันทั้งทางด้านพื้นฐานทางกายภาพ คุณสมบัติ และจิตใจ จึงต้องอาศัยการจัดการ (Management) เพื่อให้งานดำเนินไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งเราสามารถกล่าวได้ว่า องค์กรและการจัดการเป็นของคู่กัน โดยทุกๆ องค์กรจะต้องมีการจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกันการจัดการก็เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานที่ใช้ในองค์กร กล่าวคือ การจัดการเป็นความ

สามารถของบุคลากรที่จะทำการกำหนดเป้าหมาย จัดระเบียบ จัดสรรทรัพยากรต่างๆ ขององค์กรและใช้งานบุคคลอื่นๆ เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในทางกลับกันถ้าขาดวางแผนและการจัดการที่เป็นระบบ ขาดประสิทธิภาพ ก็อาจจะทำให้ผู้มาใช้บริการไม่สนใจและไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ

ด้านสถานที่ อุปกรณ์

พบว่า ความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัย มีความสะดวกสบายไว้ให้กับผู้มาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชัชวาล มาอยู่วัง (2548) เรื่องความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีต่อการเรียนการสอนพลศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2547 พบว่า ความคิดเห็นต่อวิชาพลศึกษาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่และอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่มีไว้ให้บริการได้มาตรฐาน อุปกรณ์ที่มีไว้ให้บริการมีความแข็งแรงทนทานและอุปกรณ์ที่มีไว้ให้บริการมีความปลอดภัย ดังที่ วิสาสนา อภิลิทธิ์ (2536: 293) ได้กล่าวว่า ในการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ถ้าจัดได้เหมาะสมเพียงพอ จะช่วยให้การปฏิบัติงานของครูเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

พบว่า ความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อ “เทศกาลงานเด็กนิเทศ BTU ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมีความปลอดภัยและสถานที่จัดมีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมพลศึกษา (2527: 32) ได้ศึกษาการเล่นกีฬาและออกกำลังกายของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้มาใช้บริการต้องการให้มีแสงสว่างในสถานที่ออกกำลังกาย ย่อมแสดงให้เห็นว่าการใช้บริการด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ถ้ามีน้อยผู้ใช้น้อย ย่อมมีความพึงพอใจน้อย หากมีมากสามารถจัดให้ได้มากย่อมมีความพึงพอใจมากด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา เพศ อายุ สถานภาพ เฉพาะตัวแปรการศึกษา เท่านั้น ตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา “เทศกาลงานเด็กนิเทศ ใหญ่แค่ไหนหัวใจต้องใหญ่กว่า ครั้งที่ 2” ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อกิจกรรม หรือเทศกาลของคณะอื่นๆ

บรรณานุกรม

- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2548). การจัดการและการตลาดบริการ.กรุงเทพฯ : ซีไอเดียเคเซน
- วันชัย มีชาติ. (2548). พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ : บริษัทแอคทีฟ พรินท์จำกัด.
- วีรดา สุทธิชื่น. (2552). ความพึงพอใจในการจัดการลูกค้าสัมพันธ์(CRM) บริษัท พระนคร ฮอนด้า ออโตโมบิล จำกัด (สาขา เกษตร ตัดใหม่). สารนิพนธ์หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศิริรังสี สุดโต. (2540). การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนที่มีต่อภาพยนตร์ไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สมชาติ กิจยรรยง (ม.ป.ป.) การพัฒนาทีมงานบริการ (Building Customer Service Team).กรุงเทพฯ : ธีระป้อม วรณกรรม.

การวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารของรายการข่าวบนแฟนเพจโทรทัศน์ Content analysis and Perception behavior news feed on TV.fanpage

ณัฐธินี ชูช่วย¹

Nutthinee Choochauly

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทเนื้อหาของข่าวและพฤติกรรมการรับรู้ข่าวที่ปรากฏบนแฟนเพจโทรทัศน์ของผู้รับชมรายการ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหาประเภทข่าวสารบนโพสต์ต่าง ๆ ที่อยู่ในแฟนเพจรายการเรื่องเล่าเช้านี้ รายการทูบ๊ะข่าว Amarin TV 34 รายการไทยรัฐนิวส์โชว์ โดยเก็บข้อมูลตัวอย่างตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 22 มกราคม 2562 และการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามออนไลน์แบบวัดผลครั้งเดียวเพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ของผู้รับชมรายการ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 15 เมษายน 2562 จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (T-test Groups) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า แฟนเพจรายการข่าวทางโทรทัศน์มีโพสต์ข่าวอาชญากรรมมากที่สุด ส่วนใหญ่คือข้อความพร้อมภาพประกอบ รองลงมาคือการสตรีมมิ่งรายงานข่าว ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับโพสต์คือการกดปุ่มแสดงอารมณ์ร่วม ส่วนการสำรวจผู้อ่านแฟนเพจโทรทัศน์พบว่าติดตามรายการข่าวเรื่องเล่าเช้านี้ รายการทูบ๊ะข่าว Amarin TV 34 รายการไทยรัฐนิวส์โชว์ ตามลำดับ โดยติดตามแฟนเพจรายการข่าวทางโทรทัศน์อื่น ๆ ด้วย แฟนเพจรายการโทรทัศน์เป็นเพศชายและหญิงในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุ 19-35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ส่วนตัว 10,000-30,000 บาท ต่อเดือน ใช้เฟซบุ๊กเป็นประจำ ช่วงเช้าถึงค่ำ (๑๖.0๑-2๒.00 น.) ผ่านโทรศัพท์มือถือ ผู้อ่านเกือบทั้งหมดใช้เฟซบุ๊กทุกวัน ใช้งาน 7 ครั้งขึ้นไปต่อวัน 10-๓๐ นาทีต่อครั้งขึ้นไป โดยเข้าใช้จากทั้งที่บ้านและที่ทำงาน กลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจรายการข่าวทางโทรทัศน์มีแรงจูงใจด้านข่าวสาร ด้านข่าวบันเทิง และด้านข่าวสังคมในระดับมากทั้ง 3 ด้าน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้อ่านมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทั้งในเรื่องของ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารแฟนเพจรายการข่าวทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน ผู้ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันทั้งในเรื่องของ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ และความพึงพอใจในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารในทางบวก

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ประเภทเนื้อหา, พฤติกรรมการรับรู้, ความพึงพอใจในการรับรู้ข่าวสาร, แฟนเพจโทรทัศน์

¹ อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok Email: natthinee.cho@bkkthon.ac.th

*Corresponding author

Abstract

This research investigates the genre of content on television show' fan page as well as the use satisfactions and the behaviors of readers. The research employed two research methods: content analysis with three television show fan pages (Reaunglaoshownea, Thubthoakaow Amarin 34 and Thairath News Show) from 15 to 22 January 2019 (952 samples) and online questionnaires with their readers from 15 January to 15 April 2019 (400 samples). All data have been analyzed through a classical descriptive and inferential statistics using Frequency; Percentage ; Mean and Standard Deviation (S.D.) ; T-test groups; One-way ANOVA ; and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

Regarding to the content analysis, the study shoes that crime news were mostly found on television show fan pages. The majority of post used text with the photo/picture and streaming and their content were linked with their news website (s). Reaction was the most popular reaction among readers. Concerning the online questionnaires, the study shows that the majority of readers followed Reaunglaoshownea , Thubthoakaow Amarin 34 and Thairath News Show fan page , respectively. They also followed other television show fan page. Television show fan page readers tended to be both genders, 19-35 years old (Gen Y or Millennial) , highly educated, private company officer with a middle income (10,000-30,000 bath per month) they mostly used Facebook from 16.01 to 22.00 pm, vai mobile phone on a daily basis , more than 7 times per day with a session of 15-30 minutes. Using Facebook at home was the most popular option. They agreed that information, entertainment and social contact were their' television show fan page using motives. The intensity (or seriousness) of television show fan page using were rated in s high level.

According to hypotheses testing results, there was no difference in the satisfaction of television show fan page using among readers with different demographic characteristics (gender , age , education , occupation and income) , there was no difference in the intensity of television show fan page using among readers with different demographic characteristics (gender , age , education , occupation and income) , and the satisfactions of television show fan page using among readers positivly associated with the intensity of television show fan page using.

Keyword: Genre analysis, Perception Behaviors, Perception of news Satisfied, Television show Fanpage

บทนำ

ปัจจุบันสังคมบนโลกใบนี้ได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือยุคแห่งสังคมข้อมูลข่าวสารอย่างเต็มตัว ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ก้าวหน้าการเชื่อมต่อโลกทั้งใบสามารถทำได้ โดยไม่มีอุปสรรคทั้งด้านเวลาและระยะทาง เรียกได้ว่าเป็นยุคแห่งการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เติบโตอย่างก้าวกระโดด การติดต่อสื่อสารทำได้ง่ายมากขึ้น ไม่ว่าจะอยู่คนละซีกโลก หรือต่างเวลากัน ก็สามารถเชื่อมโยง

ติดต่อสื่อสารกันได้ เพียงแค่มีสัญญาณโทรศัพท์หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต เรียกได้ว่า ไม่ว่าจะอยู่ไกลแค่ไหน ก็สามารถสื่อสารกันได้เพียงปลายนิ้วสัมผัส

จากข้อมูลของสถาบันวิจัยและศูนย์ข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตในสหรัฐ ได้แก่ PewInternet, Tnsdigitallife, Nielsen และ Comscore datamine ได้รวบรวมสถิติเมื่อต้นปี 2555 พบว่า ประชากรทั่วโลกเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากถึง 2,095,006,005 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของประชากรโลกทั้งหมด โดยใช้เวลาไปกับอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 16 ชั่วโมง

ต่อเดือน ซึ่งโซเชียลเน็ตเวิร์ค เป็นกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้เวลากันมากที่สุด เฟซบุ๊ก (Facebook) 137,644,000 ครั้งต่อเดือน ยูทูบ (Youtube) มีการเข้าชมวิดีโอราว 40 ล้านครั้งต่อวัน และมีการทวีตข้อความในทวีตเตอร์ (Twitter) ถึง 250 ล้านครั้งต่อวัน สำหรับประเทศไทยจากข้อมูลปี 2554 มีประชากรที่ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 25 ล้านคน และเฟซบุ๊กเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีการใช้มากที่สุดติดอันดับที่ 16 ของโลก และในรอบปี 2554 คนไทยส่งข้อความผ่านทวีตเตอร์มากถึง 451,733,405 ข้อความ ประเมินการว่ามีผู้ใช้ทวีตเตอร์เป็นประจำกว่า 909,631 คน และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ (จุฑามณี คายะนันท์ , 2554)

ท่ามกลางภูมิทัศน์สื่อที่เปลี่ยนแปลงไปและการเติบโตขึ้นของเฟซบุ๊ก ผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาลักษณะประชากร แรงจูงใจ และพฤติกรรมของผู้ใช้เฟซบุ๊กอยู่พอสมควร พบว่าคนอเมริกันใช้เฟซบุ๊กอยู่ 72% โดยเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีช่วงอายุ 18-29 ปี การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย มีรายได้มากกว่า 75,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี และใช้เฟซบุ๊กทุกวัน (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) 2554) ในปัจจุบันมีการนำสื่อใหม่มาใช้กับวงการสื่อข่าวผ่านเทคโนโลยี Social Media ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนให้โลกพัฒนาไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วการรับส่งข่าวสารทำได้ด้วยการย้าย เคลื่อนที่ โอนข้อมูล การรายงานข่าวทางโทรทัศน์ก็มีความเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อเช่นเดียวกัน นทีศุภกรรัตน์ (2559) กล่าวถึงทิศทางอุตสาหกรรมโทรทัศน์ไทยหลังจากการเพิ่มจำนวนของ ทิวทัศน์ที่ก่อให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ที่มีส่วนแบ่งทางตลาด ในอันดับต้นๆ จะเพิ่มการลงทุนทั้งในด้านการผลิตเนื้อหา และการประชาสัมพันธ์เพื่อรักษาฐานกลุ่ม ผู้ชมในระยะยาวเป็นการสร้างความได้เปรียบในการชิงเม็ดเงินโฆษณา แต่การจะรักษากลุ่มผู้ชมที่เป็น ฐานเดิมยังไม่เพียงพอ สถานีโทรทัศน์ยังต้องเร่งทำการเจาะตลาดกลุ่มผู้ชมคนรุ่นใหม่ซึ่งมีพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารที่เปลี่ยนไปจากเดิมเพื่อสร้างเรตติ้งให้สถานีโทรทัศน์ในระยะยาว

นอกจากการแข่งขันที่รุนแรงในการแย่งชิงฐานผู้ชมเพื่อสร้างเรตติ้งในกลุ่มทิวทัศน์แล้วผู้ผลิต รายการข่าวยังได้รับผลกระทบจากการเกิดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ทรงประสิทธิภาพอย่าง Line Twitter Facebook และ Insta-

gram ที่นำพาสารจาก ผู้ใช้ สู่ ผู้ใช้ ส่งผลให้ผู้บริโภคยุคใหม่มีความเชื่อถือข้อมูลที่ได้รับการส่งต่อจาก เพื่อน ญาติ มากกว่าสื่อมวลชนอาชีพ เมื่อผู้ชมมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปเปิดรับข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าสื่อโทรทัศน์ ทำให้สื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มาใช้ในกระบวนการสื่อข่าว เพื่อสอดคล้องกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่เปลี่ยนไปของประชาชน และสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขันระหว่างสำนักข่าว

โครงการวิจัยการวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารของรายการข่าวบนแพลนเพจโทรทัศน์ เนื่องด้วยผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผู้เข้ารับชมรายการข่าวทางรายการโทรทัศน์ที่มีการเพิ่มช่องทางการรับชมทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก โดยเลือกศึกษารายการยอดนิยม 3 รายการ คือ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 รายการทูบโตะข่าว ช่อง 34 อมรินทร์ทีวี รายการไทยรัฐนิวส์โชว์ ช่อง 32 เพื่อศึกษาเนื้อหาของแพลนเพจโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับรู้ความพึงพอใจ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ซึ่งจะเป็งานวิจัยที่จะพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์ให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายในการรับชมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทเนื้อหาของข่าวสารที่ปรากฏบนแพลนเพจโทรทัศน์
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารของผู้รับชมรายการข่าวบนแพลนเพจโทรทัศน์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับชมรายการข่าวบนแพลนเพจโทรทัศน์

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับชมรายการที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารทางแพลนเพจโทรทัศน์แตกต่างกัน
2. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับชมรายการที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารทางแพลนเพจโทรทัศน์แตกต่างกัน
3. พฤติกรรมในการรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์ที่ไม่แตกต่างกันกับกับความพึงพอใจในการใช้แพลนเพจโทรทัศน์

บททวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้ 1.แนวคิดเกี่ยวกับเฟซบุ๊กแฟนเพจ เป็นแนวคิดที่ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของเฟซบุ๊กแฟนเพจ ลักษณะของเฟซบุ๊กแฟนเพจ ประโยชน์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจต่อธุรกิจ การนำเฟซบุ๊กแฟนเพจมาใช้เป็นช่องทางนำเสนอข่าวสารไปยังผู้รับชมรายการ 2. แนวคิดเกี่ยวกับการรายงานข่าวทางรายการโทรทัศน์ เป็นแนวคิดที่ทำให้เข้าใจถึงนิยามของข่าวและการรายงานข่าวโทรทัศน์ ลักษณะของข่าว รูปแบบของรายการข่าวทางโทรทัศน์ ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ ความเป็นมาของรายการข่าวทางโทรทัศน์ ประเภทเนื้อหาของข่าวสารที่นำเสนอทางโทรทัศน์ และผลกระทบของสื่อใหม่ที่มีต่อการรายงานข่าวสารของโทรทัศน์ 3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร เป็นแนวคิดที่ทำให้เข้าใจถึงปัจจัยและพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้รับสาร การแบ่งกลุ่มผู้รับสารจากสื่อมวลชน และอิทธิพลของเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารจากสื่อมวลชน และ 4.ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ เป็นทฤษฎีที่ช่วยในการทำความเข้าใจถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลือกเปิดรับสื่อของผู้รับสารซึ่งเป็นทฤษฎีที่มักถูกใช้ เป็นทฤษฎีที่ช่วยในการทำความเข้าใจถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลือกเปิดรับสื่อของผู้รับสาร ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มักถูกใช้เป็นการอธิบายในการศึกษาวิจัยผู้รับสารที่มีลักษณะกระตือรือร้นในการรับสารจากสื่อมวลชน รวมทั้งถูกนำมาใช้เป็นการอธิบายพฤติกรรมของผู้รับสารบนสื่อใหม่ ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาใช้เป็นการอธิบายในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของลักษณะผู้อ่าน ความพึงพอใจ และพฤติกรรมในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ ว่ามีตัวแปรทั้ง 3 ตัวมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และ 5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์

แฟนเพจโทรทัศน์ หมายถึง หน้าจอที่ผู้พัฒนาเฟซบุ๊กออกแบบให้เจ้าของธุรกิจหรือบุคคลทั่วไปใช้เป็นพื้นที่เฉพาะแยกออกมา โดยการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง แฟนเพจของรายการโทรทัศน์ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ รายการทูบไต่ข่าว Amarin TV 34 รายการไทยรัฐนิวส์โชว์

การวิเคราะห์ประเภทเนื้อหาของข่าวสาร หมายถึง การแยกแยะประเภทของโพสต์ (Post) บนแฟนเพจของรายการโทรทัศน์ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ รายการทูบไต่ข่าว Amarin TV 34 รายการไทยรัฐนิวส์โชว์

การมีส่วนร่วมกับโพสต์ หมายถึง จำนวนครั้งหรือความถี่ในการปรากฏ (Frequency) ของการที่ผู้อ่านมีปฏิสัมพันธ์มีปฏิสัมพันธ์กับโพสต์ ได้แก่ การกดปุ่มแสดงอารมณ์ การแสดงความคิดเห็น และการกดแบ่งปันข้อมูล

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ ของผู้ชมแฟนเพจโทรทัศน์

พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก หมายถึง ช่วงเวลาที่ใช้งานเฟซบุ๊ก ช่องทางในการใช้งานเฟซบุ๊ก จำนวนวันในการใช้เฟซบุ๊กต่อสัปดาห์ จำนวนครั้งต่อวันในการใช้เฟซบุ๊ก ระยะเวลาที่ใช้เฟซบุ๊กต่อครั้ง และสถานที่ใช้เฟซบุ๊ก

ความพึงพอใจในการใช้เฟซบุ๊ก หมายถึง ระดับความพึงพอใจในการติดตามประเด็นต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านติดตามแฟนเพจโทรทัศน์ ได้แก่ ความพึงพอใจด้านข่าวสาร ความพึงพอใจในการเข้าถึงแฟนเพจโทรทัศน์ ความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอข่าว โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

พฤติกรรมการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ หมายถึง ประเภทเนื้อหาของข่าวสารที่ผู้ชมรายการสนใจ ช่องทางที่รับชม ลักษณะการอ่าน แฟนเพจโทรทัศน์ หมายถึง การอ่านหรือชมรายการข่าวทางแฟนเพจโทรทัศน์ที่ถือเป็นกิจวัตรประจำวัน การอ่านหรือชมรายการข่าวทางแฟนเพจโทรทัศน์ที่ทำให้ทันต่อเหตุการณ์/รู้สึกไม่ตกข่าว การอ่านหรือชมรายการข่าวทางแฟนเพจโทรทัศน์ที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนคนติดตามข่าว และการอ่านหรือชมรายการข่าวทางแฟนเพจโทรทัศน์เป็นช่องทางหลักสำคัญในการติดตามมากที่สุด โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ผู้อ่านหรือผู้ชมรายการข่าวทางแฟนเพจโทรทัศน์ หมายถึง ผู้ใช้เฟซบุ๊กที่กดถูกใจเพื่อติดตามอ่านแฟนเพจของรายการโทรทัศน์ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ รายการทูบไต่ข่าว Amarin TV 34 รายการไทยรัฐนิวส์โชว์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาประเภทข่าวสารบนโพสต์ต่าง ๆ ที่อยู่ในแฟนเพจโทรทัศน์ ได้แก่ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ รายการทูบไต่ข่าว Amarin TV 34 รายการไทยรัฐนิวส์โชว์ และการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามออนไลน์แบบวัดผลครั้งเดียวเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมรับรู้ข่าวสารและความพึงพอใจในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ของผู้ใช้ที่ได้กดถูกใจเพื่อติดตามแฟนเพจของรายการข่าวทางโทรทัศน์อย่างน้อย 1 ใน 3 รายการดังกล่าว ทั้งนี้การวิเคราะห์เนื้อหาช่วยในการตอบคำถามวิจัยข้อ 1 ที่ว่า ประเภทเนื้อหาของข่าวสารที่ปรากฏบนแฟนเพจโทรทัศน์เป็นอย่างไร และการใช้แบบสอบถามออนไลน์จะช่วยตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 และข้อ ๓ ที่ว่า ลักษณะของผู้ใช้ พฤติกรรม ความพึงพอใจในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์จะเป็นอย่างไร

การวิเคราะห์เนื้อหา ประชากรกลุ่มเป้าหมายคือจำนวนโพสต์ที่เกิดขึ้นบนแฟนเพจโทรทัศน์ระดับชาติของไทยที่มีคนกดติดตามสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ รายการทูบไต่ข่าว Amarin TV 34 รายการไทยรัฐนิวส์โชว์ ผู้วิจัยใช้แบบลงรหัส (Coding Sheet) พร้อมคู่มือการลงรหัส (Coding Instruction) ในการเก็บข้อมูล หน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา

ประกอบด้วย 1. หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล (Unit of Analysis) ได้แก่ประเด็นหลัก (Theme) พิจารณาจากการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในโพสต์บนแฟนเพจโทรทัศน์และจัดเข้าประเภทของข่าวสารที่กำหนดไว้และ 2. หน่วยในการ

ระบุจำนวน (Unit of Enumeration) ได้แก่ ความถี่ในการปรากฏ โดยการนับจำนวนครั้งของการมีส่วนร่วมกับโพสต์ในลักษณะต่าง ๆ ของผู้ติดตามแฟนเพจโทรทัศน์ตามที่กำหนดไว้ก่อน การเก็บข้อมูลได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Frequency) แบบลงรหัสให้โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิเทศศาสตร์จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบลงรหัสไปใช้กับผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 15 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 22 มกราคม 2562 รวม 8 วัน ได้โพสต์รวมทั้งสิ้น 2,826 โพสต์ จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบด้วยวิธีการ 1 เว้น 3 ได้จำนวนตัวอย่างโพสต์รวม 952 โพสต์ แบ่งเป็นแฟนเพจรายการเรื่องเล่าเช้านี้ 337 โพสต์ แฟนเพจรายการทูบไต่ข่าว Amarin TV 34 350 โพสต์ แฟนเพจรายการไทยรัฐนิวส์โชว์ 265 โพสต์ การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ค่าความถี่ (Frequencies)

ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามออนไลน์ ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ติดตามอ่านแฟนเพจรายการเรื่องเล่าเช้านี้มีจำนวน 10,567,908 ผู้ติดตามอ่านแฟนเพจรายการทูบโตะข่าว Amarin TV 34 มีจำนวน 1,890,432 ผู้ติดตามอ่านรายการไทยรัฐนิวส์โชว์ ณ วันที่ 20 เมษายน 2562 มีจำนวน 109,098 จากนั้นคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของยามาเน (Yamane,1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) แบบตามสะดวก (Convenient Sampling) เก็บข้อมูลจากผู้ติดตามแฟนเพจโทรทัศน์อย่างน้อย 1 ใน 3 แห่งดังกล่าว โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบแบบสอบถามออนไลน์ได้ด้วยตนเอง (Self-Selection) จาก 1 ตัวเชื่อมโยง (Link) ของแบบสอบถามที่บนแฟนเพจข่าวของโฆษณามบนเฟซบุ๊กผ่าน (Facebook Ad) 2.เพื่อนส่งต่อมายังเพื่อน (Snowball Sampling) แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม ๔ ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ ประกอบด้วยคำถามย่อย 3 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามย่อย 5 ข้อ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้เฟซบุ๊กโดยทั่วไป ประกอบด้วยคำถามย่อย 6 ข้อ ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ของผู้อ่าน ประกอบด้วยคำถามปลายปิด 3 ด้าน ก่อนเก็บข้อมูลได้มีการทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิเทศศาสตร์จำนวน 3 ท่านประเมินว่าข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ ความสอดคล้อง (Index of Concordance: IOC) สรุปได้ว่าข้อคำถามในแบบสอบถามทุกข้อมีมีความเที่ยงตรงใช้ได้และการทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องของการใช้ภาษาและลำดับขั้นตอนในข้อคำถามหลังจากนั้นจึงทดสอบความน่าเชื่อถือในข้อคำถามที่เกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ ด้วยวิธีแบบสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) จากสูตรของ Cronbach's Alpha Formula (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541) ผล

การทดสอบความเชื่อมั่นในส่วนของความพึงพอใจในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ได้ค่า Alpha = .888

ดังนั้นสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 15 เมษายน 2562 จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential- Statistics) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ได้แก่ การเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Groups) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เพื่อทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการศึกษา

ประเภทเนื้อหาของโพสต์ที่ปรากฏบนแฟนเพจโทรทัศน์มากที่สุด คือ ข่าวอาชญากรรมมีจำนวน 180 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 18.9 รองลงมาคือ ข่าวต่างประเทศจำนวน 119 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 12.5 และข่าวเศรษฐกิจจำนวน 115 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 12.1 หากพิจารณาเป็นรายการข่าวจะพบว่า แฟนเพจไทยรัฐนิวส์โชว์และทูบโตะข่าว Amarin TV 34 มีเนื้อหาของโพสต์ที่เป็นข่าวอาชญากรรมมากที่สุด ขณะที่แฟนเพจเรื่องเล่าเช้านี้มีข่าวเศรษฐกิจมากที่สุด ลักษณะเนื้อหาของโพสต์เกือบทั้งหมดเป็นข้อความและภาพประกอบคือ มีจำนวน 873 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 91.7 โพสต์ เกือบทั้งหมดที่ระบุแหล่งข้อมูลที่มาจากการผลิตเอง / สื่อในเครือ คือ มีจำนวน 940 โพสต์ คิดเป็นร้อยละ 98.7 การกดปุ่มแสดงอารมณ์เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบนแฟนเพจโทรทัศน์มากที่สุด คือมีจำนวน 24,085 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 95.3 จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้อ่านแฟนเพจโทรทัศน์จำนวน 400 คน พบว่าเกือบทั้งหมดติดตามแฟนเพจเรื่องเล่าเช้านี้ จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 90.5 รองลงมาติดตามแฟนเพจทูบโตะข่าว Amarin TV 34 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 และติดตามแฟนเพจไทยรัฐนิวส์โชว์ จำนวนน้อยที่สุด คือ 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30 โดยผู้อ่านทั้งหมดติดตามแฟนเพจโทรทัศน์แห่งอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ดูรายการข่าวทางโทรทัศน์คือมีจำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 ส่วนคนที่ดูรายการข่าวทางโทรทัศน์มากที่สุดคือมีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 67.4

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 และเป็นเพศหญิงจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 19-35 ปี จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ คิดเป็นร้อยละ 57.00 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 36-51 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.8 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 เป็นพนักงานบริษัทจำนวนมากที่สุดคือ 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาคือ มีอาชีพค้าขาย / อาชีพอิสระ / เกษตรกร / ประมง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 รายได้ส่วนตัว 10,000-30,000 บาทต่อเดือนจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8

กลุ่มตัวอย่างใช้เฟซบุ๊กเป็นประจำช่วงเย็นถึงค่ำ (16.01-22.00 น.) มากที่สุด คือมีจำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 โดยใช้เฟซบุ๊กผ่านโทรศัพท์มือถือมากที่สุดคือมีจำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5 เกือบทั้งหมดใช้เฟซบุ๊กทุกวัน คือมีจำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 89.3 ทั้งนี้มีการใช้เฟซบุ๊ก 7 ครั้งขึ้นไปต่อวัน คือมีจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 มีระยะเวลาการใช้เฟซบุ๊กต่อครั้ง 15-30 นาทีมากที่สุดต่อวัน คือมีจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้งานเฟซบุ๊กจากบ้าน / ที่พัก มากที่สุด คือมีจำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 รองลงมาคือใช้งานเฟซบุ๊กจากทุกสถานที่เมื่อมีเวลากลางวันจำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจโทรทัศน์เพราะความพึงพอใจในด้านข่าวสารในระดับมาก

ความพึงพอใจด้านความบันเทิง 3 อันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจโทรทัศน์ 1. เพราะมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบทความ / สกู๊ปที่มีเนื้อหาสนุกชวนติดตาม 2. เพราะมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องตลกขบขัน / เรื่องลึกลับ / ภาพหรือคลิปเด็ด และ 3. เพราะมีการนำเสนอเกี่ยวกับคำคม สำนวน คติพจน์ และบทเพลง / ดนตรี / แฟชั่น โดยทั้ง 3 ลำดับเป็นความพึงพอใจในระดับมาก ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจโทรทัศน์เพราะความพึงพอใจด้านความบันเทิงในระดับมาก และความพึงพอใจด้านสังคม 3 ลำดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจโทรทัศน์คือ 1. เพราะช่องทางในการแบ่งปันเรื่องราวไปยังเพื่อนได้ 2. เพราะมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น และ 3. เพราะมีช่องทางในการแสดงอารมณ์โดยทั้ง 3 ลำดับเป็นความพึงพอใจในระดับมาก ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจ

โทรทัศน์เพราะความพึงพอใจด้านสังคมในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจโทรทัศน์มากกว่า 2 ปีมากที่สุด คือมีจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ส่วนใหญ่อ่านโพสต์จาก News Feed (Timeline) จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 74.5

พฤติกรรมในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ 3 ลำดับแรกพบว่าคือ 1. การอ่านแฟนเพจโทรทัศน์ให้ทันเหตุการณ์ / ไม่ตกข่าว 2. การอ่านแฟนเพจโทรทัศน์ถือเป็นช่องทางหลักสำคัญในการติดตามข่าวสารและ 3. การอ่านแฟนเพจโทรทัศน์ทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนคนติดตามข่าวสารโดยทั้ง 3 ลำดับเป็นพฤติกรรมการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ในระดับมาก ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้อ่านมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทั้งในเรื่องของ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้ มีพฤติกรรมมารับรู้ข่าวสารแฟนเพจรายการข่าวทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน ผู้ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันทั้งในเรื่องของ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ และความพึงพอใจในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการรับข่าวสารในทางบวก

อภิปรายผล

ประเภทเนื้อหาของโพสต์บนแฟนเพจโทรทัศน์ที่ศึกษา 3 ลำดับแรกพบว่าเป็น ข่าวอาชญากรรม ข่าวต่างประเทศ และข่าวเศรษฐกิจตามลำดับ แฟนเพจทุบโต๊ะข่าว Amarin TV 34 และแฟนเพจไทยรัฐนิวส์โชว์ มีเนื้อหาโพสต์ที่เป็นข่าวอาชญากรรมมากที่สุด ขณะที่แฟนเพจเรื่องเล่าเช้านี้มีโพสต์ที่เป็นข่าวเศรษฐกิจมากที่สุด โพสต์ทั้งหมดที่พบเป็นข้อความพร้อมภาพประกอบ โดยพบการถ่ายทอดสด (Live) ตามช่วงเวลาของการออกอากาศจริงบนสถานีวิทยุโทรทัศน์ดิจิทัล และพบคลิปวิดีโอข่าวสั้นบนแฟนเพจไทยรัฐนิวส์โชว์ สอดคล้องกับนรินทร์ นำเจริญ (2549) ที่ระบุว่าอินเทอร์เน็ตช่วยให้ผู้รายงานข่าวสารสามารถนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบสื่อผสมได้ กล่าวคือสามารถนำเสนอในรูปแบบของตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และ/หรือ เสียงเข้าไว้ด้วยกัน นอกจากนี้โพสต์เกือบทั้งหมดระบุแหล่งข้อมูลที่มาจากการผลิตเอง / สื่อในเครือ โดยผู้อ่านสามารถกดที่รูปหรือข้อความที่มีตัวเชื่อมโยงเพื่ออ่านต้นฉบับที่เว็บไซต์หลักได้ ดังที่ ทิวกบูรีและริตเทน (Tewksbury and Rittenberg, 2012) และอิงค์ควิตต์อด

คอม (2557) ยืนยันว่าเฟซบุ๊กสามารถทำตัวเชื่อมโยงช่วยดึงคนเข้าเว็บไซต์ (Traffic) หลักได้ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำ Search Engine Optimization (SEO) ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้อีกด้วย

ส่วนการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านที่มีต่อโพสต์นั้นพบว่า การกดปุ่มแสดงอารมณ์เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบนแฟนเพจโทรทัศน์มากที่สุด คือ มีจำนวน 24,085 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 95.3 รองลงมาคือ การกดแบ่งปันข้อมูลจำนวน 734 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.9 และการแสดงความคิดเห็นมีจำนวนน้อยที่สุด 450 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.8 สอดคล้องกับกับนรินทร์ นาเจริญ (2549) ที่ระบุว่า การเสนอข่าวบนสื่อออนไลน์ ผู้อ่านสามารถมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถโต้ตอบกับเนื้อหาได้ อาจเรียกได้ว่า การเสนอข่าวบนสื่อออนไลน์มีลักษณะเป็นสื่อเชิงโต้ตอบซึ่งการนำเสนอข่าวทางรายการโทรทัศน์ไม่สามารถทำได้ ส่วนสาเหตุที่ผู้อ่านโพสต์บนเพจโทรทัศน์มีการกดปุ่มแสดงอารมณ์มากที่สุด อาจเป็นเพราะการกดปุ่มแสดงอารมณ์มีความสะดวก รวดเร็วและง่ายกว่าการมีปฏิสัมพันธ์ลักษณะอื่น อีกทั้งไม่ต้องใช้ความคิดวิเคราะห์มากนัก

การสำรวจผู้อ่านด้วยแบบสอบถามออนไลน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (9 ใน 10 คน) ติดตามแฟนเพจเรื่องเล่าเข้านี้ รองลงมาคือติดตามแฟนเพจทูบ๊ะข่าว Amarin TV 34 (6 ใน 10 คน) และติดตามแฟนเพจไทยรัฐนิวส์โชว์จำนวนน้อยที่สุด (3 ใน 10 คน) โดยทั้งหมดติดตามแฟนเพจโทรทัศน์ที่อื่น ๆ ด้วย

การศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับสารเป็นการศึกษาบนพื้นฐานของการมองว่าผู้รับสารเป็นตลาดที่องค์กรสื่อสารมวลชนด้านข่าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจเพื่อตอบโจทยความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้น (Tewksbury a Rittenberg, 2012) ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ติดตามแฟนเพจโทรทัศน์เป็นเพศชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีอายุระหว่าง 19-35 ปี (GenY หรือ Millennial) รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 36-51 ปี (GenX) ทั้งนี้ ร็อบบิ้นส์ (Robbins, 1996 อ้างถึงในเดชะวัฒน์ไพศาล, 2552:5) กล่าวว่า กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย (Gen Y) มีบุคลิกภาพความเป็นผู้ใหญ่น้อยกว่ากลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ซึ่งนี้กลุ่มเจนวายมีลักษณะเด่นคือชอบตั้งคำถามอยู่เสมอ ชอบใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อกับเพื่อนฝูงเปิดรับสื่อต่าง ๆ ได้อย่างคุณลักษณะทัศนคติและพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่รวดเร็วเป็นตัวของตัวเองสูง ต้องการการยอมรับและความ

เข้าใจกลุ่ม ต้องการให้คนอื่นเห็นว่าตนเองเป็นคนสำคัญ ชอบอะไรที่ท้าทาย อยากรู้อยากเห็นแต่แฝงด้วยอารมณ์ที่อ่านไหวต่อสถานการณ์สิ่งเร้า และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (Howe and Strauss, ๒๐๐๐, Eisner Martin, ๒๐๐๕; Glass, ๒๐๐๗ อ้างถึงในเดชา เดชะวัฒน์ไพศาล, ๒๕๕๒:๖)

สำหรับตัวแปรลักษณะทางประชากรศาสตร์อีกสามตัวแปรที่น่าสนใจ คือ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาหรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัท รายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,000-30,000 บาท หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งกลุ่มผู้ติดตามแฟนเพจโทรทัศน์ที่ผู้วิจัยศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงและมีรายได้ปานกลาง จึงสอดคล้องกับ Pew Research Center (2008) และจุฑามณี คายะนันท์ (2554) ที่พบว่าคนที่ติดตามอ่านข่าวสารจากสื่อมวลชนมักมีรายได้ปานกลางขึ้นไปและมีการศึกษาดี ด้านพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กโดยทั่วไปของผู้อ่านแฟนเพจโทรทัศน์ ผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างใช้เฟซบุ๊กเป็นประจำช่วงเย็น (16.00-22.00 น.) มากที่สุด โดยใช้ผ่านโทรศัพท์มือถือมากที่สุด เกือบทั้งหมดใช้เฟซบุ๊ก 7 ครั้งขึ้นไปต่อวัน ใช้เฟซบุ๊กต่อครั้ง 15-30 นาทีมากที่สุด จากที่พักมากที่สุด รองลงมาในจำนวนที่ใกล้เคียงกันคือใช้งานเฟซบุ๊กจากทุกสถานที่เมื่อมีเวลว่าง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักยุทธศาสตร์ธุรกิจกรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2559) ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม 85.5% ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ตโฟนมากที่สุด เป็นเวลาเฉลี่ย 6.2 ชั่วโมงต่อวัน สาเหตุที่อุปกรณ์นี้ได้รับความนิยมมากเป็นเพราะการแข่งขันด้านราคาและนโยบายส่งเสริมการขายของผู้ผลิตโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ทำให้ใครๆ ก็สามารถเป็นเจ้าของเครื่องโทรศัพท์

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจโทรทัศน์ เพราะความพึงพอใจด้านความบันเทิงในระดับมาก ความพึงพอใจทางด้านความเป็นสังคม 3 ลำดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจโทรทัศน์คือ 1. เพราะช่องทางในการแบ่งปันเรื่องราวไปยังเพื่อน 2. เพราะมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น 3. เพราะมีช่องทางในการแสดงอารมณ์ (ถูกใจ รัก หัวเราะ ว้าว เสียใจ โกรธ) โดยทั้ง 3 ลำดับเป็นความพึงพอใจในระดับมากที่สุดอันให้เห็นว่านอกจากการติดตามอ่านข่าวสารแล้ว ผู้อ่านก็ต้องการความบันเทิงและสังคมจากแฟนเพจโทรทัศน์ด้วย ซึ่งตรงกับการศึกษาของสม็อค เอลิสัน ลาเป และโวห์ (Smock, Ellison,

Lape and Wohn, 2011) ที่พบว่าผู้ใช้งานเฟซบุ๊กมีความพึงพอใจในการใช้เฟซบุ๊กเพื่อ 1.การพักผ่อนหย่อนใจ / สร้างความบันเทิง 2.การแบ่งปันข้อมูล 3.การหลบหนีจากโลกความเป็นจริง 4.ความทันสมัยและความเป็นเพื่อน 5.ความเป็นมืออาชีพ 6.การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 7.การใช้งานเพื่อฆ่าเวลา 8.เพื่อได้รู้จักเพื่อนใหม่ ทั้งนี้หากเปรียบเทียบความพึงพอใจ 3 ด้าน จะพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน แต่ความพึงพอใจด้านสังคมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเล็กน้อย กล่าวคือ ความพึงพอใจด้านข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยรวม 3.53 ความพึงพอใจด้านความบันเทิง 3.41 มีค่าเฉลี่ยรวม และความพึงพอใจด้านสังคมมีค่าเฉลี่ยรวม 3.59

ส่วนพฤติกรรมการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างติดตามแฟนเพจโทรทัศน์มากกว่า 2 ปีมากที่สุด โดยอ่านโพสต์จากแฟนเพจโทรทัศน์ผ่าน News Feed (Timeline) ของเฟซบุ๊กส่วนตัวมากกว่าอ่านจากหน้าหลักแฟนเพจโทรทัศน์ ส่วนพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ 3 ลำดับแรกพบว่า คือ 1.การอ่านแฟนเพจโทรทัศน์ทำให้ทันเหตุการณ์ / ไม่ตกข่าว 2. การอ่านแฟนเพจโทรทัศน์ถือเป็นช่องทางหลักที่สำคัญในการติดตามข่าวสาร และ 3.การอ่านแฟนเพจโทรทัศน์ทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนคนติดตามข่าวสาร โดยทั้ง 3 ลำดับเป็นพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารในระดับมาก ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ในระดับมาก สอดคล้องกับปาร์คและลี (Park and Lee, 2014) ที่พบว่าพฤติกรรมในการใช้เฟซบุ๊ก (Facebook Intensity) มีลักษณะคือ ผู้ใช้รู้สึกว่าเฟซบุ๊กเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวัน สิ่งที่ต้องทำทุกวัน และผู้ใช้เฟซบุ๊กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเฟซบุ๊ก สอดคล้องกับทิวทิวและริตเทนเบอร์เกอร์ (Tewksbury and Rittenberg, 2012) ที่ระบุว่าคนมักเปิดรับสื่อมวลชนด้านข่าวเพื่อไม่ให้ตนเองตกข่าว

การทดสอบสมมุติฐานพบว่า ความพึงพอใจในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์ ในทางบวกกล่าวคือยิ่งผู้อ่านมีความพึงพอใจมากเท่าไรก็จะมีพฤติกรรมการใช้แฟนเพจโทรทัศน์มากขึ้นเท่านั้น ข้อค้นพบในประเด็นนี้ยืนยันแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร และพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ผู้รับสารจากสื่อ (ในกรณีนี้คือเฟซบุ๊กแฟนเพจซึ่งเป็นสื่อใหม่) มีความกระตือรือร้น (Active reciever) การเลือกเปิดรับข่าวสาร ไม่ได้รอคอยข่าวสาร (Passive reciever) ตามที่สื่อกำหนดว่าเนื้อหาใดผู้รับสารควรเปิดรับหรือไม่ควรเปิดรับ โดยความกระตือรือร้นนี้เป็นมีความพึง

พอใจเป็นลักษณะทางจิตวิทยา ตัวแปรที่มีสำคัญในการกำหนดให้ ผู้รับสารเลือกเปิดรับข่าวสารใดจากช่องทางใด เมื่อใดก็ตามที่สื่อต้องการทำความเข้าใจผู้รับสาร ตัวแปรนี้เป็นตัวแปรสำคัญมาก สื่อไม่ควรมองข้ามและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การวิจัยค้นพบว่าความพึงพอใจในการติดตามแฟนเพจโทรทัศน์ด้านข่าวสารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้แฟนเพจโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือความพึงพอใจด้านสังคม และความพึงพอใจด้านความบันเทิงตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะแฟนเพจโทรทัศน์ผลิตโดยช่องสถานีโทรทัศน์ซึ่งมีบทบาทหน้าที่หลักในการนำเสนอข่าวสารมายังประชาชน ความพึงพอใจในด้านนี้ของผู้อ่านจึงมีความชัดเจนมากที่สุดตามแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ (Media Selectivity) และทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratifications) ที่มีหลักการว่าการเปิดรับสื่อได้รับผลมาจากปัจจัยด้านสังคมและจิตวิทยา โดยความพึงพอใจในการใช้สื่อถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำให้คนเลือกเปิดรับรับข่าวสารจากสื่อ (Katz et al., 1974 cited in McQuail, 2010; Tewksbury and Rittenberg, 2012)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าผู้ติดตามแฟนเพจโทรทัศน์ไม่ได้ติดตามเพียงแค่แฟนเพจใดแฟนเพจหนึ่งเท่านั้น หากแฟนเพจโทรทัศน์แห่งใดตอบโจทย์เรื่องของเนื้อหา และความพึงพอใจในการใช้ได้มากกว่าก็จะคลิกเข้าอ่านหรือมียอดการเข้าชมในเชิงลึกที่มากขึ้น การที่มียอดเข้าชมและผู้ชมมีส่วนร่วมก็จะนำมาซึ่งเม็ดเงินโฆษณาที่มากขึ้น ส่งผลต่อการติดตามในระยะยาวต่อไป
2. ผู้อ่านยังไม่ค่อยมีส่วนแบ่งปัน แชร์ หรือมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อโพสต์มากนัก ซึ่งหาแอดมินเพจสามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านที่สนใจรับข่าวสาร สังคม บันเทิง คาดว่าจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะในวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในประเด็นของแฟนเพจรายการข่าวทางโทรทัศน์ งานวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำไปต่อยอดได้ เพิ่มประเด็นที่รอบด้านมากขึ้น เนื้อหาอาจเป็นรายการวาไรตี้หรือ ศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ เช่นตัวแปรของการนำไปใช้ประโยชน์ในแฟนเพจโทรทัศน์ หรือศึกษาตัวแปรสื่อ Social Media อื่นๆ ที่ใกล้เคียงกับโทรทัศน์ เช่น Youtube , Tik Tok เป็นต้น

บรรณานุกรม

- จุฑามณี คายะนันท์. (2554) พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กดอทคอม. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล ปริญญาวารสารศาสตร์-มหาบัณฑิต สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล. (2552) การรับรู้คุณลักษณะเจเนอเรชั่นวายและแรงจูงใจในการทำงาน: มุมมองระหว่างเจเนอเรชั่นต่าง ๆ ในองค์กร. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. ปีที่ 31 ฉบับที่ 121:1
- นรินทร์ นำเจริญ. (2549) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรายงานข่าว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541) การวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมสุข หินวิมาน. (2546) “ปัจจัยในการสื่อสาร” เอกสารการสอนในชุดวิชาทฤษฎีและพฤติกรรมสื่อสาร. หน่วยที่ 5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- สื่อใหม่ทางรอดสื่อเก่าคอนเทนต์เจาะเจนวาย. (25 สิงหาคม 2558). กรุงเทพธุรกิจสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2559 สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562, dจาก [http:// www.m-society.go.th/article_attach/17972/20096.pdf](http://www.m-society.go.th/article_attach/17972/20096.pdf).

ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ออนไลน์

Opinions of students from The Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University on the Code of Ethics in Online Newspaper Reporting

ตรีฉัตร ชื่นศิลป์¹

Trichat Chuensilp

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ต่อการนำเสนอข่าว และความคิดเห็นต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทางออนไลน์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยสร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data Collecting) ประชากรในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือนักศึกษาปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 200 คน ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68 และเพศชาย ร้อยละ 32 โดยมีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 25 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1 - 2 คิดเป็นร้อยละ 50 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 3 - 4 คิดเป็นร้อยละ 50

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการนำเสนอข่าวที่ละเมิดความเป็นสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ปรากฏอยู่ในข่าว คิดเป็นร้อยละ 55.0 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 6.8 ในเรื่องของการนำเสนอข่าวที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเรื่องที่มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้าใจในกฎหมายมากขึ้น 48.2 และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าในการนำเสนอข่าวควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่ามีเยาวชนชายหญิงเป็นผู้อ่านด้วย คิดเป็นร้อยละ 50.5

จากการสอบถามความคิดเห็นต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้แหล่งข่าวปิด เช่น กรณีเป็นข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนซึ่งไม่สามารถเปิดเผยแหล่งข้อมูลได้ ร้อยละ 45.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 23.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.6 ไม่เห็นด้วย 15.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.5

คำสำคัญ: จริยธรรมสื่อมวลชน, การนำเสนอข่าว, หนังสือพิมพ์ออนไลน์

¹อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok Email: natthinee.cho@bkkthon.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The objective of this study “Opinions of students from The Faculty of Communication Arts Bangkokthonburi University on the Code of Ethics in Online Newspaper Reporting” were to study the opinion of students from The Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University on the ethics in the news presentation of the newspaper online.

This research is Quantitative Research based on the primary data. by creating a questionnaire as a tool to collect field data. The population in this study is current students studying in the Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University. The data were analyzed by using descriptive statistics: mean, percentage, frequency distribution, and standard deviation. The results can be summarized as follows:

Most of the respondents were female for 68 percent and male 32 percent, with the age of 18 - 25 years old, studying in the 1st - 2nd year, and 50 percent of them studying at the 3rd - 4th year.

55.0% of respondents were strongly opposed to presenting news that violated the privacy of those featured in the news, 6.8% were unsure of the presentation News affecting national security, 42.8% agreed with the issue of promoting the public to understand the law more, and 50.5% strongly agree for being borne in mind that there are also young people who are readers.

For the ethical issues of media coverage that appear on the Internet, most respondents (45.2%) agree with the use of closed sources in the case of investigative news which can not to disclose the source of information, followed by 23.5% of the respondents who answer “not sure”, 15.6% answer “strongly agree”, 15.2% answer “disagree” and 0.5% answer “strongly disagree”.

Keyword: Code of Ethics, News presentation, Online Newspaper

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการนำเสนอของสื่อมวลชน จากเดิมที่รายงานข่าวผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง ผ่านโทรทัศน์ ผ่านหนังสือพิมพ์ พัฒนามาสู่เว็บไซต์ และการรายงานนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เพราะประชาชนในสังคมนอกจากจะรับข่าวสารผ่านสื่อดั้งเดิมอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์แล้ว การเข้ามาของสื่อออนไลน์ดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากขึ้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีช่องทางการรับสาร มีเครื่องมือดิจิทัลของตัวเองคือโทรศัพท์มือถือ

สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้สร้างความบันเทิง เผยแพร่เหตุการณ์ต่างๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ภายใต้กรอบแห่งจรรยาบรรณและจริยธรรม ทั้งนี้มี

เจตนาธรรมณ์เพื่อควบคุมให้สื่อมวลชนทำงานอย่างเที่ยงตรงต่อข้อเท็จจริง ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ของสาธารณชนเป็นหลัก ในขณะที่สังคมไทยในปัจจุบันเดินเข้าสู่ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ทำให้มีสื่อเกิดขึ้นมากมายและมีการแข่งขันกันสูง จนบางครั้งการนำเสนอข่าวหรือข้อมูลอาจละเลยจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน มีการละเมิดผู้ตกเป็นข่าวอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งข่าวที่สื่อมวลชนนำเสนอไปนั้นบางครั้งเป็นที่สงสัยถกเถียงและกังขาว่า สมควรแล้วหรือไม่อย่างไร ที่ข่าวสารนั้น ๆ ควรเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ

สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่ผู้รับสารสามารถรับสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ข่าวเหล่านี้เมื่อเข้าสู่กระแสของโลกออนไลน์ จะกระจายสู่สังคมในวงกว้าง สามารถเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว เป็นแหล่งสาธารณะที่มีผู้เข้าชมเป็นจำนวนมากหลากหลายเพศวัย แต่วัยที่สื่อสามารถเรียกความดึงดูดได้มากที่สุดคือ กลุ่มเยาวชน กลุ่ม

วัยรุ่น เด็กนักเรียน นักศึกษา เพราะกลุ่มคนดังกล่าวนี้กำลังอยู่ในช่วงของการเรียนรู้ การพัฒนาการอยากรู้อยากลอง ซึ่งเนื้อหาข่าวอาจมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของเยาวชน ทั้งนี้ การให้นักศึกษาได้เข้ามาเป็นประชากรของการวิจัยมีส่วนร่วมในการศึกษาจึงเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนผู้รับสารจากสื่อได้รู้เท่าทันสื่อมีวิจารณญาณในการรับสารเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบของความมีจริยธรรมของสื่อมวลชนในช่วงต้นนี้จึงอาจมีทั้งด้านดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของนักข่าวแต่ละบุคคลแต่ละสำนักข่าวในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ว่าจะนำมาใช้ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ออนไลน์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อจริยธรรมของสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ออนไลน์

นิยามศัพท์

จริยธรรม หมายถึง ระบบของการกำหนดบรรทัดฐาน แนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หลักจริยธรรมในการประกอบอาชีพ อาชีพใดอาชีพหนึ่ง เช่น จรรยาบรรณของสื่อมวลชน การรักษารายการของสื่อมวลชน หมายถึง กรอบการคิดและปฏิบัติในการทำข่าวที่ตอบสนองโจทย์การรักษารายการและจรรยาบรรณของสื่อ

การนำเสนอ หมายถึง การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน ทำทาง ภาพ และการแสดงออกที่ปรากฏในเนื้อหาข่าว

หนังสือพิมพ์ออนไลน์ หมายถึง การรายงานข่าวผ่านเว็บไซต์ข่าว รูปแบบการนำเสนอข่าวผ่านอินเทอร์เน็ต

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรของการวิจัย คือ นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 200 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยจำกัดโควตา (Quota Sampling) แบ่งเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 - 2 จำนวน 100 คน และนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 - 4 จำนวน 100 คน ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม 2563 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2564 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคการศึกษา

ที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2563 และดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในเดือนกุมภาพันธ์ 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องชัดเจนของภาษาที่ใช้ แล้วนำผลการแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิมาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ สำหรับในส่วนของความคิดเห็น การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการนำเสนอข่าว ความคิดเห็นต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าว ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แบบประเมินความคิดเห็นต่อการนำเสนอข่าว และจริยธรรมในการนำเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ แบ่งเกณฑ์คะแนนการประเมินออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 คะแนน สำหรับความคิดเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 4 คะแนน สำหรับความคิดเห็น เห็นด้วย
- 3 คะแนน สำหรับความคิดเห็น ไม่แน่ใจ
- 2 คะแนน สำหรับความคิดเห็น ไม่เห็นด้วย
- 1 คะแนน สำหรับความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ผู้ศึกษาสรุปผลสำคัญเป็น 3 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68 และเพศชาย ร้อยละ 32 โดยเฉลี่ยมีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 25 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1 - 2 คิดเป็นร้อยละ 50 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 3 - 4 คิดเป็นร้อยละ 50 และเรียงลำดับอายุตามร้อยละที่มากไปน้อยได้แก่ อายุ 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 อายุ 23 ปี คิดเป็นร้อยละ 9 อายุ 22 ปี คิดเป็นร้อยละ 11 อายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 21 อายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 24 อายุ 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 18 อายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 12

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการนำเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กับการนำเสนอข่าวที่ละเมิดความเป็นสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ปรากฏอยู่ในข่าว คิดเป็นร้อยละ 55 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 38.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 6.8

ในเรื่องนำเสนอข่าวที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ เห็นด้วย กับการเรื่องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้าใจในกฎหมายมากขึ้น ร้อยละ 48.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 23.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 17.4 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 10.4 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.8 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าในการนำเสนอข่าวควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่ามีเยาวชนชายหญิงเป็นผู้อ่านด้วย คิดเป็น ร้อยละ 50.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 17.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.8

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์

จากการสอบถามความคิดเห็นต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้แหล่งข่าวปิด เช่น กรณีที่เป็นข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยแหล่งข้อมูลได้ ร้อยละ 45.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 23.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.6 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.5

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ มีสาระสำคัญที่นำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการนำเสนอข่าวที่ละเมิดความเป็นสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ปรากฏอยู่ในข่าว คิดเป็นร้อยละ 55 ประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่มีการพูดถึงอยู่เสมอ ได้แก่ การรายงานข่าวที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นถึงแม้บางเหตุการณ์จะมีคุณค่าข่าวที่ควรนำเสนอ แต่ข่าวก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลอื่นทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ ด้วยลีลาการนำเสนอ การพาดหัว โปรงข่าวและความนำ การเขียนเนื้อข่าว การใช้ภาพประกอบที่อาจสร้างความเจ็บปวด

ซ้ำ ๆ ให้แก่ผู้เคราะห์ร้ายที่ตกเป็นข่าวได้ นักข่าวต้องแยกให้ออกระหว่างขอบเขตสิทธิส่วนบุคคลกับสิทธิในการรับรู้ของประชาชน โดยนักข่าวต้องยึดถือหลักการรายงานข่าวด้วยความรับผิดชอบทางจริยธรรม

ในเรื่องการนำเสนอข่าวที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ การเปิดเผยข้อมูลภายใน ข้อมูลลับของราชการ บางเรื่องอาจมีผลต่อความมั่นคงของชาติและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเสนอข่าวที่พาดพิงถึงสถาบันกษัตริย์ การนำเสนอข่าวโดยที่ไม่ได้ระมัดระวัง ไม่เพียงมีผลต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย หากยังนำมาซึ่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ในสถานการณ์ความขัดแย้งของคนในสังคมปัจจุบัน มักมีการนำรัฐบาลและเรื่องสถาบันฯ มาเป็นเครื่องมือโจมตีกันเสมอ สื่อจึงพึงใช้วิจารณญาณและจิตสำนึกใคร่ครวญถึงความเหมาะสมควรก่อนนำเสนอด้วยความไม่ประมาท

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งด้านจริยธรรมในการนำเสนอข่าว ควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่ามีเยาวชนชายหญิงอ่านด้วย เพราะว่าสิ่งที่ปรากฏบนสื่อออนไลน์นั้นเป็นพื้นที่สาธารณะ แปลว่า ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่มีข้อจำกัด และแน่นอนต้องมีเยาวชนอยู่ด้วย มีความสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร (Media exposure) การสื่อสารนั้นจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ (ยุพดี ฐิติกุลเจริญ, 2537:3) นอกเหนือจากปัจจัยสี่ที่มีความจำเริญต่อความอยู่รอดของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค แม้ว่าการสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับความเป็นความตายของมนุษย์เหมือนกับปัจจัยสี่ แต่การที่จะให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่เหล่านั้น ย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมืออย่างแน่นอน มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตน และ เพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมาก และประกอบด้วยคนจำนวนมากขึ้นเท่าใดการสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคม จะนำมาซึ่งความสลับซับซ้อนหรือความสับสนต่าง ๆ จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจแก่สมาชิกของสังคม ดังนั้นจึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (กิติมา สุรสนธิ, 2533 : 46-47)

อย่างไรก็ตาม บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่าน มาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนของข้อความที่มีประโยชน์ ต่อตน ดังนั้น ข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้ามาไปยังบุคคลจากช่อง ทางต่าง ๆ นั้น มักจะถูกคัดเลือกตลอดเวลา ข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร จะเป็น ข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร รองลงมาคือผู้ตอบ แบบสอบถามเห็นด้วยกับเรื่องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน เข้าใจในกฎหมายมากขึ้น ร้อยละ 48.2 มีความสอดคล้องกับหลัก จริยธรรมสำหรับผู้สื่อข่าว (สุภา ศิริमानนท์, 2530:19-49)

จากการสอบถามความคิดเห็นต่อจริยธรรมในการนำ เสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ผู้ ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้แหล่งข่าวปิด เช่น กรณีที่เป็นข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยแหล่ง ข้อมูลได้เพราะว่าอาจจะเป็นภัยต่อผู้ให้ข่าวได้ บางครั้งผู้ที่ตก เป็นข่าวอาจจะเป็นเยาวชนที่อายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ร้อย ละ 50.5 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่ง เสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น (สมาคมนักข่าวนัก หนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. 2552) จากหลักจรรยาบรรณที่ ได้กล่าวข้างต้น ได้ถูกตราขึ้นมาเพื่อเป็นหลักการในการประกอบ วิชาชีพ จะเน้นใน ประเด็นของเสรีภาพ อีสรภาพ ความรับผิดชอบ

ชอบ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์และจริงจัง ความถูกต้อง ความ มีเกียรติและศักดิ์ศรีของสื่อมวลชน เพราะคุณสมบัติเหล่านี้มีความ สัมพันธ์กับหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะต้องแจ้งข่าวสารที่ถูกต้อง แก่สาธารณชน สอดคล้องกับเรื่องหลักจริยธรรมสำหรับผู้สื่อข่าว (สุภา ศิริमानนท์, 2530:19-49) มีการนำเสนอหลักจริยธรรมใน การนำเสนอข่าว ดังนี้ นักข่าวต้องรักข่าวจากที่ได้ให้คำมั่นหรือที่ ตกปากรับคำกับใครเขาไว้ หากได้รับปากกับแหล่งข่าวผู้ให้ข่าวสาร ไม่ว่าจะรายไต่ว่าจะไม่เสนอรายงานข่าวสารเรื่องนั้นก็ต้งปฏิบัติตาม คำมั่นสัญญานั้น ๆ อย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเนื่องด้วยกรณีใด ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษารายละเอียดของตัว แปรอื่นๆ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึกเกี่ยวกับอิทธิพลของ ปัจจัยอื่น ๆ ของสื่อออนไลน์ที่มีผลกระทบต่อผู้รับสาร
2. เทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สื่อออนไลน์ เข้าถึงผู้รับสารทุกกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว ควรมีการศึกษาถึงปัญหา ใหม่ๆ ทางจริยธรรมของสื่อที่เกิดขึ้น ควรมีการศึกษาประชากร/ กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายทั้งทางเพศและช่วงวัยอายุ ศึกษาทักษะ การรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสาร

บรรณานุกรม

- กิติมา สุรสนธิ. (2533). ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพดี ฐิติกุลเจริญ. (2537). ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ฯ. (2552). จริยธรรมวิชาชีพของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย [ออนไลน์]. <http://www.tja.or.th>
- สุภา ศิริमानนท์. (2530). จริยธรรมของหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรสาสน์
- เอกวิทย์ มณีธร. (2552). ระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนของไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ม.ที.เพรส.

การให้ทัศนะค่านิยมองค์กรบริษัทข้ามชาติอินเดียในกรุงเทพมหานคร

An Approach to Corporate Values of Indian Multinational Companies in Bangkok

ทศพร มะหะหมัด¹ ชยาภรณ์ แสงเฟื่อง² ทิพนาด ชารีรักษ์³ วิรัช สงวนวงษ์วาน⁴

Tosaporn Mahamud, Chayaporn Saengfueng, Tippanad Chareerak, Wirat Sanguanwongwan

บทคัดย่อ

วิจัยเรื่องนี้เป็นในส่วนของเชิงคุณภาพการศึกษาค่านิยมองค์กรการปฏิบัติงานบริษัทข้ามชาติอินเดียในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษาการให้ทัศนะแนวทางในการพัฒนาค่านิยมองค์กรในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทข้ามชาติอินเดียในประเทศไทยโดยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบริษัทข้ามชาติอินเดียในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ท่าน และทำการสัมมนากลุ่ม นักธุรกิจอินเดียในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าการทำงานของชาวอินเดียมีความเป็นสากลมีมาตรฐานได้รับการยอมรับและความร่วมมือในการทำงานในกลุ่มบริษัทข้ามชาติถือว่าเป็นการทำงานทำงานที่มีมาตรฐานสูงบริษัทข้ามชาติในหลายประเทศและสร้างความทัดเทียมในเรื่องคุณภาพได้เป็นอย่างดีค่านิยมบริษัทข้ามชาติอินเดียยังสร้างความสอดคล้องกับพฤติกรรมองค์กรที่ทันสมัยและบริษัทอินเดียในปัจจุบันก็พร้อมที่จะพัฒนาความก้าวหน้าทั้งในประเทศไทยและนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: บริษัทข้ามชาติ, ค่านิยม, การปฏิบัติงาน

Abstract

This research is on the qualitative part. A Study of Corporate Values, Operations of Indian Multinational Companies in Bangkok By research objectives To study the perspective on the development of corporate values in the performance of the employees of Indian multinational companies in Thailand by interviewing 8 people involved in Indian multinational companies in Bangkok and conducting group seminars. Indian businessman in Thailand The results of the study showed that The work of Indians is international, has a standard, has been

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
Lecturer in Graduate School of Business Administration, Kasembundit University, Bangkok

² อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
Lecturer in Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok

³ อาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
Lecturer, Kasem Bundit University, Bangkok. E-mail: Taksina.cha@kbu.ac.th*Corresponding author

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
Lecturer in Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok

⁵ อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
Lecturer in Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok

recognized and the cooperation in working in multinational companies is considered a high standard work for multinational companies in many countries and creates Equivalence in quality as well. Indian multinational corporation values In addition, it is consistent with modern corporate behavior and today's Indian companies are ready to develop their progress in both Thailand and internationally effectively.

Keywords: multinational, companies, performance values

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ ไทย-อินเดีย (วิชณี เทียบแก้ว และ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2557) อินเดียถือเป็นค่านิยมและมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง (โสภณา ศรีจำปา, 2558) และมีค่านิยมที่น่าสนใจในการทำงาน ในเวลาปัจจุบันบริษัทข้ามชาติอินเดียประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้า (दनัย ลิสวัสดิ์รัตนากุล และ คณະ, 2555) ด้วยความทันสมัยที่ไม่ยึดติดในแบบเดิม เป็นตัวกำหนดพื้นฐานความเชื่อของอินเดีย (Nagindrappa, & Radhika, 2013)

การศึกษาถึงค่านิยมการทำงานบริษัทข้ามชาติมีความแตกต่างกันไปในเรื่อง ของวัฒนธรรมการทำงานนโยบาย การบริหารจัดการการพัฒนาค่านิยมองค์กรให้เกิดในตัวบุคคล ต้องอาศัยการสนับสนุน จากหลายสิ่ง ภาวะผู้นำมีส่วนในการพัฒนาให้เกิดค่านิยมองค์กรได้ผู้นำต้องมีความสามารถในการรวบรวมค่านิยมที่เกิดขึ้นจากสมาชิกในกลุ่มสร้างสรรค์ให้กลายเป็นค่านิยมที่เหมาะสม ค่านิยมจะแปลเป็นพฤติกรรมการทำงาน ผู้นำยุคใหม่ต้องตระหนักถึงการอยู่ร่วมกัน พฤติกรรมการทำงาน เพื่อนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับ ค่านิยมบริษัทข้ามชาติอื่น ๆ ในประเทศไทย จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กร (Mahamud, 2020)

การที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาบริษัทข้ามชาติอินเดีย เพราะเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน โดยเป็นประเทศที่มีแนวคิดทฤษฎีของโลกตะวันออก (Kamwang, 2019) ในรอบหลายปีที่ผ่านมาบริษัทอินเดียประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำธุรกิจในประเทศไทยทั้งในด้านอุตสาหกรรม การผลิต อีกทั้งได้รับความน่าเชื่อถือในกลุ่มด้านความสัมพันธ์กับไทย(วิชณี เทียบแก้ว และ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2557) อินเดียเปิดการค้าเสรี (FTA) กับไทย ทำให้เสริมสร้างบรรยากาศการค้าการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น (Witchnee, & Juthatip, 2014) ในปี 2547 มีการค้าอินเดีย-ไทย ประมาณ เกิดการขยายตัวทางการค้าการลงทุนในอนาคต

การมีโอกาเข้าไปสำรวจประเทศอินเดียก็พบว่ายังมีหลายสาขาธุรกิจที่เปิดช่องให้สามารถร่วมมือกันได้

อินเดียมีนโยบายเปิดประเทศ (Soft Power) (Jacques & Hymans, 2009) ส่วนหนึ่งก็มาจากประชากรอินเดียที่เพิ่มขึ้นและกระจายตัวอยู่ทุกมุมโลก ซึ่งในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเกิดชุมชนเพิ่มขึ้นอีกในอีกหลายประเทศ และชุมชนนี้จะเป็นสื่อกลางส่งผ่านอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียไปทั่วโลกได้แน่นอน” (Cali, 2008)

การถือกำเนิดในอนาคตของบริษัทอินเดียในประเทศไทยและการก่อเกิดแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวอินเดียในย่านธุรกิจใหม่ นักลงทุนชาวอินเดียได้เล็งเห็นถึงโอกาสในการลงทุนที่มีต่อประเทศไทยด้วยบริษัทอินเดียในปัจจุบันได้รับประโยชน์และโอกาสจากทางรัฐบาลไทย บริษัทที่ลงทุนในไทยประสบความสำเร็จในระดับสูงและในปัจจุบันยังมีหอการค้าไทยอินเดียคอยให้ความช่วยเหลือ ทางด้านการลงทุนและกฎหมายเพื่อเป็นประโยชน์ให้กับบริษัทข้ามชาติอินเดียที่เห็นโอกาสการลงทุนในประเทศไทยในการดำเนินธุรกิจในอนาคต

ดังนั้น การศึกษาค่านิยมองค์กรของพนักงานในบริษัทข้ามชาติอินเดียในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูล และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานรวมถึงการให้คุณค่าแก่พนักงานในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาตนเองของการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในความแตกต่างในความคิดและความเชื่อในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับบริษัทข้ามชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปเป็นแนวทางในการบริหารองค์กรต่อไป

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

อินเดียกับไทยมีความสัมพันธ์ที่ยาวนานโดยมีความสัมพันธ์ทั้งในส่วนของภูมิภาคอาเซียนและไทย ความสัมพันธ์ไทยและอินเดียได้พัฒนาขึ้นหลังได้รับเอกราชเอกราชของประเทศไทย

ประจำอินเดีย P.B. NUKARA ในปี 1960 (Yahya, 2003) ในเดือนพฤศจิกายน ปี 1959 และทำข้อตกลงอินเดีย-สหรัฐในความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศไทยอินเดียได้พัฒนาขึ้นมากเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายนปี 1964 (Ganguli, Chandra, Kamboh, 2000) รัฐมนตรี กระทรวงอาหารของอินเดีย Subramanian ได้กล่าวว่า อินเดียได้ทำข้อตกลงกับไทย และกัมพูชาเพื่อที่จะซื้อข้าวจำนวน 25,000 ตันจากไทย และจากกัมพูชา สัญญาการซื้อข้าวข้าวอย่างเป็นทางการนี้เป็นข้อตกลงแรกที่อินเดียลงนามกับไทยหลังจากที่ได้รับบิสรภาพ (Ahmed, 2012) A.L. Dias เลขาธิการของกระทรวงอาหารจากรัฐบาลอินเดียได้เดินทางถึงกรุงเทพฯ ในเดือนมิถุนายน ปี1968 (Kawai, 1968) หลังจากนั้นความสัมพันธ์ไทยอินเดียทั้งสองประเทศเจริญก้าวหน้าทั้งในส่วนของความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน (Sen, Asher & Rajan, 2004) บริษัท ข้ามชาติ (บริษัทข้ามชาติ) เป็นบริษัท ขนาดใหญ่ที่ดำเนินงานในหลายประเทศโดยมีสำนักงานใหญ่ในแต่ละประเทศ บริษัท ข้ามชาติที่เพิ่งได้รับโมเมนตัมมากขึ้นในแง่ของการลงทุนและมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาของประเทศมันประสบความสำเร็จในการมีความสนใจมากขึ้นและมุ่งเน้นมากขึ้น บริษัท ข้ามชาติแห่งแรกก่อตั้งขึ้นในปี 1948 อีกหลายแห่งเกิดขึ้นในช่วงปี 1950 และ 1960 เนื่องจากธุรกิจในสหรัฐอเมริกาขยายตัวไปทั่วโลกและยุโรปตะวันตกและญี่ปุ่นก็ฟื้นตัวขึ้นมาเพื่อกลายเป็นเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่ทรงพลัง การแพร่กระจายของบริษัทข้ามชาติทั่วโลกเป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของปี 1950 และ 1960 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะภาษานำเข้าสูงที่กำหนดโดยรัฐบาลต่าง ๆ บังคับให้บริษัทข้ามชาติทำการค้นหาการผลิตและกลายเป็น “ผู้ผลิตในประเทศ” ในหลาย ๆ ประเทศให้ได้มากที่สุด (Kshetrimayum, 2015). บริษัท อินเดียหลายแห่งเริ่มดำเนินการอย่างช้า ๆ และแน่นอนในเส้นทางระดับโลกและนำไปสู่การเกิดขึ้นของ บริษัท ข้ามชาติของอินเดียในแต่ละวันที่ผ่านมารัฐกิจของอินเดียกำลังรับ บริษัท ต่างประเทศเข้ามาเป็นซัพพลายเออร์ที่ได้รับความนิยมระดับโลกและกำลังสรรหาพนักงานที่ข้ามชาติในขณะที่ยุโรปตะวันตกภาพสีแดงของโลกทาทาก็กำลังเปิดตัววินดิเคเตอร์จากเบอร์มิงแฮม และซันแดรมเปอร์ริสต์ตอกย้ำความจริงที่ว่า (Tewari & Dave, 2012) ในช่วงเวลาที่บริษัทข้ามชาติในประเทศอินเดียเริ่มที่จะมีการลงทุนมากขึ้นประเทศถือเป็นมิตรหามานในการลงทุนของนักธุรกิจชาวอินเดีย ทั้งในส่วนของบริษัทยักษ์ใหญ่อย่าง ทาทา (Srivastava

Negi, Mishra, & Pandey, 2012) ถือเป็นบริษัทใหญ่อย่างทาทาที่ลงทุนในไทย (Francis, 2011) รวมถึงบริษัทข้ามชาติอินเดียอื่นๆ อื่นมีเป้าหมายในการลงทุนในประเทศไทย (Satsomboon, & Pruetipibultham, 2014)

นักวิจัยเห็นว่าการศึกษาถึงค่านิยมองค์กรในการปฏิบัติงานถือว่ามีความจำเป็นในการศึกษาถึงวัฒนธรรมการทำงานในบริษัทเพื่อเป็นโอกาสและช่องทางในการเข้าใจถึงวัฒนธรรมในการทำงานในบริษัทได้เป็นอย่างดีถึงค่านิยมการทำงานในองค์กร ประเด็นการศึกษาค่านิยมองค์กรที่สามารถมองถึงการเปรียบเทียบในหลักการทรัพยากรมนุษย์ของทั้งสองประเทศ (Lawler, HarishmJain, Ratnam, & Vinita Atmiyanandana, 1995)

ประเด็นปัญหาที่จะศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นโจทย์ในการวิจัยครั้งนี้ การศึกษาองค์ประกอบค่านิยมองค์กรในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทข้ามชาติอินเดียในกรุงเทพมหานครเป็นอย่างไรคุณลักษณะทั่วไปของพนักงานบริษัทข้ามชาติอินเดียในกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกันมีค่านิยมองค์กรการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันหรือไม่ แนวทางการพัฒนาค่านิยมองค์กรในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทข้ามชาติอินเดียในกรุงเทพมหานครควรเป็นอย่างไร

ดังนั้นการศึกษานวนคิดทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยมในการปฏิบัติงานในองค์กรเป็นสิ่งจำเป็นต้องเรียนรู้ (Schein, 1996) กำหนดค่านิยมและจริยธรรมองค์กรพนักงานมักจะมีมุมมองต่อนายจ้างโดยประเมินจากวิสัยทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมขององค์กรเป็นปัจจัยหลัก (Grojean, Resick, Dickson, Smith, 2004) ค่านิยมองค์กรของบริษัทที่ได้ถูกกำหนดขึ้น และใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานควรได้รับการปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสมทันสมัยและเข้าใจถึงวัฒนธรรมในปัจจุบัน (Leung, Bhagat, Buchan, et al.(2005) ค่านิยม (Values) คือ ความเชื่อที่ฝังลึกในจิตใจ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม และ กำหนดวิถี ชีวิตของบุคคลในสังคมให้ดำเนินไปในแนวทางที่พึงปรารถนาของสังคม (Smith, 1949)

วัตถุประสงค์และกรรมวิธีการวิจัย

การศึกษาค่านิยมองค์กรการปฏิบัติงานบริษัทข้ามชาติอินเดียในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาบริษัทข้ามชาติอินเดียในเขตกรุงเทพมหานคร สัมภาษณ์ข้อมูล

เชิงลึกนักธุรกิจชาวอินเดียผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงาน ทั้งสิ้นจำนวน 7 ท่าน และส่วนที่ 4 สูดท้ายด้วยการสัมมนา กลุ่มย่อย

ผลการศึกษาวิจัย

ค่านิยมองค์กรของบริษัทอินเดียในประเทศไทยได้รับการยอมรับจากพนักงานมากบริษัทอินเดียทุกวันนี้ให้ความสำคัญวัฒนธรรมองค์กรทุกบริษัทเราจะเห็นได้ว่าภารกิจและพันธกิจองค์กรได้ถูกสื่อสารให้คนในองค์กรรับทราบบริษัทตั้งนั้นจึงต้องยอมรับวัฒนธรรมของบริษัทอินเดียหากจะทำงานให้บริษัทอินเดีย

วัฒนธรรมอินเดียยังเป็นที่ยอมรับได้อย่างทั่วโลกโดยไม่ต้องเกรงว่าวัฒนธรรมอินเดียจะไปเป็นอันตรายต่อศาสนาอื่น ๆ ของผู้ไม่ว่าพวกเขาบ่นถือศาสนาใดเพราะฉะนั้นการที่จะเข้ามาด้วยกันอยู่ด้วยกันมันมีมาตั้งแต่ต้นอยู่แล้วเพราะฉะนั้นการที่มาประเทศไทยคิดว่าบริษัทที่มาจากอินเดียมาตั้งอยู่ในประเทศไทยจะรู้สึกสะดวกสบายมากเมื่ออยู่ในประเทศไทยการทำงาน และวัฒนธรรมของเราก็ใกล้เคียงกับเขามาก การเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่เขานำมาแบ่งปันให้เรา ก็สามารถนำมาพัฒนาต่อไปได้ และเท่าที่เห็นรู้สึกว่าได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี

วัฒนธรรมอินเดียถือเป็นส่วนสำคัญของการทำงานในองค์การรูปแบบการทำงานของอินเดียเป็นที่ขึ้นชอบทั่วโลกดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดขององค์การความเป็นตัวตนอย่างแท้จริง และพนักงานและนายจ้างเปรียบเสมือนทูตที่นำค่านิยมที่องค์กรให้มาไปปฏิบัติวัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นจากบรรทัดฐานต่าง ๆ วัฒนธรรมอินเดียมีบทบาทสำคัญในบริษัทอินเดียในประเทศไทยบริษัทมันก็เหมือนกับเครื่องจักรกล ขึ้นส่วนทุกชิ้นล้วนต้องทำงานโดยที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุด สมบูรณ์ที่สุดแต่ก็ยึดตามหลักของคนไทยในการทำงาน

วัฒนธรรมมีความสำคัญและควรคำนึงถึงก่อนการวางนโยบายองค์กรหรือไม่อย่างไรวัฒนธรรมจะมีความสำคัญกับบริษัทขนาดนั้นบริษัทประกอบไปด้วยพนักงาน พนักงานทำงานกันอย่างไรในองค์กรนั้น มันไม่ใช่แค่เรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมว่าเป็นวัฒนธรรมอินเดียหรือวัฒนธรรมไทยการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมและค่านิยมกันอย่างไรนั้นจะมีความสำคัญมากกว่าการปรับให้เข้ากันเพื่อจะเดินหน้าไปในทิศทางเดียวกันวางนโยบายเราควรคำนึงถึงความ หลากหลายเหล่านี้เพราะทุกวันนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์สำหรับคนที่ทำงานอยู่ในประเทศไทยต้อง

ตระหนักถึงความเชื่อและความรู้สึกของคนในประเทศไทยเพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาจัดทำนโยบายหรือเป้าหมาย

วัฒนธรรมที่มันเป็นเรื่องพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว วัฒนธรรมมาจากครอบครัวมาจากจิตใจมาจากทางด้านศาสนาด้วยในเวลาเดียวกันความสำคัญในการที่จะพัฒนาให้บริษัทก้าวหน้าได้มากขึ้นวัฒนธรรมมาก่อนครับ อย่างเช่นเวลาที่จะไปตั้งสำนักงานที่ต้องถิ่นไหนก็แล้วแต่ เราจะศึกษาก่อนว่าวัฒนธรรมที่นั่นเป็นแบบไหน

4. มาตรฐานการทำงานของบริษัทอินเดียได้รับการยอมรับในวงกว้างมากขึ้นนอกจากประเทศไทยหรือไม่ ทำงานแบบคนไทยต่างกับอินเดียมากบางครั้งก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกล้าออกนอกกรอบเพื่อจะบรรลุเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จเร็วกว่าปกติคนไทยยอมรับค่านิยมของอินเดียได้อย่างดีทั้งมีความชอบและให้ความเคารพพยายามที่จะปรับเปลี่ยน ระบบของเขาให้เข้ากับนานาชาติ แต่อย่างไรก็ตามจะเรียกว่าอันนี้เป็นลักษณะเฉพาะของคนอินเดียก็ได้มาตรฐานของบริษัทอินเดียเป็นที่ยอมรับ ไม่ว่าจะ เป็นในอาเซียนเอง ในเอเชีย ในยุโรปหรืออเมริกา เรามีโอกาสเปิดโลกกว้างออกจากบ้านของเราซึ่งบริษัทข้ามชาติให้โอกาสกับคนไทยได้เข้าไปเรียนรู้กับนานาชาติประเทศ

6. ให้คุณค่าของพนักงาน โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินรางวัลโบนัส มีมาตรฐานใกล้เคียงกับบริษัทข้ามชาติ ในประเทศอื่น ๆ หรือไม่ ถ้าเราไม่ได้โบนัสที่เรารอคอย เราก็จะเสียแรงจูงใจในการทำงาน ดังนั้นบริษัทจำเป็นต้องมีระบบรางวัล พนักงานแต่ละคนมีเป้าหมายที่เหมือนกันคือเมื่อพวกเขาทำงานพวกเขาต้องการได้รับการชมเชยกับตัวตนของพวกเขา รวมถึงสิ่งที่พวกเขาได้ทำ รางวัลให้พนักงานหากพวกเขาสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมขององค์กรได้ คนที่ปฏิบัติตามหรือปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมได้ควรได้รับรางวัล การให้โบนัสและรางวัลเป็นนโยบายที่บริษัทใช้ทั่วโลกและได้นำมาใช้ในประเทศไทยด้วยพนักงานคนไทยและคนอินเดียไม่ค่อยเน้นที่จะได้รับรางวัลเป็นตัวเงินเพราะพวกเขาได้เชื่อมโยงกันผ่านทางความรู้สึกทางจิตใจ ใกล้เคียงกันมาตรฐานต้องเรียนก่อนว่าไม่แน่ใจว่าจะเทียบกับบริษัทเอเชีย ญี่ปุ่นหรือว่า อเมริกา เพราะมาตรฐานของบริษัทในยุโรปกับอเมริกาน่าจะใกล้เคียงกับอินเดีย

7. บางครั้งบริษัทอินเดียใหม่ ๆ มีแนวคิดที่แตกต่าง ผมไม่ขอเรียกว่าเป็นแนวคิดสมัยใหม่ ข้ามชาติยอมรับแนวคิดสมัยใหม่มาใช้ อย่างแรกเลยพวกเขาให้ความสำคัญกับแนวคิดการรักษาสิ่งแวดล้อม หากเรามองที่ตัวอย่างของแนวคิดสมัยใหม่จะ

ประกอบไปด้วยอย่างแรกคือ ต้นทุนมนุษย์และอย่างที่สอง คือ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ อินเดียยังมีความล้ำสมัยอยู่และต้องการทำตามวิธีการของตนในการปฏิบัติงานซึ่งค่อนข้างจะโบราณ ไม่สามารถกล่าวได้ว่ามีระบบค่านิยมที่ทันสมัย บริหารแบบเก่าบ้าง แต่คนอินเดียรุ่นใหม่มีความรอบรู้ พวกเขาเข้าใจความคาดหวังของคน และต้องการก้าวไปยังประเทศอื่น ๆ มีนวัตกรรมและมีทรัพยากรบุคคลที่ดีที่พร้อมจะศึกษาสิ่งใหม่ ๆ และพวกเขาที่ยอมรับและเรียนรู้เทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว มีอยู่แล้วครับเพราะเดิมทีบริษัทข้ามชาติมีระบบอยู่แล้ว นอกจากเขาผลิตสินค้าในประเทศไทยก็ต้องพยายามหาตลาดในต่างประเทศ ขายคุณค่าให้กับผู้บริโภคไม่ใช่แค่ขายผลิตภัณฑ์อินเดียมีบริษัทที่เก่าแก่นับร้อยปีอย่างเช่น TATA ที่ยืนอยู่ได้ด้วยจริยธรรม

8. วัฒนธรรมอินเดีย ค่านิยม จารีตประเพณี ได้รับการยอมรับจากพนักงานคนไทย หรือไม่วัฒนธรรมมีความสำคัญ เราควรแนะนำให้พนักงานทราบตั้งแต่วันแรกที่เข้าร่วมทำงานว่า เรามีวัฒนธรรมการทำงานอย่างไร มิฉะนั้นจะมีการต่อต้านจากพนักงานอธิบายให้พวกเขาทราบว่าทำไมจึงต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อที่พวกเขาจะเกิดความเข้าใจจนยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปฏิบัติตามต่อไปได้ เป็นบางครั้งค่ะ ไม่ทุกครั้ง ขึ้นอยู่กับว่าพนักงานคนไทยปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมอินเดียได้หรือไม่เป็นเรื่องของความตระหนัก แม้ว่าคนไทยตระหนักถึงวัฒนธรรมอินเดียได้ไม่มากเท่าญี่ปุ่นหรือเกาหลี แต่เมื่อได้เข้าไปทำงานในบริษัทอินเดียหรือได้ทำงานกับเจ้านายที่เป็นคนอินเดียแล้วก็จะเข้าใจและเห็นความคล้ายคลึงของวัฒนธรรมไทยในบริษัทของผม ไม่เพียงแต่พนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัท แต่ยังมีลูกค้าของเราด้วย พวกเขาให้คุณค่าและยังชอบความเป็นอินเดีย เขาอยากมีส่วนร่วมและปฏิบัติตาม ได้รับการยอมรับนับประสาอะไรอย่างที่ผมเรียนมาตั้งแต่ต้นว่า จารีตประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ มันใกล้เคียงกันแต่ perception

9. วัฒนธรรมอินเดีย ค่านิยมส่วนบุคคลของผู้บริหาร หรือ CEO มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของบริษัท หรือไม่ เป็นทางเลือกของแต่ละคน บางคนจะดำเนินการในเชิงรุกมาก แต่บางคนไม่ค่อยเป็นเชิงรุกแต่จะเน้นขั้นตอนที่ชัดเจน วัฒนธรรมและค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลกับการกำหนดนโยบายองค์กรทุกวันนี้ บริษัทข้ามชาติยอมรับแนวคิดที่ให้ความเคารพในสิทธิส่วนบุคคล CEO เป็นผู้นำของบริษัท และผู้นำเป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลงและตัดสินใจว่าบรรทัดฐานใดหรือรูปแบบพฤติกรรมใดที่ควรนำ

มาปฏิบัติ มีอิทธิพล อินเดียมีความใกล้ชิดผูกพันกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีและยังมีใจที่กว้างขวางไม่เพียงแต่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมของตนเอง มันต้องผสมผสานกันครับหรือวัฒนธรรมของเขามีอยู่แล้วเขาจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ นักธุรกิจต้องเป็นคนที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ต้องยืดหยุ่นได้

10. พนักงานในบริษัทของท่านมีความเข้าใจ และยอมรับในวัฒนธรรมการบริหารงานของท่านความเป็นมืออาชีพ จะอยู่เหนือวัฒนธรรม จะดูที่ความสามารถมากกว่า เรื่องสัญชาติ คงไม่ใช่ประเด็น ตัวอย่างเช่นนักบินที่ 1 ประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศด้อยพัฒนาสามารถสร้างขึ้นมาได้ อยู่ที่ความสามารถมากกว่ามีความรู้แค่ไหนด้วย หากทำงานด้านไหนควรมีความรู้ในด้านนั้น หากคุณไม่มีความรู้ต้องเรียนรู้ ยอมรับการบริหารงาน หากพวกเขาได้รับงานที่ทำขาย คุณจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าคุณกำลังทำงานกับคนแบบไหนพนักงานที่ทำงานให้เข้าใจวัฒนธรรมและพยายามปรับตัว อาจเป็นเพราะพวกเขาเกรงกลัวหรือพวกเขาต้องการรางวัลตอบแทน พนักงานที่ละเอียดอ่อนรับวัฒนธรรมอินเดีย เพราะวัฒนธรรมไทยกับอินเดียไม่แตกต่างกัน แทบจะเหมือนกันทุกอย่าง โลกปัจจุบันความเป็นวัฒนธรรมสากล ความเป็นมารยาทสากล อยู่ร่วมกับคนอื่นได้หมด

การวิเคราะห์ สัมมนา กลุ่ม Focus group

1. บริษัทอินเดียในประเทศไทยที่ทำการค้ารวมถึงอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมบริการ ในปัจจุบันนี้ได้มีการจ้างงานพนักงานชาวไทยจำนวนมาก เฉพาะในส่วนของหอการค้าไทยอินเดียมีประมาณ 300 กว่าบริษัทซึ่งมีทั้ง SME และบริษัทข้ามชาติ และยังมีหลายบริษัทที่ขึ้นกับสมาคมค้าสิ่งทอ สมาคมผู้ผลิตสิ่งทอ สมาคมค้าเพชรพลอยและอัญมณี ธุรกิจไอทีและอื่นๆ แห่งของวัฒนธรรมนั้นไทยกับอินเดียมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันมากเพราะทั้ง 2 วัฒนธรรมมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมสันสกฤต ทำงานมายังไม่เคยเห็นความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารชาวอินเดียกับพนักงานคนไทยแล้วยังไม่เคยได้ยินข่าวว่ามีความขัดแย้งกัน

2. วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอินเดียเหมือนกันแทบทุกอย่าง อาจแตกต่างกันในด้านพิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิธีการทำงาน บริษัทของผมมีผู้เชี่ยวชาญด้านไอที 120 คน ซึ่งในจำนวนนั้นมีคนอินเดียอยู่เพียง 5 คนนอกจากนั้นเป็นคนไทย

ทั้งสิ้น เราไม่เห็นความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับอินเดีย เราปฏิบัติตามวัฒนธรรมการทำงานโดยทั่วไปสำหรับบริษัทข้ามชาติ เราไม่เคยมีความขัดแย้งระหว่างชาวไทยกับชาวอินเดียในองค์กร ความคล้ายคลึงกันในวันธรรมไทยและอินเดียในส่วนนี้ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและเป็นมิตร และสภาพแวดล้อมในการทำงานในองค์กรก็เป็นไปด้วยดี ในประเทศอินเดียเรามีเทศกาลและมีวันหยุดต่าง ๆ มากมาย เราจะมีใจว่าเทศกาลวันหยุดของคนไทยก็มีความสำคัญและทางองค์กรก็ต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมครับ เรามีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันเช่นการไหว้ครูไหว้พระ การเคารพผู้อาวุโสกว่า

3. วัฒนธรรม พยายามแก้ไขและสร้างสภาพแวดล้อมในการเจรจาที่ดี แม้ว่าเราจะมีความเห็นไม่ลงรอยกันแต่จะไม่มีการแสดงออกถึงความโกรธหรือความก้าวร้าว เราอาจจะไม่ได้มีทางออกที่ดีที่สุดเสมอไป แต่อย่างน้อยเราก็สามารถจับเข่าคุยกันและทำให้งานเดินหน้าต่อไปได้

4. คุณกำลังสวมบทบาทไหนในการติดต่อกับชาวญี่ปุ่น คุณเป็นคนขายหรือคุณเป็นคนซื้อซึ่งมันจะมีความแตกต่างกันอย่างมากในแง่ที่ว่าธุรกิจจะดำเนินไปในลักษณะใด หากคุณจะซื้อของจากบริษัทญี่ปุ่นหรือคุณจะขายของให้บริษัทญี่ปุ่นหรือโรงงานญี่ปุ่นในประเทศไทยการปฏิบัติของชาวญี่ปุ่นก็จะเป็นคนละเรื่องกัน สิ่งคือเป็นเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้ว ถ้าคุณมองที่มีความแตกต่างกันมาก ดัชนีความสุขคุณจะเห็นว่าดัชนีความสุขของประเทศกำลังพัฒนาจะสูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว

5. ประเทศที่พัฒนาแล้วจะไม่ค่อยมีความสุขเพราะว่าต้องแข่งขันกับคนอื่นอยู่ตลอดเวลา หากเปรียบเทียบแล้วเหมือนจะมีคนคอยทำหั่นคุณอยู่ตลอดเวลา จนคุณต้องถีบตัวหนีให้สูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา เหมือนคนสองคนต้องการจะเดินผ่านประตูไปพร้อมกัน จึงต้องเบียดกัน สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือจะมีคนหนึ่งต้องก้าวถอยหลังเพื่อให้อีกคนหนึ่งไปได้ ที่นั่นเป็นเศรษฐกิจแบบว่าเปรียบได้กับสุนัขล่าสุนัขด้วยกันเองซึ่งถ้าเปรียบกับที่เมืองไทยนั้นมิได้เป็นการแข่งขันและมีได้เป็นเกม แต่เป็นเรื่องของการกระทำถ้าคุณทำอะไรคุณ

ก็จะได้ผลของการกระทำนั้น โดยที่ไม่ต้องข่มผู้อื่นคุณก็สามารถประสบความสำเร็จ และก้าวหน้าได้ สิ่งคือกับญี่ปุ่นมีความต่างกันเล็กน้อย ผมคิดว่าญี่ปุ่นก็เช่นกันการกระทำไม่ค่อยมาจากใจแต่มุ่งเน้นไปในเรื่องผลประโยชน์ทางธุรกิจ แต่สำหรับเราทั้งธุรกิจและความสัมพันธ์ต้องไปด้วยกันเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า แบบสอบถามค่านิยมในการปฏิบัติงานของพนักงานที่สร้างขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้างและความสอดคล้องภายในผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงสามารถนำไปใช้ในการสอบถามค่านิยมการปฏิบัติงานกับผู้บริหารในบริษัทข้ามชาติอินเดียได้

ผู้บริหารควรส่งเสริมค่านิยมในอาชีพ ได้แก่ สิ่งสมประสงค์ในการทำงานเพื่อความก้าวหน้า และค่านิยมหลัก ได้แก่ การปฏิบัติภารกิจตามการมอบหมายของหัวหน้าทำให้เกิดความก้าวหน้า และการแสดงความคิดสร้างสรรค์มักได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานในทุกชาติในการปฏิบัติงานของพนักงาน เนื่องจากพนักงานให้ความสำคัญน้อยกว่า

ผู้บริหารบริษัทข้ามชาติควรคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษา สัญชาติ เงินเดือน และอายุการทำงานเนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อค่านิยมในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ผู้บริหารควรศึกษาแนวทางการพัฒนาค่านิยมองค์กรให้เกิดกับพนักงานที่ต้องอาศัยการสนับสนุน เช่น การสร้างกำลังใจ การมีความคิดสร้างสรรค์ที่มีส่วนในการพัฒนาให้เกิดค่านิยมในการทำงานได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยเรื่องนี้ในบริษัทข้ามชาติในชาติอื่น หรือภาคอื่น ๆ เพื่อให้ได้ความรู้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ควรขยายการศึกษาค่านิยม เช่น ค่านิยมร่วม ค่านิยมสังคม เป็นต้น เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Ahmed A.S (2012) India ASEAN Relations In 21st Century: Strategic Implications For India Analysis Eurasia Review new analysis
- Cali M. (2008) Urbanisation, Inequality and Economic Growth: Evidence from Indian States and Towns, Overseas Development Institute, London.
- Francis S.M (2011) A Sectoral Impact Analysis of the ASEAN-India Free Trade Agreement. Economic and Political Weekly 46(2), 46-55
- Ganguli M, Chandra V, Kamboh MI, et al.(2000) Apolipoprotein E Polymorphism and Alzheimer Disease: The Indo-US Cross-National Dementia Study. Arch Neurol.57(6)824-830
- Grojean M.W, Resick, J.C. Dickson, W.M Smith, B.D(2004) Leaders, Values, and Organizational Climate: Examining Leadership Strategies for Establishing an Organizational Climate Regarding Ethics. Journal of business Ethic. 55(3).223-241.
- Jacques E. C. Hymans (2009) India's Soft Power and Vulnerability, India Review, 8:3, 234-265, DOI: 10.1080/14736480903116784
- Kamwang, A. (2019). The "Act East Policy" of India and "Trilateral Highway" of ASEAN and Thailand Connectivity. Journal of Social Sciences Naresuan University, 11(2), 11_137-166. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jssnu/article/view/211558>
- Kawai T.Z (1968) Stoneflies (Plecoptera) from Thailand and India with descriptions of one new genus and two new species, Oriental Insects, 2(2), 107-139,
- Kshetrimayum. R.N (2015). multinational companies in India analysis” Sai Om Journal of Commerce & Management.2,(1).9-22
- Lawler, J.J, Harish C. Jain, C. S. Ratnam V.N& Vinita Atmiyanandana V.N (1995) Human resource management in developing economies: a comparison of India and Thailand, The International Journal of Human Resource Management,6:2, 319-346
- Leung, K., Bhagat, R., Buchan, N. et al.(2005). Culture and international business: recent advances and their implications for future research. Journal of International Business Studies 36, 357-378
- Mahamud, T. (2020). Multi-cultural management, work and organizational differences. Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University, 7(2), 41-49. <https://doi.org/10.14456/jmsnpru.2020.29>
- Nagindrappa, M. and Radhika, M. (2013), “Women exploitation in Indian modern society”, International Journal of Scientific and Research Publications, Vol. 3 No. 2, pp. 66-72.
- Satsomboon, W.W & Pruetipibultham , O.N (2014) Creating an organizational culture of innovation: case studies of Japanese multinational companies in Thailand, Human Resource Development International, 17:1, 110-120
- Schein E.H(1996). Culture: The Missing Concept in Organization Studies. Administrative Science Quarterly.41,(2) 229-240
- Sen, R Asher M.G & Rajan R.S (2004) ASEAN-India Economic Relations: Current Status and Future Prospects. Economic and Political Weekly.39(29).3297-3308

การดำเนินโครงการสวนป่านุสรสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพระดำริ
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช วัดบางสระเก้า
อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

Suan Punsuk Sarngchard Project of the Sufficiency Economy Concept by
Somdet Phra Ariyavongsagatayana Somdet Phra Sangharaja
Watbangsrakao District Laem Sing Chanthaburi

ธรรตพงษ์ วงษ์สวัสดิ์¹ พรจิต อรัญยกานนท์² ทรงพล มงคลจิรวัดน์³ พระปลัดสาธิต ทองเปรม⁴

Thutsapong Wongsawad, Pornjit Arunyakanon, Songphol Mongkoljeerawat, Phrapalad Sathit Thongprem

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบการดำเนินโครงการสวนป่านุสรสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระเก้า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคการดำเนินโครงการสวนป่านุสรสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงวัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ประชากรที่ใช้วิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนบางสระเก้า จำนวน 766 ครัวเรือน การเลือกสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมายแบบง่าย ครัวเรือนละ 1 คน โดยเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทน มีขนาดเป้าหมาย 261 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบ ได้แก่ t-test F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffé

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการดำเนินโครงการสวนป่านุสรสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม มีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก โดยด้านการลดรายจ่ายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเพิ่มรายได้ และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2) การเปรียบเทียบการดำเนินโครงการสวนป่านุสรสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ที่แตกต่างกัน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ผลการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามอาชีพ ปรากฏว่าการดำเนินโครงการ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัญหาอุปสรรค พบว่า ชุมชนขาดงบประมาณที่สนับสนุนการลงทุน งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อน

¹ คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Faculty of Social Sciences and Education Thongsook College,

*Corresponding author E-mail: fonfhar@hotmail.com

² หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น (หลักสูตรนานาชาติ) วิทยาลัยทองสุข

Bachelor of Arts Program, Bachelor of Arts Teaching English to Speakers of Other Languages (BA TESOL) Thongsook College

³ กรรมการผู้จัดการ บริษัท นวจักร ออโตเมชัน จำกัด

Manager Director Navajak Automation Co., Ltd.

⁴ เลขาธิการเจ้าคณะอำเภอแหลมสิงห์, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบางสระเก้า

Secretary to the Ecclesiastical District officer Laem Sing, The Deputy Abbot Wat Bangsrakao

โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ หากมีหน่วยงานให้การสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอ ชุมชนสามารถนำต้นแบบโครงการสวน
ป็นสุขไปใช้ได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรให้องค์ความรู้ โดยอาศัยความร่วมมือ
ให้ชุมชนเห็นคุณค่าและศักยภาพของตนเอง สนับสนุนให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

คำสำคัญ: โครงการสวนป็นสุขสร้างชาติ, ต้นแบบ, แปลงผัก, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this study are to 1) Compare Suan Punsuk Sarngchard Project of the sufficiency economy Watbangsrakao, classify personal factors 2) Study of problems and obstacles Suan Punsuk Sarngchard Project of the sufficiency economy Watbangsrakao District Laem Sing Chanthaburi, population of 766 families, simple random sampling of 1 person per household as head family or representative, has target of 261 people, tools used to collect data is questionnaire, the statistics used for data analysis were mean and standard deviation, the statistics used to analyze data t-test, F-test, One Way ANOVA analysis of variance and method was also used Scheffé.

The results of research were as follow 1) Suan Punsuk Sarngchard Project of the sufficiency economy overall, there was high level of success, by reducing expenses with the most average, followed by generosity, participation, increase income and environmental conservation. 2) Comparison results Suan Punsuk Sarngchard Project of the sufficiency economy, classified by personal factors different found gender, age, level of education average monthly income and the number of household member, there are different opinions, when testing individual differences found that the project performance was at high level different with statistical significance at .05, when classified by occupation It appears that the project has not different, with statistical significance at .05 and 3) Problems and obstacles found community lacks the budget to support investment, budget is key factor that can drive project efficient, If there is an agency to provide adequate budget support, the community can actually use the prototype of Suan Punsuk Project as concrete and maximum effectiveness, sustainable development should knowledge, relying on cooperation with the community self-value and potential encouraging people to think and solve problems.

Keyword: Suan Punsuk Sarngchard Project, Prototypes, Vegetable Field, Sufficiency Economy

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดยาวนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อยุค Thailand 4.0 ซึ่ง Thailand 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังเป็นหนึ่งเดียวในแนวทางที่ทำให้การดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ทั้งในการพัฒนาและบริหารให้สามารถดำเนินการให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งพระองค์ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดการพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมีพอกิน พอมีพอใช้แก่ประชาชน โดยใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และความไม่ประมาท ตลอดจนถึงการพัฒนาย่างเป็นขั้นบันไดที่ถูกต้องตามหลักวิชาและการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติ เพื่อให้พสกนิกรไทยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในปัจจุบันจาก

สภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (Covid-19) จึงส่งผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องใช้มาตรการในการรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตของประชาชน รวมถึงประเทศไทยที่ทางภาครัฐได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริการราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยมีการห้ามออกนอกเคหสถานตามเวลาที่กำหนด และมาตรการในด้านอื่น อาทิ ด้านสาธารณสุข ด้านการเยียวยา และด้านการต่างประเทศ อีกทั้งส่วนของภาคสังคมได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนป้องกันการติดเชื้อ ไม่ว่าจะเป็นการสวมหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในวงกว้าง (อาริปปัญญาประเสริฐ, 2562)

ในการนี้ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มีพระดำริให้หลายวัดได้บูรณาการโรงทานตามพระดำริของสมเด็จพระสังฆราชกับศาสตร์พระราชาราชชา “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาปฏิบัติบนทางสายกลางให้เกิดความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเพื่อเป็นการต่อยอดการดำเนินการศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ จึงมอบหมายให้วัดและคณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และในสถานการณ์ความยากลำบากที่ประชาชนต้องเผชิญอยู่ ดังนั้นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นควรเสนอแนวคิดการทำสวนครัวน้ำสุกพอเพียง เพื่อความเพียงพอ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมให้วัดต่าง ๆ ทั่วประเทศที่มีพื้นที่ พร้อมเชิญชวนให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการว่างงาน หรือยังไม่ได้กลับไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการต่างๆ โดยดำเนินการตามวิถีพุทธวิถีเกษตรปลูกผักสวนครัวในพื้นที่วัดนั้นๆ และนำไปปรุงเป็นอาหาร ส่วนที่เหลือจากการปรุงอาหารในครัวเรือนแล้ว สามารถนำไปจำหน่ายคืนให้วัด เพื่อนำไปประกอบอาหารช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบต่อไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2563)

วัดบางสระแก้ว ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมงอบ

จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นวัดที่มีศักยภาพในการจัดทำโครงการ และให้ความอุปถัมภ์ช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่อำเภอแหลมสิงห์ ในสถานการณ์และวิกฤติการต่าง ๆ ที่ผ่านมา และมองเห็นปัญหาที่ประชาชนจะประสบในอนาคต จึงได้ริเริ่มจัดทำโครงการ ต้นแบบสวนปันสุขแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในพระดำริสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เพื่อการสนองงานของคณะสงฆ์ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในทุก ๆ สถานการณ์

ด้วยเหตุนี้ วัดบางสระเก้า ได้ดำเนินโครงการสวนปันสุขต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ค่อนข้างประสบผลความสำเร็จต่อการช่วยเหลือและการดำเนินชีวิตของประชาชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แน่แน่นอนว่า การดำเนินโครงการที่ผ่านมาย่อมมีปัญหและอุปสรรคจากการดำเนินงานอย่างแน่นอน ผู้วิจัยมีความสนใจจึงต้องการทราบความสำเร็จของการดำเนินงานในโครงการดังกล่าว และผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ทั้งยังเป็นการทบทวนประสบการณ์ของการดำเนินงานที่วัดบางสระเก้าได้ดำเนินงานที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการลดรายจ่าย การ

เพิ่มรายได้ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อผู้วิจัยจะได้นำข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการสวนปันสุขต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

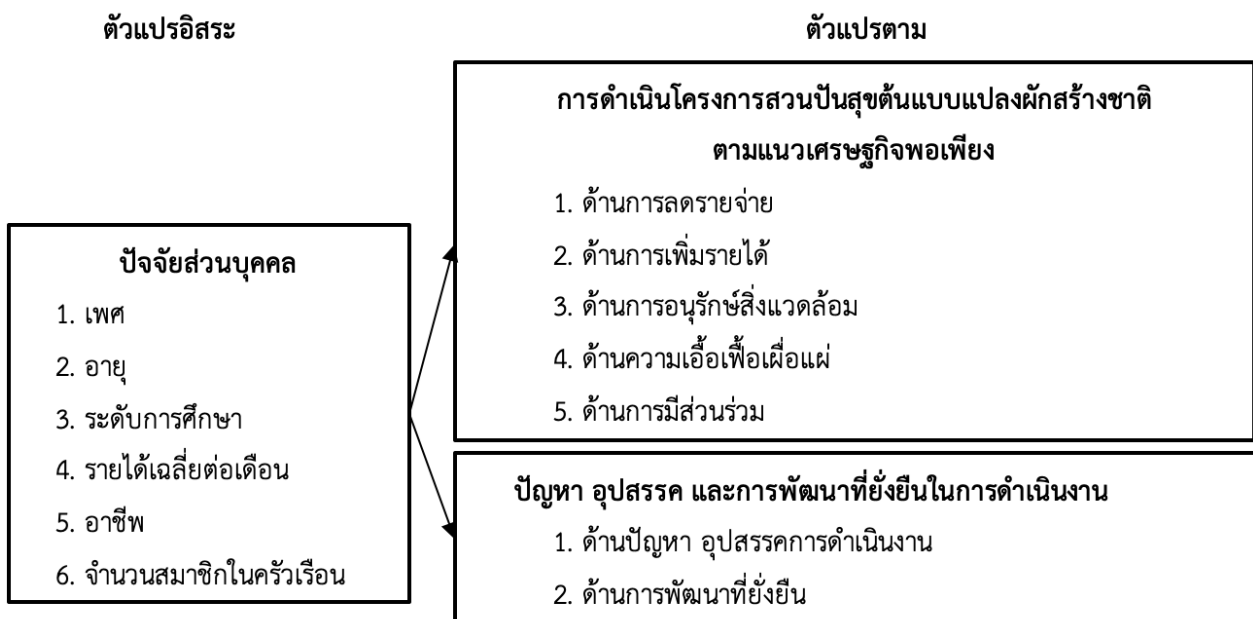
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินโครงการสวนปันสุขต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการดำเนินโครงการสวนปันสุขต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลการดำเนินโครงการสวนปันสุขต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง วัดบางสระเก้า แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560: ออนไลน์) กล่าวว่า การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณา ดังนี้

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย คุณลักษณะที่ถูกระบุพร้อม ๆ กันดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

1. การพึ่งพาตนเอง เป็นการยึดหลักตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน รู้จักนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ รู้จักผลิตพืชให้เพียงพอกับความต้องการในการบริโภคของครัวเรือนก่อนหลังจากนั้นจึงผลิตเพื่อการค้า

2. การพึ่งพากันเอง จะให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มกันของชาวบ้าน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การเกษตรแบบผสมผสาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแปรรูปอาหาร เป็นต้น ในปัจจุบันมีการดำเนินงานเพื่อสร้างรายได้ตามนโยบาย “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นการพัฒนาชุมชน และพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโต

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนบางสระแก้ว มี 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเนิน หมู่ที่ 2 บ้านกลาง หมู่ที่ 3 บ้านเนินกลาง หมู่ที่ 4 บ้านกองหิน และหมู่ที่ 5 บ้านแฉวนา มีทั้งสิ้น 766 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระแก้ว, 2563)

การสุ่มตัวอย่าง โดยนำจำนวนประชากรทั้งหมดมาเปรียบเทียบกับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 43-44) และใช้วิธีการเลือกสุ่มจากกลุ่มเป้าหมายแบบง่าย ครัวเรือนละ 1 คน โดยเป็นหัวหน้า

ครอบครัวหรือตัวแทนครอบครัว ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มเป้าหมาย 261 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม การตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาปรับปรุงตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยแต่ละข้อคำถามเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละประเด็นที่มีคำตอบให้เลือกแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) และนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลคลองน้ำเค็ม อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cranach Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเป็นรายด้านและโดยรวม ได้แก่ ด้านการลดรายจ่าย เท่ากับ .885 ด้านการเพิ่มรายได้ เท่ากับ .785 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เท่ากับ .820 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เท่ากับ .855 ด้านการมีส่วนร่วม เท่ากับ .862 และโดยรวมเท่ากับ .857 มีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ทั้งหมด 261 ชุด แล้วนำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้การทดสอบ ได้แก่ t-test F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffé

ผลการวิจัย

1. ผลการดำเนินโครงการสวนป่านุรักษ์ต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม มีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก โดยด้านการลดรายจ่ายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเพิ่มรายได้ และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินโครงการสวนป่านุรักษ์ต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระเก้า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า

2.1 เพศที่แตกต่างกัน มีการดำเนินโครงการสวนป่านุรักษ์ต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระเก้าในภาพรวม แตกต่างกัน โดยเพศชายมีการดำเนินโครงการสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการดำเนินโครงการสวนป่านุรักษ์ต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระเก้า จำแนกตามเพศ

เพศ	\bar{X}	S.D	df	t	Sig.
ชาย	3.91	0.55	97.00		
หญิง	3.77	0.56	411.36	-2.034	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่แตกต่างกัน โดยมีผลการดำเนินโครงการสวนป่านุรักษ์ต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน เมื่อทดสอบความแตกต่าง

เป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffé พบว่า มีการดำเนินโครงการอยู่ในระดับสูง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามอาชีพ ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการดำเนินโครงการสวนป่านสุขต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระเก้า จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

การดำเนินโครงการสวนป่าน สุขต้นแบบแปลงผักสร้างชาติ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงวัด บางสระเก้า	ปัจจัยส่วนบุคคล									
	อายุ		ระดับการศึกษา		รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน		อาชีพ		จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน	
	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
1. ด้านการลดรายจ่าย	13.859	0.000*	14.506	0.000*	6.684	0.001*	2.142	0.176	9.790	0.000*
2. ด้านการเพิ่มรายได้	9.351	0.000*	10.846	0.000*	6.675	0.001*	2.027	0.091	7.101	0.000*
3. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	6.993	0.000*	13.574	0.000*	6.537	0.002*	3.068	0.177	6.945	0.000*
4. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	11.020	0.000*	16.385	0.000*	7.598	0.001*	2.355	0.154	8.282	0.000*
5. ด้านการมีส่วนร่วม	6.056	0.001*	6.784	0.001*	5.867	0.003*	1.621	0.169	5.468	0.001*
รวม	10.450	0.000*	13.924	0.000*	7.640	0.001*	2.348	0.155	8.390	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการดำเนินโครงการสวนป่านสุขต้นแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม มีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก โดยด้านการลดรายจ่ายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเพิ่มรายได้ และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยพบว่า ด้านการลดรายจ่ายอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะโครงการได้แนะนำให้ประชาชนทำปุ๋ยชีวภาพใช้ในการเกษตรและผักสวนครัว ได้เรียนรู้วิธีการทำแปลงผักด้วยการใช้วัสดุที่เหลือใช้ในห้องน้ำประยุกต์เพื่อความประหยัดอย่างมีคุณค่า และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทานเอง ส่วนด้านการเพิ่มรายได้ กล่าวได้ว่าผลการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จอย่างมาก สืบเนื่องมาจากการลดรายจ่าย การผลิตทุกอย่างเพื่อการบริโภคและใช้เอง ส่วนที่เหลือสามารถนำไปจำหน่าย ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งโครงการทำให้หมู่บ้านมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และพอเพียงต่อการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยโครงการนำวัสดุที่เหลือใช้จากชุมชน และมีการแนะนำการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า แปลงผักทำให้ชุมชนเกิดพื้นที่สีเขียวที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน อีกทั้งโครงการสวนป่านสุขไม่ใช้วัสดุที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันภายในชุมชน เป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน เนื่องจากทุกคนในชุมชนล้วนเกี่ยวพันเป็นเครือญาติ มีการช่วยเหลือด้านสวัสดิการชุมชน การ

แบ่งปัน แลกเปลี่ยนสิ่งของที่มาจากการดำเนินชีวิตประจำวันตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาพรช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย อีกทั้งวัดบางสระเก้าได้เชิญชวนประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนคุณธรรม และด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนทุกคนในชุมชนบางสระเก้ามีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหา วิเคราะห์ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานและดำเนินการพัฒนาโครงการให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสรา ใจชื่อ (2557) วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านศาลาคักดี หมู่ที่ 1 ตำบลเรินราง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และหมู่บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงงาม อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็มีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

พัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ และความร่วมมือของทุกฝ่าย เป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน และยังคงคล้องกับงานวิจัยของ วิชุตตา ชูศรีवास (2561) ศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) การลดรายจ่าย มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก โดยพบว่า สมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง และน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู ใช้เองในครัวเรือน 2) การเพิ่มรายได้ สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายตลาด ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) การออม ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต 4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินโครงการสวนป่านสุขตันแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ว่า

2.1 เพศที่แตกต่างกัน มีการดำเนินโครงการสวนป่านสุขตันแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวัดบางสระแก้ว ในภาพรวม แตกต่างกัน โดยเพศชายมีการดำเนินโครงการสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะ การดำเนินโครงการที่ต้องอาศัยพื้นที่ของวัดบางสระแก้ว ต้องมีความใกล้ชิดกับพระภิกษุ ทำให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมทำโครงการส่วนมากเป็นเพศชาย ซึ่งมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญ์ หยกจินดา (2557) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีส่วนร่วมในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วม

ร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในระดับมาก และสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่แตกต่างกัน โดยมีผลการดำเนินโครงการสวนป่านสุขตันแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffé พบว่า มีการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมากแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะใน ความต่างกันของประชาชนต่อการตั้งใจฝึกฝนตนเอง การเรียนรู้ที่จะมีชีวิตรอดอย่างเรียบง่าย ความพอเพียง การมีศีลธรรมเป็นหลักเป็นที่พึง การฝึกตนให้พึ่งตนเอง การชวนชวาย การมีความรับผิดชอบในครัวเรือน และการมีชีวิตอยู่อย่างผู้ให้และผู้เสียสละ จึงส่งผลเชิงทางบวกที่ต่างกันเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในภาวะวิกฤติ การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม (2558) วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนปทุมโมโคก จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนปทุมโมโคก ที่มีเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนและประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันต์เพชร สายสรรพมงคล (2559) ศึกษาเรื่องการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหาร ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล พบว่า การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกันตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้และอายุงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ส่วนผู้ที่มิอาชีพ มีการดำเนินโครงการสวนป่านสุขตันแบบแปลงผักสร้างชาติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะทุก

สาขาอาชีพเจอสถานการณ์วิกฤติเดียวกัน ต้องมุ่งหาอาชีพเสริมเพื่อความประหยัด พึ่งพาตนเอง ย่อมไม่หาความจำเป็นในชีวิตและครอบครัว จึงส่งผลในเชิงบวกกับการเข้าร่วมโครงการ เพื่อการเพิ่มรายได้ให้พอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันในช่วงระยะการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 จึงมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมราวดี อินใหม่ และคณะ (2550) วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามการประกอบอาชีพ

3. ปัญหาอุปสรรค พบว่า ชุมชนขาดงบประมาณที่สนับสนุนการลงทุน งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ หากมีหน่วยงานให้การสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอ ชุมชนสามารถนำต้นแบบโครงการสวนปันสุขไปใช้ได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประสิทธิผลสูงสุด อีกทั้งประชาชนขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการ กลไกการตลาด สืบเนื่องจากสมาชิกในชุมชนส่วนมากเป็นเกษตรกรและมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนควรให้องค์ความรู้ โดยอาศัยความร่วมมือให้ชุมชนเห็นคุณค่าและศักยภาพของตนเอง สนับสนุนให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า ผลการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จในระดับสูง ดังนั้น วัตถุประสงค์ในฐานะเจ้าของโครงการควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างแรงจูงใจ ด้วยการกระจายโครงการให้ครอบคลุมทุกชุมชน และหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนโครงการ การจัดตั้งกลุ่มชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และจัดกิจกรรมส่งเสริมการออม

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่แตกต่างกัน มีการดำเนินโครงการสวนปันสุข แตกต่างกัน และปัจจัยด้านอาชีพ ไม่แตกต่างกัน ควรมีการกระจายองค์ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน ด้วยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรมให้ความรู้ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติที่ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ ให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำคู่มือโครงการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการวิจัยต่อยอดการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านงบประมาณการลงทุน ด้านตลาด และควรแสวงหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมด้วยการนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน

บรรณานุกรม

- ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม. (2558). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนปทุมอโคก จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ปีที่ 2(1) : มกราคม-กรกฎาคม 2558, 27-44.
- นิสรใจชื่อ. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา: หมู่บ้านศาลาศักดิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลเริงราง อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี และหมู่บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงงาม อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บวร เทศารินทร์. (2560). ประเทศไทย 4.0 สร้างเศรษฐกิจใหม่. สืบค้น 24 ตุลาคม 2563. จาก www.drborworn.com.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). เศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2563 จาก <http://www.chaipat.or.th>.
- วิชุดา ชูศรีवास. (2561). การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏ.

- วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สันต์เพชร สายสรพมงคล. (2559). การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหาร. กรมกิจการพลเรือนทหาร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59 ปีการศึกษา 2559.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2563). โครงการพระดำริสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. ศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ข้อมูลวันที่ 29 มีนาคม 2563.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า. (2563). ข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้น 6 ตุลาคม 2563 จาก <http://www.bangsarakao.go.th>
- อัมราวดี อินใหม่, ธีรเดช ทองเกตุ, ภัทรวริญญ์ เอกชนก, อาอีฉ๊ะ หนูชูสุข กัญยปรีณ ทองสามสี และอิสระ ทองสามสี. (2559). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระดับชาติ ครั้งที่ 2 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม”. วันที่ 5-6 สิงหาคม 2562 ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550.
- อาธิป ปัญญาประเสริฐ. (2562). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติงานของบุคลากร: กรณีศึกษากรมศุลกากร. การค้นคว้าอิสระเรื่องการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมศุลกากร หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities, Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น

Factors Affecting Consumer Choice of Service using behavior at Japanese Restaurants

ปาณิสรา จตุพรมงค¹ ทศพร มะหะหมัด² ชยาภรณ์ แสงเฟื่อง³ ทิพนาด ชารีรักษ์⁴

สันดุสิต บรวิงษ์ตระกูล⁵ วิรัช สงวนวงษ์วาน⁶

Panisara Jatupornmongkol, Tosaporn Mahamud, Chayaporn Saengfueng, Tippanad Chareerak

Sandusit Broewongtrakhul, Wirat Sanguanwongwan

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น 2) พฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 26-35 ปี สถานภาพโสด มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-25,000 บาท และมีระดับการศึกษาจบปริญญาตรี พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำคัญมาก พฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นอยู่ในระดับความสำคัญมาก ข้อเสนอแนะ ผู้ประกอบการจึงควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาร้านอาหารญี่ปุ่น ให้มีคุณภาพที่ดี มีความสดใหม่ ทั้งเรื่องความสะดวกสบายของสถานที่และภาชนะอยู่เสมอ และควรมีป้ายราคาแสดงอย่างชัดเจน มีความถูกต้องรวดเร็วในการเสิร์ฟอาหาร เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการใช้เข้าใช้บริการของลูกค้า อีกทั้งเรื่องสถานที่ตั้งอยู่ในทำเลที่สามารถเดินทางได้ง่าย มีที่จอดรถให้บริการลูกค้าอย่างเพียงพอ และมีการให้ส่วนลดโปรโมชั่นสำหรับลูกค้าในโอกาสพิเศษต่างๆ มีพนักงานที่บริการดี ดูแลเอาใจใส่ลูกค้า เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้าเพื่อให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการร้านอาหารซ้ำ และที่สำคัญควรเน้นการประชาสัมพันธ์ร้านอาหารทางช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความจดจำแบรนด์เดินทางได้ง่าย มีที่จอดรถให้บริการลูกค้าอย่างเพียงพอ และมีการให้ส่วนลดโปรโมชั่นสำหรับลูกค้าในโอกาสพิเศษต่างๆ มีพนักงานที่บริการดี ดูแลเอาใจใส่ลูกค้า เพื่อสร้างความ

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Student in Graduate School of Business Administration, Kasem bundit University, Bangkok

² อาจารย์ประจำหลักสูตร บริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Lecturer in Graduate School of Business Administration, Kasem bundit University, Bangkok

³ อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Lecturer in Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok

⁴ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Lecturer, Kasem Bundit Univetsity, Bangkok E-mail:Taksina.cha@kbu.ac.th *Corresponding author

⁵ อาจารย์ ดร. ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

Lecture,Phd, Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi

⁶ อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร

Lecturer in Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok

ประทับใจให้แก่ลูกค้าเพื่อให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการร้านอาหารซ้ำ และที่สำคัญควรเน้นการประชาสัมพันธ์ร้านอาหารทางช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างความจดจำแบรนด์

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเลือกใช้บริการ, ส่วนประสมทางการตลาด, ร้านอาหารญี่ปุ่น

Abstract

This study aimed to study 1) marketing mix factors for using Japanese restaurant service 2) behavior of choosing to use Japanese restaurant service. A sample of 400 people was selected to use questionnaires as a study tool. And the data that was processed using statistics, percentage and mean. The results of the study showed that most of the respondents were female. Aged 26-35 years old, single status, occupation as a company employee Have average monthly income 15,000-25,000 baht and have a bachelor's degree, found that the ingredients in marketing are very important. The behavior of choosing to use Japanese restaurants is very important. Suggestions for entrepreneurs should improve their strategies for developing Japanese restaurants. To have good quality and fresh Both about the cleanliness of the place and the container at all times And the price tag should be clearly displayed It is accurate and fast in serving food. To increase the confidence in using the service of the customer Also, the location is in a location that can be easily traveled. Adequate parking for customer service. And there are promotional discounts for customers on special occasions There are good service staff taking care of customers. To impress customers so that customers come back to the restaurant again. And more importantly, should focus on promoting the restaurant through various channels To build brand recognition

Keywords: service behavior, marketing mix, Japanese restaurant

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

ปัจจุบันมีร้านอาหารญี่ปุ่นให้บริการในเมืองไทยมีจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน(รังสรรค์ เลิศในสัตย์, 2563) โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และชลบุรี ซึ่งลูกค้ากลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มลูกค้าคนที่ชื่นชอบรสชาติของอาหารญี่ปุ่น รวมไปถึงชาวญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศไทย ที่เป็นนักธุรกิจ นักท่องเที่ยว (Miyamoto,2017) นอกจากนี้ ญี่ปุ่นที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น (Chetwittayachan, Shimazaki, Yamamoto, 2002) อีกทั้งร้านอาหารญี่ปุ่นในไทยมีแนวโน้มที่จะมีร้านอาหารเฉพาะทางเพิ่มมากขึ้น อาทิ ร้านซูชิ ร้านเทมปุระ ร้านเนื้อย่าง ฯลฯ โดยร้านซูชิปัจจุบัน (Toyoshima, 2008) ในเวลานี้ทำให้มีร้านอาหารญี่ปุ่นพรีเมียมเปิดเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่วนร้านอาหาร

ญี่ปุ่นที่มีแนวโน้มเติบโตในเกณฑ์สูงคือ ร้านอาหารญี่ปุ่นทั่วไปที่ราคาไม่แพงมากนัก โดยเน้นเจาะลูกค้ากลุ่มบีและกลุ่มซี ซึ่งร้านอาหารญี่ปุ่นกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ผลักดันการเติบโตของมูลค่าตลาดร้านอาหารญี่ปุ่นในประเทศไทย (Yokota, 2006)

จากที่ได้กล่าวข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาผู้ใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น พฤติกรรมการเลือกร้านอาหารญี่ปุ่น และศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เพื่อให้สามารถทราบพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น ทราบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกร้านอาหารญี่ปุ่น ข้อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น และเป็น

ข้อมูลให้แก่ผู้ที่จะประกอบธุรกิจร้านอาหารญี่ปุ่น ได้นำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางปรับปรุงบริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภควัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น

แนวคิดและทฤษฎีส່วนประสมทางการตลาด

การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษา ดังนี้

Kotler and Keller กล่าวว่า ทฤษฎีและแนวคิดปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด (The Marketing Mix7P's) เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ธุรกิจนำมาใช้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าโดยได้แบ่งเครื่องมือทางการตลาดไว้ทั้งหมด 7 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่ธุรกิจเสนอขายเพื่อตอบสนองความจำเป็นและต้องการของผู้บริโภค (Mintz, & Currim, 2013). ราคา (Price) หมายถึง การกำหนดมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในรูปของเงินตรา ผู้บริโภคใช้ราคาช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างหรือช่องทางสภาพแวดล้อมทำเลที่ตั้งการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสารชักจูงสร้างทัศนคติและ พฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารทำได้โดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling) และการขายโดยไม่ใช้พนักงานขาย (Non-Personal Selling) บุคคล (People) บุคคลเป็นเสมือนตัวแทนของธุรกิจที่ส่งมอบบริการโดยตรงแก่ผู้บริโภค จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อธุรกิจกระบวนการ (Process) เป็นระบบที่ธุรกิจเลือกใช้ในการดำเนินธุรกิจเพื่อเป็นข้อกำหนดการทำงานของบุคลากรให้มีความชัดเจนเพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพโดยใช้ต้นทุนต่ำที่สุดลักษณะทางกายภาพ (Physical) โดยการสร้างคุณภาพโดยรวมทั้งด้านกายภาพและการให้บริการ เช่น การตกแต่งร้านให้มีความสะอาดเป็นระเบียบ (Rafiq, & Ahmed,1995)

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกรอบแนวคิดการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น ได้จากการศึกษาแนวคิดการตัดสินใจซึ่งกระบวนการตัดสินใจนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการตลาดรวมทั้งพฤติกรรมผู้บริโภค (ภาพที่ 1)

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น พฤติกรรมพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงร้านอาหารญี่ปุ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้กำหนดวิธีการในการศึกษา ดังนี้

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ได้มีวิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น จำนวน 400 ราย

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)(z)^2}{(e)^2}$$

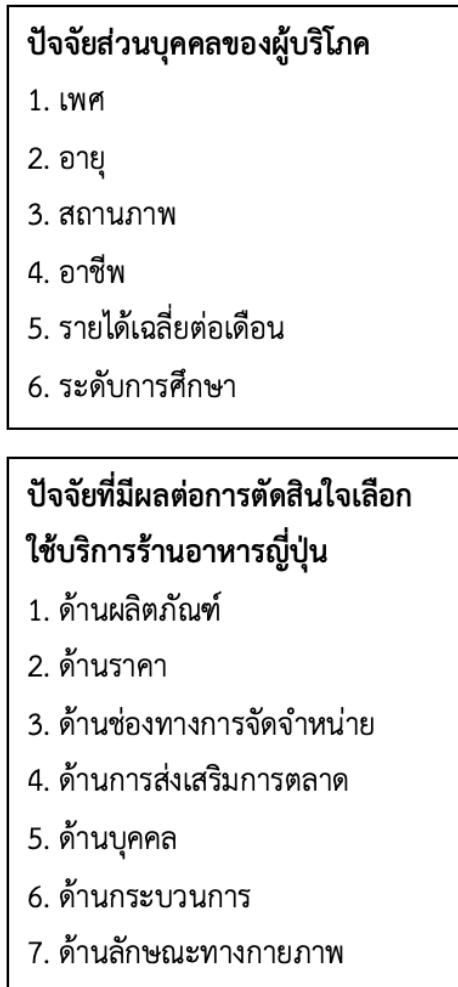
n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = ค่าเปอร์เซ็นต์ที่ต้องการจะสุ่มจากประชากรทั้งหมด

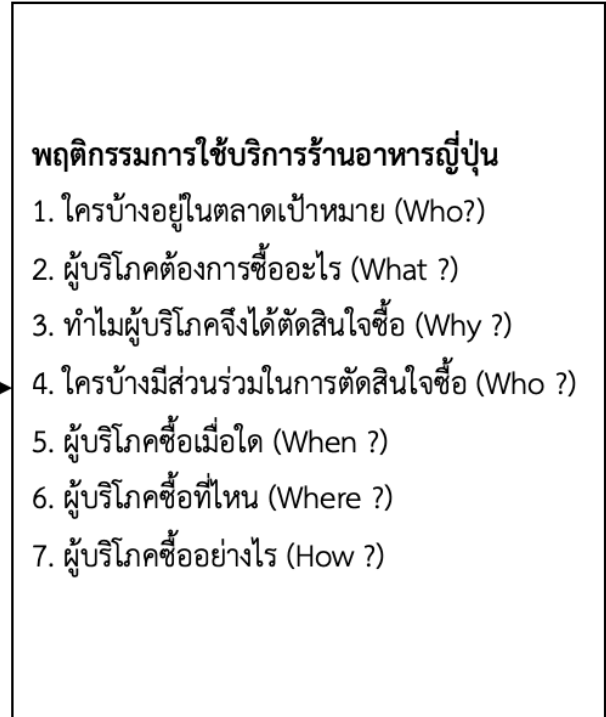
e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ซึ่งนิยมใช้ได้แก่

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% z มีค่าเท่ากับ 1.96
ณ ระดับความเชื่อมั่น 99% z มีค่าเท่ากับ 2.58
แทนค่า $n = (.5)(1-.50)(1.96)^2/ (.05)^2$
 $n = (.5) (.5)(3.8416)/.0025$
 $n = .9604/.0025$
 $n = 384 .16$

ในการคำนวณจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน จึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ

(Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับสร้างแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผล และนำผลที่ได้จากแผนภูมินำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

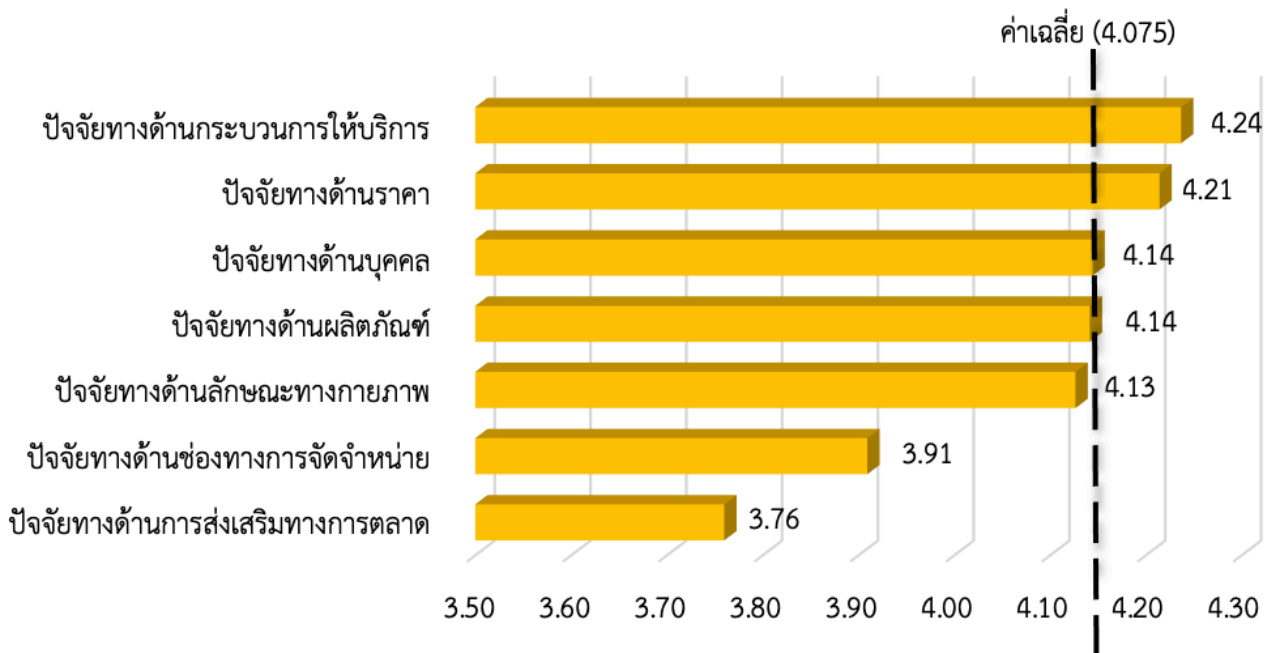
สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่างๆ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ Chi-square และ Multiple Regression Analysis

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ผู้เลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับคืนจำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด

ภาพที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด

จากภาพแสดงถึงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.075$) ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{x} = 4.24$) ปัจจัยทางด้านราคา ($\bar{x} = 4.21$) ปัจจัยทางด้านบุคคล ($\bar{x} = 4.14$) ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.14$) ปัจจัยทางด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{x} = 4.13$) ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 3.91$) ปัจจัยทางการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{x} = 3.76$)

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผู้ให้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เพื่อศึกษาปัจจัย

ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือไคสแควร์ (Chi-Square) และ Multiple Regression Analysis จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น

จากการศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่ผู้บริโภคใช้บริการกับเพื่อนเป็นประจำ ร้าน Buffet / Shabu / Sukiyaki เป็นร้านที่เข้าใช้บริการบ่อย เหตุผลที่เลือกใช้บริการ

เพราะการรีวิว และส่วนใหญ่ตัดสินใจใช้บริการด้วยตัวเอง ช่วงเวลาที่เข้าใช้บริการมากที่สุดคือ 17.00-20.00น. เข้าใช้บริการในวันอาทิตย์ ที่ห้างสรรพสินค้า ช่องทางการทราบข้อมูลร้านคือ ทางสื่อโซเชียลออนไลน์ต่างๆ เช่น Facebook, Instagram, Line@ เป็นต้น ความถี่ในการเข้าใช้ต่อเดือนคือ 1 ครั้งต่อเดือน โดยค่าเฉลี่ยในการเข้าใช้บริการต่อเดือนคือ 1,000 บาท

ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P's

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น พบว่าทุกปัจจัยมีความสำคัญต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการมากที่สุด รองลงมาคือด้านราคา ด้านบุคคล ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และสุดท้ายด้านการส่งเสริมการตลาด โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านกระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ภาพรวมอยู่ในระดับมากประกอบด้วย ความถูกต้องในการเสิร์ฟ, ความรวดเร็วในการเสิร์ฟ, ความรวดเร็วในการรับรายการอาหาร, ความรวดเร็วในการชำระเงิน และความเร็วในการจองคิว ตามลำดับ

ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ภาพรวมอยู่ในระดับมากประกอบด้วย มีป้ายราคาแสดงชัดเจน, ราคาไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย, ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ และชำระได้ทั้งเงินสดและบัตรเครดิต ตามลำดับ

ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ภาพรวมอยู่ในระดับมากประกอบด้วย พนักงานเอาใจใส่ลูกค้าเป็นอย่างดี, พนักงานมีบุคลิกภาพที่ดีมีความสุข, มีจำนวนพนักงานให้บริการเพียงพอ, พนักงานมีความรู้เกี่ยวกับอาหารเป็นอย่างดี และพนักงานสามารถให้คำแนะนำเมนูใหม่ๆได้ ตามลำดับ

ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ภาพรวมอยู่ในระดับมากประกอบด้วย ความสดใหม่ของวัตถุดิบ, คุณภาพของอาหาร, รายการอาหารมีรูปภาพประกอบ, ความหลากหลายของอาหาร, มีเมนูอาหารหลากหลาย, ความสวยงามของการจัดเรียงอาหาร, รสชาติดั้งเดิมสไตล์ญี่ปุ่น, มีอาหารเป็นชุด และชื่อเสียงของร้าน ตามลำดับ

ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ภาพรวมอยู่ในระดับมากประกอบด้วย ความสะอาดของภาชนะและอุปกรณ์, สถานที่ให้บริการสะอาด, ตกแต่งร้านให้สวยงามบรรยากาศดี, มีสถานที่นั่งรอรับบริการ, ป้ายชื่อร้านมองเห็นชัดเจนและมีเอกลักษณ์ และให้พนักงานแต่งกายเข้ากับบรรยากาศของร้าน ตามลำดับ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ภาพรวมอยู่ในระดับมากประกอบด้วย มีที่จอดรถเพียงพอ, มีสาขาใกล้บ้าน/ใกล้ที่พัก, ที่จอดรถมีระบบรักษาความปลอดภัย และมีหลากหลายสาขา ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ภาพรวมอยู่ในระดับมากประกอบด้วย มีการให้ส่วนลดในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด, มีบัตรสมาชิกสะสมคะแนนเพื่อเป็นส่วนลด, มีของสมนาคุณเมื่อสั่งอาหารเป็นชุด และมีการโฆษณา เช่น แผ่นพับ โทรท์สน์ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาร้านอาหารญี่ปุ่น ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเป็นปัจจัยอันดับแรกของผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากในการใช้บริการร้านอาหาร ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความสะอาด สดใหม่ มีเมนูหลากหลาย มีอาหารเป็นชุด และมีรสชาติที่อร่อยตามสไตล์ญี่ปุ่น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอและพัฒนาอาหารให้มีความหลากหลาย ผู้ประกอบการจึงควรคำนึงถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนให้รองรับกับกลุ่มเป้าหมายในอนาคต

2. ด้านราคา เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากกับผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคมีความต้องการให้ผู้ประกอบการมีป้ายราคาที่แสดงเด่นชัด ตั้งราคาที่เหมาะสมกับความหลากหลายของอาหาร และเหมาะสมกับคุณภาพวัตถุดิบ และไม่เปลี่ยนแปลงราคาบ่อย อีกทั้งสามารถชำระได้ทั้งเงินสดและบัตรเครดิต

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การมีอากาศถ่ายเท ไม่อึดอัด การมีโต๊ะที่นั่งบริการเพียงพอ และการมีทำเลที่ตั้ง สะดวก หาได้ง่ายนั้น เป็นสิ่งสำคัญต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค อีกทั้งปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้บริการรถสาธารณะเนื่องจากความต้องการด้านความสะดวกสบาย และความปลอดภัยที่มากขึ้นดังนั้นผู้บริโภคควรคำนึงถึงการบริการพื้นที่สำหรับจอดรถให้เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าด้วย

4. ด้านส่งเสริมทางการตลาด การมีสื่อสังคม (social media) ของร้านสามารถดึงดูดใจผู้ใช้บริการให้เลือกใช้บริการอาหารได้ มีการติดต่อ แจ้งข่าวสารของร้านผ่านสื่อต่างๆ และมีรายงานอาหารปรุงสำเร็จที่น่าสนใจ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดก็ยังเป็นปัจจัยที่สามารถกระตุ้นยอดขายได้ตลอดเวลา ประกอบกับประเทศไทยมีวันสำคัญและเทศกาลต่างๆ มากมายตลอดทั้งปี ซึ่งหากผู้ประกอบการมีการวางแผนด้านการจัดการส่งเสริมการตลาดให้เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา จะสามารถกระตุ้นความต้องการใช้บริการของผู้บริโภคได้มากขึ้น เช่น โพรโมชันในวันสำคัญ มีส่วนลดในวันสำคัญของลูกค้า เช่น วันเกิด วันแม่ วันพ่อ วันเด็ก เป็นต้น

5. ด้านบุคคล ความเต็มใจในการให้บริการ การยิ้มแย้มแจ่มใส และการบริการที่รวดเร็วยังคงมีความสำคัญต่อผู้บริโภคอยู่เสมอ อีกทั้งภาพลักษณ์ที่ดีของพนักงานก็เป็นปรากฏการณ์แรกของการสร้างความประทับใจแก่ผู้มาใช้บริการร้านอาหาร ดังนั้นผู้ประกอบการร้านอาหารต้องคำนึงถึงการพัฒนาบุคลากรของร้านด้วยกระบวนการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ ความสามารถในการบริการลูกค้าด้วยใจ เพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้บริโภค

6. ด้านกระบวนการให้บริการ การเสิร์ฟอาหารอย่างรวดเร็ว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกใช้บริการกระบวนการบริการจะสามารถสร้างความประทับใจให้แก่ธุรกิจได้ หากมีกระบวนการบริการที่ดี ผู้บริโภคก็ยินดีที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำอีกในอนาคต ซึ่งในทางตรงกันข้ามหากผู้บริโภค

ได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีในครั้งแรก ก็จะไม่กลับมาใช้บริการซ้ำอีก และอาจเกิดผลกระทบในทางลบกับร้าน เนื่องจากผู้ใช้บริการจะมีการบอกต่อไปยังผู้บริโภคคนอื่นๆ อีกด้วย ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรเอาใจใส่และปรับปรุงกระบวนการให้บริการของร้านอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องความต้องการในยุคปัจจุบัน

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ การมีป้ายชื่อร้านที่มองเห็นชัด การจัดโต๊ะไม่แออัดจนเกินไป ทำให้ผู้บริโภคอยากเข้าใช้บริการ ซึ่งสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศภายในร้านนั้นจะมีอิทธิพลต่ออารมณ์ของผู้ใช้บริการ นับเป็นส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์แก่ผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี โดยผู้ประกอบการควรคำนึงถึงหลักการออกแบบร้านอาหารที่สอดคล้องกับองค์ประกอบต่างๆ ของร้านที่ต้องมีความสอดคล้องกัน ไม่ว่าจะ เป็นเพลงที่เปิดในร้าน โต๊ะ อาหาร ถ้วยชาม การจัดวาง ตำแหน่งโต๊ะที่นั่ง เป็นต้น

ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรนำข้อมูลเหล่านี้ ไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคเพื่อรักษาลูกค้าเดิม และเป็นการเพิ่มทางเลือกในการใช้บริการของกลุ่มลูกค้าใหม่ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มผลประกอบการและสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรศึกษาเฉพาะเจาะจงว่าร้านอาหารญี่ปุ่นแต่ละร้าน แต่ละประเภทนั้นมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันอย่างไร จะได้มาเป็นกลยุทธ์ในการวางแผนการตลาดในครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาการเปรียบเทียบอาหารแต่ละแบบ เช่น ระหว่างอาหารญี่ปุ่น อาหารยุโรป อาหารฝรั่ง และอาหารไทย ว่าผู้บริโภคนิยมอาหารแบบใดมากกว่า เพราะเหตุใด ทำให้ทราบความต้องการของลูกค้าว่าต้องการอาหารแบบใดมากกว่ากัน

บรรณานุกรม

- รังสรรค์ เลิศในสัตย์. (2563) การประเมินระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของร้านอาหารญี่ปุ่นในประเทศไทย.วารสารสถาบันเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น 8(1), 28-39
- Chetwittayachan T, Shimazaki D, & Yamamoto K., (2002.) A comparison of temporal variation of particle-bound polycyclic aromatic hydrocarbons (pPAHs) concentration in different urban environments: Tokyo, Japan, and Bangkok, Thailand. *Atmos Environ* 36: 2027–2037.
- Mintz, O., & Currim, I. S. (2013). What Drives Managerial Use of Marketing and Financial Metrics and Does Metric Use Affect Performance of Marketing-Mix Activities? *Journal of Marketing*, 77(2), 17–40. <https://doi.org/10.1509/jm.11.0463>.
- Miyamoto, M.Z.(2017) Influence of Changing Thai Society on the Japanese Restaurant industry in Bangkok. *Journal of Humanities Regular* 20.(1)14-30.
- Rafiq, M. & Ahmed, P.K. (1995), "Using the 7Ps as a generic marketing mix: an exploratory survey of UK and European marketing academics", *Marketing Intelligence & Planning*, 13 (9), 4-15.
- Toyoshima, N. (2008). Longing for Japan: The Consumption of Japanese Cultural Products in Thailand. *Journal of Social Issues in Southeast Asia* 23(2), 252-282.
- Yokota, F.M (2006). Sex behavior of male Japanese tourists in Bangkok, Thailand, *Culture, Health & Sexuality*, 8(2), 115-131, DOI: 10.1080/13691050500526068.

พฤติกรรมกรับฟังและความพึงพอใจต่อ รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast)
สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Factors Influencing Choices Online radio programs from podcasts Bangkok
Thonburi University Radio Station of students from Bangkok Thonburi University

พนม วรรณศิริ¹

Panom Wannasisi

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับของพฤติกรรมกรับฟังและความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อการเลือกรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับพฤติกรรมกรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 3) เพื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและเปิด สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ และสถิติอ้างอิงได้แก่ ไค-สแควร์ การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการศึกษาพบว่า 1) โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามรับฟังรายการเพลงเป็นประจำ ในช่วงเวลา 12.01-18.00 น. เป็นเวลา 1 – 2 ชั่วโมง ผ่านแอปพลิเคชัน Facebook พฤติกรรมกรับฟังส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ความพึงพอใจต่อรายการอยู่ในระดับมาก 2) พฤติกรรมกรับฟังมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความพึงพอใจของผู้ฟังต่อรายการมีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ การศึกษา คณะที่ศึกษา และรายได้ โดยมีความพึงพอใจโดยรวมต่อรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ของสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast), พฤติกรรมและความพึงพอใจที่มีต่อรับฟัง

Abstract

This research aimed to 1) to study the level of listening behavior and the audience's satisfaction with their choice of listening. Online radio programs in podcasts (Podcast) Bangkok Thonburi University radio station Of Bangkok Thonburi University students 2) to study the relationship between social characteristics and listen-

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, PhD, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok. Email: panom855@hotmail.com

*Corresponding author

ing behavior of online radio programs in podcast types (Podcast), Bangkok Thonburi University radio station. Of Bangkok Thonburi University students 3) to study the difference of listeners' satisfaction with online radio programs in the category of podcasts (Podcast), Bangkok Thonburi University radio station. Sample group is Bangkok Thonburi University students. It is a quantitative research. Survey research type the questionnaire was used for 400 questionnaires. Simple random sampling was used as a closed and open questionnaire. The statistics used were frequency, percentage, arithmetic mean. Standard deviation, and reference statistics including chi-square, t-test and analysis of variance.

Results of the study found that 1) Overall, the respondents listened to music programs regularly from 12.01 to 6.00 for 1 - 2 hours via the Facebook application. Satisfaction with the program was at a high level. 2) The listening behavior was related to the social aspect. The overall satisfaction of the podcast online radio program was statistically significant at 0.05 level. 3) The audience satisfaction of the program was different by gender, age, education, faculty studied and income. Cast (Podcast) of Bangkok Thonburi University Radio Station Very level.

Keyword: Online radio programs podcasts, factors that influence the choice of program

บทนำ

วิทยุ ถือเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และมีกระบวนการผลิตเป็นระบบอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามในโลกยุคสังคมข่าวสาร ทำให้กระแสของการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปมาก เครื่องมือทางวัฒนธรรมและสังคมได้ทวีบทบาทความสำคัญมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ มีนวัตกรรมทางการสื่อสารมวลชนที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย รวมไปถึงวิทยุเองได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบบอนาล็อกไปสู่ระบบดิจิทัล วิทยุ ได้แปรเปลี่ยนเป็น วิทยุออนไลน์ วิทยุ ประเภทพอดแคสต์ (Podcast)

ในแง่ของกระแสความนิยม วิทยุ การสื่อสารทางเสียง ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ได้กลายเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่สร้างผลกระทบทางการสื่อสารมวลชนร่วมสมัยเป็นอย่างมาก และพัฒนาไปสู่ความเป็นเครื่องมือสื่อสารซึ่งเป็นหลักสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาแบบบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงบริบทแวดล้อมทางสังคมอันประกอบไปด้วย เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมือง และวัฒนธรรม

วิทยุ การสื่อสารทางเสียง ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ได้สร้างแนวโน้มของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างดี หากวิเคราะห์จากบุคลากรในแวดวงวงการสื่อสารมวลชนซึ่งได้แก่ นักข่าว นักจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ นักหนังสือพิมพ์ ผู้ประกาศข่าว นักโฆษณาและประชาสัมพันธ์ นักสร้างสรรค์งานภาพยนตร์ ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทพอดแคสต์ (Podcast) มาบูรณาการ ผสมผสานกับความรู้ในวิชาการนิเทศศาสตร์ เพื่อทำให้การสื่อสารข้อมูลต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ชนินทร เพ็ญสุต (2561, หน้า 273) ระบุว่า พอดแคสต์ (Podcast) เป็นสื่อชนิดใหม่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสาร ระหว่างคนเล่าเรื่องและผู้ฟังคนเล่าเรื่อง อาจจะกล่าวได้ว่าเป็น สื่อใหม่ ที่มีการเปลี่ยนรูปแบบจาก อนาล็อก ไปสู่ระบบดิจิทัลในด้านของการใช้เสียง ในปัจจุบัน สื่อวิทยุในประเทศไทยได้จัดทำ เทคโนโลยีสารสนเทศประเภทพอดแคสต์ (Podcast) เพื่อเป็นการขยายฐานผู้บริโภค เช่น สื่อวิทยุ ไทยพีบีเอส เรดิโอ (Thai PBS Radio) มีรายการพอดแคสต์ เช่น ห้องสมุดหลังไมค์ หรือในต่างประเทศ สื่อวิทยุ ได้เพิ่มการให้บริการการออกอากาศแบบออฟไลน์มาเป็นออนไลน์ผ่านบริการ พอดแคสต์ (Podcast) ใน นิวยอร์ก พลับบลิค เรดิโอ (New York Public Radio – NYPR)

ปัจจุบัน รายการวิทยุการสื่อสารทางเสียง ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา อุตสาหกรรมบันเทิงไทยที่สามารถสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ และส่วนหนึ่งของ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาประเทศ การดำเนินของหน่วยงานทั้งราชการและเอกชนจึงต้องใช้การบุคลากรผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาดังกล่าว รายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) จึงนับได้ว่าเป็นวิชาชีพที่ได้รับความนิยมขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้รายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ในประเทศไทยมีมูลค่าการตลาดสูงนับพันล้านบาทต่อปี

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ซึ่งมีหน้าที่ผลิตบัณฑิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ในสาขาการสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะวิชาชีพรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน สังคมและประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นมีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรเชิงรุกที่มีศักยภาพในการผลิตบุคลากรทางวิชาชีพด้านรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีศักยภาพ สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สนองตอบวิชาชีพในชุมชน ท้องถิ่น และในระดับสากล อีกทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองโดยใช้หลักวิชามาประยุกต์ปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะของงานที่ปฏิบัติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับฟังรายการวิทยุพอดแคสต์ ของสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จึงเป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัย ต้องการพัฒนาและปรับปรุง รายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ของสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สามารถเป็นต้นแบบและเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าทางด้านรายการวิทยุออนไลน์ รายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับของพฤติกรรมการรับฟังและความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อการเลือกรับฟัง รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

3) เพื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรายการวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียง

แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียง ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ฟังเนื้อหา วิชานำเสนอ เวลาออกอากาศและการประเมินผลโดยผู้ผลิตรายการวิทยุต้องรู้จักผู้ฟัง ซึ่งมักตั้งเป็นคำถามได้ว่าต้องการให้ใครฟังความรู้ของผู้ฟังอยู่ในระดับใดภูมิหลังและความชอบของผู้ฟังเป็นอย่างไร ต้องรู้จักตัวเองผู้ผลิตรายการต้องมีความมุ่งมั่นว่าจะผลิตรายการเพื่ออะไร และเพื่อผู้ฟังกลุ่มใดทั้งสองส่วนนี้จะนำไปสู่คำตอบต่อไปว่า จะใช้วิธีการนำเสนอรายการอย่างไร ออกอากาศเวลาไหน ในรูปแบบใดและสิ่งที่จำเป็นในการผลิตรายการวิทยุมีอะไรบ้าง เพื่อจะได้เตรียมการได้อย่างเหมาะสม และต้องรู้จักธรรมชาติของสื่อวิทยุกระจายเสียงว่ามีข้อดีและข้อด้อยอะไรบ้าง เมื่อมาเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น การสื่อสารสองทางทำได้ยากและไม่สะดวกแม้จะมีเทคโนโลยีมาช่วยให้ผู้ฟังสามารถสื่อสารกับผู้จัดรายการ ดังนั้นความง่ายสำหรับการฟังจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เมื่อผู้ฟัง ๆ แล้วไม่เข้าใจจะสอบถามกลับมาได้ยาก จึงอาจปิดเครื่องรับหรือเปลี่ยนไปฟังสถานีวิทยุอื่น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์อันได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ รวมถึงลักษณะครอบครัว เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคมีความแตกต่างกันออกไป

เมเยอร์ (Myer, 1982, p.5) กล่าวว่า อายุเป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิด และพฤติกรรมที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการติดต่อสื่อสารต่างจากบุคคลที่มีอายุน้อย และบุคคลที่มีอายุน้อยจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการติดต่อสื่อสารที่เปลี่ยนไปเมื่อตนเองอายุมากขึ้น

วิลโล โกลด์ฮาร์บอร์ และแยมส์ (Wilo, Goldhabor and Yates 1980 p.114) ศึกษาพบว่า ความแตกต่างทางเพศทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกัน คือ เพศหญิงมีแนวโน้มและมีความต้องการที่จะรับและส่งข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะรับและส่งข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นจากการรับข่าวสารนั้น พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน พบว่าเพศหญิงใช้เวลาในการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย โดยนิยมดูรายการละคร ในขณะที่เพศชายนิยมอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า และพฤติกรรมการชมภาพยนตร์โทรทัศน์ของเด็กวัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นชายจะสนใจภาพยนตร์สงครามและจารกรรม ในขณะที่วัยรุ่นหญิงนิยมภาพยนตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์

ส่วนในเรื่องของระดับการศึกษานั้น ปรเม สตะเวทิน (2533, น.115-116) พบว่าเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ระบบการศึกษาแตกต่างกัน สาขาวิชาที่ต่างกัน จึงมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกันไปอีกด้วย คนที่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบในการเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากคนเหล่านี้ มีความรู้กว้างขวางในหลาย ๆ เรื่อง และสามารถเข้าใจสารได้ดี จึงเป็นผลให้คนที่มีการศึกษาสูงจะเลือกใช้สื่อมากกว่า คนที่มีการศึกษาต่ำ

ฐานะทางสังคมเศรษฐกิจ (Social And Economic Status) ฐานะทางสังคมเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล มีผลทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีประสบการณ์ที่ต่างกัน มีความคิด ค่านิยมและความสนใจที่ต่างกันไปด้วย

รายได้ (Income) โดยรายได้เป็นตัวแปรที่มีบทบาทใกล้เคียงกับตัวแปรด้านการศึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูง โดยเฉพาะแล้ว บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะมีรายได้สูงตามไปด้วย ส่วนคนที่มีการศึกษาน้อยก็จะมีรายได้น้อยถึงปานกลาง โดยผู้ที่มีรายได้สูงมักมีโอกาสเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าคนที่มีความได้น้อย

จากแนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกันจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลมี

พฤติกรรมการรับฟังและความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อการเลือกรับฟัง รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกรับข่าวสาร

สังคมในยุคข้อมูลข่าวสารในภาวะปัจจุบัน มนุษย์มีโอกาสดูรับข้อมูลข่าวสารมากมายหลายลักษณะ ดังนั้นมนุษย์จึงมีการเลือกสรรข้อมูลข่าวสารเพียงบางส่วนของสิ่งที่ตนสนใจหรือคิดว่ามีประโยชน์ต่อตนเองเท่านั้น ลักษณะการเลือกสรรข้อมูลข่าวสารของมนุษย์ เรียกว่า “กระบวนการเลือกรับข่าวสาร” (Selective Process) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มี 4 ขั้นตอน (ปรเม สตะเวทิน, 2546, น.121-124) ดังนี้

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกใช้สื่อมวลชน (Selective Exposure) ในชีวิตประจำวันของประชาชนนั้นแต่ละคนมีโอกาสที่จะรับสารจากแหล่งหรือผู้ส่งสารต่าง ๆ จำนวนมากมาย แต่ประชาชนมีเวลาและความสามารถที่จำกัดในการจะรับสารจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนมีความพอใจหรือไม่พอใจแหล่งหรือผู้หรือผู้ส่งสารต่าง ๆ ต่างกัน ดังนั้นประชาชนจึงเลือกที่จะเปิดรับหรือเลือกที่จะใช้สื่อมวลชนตามความปรารถนาของตน ซึ่งโดยปกติแล้วเราจะเลือกใช้สื่อมวลชนที่เสนอข่าวสารและความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดและทัศนคติของเรา เพราะโดยธรรมชาติแล้วคนเรามีความต้องการอย่างยิ่งที่จะปกป้องรักษาและส่งเสริมความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) และในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติเดิมของตนเพื่อมิให้เกิดภาวะความไม่สมดุลของจิตใจหรือความไม่สบายใจที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องกันทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance) โดยจะมีการเปิดรับสารด้วยสาเหตุต่างๆ ดังนี้

- ความเหงา เนื่องจากความต้องการมีเพื่อนและไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพัง จึงต้องมีการสื่อสารกับผู้อื่น
- สาเหตุจากตัวสื่อที่มีลักษณะกระตุ้น ชื่นนำ ทำให้ผู้บริโภคต้องการได้รับข่าวสารนั้นๆ
- ความอยากรู้อยากเห็น เนื่องจากเป็นสัญชาตญาณของของมนุษย์ในการแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
- ประโยชน์ใช้สอย เนื่องจากผู้บริโภคจะแสวงหาข่าวสารที่ต้องการเพื่อตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งของตนเอง เช่น เพื่อความบันเทิง เพื่อการใช้งานในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) หลักจากเลือกใช้สื่อมวลชนแล้ว ขั้นตอนมาคือการเลือกให้ความสนใจกับเนื้อหาของสื่อมวลชนที่ตนเลือกใช้ โดยปกติเรามักจะเลือกให้ความสนใจกับสิ่งที่เราสนใจ ชอบ และสอดคล้องกับทัศนคติ ความคิด และความเชื่อของเรา

3. การเลือกรับรู้หรือการเลือกตีความหมาย (Selective Perception or Selective Interpretation) การรับรู้ (Perception) และการตีความหมาย (Interpretation) มีความข้องเกี่ยวกันเกือบจะเป็นสิ่งเดียวกัน การรับรู้ คือ กระบวนการตีความหมายสิ่งที่เราพบเห็น ขั้นตอนที่สามของกระบวนการในการเลือกของผู้รับสารคือ การเลือกรับรู้หรือเลือกตีความหมายเนื้อหาของสื่อมวลชนที่ตนเลือกให้ความสนใจ โดยอาจเลือกตีความหมายของสิ่งที่อ่าน ดู ฟัง ตามทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดของตน เนื้อหาของสื่อมวลชนจึงมักจะถูกตีความบิดเบือนไปโดยที่ผู้รับตัว

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) หลังจากเลือกตีความหมายเนื้อหาของสารแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนสุดท้ายคือ ขั้นตอนการจดจำสิ่งที่ตนได้จากการใช้สื่อมวลชน โดยเลือกจดจำเฉพาะเนื้อหาที่สอดคล้องกับรสนิยม ทัศนคติ ความชอบ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมของตนโดยจะสามารถจดจำสิ่งที่สอดคล้องหรือสนับสนุนความคิดเห็นของเราได้ได้ดีกว่าเรื่องที่ขัดแย้งหรือต่อต้านกับความคิดเห็นของเรา ดังนั้นกระบวนการเลือกรับข่าวสารมองว่าผู้รับสารอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมหรือเหนือกว่าสื่อมวลชน เพราะผู้รับสารจะเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่สามารถยังประโยชน์ให้กับตนเอง และยังเลือกที่จะรับเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับความสนใจของตนเองมากกว่ายินยอมรับข้อมูลข่าวสารทุกอย่างที่สื่อมวลชนมอบให้ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ เป็นการเลือกเพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการรับฟังและความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อการเลือกรับฟัง รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถาบันวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความต้องการขั้นพื้นฐาน 5 ชั้น ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Abraham Maslow อ้างถึงใน บุชบา สุธีธร 2532: 25) ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการความนับถือ และความสำเร็จในชีวิตแล้ว มนุษย์ยังมีความต้องการอีกประการหนึ่งคือ ความต้องการมีความรู้ความเข้าใจ (Need for Cognition) ซึ่งเป็นความ

ต้องการที่จะแสวงหาระเบียบและความเข้าใจสภาวะแวดล้อมของตนเอง ความต้องการมีความรู้ความเข้าใจเป็นแรงผลักดันที่มนุษย์เรียนมาจากการอยู่ในสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า มนุษย์ยังไขว่แสวงหาข่าวสารต่างๆ จากสื่อ ไม่ใช่ถูกยึดเยียดข่าวสารจากผู้ส่งสาร โดยที่ แคทซ์ และคณะ (Katz, et al., 1973 อ้างถึงใน พีระจิรโสภณ, 2547: 69) ได้สรุปหน้าที่เชิงสังคมและจิตวิทยาในการใช้สื่อ 5 ประการ คือ

- 1) ความต้องการด้านข่าวสาร ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ (Cognitive needs)
- 2) ความต้องการด้านอารมณ์ ความบันเทิง และความสุนทรีย์ (Affective needs)
- 3) ความต้องการในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง (Personal integrative needs)
- 4) ความต้องการในการสร้างความเชื่อมั่นในการติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม (Social integrative needs) กับคนในครอบครัว เพื่อน และคนอื่นๆ ในสังคม
- 5) ความต้องการหันเหและหลีกเลี่ยงความกดดันและปัญหาต่างๆ (Tension release needs) ในชีวิตประจำวัน โดยหันไปหาสิ่งบันเทิงใจในสื่อมวลชนเพื่อลดความเครียด

จากแนวคิดความพึงพอใจในการเปิดรับสื่อ แสดงให้เห็นว่า ผู้รับสารมีความสำคัญต่อการเปิดรับสื่อ ในฐานะเป็นผู้เลือกใช้สื่อประเภทต่างๆ และเลือกรับเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งจะมากหรือน้อยแตกต่างกันตามแต่การพิจารณาของผู้รับสารเอง และประเภทสื่อที่เลือกใช้ ทั้งนี้ เพื่อนำมาตอบสนองความพึงพอใจให้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการรับฟังและความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อการเลือกรับฟัง รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถาบันวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อันก่อให้เกิดผลคือ การได้รับประโยชน์และความพึงพอใจจากการเปิดรับสื่อของผู้ชมในอนาคตต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้รูปแบบการสำรวจข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) รวมไปถึงการศึกษารูปแบบเทคโนโลยีในการจัดการวิทยุอินเทอร์เน็ต

1. ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นนักศึกษาผู้ที่ฟังสถานีวิทยุ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งตั้งอยู่

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) คือ ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 364 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 4,000 คน แล้วคำนวณขนาดตัวอย่างซึ่งเลือกมาจำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับฟังต่อการเลือกรับฟัง รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อการเลือกรับฟัง รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ในมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการรับฟังต่อการเลือกรับฟัง รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อการเลือกรับฟัง รายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผู้รับฟังรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ของสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 ส่วนใหญ่อายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 มีสถานภาพโสดเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 82.00 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50

2. พฤติกรรมของผู้ฟังรายการวิทยุการเลือกรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ของสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามรับฟังรายการเพลงเป็นประจำ ในช่วงเวลา 12.01-18.00 น. เป็นระยะเวลา 1 - 2 ชั่วโมง ผ่านแอปพลิเคชัน Facebook พฤติกรรม

การรับฟังส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง โดยที่พฤติกรรมการรับฟังมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของผู้ฟังต่อรายการมีความพึงพอใจต่อการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ของสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมี 1) ความพึงพอใจด้านรูปแบบรายการทุกข้อคำถาม อยู่ในระดับมาก 2) ความพึงพอใจด้านผู้จัดรายการในระดับมากที่สุด คือ การมีน้ำเสียงที่ชัดเจน พูดควบถ้ำได้ถูกต้อง รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ผู้ดำเนินรายการมีความน่าสนใจ สนุกสนานน่าติดตาม มีภาษาพูดที่เข้าใจง่าย และมีลีลาการพูดที่เหมาะสมกับรูปแบบรายการ 3) ความพึงพอใจด้านเทคนิคการจัดรายการทุกข้อคำถาม อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สรุปได้จากผลการวิจัย สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและความพึงพอใจต่อการเลือกรับชมรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) ของสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับชมรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี คือ รูปแบบรายการเนื้อหาสาระการพูดคุย การสนทนา แลกเปลี่ยนในรายการ ปัจจัยระยะเวลาของการออกอากาศของรายการและการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ ความสะดวกสบายที่ได้ที่สามารถค้นหาเนื้อหารายการได้ง่าย ปัจจัยความใกล้ชิดของรายการ รูปแบบรายการที่ง่าย มีผลต่อการเลือกรับชมรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย

1. รูปแบบของรายการมีความหลากหลาย
2. ข้อมูลข่าวสารมีความน่าสนใจ
3. ผู้ดำเนินรายการ มีความน่าสนใจ สนุกสนานน่าติดตาม
4. การเลือกสรรเพลงที่ใช้ในรายการ

อย่างไรก็ตามพฤติกรรมในการเลือกรับชมรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และเลือกชมรายการผ่านระบบออนไลน์ ยังมาจากช่องทางทางประชาสัมพันธ์รายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) การใช้ social network เพื่อบอกเล่า แนะนำ ชักชวน ต่อยอด ให้ผู้ชม

ติดตามข่าวสารข้อมูลรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีได้สะดวก

พฤติกรรมกรรมการรับฟังในเรื่องของระยะเวลาออกอากาศของรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ออกอากาศในช่วงพักเที่ยง ช่วงพักของนักศึกษาและคณาจารย์และการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการที่สามารถติดต่อโฟนอิน (Phone In) เข้าไปในรายการได้ รวมไปถึงการไม่มีระยะเวลาของรายการโฆษณา ซึ่งถือว่า ระยะเวลาในการออกอากาศมีความเหมาะสม รวมไปถึงวันและเวลาที่ออกอากาศมีความเหมาะสม และผู้ชมได้มีส่วนร่วมกับการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีอย่างแท้จริง ปัจจุบันทางด้านความสะดวกสบายที่สามารถฟังรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีได้ในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเพียงเชื่อมต่อระบบไวไฟของมหาวิทยาลัย รวมไปถึงในทุกพื้นที่ซึ่งมีอินเทอร์เน็ต

ทั้งนี้ นอกจากผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย การวิจัยยังพบว่า รายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ยังพบปัญหาในเรื่องของการเปลี่ยนผ่าน ผู้ฟังรายการวิทยุ มีแนวโน้มลดลง ไม่ใช่สื่อกระแสหลัก นักศึกษามีทางเลือกและมีสื่อออนไลน์ เป็นช่องทางหลักของการเสพสื่อของนักศึกษาปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีระบบดิจิทัลส่งผลกระทบต่อทางเลือกรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ของสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในเรื่องของการปรับปรุงรายการวิทยุประเภทพอดแคสต์ (Podcast) สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ในส่วนจากรูปแบบรายการ ควรเป็นรูปแบบที่นำเอาเนื้อหาของมหาวิทยาลัย ข่าวสารภายในใจ กิจกรรมต่าง ๆ ความรู้ เนื้อหาที่เป็นความบันเทิง เพลง เป็นต้น

2. รูปแบบของการออกอากาศ ควรเพิ่มการ Live สด การเพิ่มภาพการจัดรายการ พูดคุย (Talk Programmed) รูปแบบรายการบันเทิง (Entertainment) รูปแบบการโทรศัพท์พูดคุยกับผู้ฟัง การร่วมสนุกผ่านทางการจัดรายการ (Phone in) รูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในวิจัยครั้งต่อไป

1. ระดับนโยบายรัฐควรส่งเสริมให้มหาวิทยาลัย สถานประกอบการศึกษา โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาที่มีสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาและชุมชนพัฒนาเป็นสถานีวิทยุออนไลน์ การออกอากาศที่เพิ่มช่องทางที่หลากหลาย เป็นสถานีออนไลน์ที่สามารถใช้ในพื้นที่ฝึกงานของนักศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ ต้นทุนต่ำ สำหรับฝึกฝนทักษะของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม

2. ในระดับนโยบายรัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีสถานีวิทยุกระจายเสียง วิทยุชุมชนไปสู่สถานีวิทยุออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงคนทำงานเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

3. รัฐควรจัดให้วิทยุออนไลน์กลายเป็นพื้นที่ของชุมชน เป็นรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของชุมชน ต่อยอดไปสู่การศึกษานอกระบบโรงเรียน

4. มหาวิทยาลัยและสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีต้องส่งเสริมให้มีเกิดการร่วมมือในระดับพื้นที่ การสร้างเครือข่ายกับพื้นที่ชุมชน เพื่อสร้างกิจการส่งกระจายเสียงในระบอบออนไลน์เพื่อชุมชน ต่อยอดไปสู่ระบบเครือข่ายออนไลน์ (Network) เพื่อชุมชน องค์กรภาคประชาชนต่าง ๆ ในพื้นที่

บรรณานุกรม

จุมพล รอดคำดี, สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา (กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532)

ปรมะ สตะเวทิน รศ.ดร., หลักนิเทศศาสตร์ (รุ่งเรืองสาสน์ การพิมพ์), กรุงเทพมหานคร, 2539

ชนินทร เพ็ญสุตร ผศ.ดร. พอดแคสต์ สื่อทางเลือกใหม่: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง สหรัฐอเมริกาและไทย (วารสารวิชาการ กสทช.ประจำปี 2561) กรุงเทพมหานคร, 2561

ชนวนี บุญลือ รศ.ดร., หลักและทฤษฎีการสื่อสาร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530)

- ชนิตา กลิ่นลำดวน น.ส., โครงการเฉพาะบุคคล เรื่อง การบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546
- สิขเรศ ศิภิกานต์ น.ส., รูปแบบสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคประชาชนที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทย, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544
- สมเกียรติ อ่อนวิมล ดร., วิทยุกระจายเสียงในอุดมคติ. ในวันวิทยุกระจายเสียงครบรอบ 60 ปี (กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสัมพันธ์ 2535)
- สมควร กวียะ รศ.ดร., การสื่อสารมวลชนหรือการสื่อสารสังคม, โครงการพัฒนาชนบทลุ่มแม่น้ำกลอง, รายงานการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529.
- สากลไพเราะ ผศ., ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 2553.
- สุรินทร์ แผลงประสพโชค นาย, การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนในชนบท ในเขตขานเมืองจังหวัดจันทบุรี, วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534.
- Ball-Rokeach, S.J, and M.L. Defleur, "A Dependency, Model of Mass-media Effects" Communication Research., 1976.
- David K. Berlo, The Process of Communication (New York : Holt, Rinchart and Winstion, 1960.)
- Carl I. Hovland, Irving L. Janis, and Harold Kelly, Communication and Persuasion (New Haven : Yale University Press, 1973.
- Claude Shannon and Warren Weaver, The Mathematic Blow up Theory of Communication (Urbana, Ill : University of Illinois Press, 1949.)
- Charles E. Osgood, A Vocabulary for Talking about Communication (Urbana, Ill : N.Y. Press. 1979.

กลวิธีการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์
เพื่อการออกแบบสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Crisis communication strategies in a Crisis of Teaching and Learning
CA 102 Computer Aided Design Faculty of Communication Arts
Bangkok Thonburi University

วรินทร์ แจ้งโรจน์¹

Varintorn Jangroj

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการในการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษาเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยผู้วิจัยมีแนวคำถาม (Guide Line) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน โดยใช้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

จากการศึกษาพบว่า 1. รูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอน เป็นลักษณะผสมผสานทั้งทิศทาง การไหลของการสื่อสารทางเดียว (One – way Communication) และ การสื่อสารแบบสองทาง (Two – way Communication) อันประกอบไปด้วย การสื่อสารแบบระดับบนลงล่าง (Downward Communication) การสื่อสารระดับล่างขึ้นบน (Upward Communication) และการสื่อสารแบบแนวนอน หรือการสื่อสารในระดับเดียวกัน (Horizontal Communication or Lateral Communication) 2. วิธีการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอน เน้นการสื่อสารด้วยคำพูดมากกว่าวิธีการสื่อสารแบบอื่นๆ เนื่องจากรวดเร็ว เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกกลุ่ม แต่ทั้งนี้ก็ไม่ทั้งวิธีการสื่อสารด้วยเอกสาร เพราะจะเป็นหลักฐานสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสาร และ 3. สื่อและช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอน จะเป็นการใช้สื่อแบบผสมทั้งสื่อดั้งเดิม อันประกอบไปด้วย สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น และมีการใช้สื่อใหม่ คือ ไลน์ (Line) และกูเกิ้ลมีท (Google Meet) เป็นต้น

คำสำคัญ: กลวิธีการสื่อสาร, รูปแบบการสื่อสาร, กลยุทธ์การสื่อสาร, การสื่อสารในภาวะวิกฤติ

¹ อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok. Email: varintorn.jan@bkkthon.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The objectives of this research were to study communication strategies the crisis communication style of teaching in CA 102 Computer Aided Design. The study found that: 1. The critical communication styles of teaching and learning It is characterized by a combination of the direction of flow of one-way communication and two-way communication styles. Including Top-down communication Down-to-top communication and horizontal communication 2. The critical communication method of teaching and learning emphasizes verbal communication rather than other communication methods. Because it is fast Can reach all target groups However, it does not abandon the document communication method. It will be important evidence in providing information and news. 3. Media and channels used to communicate in the crisis of teaching and learning Will be the use of mixed media as well as traditional media Including personal media, print media, etc., and the use of new media is Line and Google Meet, etc.

Keyword: Communication strategies, Communication Style, Communication Strategy, Crisis Communication

บทนำ

การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ ถูกจัดเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความทันสมัย มีบทบาทสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการมีความแตกต่างไปจากการสื่อสารแบบดั้งเดิม คือ ผู้ส่งสาร และผู้รับสารสามารถโต้ตอบ สนทนา แสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิจัยแบ่งปันข้อมูล ตลอดจนการสร้าง และเผยแพร่ข้อมูลใหม่สู่สาธารณชนได้ด้วยตนเอง (ณัฐฐา หน่อทอง, 2551) ทำให้การสื่อสารออนไลน์เป็นที่นิยม และเป็นการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่สามารถเข้าถึงทุกที่ทุกเวลาได้อย่างรวดเร็ว และมีความคุ้มค่า ทำให้ในปัจจุบันการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ถูกนำไปใช้ประกอบกิจกรรมและธุรกรรมต่างๆ อย่างมากมาย รวมถึงการศึกษาในปัจจุบันที่มีการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ระบบการเรียนการสอน

การสื่อสารออนไลน์จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความจำเป็น และสำคัญมากในระบบการเรียนการสอน เนื่องจากการสื่อสารจะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันตามที่ผู้สอนสื่อสารออกไป ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ในยุคปัจจุบันมีการนำสื่อออนไลน์มาใช้ในระบบการเรียนการสอนมากขึ้น เพื่อทำให้การศึกษาทั่วโลกสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างไม่มีปัญหา ทำให้นักเรียนหรือผู้สอน

สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในด้านการเรียนการสอน ช่วยให้การนำเสนอเนื้อหาการเรียนการสอนที่มีความน่าสนใจขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนและผู้สอนได้มากขึ้น รวมทั้งช่วยให้เส้นทางการเรียนของนักศึกษาสามารถเดินหน้าต่อไปได้

คณะนิติศาสตร์ เป็นคณะในสังกัดของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้รับอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัย ตามสภาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในการประชุมครั้งที่ 3/2549 เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2550 ได้อนุมัติให้เปิดดำเนินการหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2550) ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2550 เป็นต้นไป โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้พิจารณารับทราบการให้ความเห็นชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2550) ของวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2550 เป็นต้นไป เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2550

เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2552 วิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยผ่านการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้เปลี่ยนประเภทสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจาก “วิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” เป็น “มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี”

ต่อมาสมาคมมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในการประชุมครั้งที่ 8 /2552 เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2553 ได้อนุมัติให้เปิดดำเนินการหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2553) ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไป โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้พิจารณารับทราบการให้ความเห็นชอบหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2553) ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไป เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2553

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี (มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 2559) เดิมคือ วิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2545 ตามเจตนารมณ์ของ ดร.บังอร เบ็ญจาธิกุล อธิการบดี ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศและการสืบสานการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สมบูรณ์แบบ ภายใต้ปณิธานที่จะให้สถาบันการศึกษาเป็นที่รวมขององค์ความรู้วิชาการแขนงต่างๆ ที่เป็นเลิศ ทันสมัย และบุคลากรที่มีความสามารถเชี่ยวชาญด้านการศึกษา โดยจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีโอกาสศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถ ควบคู่กับการมีคุณธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพที่เรียน และดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติตามปรัชญาแห่งสถาบันที่ว่า “สร้างปัญญา พัฒนาคน ฝึกฝนคุณธรรม”

จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 พบว่ามีกรายงานผู้ป่วยยืนยันทั่วโลก รวม 210 ประเทศ 2 เขตบริหารพิเศษ 1 นครรัฐ เรือ Diamond Princess เรือ Grands Princess และเรือ MS Zaandam ในวันที่ 30กรกฎาคม 2563 จำนวน 17,208,031 ราย มีอาการ รุนแรง 66,399 ราย เสียชีวิต670,620ราย โดยประเทศที่มีจำนวนผู้ป่วยยืนยัน 10 อันดับแรกได้แก่ สหรัฐอเมริกา 4,568,375 ราย บราซิล 2,555,518 ราย อินเดีย 1,587,982 ราย รัสเซีย 834,499 ราย แอฟริกาใต้471,123 ราย เม็กซิโก408,449 ราย เปรู400,683 ราย ชิลี 351,575 ราย สเปน 329,721 ราย และสหราชอาณาจักร 301,455 รายส่วนจีน เป็นอันดับที่ 28 มีจำนวนผู้ป่วย 87,363 ราย (รวม ฮองกง 3,152 ราย มาเก๊า 46 ราย) (รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, 2563)

ขณะเดียวกันสถานการณ์ภายในประเทศไทย มีการคัดกรองตามนิยามการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วันที่ 29 กรกฎาคม 2563 มีผู้ที่เดินทางเข้า-ออกระหว่างประเทศที่ได้รับการคัดกรอง จำนวน 7,099,838 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กรกฎาคม 2563) รวมพบผู้ป่วยที่มีอาการเข้าได้ตามนิยามการคัดกรองที่ช่องทางเข้าออก ประเทศ จำนวน 2,500 ราย (รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, 2563)

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาต้องเตรียมความพร้อมกับการจัดระบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมในภาวะวิกฤติช่วงนี้ เนื่องจาก โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา การเข้าชั้นเรียนรวมกันหลายๆ คน หรือการทำกิจกรรมร่วมกันในชั้นเรียนต้องลดทอนลงไป เนื่องจากอาจทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพิ่มมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเดียวยังไม่เพียงพอต่อการให้ความรู้แก่นักศึกษาในช่วงภาวะวิกฤตินี้ ทำให้การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาวัตกรรมการออกแบบสื่อและการผลิตสื่อ คณะนิเทศศาสตร์ จึงมองเห็นปัญหาทางด้านการสื่อสารในโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีในการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นกับมนุษย์เราเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงภาวะวิกฤติ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน พิษญาพร ประคองใจ (2558 น.14-22) อธิบายว่าการสื่อสารของมนุษย์อยู่บนความสัมพันธ์ (Relation-

ship) ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การสื่อสารจึงหมายถึงการ
บวนการถ่ายทอดข่าวสาร จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารโดยผ่าน
สื่อต่างๆ ที่เหมาะสม และตอบสนองวัตถุประสงค์การสื่อสาร
ได้(พิชญพร ประคองใจ, 2558)

องค์ประกอบของการสื่อสาร ก่อให้เกิดกระบวนการ
สื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางเดียวหรือการสื่อสารสอง
ทาง ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร แต่ละ
องค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

โดยผู้ส่งสารจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่
ชัดเจน มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอในเนื้อหาของการสอน
รายวิชาคอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสารเพื่อที่จะสื่อสาร
ไปยังผู้รับสารได้อย่างเหมาะสม มีความพยายามที่จะเข้าใจความ
สามารถและการพร้อมในการเปิดรับสารของผู้ที่ตนสื่อสารด้วย
และรู้จักเลือกใช้วิธีในการสื่อสารให้เหมาะสมกับวาระโอกาส
และกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนั้นเนื้อหาสารที่ถูกส่งจากผู้ส่งสาร
จะทำหน้าที่เร้าให้กับผู้รับสารเกิดการรับรู้ความหมาย เนื้อหา
ในรายวิชาและมีปฏิภยสนองกลับ ซึ่งปัจจุบันในกระบวนการ
สื่อสารมวลชนส่วนใหญ่แล้วจะมีเนื้อหาของสาร ไม่ว่าจะเป็นสื่อ
สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้
จะมากจะน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารงานของสื่อแต่ละ
ประเภท โดยผู้ส่งสารต้องอาศัยช่องทางหรือสื่อที่ทำหน้าที่นำ
สารไปยังผู้รับสาร ซึ่งมีด้วยกันหลายประเภท เช่น สื่อบุคคล
สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน สื่อกิจกรรม สื่อออนไลน์ เพื่อส่งไปยัง
ผู้รับสาร ดังนั้นในกระบวนการสื่อสารใดๆ ก็ตาม การสื่อสาร
จะเกิดประสิทธิผลได้ต่อเมื่อ ผู้รับสารได้พัฒนาตนเองให้เป็น
ผู้มีทักษะในการสื่อสาร ตลอดจนการเป็นผู้มีความพยายาม
ในการรับสาร

นอกจากนี้ การสื่อสารองค์กรเป็นกระบวนการสื่อสาร
เพื่อตอบสนองนโยบายขององค์กรเพื่อให้สมาชิกในองค์กรทุก
ระดับสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ ความสมัครสมานสามัคคี
ความสงบสุข และความกลมเกลียวกันของคนในหน่วยงาน
สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถ
แก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันได้อย่างถูกต้อง การสื่อสารภายใน
องค์กรจะประกอบด้วย การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้
ใต้บังคับบัญชา การสื่อสารระหว่างผู้ร่วมงานในระดับเดียวกัน
ซึ่งการสื่อสารที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นได้ทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคล
และการสื่อสารกลุ่มใหญ่ (พิชญพร ประคองใจ, 2558 น.29

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารในภาวะวิกฤติ

ปรีดี นุกุลสมปรารถนา (2563) กล่าวว่า การสื่อสาร
ภาวะวิกฤติ หมายถึง การสื่อสารของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือ
องค์กร ถึงเรื่องสถานการณ์ที่กำลังเกิดวิกฤติไปยังสาธารณชน
เพื่อเป็นการชี้แจงให้รับทราบและสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ดัง
นั้น การสื่อสารในภาวะวิกฤติจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่
จะสร้างการสื่อสารที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่กำลังเกิดวิกฤติ
เพื่อให้องค์กรสามารถชิงความได้เปรียบในการจัดการ หรือ
บรรเทาผลกระทบจากสภาวะวิกฤติ โดยองค์กรต้องมีความ
รวดเร็วในการสื่อสารไม่ปล่อยให้ปัญหาลุกลามไปทำงานเชิง
รุก ใช้การสื่อสารหลากหลายรูปแบบ และสร้างความสัมพันธ์กับ
สื่อ เพื่อให้สื่อเป็นผู้สนับสนุนในการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างเป็น
ธรรม เริ่มจากองค์กรจะต้องวิเคราะห์ประเด็น และเตรียมความ
พร้อมที่จะให้ข้อมูลที่ครบทุกประเด็น และต้องพร้อมรับความ
อยากรู้อยากเห็นของสาธารณชน เพื่อนำมาเสริมสร้างการเตรียม
ข้อมูลให้เพียงพอต่อการให้ข้อมูลด้วยความน่าเชื่อถือ และ
สามารถควบคุมอารมณ์ในการให้ข่าวและตอบข้อซักถาม ตลอด
จนสามารถฟื้นฟูแก้ไขวิกฤติให้กลับคืนสู่ภาวะปกติได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อใหม่

สื่อ (Media) เป็นช่องทางการสื่อสารที่นำเสนอเนื้อหา
ของสารไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ไปยังผู้รับสาร
ซึ่งการเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยี นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง
ของรูปแบบสื่อที่พัฒนาให้ดีขึ้น นับจากสื่อบุคคลที่เปลี่ยนแปลง
เป็น สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์พัฒนาเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
คือ สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของ
ระบบเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปเพิ่มมากขึ้น(พริจิต สมบัติพานิช,
2547: น. 4) สามารถแบ่งสื่อออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะ
ของการใช้สื่อเพื่อการกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ คือ สื่อดั้งเดิม
และสื่อใหม่ ดังนี้

1. สื่อดั้งเดิม (Traditional Media) หมายถึง สื่อที่ผู้
ส่งสารทำหน้าที่ส่งสารไปยังผู้รับสารได้ทางเดียวแต่ผู้รับสารไม่
สามารถติดต่อกลับไปยังผู้ส่งสารได้ โดยสื่อทำหน้าที่ส่งสารเพียง
อย่างเดียว เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ สื่อ
ภาพยนตร์
2. สื่อใหม่ (New media) หมายถึง สื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสาร
และผู้รับสาร สามารถรับสารได้พร้อมกันเป็นการสื่อสารสองทาง
และสื่อยังทำหน้าที่ส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ ข้อความ

เสียง ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้สองทาง ผ่านทางระบบเครือข่าย และมีศักยภาพเป็นสื่อที่เรียกว่าแบบประสม (Multimedia) ในปัจจุบันสื่อใหม่พัฒนาขึ้นหลากหลายและเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น

กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยชุมพล, (2555) อธิบายว่าสื่อใหม่ (New Media) คือ สื่อดิจิทัลที่มีความหลากหลายของสื่อในตัวเอง มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเฉพาะบุคคลและเครือข่ายอื่นๆ โดยมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) คือ สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ ตอบสนองสื่อโซเชียลมีเดียต่างๆ ได้อย่างทันต่อทุกสถานการณ์

2. มีลักษณะเป็นการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) คือ เพื่อให้ผู้ใช้มีความสะดวกในการใช้สื่อเพียงอย่างเดียว

3. มีลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) คือสามารถโต้ตอบกันแบบทันทีทันใด สามารถทำให้นักศึกษาที่เรียนในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร สามารถซักถามข้อสงสัย หรือเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีลักษณะเป็นการสื่อสารจากหน่วยเดียว บุคคลเดียว กระจายสารไปยังกลุ่มคนหมู่มาก (One-to-Many) ได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูล และแลกเปลี่ยนข้อมูล กับอาจารย์ผู้สอนได้แบบทันที

5. สามารถกระจายไปยังกลุ่มคนอื่นๆ (Many-to-many) ซึ่งมองหาสิ่งที่น่าสนใจเหมือนกัน หรือแตกต่างกันได้

นอกจากนี้ Henry, (2006) (อ้างถึงใน สราลี พุ่มกุมาร, 2562) กล่าวว่า สื่อใหม่มีคุณลักษณะที่โดดเด่นอื่นๆ อาทิ เป็นรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way-Communication) มีความสามารถเคลื่อนที่ได้สูง (Mobility) ทำให้สะดวกต่อการพกพาไปในที่ต่างๆ (Compactable) สามารถดัดแปลงเปลี่ยนรูปได้

(Convertibility) เชื่อมต่อกันโดยง่าย (Connectivity) และใช้ประโยชน์ได้ในทุกที่ (Ubiquity) มีความรวดเร็วในการสื่อสาร (Speed of Communication) มีลักษณะไร้พรมแดน (Absence of Boundaries) เป็นต้น

สื่อดิจิทัลสมัยใหม่ หรือ “สื่อใหม่” ไม่ใช่เป็นเพียงผลผลิตเชิงนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังเป็นพัฒนาการด้านนวัตกรรมสื่อสาร โดย Lev Manovich (2001)(อ้างถึงใน ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน,2556) กล่าวว่า สื่อดิจิทัลสมัยใหม่ถือเป็นผลของการหลอมระหว่างพัฒนาการด้าน

คอมพิวเตอร์ และนวัตกรรมสื่อสาร โดยรูปแบบของสื่อใหม่มีอยู่ 3 ประเภทคือ

1. รูปแบบของตัวอุปกรณ์ (Hardware) เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์เกมส์

2. รูปแบบของโปรแกรมซอฟต์แวร์ (Software) เช่น โซเชียลมีเดีย เกมออนไลน์ รวมทั้งแอปพลิเคชัน (Application) ต่างๆ ที่ใช้งานในอุปกรณ์สมาร์ตโฟน และคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต

3. รูปแบบของเครือข่ายการสื่อสาร (Communication Network) เช่นระบบสื่อสารดาวเทียม เคเบิลใยแก้ว เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรคมนาคม

ดังนั้น สื่อใหม่ ในงานวิจัยนี้ จึงหมายถึง สื่อใหม่เป็นลักษณะของโปรแกรมซอฟต์แวร์ และแอปพลิเคชัน เช่น Google Meet โซเชียลมีเดีย (Social Media) เช่นไลน์ (Line) เพื่อศึกษารูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับอาจารย์ผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร จำนวน 2 คน และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับนักศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร จำนวน 5 คน รวมประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 7 คน

ผู้ศึกษาวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์ เพื่อการออกแบบสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ธนบุรี สามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. รูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร
2. วิธีการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร
3. สื่อและช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร

1. รูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร

การจัดเรียนการสอนในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์ เพื่อการออกแบบสื่อสาร เป็นการสื่อสารที่มีกระบวนการสื่อสาร โดยมีทั้งผู้ส่งสาร ข้อมูล ช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในการสื่อสาร และผู้รับสารโดยตั้งกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน โดยสารที่ส่งไปในแต่ละเรื่องนั้นทั้งข่าวสารที่เกี่ยวกับการเรียนภายในรายวิชา-CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร ถือว่าอาจารย์ผู้สอน มีการใช้รูปแบบการสื่อสารที่ดี โดยรูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤตินั้น เป็นรูปแบบการสื่อสารที่ผสมผสานระหว่างการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) และการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) เนื่องจากอาจารย์ผู้สอน เล็งเห็นถึงความสำคัญของรูปแบบการสื่อสารที่จะต้องให้ที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ หากเป็นการสอนตามเนื้อหาในรายวิชา ก็จะใช้วิธีการสื่อสารในทางเดียว ซึ่งเริ่มจากการวางแผนการสอน จากนั้นก็จะอาศัยการสื่อสารเป็นทอดๆ จากอาจารย์ผู้สอนไปยังนักศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบ เข้าใจ เข้าถึงแนวทางในการเรียนและการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงเมื่อได้รับมอบหมายงานก็จะทำเป็นขั้นตอน มีผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ชัดเจน สอดคล้องกับ ปัทมาสมพรชัยกิจ (2556) ที่ศึกษาเรื่องการสื่อสารภายในองค์กร ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรของสำนักเทศกิจ กรุงเทพมหานคร พบว่า การสื่อสารของผู้บริหาร เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) สำหรับรูปแบบในการสื่อสารมีใช้ทุกรูปแบบทั้งบนลงล่าง (Downward Communication) ล่างสู่บน (Upward Communication) การสื่อสารข้าม

สายงานหรือแบบไขว้ (Cross-channel Communication) เพื่อสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานซึ่งอยู่คนละกอง/ส่วนงานในลักษณะการประสานงานที่เกี่ยวข้องและการสื่อสารตามแนวนอนหรือในระนาบเดียว (Horizontal Communication) ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในแต่ละกอง

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ พนิดา เกรียงทวิทรัพย์ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานภายในองค์กร: กรณีศึกษา สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ พบว่า รูปแบบการสื่อสารเป็นแบบการสื่อสารแบบบนลงล่าง แบบล่างขึ้นบน แบบแนวนอน และแบบแนวไขว้

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสื่อสารในภาวะวิกฤติในการจัดเรียนการสอนในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร ค่อนข้างที่จะเด่นชัดพอสมควร เนื่องจากหากเป็นการให้ความรู้สั่งงานเรียนก็จะใช้การสื่อสารแบบทางเดียว ซึ่งจะใช้นักศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีความเข้าใจในการเรียน และลงมือปฏิบัติได้ หากต้องการที่จะรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็จะใช้รูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจในการเรียนร่วมกัน และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรายวิชา

2. วิธีการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร

การจัดเรียนการสอนในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์ เพื่อการออกแบบสื่อสาร ต้องมีการคำนึงถึงผู้รับสารว่าสามารถเข้าใจสารที่ส่งไปนั้นมากน้อยเพียงใด หากใช้วิธีการสื่อสารที่เป็นทางการมากเกินไปกับนักศึกษาก็จะทำให้ยากต่อการเข้าใจวิธีการสื่อสารของอาจารย์ผู้สอนไปยังกลุ่มนักศึกษาจึงมีวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันไปอย่างเหมาะสม รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดั้งเดิม และสื่อใหม่ เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้และปฏิบัติตาม อีกทั้งยังมีการมอบหมายงานจากอาจารย์ผู้สอน ไปยังนักศึกษาซึ่งวิธีการสื่อสารนั้น จะใช้ทั้งวิธีการสื่อสารที่เป็นทางการ (Formal Communication) และการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติรัตน์ นุ่มน้อย (2555) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการจัดการการเปลี่ยนแปลงในองค์กร กรณีศึกษา ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ เพื่อรายย่อย จากัด (มหาชน) พบว่า ธนาคารมีการ สื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal communication) และการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ

(Informal Communication) โดยวิธีการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร

สามารถจำแนกวิธีการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ดังนี้

1. วิธีการสื่อสารที่เป็นทางการ (Formal Communication) สำหรับวิธีการสื่อสารด้วยวิธีนี้อาจารย์ผู้สอนได้ใช้สื่อสารด้วยการอภิปรายเนื้อหา การบรรยายเนื้อหาในรายวิชา ซึ่งจะเป็นการสื่อสารภายในองค์กรเป็นส่วนใหญ่ ที่จะมีกิจกรรมดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการเรียน และการปฏิบัติงานในรายวิชาและสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา เพื่อให้มีการเข้าใจแผนการสอนของอาจารย์ผู้สอนนั่นเอง ซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะใช้การสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร (ภาษาเขียน) ได้แก่ สัญลักษณ์และรูปภาพต่างๆ การจะเลือกวิธีการสื่อสารนี้มีปัจจัยเกี่ยวข้องอีกมากมาย ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับผู้ส่งและผู้รับ ตลอดจนเหตุการณ์แวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักศึกษาได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง

สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมา สมพรชัยกิจ (2556) ที่ศึกษาเรื่องการสื่อสารภายในองค์กร ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรของสำนักเทศกิจ กรุงเทพมหานคร พบว่าการสื่อสารของผู้บริหารเป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication)

2. การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) เป็นการสื่อสารที่เน้นการพูดจา สนทนา ปราศรัยต่างๆ ในการพูดที่ไม่เป็นทางการนั้น ผู้พูดจะต้องพูดให้ผู้ฟังสนใจ เข้าใจ ประทับใจ เกิดศรัทธา แล้วจึงอาจจะมียัตถุประสงค์อื่นๆ ในทางการพูดด้วย เช่น เพื่อให้ข่าวสารความรู้ เพื่อชักจูงใจ เพื่อกระตุ้นเร้าอารมณ์ เพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติการ หรือทำให้รู้สึกซาบซึ้ง ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายจะมี 2 ลักษณะ คือ จุดมุ่งหมายที่เปิดเผยหรือจุดมุ่งหมายที่ปกปิด ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ของวิธีการสื่อสารประเภทนี้คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารด้วยวิธีนี้จะเน้นการพูดจามากกว่าลายลักษณ์อักษร เนื่องจากการทำให้เกิดความเข้าใจในการเรียน ประทับใจ และสามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ตามที่ สุชา จันทน์เอม (2524, น. 93) ได้นิยามเกี่ยวกับโฆษณาชวนเชื่อหมายถึง การชักชวนให้กลุ่มคนเชื่อแล้วปฏิบัติตาม โดยผู้ชักชวนพยายามหาเหตุผลมาประกอบให้กลุ่ม

ชนเห็นชอบไปด้วย เหตุผลที่นำมาประกอบนั้นมักเป็นเหตุผลที่ตีปกปิดส่วนเสียต่างๆ และเหตุผลนั้นอาจจริงบ้างเท็จบ้าง นับเป็นการใช้อิทธิพลครอบงำทัศนคติของผู้อื่นนั่นเอง

3. สื่อและช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารในภาวะวิกฤติของการเรียนการสอนในราย วิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร

การจัดเรียนการสอนในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร นั้นได้ตระหนักถึงการเข้าถึงสื่อของนักศึกษาในภาวะวิกฤติเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงมีการใช้สื่อทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ในการจัดการเรียนการสอน โดยให้ข้อมูลข่าวสาร อย่างครอบคลุม การใช้สื่อใหม่ในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสารนั้นเพื่อให้เกิดความรวดเร็วของการสื่อสาร ผู้รับจะสามารถรับรู้ข้อมูลก่อนและมีการเตรียมความพร้อมมากขึ้น ประกอบกับการใช้สื่อดั้งเดิมตามมา เช่น การแจกเอกสารประกอบการสอน การจัดกิจกรรมภายในชั้นเรียน และการอธิบายเนื้อหาในรายวิชาเพื่อให้เกิดการเข้าถึงของนักศึกษาที่ไม่ได้มีการเปิดรับจากสื่อใหม่ด้วย ถือว่าอาจารย์ผู้สอนใช้สื่อที่หลากหลายและคุ้มค่า เนื่องจากสื่อต่างๆ ได้มีวัตถุประสงค์ที่ครบในแต่ละกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ เชิญชวน รวมไปถึงโฆษณาชวนเชื่อ ทั้งนี้เมื่อสื่อดั้งเดิมที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างดีรวมกับสื่อใหม่ที่มีความรวดเร็ว ก็จะทำให้เกิดการรับรู้และการเข้าใจกันภายในชั้นเรียนได้อย่างดีอีกด้วย

จากการที่มีการเลือกใช้สื่อใหม่ของอาจารย์ผู้สอนนั้น ถือได้ว่าเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุม รวดเร็ว เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา ตามความต้องการของนักศึกษาที่ต้องการศึกษาหาความรู้ สอดรับกับประโยชน์ของสื่อใหม่ของ Wertime & Fenwick, (2011) (อ้างถึงใน ญัฐวิโรจน์ มหายศ, 2563) ที่ระบุว่า สามารถสร้างอิสระให้เกิด 5 ประการ คือ

1. อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from Scheduling) เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับและส่งข่าวสารได้ในเวลาที่ตนต้องการและไม่จำเป็นต้องชมเนื้อหาต่างๆ ตามเวลาที่กำหนด
2. อิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (Freedom from Geological Boundaries) เนื้อหาในรูปแบบดิจิทัลเป็นเนื้อหาที่รับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็วทำให้ผู้บริโภค

สามารถเลือกรับ หรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากประเทศใดก็ได้แล้ว แต่ความต้องการของบุคคลแต่ละคน

3. อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale) มีเนื้อหาที่สามารถย่อหรือปรับขยาย ขนาดหรือเครือข่ายได้ เช่น การปรับเนื้อหาให้เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลกหรือปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงก็ได้

4. อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Formats) เนื้อหาแบบดิจิทัลไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบหรือลักษณะที่ตายตัว สื่อดั้งเดิม เช่น สปอร์ตโฆษณามาตรฐานทางโทรทัศน์ถูกกำหนดว่าต้องมีความยาว 30 วินาที สื่อสิ่งพิมพ์ต้องมีครึ่งหน้าหรือเต็มหน้าเป็นต้น แต่สื่อดิจิทัล เช่น โฟล์ วิดีโอภาพที่ถ่ายจากกล้องโน้ตบุ๊คที่มีมือถือแล้วนำมาลงไปในเว็บไซต์จะต้องมีความยาวกี่วินาทีหรือมีความละเอียดของไฟล์เป็นเท่าไรก็ได้ เป็นต้น

5. อิสระจากยุคนักการตลาดสร้างเนื้อหาจากผู้บริโภค (From Marketer – Driven to Consumer-Initiated, Created and Controlled) ด้วยพัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เจ้าของสื่อไม่อาจควบคุมการแพร่กระจายของสื่อได้เหมือนอดีต เนื้อหาที่พบในบล็อก (Blog) หรือคลิปวิดีโอในเว็บไซต์ของ YouTube และสื่อผสมใหม่ๆ อาจสร้างสรรค์จากผู้บริโภคคนใดก็ได้เพื่อเกิดเป็นเนื้อหาที่สร้างจากผู้บริโภค (Consumer – Created Content) หรือเป็นคำพูดแบบปากต่อปากฉบับออนไลน์ (Online Word of Mouth) ที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว

แม้สื่อที่ใช้เพื่อการสื่อสารของอาจารย์ผู้สอนนั้นจะเน้นไปที่สื่อใหม่ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่า แต่อาจารย์ผู้สอนก็ยังไม่ลืมและละทิ้งสื่อเก่าที่เป็นสื่อดั้งเดิมออกไป เนื่องจากว่าสื่อเก่านั้นยังคงมีคุณค่าในเรื่องของเนื้อหาในรายวิชา เอกสารประกอบการสอน สอดรับกับการศึกษาของปัทมา สมพรชัยกิจ (2556) ศึกษาเรื่องการสื่อสารภายในองค์กร ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารภายในองค์กรของสำนักเทศกิจ กรุงเทพมหานคร พบว่า มีการสื่อสารด้วยวาจาจากพนักงานโดยตรงส่งไลน์ (Line) หรือเฟซบุ๊ก (Facebook) ในเรื่องการสั่งการมอบหมายหน้าที่ และในระดับผู้บริหารพบว่าไม่มีปัญหาและอุปสรรคการสื่อสารภายในองค์กร เพราะได้มีการสื่อสารทุกทิศทางเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สำหรับผลการศึกษาของระดับผู้ปฏิบัติงานและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิรา มังกรศักดิ์สิทธิ์ (2556) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสาร

ภายในองค์กรของโรงพยาบาลนทเวช และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงาน ต่อความคิดเห็นภายในองค์กรของโรงพยาบาลนทเวช พบว่า โรงพยาบาลมีช่องทางการสื่อสารภายในโรงพยาบาลนทเวชพนักงานใช้งานกันมากเรียง ตามลำดับจากมากที่สุดได้ดังนี้โทรศัพท์ เพื่อนร่วมงาน การจัดประชุม หนังสือเวียน บอร์ดข่าวสาร Electronic mail (E-mail) วารสารภายในโรงพยาบาล Intranet E-mail ส่วนตัว Facebook และ MSN

การจัดเรียนการสอนในรายวิชา CA102 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบสื่อสาร อาจารย์ผู้สอนได้พยายามที่จะพัฒนาสื่อแบบดั้งเดิมหรือสื่อเก่าให้เกิดความน่าสนใจต่อนักศึกษา โดยการอาศัยการออกแบบที่สวยงาม เข้าใจง่ายในการใช้ภาษา สี สันที่สะดุดตา น่าจดจำ เช่น เอกสารประกอบการสอน ตำรา ภาพกราฟิก ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาของสารได้ทันที ไม่ต้องสอบถามบุคคลอื่นเพิ่มอีก ซึ่งถือว่าอาจารย์ผู้สอนได้ใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เข้าถึงสารได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อการสื่อสารในภาวะวิกฤติ เช่น เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่นอกเหนือจากการวิจัยชิ้นนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจมีการศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาของสารที่มีการนำเสนอ กระบวนการสื่อสารของผู้ส่งสารกับการรับรู้ การเข้าใจ การเข้าถึง และกระบวนการตอบกลับของสารจากผู้รับสาร เพื่อวิเคราะห์ให้ทราบถึงสารที่ส่งไปนั้นมีความหมายไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร
2. งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้งานในการวางแผนหรือกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤติ ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ควรที่จะศึกษากับนักศึกษาให้ครอบคลุมทุกรายวิชา
3. เพื่อนำผลที่ได้นำมาเปรียบเทียบเพื่อพัฒนา และให้ได้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการของมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานครอย่างชัดเจน ควรขยายกลุ่มประชากรในการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น เช่น นักศึกษาคณะอื่นๆ หรือมหาวิทยาลัยอื่น เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ, และนิคม ชัยชุมพล. (2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กัลยิมา โตเกตุณะ. (2541). รูปแบบการสื่อสาร บรรยากาศการสื่อสารในองค์กร การความพึงพอใจในการสื่อสาร ความพึงพอใจในการทำงาน และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรของพนักงานไทย ในบริษัทอังกฤษ เยอรมัน และฝรั่งเศส ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจตย์แปง. (2551). การพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ฐิติรัตน์ นุ่มน้อย. (2555). การสื่อสารเพื่อการจัดการ การเปลี่ยนแปลงในองค์กร กรณีศึกษา ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพื่อรายย่อย จำกัด (มหาชน). การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะภาษาและการสื่อสาร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐชญา หนองทอง. (2551). การสื่อสารการตลาดแบบไวรัลของตราสินค้าดีแทค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ณัฐวิโรจน์ มหายศ. (2563). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อใหม่ กับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา และความสนใจในการเลือกศึกษาต่อ ที่มหาวิทยาลัยบูรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาชั้นมัธยมศึกษา เขต 18. นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรีดี นุกุลสมปรารถนา. (2563) การสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis Communication) [Online], <https://www.popticles.com/business/crisis-communication/> [16 ตพฤศจิกายน 2563].
- ปัทมา สมพรชัยกิจ และอรนุช เลิศจรรยารักษ์. (2556). การสื่อสารภายในองค์กรของสำนักเทศกิจ กรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาการจัดการสื่อสารองค์กร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรจิต สมบัติพานิช. (2547). โฆษณาในทศวรรษที่ 2000-2010 : การศึกษาถึงปัจจัยด้านสื่อที่มีต่อรูปแบบโฆษณา. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชญาพร ประคองใจ. (2558). หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนิดา เกรียงทวีทรัพย์. (2561) รูปแบบการสื่อสารและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานภายในองค์กร: กรณีศึกษา สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประวัติความเป็นมา [Online], http://bkkthon.ac.th/home/th/about_university/about-3. [1 กันยายน 2559].
- สุชา จันทน์เอม. (2524). จิตวิทยาสังคม (Social psychology). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สราลี พุ่มกุมาร. (2562). การใช้สื่อใหม่เพื่อบริการด้านกีฬาฟุตบอลกับการรับรู้สภาวะความสัมพันธ์ทางสังคมและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาแฟนบอลสโมสรชลบุรี เอฟซี. นิเทศศาสตรดุขฎิบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

โครงสร้างการเล่าเรื่องและการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เสียงนักร้อง...รักมั้ยลุง

Storytelling structure and assembly create meaning. Love of different ages
In the Thai film Heartbeat, take a risk ... love or not, Uncle.

สยาม เจริญอินทร์พรหม¹

Siam Jarerninprom

บทคัดย่อ

การศึกษาตระกูลภาพยนตร์ ตระกูลภาพยนตร์รัก จัดว่าเป็นอีกหนึ่งตระกูลภาพยนตร์ที่ได้มีการสร้างสรรค์งานออกมาเป็นจำนวนมาก รูปแบบความรักในภาพยนตร์ไทยสามารถเป็นกระจกที่สะท้อนภาพคุณค่าความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะประเด็นความรักต่างวัย (Age Gap Relationships Love) ซึ่งเป็นภาพสะท้อนมุมมองความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้เลือกภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เสียงนักร้อง...รักมั้ยลุง เป็น ภาพยนตร์ตัวอย่างเพื่อทำการวิเคราะห์ โครงสร้างการเล่าเรื่องและการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย และทำหน้าที่ของสื่อภาพยนตร์ เพื่อต้องการศึกษาความคิดของสังคมโลกทัศน์ของสังคมซึ่งสะท้อนภาพความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เสียงนักร้อง...รักมั้ยลุง และการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย ภาพสะท้อน มโนทัศน์ ความรักต่างวัย ในสื่อภาพยนตร์ไทย แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ แนวคิดการประกอบสร้างความหมาย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า โครงเรื่อง (Plot) ฮาร์ทบีท เสียงนักร้อง...รักมั้ยลุง มีโครงเรื่องตามลำดับเวลาไม่ซับซ้อน โดยมีการวางชุดของเหตุการณ์ที่เป็นการเล่าเรื่องสลับกับชุดเหตุการณ์ที่เป็นมุขตลก ความแตกต่างระหว่างวัย (Generation Gap) การป่วยไข้ปัญหาสุขภาพ การประกอบสร้างความหมาย เป็นเรื่องสวยงามและส่วนหนึ่งของชีวิตสมัยใหม่ ภาพสะท้อน มโนทัศน์ ความรักต่างวัย ในสื่อภาพยนตร์ไทย จึงเป็นเรื่องที่ยอมรับได้และไม่สามารถปกปิดได้ ควรเป็นที่ยอมรับมากกว่า เจตจำนงเสรี เป็นสิ่งที่ยอมรับได้และเป็นความปกติที่เกิดขึ้นได้ในสังคม อย่างไรก็ตาม ความรักต่างวัยในสังคมไทย ยังให้ความสำคัญกับ ผู้ชายเป็นใหญ่ ให้ความสำคัญกับเพศชายที่เป็นผู้กำหนดบทบาทและมุมมองของเรื่องเล่า อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy)

คำสำคัญ: โครงสร้างการเล่าเรื่อง, การประกอบสร้างความหมาย, ความรักต่างวัย

¹ อาจารย์ คณนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok. Email: siam.jar@bkkthon.ac.th

*Corresponding author

Abstract

Love Genre Film studies Classified as another Genre of films that have been created a lot. The love style in Thai movies can be a mirror that reflects the changing values of relationships among people in Thai society. Especially the issue of love of different ages (Age Gap Relationships Love), which is a reflection of people's views of relationships in today's society The researcher selected the Thai film "Heartbeat, risky ... love or not, uncle" as a trailer for analysis. Storytelling structure and assembly create meaning. Love of different ages And perform the functions of film media To want to study the ideas of society A social worldview which reflects human relationships that change according to the social context.

Research objectives to study the storytelling structure in the Thai film Heartbeat, take a risk ... love it? Uncle And the assembly creates meaning Love of different ages, a reflection on the concept of love of different ages. In the Thai film media The theoretical concepts used in the research consist of the conceptual structure of the narrative in the film. The concept of assembly creates meaning. Using a qualitative research methodology

The research found that the storyline (Plot) Heartbeat risky ... love it? Uncle. There is a simple chronological storyline. The series of storytelling events are placed alternating with a series of jokes. Age difference (Generation Gap), illness, health problems. Assembling to create meaning It is a beautiful story and a part of modern life, reflecting the concept of love of different ages. In the Thai film media It is acceptable and cannot be concealed. It should be accepted if free will is acceptable and normal in society. Also focus on Man is big Focus on the males who shape the roles and perspectives of the narratives. The male ideology is great (Patriarchy)

Keyword: Narrative structure, Representation, Generation Gap Love

บทนำ

ภาพยนตร์ เป็น สื่อมวลชนที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก (Mass) ในเชิงของการผลิตในระบบเศรษฐกิจ ภาพยนตร์เป็นอุตสาหกรรมบันเทิงขนาดใหญ่ที่มีกระบวนการผลิตเป็นระบบมีการแบ่งงานกันทำ มีต้นทุนและกำไรมหาศาลเป็นอุตสาหกรรมที่ในบางประเทศยกให้เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ

ตั้งแต่อดีตคุณค่าของความเป็นภาพยนตร์สามารถพิสูจน์ได้จากประวัติศาสตร์ของ สื่อภาพยนตร์เอง เพราะตั้งแต่อดีตจะพบว่า พัฒนาการของสื่อภาพยนตร์ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระมากมายหลากหลาย ล้วนประกอบสร้างและบันทึกความทรงจำที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องไปกับยุคสมัย ประวัติศาสตร์ทางสังคมและวัฒนธรรมมวลชน เพราะภาพยนตร์มักจะนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์แวดล้อมที่เกิดขึ้นผ่านบริบทต่าง ๆ

ในสังคม ประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการยอมรับว่า สื่อภาพยนตร์มีพลังมากมายและมีความหลากหลายในการตีความ ผู้คนก็การตอบสนองต่อภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ภายหลังจากภาพยนตร์จบ บริเวณหน้าโรงภาพยนตร์จะมีการถกเถียงกัน ในโลกปัจจุบันในโซเชียลมีเดีย ข้อความการวิพากษ์วิจารณ์เป็นไปอย่างหลากหลาย แต่ภาพยนตร์มักไม่ได้รับการยอมรับในเชิงวิชาการ แม้ข้อคิดเห็นที่เป็นมุขปาฐะ เหล่านี้สามารถใช้หลักคิดวิธีการทางวิชาการ เพื่อเข้ามาหาคำตอบได้

สื่อภาพยนตร์ ได้ทำหน้าที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาติ นั้น ๆ อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากภาพยนตร์มีเนื้อหาที่ครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแต่ละยุคสมัย ทั้งสภาพเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและสังคมได้เป็นอย่างดี (รักसानต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2550, หน้า 32)

ประเทศไทย ภาพยนตร์ไทย ถือได้ว่าเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ ที่มีคุณค่า มีสีสัน มีชีวิตชีวามากที่สุดรูปแบบหนึ่งหนึ่งในสังคมไทย เป็นเอกสารบทบันทึกประวัติภาพยนตร์สังคมที่มีคุณค่า ทั้งสถานภาพของสื่อภาพยนตร์ไทยเอง การเติบโตและการร่วงหล่นคลายความนิยมของภาพยนตร์ไทย ล้วนเกิดจากสภาวะของความสอดคล้องของสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ ค่านิยม ระบบความคิดของคนไทยก็มีผลต่อสถานภาพของภาพยนตร์ไทย (ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร์, 2550, หน้า 216)

ภาพยนตร์ศึกษา (Film Studies) คือ การความพยายามยกระดับของ สื่อภาพยนตร์ ให้เป็น ภาพยนตร์ศึกษา (Film Studies) เช่นเดียวกับการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรม จนกลายเป็นวรรณคดีศึกษา หรือการศึกษางานศิลปะอื่น ๆ ภาพยนตร์ศึกษา ถูกพัฒนาและวางตำแหน่งแห่งหนทางการศึกษาไว้ในหลายพื้นที่ อาจจะเพราะความเป็น สื่อใหม่ ที่เพิ่งเริ่มต้นตอนปลายศตวรรษที่ 19 เท่านั้น เป็นเนื้อหาวิชาใหม่ และเพิ่งถูกการยอมรับใน 30 ปีให้หลังนี้เอง โดย ภาพยนตร์ ได้พัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงไปต่าง ๆ นานา ในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ เทคโนโลยีการถ่ายทำ, การจัดทำจำหน่าย และการจัดแสดง หรือที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างปัจจุบันทันด่วน คือ การเกิดของระบบดิจิทัล ซึ่งเข้ามาแทนที่ฟิล์ม ทำให้การผลิตภาพยนตร์ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก

ปัจจุบันทัศนะทางวิชาการได้ ประเมินคุณค่าของ ภาพยนตร์แตกต่างออกไป ภาพยนตร์มักถูกมองในแง่ลบว่า เป็นสื่อซึ่งทำหน้าที่ให้ความบันเทิงเป็นหลัก (กัจจกร หลุยยะพงศ์, สมสุข หินวิมาน, 2551, หน้า 1) โดยทัศนะทางวิชาการที่เกิดขึ้น อาจมาจากลักษณะพื้นฐานของภาพยนตร์เองที่มุ่งเน้นทำหน้าที่ให้ความบันเทิง ซึ่งค่ากล่าวข้างต้น อาจไม่ใช่ทัศนะที่ถูกต้องนักเพราะหากมีการวิเคราะห์ภาพยนตร์ โดยใช้หลักการทางวิชาการอย่างแท้จริง มีหลักการ มีระเบียบวิธีที่ถูกต้องพบว่า บทบาทหน้าที่ของภาพยนตร์ ไม่ได้เป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่แค่ให้ความบันเทิงเพียงด้านเดียว

นอกจากนี้ที่สำคัญในการศึกษาตระกูลภาพยนตร์ **ภาพยนตร์รัก** เป็นอีกหนึ่งตระกูลภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นจำนวนมากและปัจจุบัน ตระกูลภาพยนตร์รักของประเทศไทยได้มีการสร้างออกมาเป็นจำนวนมาก และมีเนื้อหาที่มีความหลากหลายครอบคลุมความรักในหลายมิติ ความรักสามารถแทรกซึมเข้าไปอยู่ในภาพยนตร์ทุกเรื่อง ต่างกันแค่เพียงรูปแบบ และวิธีการนำเสนอผ่านองค์ประกอบของภาพยนตร์ ที่

จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของภาพยนตร์เรื่องนั้น

อย่างไรก็ตามภาพยนตร์รักทุกเรื่องมักจะสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในแง่มุมสถานความรักของผู้คนในประเทศไทย นักวิจารณ์และนักวิชาการด้านภาพยนตร์ในฐานะผู้ชมพบว่า ภาพยนตร์รักของไทย ยังคงเป็นความเป็นรักแบบไทย ๆ เนื้อหาจะสะท้อนความรักออกมาในรูปแบบตลกโรแมนติก (Romantic Comedy) ความรักที่ค่อนข้างไปทางสมหวังมากกว่าผิดหวัง มีความร่วมสมัย ในเชิงเนื้อหา กระแสนิยมทางสังคม นำเสนอความรักในหลากหลายมิติ

ทั้งนี้ รูปแบบความรักในภาพยนตร์ไทยสามารถเป็นภาพสะท้อนคุณค่าเชิงความรักของสังคมไทยโดยเฉพาะประเด็น **ความรักต่างวัย (Age Gap Relationships)** รูปแบบความรักต่างวัยของผู้คนในสังคมปัจจุบัน อาจเป็นเรื่องปกติแล้วที่ผู้ชายจะมีแฟนที่อายุน้อยกว่าตน หรือผู้หญิงบางคนก็มีสามีวัยเท่าพ่อ อาจไม่ใช่เรื่องแปลกเหมือนในอดีต

อย่างไรก็ตาม ความรักต่างวัยอาจเป็น ความรักที่เป็นปัญหา Justin Lehmler (p75,2014) กล่าวว่า คู่รักที่ห่างกันแค่ปีเดียว มีโอกาสหย่าร้างกันน้อยสุดถึง 3% ถ้าห่างกันประมาณ 5 – 10 ปีมีโอกาสการหย่าร้างถึง 18% – 39% และถ้าห่างถึง 20 ปีมีโอกาสสูงที่จะแยกทางกันถึง 95% อย่างไรก็ตามยังมีจำนวนคู่รักต่างวัย ที่รู้สึกพอใจในคู่ของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตัวแฟนมากขึ้น และยังส่งเสริมการใช้ชีวิต ควบคุมอารมณ์สงบลงมากกว่า คู่รักที่มีอายุใกล้เคียงกัน รวมถึง 3 ใน 4 ของผู้หญิงที่มีแฟนอายุมากกว่ายังบอกว่า ความสัมพันธ์ของเขาเป็นเรื่องโรแมนติกมาก

ทั้งนี้ ในสื่อบันเทิงไทย ได้มีการกล่าวถึงหรือมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรักต่างวัย ในหลากหลายสื่อ โดยเฉพาะเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทยที่พระเอกมักอายุมากกว่านางเอก หลายช่วงปีพัฒนาเป็นความแตกต่างระหว่างวัย เช่น คุณณาศัย กับ ดาวพระศุกร์ ในดาวพระศุกร์ คุณมน กับ ปี่ ในเงาโศก ขุนไกร กับ ดาวเรือง ในสายโลหิต ท่านกงสุล กับ นาง โนนางอาย อาเดียว กับ สลักจิต ใน สลักจิต หรือ “ปริศนา” ความรักต่างวัยระหว่าง “ท่านชายพจน์” ผู้ชายวัย 30 ปีที่แอบรักกับ “ปริศนา” เด็กสาวที่เพิ่งจบมัธยมปลาย ด้วยอายุเพียง 19 ปี นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาเพลง AB Normal เพลง “เด็กกว่าแล้วไง” ซึ่งเนื้อเพลงเล่าเรื่อง การแอบชอบผู้หญิงคนหนึ่งที่ยาวมากกว่า ถึงแม้ว่าจะเป็นแค่สถานะ “พี่น้อง” และคิดว่าอายุไม่ใช่สิ่งสำคัญ อย่าให้มันมีอิทธิพลเหนือความรักของเรากันเลย หรือใน

นอกจากนี้ในโลกของความเป็นจริง ชีวิตประวัติของประธานาธิบดีฝรั่งเศส Emmanuel Macron ในช่วงอายุ 17 ปี ได้สัญญากับผู้หญิงที่มีอายุมากกว่าเขา Brigitte Macron ว่า จะแต่งงานกันในอนาคต โดยในสถานะตอนนั้น คือ ลูกศิษย์กับอาจารย์สอนหนังสือในระดับมัธยม โดยหลังจากนั้นอีก 12 ปี โดยความรักของทั้งคู่ต่างมีอุปสรรค Brigitte Macron มีครอบครัวอยู่แล้วก่อนที่จะหย่าร้างกับสามีเก่า ในขณะที่ครอบครัวของ Macron ต่างต่อต้านแม่ฝ่ายลูกติดและอายุมากกว่าลูกชายผู้มีอนาคตไกลของพวกเขา ก่อนที่พวกเขาทั้งคู่จะต่อสู้และสามารถเอาชนะอุปสรรคแต่งงานกันและ Emmanuel Macron ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งประธานาธิบดีฝรั่งเศส โดยที่สังคมฝรั่งเศสให้การยอมรับ ประเด็นความรักต่างวัย จึงเป็นภาพสะท้อนมุมมองความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมปัจจุบันที่น่าสนใจ และมีนัยยะของพัฒนาการเชิงสังคมที่อธิบายความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป

โครงสร้างการเล่าเรื่องและการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัยอาจสะท้อนภาพ การทำหน้าที่ของสื่อภาพยนตร์ การเป็นหลักฐานทางสังคม เพราะภาพยนตร์ สามารถเป็นสื่อที่บันทึกความเป็นไปของสังคมได้ ภาพยนตร์สามารถเป็นเอกสารทางสังคม ประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าในทางวิชาการ โดยเป็นเอกสารทางสังคมที่อยู่ในรูปลักษณะของภาพเคลื่อนไหว ซึ่งมีเกียรติภูมิในตัวเองเพียงพอที่จะใช้วิเคราะห์ทางวิชาการ ในลักษณะที่เป็นความจริงบนแผ่นฟิล์ม (บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา, 2552, หน้า 81)

โดยโครงสร้างการเล่าเรื่องและการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เลี้ยงรัก...รักมัยลู่ จึงเป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัย ต้องการศึกษาค้นคว้าของสังคม โลกทัศน์ของสังคมซึ่งสะท้อนภาพความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม สามารถเป็นต้นแบบและเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าทางด้านภาพยนตร์ศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เลี้ยงรัก...รักมัยลู่
2. เพื่อศึกษา การประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เลี้ยงรัก...รักมัยลู่
3. เพื่อศึกษาภาพสะท้อน มโนทัศน์ ความรักต่างวัย ในสื่อภาพยนตร์ไทย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นกรอบของการวิจัยเรื่อง โครงสร้างการเล่าเรื่องและการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เลี้ยงรัก...รักมัยลู่ ประกอบไปด้วย แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ แนวคิดการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย

แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

การเล่าเรื่อง (Narration) เป็นวิธีการพื้นฐานอันหนึ่งของการสร้างความหมายหรือความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ของเรา โดยการเล่าเรื่องมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานจนถึงปัจจุบัน (ธนิศ ณะกุลมาศ, 2547, หน้า 38)

การศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง ถือได้ว่าเป็นการก้าวข้ามจากการศึกษาเนื้อหาไปสู่ความสนใจโครงสร้างของการเล่าเรื่อง (Structure) และกระบวนการวิธีการเล่าเรื่อง (Process) ของสื่อแต่ละชนิด ซึ่งประเภทของการเล่าเรื่องที่เคยได้รับการศึกษามีอยู่หลายชนิด โดยเฉพาะในงานทางด้านวรรณกรรม การศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็น วรรณคดี นิทาน นิยาย ในขณะที่งานทางด้านสื่อสารมวลชน การศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง มักจะศึกษาเกี่ยวกับ การรายงานข่าว ละครโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อภาพยนตร์ (นิลณี หนูพินิจ, 2551, หน้า 20)

โครงเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่องเล่า เพราะไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย ภาพยนตร์หรือเรื่องเล่าประเภทอื่น ๆ โครงเรื่องมักถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอยู่เสมอโดยปกติจะมีการลำดับเหตุการณ์เล่าเรื่องไว้ 5 ขั้นตอนได้แก่

การเริ่มเรื่อง (Exposition) เป็นการชักจูงความสนใจให้ติดตามเรื่องราว มีการแนะนำตัวละคร แนะนำฉากหรือสถานที่ อาจมีการเปิดประเด็นปัญหาหรือปมขัดแย้งเพื่อให้เรื่องชวนติดตาม การเริ่มเรื่องไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับเหตุการณ์ อาจเริ่มเรื่องจากตอนกลางเรื่องหรือย้อนจากตอนท้ายเรื่องไปหาต้นเรื่องก็ได้ (ธนิศ ณะกุลมาศ, 2547, หน้า 41)

ความขัดแย้ง (Conflict) ความขัดแย้งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของโครงเรื่องที่สร้างปมปัญหาและการหาหนทางแก้ปัญหา ความขัดแย้งของตัวละคร คือ ความเป็นปรีภิกษ์ต่อกันหรือความไม่ลงรอย การอยู่ในพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนาหรือความตั้งใจของตัวละครในเรื่อง ซึ่งการพัฒนาเรื่องราวต่าง ๆ ดำเนินขึ้นท่ามกลางความขัดแย้ง (นิลณี หนูพินิจ, 2551 หน้า 23)

แก่นเรื่อง (Theme) แก่นเรื่อง คือ สารสำคัญของ ภาพยนตร์ที่ผู้สร้างสรรค์ภาพยนตร์ ต้องการจะบอกกล่าว ผู้ชมซึ่งมีลักษณะ (นิลณี หนูพินิจ, 2551 หน้า 23) ดังนั้น แก่นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม (Theme as a moral statement) คือ แก่นเรื่องที่ชักจูง แนะนำให้สนใจในเรื่องของศีลธรรมโดยใช้เรื่องราว ความจริงที่ปรากฏอยู่ทั่วไป แก่นเรื่องเกี่ยวกับชีวิต (Theme as a moral statement about life) เป็นแก่นเรื่องที่มุ่งเสนอเรื่องจริงของชีวิต แก่นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ (Theme as a moral statement about human nature) เป็นเรื่องที่มุ่งเสนอพฤติกรรมลักษณะของมนุษย์คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง แก่นเรื่องเกี่ยวกับการวิพากษ์สังคม (Theme as a Social Comment) เป็นแก่นเรื่องที่มุ่งสะท้อนสภาพสังคม ซึ่งจะทำให้ทั้งแนวตลกเสียดสี หรือสมจริง แก่นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรมหรือคำถามเชิงปรัชญา (Theme as a moral or philosophical riddle) เป็นแก่นเรื่องที่มุ่งเสนอโดยการตั้งคำถามเรียกร้องให้ตอบเชิงปรัชญาต้องการการวิเคราะห์จากผู้ชม

ตัวละคร (Character) บทบาทของตัวละครซึ่งเป็นสื่อกลางในการสื่อสารแก่นของเรื่องและเป็นส่วนประกอบของโครงเรื่องที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา Mehring (อ้างถึงใน เพ็ญศิริ เสวตวิหारी, 2541, หน้า 12) ได้อธิบายลักษณะบทบาทของตัวละครแต่ละบทบาทที่จะทำให้เกิดจุดประสงค์ต่อลักษณะการดำเนินไปของโครงเรื่องและเป้าหมายภายในตัวบุคคล

ฉาก (Setting) ฉากเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเล่าเรื่องทุกประเภท เนื่องจากการเล่าเรื่องคือการถ่ายทอดเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน เหตุการณ์ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นโดยปราศจากสถานที่ไม่ได้ นอกจากนี้ฉากยังมีความสำคัญในแง่ที่สามารถบ่งบอกความหมายบางอย่างของเรื่องได้ มีอิทธิพลต่อความคิดหรือการกระทำของตัวละครได้ด้วย (นิลณี หนูพินิจ, 2551 หน้า 24)

มุมมองของการเล่าเรื่อง (Point of view) เนื่องจากผู้เล่าเรื่อง (Narrator) ในการเล่าเรื่องแต่ละเรื่องมีจุดยืนที่แตกต่างกัน และจากจุดยืนที่แตกต่างกันทำให้มีมุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) เช่น การมองดูเหตุการณ์ การเข้าใจพฤติกรรมของตัวละครแตกต่างกัน เนื่องจากผู้รับสารเองก็ต้องเดินตามหลังหรือยืนอยู่ ณ จุดเดียวกับผู้เล่าเรื่องด้วย ดังนั้นมุมมองของผู้รับสารจึงถูกกำหนดจากจุดยืนของผู้เล่าเรื่องนั่นเอง Giannetti (กาญจนา แก้วเทพ, 2547, หน้า 192- 193)

การเล่าเรื่องถือเป็นหน้าที่พื้นฐานอย่างหนึ่งของ ภาพยนตร์ โดยการวิเคราะห์แนวทางของการเล่าเรื่องจะทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างภาพยนตร์แต่ละประเภท ทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์ โดยองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ค้นหาความหมายของความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทพิท เสียงรัก...รักมีขลุ่ย

แนวคิดการประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย

ภาพยนตร์ ใช้ ภาษาภาพยนตร์เพื่อสร้างความหมายอันนำไปสู่การสื่อสาร การใช้ภาพในการเล่าเรื่อง การจัดแสงเพื่อสร้างอารมณ์ การใช้เสียงเพื่อกระตุ้นการรับรู้ การแสดงของนักแสดง เพื่อสร้างความสมจริง รวมไปถึงการเล่าเรื่องที่จัดชุดของเหตุการณ์ต่างๆ เข้ามาเป็นเนื้อหาในภาพยนตร์ องค์ประกอบทั้งหมดเหล่านี้ล้วนประกอบสร้างกันขึ้นมา เพื่อให้เกิดความหมายใหม่ โดยความหมายใหม่ที่เกิดขึ้น เป็นรูปแบบลักษณะของการสร้าง สัญลักษณ์ (Sign) การทำเข้าใจภาพยนตร์ จึงต้องทำความเข้าใจ สัญลักษณ์ ที่ปรากฏผ่านภาพยนตร์

Graeme Turner (2006) ได้เสนอว่า ภาษาของ ภาพยนตร์ เป็นการจัดระบบของการประกอบสร้างความหมาย จากเหตุการณ์และโลกรอบตัวของภาพยนตร์ เพื่อสื่อสารไปยังผู้ชม โดยผ่านการผลิตจาก การถ่ายภาพ การจัดแสง การตัดต่อ การจัดฉาก และการใช้เสียงและสัญลักษณ์ต่าง ๆ โดยสนับสนุนซึ่งกันและกันในการสร้างความหมายให้กับภาพยนตร์

เทคนิคของภาพยนตร์ตามที่กล่าวมา ล้วนเป็นวิธีการในการสื่อความหมาย โดยความหมายที่เกิดขึ้นจากเทคนิคเหล่านี้ คือ สารที่ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องการสื่อไปถึงผู้ชม ซึ่งมักจะเป็นบริบททางสังคมของผู้สร้างภาพยนตร์ที่ต้องการสื่อสาร เป็นความต้องการของผู้สร้างภาพยนตร์ที่จะสื่อความหมายของภาพยนตร์ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ภาพยนตร์ทำหน้าที่สะท้อนภาพของสังคมตามภาระหน้าที่ของสื่อมวลชน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) โดยได้นำแนวทางการวิจารณ์แบบเน้นบริบท (Contextual Criticism) จากเอกสารมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มต้นจากการตั้งโจทย์ปัญหามาการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบ เพื่อหาแหล่ง

ข้อมูลในการวิจัยที่ประกอบไปด้วย ข้อมูลจากฮาร์ทบีท เสียงนัก... รักมัยลู่และเนื้อหาประเภทเอกสารโดยรวบรวมจากแหล่งข้อมูล บทความที่เกี่ยวข้อง

ต่อมาเมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้วิธีการ บันทึกข้อมูล ผู้วิจัยจะจัดระบบในการวิเคราะห์ข้อมูล ตีความ ข้อมูลเพื่อค้นหาความหมายที่แท้จริงของข้อมูล การวางระบบ ข้อมูลซึ่งจะเป็นการจำแนกประเภท (Categories) โดยในการ จำแนกประเภทของข้อมูล จะต้องคำนึงถึงปัญหาคำถามของการวิจัย ว่า ครอบคลุมกับข้อมูลในส่วนใดของ การเปลี่ยนผ่านด้านการจัด ฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มไปสู่ระบบดิจิทัลในประเทศไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เสียงนัก...รักมัยลู่ ที่ออก ฉายเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2019 รวมไปถึงแหล่งข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ

เครื่องมือวิจัย / วิธีการรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลหลักจาก กลุ่มตัวอย่าง ภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เสียงนัก...รักมัย ลู่ ที่ออกฉายเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2019 ผลงานการกำกับ ภาพยนตร์ เจตษ์ บุญโยประการเริ่มจากคัดเลือกข้อมูลจาก เนื้อหาของภาพยนตร์ ข้อมูลได้เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการ ตีความข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหา นำการวิจัย จนนำไปสู่ โครงสร้างการเล่าเรื่องและการประกอบ สร้างความหมาย ความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ท บีท เสียงนัก...รักมัยลู่

ผลการวิจัย

โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เสียงนัก...รักมัยลู่ เนื้อหาของภาพยนตร์ ตัวละคร ชัย ผู้ชายวัย 40 ได้สูญเสีย คนรัก ซึ่งเสียชีวิตอย่างกะทันหัน ผลของคนรักที่ จากไปทำให้ ชัย กลายเป็นคนปิดตัว ไม่กล้าเสี่ยงในการใช้ชีวิต และได้สร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safe Zone) อย่างไรก็ตาม ชัย ได้ พบกับของเล่นปริศนาที่คนรักของเขาทิ้งไว้ก่อนจากไป ซึ่ง ชัย ไม่ สามารถแก้ปัญหาได้ ทำให้เขาต้องออกเดินทางเพื่อก้าวไปสู่โลก ใต้น้ำ และการเดินทางครั้งนี้ทำให้เขาได้พบกับ น้ำหวาน สาววัย 20 ลูกเจ้าของเกสต์เฮาส์ที่ ชัย เข้าพัก ทำให้ตัวเธอได้พาเขาเที่ยว

ในที่ที่ไม่เคยไป การผจญภัย และการพบกับความจริงอีกด้านหนึ่ง ของชีวิต ที่ชัยต้องเรียนรู้

โครงเรื่อง (Plot) ฮาร์ทบีท เสียงนัก...รักมัยลู่ มีโครง เรื่องตามลำดับเวลาไม่ซับซ้อน โดยมีการวางชุดของเหตุการณ์ที่ เป็นการเล่าเรื่องสลับกับชุดเหตุการณ์ที่เป็นมุขตลกและฉากอดีต ที่เป็นการเฉลยปริศนา นอกจากนี้ชุดเหตุการณ์เนื้อหาได้มีการมี การให้น้ำหนักความสำคัญกับการเล่าเรื่องเพื่อเน้นการสร้าง ความ เข้าใจตามลำดับเวลานั้นไปที่เรื่องเล่าความรักระหว่าง ชัย กับ น้ำ หวาน ที่ต้องฟันฝ่าอุปสรรค ความแตกต่างระหว่างวัย (Genera tion Gap) และปมการป่วยไข้ปัญหาสุขภาพ

ความขัดแย้ง (Conflict) ความขัดแย้งระหว่างคน กับคนและสถานะช่วงวัยของทั้งสองตัวละครหลัก ความขัดแย้ง ภายในใจ ความเหมาะสมความรู้สึกต้องกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ เกิดขึ้นภายในใจของ ชัย ที่ต้องคบกับตัวละครที่เด็กกว่ามาก ๆ

แก่นเรื่อง (Theme) แก่นเรื่องเกี่ยวกับชีวิต (Theme as a moral statement about life) ชีวิตที่ความสัมพันธ์แตกต่างระหว่างวัย แก่นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ (Theme as a moral state ment about human nature) เจตจำนงเสรีที่ตัวละครต้องการ เอาชนะกฎเกณฑ์ของสังคม **ตัวละคร (Character)** บทเด่น ชัย กับ น้ำหวาน เป็นตัวละครหลัก ตัวละครเสริม เก่งกี้ แม่น้ำหวาน สไมล์ ฉวย ต้อง ในบางชุดเหตุการณ์เป็นตัวเร่ง ในบางชุดเหตุการณ์ เป็น ตัวเสริม **ฉาก (Setting)** ฉากในภาพยนตร์ โดยส่วนใหญ่ คือ ฉาก ที่เป็นธรรมชาติและฉากที่เป็นการเดินทางชีวิตของตัวละคร โดยยึด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่หลัก ผ่านแหล่งเที่ยวสำคัญ ไปจนถึง ฮา ลองเบย์ อ่าวมั่งกร ประเทศเวียดนาม เป็นฉากสุดท้ายของภาพยนตร์ **มุมมองของการเล่าเรื่อง (Point of view)** ผู้เล่าเรื่องมองไปจาก มุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (The First – Person Narrator) ผ่านความ คิดและการกระทำของ ชัย และน้ำหวาน

การประกอบสร้างความหมาย ความรักต่างวัย ใน ภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทบีท เสียงนัก...รักมัยลู่ ชัย พระเอก ของเรื่องเป็น ตัวละครที่นางเอกของเรื่อง น้ำหวาน ให้สมญานาม ว่า “ลู่” ซึ่งนิยามความหมาย ลู่ คือ พ่อ อย่างไรก็ตาม ลู่ ใน นิยามความหมายจากภาพยนตร์ คือ ผู้ชายสูงอายุ ที่มีความคิด และการกระทำที่อาจล้าสมัยไม่ทันสมัย แต่เป็นคนอบอุ่นและ มีเสน่ห์ที่มีความจริงใจ โดยภาพยนตร์ได้ประกอบสร้างความหมาย ของ “ลู่” ที่น้ำหวานนางเอกของเรื่องที่มีอายุต่างกัน เป็น ผู้ชาย สูงวัยที่มีความหล่อ มีเสน่ห์ มีความอบอุ่น และเป็นโลกที่น้ำหวาน

ไม่มีความกลัวและไม่ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างวัยที่อาจไม่เข้าใจกัน

ความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ฮาร์ทพิท เสียงนัก...รักมัธยม ชัย พระเอกของเรื่องเป็น ตัวละครที่นางเอกของเรื่องซึ่งก้าวข้ามขอบความแตกต่างระหว่างวัย แต่เป็น “เจตจำนงเสรี” ของตัวละครที่กล้าที่จะรัก กล้าที่จะปฏิเสธสังคม

ปมปัญหาสุขภาพในเรื่อง ซึ่งอาจเป็น อุปสรรคสำคัญของความรักต่างวัย กลับไม่ใช่ปัญหาสำคัญในการเลือกที่จะรัก หากแต่เป็นการย้อนแย้งที่ตัวละครที่มีอายุมากกว่ากลับไม่มีปัญหาสุขภาพ แต่ตัวละครที่มีอายุน้อยกว่ากลับมีปัญหาสุขภาพ

การประกอบสร้างความหมายรักต่างวัย ในภาพยนตร์จึงเป็นการสร้างภาพความสวยงามของความรักและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตสมัยใหม่ ภาพสะท้อน มโนทัศน์ ความรักต่างวัย ในสื่อภาพยนตร์ไทย จึงเป็นเรื่องที่ยอมรับได้และไม่สามารถปกปิดได้ ควรเป็นที่ยอมรับหากว่า เจตจำนงเสรี เป็นสิ่งที่ยอมรับได้และเป็นความปกติที่เกิดขึ้นได้ในสังคม

ภาพสะท้อน มโนทัศน์ ความรักต่างวัย ในสื่อภาพยนตร์ไทย สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1.ความรักต่างวัยในสังคมไทย ยังให้ความสำคัญกับผู้ชายเป็นใหญ่ ให้ความสำคัญกับเพศชายที่เป็นผู้กำหนดบทบาทและมุมมองของเรื่องเล่า อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) คือ ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ จากระบบโครงสร้างทางสังคมและแนวการปฏิบัติที่ผู้ชายมีความเหนือกว่า กดขี่และเอาเปรียบเปรียบผู้หญิง โดยอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ได้สร้างความชอบธรรมต่อความเหนือกว่าของผู้ชาย ว่า ผู้ชายเข้มแข็งกว่า ฉลาดกว่า มีเหตุผลมากกว่า คิดอะไรที่ลึกซึ้งได้มากกว่า และผู้หญิงจำเป็นต้องพึ่งพา (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2553) ซึ่งแนวความคิดดังกล่าว ล้วนอยู่ในความเชื่อของคนในสังคมไทย และปรากฏอยู่เป็นบริบททางสังคมในภาพยนตร์ไทยเป็นเรื่องปกติ

2.ความรักต่างวัย ตัวละครอายุมากกว่า มักเป็นผู้ชาย โดยสามารถก้าวข้ามขอบความแตกต่างระหว่างวัย แต่เป็น “เจตจำนงเสรี” ของตัวละครที่กล้าที่จะรัก กล้าที่จะปฏิเสธสังคม และหากเป็นผู้ชาย สังคมจะยอมรับ หากแต่เป็น ตัวละครผู้หญิง สังคมจะตั้งคำถาม

3.ปัญหาที่เกิดจากคนสูงวัย ในภาพยนตร์เป็นประเด็นเรื่อง คนสูงวัยจะมีประสบการณ์ชีวิตสูงกว่า การเอาตัวเองเป็นใหญ่ อีกฝ่ายต้องทำตาม ความคิด ประสบการณ์ของตนเองนั้นถูกอีกฝ่ายผิด ในภาพยนตร์ ชัย กลับไม่มีปัญหาดังกล่าวเลยยอมรับและยินยอมตาม นางเอก น้ำหวาน ไปทุกเรื่อง

ในขณะที่ ตัวละครที่มีอายุน้อยกว่า “น้ำหวาน” กลับถูกประกอบสร้าง ผ่านความหมายของคนรุ่นใหม่ ที่กล้าต่อสู้ กล้าใช้ชีวิต แม้จะมีอุปสรรคทางร่างกาย การเอาแต่ใจตัวเอง แต่พร้อมเรียนรู้

โดยหากเมื่อพิจารณาจาก ประเด็นความรักต่างวัย ในภาพยนตร์ต่างประเทศกับภาพยนตร์ไทย อาจมีการตีความและสะท้อนภาพความรักแตกต่างกันในภาพยนตร์ต่างประเทศความรักต่างวัยเป็นเรื่องของการเท่าเทียม (Equality) เรียนรู้และสร้างการยอมรับ แต่ในภาพยนตร์ไทย อาจเป็นการภาพของการต่อสู้เพื่อสร้างการยอมรับในเจตนาของปัจเจกชนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ฮาร์ทพิท เสียงนัก...รักมัธยม ได้นำเอาสถานการณ์เหตุการณ์ในสังคมมาเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ โดยมักเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ ความรักต่างวัยในสังคมไทย ที่ผู้ชายเป็นใหญ่แต่ผู้หญิงพยายามต่อสู้ช่วงชิง

ทั้งนี้ ภาพยนตร์ไทยเรื่องดังกล่าว อาจไม่ได้ทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเพียงแค่สร้างความบันเทิง แต่ยังทำหน้าที่ในการบันทึกสังคม เป็นเอกสารทางสังคมที่มีศักยภาพเพียงพอในการทำความเข้าใจกับความเป็นไปทางสังคมได้ ภาพยนตร์เป็นสื่อซึ่งสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย ควรมีการศึกษาภาพยนตร์ไทยในตระกูลภาพยนตร์ไทยอื่น ๆ ผ่านคติความเชื่อของสังคมในด้านอื่น ๆ ความสัมพันธ์ในแง่สังคมรวมไปถึงแนวทางการสร้างสรรค์ต่าง ๆ ควรมีการวิจัย แบบแผนความต้องการของผู้ชมภาพยนตร์ บทบาทของผู้ชมในกระบวนการสื่อสารในฐานะผู้ถอดรหัสและถอดความหมายของความเชื่อทางสังคมในด้านอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กำจร หลุยยะพงศ์, สมสุข หินวิมาน. (2551). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ภาพยนตร์ไทยในรอบสามทศวรรษ พ.ศ.2520 – 2547 กรณีศึกษาตระกูลหนังผี หนังรัก และหนังยุคหลังสมัยใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กิตติศักดิ์ สุวรรณโกสิน. หนังคราสลิด. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ห้องภาพสุวรรณ.
- ฉัจฉลดา พิชาติบัญชาการ. (2550). ปัญหาสังคม. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โตม สุขวงศ์. (2533). ประวัติภาพยนตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้าของคุรุสภา.
- ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร. (2550). ศิลปะการละครไทยในปัจจุบัน. ปรีทัศน์ศิลปะการละคร. กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 208 -240
- เพ็ญสิริ เสวตวิหारी. (2541). อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ.2538-2540. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามงกุฎ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นลินี หนูพินิจ. (2551). ภาพยนตร์ไทยกับการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนภาคใต้. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา. (2552). ศิลปะแขนงที่เจ็ด เพื่อวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ภาพยนตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : พับลิค บุเคอรี.
- รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2550). เอกลักษณ์ไทยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานอุตสาหกรรมสารัตถะ : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย. ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Andrew James Dudley. (1984). Concepts in film theory. Oxford : Oxford University Press.
- Arthur Pollard.(1970). Satire. London : Methuen
- David Bordwell and Kristin Thompson. (2001). Film Art: An Introduction. (6th ed). New York : McGraw-H
- Graeme Turner. (2006). Film as social practice. (4th ed). London : Routledge.
- Justin J. Lehmiller. (2014). The Psychology of Human Sexuality. Wiley Blackwell.

พฤติกรรมกาารเปิดรับข่าวสาร การใช้บริการ และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

Information Exposure Behavior, Service Obtaining and Satisfaction Among Under-graduate Students Upon the Service Provision of Burapha University Library

ไวทิน จิตมัน¹ ทรงยศ บัวเพื่อน² บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ³

Witin Jitmon, Songyot Buaphen, Boonyou Khorpornprasert

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาในมุมมองของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บริการสำนักหอสมุดกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 25,753 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มและแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและเปิด สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า 1.ช่องทางที่มีการเปิดรับเป็นมากที่สุดคือ Facebook สำนักหอสมุด 2. ระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.79) และ 3. ความพึงพอใจโดยรวมกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพามีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด (r = .837) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร, การใช้บริการ, ความพึงพอใจ, สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the behavior of receiving news from the library Burapha University of Burapha University students, 2) to study the satisfaction of the library services Burapha University from the student's perspective Burapha University, and 3) to study the relationship between library services and

¹ นิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Student in Innovation in Political and Social Communication, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University, Chonburi
Email: witinjitmon@gmail.com

*Corresponding author

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Lecturer, PhD, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University, Chonburi Email: songyot_b@yahoo.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

Lecturer, PhD, Faculty of Communication Arts, Krik University, Bangkok Email: boonyou.khor@gmail.com

satisfaction with library services Burapha University of students Burapha University with sample consisted of 400 members. Using Cluster and Stratified random. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation.

The results found: 1. The channel with the most exposure is Facebook's libraries of Burapha University. 2. Level of satisfaction with the service of the library Burapha University overall is at a high level (\bar{x} = 3.79) 3. Overall satisfaction with the use of library services Burapha University has the relationship with each other were at the most level (r = .837) at .01 level of significance.

Keywords: Media Exposure Behavior, Used, Glade, Burapha University Library

บทนำ

ด้วยบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และทางด้านการศึกษาที่ก้าวเข้าสู่สังคมยุคดิจิทัล ที่ตอบสนองผู้ใช้งานได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น ทำให้เกิดการผลักดันในการหาความรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ การนำระบบสารสนเทศเข้ามาใช้ เพื่อความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมจึงทำให้ทุกคนต้องปรับตัวในยุคปัจจุบันระบบสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรมากมาย ทรัพยากรสารสนเทศ ยังเป็นแหล่งที่ใช้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยในรูปแบบต่างๆ ทุกสาขา การนำระบบสารสนเทศทำให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วมากขึ้น โดยใช้กระบวนการประมวลผลข้อมูลซึ่งจะทำให้สามารถเก็บรวบรวมประมวลผลและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้อย่างรวดเร็วระบบสารสนเทศช่วยในการจัดเก็บข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ หรือมีปริมาณมากและช่วยทำให้การเข้าถึงข้อมูล (access) เหล่านั้นมีความรวดเร็วด้วย อีกทั้งช่วยลดต้นทุน การที่ระบบสารสนเทศช่วยทำให้การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ซึ่งมีปริมาณมากมีความสลับซับซ้อนให้ดำเนินการได้โดยเร็ว หรือการช่วยให้เกิดการติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการประหยัดต้นทุนการดำเนินการอย่างมาก ช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว (กชพร ตันทะสุวรรณ และคณะ, 2555)

สำนักหอสมุดเป็นแหล่งสารสนเทศที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรวบรวม แนะนำ เผยแพร่ และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ปัจจุบัน สำนักหอสมุดต้องมีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือแฟ้มดิจิทัลให้มากขึ้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

ของนิสิตที่เข้ามาใช้บริการที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้ทุกที่ทุกเวลา โดยผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เพราะปัจจุบันอุปกรณ์เหล่านี้ หาได้ง่ายและมีราคาถูก ประกอบกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตมีความครอบคลุมในพื้นที่ชุมชนมากยิ่งขึ้น มีการบริการสารสนเทศอื่นๆ เช่นการจัดการเรื่องการยืม - คืน ด้วยตนเอง การจัดทำบรรณานุกรม การจองทรัพยากรสารสนเทศ เป็นต้น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ยังได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการศึกษา การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ไม่ได้จำกัดอยู่ในสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ทำหน้าที่จัดหาหนังสือเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า วิจัย ครอบคลุมหลักสูตรทั้งหมดที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังจัดหาหนังสือเพื่อพัฒนาและส่งเสริมจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของ คณาจารย์ นิสิต ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ นักเรียนโรงเรียนสาธิต ประชาชน และเยาวชนทั่วไป รวมทั้งดำเนินงานบำรุงรักษาหนังสือให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์อีกด้วย และยังมีหน้าที่จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ หนังสือ สื่อโสตทัศนฯ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยบูรพา และยังเป็นแหล่งการเรียนรู้โดยมีการรวบรวมและจัดเก็บสารสนเทศสื่อในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ด้วยการเปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล ทำให้ในการรับรู้สื่อต่อการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ทำให้มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศที่เปลี่ยนไป สำนักหอสมุดจึงต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริการ

ห้องสมุดในรูปแบบที่หลากหลายขึ้น โดยเฉพาะทรัพยากรสารสนเทศที่มีความสำคัญในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้หนังสือสามารถเข้าถึงได้ง่าย เข้าได้ทุกที่ ทุกเวลา และยังช่วยอำนวยความสะดวกแก่นิสิตให้สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลสารสนเทศได้สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการ และการสำรวจพฤติกรรมในการรับรู้สื่อจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการศึกษาข้อมูลเพื่อทำให้มีการให้บริการที่ทันสมัยให้เข้ากับสังคมยุคดิจิทัลที่ตอบสนองการใช้งานของนิสิตระดับปริญญาตรีในปัจจุบัน และปรับการบริการในเชิงรุกอีกด้วย จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักหอสมุด การใช้บริการของนิสิต และความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา จึงเป็นที่มาของการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาในมุมมองของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้บริการสำนักหอสมุดกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

ทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การใช้บริการ และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา” ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

เมื่อเกิดกระบวนการสื่อสารขึ้นแล้ว แต่ละบุคคลจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารตามช่องทาง เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของตนเอง โดยองค์กรจำเป็นต้องมีช่องทางในการสื่อสาร เพื่อให้รับทราบและเผยแพร่ข่าวสาร และต้องยอมรับถึงการเปลี่ยนแปลงและเผชิญปัญหาในการเลือกช่องทางที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือ

ผู้รับสาร หน้าที่ของช่องทางจึงเป็นเครื่องกำหนดกลไกการติดต่อทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ ช่องทางจึงมักจะละเอียด บอบบาง ซับซ้อน (จันทนา ทองประยูร, 2546) ซึ่งช่องทางนั้นถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งและขาดไม่ได้เลยในกระบวนการสื่อสาร เนื่องจากเปรียบเทียบเหมือนพาหนะนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของช่องทางตามสื่อที่หลากหลาย เช่น ช่องทางสื่อใหม่ของมหาวิทยาลัยบูรพา อันประกอบด้วย website, Facebook page, YouTube โดยทั้งหมดนี้เป็นช่องทางที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา ตามความต้องการของผู้ที่จะสืบค้นอย่างไม่มีข้อจำกัดและไร้ซึ่งพรมแดน สอดรับกับ ประม ๘ ตะเวทิน (2555) ที่ระบุไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลให้เกิดพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับ เป้าหมายที่ต้องการค้นหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์โดยจะพยายามที่จะเข้าถึงสารที่เป็นสนใจและจดจำสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง กลไกของการสื่อสารของสื่อ

ท่ามกลางสถานการณ์การสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่การสื่อสารแบบออนไลน์มากขึ้น สื่อสังคมออนไลน์จึงมีประโยชน์ในการช่วยให้ผู้บริโภคข่าวสาร สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและรับรู้ความเคลื่อนไหวจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เพราะในแต่ละวัน มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย จึงเป็นเหตุให้แต่ละบุคคลจำเป็นต้องติดตาม หรืออ่านข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อประเภท “เฟซบุ๊ก” ยังคงเป็นแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก โดยมีผู้ใช้งานมากกว่า 1 พันล้านคน (Gray, 2020) ทั้งนี้ ข้อมูลจากงาน Thailand Social Awards 2019 ระบุว่า ประเทศไทย มีผู้ใช้งานเฟซบุ๊กในทุกวัน มากถึง 37 ล้านบัญชี ซึ่ง 98 เปอร์เซ็นต์ของผู้ใช้งานในประเทศไทย พบว่า ใช้งานเฟซบุ๊กผ่านสมาร์ตโฟนมากที่สุด เพราะเฟซบุ๊กมีความรวดเร็วในการรายงานข่าว ทำให้ผู้ติดตามสามารถรับรู้ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที (บุปผา เมฆศรีทองคำ และขจรจิต บุณนาค, 2557) จึงทำให้เฟซบุ๊กได้รับความนิยมมากกว่าแพลตฟอร์มอื่นที่มีการนำเสนอข่าวสารได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น เฟซบุ๊กจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากที่ทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ให้ความสำคัญของการมีเฟซบุ๊กเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อการประชาสัมพันธ์หรือเพื่อการค้าขาย และหากมีการนำเสนอเว็บไซต์ในรูปแบบสวยงาม ค้นหาข้อมูลง่าย มีความน่าเชื่อถือ ก็จะได้รับคามนิยมอย่าง

รวดเร็ว เป็นการช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้าชมหรือลูกค้าได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น

อีกทั้ง เวอร์ทาม และ เฟนวิกค์ (Wertime & Fenwick, 2011) ได้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับสื่อใหม่ ว่าหมายถึงเนื้อหาที่อยู่รูปแบบดิจิทัล ที่มีความเป็นอิสระ 5 ประการ ได้แก่ 1). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา คือสามารถเข้าถึงได้ทุกเมื่อ 2). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน คือ เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลนั้น สามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ผู้แสวงหาสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากที่ใดก็ได้ 3). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด คือ สามารถปรับขนาดของเนื้อหาได้ตามความต้องการและความเหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลกหรือสามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้ 4). ความมีอิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ คือ เนื้อหาดิจิทัลนั้นไม่มีรูปแบบหรือลักษณะที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับช่องทางที่จะนำเสนอและผู้ที่ต้องการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และ 5). ความเป็นอิสระจากศูนย์กลางที่สร้างเนื้อหาไปสู่ผู้บริโภคที่ริเริ่มและควบคุมเนื้อหาเอง คือ เจ้าของช่องทางสามารถนำเนื้อหาเข้าไปยังช่องทางที่ตนเองเป็นเจ้าของได้เลย ซึ่งทั้งหมดนี้มีเนื้อหาครบทุกรูปแบบตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นช่องทางนี้จึงเป็นที่นิยมและมีการเข้าถึงมากที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์ (2551) ที่ให้ความหมายสำหรับความพึงพอใจว่า คือความรู้สึที่ดีของผู้รับบริการที่ได้จากการบริการบริการนั้นแล้ว พบว่าดีจริงตามที่คาดหวัง เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจแล้ว ผู้ให้บริการจะต้องพยายามทำให้ผู้รับบริการมีการใช้บริการซ้ำ ๆ

Roberts – Lombard (2009) และ (Kotler (1999) ได้ให้นิยามสำหรับความพึงพอใจของผู้บริโภคไว้ว่า เป็นการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของผู้บริโภคที่ใช้สินค้า หรือบริการ และผลลัพธ์ที่ได้รับจากการใช้นั้นจริง หากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นสูงกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะเกิดความพึงพอใจ ถ้าผลลัพธ์นั้นต่ำกว่าความคาดหวังของลูกค้า ลูกค้าจะเกิดความไม่พึงพอใจหรือผิดหวัง ดังนั้นความพึงพอใจของผู้บริโภคจึงถูกผลักดันจากความคาดหวังที่ได้ของผู้บริโภค ความคาดหวังจากการได้รับบริการ และความคิดเห็นที่ได้รับจากคุณภาพนั้น

อีกทั้ง สหฤทัย รัตนปัญญา (2556) สรุปว่า ผลลัพธ์จากการความพึงพอใจย่อมก่อให้เกิดสัมพันธภาพในระยะยาวแก่การใช้

บริการและการให้บริการ และเกิดประโยชน์หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริการบอยซ์ขึ้น สร้างความภักดี อีกทั้งจะช่วยกระจายข่าวสาร และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี พร้อมทั้งจะชักนำให้เกิดการใช้บริการอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต ซึ่งนั่นก็หมายความว่าเมื่อได้รับการบริการหรือการใช้บริการที่ดีก็ย่อมเกิดความพึงพอใจตามมา อันเกิดมาจากความสัมพันธ์ของทั้งสองมิติอย่างลึกซึ้งไม่ได้

ประกอบกับ Kim & Park (2013) ศึกษาพบว่า ความไว้วางใจจากผู้บริโภคเป็นปัจจัยสำคัญในการบริการและองค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริการด้วย เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจ เหล่านี้เป็นอิทธิพลของการบอกต่อ ส่วน Bourdeau (2005) ศึกษาพบว่า องค์ประกอบของความไว้วางใจนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้ให้บริการที่จะสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการ การดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีความจริงใจในการให้บริการ อย่างตรงไปตรงมาและเป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ รวมถึงมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการบริการให้รวดเร็วและทันต่อความต้องการของผู้รับบริการรายเดิมและรายใหม่ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตอีกด้วย

ดังนั้นความพึงพอใจจะสามารถเกิดขึ้นหรือปรากฏออกมาได้นั้นจำเป็นที่จะต้องเกิดจากองค์ประกอบทั้งสองส่วน คือ การใช้บริการและการให้บริการเพื่อที่จะก่อให้เกิดหรือเกิดความสัมพันธ์ในมิติที่เป็นทางบวกและงดงาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบวัดผลครั้งเดียว (One-Shot Case Study) โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดและดำเนินการตามระเบียบวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและการเลือกตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน จำนวน 25,753 คน (ข้อมูลจากกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา, 2563) โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973) คือ $n = \frac{N}{1 + Ne^2}$ ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 395 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Custer Sampling) ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยีและกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จากนั้นจึงใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากจำนวน 3 กลุ่มสาขาวิชา แล้วคำนวณขนาดตัวอย่างจากนิตินิทัศน์ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสนในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาไม่น้อยกว่า 395 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ตอนที่ 3 ระดับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา และตอนที่ 4 ระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา โดยเครื่องมือมีความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีผลลัพธ์ความเชื่อมั่นของความพึงพอใจต่อการให้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาเท่ากับ .953

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการใช้บริการ และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา” สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านช่องทาง Facebook สำนักหอสมุด เป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาอันดับสอง Website (www.lib.buu.ac.th) จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 ถัดมาคือ บอร์ดประชาสัมพันธ์ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 Line @buulibrary จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 E-mail buulibrary@buu.ac.th จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 โทรศัพท์จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25 และโบรชัวร์/แผ่นปลิว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75

2. พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจรายด้าน พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา มีความระดับความพึงพอใจด้านการให้บริการของบุคลากร ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) รองลงมาคือ ความพึงพอใจด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก

($\bar{x} = 3.80$) และความพึงพอใจด้านการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน ($\bar{x} = 3.75$)

3. พบว่าความพึงพอใจโดยรวมกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด ($r = .837$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความพึงพอใจด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด ($r = .848$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจด้านการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r = .797$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจด้านการให้บริการของบุคลากรกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r = .703$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยเช่นกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยแยกตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาของนิตินิทัศน์ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา นั้นใช้ช่องทาง Facebook สำนักหอสมุด เป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 แสดงให้เห็นว่าช่องทางที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพานั้นคือ Facebook สำนักหอสมุด ซึ่งมีผู้ติดตามในช่องทางดังกล่าวจำนวน 13,318 คน และมีการเช็คอินที่สำนักหอสมุดถึง 54,340 คน ถึงแม้ว่าช่องทางนี้จะจะเป็นช่องทางรองจากเว็บไซต์ แต่ก็ถือว่าเป็นช่องทางของสื่อใหม่ โดยช่องทางดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้ง่ายทุกที่ ทุกเวลาอย่างไร้พรมแดน มีความสะดวก รวดเร็ว สามารถค้นหาข้อมูลตามที่ตนเองมีความต้องการได้ตรงประเด็น อีกทั้งยังเป็นช่องทางที่ผสมผสานรูปแบบของสารไว้หลายรูปแบบทั้งภาพ เสียง ข้อความ ทำให้มีความน่าสนใจในการติดตาม และมีความสดใหม่ รวดเร็วของข้อมูลในการให้บริการอยู่เสมอ

ตามที เวอร์ทาม และ เฟนวิกค์ (Wertime & Fenwick, 2011) ได้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับสื่อใหม่ ว่าหมายถึงเนื้อหาที่อยู่รูปแบบดิจิทัล ที่มีความเป็นอิสระ 5 ประการ ได้แก่ 1). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา คือสามารถเข้าถึงได้ทุกเมื่อ

2). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน คือ เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลนั้น สามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ผู้แสวงหาสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากที่ใดก็ได้ 3). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด คือ สามารถปรับขนาดของเนื้อหาได้ตามความต้องการและความเหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลกหรือสามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้ 4). ความมีอิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ คือ เนื้อหาดิจิทัลนั้นไม่มีรูปแบบหรือลักษณะที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับช่องทางที่จะนำเสนอและผู้ที่ต้องการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และ 5). ความเป็นอิสระจากยุคนักการตลาดที่สร้างเนื้อหาสำหรับผู้บริโภคที่ริเริ่มและควบคุมเนื้อหาเอง คือ เจ้าของช่องทางสามารถนำเนื้อหาเข้าไปยังช่องทางที่ตนเองเป็นเจ้าของได้เลย ซึ่งทั้งหมดนี้มีเนื้อหาครบทุกรูปแบบตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นช่องทางนี้จึงเป็นที่นิยมและมีการเข้าถึงมากที่สุด

อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมมากในการติดตาม รับรู้และเผยแพร่ความเคลื่อนไหวของข่าวสาร และยังมีการไหลเวียนอยู่ตลอดเวลาอยู่ในแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าช่องทางเฟซบุ๊กเป็นสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในการใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ดังจะเห็นได้จากจำนวนบัญชีของผู้ใช้ที่มากกว่า 1 พันล้านคน (Gray, 2020) ซึ่งวัตถุประสงค์ของใช้งานเฟซบุ๊กนั้นก็แตกต่างกันออกไปตามแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การจำหน่ายสินค้า การปฏิสังสรรค์ การให้ข้อมูลข่าวสาร และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งกาลนี้ นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาที่ต้องการรับรู้ข่าวสารของสำนักหอสมุดเพื่อตอบโจทย์ด้านการบริการยืม - คืน หนังสือ การบริการหนังสือใหม่และข่าวสารการบริการวิชาการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพานั้นเอง

2. ระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจรายด้าน พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา มีความระดับความพึงพอใจด้านการให้บริการของบุคลากรในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) รองลงมาคือ ความพึงพอใจด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) และ ความพึงพอใจด้านการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน ($\bar{x} = 3.75$) ซึ่งนั่นก็ด้วยห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจะให้บริการเพื่อฟื้นความรู้ และประสงค์จะใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรของ นิสิต นักศึกษาบางคน

จะมีความสนใจเป็นส่วนตัว มีสติปัญญาแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่มีความต้องการร่วมเป็นส่วนใหญ่ คือ การศึกษาวิชาต่าง ๆ (ทิพประภา จันทรวโรจน์ และคณะ, 2560)

ซึ่งความพึงพอใจนั้นก็เป็ผลมาจากที่ วิยะดา วรรณานันท์ (2557) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประกอบด้วย หลักแนวคิดการบริการที่ถูกต้องและชัดเจน คนทำงานบริการต้องมีแนวคิดในงานบริการลูกค้าคือคนสำคัญ หลักการทำงานบริการบุคลากรต้องยิ้มแย้มแจ่มใส ใจเย็นอดทน หลักการสำคัญที่ถูกต้องในงานบริการ กลายเป็นนโยบายในงานบริการที่ออกมาจากระดับบริหาร ผลต่อการพัฒนาและรักษาคุณภาพงานบริการ คือ การพัฒนาบุคลากรให้มี Skill ทักษะในการบริการ Skill คือ ต้องรู้ว่าทักษะของบุคลากรในงานบริการ เช่น การสื่อสาร การทำงานอย่างรวดเร็ว การทำงานโดยมีจิตวิทยา การวางแผนตรงนี้เป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา ให้บุคลากรการทำงานเป็นทีม มีความสุขในการทำงานด้วยทุกรูปแบบ เราเรียกว่าทักษะเรื่อง Skill มีเรื่องของมาตรฐาน Standard ในการบริการ เช่น โทรศัพท์ต้องดิ่งไม่เกิน 3 ครั้งต้องมีคนรับ มีมาตรฐานที่แน่นอน ถูกต้องประกาศให้ลูกค้ารู้บุคลากรต้องรักษาไว้ ส่งผลต่อต้องมีบริการแบบ Proactive Service เรียกว่าการบริการที่มีความเป็นมืออาชีพ แปลว่าสิ่งที่พูดมาทั้งหมดต้องทำได้ ทำได้ดีกว่าคนอื่นแล้วก็ทำได้ในสมรรถนะที่เหนือกว่าใครจึงเรียกว่า 4 หลักการคือ Principal Skill Standard แล้ว Proactive Service ถือว่าเป็นหลักการสำคัญ

สอดคล้องกับการศึกษาของ ปชญญะ ฐานันตะ และคณะ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการใช้บริการห้องสมุด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” นิสิตพึงพอใจต่อการรับบริการด้าน ทรัพยากรสารสนเทศ การบริการ ผู้ให้บริการ สถานที่/สิ่งอำนวยความสะดวก และการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นแหล่งของการเรียนรู้ตลอดการศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย

3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจโดยรวมกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด ($r = .837$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความพึงพอใจด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่สุด ($r = .848$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจ

ด้านการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r = .797$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจด้านการให้บริการของบุคลากรกับการใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r = .703$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยเช่นกัน

เนื่องจากความพึงพอใจจะสามารถเกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับการบริการที่ดี มีมาตรฐาน เป็นระบบและให้ความสะดวกในทุกมิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การให้บริการต่อนิสิต ดังที่ สหฤทัย รัตนปัญญา (2556) สรุปว่า ผลลัพธ์จากการความพึงพอใจย่อมก่อให้เกิดสัมพันธภาพในระยะยาวแก่การให้บริการและการให้บริการ และเกิดประโยชน์หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้บริการบ่อยขึ้น สร้างความภักดี อีกทั้งจะช่วยกระจายข่าวสาร และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี พร้อมทั้งจะชักนำให้เกิดการใช้บริการอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต ซึ่งนั่นก็หมายความว่าเมื่อได้รับการบริการหรือการใช้บริการที่ดีก็ย่อมเกิดความพึงพอใจตามมา อันเกิดมาจากความสัมพันธ์ของทั้งสองมิติอย่างลึกซึ้งไม่ได้

สอดคล้องกับ เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์ (2551) ที่ให้ความสำคัญสำหรับความพึงพอใจว่า คือความรู้สึกที่ดีของผู้รับบริการที่ได้จากการบริการบริการนั้นแล้ว พบว่าแท้จริงตามที่คาดหวัง เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจแล้ว ผู้ให้บริการจะต้องพยายามทำให้ผู้รับบริการมีการใช้บริการซ้ำ ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจสามารถชี้ให้เห็นว่าความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังต่อบริการ และผลลัพธ์ที่ได้รับจากการใช้นั้นจริง หากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นสูงกว่าความคาดหวัง ลูกค้านั้นจะเกิดความพึงพอใจ ถ้าผลลัพธ์นั้นต่ำกว่าความคาดหวังของผู้ใช้บริการก็จะเกิดความไม่พึงพอใจหรือผิดหวัง ดัง

นั้นความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจึงถูกผลักดันจากความคาดหวังที่ได้ของผู้ใช้บริการ ความคาดหวังจากการได้รับบริการและความคาดหวังที่ได้รับจากคุณภาพนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลหรือความสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น ประเภทของสารสนเทศที่มีอยู่ในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่นอกเหนือจากการวิจัยชิ้นนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจมีการศึกษาเปรียบเทียบการให้บริการและการให้บริการ รวมถึงกระบวนการสื่อสารของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพากับการรับรู้ การเข้าใจ การเข้าถึง และกระบวนการตอบกลับของสารจากผู้รับสาร จากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อวิเคราะห์ให้ทราบถึงสารที่ส่งไปนั้นมีความหมายไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

2. งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้งานในการวางแผนหรือกลยุทธ์ในการดำเนินการบริหารหรือการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ควรที่จะศึกษากับประชากรในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่ อาจารย์ และประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

3. เพื่อนำผลที่ได้นำมาเปรียบเทียบเพื่อพัฒนาและให้ได้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการของมหาวิทยาลัยบูรพาอย่างชัดเจน ควรขยายกลุ่มประชากรในการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น เช่น อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ประชาชนหรือแม้แต่บัณฑิตในวิทยาเขตอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กขพร ต้นทะสุวรรณ และคณะ. (2555). การเปิดรับสื่อและการรับรู้การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ,วารสารบรรณศาสตร์ มศว. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2555.
- เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์. (2551). การจัดการทางการตลาด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- จันทนา ทองประยูร. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร หน่วยที่ 14. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ทิพประภา จันทรวีโรจน์ และคณะ. (2560) ทรัพยากรสารสนเทศ, ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เข้าถึงได้จาก <http://lis.human.cmu.ac.th/web2018/e-learning/009230/lesson1/produce.htm> สืบค้น วันที่ 4 สิงหาคม 2563
- ปรัชญญา ฐานันตะ และคณะ (2560) ความพึงพอใจของนิสิตต่อการใช้บริการห้องสมุด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม,วารสารวิชาการ ปชมท. 7(1): 22 – 27, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประมะ สตะเวทิน. (2555). หลักนิเทศศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- บุปผา เมฆศรีทองคำ และขจรจิต บุณนาค. (2557). พฤติกรรมการบริโภคข้าวผ่านสื่อเฟสบุ๊คของคนต่างวัยในสังคมไทย. วารสารบัณฑิต ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), 230-247.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2563). สำนักงานทะเบียน ประจำปีการศึกษา 2563.
- วิยะดา วรรณานันท์. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการบริการ. สำนักงานการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Bourdeau, B.L. (2005). Emeraldinsight.com Purpose–The puprose of this study is to empirically test the suggestion that branding is more important for services than for physical goods and that there is a direct relationship between the level of intangibility and the importance of branding. Journal of Services.
- Gray, W. (2020). 23 สถิติที่น่าอัศจรรย์ในอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมในปี 2020. เข้าถึงได้จาก <https://th.wizcase.com/blog>
- Kotler, P. (1999). Marketing management: An Asian perspective (2nd ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Kim, S. and Park, H. (2013) Effects of Various Characteristics of Social Commerce (S-Commerce) on Consumers' Trust and Trust Performance. International Journal of Information Management, 33, 318-332.
- Roberts-Lombard, M. (2009). Customer retention strategies implemented by fastfood outlets in the Gauteng, Western Cape and KwaZulu-Natal provinces of South Africa: A focus on something fishy. Nando's and Steers. African Journal of Marketing Management, 1(2), 070-080
- Wertime & Fenwick. (2011). DigiMarketing, the Essential Guide to New Media & Digital Marketing 1st ed. New Jersey: Wiley & Son.

การรับรู้และการจัดการข่าวปลอม ทางเฟซบุ๊ก ของนิสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Recognition and Handling of Fake News on Facebook of Bangkok Thonburi University students

สุกัญญา บุรณเดชาชัย¹ ณัฐวิโรจน์ มหายศ²

Sukanya Buranadechachai, Nattawiroj Mahayot

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 2) เพื่อศึกษาการจัดการข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวปลอมกับการจัดการข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 25,753 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า 1.การรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีจากเฟซบุ๊กปลอม 2. การจัดการข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับทำบ่อย ($\bar{X} = 3.98$) และ 3. การรับรู้ข่าวปลอมมีความสัมพันธ์กับการจัดการข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่ความสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด ($r = .815$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การรับรู้ข่าวปลอม, การจัดการข่าวปลอม, ข่าวปลอม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the information's perception via Facebook among students of Bangkok Thonburi University, 2) to study the management of fake news on student's Facebook of Bangkok Thonburi University, and 3) to find the correlation between the perception of fake news and the management of fake news on student's Facebook of Bangkok Thonburi University with sample consisted of 400 members form 25,753 persons with Taro Yamane. Using Cluster random. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation.

¹ รองศาสตราจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Phd, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok Email: sukanya.bur@bkkthon.ac.th

*Corresponding author

² อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok Email: ohn.nattawiroj@gmail.com

The results found: 1. Student perception of fake news on Facebook Bangkok Thonburi University from fake Facebook 2. The handling of fake news on student's Facebook Bangkok Thonburi University overall is do often level ($\bar{x} = 3.98$) 3. The perception of fake news is associated with the handling of fake news on student's Facebook of Bangkok Thonburi University where the relationship is at the highest level ($r = .815$) at .05 level of significance.

Keywords: perception of fake news, management of fake news, fake news

บทนำ

ท่ามกลางสถานการณ์การสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่การสื่อสารแบบออนไลน์มากขึ้น สื่อสังคมออนไลน์จึงมีประโยชน์ในการช่วยให้ผู้บริโภคข่าวสาร สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและรับรู้ความเคลื่อนไหวจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เพราะในแต่ละวัน มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย จึงเป็นเหตุให้แต่ละบุคคลจำเป็นต้องติดตาม หรืออ่านข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อประเภท “เฟซบุ๊ก” ยังคงเป็นแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก โดยมีผู้ใช้งานมากกว่า 1 พันล้านคน (Gray, 2020) ทั้งนี้ ข้อมูลจากงาน Thailand Social Awards 2019 ระบุว่า ประเทศไทย มีผู้ใช้งานเฟซบุ๊กในทุกวัน มากถึง 37 ล้านบัญชี ซึ่ง 98 เปอร์เซ็นต์ของผู้ใช้งานในประเทศไทย พบว่า ใช้งานเฟซบุ๊กผ่านสมาร์ตโฟนมากที่สุด เพราะเฟซบุ๊กมีความรวดเร็วในการรายงานข่าว ทำให้ผู้ติดตามสามารถรับรู้ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง (บุปผา เมฆศรีทองคำ และขจรจิต บุณนาถ, 2557) จึงทำให้เฟซบุ๊กได้รับความนิยมมากกว่าแพลตฟอร์มอื่นที่มีการนำเสนอข่าวสารได้เช่นเดียวกัน

เมื่อสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมมากในการติดตามรับรู้และเผยแพร่ความเคลื่อนไหวของข่าวสาร อีกทั้งยังมีการไหลเวียนอยู่ตลอดเวลาอยู่ในแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กแล้วนั้น ปัญหาที่ตามมาของการไหลเวียนของข่าวสารแบบไม่มีการควบคุมหรือการกลั่นกรองข่าวสาร ส่งผลให้เกิดปัญหาข่าวลวงหรือข่าวปลอม (Fake News หรือ Mis/Disinformation) ขึ้นทั่วโลก จึงจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ในการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล (Media Information and Digital Literacy หรือ MIDL) ในการรับมือ ซึ่ง พิจิตรา สีคาโมโต้ (2559) ระบุว่าข่าวปลอม เป็นสิ่งที่ไม่มีความหมายไปจากสารระบบได้อย่างสิ้นเชิง ซ้ำร้ายยังเป็นการดำรงอยู่เพื่อรอ

เวลาที่จะหวนกลับมาเป็นกระแสอีก เพราะนอกจากจากข่าวสารดังกล่าวจะกระจายไปได้อย่างรวดเร็วแล้ว ยังสามารถไหลข้ามภูมิทัศน์สื่อ (Platform) จนผสมกลมกลืนเป็นเนื้อเดียว ซึ่งหากไม่มีการตรวจสอบให้ถี่ถ้วน ก็มีอาจรู้ได้เลยว่าข่าวนั้นถูกต้อง หรือเป็นข่าวครึ่งท่อน เป็นข่าวบิดเบือน หรือเป็นข่าวปลอมที่มีผู้จงใจสร้างขึ้น และยังยากต่อการกำจัดให้หมดไปจากระบบ สร้างความเสียหายตั้งแต่ความเข้าใจผิดส่วนบุคคล ไปจนถึงเรื่องระดับชาติต่อไป

อนึ่ง เป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ใช้สื่อจะทราบได้อย่างไรว่า ข้อมูลข่าวสารที่กำลังอ่านเป็นเรื่องจริงหรือเท็จ เมื่อในแต่ละวันผู้บริโภคข่าวสารได้รับข้อมูลข่าวสารปริมาณมากมาย การพิจารณาตัดสินใจเชื่อเนื้อหาของข้อมูลที่ได้รับว่าเป็นเรื่องจริง หรือเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงบิดเบือนข้อเท็จจริง จึงเป็นเรื่องยากที่ผู้อ่านไม่อาจทราบได้ว่า เนื้อหาของข้อความหรือข่าวนั้นเป็นจริงหรือเท็จ ซึ่งการกระจายข่าวปลอมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ สุปัญญา อภิวงศ์โสภณ (2561) อธิบายว่า ข่าวปลอมสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้รวดเร็วมากกว่าข่าวจริงถึง 6 เท่า ในขณะที่ปัจจุบันมีการเผยแพร่ข่าวปลอมมากกว่าข่าวจริงประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์

ด้วยเหตุนี้ ในหลายองค์กร จึงหันมาให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อเท็จจริงบนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น เพราะพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรับรู้และเชื่อข่าวสารโดยขาดวิจารณญาณ หรือการรู้เท่าทันนั้น เป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม ดังที่ สุกัญญา บุรณเดชาชัย (2560) กล่าวว่า ข่าวสารที่ไม่เป็นความจริง ที่เผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์ อาจส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมได้ หากผู้ที่รับข่าวสารนั้นขาดความรู้เท่าทันในการเชื่อข่าวนั้น ๆ โดยไม่ตระหนักถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ข่าวปลอม ข่าวลวงเกี่ยวกับการเกิดภัยพิบัติร้ายแรงต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลที่บิดเบือนเกี่ยวกับการเมือง ความปลอดภัย และความมั่นคงของชาติ ที่อาจมีผู้ไม่หวังดีจงใจเผยแพร่เพื่อสร้างสถานการณ์ให้

เกิดความสับสนวุ่นวายในสังคม ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการจัดการข่าวปลอม จึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่หลายองค์กรควรให้ความสำคัญตระหนักและตื่นตัวต่อความรวดเร็วของข่าวสารที่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการรับรู้และการจัดการข่าวปลอม ทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ในลักษณะของการศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กกับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊ก รวมถึงวิธีการจัดการกับข่าวปลอมที่ได้รับรู้ เพื่อผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ที่สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เข้าใจลักษณะของข่าวปลอมบนสื่อสังคมออนไลน์และพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
2. เพื่อศึกษาการจัดการข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวปลอมกับการจัดการข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง “การรับรู้และการจัดการข่าวปลอม ทางเฟซบุ๊ก ของนิสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านเฟซบุ๊ก

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าช่องทางเฟซบุ๊กเป็นสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในการใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ดังจะเห็นได้จากจำนวนบัญชีของผู้ใช้ที่มากกว่า 1 พันล้านคน (Gray, 2020) ซึ่งวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กนั้นก็แตกต่างกันออกไปตามแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การจำหน่ายสินค้า การปฏิสังสรรค์ การให้ข้อมูลข่าวสาร และอื่น ๆ อีกมากมาย

เมื่อมีวัตถุประสงค์ของการใช้งานผ่านเฟซบุ๊กมีมากตามจำนวนบัญชีของผู้ใช้แล้วนั้น ปัญหาที่ตามมาคือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นสอดคล้องกับ บุปผา เมฆศรีทองคำ และขจรจิต บุณนาถ (2557)

ที่ได้อธิบายว่า ปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นจากการพึ่งพาสื่อสังคมออนไลน์ในการบริโภคข้อมูลข่าวสารมากจนเกินไป คือ การที่ผู้ใช้สื่อให้ความเชื่อถือข่าวสารทั่วไป รวมถึงข่าวลือ ข่าวปลอมต่าง ๆ บนเฟซบุ๊ก และถูกนำมาเผยแพร่ต่อโดยไม่คำนึงว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด เพราะข่าวสารบนเฟซบุ๊ก นอกจากจะถูกเผยแพร่โดยสื่อมวลชนกระแสหลัก ที่หันมานำเสนอข่าวสารผ่านเพจเฟซบุ๊กเพื่อเพิ่มช่องทางสื่อสารข่าวให้มากขึ้น ยังมีการเผยแพร่ข่าวสารได้โดยผู้ใช้งานเฟซบุ๊กทั่วไปได้เช่นกัน

ตฤณธวัช วงศ์ประเสริฐ และ กุลทิพย์ ศาสตร์ระรุจิ (2559) ระบุว่า ผลกระทบจากการใช้งานผ่าน

เฟซบุ๊กนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยข้อดีนั้นจะเป็นการเพิ่มการปฏิสังสรรค์ให้กับคนที่รู้จักมาแล้วและเพื่อนใหม่ ๆ ได้มีการติดต่อสื่อสารกัน หรือแม้แต่การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านเฟซบุ๊ก แต่ข้อเสียของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กนั้นก็ยังมีไม่น้อยกว่าข้อดีคือ การที่เพื่อน ๆ หรือญาติพี่น้องที่เป็นเพื่อนร่วมกันจะมีการส่งข่าวสาร แชร์ข้อมูลมาให้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งนั่นก็อาจจะกลายเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและเป็นเท็จก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณา วิเคราะห์ข่าวสารก่อนที่จะดำเนินการอย่างใดต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

ปีเตอร์ เฟอร์ดินานด์ ดรักเกอร์ (Peter Ferdinand Drucker, 2005) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการของโลกอธิบายถึงการรับรู้ว่าเป็นความจริงของสิ่งนั้น ซึ่งหมายความว่า ความจริงของสิ่งต่าง ๆ คือการรับรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ นั่นเอง ไม่มีใครรู้ว่าตัวตนจริง ๆ ของสิ่งนั้นเป็นอย่างไรแต่รับรู้ว่าเป็นอย่างไร ดังนั้นการรับรู้จึงเป็นความจริงของสิ่งนั้น บุคคลจะถูกรุมล้อมด้วยสิ่งเร้าซึ่งมาจากสิ่งแวดล้อมผ่านเข้ามาในความรู้สึกสัมผัสโดยการเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้รสและสัมผัส จากประสาทสัมผัส ตา หู จมูก ลิ้นและผิวหนัง อีกทั้งบุคคลจะเลือกรับรู้เฉพาะที่สนใจเท่านั้น

ดังนั้นการรับรู้จึงหมายถึง การแปลความหมายจากการสัมผัส โดยเริ่มตั้งแต่ การมีสิ่งเร้ามา กระพอกกับอวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า และส่งกระแสประสาท ไปยังสมอง เพื่อการแปลความ โดยมีกระบวนการของการรับรู้เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวกันระหว่างเรื่องความเข้าใจ การคิด การรู้สึก ความจำ การเรียนรู้ การตัดสินใจ ซึ่งกระบวนการของการรับรู้ เกิดขึ้นเป็นลำดับจากสิ่งเร้าไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ หรือสถานการณ์ มาเร้าอินทรีย์ ทำให้เกิดการสัมผัส และเมื่อเกิดการสัมผัสบุคคล จะเกิดมีอาการแปล การสัมผัสและมีเจตนา ที่จะแปลสัมผัสนั้น การแปลสัมผัส จะเกิดขึ้น

ในสมอง ทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ เช่น การอ่านข่าวชวนเชื่อตามสื่อสังคมออนไลน์ สมองจะแปลข่าวดังกล่าวโดยการเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เคยประสบมาหรือเป็นอยู่ในสังคม ในขณะที่เปรียบเทียบ จิตต้องมีเจตนาป้อนอยู่ ทำให้เกิดแปลความหมาย และต่อเนื่องไปให้รู้ว่าเป็นสถานการณ์ เหตุการณ์หรือมีคุณสมบัติจริง เพราะบุคคลจะแปลความหมายได้ ถ้าบุคคลเคย มีประสบการณ์ และเหตุการณ์ดังกล่าวมาก่อน และอาจแปลได้ว่าคุณสมบัติดังกล่าวสามารถช่วยจัดปัญหาได้ โดยซอลัดดา ขวัญเมือง (2557) สรุปกระบวนการรับรู้ จะเกิดได้จะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. มีสิ่งเร้า (Stimulus) ที่จะทำให้เกิดการรับรู้ที่ได้มาจากบุคคลที่ตนเองเชื่อถือ เพื่อน ญาติ เพื่อนำไปสู่สถานการณ์ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม รอบกาย นอกจากนั้นแล้วสิ่งเร้าจะต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ และสิ่งของ
2. ประสาทสัมผัส (Sense Organs) ที่ทำให้เกิดความรู้สึกสัมผัส เช่น ตาหู จมูกได้ กลิ่น ลิ้น รูรส และผิวหนัง ร้อนหนาว
3. ประสบการณ์ หรือความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าที่เราสัมผัส
4. การแปลความหมายของสิ่งที่เราสัมผัส สิ่งที่เคยพบเห็นมาแล้วย่อมจะอยู่ในความทรงจำของสมอง เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้า สมองก็จะทำหน้าที่ทบทวนกับความรู้ที่มีอยู่เดิมว่า สิ่งเร้า นั้นคืออะไร

โดยส่วนใหญ่คนเราจะมีการเลือกรับรู้ (Selective perception) บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งเร้าที่มากกระทบจะไม่รับรู้ทุกอย่าง เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีความต้องการ ทศนคติประสบการณ์ และคุณลักษณะส่วนบุคคลต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน การเลือกรับรู้หมายความว่าบุคคล 2 คน อาจรับรู้โฆษณาแตกต่างกันคนหนึ่งอาจเชื่อตามที่กล่าวอ้าง แต่อีกคนหนึ่งอาจพิจารณาว่ากล่าวอ้างนั้นว่า ไม่เป็นความจริง การเลือกรับรู้ของบุคคลเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนในกระบวนการรับรู้ นั่นคือการเลือกเปิดรับ (selective exposure) เกิดขึ้นเพราะความเชื่อของบุคคลเป็นตัวชักจูงให้บุคคลเลือกสิ่งที่จะฟังหรือสิ่งที่จะอ่าน การเลือกจัดองค์ประกอบ (selective organization) เกิดขึ้น เพราะบุคคลจัดข้อมูลสอดคล้องตามความเชื่อของเขารวมทั้งการเลือกแปลความหมาย (selective interpretation) เกิดขึ้นเพื่อว่า สิ่งที่ได้รับมานั้นจะได้สอดคล้องกับความเชื่อและทัศนคติของตนที่มีอยู่เดิม

ทั้งนี้ วสุวรินทร์ เนื่องคำมา (2558) ระบุว่าระดับการรับรู้และความเข้าใจของมนุษย์นั้น ส่งผลให้เกิดทัศนคติทั้งทางบวกและทางลบ พร้อมกันนั้นยังมีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดการต่อความคิดเห็นทางด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ วลีรัตน์ อักษรดี (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้และทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์เตือนภัยพิบัติในประเทศไทย ผลการศึกษานั้นพบว่า การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเตือนภัยพิบัติในประเทศไทยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ อันได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์เตือนภัยพิบัติในประเทศไทยในเชิงบวก

อีกทั้ง ชลาภรณ์ อัจฉริยานุรักษ์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการโฆษณาผ่านทางโทรศัพท์มือถือ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อโฆษณาผ่านมือถือ โดยแบ่งออกเป็นโฆษณาสินค้าผ่านมือถือ และโฆษณาบริการผ่านมือถือ ผลการศึกษพบว่า การรับรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อโฆษณาผ่านมือถือในทางบวก ทั้งโฆษณาสินค้า และโฆษณาบริการ ทำให้เห็นความเหมือนกันจากงานศึกษาทั้งสองคือ การรับรู้ข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เมื่อมีระดับการรับรู้มาก ทัศนคติที่มีก็จะไปในทางบวกตามไปด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการรับรู้ ผู้วิจัยได้นำเอาหลักการกระบวนการการรับรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญมาใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่ สิ่งเร้า ประสาทสัมผัส ประสบการณ์และการตีความ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลแต่ละบุคคลแสดงทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการการรับรู้หลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ชีตความสามารถในการรับรู้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เป็นต้น

แนวคิดเรื่องข่าวปลอมและการจัดการข่าวปลอม

ข่าวปลอมนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นเรื่องที่มีมานานตั้งแต่ยุคโบราณ โดยข่าวปลอมได้ถูกเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบอกต่อกันแบบปากต่อปาก ใบปลิว เรื่องที่เล่าต่อ ๆ กันมา เมื่อมาถึงยุคเริ่มมีอินเทอร์เน็ตที่ข่าวปลอมเริ่มมีการแพร่ระบาดทางฟอรัมเวิร์ดเมล (Forward Mail) เกิดการส่งต่อกันมากขึ้น และจนมาถึงยุคสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย (Social Media) ปัญหาใหญ่ ของโลกอินเทอร์เน็ตในช่วง 2 – 3 ปีที่ผ่านมานี้ก็หนีไม่พ้นเรื่องข่าวปลอมซึ่งข่าว ปลอมเกิดจากพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเปลี่ยนแปลงไป มีการหันมาเสพข่าวสารจากสื่อ

สังคมออนไลน์มากขึ้น จากเดิมที่เคยติดตามข่าวสารจากสำนักข่าว
ดัง เปลี่ยนมาเป็นการอ่านพาดหัวข่าวหรืออ่านข่าวที่คนรู้จักส่งต่อ
หรือแชร์มาแทน เมื่อข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ได้รับการยอมรับ
มากขึ้น บวกกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีแนวโน้มเชื่อในสิ่งที่
เราเชื่ออยู่แล้วก็ทำให้ข่าวที่อาจไม่ถูกต้องในข้อเท็จจริง แต่ถูกใจ
คนอ่านได้รับความนิยมมากขึ้นตามไปด้วย ปัจจัยเหล่านี้จึงเอื้อ
ให้เกิดสำนักข่าวหน้าใหม่ ๆ เป็นจำนวนมาก สำนักข่าวเหล่านี้รู้
ว่าผู้อ่านชอบข่าวแบบไหน จึงพยายามประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์
ข่าวที่คนชอบ (อิสริยะ ไพรีพายฤทธิ, 2560) ดังนั้นจึงมีการสรุ
สร้างข่าวปลอมออกมาเพื่อประโยชน์หลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในเฟซบุ๊กที่มีจำนวนบัญชีผู้ใช้มากที่สุดเพื่อกระจายและ
เผยแพร่ข่าวปลอมสู่สาธารณชน

พาดิษย์ สดสี (2561) ได้เสนอแนวทางป้องกันและ
มาตรการการควบคุมการเผยแพร่ข่าวเท็จใน

เฟซบุ๊กว่า 1) การค้นหาแหล่งที่มา เพื่อให้ทราบแหล่ง
ที่มาของข่าวสารที่ถูกต้อง แม่นยำ 2) การตรวจสอบจากหลาย
แหล่งข่าว เพื่อเป็นการตอกย้ำความน่าเชื่อถือของข่าวสารที่มี
การเผยแพร่ออกสู่สาธารณชน

3) การแชร์สาธารณะแล้วบอกว่าเป็นข่าวปลอม เพื่อให้
ให้บุคคลอื่นได้รับทราบว่าข่าวสารนั้นเป็นข่าวสารที่ไม่มีความ
จริงและเป็นเท็จ และ 4) การแสดงความคิดเห็นแบบสร้างสรรค์
ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงทัศนคติต่อข่าวสารนั้น ๆ ว่าต้องมี
ความรับผิดชอบต่อสังคมในการให้ข้อมูลข่าวสารเมื่อเผยแพร่
ผ่านสังคมออนไลน์ไปจะมีผู้เข้าชมสร้างยอดไลค์และยอดแชร์
หากข่าวเท็จนั้นมียอดให้ความสนใจระดับน้อย ซึ่งแนวทางการ
ป้องกันและมาตรการการควบคุมข่าวเท็จพบว่าทุกฝ่ายที่มีความ
เกี่ยวข้องควรร่วมมือกัน โดยกำหนดทิศทางการปฏิบัติ มีจัดตั้ง
องค์กรอิสระเพื่อกำกับและดูแลการใช้สื่อออนไลน์จริยธรรมส่วน
บุคคลของผู้รับสาร รวมถึงผู้ส่งสารต้องมีจริยธรรมจรรยาบรรณ
ในวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นสำคัญ และรูปธรรมของพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

สิงห์ สิงห์ขจร (2562) ระบุว่ารูปแบบข้อมูลข่าวสาร
ที่เป็นเท็จนั้นมีลักษณะคือ เป็นข้อมูลข่าวสารที่มีการเสียดสี
และการล้อเลียน อีกทั้งยังทำให้เข้าใจผิด มีการอ้างอิงแหล่ง
ที่มาที่เป็นเท็จ ใช้ภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา มีการให้ข้อมูล
ที่ผิดพลาด และเนื้อหาที่จงใจสร้างข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ
ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องดำเนินการตรวจสอบความผิดปกติของข้อมูล

หรือรูปแบบของข้อมูลที่ผิดและการตรวจสอบข้อเท็จจริงจาก
การประเมินแหล่งที่มาและเนื้อหาภาพ แนวทางการพัฒนา
กระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จมีขั้นตอนคือการ
ตรวจสอบทั้งจากผู้เผยแพร่จากต้นทาง การตรวจสอบแหล่ง
ข้อมูลอ้างอิงในบทความ การตรวจสอบเวลาในการเผยแพร่
การตรวจสอบที่อยู่ของเว็บไซต์และการตรวจสอบข้อเท็จจริง
บนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งนั่นเป็นกระบวนการที่สื่อมวลชนและ
ประชาชนนำมาใช้เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนที่
จะนำเสนอไปสู่สาธารณะระบว่ากระบวนการจัดการข่าวสารที่
เป็นเท็จได้

อีกทั้ง สุปัญญา อภิวงศ์โสภณ (2561) ยังเสนอให้มี
การตรวจสอบและการจัดการข่าวปลอมด้วยวิธีการจากการ
ค้นหาแหล่งที่มา การตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าว การแชร์
สาธารณะแล้วบอกว่าเป็นข่าวปลอมและการแสดงความคิดเห็น
แบบสร้างสรรค์เพื่อให้รับรู้ข่าวสารดังกล่าวนั้นเป็นข่าวปลอม
เมื่อมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ณาร มารศรี (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลให้
บุคคลเชื่อ หรือแชร์บทความเท็จบนสื่อสังคม พบว่า ตามทฤษฎี
การยอมรับการใช้งานเทคโนโลยี อิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวบุคคล
ในการเชื่อถือบทความบนสื่อสังคมเกิดจากปัจจัยด้านเพื่อน
หรือ คนรู้จัก และจำนวนการแชร์ในขณะที่ การแชร์บทความ
บนสื่อสังคมได้อิทธิพลจากปัจจัยด้านทัศนคติและจำนวนการ
แชร์ นอกจากนี้ผลลัพธ์ที่ตั้งบนทฤษฎีการใช้ประโยชน์ และ
ความพึงพอใจว่าด้วยอิทธิพลด้านพฤติกรรมในการใช้งานสื่อ
สังคม แสดงให้เห็นว่ามีเพียงปัจจัยด้านความถี่ในการใช้งานเท่านั้น
ที่ส่งผลต่อการเชื่อถือบทความบนสื่อสังคม แต่ไม่มีปัจจัยใดที่
มีอิทธิพลต่อการแชร์บทความบนสื่อสังคมดังนั้นงานวิจัยนี้ชี้ให้
เห็นว่าอิทธิพลทางด้านพฤติกรรมในการใช้งานมีผลต่อการเชื่อ
ถือบทความบนสื่อสังคมและการแชร์น้อยกว่าอิทธิพลที่ส่งผล
ต่อตัวบุคคล ในขณะที่เดียวกันงานวิจัยฉบับนี้ ยังได้ศึกษาความ
สัมพันธ์ระหว่างการเชื่อถือ และการแชร์บทความเอง โดยผล
ที่ได้แสดงให้เห็นว่าการเชื่อถือนั้นมีอิทธิพลทางลบต่อการแชร์
โดยสามารถตีความได้ว่าหากบทความไหนที่เป็นที่รู้กันว่าเป็น
จริงหรือไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ใคร ๆ ก็ทราบจะไม่สามารถกระตุ้น
ให้บุคคลทำการแชร์ข่าวสาร หรือบทความนั้นออกไป แต่หาก
เป็นบทความที่ไม่แน่ชัด น่าสนใจ หรือเห็นว่ามีประโยชน์บุคคล
จะมีแนวโน้มที่จะแชร์บทความมากกว่า

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบวัดผลครั้งเดียว (One-Shot Case Study) โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดและดำเนินการตามระเบียบวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและการเลือกตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 25,753 คน (สำนักทะเบียน มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร, 2564) โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973)

คือ $n = \frac{N}{1+Ne^2}$ ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 395 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากจำนวน 19 คณะของมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จำนวนทั้งหมด 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1. กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 3. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ แล้วคำนวณขนาดตัวอย่างจากนักศึกษาในแต่ละกลุ่มไม่น้อยกว่า 395 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้ แสดงความคิดเห็น และเผยแพร่ข่าวเท็จของผู้ใช้เฟซบุ๊ก ตอนที่ 3 การรับรู้ข่าวปลอม ทางเฟซบุ๊ก และตอนที่ 4 การจัดการข่าวปลอมทางเฟซบุ๊ก โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีผลลัพธ์ความเชื่อมั่นของการจัดที่ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กเท่ากับ .962

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้และการจัดการข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีแหล่งข่าวปลอมมาจากจากเฟซบุ๊กปลอม จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 รองลงมาจากญาติพี่น้องส่งต่อ ๆ กันมา จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ได้รับการแชร์ต่อ ๆ กันมา จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 จากเพื่อนส่งต่อมา จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25

2. พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการจัดการข่าวปลอมภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x} = 3.98$) เมื่อพิจารณาการจัดการข่าวปลอมรายด้าน พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีการจัดการด้วยการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์อย่างประจำ ($\bar{x} = 4.51$) รองลงมาคือ การค้นหาแหล่งที่มาด้วยการทำบอ ($\bar{x} = 3.97$) การตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าวด้วยการทำบอ ($\bar{x} = 3.93$) และการแชร์สาธารณะแล้วบอกว่าเป็นข่าวปลอมด้วยการทำบอ ($\bar{x} = 3.90$)

3. พบว่าวิธีการจัดการข่าวปลอมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กที่ความสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด ($r = .815$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้านของวิธีการจัดการข่าวปลอมด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กในระดับมากที่สุด ($r = .850$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การค้นหาแหล่งที่มาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กในระดับมากที่สุด ($r = .812$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนการตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กในระดับมากที่สุด ($r = .751$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และการแชร์สาธารณะแล้วบอกว่าเป็นข่าวปลอมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กในระดับมากที่สุด ($r = .729$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยแยกตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

1. แสดงให้เห็นว่าแหล่งการรับรู้ข่าวปลอมของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีการรับรู้มาจากแหล่งข่าวปลอมมาจากจากเฟซบุ๊กปลอม ซึ่งก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนบัญชีผู้ใช้งานเฟซบุ๊กที่ใช้งานจำนวนมาก เพื่อที่จะทำการเผยแพร่ทั้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์และข่าวลวง สอดรับกับเกรย์ (Gray, 2020) ที่ระบุไว้ว่าจำนวนบัญชีของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กนั้นมากกว่า 1 ล้านบัญชี ดังนั้นผู้ใช้งานเฟซบุ๊กจึงจำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้งานให้มาก มีกลวิธีในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารให้มากด้วย แต่กระนั้นแล้วข่าวปลอมยังมาจากบัญชีของญาติพี่น้องส่งต่อ ๆ กันมา การได้รับการแชร์ต่อ ๆ กันมา และได้รับจากเพื่อนส่งต่อมา ก็มีสาเหตุที่ทำให้ได้รับข่าวปลอมอยู่ในจำนวน

ที่ไม่น้อยเช่นกัน ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นว่า เพื่อนในเฟซบุ๊กเองที่เป็นทั้งเพื่อน ญาติพี่น้อง มีอิทธิพลและมีพฤติกรรมการแชร์ข่าวสารให้กับผู้ใช้งานเฟซบุ๊กอยู่เป็นประจำ เนื่องจากในเฟซบุ๊กนั้นเป็นโลกเสมือนของสังคมครอบครัวที่มีการติดต่อสื่อสารกันเพื่อให้ครอบครัว ญาติพี่น้อง นั้นมีการร่วมปฏิสังสรรค์ในกิจกรรมระหว่างกันนั่นเอง

ตามที่ ตฤณธวัช วงศ์ประเสริฐ และ กุลทิพย์ ศาสตรารุจิ (2559) ระบุว่า ผลกระทบจากการใช้งานผ่านเฟซบุ๊กนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยข้อดีนั้นจะเป็นการเพิ่มการปฏิสังสรรค์ให้กับคนที่รู้จักมาแล้วและเพื่อนใหม่ ๆ ได้มีการติดต่อสื่อสารกัน หรือแม้แต่การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านเฟซบุ๊ก แต่ข้อเสียของใช้งานเฟซบุ๊กนั้นก็ยังมีไม่น้อยกว่าข้อดี คือ การที่เพื่อน ๆ หรือ ญาติพี่น้องที่เป็นเพื่อนร่วมกันจะมีการส่งข่าวสาร แชร์ข้อมูลมาให้อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นข่าวปลอมจึงสามารถเผยแพร่จากกลุ่มคนเหล่านี้ได้ โดยสอดคล้องกับ บุพผา เมฆศรีทองคำ และชวลิต บุนนาค (2557) ที่ได้อธิบายว่า ปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นจากการพึ่งพาสื่อสังคมออนไลน์ในการบริโภคข้อมูลข่าวสารมากจนเกินไป คือ การที่ผู้ใช้สื่อให้ความเชื่อถือข่าวสารทั่วไป รวมถึงข่าวลือข่าวปลอมต่าง ๆ บนเฟซบุ๊ก และถูกนำมาเผยแพร่ต่อโดยไม่คำนึงว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด เพราะข่าวสารบนเฟซบุ๊ก นอกจากจะถูกเผยแพร่โดยสื่อมวลชนกระแสหลัก ที่หันมานำเสนอข่าวสารผ่านเพจเฟซบุ๊กเพื่อเพิ่มช่องทางสื่อสารข่าวให้มากขึ้น ยังมีการเผยแพร่ข่าวสารได้โดยผู้ใช้งานเฟซบุ๊กทั่วไปได้เช่นกัน

2. การจัดการข่าวปลอมภาพรวมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีอยู่ในระดับทำบ่อย ซึ่งนั่นหมายความว่านักศึกษามีความตระหนักในการจะตรวจหาข่าวสารที่เป็นเท็จเพื่อไม่ให้ข่าวสารนั้นเผยแพร่และกระจายสู่สังคมสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับ สุปัญญา อภิวังศ์โสภณ (2561) ที่เสนอให้มีการตรวจสอบและการจัดการข่าวปลอมด้วยวิธีการจากการค้นหาแหล่งที่มา การตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าว การแชร์สาธารณะแล้วบอกว่าเป็นข่าวปลอมและการแสดงความคิดเห็นแบบสร้างสรรค์เพื่อให้รับรู้ข่าวสารดังกล่าวนั้นเป็นข่าวปลอมเมื่อมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีก็ได้ดำเนินการจัดการข่าวปลอมได้อย่างสมเหตุสมผล เพื่อป้องกันข่าวปลอมไม่ให้มีอิทธิพลเหนือข่าวจริง

อีกทั้งเมื่อพิจารณาการจัดการข่าวปลอมรายด้านของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีการจัดการด้วยการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์อย่างประจำ ($\bar{X} = 4.51$) ซึ่งนั่นก็

แสดงให้เห็นว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ไม่ได้ตัดขาดหรือสร้างความเข้าใจผิดต่อข่าวปลอมที่ได้รับ หากแต่เป็นการแสดงออกถึงความเห็นของตนเองต่อข่าวปลอมที่เป็นเท็จอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทางออกของการจัดการที่สร้างความถูกต้องให้กับข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งเป็นกระบวนการของการให้ข้อมูลจริงอย่างมีเหตุผล สอดรับกับ สิ่ง สิ่งขจร (2562) ระบุว่ารูปแบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จนั้นมีลักษณะคือ เป็นข้อมูลข่าวสารที่มีการเสียดสีและการล้อเลียน อีกทั้งยังทำให้เข้าใจผิด มีการอ้างอิงแหล่งที่มาที่เป็นเท็จ ใช้ภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา มีการให้ข้อมูลที่ผิดพลาด และเนื้อหาที่จงใจสร้างข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องดำเนินการตรวจสอบความผิดปกติของข้อมูลหรือรูปแบบของข้อมูลที่ผิดและการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากการประเมินแหล่งที่มาและเนื้อหาภาพ แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จมีขั้นตอนคือการตรวจสอบทั้งจากผู้เผยแพร่จากต้นทาง การตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่อ้างถึงในบทความ การตรวจสอบเวลาในการเผยแพร่ การตรวจสอบที่อยู่ของเว็บไซต์และการตรวจสอบข้อเท็จจริงบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งนั่นเป็นกระบวนการที่สื่อมวลชนและประชาชนนำมาใช้เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนที่จะนำเสนอไปสู่สาธารณะระบุว่ากระบวนการจัดการข่าวสารที่เป็นเท็จได้

นอกจากนั้นยังมีการจัดการข่าวปลอมด้วยการค้นหาแหล่งที่มาด้วยการทำบ่อย ($\bar{X} = 3.97$) การตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าวด้วยการทำบ่อย ($\bar{X} = 3.93$) และการแชร์สาธารณะแล้วบอกว่าเป็นข่าวปลอมด้วยการทำบ่อย ($\bar{X} = 3.90$) ซึ่งนั่นก็เป็นการตอกย้ำว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีความตระหนักที่จะจัดการกับข่าวปลอมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการจัดการข่าวปลอมของ พาณิชย์ สดสี (2561) ที่ได้เสนอแนวทางป้องกันและมาตรการการควบคุมการเผยแพร่ข่าวเท็จในเฟซบุ๊กว่า 1) การค้นหาแหล่งที่มา เพื่อให้ทราบแหล่งที่มาของข่าวสารที่ถูกต้อง แม่นยำ 2) การตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าว เพื่อเป็นการตอกย้ำความน่าเชื่อถือของข่าวสารที่มีการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะชน 3) การแชร์สาธารณะแล้วบอกว่าเป็นข่าวปลอม เพื่อให้บุคคลอื่นได้รับทราบว่าข่าวสารนั้นเป็นข่าวสารที่ไม่มีความจริงและเป็นเท็จ และ 4) การแสดงความคิดเห็นแบบสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงทัศนคติต่อข่าวสารนั้น ๆ ว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการให้ข้อมูลข่าวสารเมื่อเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไปจะมีผู้เข้าชมสร้างยอดไลค์และยอดแชร์

หากข่าวเท็จนั้นมียอดให้ความสนใจระดับน้อย ซึ่งแนวทางการป้องกันและมาตรการการควบคุมข่าวเท็จพบว่าทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องควรร่วมมือกัน โดยกำหนดทิศทางการปฏิบัติ มีจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อกำกับและดูแลการใช้สื่อออนไลน์จริยธรรมส่วนบุคคลของผู้รับสาร รวมถึงผู้ส่งสารต้องมีจริยธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นสำคัญ และรูปธรรมของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ต่อไป

3. ระหว่างวิธีการจัดการข่าวปลอมโดยรวมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กเชิงบวกที่ระดับความสัมพันธ์มากที่สุด อีกทั้งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้านแล้ว วิธีการจัดการข่าวปลอมด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กในระดับมากที่สุดและการค้นหาแหล่งที่มาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กในระดับมากที่สุดด้วยเช่นกัน นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีความตระหนักที่จะจัดการข่าวปลอมเมื่อได้รับข่าวปลอมจากเฟซบุ๊ก เนื่องจากเป็นข่าวที่ไม่สร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็นช่องทางสื่อที่มีการใช้งานกันในระดับครอบครัว ญาติ พี่น้อง เพื่อน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการข่าวปลอมที่ได้รับ ซึ่งจะเป็นว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ทราบว่าเป็นข่าวปลอม เนื่องจากเกิดการส่งต่อกันมากขึ้น และจนมาถึงยุคสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย (Social Media) ปัญหาใหญ่ ของโลกอินเทอร์เน็ตในช่วง 2 – 3 ปีที่ผ่านมานี้ก็หนีไม่พ้นเรื่องข่าวปลอมซึ่งข่าวปลอมเกิดจากพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเปลี่ยนแปลงไป มีการหันมาเสพข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น จากเดิมที่เคยติดตามข่าวสารจากสำนักข่าวดัง เปลี่ยนมาเป็นการอ่านพาดหัวข่าวหรืออ่านข่าวที่คนรู้จักส่งต่อหรือแชร์มาแทน เมื่อข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ได้รับการยอมรับมากขึ้น บวกกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่มักมีแนวโน้มเชื่อในสิ่งที่เราเชื่ออยู่แล้วก็ทำให้ข่าวที่อาจไม่ถูกต้องในข้อเท็จจริง แต่ถูกใจคนอ่านได้รับความนิยมมากขึ้นตามไปด้วย ปัจจัยเหล่านี้จึงเอื้อให้เกิดสำนักข่าวหน้าใหม่ ๆ เป็นจำนวนมาก สำนักข่าวเหล่านี้รู้ว่าผู้อ่านชอบข่าวแบบไหน จึงพยายามประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์ข่าวที่คนชอบ (อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์, 2560)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ ของวิธีการการตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กในระดับมาก และการแชร์สาธารณะแล้วบอกว่าเป็นข่าวปลอมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กในระดับมากด้วยเช่นกัน ซึ่งนั้นก็บ่งบอกได้ว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมักจะได้รับข่าวปลอมทางเฟซบุ๊กอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่กระนั้นเมื่อได้รับข่าวปลอมมากเท่าใด นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีก็มีวิธีการจัดการข่าวปลอมได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันด่วนเพื่อป้องกันข่าวสารที่เป็นเท็จสาธารณะ โดยเฉพาะครอบครัวญาติ พี่ น้องและเพื่อนสอดรับกับ ณาธร มารศรี (2561) ที่ระบุว่า ตามทฤษฎีการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยี อิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวบุคคลในการเชื่อถือบทความบนสื่อสังคมเกิดจากปัจจัยด้านเพื่อนหรือ คนรู้จัก และจำนวนการแชร์ในขณะที่การแชร์บทความบนสื่อสังคมได้อิทธิพลจากปัจจัยด้านทัศนคติและจำนวนการแชร์ นอกจากนี้ผลลัพธ์ที่ตั้งบนทฤษฎีการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจว่าด้วยอิทธิพลด้านพฤติกรรมในการใช้งานสื่อสังคม แสดงให้เห็นว่ามีเพียงปัจจัยด้านความถี่ในการใช้งานเท่านั้นที่ส่งผลต่อการเชื่อถือบทความบนสื่อสังคม แต่ไม่มีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการแชร์บทความบนสื่อสังคมดังนั้นงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าอิทธิพลทางด้านพฤติกรรมในการใช้งานมีผลต่อการเชื่อถือบทความบนสื่อสังคมและการแชร์น้อยกว่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวบุคคล ในขณะที่เดียวกันงานวิจัยฉบับนี้ ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเชื่อถือ และการแชร์บทความเอง โดยผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าการเชื่อถือนั้นมีอิทธิพลทางลบต่อการแชร์ โดยสามารถตีความได้ว่าหากบทความไหนที่เป็นที่รู้จักว่าเป็นจริงหรือไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ใคร ๆ ก็ทราบจะไม่สามารถกระตุ้นให้บุคคลทำการแชร์ข่าวสาร หรือบทความนั้นออกไป แต่หากเป็นบทความที่ไม่แน่ชัด น่าสนใจ หรือเห็นว่ามีประโยชน์บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะแชร์บทความมากกว่า

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการข่าวปลอมนั้น ผู้รับสารเองจะต้องมีความตระหนักรู้และมีความรับผิดชอบต่อข่าวสารที่ตนเองได้รับก่อนที่จะแชร์หรือเผยแพร่ข่าวสารนั้นออกไปสู่สาธารณะชน เนื่องจากข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสู่สื่อสังคมออนไลน์นั้นมิทั้งข่าวสารที่จริงและเท็จ ผู้รับสารเองจะต้องใช้การวิเคราะห์เป็นพิเศษก่อนที่จะทำการใด ๆ ต่อข่าวสารนั้น เนื่องจากข่าวสารในประเทศไทยยังไม่มีหน่วย

งานใด ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามากำกับดูแลอย่างจริงจัง ดังนั้นประชาชนผู้ใช้สื่อและรับข่าวสารต้องเป็นผู้คัดกรองข่าวสารเองว่าสมควรที่จะเผยแพร่ กระจายให้ได้รับหรือไม่ เพื่อป้องกันและสร้างการตระหนักรู้ว่าเป็นข่าวจริงหรือข่าวลวง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ควรมีการวางแผนและการจัดการข่าวปลอมที่แพร่หลายบนสื่อออนไลน์ให้รัดกุมมากกว่านี้ เนื่องจากข่าวปลอมยังแพร่กระจายบนสื่อสังคมออนไลน์โดยไม่มีการจัดการจากหน่วยงานของรัฐอย่างจริงจัง ซึ่งผู้ใช้สื่อออนไลน์เท่านั้นที่จะเป็นผู้คัดกรองและจัดการกับข่าวลวงที่ตนเองได้รับ ซึ่งหากหน่วยงานรัฐมีการ

จัดตั้งหน่วยกรองข่าวสารก่อนจะมีการเผยแพร่แล้ว ข่าวปลอมก็ไม่เกิดขึ้นอย่างมากมาย

2. ประชาชนทั่วไปผู้ใช้สื่อออนไลน์ได้รับข่าวปลอมในปริมาณที่มาก อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงข่าวปลอมได้อย่างง่าย ดังนั้นควรมีมาตรการกำกับดูแล ต่อการใช้สื่อออนไลน์ให้มีความถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดของประชาชนทั่วไปที่ไม่สามารถคัดแยกข่าวใดเป็นข่าวจริงหรือข่าวลวง

3. แม้นักศึกษาจะได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ข่าวปลอมก็สามารถเข้าถึงกลุ่มประชากรดังกล่าวได้อย่างง่ายดาย แต่กระนั้นแล้วนักศึกษาก็ยังมีวิธีการจัดการข่าวปลอมที่ถูกวิธีเพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอม หากเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ในสังคมยิ่งจะทำให้ข่าวปลอมทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ชลภรณ์ อัจฉริยานุรักษ์. (2550). การรับรู้ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการโฆษณาผ่านทางโทรศัพท์มือถือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, สาขาวิชาการโฆษณา, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์.
- ช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2557). จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐาน. ปีที่พิมพ์ ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ตฤณอวัช วงศ์ประเสริฐ และ กุลทิพย์ ศาสตราวุฒิจิ. (2559). ทัศนคติและการใช้งานเฟซบุ๊กของวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร. วารสารนิเทศศาสตร์นวัตกรรม นิต้า. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2559). หน้า 29-46
- ณัฏฐา มารศรี. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลให้บุคคลเชื่อ หรือแชร์บทความเท็จบนสื่อสังคม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุปผา เมฆศรีทองคำ และขจรจิต บุณนาค. (2557). พฤติกรรมการบริโภคข่าวผ่านสื่อเฟซบุ๊กของคนต่างวัยในสังคมไทย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), 230-247.
- พานิษฐ์ สดสี. (2561). แนวทางการป้องกันและมาตรการควบคุมการเผยแพร่ข่าวเท็จในเฟซบุ๊ก. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร.
- พิจิตรา สีคาโมไต. (2559). คุณหรือใครแพร่กระจาย “ข่าวลือ” ในทวิตเตอร์. เข้าถึงได้จาก www.isranews.org/thaireform/thaireform-documentary/52666tweeterumour
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. (2563). สำนักทะเบียน ประจำปีการศึกษา 2563.
- วลีรัตน์ อักษรดี. (2558). การรับรู้และทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์เตือนภัยพิบัติในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์นวัตกรรม นิต้า. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558).
- วสุนันท์ เนื่องคำมา. (2558). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปัจจัยทางการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติ การมีส่วนร่วมบนสื่อออนไลน์และแนวโน้มในการใช้บริการพื้นที่ทางการตลาดด้วยตู้คอนเทนเนอร์. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิงห์ สิงห์ขจร. (2562). กระบวนการจัดการข่าวสารที่เป็นเท็จ (Fake news). กรุงเทพฯ: วิทยาการจัดการ.
- สุกัญญา บุรณเดชาชัย. (2560). ไม่แชร์แชร์ไป...สังคมวุ่นวาย. เข้าถึงได้จาก <http://imgs.mcot.net/images/2018/05/1525684457247.pdf>.

- สุปัญญา อภิวังศ์โสภณ. (2561). การตรวจสอบข่าวปลอมด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยเครื่อง. ดุษฎีนิพนธ์วิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์. (2560). Fake news ข่าวปลอม ปัญหาใหญ่ของโลกอินเทอร์เน็ต. เข้าถึงได้จาก <http://www.okmd.tv/blogs/all-things-digital/fake-news>
- Gray, W. (2020). 23 สถิติที่น่าอัศจรรย์ในอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมในปี 2020. เข้าถึงได้จาก <https://th.wizcase.com/blog>
- Peter Ferdinand Drucker. (2005). Management: Tasks, responsibilities, practices. New York: Truman Talley Books.

การรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์
กับภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต
Perceptions of Public Relations Information Through Online Media
and the Image of Burapha University form the Perspective
of Burapha University Students

นลินรัตน์ อ่ำช้าง¹ กังวาท ฟองแก้ว² บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ³

Witin Jitmon, Songyot Buaphen, Boonyou Khorpornprasert

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต และ 2) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาในมุมมองของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 396 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 25,753 คน โดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและเปิด สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1.ช่องทางที่มีการเปิดรับมากที่สุดคือ ช่องทาง เว็บไซต์ (Web site) ของมหาวิทยาลัย 2. ระดับความรู้สึกรู้สึกต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาในภาพรวมอยู่ในระดับดี (\bar{X} = 3.61)

คำสำคัญ: การเปิดรับข่าวสาร, ข่าวประชาสัมพันธ์, ภาพลักษณ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the perceived behavior of news releases through online media of Burapha University from the students' perspective, and 2) to Study the image of Burapha University from the perspective of students's Burapha University with sample consisted of 396 members. Using Cluster Sampling. Data were analyzed using percentage, mean and standard deviation.

¹ นิสิตบัณฑิตศึกษา สาขานวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Student in Innovation in Political and Social Communication, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University, Chonburi
Email: witinjitmon@gmail.com

*Corresponding author

² อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Lecturer, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University, Chonburi Email: songyot_b@yahoo.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Lecturer, Faculty of Communication Arts, Krik University, Bangkok Email: boonyou.khor@gmail.com

The results found: 1. The channel with the most exposure is Website of Burapha University.
2. The feeling about the overall image of Burapha University at a good level (\bar{x} = 3.61).

Keywords: Media Exposure, Public Relations Information, Image

บทนำ

ในยุคที่เศรษฐกิจถูกขับเคลื่อนด้วยพลังความรู้ (brain base economy) การศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชาติ เนื่องจากการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ คิดวิเคราะห์เป็น เรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นพลเมือง และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมตลอดจนถึงทักษะในการประกอบอาชีพและทักษะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้มีความสามารถในการแข่งขันลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระยะยาว รัฐบาลจึงมุ่งให้การสนับสนุนการศึกษาแก่ประชาชนที่มุ่งจะเข้าศึกษาต่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยเหตุนี้ทำให้ในปัจจุบันนี้ได้มีการเปิดเสรีทางการศึกษา ทำให้สถานศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วและการเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้เรียนอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจำนวนประชากรส่งผลกระทบต่อให้เหล่าสถาบันการศึกษาต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร การเรียน การสอน คุณภาพอาจารย์ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการหรือการจัดการบริการทางการศึกษา การเพิ่มจำนวนงานวิจัยที่มีผลต่อสังคมและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ และต้องยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของตนไว้เพื่อสร้างชื่อเสียงและคุณภาพให้กับสถาบัน (นุชนารถ อินทโรจน์, มนตรี ภู่นพคุณดี และนิตยา คำภักดี, 2553)

เพื่อให้รับกับกระแสการแข่งขันด้านการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้น เพราะมหาวิทยาลัยจะสามารถดำรงอยู่ได้ก็ต้องมีนักเรียนเข้ามาเรียน สถานะการแข่งขันดังกล่าวของมหาวิทยาลัยคือการทำอะไรที่จะให้มีภาพลักษณ์ที่ดีที่สุดปรากฏต่อสายตาบุคคลภายนอกให้มากที่สุดเท่าที่จะปรากฏได้ ซึ่งต่างพยายามสร้างกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับตัวสถาบันการศึกษาให้เกิดเป็นภาพประทับใจอย่างแท้จริง (นิตยา ศรีพูล, 2554) ดังนั้นการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญสำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน ทั้งนี้เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นงานสร้างและประสานความเข้าใจระหว่างองค์กรกับประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์

อันดีที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างขึ้นได้ โดยใช้หลักการและวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าและมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่เป็นสื่อดิจิทัลและเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2553) สื่อสังคมออนไลน์นับเป็นช่องทางที่มีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารของคนในยุคปัจจุบันเนื่องจากเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงถึงกันได้ทุกที่ทุกเวลา จึงเป็นช่องทางที่ผู้คนนิยมใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ประสบการณ์ ความต้องการ และมุมมองต่อเรื่องต่าง ๆ ระหว่างกันโดยสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์มีหลายประเภท

ฝ่ายบริหารภาพลักษณ์องค์กร เป็นส่วนงานหนึ่งในมหาวิทยาลัยบูรพา มีภาระหน้าที่โดยตรงในการดูแลการสื่อสารภายในงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างบุคลากรภายในองค์กรและผู้เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการสร้างภาพลักษณ์ สร้างความร่วมมือที่ดีภายในองค์กร และในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าในระบบการสื่อสารส่งผลให้นิสิตสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ ได้อย่างรวดเร็ว สื่อมวลชนก็มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างทันสถานการณ์ การเปิดรับข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะข่าวในด้านลบ ยังสามารถทำให้ข้อมูลนั้นเผยแพร่ไปรวดเร็วกว่าข่าวสารทั่วไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ดังนั้นฝ่ายบริหารภาพลักษณ์องค์กร จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยด้วยการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ มีความรวดเร็ว และต้องเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อแข่งขันกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงสถาบันทางสายอาชีพ ที่ปัจจุบันมีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยผลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการวางแผนปรับปรุง พัฒนา และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้หนังสือสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางมหาวิทยาลัยได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพาในด้านบวกกับนิสิตมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของมหาวิทยาลัยบูรพาในมุมมองของนิสิต
2. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาในมุมมองของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

ทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเรื่อง “การรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์กับภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต” ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่คนเราจะเข้าใจสิ่งเร้าหนึ่งทีปรากฏกับประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของเรา การรับสัมผัสเป็นเพียงข้อมูลดิบ แต่ข้อสรุปที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากอวัยวะรับสัมผัสเข้าด้วยกันนั้นเป็นการรับรู้ นอกจากนี้การรับรู้เป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการแรงจูงใจ และทัศนคติของผู้รับสารอีกด้วย (ชนัญชิตา คำมินเศก, 2553) สอดรับกับ สวรินทร์ เนื่องคำมา (2558) ที่ระบุว่า การรับรู้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญของมนุษย์ โดยมนุษย์นั้นสามารถที่จะตีความสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ด้วยกรรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง เช่น สิ่งที่มีมองเห็น สิ่งที่ได้ยิน สิ่งสัมผัส เป็นต้น การรับรู้จึงเป็นกระบวนการทางความคิดที่สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ ดังนั้น การรับรู้ข่าวสารจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งจะศึกษาการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ทางตลาดด้วยตู้คอนเทนเนอร์ ผ่านช่องทางที่เป็นสื่อออนไลน์

จากความหมายข้างต้นเกี่ยวกับการรับรู้ นั้น สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ นั้นสามารถเกิดขึ้นต่อผู้คนที่ได้มีการจัดการ

ต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสื่อสังคม ข่าวสาร โฆษณา และสื่อประชาสัมพันธ์แตกต่างกันออกไป ทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการรับรู้ นั้นนับตั้งแต่การเปิดรับสิ่งเร้าที่มากกระทบกับประสาทสัมผัส ทั้งนี้การเลือกให้ความสนใจ การเลือกตีความ การเลือกจดจำ และการเลือกจัดระเบียบข่าวสารเพื่อเรียกกลับมาใช้งาน นั้น ถือได้ว่าการศึกษานี้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีการรับรู้เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการอธิบาย การรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ที่มีต่อสื่อการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาพลักษณ์

ในปัจจุบันทุกองค์กรใช้ภาพลักษณ์เป็นเครื่องมือในการบริหารงานในหน่วยงานหรือองค์กรให้เกิดความน่าเชื่อถือ ให้ได้รับการยอมรับ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ที่สนใจนำแนวคิดภาพลักษณ์องค์กรมาช่วยในการบริหารงานเพื่อพัฒนาองค์กรให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ และนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าภาพลักษณ์ไว้มากมาย ดังนี้

เสรี วงษ์มณฑา (2541) ได้อธิบายถึงภาพลักษณ์ว่าเป็นสิ่งที่อาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ เนื่องจากภาพลักษณ์เกิดจากความจริงผสมผสานกับความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งจะปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคลยากที่จะทำการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่ความจริงแต่เพียงอย่างเดียว มีการผสมในเรื่องของการรับรู้เข้าไปด้วย

โรบินสัน (Robinson, 1972) ที่ได้ระบุว่า ภาพลักษณ์นั้นเป็นภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล ที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อองค์กร สถาบันและภาพในใจนั้น ๆ อาจจะได้มาจากประสบการณ์โดยตรง และประสบการณ์ทางอ้อม แอนเดอร์สันและรูบิน (Anderson and Rubin, 1986) ระบุว่า ภาพลักษณ์นั้นเป็นการรับรู้ของผู้บริโภค เกี่ยวกับองค์กรทั้งหมด โดยองค์กรนั้นก็เปรียบเสมือนคนที่จำเป็นจะต้องมีบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป

วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ และ รุ่งศักดิ์ วิลามาศ (2554) ได้กล่าวถึง ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรการศึกษาที่พึงมีนั้น สามารถสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ภาพลักษณ์ด้านวิชาการ คือ กิจกรรมทางวิชาการที่ผู้บริหารใช้ความสามารถในการจัดการศึกษาที่โดดเด่น แตกต่างจากสถาบันการศึกษาอื่น มีการให้บริการทางวิชาการที่เป็นเลิศสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้รับบริการ เมื่อแบ่งย่อยแล้วก็จะประกอบด้วย การจัดหลักสูตรที่ได้มาตรฐานและ

มีหลากหลายสาขาวิชาและเป็นที่ต้องการของตลาด การกำหนดอัตราค่าเล่าเรียนที่มีความเหมาะสมกับสาขาวิชาที่เรียน การกำหนดช่องทางในการจัดส่งข้อมูลข่าวสารทางการศึกษา การจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อและการจัดนิทรรศการทางวิชาการ การจัดประชุมวิชาการ การจัดบุคลากรสายวิชาการที่มีความรู้ความสามารถ การจัดวิธีการเรียนการสอน การจัดแผนการเรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมของอาคารสถานที่ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์เป็นสำคัญ การจัดอาคารสถานที่

2. ภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ เป็นภาพหรือกิจกรรมที่ผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกิจกรรมหรือภารกิจขององค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายและสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้รับบริการ เมื่อพิจารณาย่อยออกไปนั้นสามารถพิจารณาได้จาก การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการก่อสร้างอาคารสำนักงาน การจัดการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบ การบริหารงานประชาสัมพันธ์องค์กร การกำหนดวิธีการและขั้นตอนในการคัดเลือกคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เป็นคณะกรรมการบริหารรวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ และยุติธรรม

3. ภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา เป็นภาพหรือกิจกรรมที่ผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาให้มีความโดดเด่นเป็นที่เชื่อถือและยอมรับของนักศึกษาผู้รับบริการ เมื่อแบ่งเป็นประเด็นย่อยแล้ว สามารถแบ่งได้ด้วย การผลิตบัณฑิต การจัดสรรทุนการศึกษา การจัดช่องการจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์กิจกรรมนักศึกษา การจัดทำอาคารเรียนรวม อาคารปฏิบัติการ และห้องประชุมสัมมนาสำหรับนักศึกษา มีกิจกรรมของนักศึกษาที่โดดเด่นหลายกิจกรรม

4. ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นความสามารถในการติดต่อประสานงานและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาร่วมกับชุมชนได้ และสื่อสารให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กรกับชุมชน เมื่อพิจารณาย่อยออกไปแล้วสามารถดำเนินการจาก การจัดอบรมวิชาชีพ การจัดอบรมวิชาชีพระยะสั้นและระยะยาวสำหรับบุคลากรในชุมชนที่ว่างงานให้มีงานทำ การจัดหลักสูตรฝึกอบรมเน้นความหลากหลายวิชาชีพ จัดสรรงบประมาณในการจัดทำผลงานการวิจัยในแหล่งชุมชน การจัด

กิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากร การจัดศูนย์ประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน การจัดรางวัลและค่าตอบแทนพิเศษสำหรับบุคลากรในชุมชนที่มีกิจกรรม การจัดโครงการ / กิจกรรม และคณะกรรมการบริหารรับผิดชอบดูแลร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น การจัดศูนย์บริการระบบนิเวศวิทยา

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาพลักษณ์ อาจกล่าวได้ว่าภาพลักษณ์คือ ผลรวมของความคิด ความรู้สึกทัศนคติ ที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ผ่านพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลโดยเป็นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ขึ้นอยู่กับกระบวนการในการรับรู้และคัดกรองข่าวสารของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามประสบการณ์รูปแบบการดำเนินชีวิต ซึ่งทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร 4 ด้าน ของ วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ และ รุ่งศักดิ์ วิลามาศ (2554) ที่กล่าวถึง ภาพลักษณ์ด้านวิชาการ ภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ ภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน และภาพลักษณ์ด้านการพัฒนาชุมชน เพื่อนำมาสร้างแบบวัดภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกภาพลักษณ์องค์กรมา 4 ด้าน ประกอบด้วย ภาพลักษณ์ด้านวิชาการ ภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ ภาพลักษณ์ด้านกิจการนักศึกษา และภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อให้ตรงกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของมหาวิทยาลัยบูรพา และเพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปพัฒนาและปรับใช้ในการปฏิบัติงานของประชาสัมพันธ์ต่อไป โดยได้นำไปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์

จากปรากฏการณ์การการไหลบ่าของข่าวสารนำไปสู่สื่อใหม่นั้น มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงมาจากรั้งเมื่อมีเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการใช้ภาษาแบบดิจิทัล เป็นกลไกในกระบวนการทำงาน แต่เดิมนั้นเป็นระบบการทำงานในลักษณะปฏิบัติการเดี่ยว ที่สามารถเชื่อมต่อการทำงานระหว่างเครื่องหนึ่งไปยังเครื่องอื่น ๆ ในลักษณะเครือข่ายที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ทั่วโลก โดยอาศัยเครือข่ายทางโทรคมนาคมทั้งผ่านการสื่อสารแบบดาวเทียม นับว่าเป็นการเอื้อโอกาสให้มีการสื่อสารแบบตอบกลับในลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง มีการกล่าวขานว่าเป็นสื่ออินเทอร์เน็ต และถูกเรียกขานว่าเป็นสื่อใหม่ในเวลาต่อมา (ชุดิมาพิวเรชั่นนรท์, 2559)

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (2561) ได้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับสื่อใหม่หรือสื่อออนไลน์ ว่าหมายถึงเนื้อหาที่อยู่รูปแบบดิจิทัล โดยลักษณะสำคัญของเนื้อหาในรูปแบบดังกล่าวนี้ประกอบด้วยความเป็นอิสระ 5 ประการ ได้แก่

1. ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from Scheduling) กล่าวคือเนื้อหาในรูปแบบดิจิทัลทำให้ผู้แสวงหาสามารถเลือกรับและส่งข่าวได้ในเวลาที่ตนเองต้องการและไม่จำเป็นต้องเปิดรับเนื้อหาตามเวลาที่กำหนด

2. ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (Freedom from Geographical) กล่าวคือ เนื้อหาที่มีอยู่ในรูปแบบดิจิทัลนั้น สามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ผู้แสวงหาสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากที่ใดก็ได้ ตามความต้องการของแต่ละบุคคล

3. ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale) กล่าวคือ สามารถปรับขนาดของเนื้อหาได้ตามความต้องการและความเหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลกหรือสามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้

4. ความมีอิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Format) กล่าวคือ เนื้อหาดิจิทัลนั้นไม่มีรูปแบบหรือลักษณะที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับช่องทางที่จะนำเสนอและผู้ที่ต้องการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร

5. ความเป็นอิสระจากศูนย์กลางการตลาดที่สร้างเนื้อหาจากผู้ยุดนักบริโภคที่ริเริ่มและความคุมเนื้อหาเอง (Freedom from Marketer-driven to Consumer-initiated, Created and Controlled) กล่าวคือ การพัฒนาของระบบดิจิทัลทำให้เจ้าของสื่อไม่อาจควบคุมการกระจายของสื่อได้เหมือนอดีต

ดังนั้นแล้วผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของสื่อใหม่ได้ว่า หมายถึง สื่อที่ตอบสนองความต้องการของทั้งผู้รับและผู้ส่งด้วยระบบการพัฒนาของเทคโนโลยี ที่สามารถส่งได้ทั้งภาพเสียงและเนื้อหาได้พร้อม ๆ กัน อย่างไม่จำกัดทั้งเวลา สถานที่ รูปแบบ มีความเชื่อมโยงองค์ความรู้ของคนทั้งโลกไว้ที่เดียวกัน สามารถเรียกใช้ประโยชน์และมีความเร็วสูง โดยใครก็ได้ ทั้งนี้ยังเป็นสื่อที่มีค่านิยมใช้มากที่สุดเนื่องจากง่ายต่อการเข้าถึง ส่ง และแสวงหา นั่นเองแล้ว สามารถสรุปได้ว่า สื่อใหม่เป็นกลไกในกระบวนการทำงาน มีการสร้างเนื้อหาในรูปแบบในรูปแบบดิจิทัลผ่านเทคโนโลยีที่ต่อกันในลักษณะเป็นเครือข่าย ตลอดจนการสื่อสารผ่านอุปกรณ์การสื่อสารต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือเครื่องมืออื่นที่

สามารถเชื่อมต่อเข้ากับระบบเครือข่ายได้

สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐวิโรจน์ มหายศ และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารผ่านการสื่อสารองค์กรกับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต วิทยาเขตบางแสน พบว่า 1. นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพามีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อใหม่ คือ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยบูรพา (www.buu.ac.th) เป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นสื่อหลักของมหาวิทยาลัย 2. นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพามีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัยบูรพาในระดับดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบวัดผลครั้งเดียว (One-Shot Case Study) โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดและดำเนินการตามระเบียบวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและการเลือกตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน จำนวน 25,753 คน (ข้อมูลจากกองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา, 2563) โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) คือ $n = \frac{N}{1+Ne^2}$ ได้จำนวนไม่น้อยกว่า 395 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Custer Sampling) ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ แล้วคำนวณขนาดตัวอย่างจากนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสนในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาละเท่า ๆ กันไม่น้อยกว่า 395 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิดแบบเลือกตอบและเติมคำ ได้แก่ เพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และสถานที่พักอาศัย
ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีข้อคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบบเลือกตอบและเติมคำ ได้แก่ ช่องทางในการเปิดรับ ความถี่ ระยะเวลา และประเภทเนื้อหา และตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ในมุมมองของนิสิต โดยคำถามจะเป็นแบบ Rating Scale 5

ระดับ ประกอบด้วย ภาพลักษณ์ด้านสถาบัน ภาพลักษณ์ด้านวิชาการ ภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยเครื่องมือมีความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีผลลัพธ์ความเชื่อมั่นของภาพลักษณ์เท่ากับ .935

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร การใช้บริการ และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการให้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา” สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง เว็บไซต์ (Web site) ของมหาวิทยาลัย เป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมาอันดับสอง Facebook เพจของมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 ถัดมาคือ Email นิสิต จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.99 และรายการใน YouTube จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.01

2. พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้สึกต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาภาพลักษณ์รายด้าน พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา มีความรู้สึกต่อภาพลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ในระดับดี ($\bar{X} = 3.72$) รองลงมาคือ ภาพลักษณ์ด้านกิจการนิสิต อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.61$) ภาพลักษณ์ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.60$) และภาพลักษณ์ด้านบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.51$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยแยกตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาผ่านสื่อออนไลน์ของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา นั้นใช้ช่องทางเว็บไซต์ (Web site) ของมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นอันดับหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าช่องทางที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลของมหาวิทยาลัยบูรพานั้นคือ เว็บไซต์ เนื่องจากเป็นสื่อหลักของทางมหาวิทยาลัย โดยช่องทางดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทุกที่ ทุกเวลาอย่างไร้พรมแดน มีความสะดวกรวดเร็ว สามารถค้นหาข้อมูลตามที่ตนเองมีความต้องการ

ได้ตรงประเด็น อีกทั้งยังเป็นช่องทางแรกเมื่อค้นหาในระบบอินเทอร์เน็ตก็จะปรากฏขึ้นมา ก่อน ทั้งนี้ยังเป็นช่องทางที่ผสมผสานรูปแบบของสารไว้หลายรูปแบบทั้งภาพ เสียง ข้อความ ทำให้มีความน่าสนใจในการติดตาม

ตามที่ สุกัญญา บุรณเดชาชัย (2561) ได้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับสื่อใหม่ ว่าหมายถึงเนื้อหาที่อยู่รูปแบบดิจิทัล ที่มีความเป็นอิสระ 5 ประการ ได้แก่ 1). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา คือสามารถเข้าถึงได้ทุกเมื่อ 2). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน คือ เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลนั้น สามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ผู้แสวงหาสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากที่ใดก็ได้ 3). ความเป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด คือ สามารถปรับขนาดของเนื้อหาได้ตามความต้องการและความเหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลก หรือสามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้ 4). ความมีอิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ คือ เนื้อหาดิจิทัลนั้นไม่มีรูปแบบหรือลักษณะที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับช่องทางที่จะนำเสนอและผู้ที่ต้องการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และ 5). ความเป็นอิสระจากยุคนักการตลาดที่สร้างเนื้อหาเข้าสู่ยุคนักบริโภคที่ริเริ่มและควบคุมเนื้อหาเอง คือ เจ้าของช่องทางสามารถนำเนื้อหาเข้าไปยังช่องทางที่ตนเองเป็นเจ้าของได้เลย ซึ่งทั้งหมดนี้มีเนื้อหาครบทุกรูปแบบตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นช่องทางนี้จึงเป็นที่นิยมและมีการเข้าถึงมากที่สุด

อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นสื่อกระแสหลักของทุกหน่วยงานที่จำเป็นจะต้องมีการเผยแพร่ข่าวสารในโลกออนไลน์ก็คือ เว็บไซต์ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐวิโรจน์ มหายศ และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารผ่านการสื่อสารองค์กรกับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต วิทยาเขตบางแสน พบว่า 1. นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพามีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อใหม่คือ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยบูรพา (www.buu.ac.th) เป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นสื่อหลักของมหาวิทยาลัย 2. นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพามีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัยบูรพาในระดับดี 3. การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสื่อสารองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านสามารถสรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสาร

ผ่านสื่อสารองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาพลักษณ์องค์กรที่ความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาพลักษณ์ผลผลิต ภาพลักษณ์ผู้บริหารและบุคลากร ภาพลักษณ์การบริหารจัดการและภาพลักษณ์อุปกรณ์และสิ่งสนับสนุนการเรียนในระดับน้อย

2. ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน อยู่ในระดับดี ซึ่งกล่าวได้ว่านิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา นั้นมีภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจและภาพในความคิดของตนเองต่อสถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่บริการการศึกษาของตนเองอาศัยอยู่ที่ตึกทางที่ตี ในทิศทางบวก ซึ่งนิสิตนั้นมีประสบการณ์ทางด้านต่าง ๆ โดยตรงต่อมหาวิทยาลัย สอดรับกับคำจำกัดความของภาพลักษณ์ของ โรบินสัน (Robinson, 1972) ที่ระบุว่า ภาพลักษณ์นั้นเป็นภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล ที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อองค์กร สถาบัน ซึ่งภาพนั้นอาจได้มาจากประสบการณ์โดยตรงและนักเรียนก็เกิดความประทับใจในภาพที่ตนเองได้สัมผัส ดังจะเห็นได้จากภาพลักษณ์ในทุกมิติ ทุกด้าน ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ทางตรงและใกล้ตัวที่สุดของนิสิตเอง โดยมีมุมมองอยู่ในระดับดีทั้งหมด นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่านิสิตมีมุมมองที่ดีไปในทิศทางบวกต่อมหาวิทยาลัยบูรพา เนื่องจากได้มีการเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยอย่างครบถ้วน สอดรับกับที่ เสรี วงษ์มณฑา (2541) ได้อธิบายถึงภาพลักษณ์ว่าเป็นสิ่งที่อาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ เนื่องจากภาพลักษณ์เกิดจากความจริงผสมผสานกับความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งจะปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคลยากที่จะทำการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่ความจริงแต่เพียงอย่างเดียว มีการผสมในเรื่องของการรับรู้เข้าไปด้วย

โดยรวมแล้วภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาในมุมมองของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน เป็นภาพในความคิดที่เกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ในเชิงบวก สอดรับกับ ญัฐวิโรจน์ มหายศ และคณะ (2563) ที่ศึกษา

เรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อใหม่กับภาพลักษณ์และความสนใจในการเลือกศึกษาต่อ ที่มหาวิทยาลัยบูรพาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18” พบว่า นักเรียนมีการเกิดรับข่าวสารของมหาวิทยาลัยบูรพาผ่านช่องทางที่มีการเปิดรับเป็นมากที่สุดคือเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยบูรพา มากที่สุด และมีความรู้สึกเกี่ยวกับภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัยบูรพาในระดับดี ซึ่งนั่นเป็นผลมาจากการรับรู้ข่าวสารในทุกมิติของผู้รับสาร ซึ่งเป็นการรับรู้ต่อสิ่งที่สนใจเพื่อพัฒนาไปสู่ทัศนคติที่ดีนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลหรือความสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่นอกเหนือจากการวิจัยขึ้นนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจมีการศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาของสารที่มีการนำเสนอ กระบวนการสื่อสารของผู้ส่งสารกับการรับรู้ การเข้าใจ การเข้าถึง และกระบวนการตอบกลับของสารจากผู้รับสาร เพื่อวิเคราะห์ให้ทราบถึงสารที่ส่งไปนั้นมีความหมายไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

2. งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้งานในการวางแผนหรือกลยุทธ์ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของสารสื่อสารองค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ควรที่จะศึกษากับนิสิตให้ครอบคลุมทุกวิทยาเขต

3. เพื่อนำผลที่ได้นำมาเปรียบเทียบเพื่อพัฒนาและให้ได้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการของมหาวิทยาลัยบูรพาอย่างชัดเจน ควรขยายกลุ่มประชากรในการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่อื่น ประชาชนชาวบางแสน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- ชนัญชิตา คำมินเศก. (2553). การรับรู้สื่อรณรงค์ Quit Line 1600 สายเลิกบุหรี่และความคิดเห็นของข้าราชการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชุติมา ผิวเรืองนนท์. (2559). MCS2390 (MCS2180) สื่อใหม่และเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐวิโรจน์ มหายศ, นิสากรณ์ แสงสกุล, ชุณิกา เปิดโลกนิมิต, สุกัญญา บุรณเดชาชัย และ บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2562). การเปิดรับข่าวสารผ่านการสื่อสารองค์กรกับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ในมุมมองของนิสิต วิทยาเขตบางแสน. เข้าถึงได้จาก <http://www.huso.buu.ac.th/Conference/HUSO62/proceeding/319/2natwi.pdf>
- ณัฐวิโรจน์ มหายศ, สุกัญญา บุรณเดชาชัย, ศักดินา บุญเปี่ยม และ บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2563). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อใหม่กับภาพลักษณ์และความสนใจในการเลือกศึกษาต่อ ที่มหาวิทยาลัยบูรพาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิตยา ศรีพูล. (2554). ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาตามทัศนะของประชาชน. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นุชนารถ อินทโรจน์, มนตรี ภู่นพคุณดี และนิตยา คำภักดี. (2553). ภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในทัศนะประชาชนจังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี: สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2563). สำนักงานทะเบียน ประจำปีการศึกษา 2563.
- วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ และรุ่งศักดิ์ วิลามาศ. (2554). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อและบริโภคข้าวกล้องของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(3), 137-151.
- สวรินทร์ เนื่องคำมา. (2558). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปัจจัยทางการตลาดผ่านสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติการมีส่วนร่วมบนสื่อออนไลน์และแนวโน้มในการใช้บริการพื้นที่ทางการตลาดด้วยตู้คอนเทนเนอร์. JC Journal ระดับบัณฑิตศึกษา บทความวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา, 8(1), 38-56.
- สุกัญญา บุรณเดชาชัย. (2561). วารสารศาสตร์หลอมรวม: แนวคิด หลักการ และกรณีศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2541). ภาพพจน์นั้นสำคัญไฉน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมลสมัย.
- Robinson, J. P. (1972). Mass communication and information diffusion. In F. G. Kline & P. J. Tichenor (Eds.), Current perspectives in mass communication research (pp. 71 – 93). London: Sage.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

The relationships between Quality of life and the Effectiveness of personnel in Chanthaburi Municipality, Chanthaburi Province

ชัยสิทธิ์ เจียมสกุล¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช³

Chaiyasit Jeamsakurn, Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี และศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ บุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีจำนวน 226 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 41- 50 ปี มีอายุราชการ 5-10 ปี และสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี คุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับคุณภาพชีวิตลำดับแรก คือ ด้านโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเอง รองลงมา คือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านโอกาสความก้าวหน้าและลำดับสุดท้าย คือ ด้านสภาพการทำงาน ตามลำดับ สำหรับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานลำดับที่หนึ่งคือ ความพึงพอใจ ลำดับที่สอง คือ การทำงานเต็มความสามารถและลำดับสุดท้ายคือ การบรรลุเป้าหมาย ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ใน 3 ด้าน ได้แก่ การบรรลุเป้าหมาย ความพึงพอใจและการทำงานเต็มความสามารถเมื่อพิจารณาจำแนก คุณภาพชีวิต จะพบว่า สภาพการทำงาน และค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในด้านความพึงพอใจ ส่วนโอกาสความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในด้านการทำงานเต็มความสามารถและโอกาสการพัฒนาความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในด้านการบรรลุเป้าหมาย

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน, เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Email : chaiyasit1979@gmail.com *Corresponding author

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Abstract

The objectives of this study were to study the levels of quality of life of officers, to study the work effectiveness levels of officers, and to study the relationship of quality of life and work effectiveness of officers in Chanthaburi Municipality, Chanthaburi Province. The sample in this study were 226 officers. The analytical statistics consisted of percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient by using statistical package.

The results revealed that the major respondents were males, having ages between -50 years old, having work duration among 5-10 years as officers and having the background of education was bachelor degree. The overview of quality of life was at high level. The results in each aspect of quality of life were firstly in opportunity for self-development, then fair and equitable pay levels, opportunity for advancement, and lastly, states of works. The work effectiveness in overview was at high level. The results of each aspect of the work effectiveness were firstly in satisfaction, full capability, and lastly, goal achievement. The hypothesis testing of the relationship of quality of life and the work effectiveness showed that quality of life motivated the work effectiveness in 3 aspects; goal achievement, satisfaction, and full capability. When being classified of the quality of life, states of work and fair and equitable pay levels motivated satisfaction, the opportunity for advancement motivated the work effectiveness in full capability, and the opportunity for self-development motivated goal achievement.

Keywords: Quality of life, Work Effectiveness, Chanthaburi Municipality, Chanthaburi Province

บทนำ

คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อการทำงานมาก กล่าวคือ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่องาน และ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรนอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมในเรื่อง สุขภาพจิตช่วยให้เจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพขององค์กร และยังช่วยลดปัญหาการขาดงาน การลาออก ลดอุบัติเหตุ และส่งเสริมให้ได้ผลผลิตและการบริการที่ดี ทั้งคุณภาพ และปริมาณ (ทิพวรรณ ศิริคุณ 2542 : 18)

ประสิทธิผลในการปฏิบัติการบริการของบุคลากรใน องค์กรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ การที่องค์กรจะบรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ได้นั้น จะต้องบริหารโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ยึดหลักการทำงานร่วมกัน มีการสร้างการทำงานเป็นทีม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐพันธ์ เชนร นันท์.2545:12)

เทศบาลเมืองจันทบุรี ได้ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโดยผู้บังคับบัญชาได้ให้ความสำคัญในการสร้าง บรรยากาศในการทำงานและดูแลคุณภาพชีวิตในการทำงานของ

บุคลากร เพื่อเกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร แม้ว่า เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีจะได้มีฝึกอบรมบุคลากรเพื่อ พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพการ ทำงานอยู่เสมอแล้วก็ตาม แต่ในสภาพความเป็นจริง เมื่อปฏิบัติ หน้าที่มักจะพบปัญหากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับภารกิจที่ ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติที่อาจเกิดความไม่ สะดวกหรือเกิดความไม่คล่องตัว เนื่องจากอุปกรณ์ยังไม่ทันสมัย แม้ว่า บุคลากรจะพยายามปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายก็ตาม แต่ด้วยโครงสร้างการบังคับบัญชาใน ปัจจุบันอาจไม่ส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ได้ใน ระยะเวลาที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลให้ค่าตอบแทนที่ได้รับไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิต สภาพ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้อาจทำให้บุคลากร เกิดความเบื่อหน่ายไม่ตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่เท่าที่ควร ไม่มีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติ หน้าที่ ทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ซึ่ง กรณีเช่นนี้ ย่อมส่งผลให้ความสำเร็จขององค์กรเกิดขึ้นได้ยาก ไม่ สามารถที่จะบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานได้ ดังนั้นการศึกษา

เรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งเสริมประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีจึงมีความจำเป็น เพื่อนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร อันจะก่อให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายขององค์การ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 คุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในด้านการบรรลุเป้าหมาย

สมมติฐานข้อที่ 2 คุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรี ในด้านความพึงพอใจ

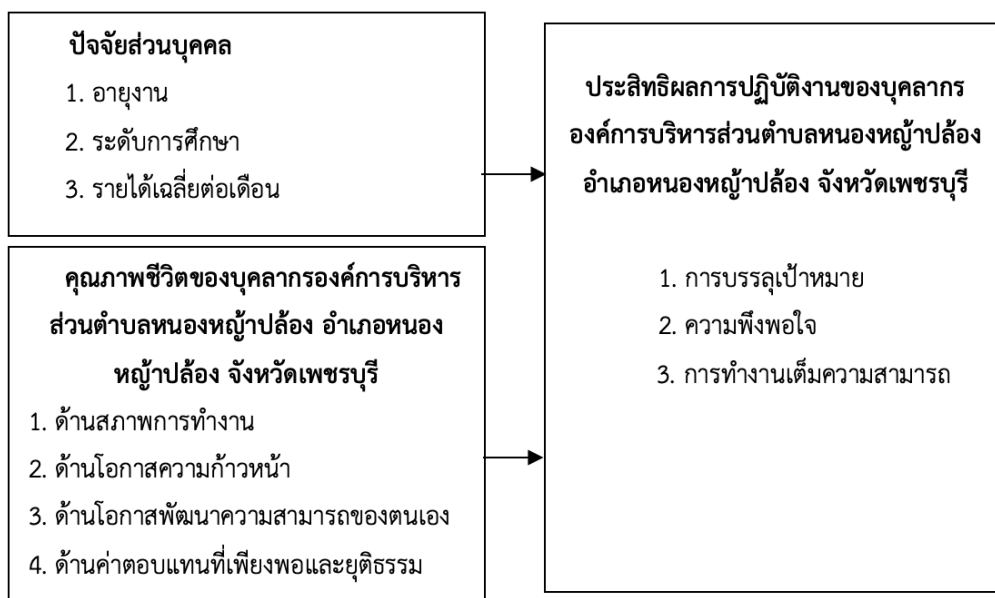
สมมติฐานข้อที่ 3 คุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในด้านการงานเต็มความสามารถ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้ศึกษากำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุงาน ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ด้านสภาพการทำงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า ด้านโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองและด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และ ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การบรรลุเป้าหมาย ความพึงพอใจและการทำงานเต็มความสามารถ สนับสนุนตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยแนวคิดของ สุปัตตรา เดชาติวงศ์.2556 : 12)

ทศนา บุญทอง (2529 : บทคัดย่อเวอร์เทอร์และเดวิส (Werther and Davis, 1996) พน์ส หันนาคินท์ (2535 : 12) ลิทวินและสตริงเกอร์ (อ้างถึงใน ร้อยโทหญิง อัญญารัตน์ ญาติตาอิน.2554 : 12) วอลตัน (Walton, 1974: 12 - 16) ลิทวินและสตริงเกอร์ (Litwin & Stringer, 1968: 45-65) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีจำนวนทั้งสิ้น 519 คน(เทศบาลเมืองจันทบุรี.2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ บุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีจำนวน 226 คน ได้มาจากตารางกำหนดขนาดของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970: 607 – 610) และผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน
2. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติดังนี้
 - ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency)และหาร้อยละ (Percentage)
 - ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุงานไม่เกิน 2 ปี สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท
2. คุณภาพชีวิตของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับคุณภาพชีวิตลำดับแรกคือ ด้านโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเอง รองลงมา คือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านโอกาสความก้าวหน้าและลำดับสุดท้าย คือ ด้านสภาพการทำงาน ตามลำดับ
3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานลำดับที่หนึ่งคือ ความพึงพอใจ ลำดับที่สองคือ การทำงานเต็มความสามารถ และลำดับสุดท้ายคือ การบรรลุเป้าหมาย ตามลำดับโดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาในแต่ละด้านดังนี้

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นคร เขตตะ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาด้านคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนบัตร ศรีสวัสดิ์ (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองท่าผา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีผลการศึกษาด้านประสิทธิผลการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. การทดสอบสมมติฐานการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ใน 3 ด้านได้แก่ การบรรลุเป้าหมาย ความพึงพอใจและการงานเต็มความสามารถ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

- 3.1 สภาพการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton, Litwinand Stringer (อ้างถึงใน ร้อยโทหญิง อัญญารัตน์ ญาติตาอิน.2554 : 28) ที่ได้กำหนดว่าบุคคลที่มีคุณภาพการชีวิตทำงานต้องมีสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและมีความสัมพันธ์กับคุณภาพ คือ ผู้ปฏิบัติงานควรอยู่ในสภาพแวดล้อมทางด้านร่างกายและสิ่งแวดล้อมของการทำงานที่ป้องกันอุบัติเหตุ ไม่เกิดผลเสียต่อสุขภาพ และควรจะได้กำหนดมาตรฐานที่แน่นอน เกี่ยวกับ การคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมที่จะมีความสัมพันธ์กับสุขภาพ และความปลอดภัย ซึ่งเป็นการควบคุมสภาพทางกายภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่องานเป็นอย่างมาก เพราะถ้าบุคคลมีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงก็ไม่สามารถปฏิบัติงานใดๆให้ลุล่วงไปได้ ทำนองเดียวกัน ถ้าภาวะจิตใจของบุคลากรอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคง มีทุกข์ท้อใจ ก็ไม่สามารถปฏิบัติงานในองค์การได้เช่นกัน และ Haller B. Gilmer et al. (1967: 380 – 384. อ้างถึงในวิชา เทียนลม. 2551: 9) ได้ทำการวิจัย

เกี่ยวกับองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานของ
คนงานขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ สภาพการทำงาน ได้แก่ แสง สี
เสียง อากาศ เหมาะกับการทำงาน เป็นต้น

3.2 คำตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมมีความสัมพันธ์
กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของบุคลากร
เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ
Walton, Litwin and Stringer (อ้างถึงใน ร้อยโทหญิง อัญญารัตน์
ญาติาดิอน.2554 : 28) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตในแนวทางการเป็น
บุคคล (Humanistic) และสภาพแวดล้อมตัวบุคคลหรือสังคม เรื่อง
สังคมขององค์การที่ทำงานประสบผลสำเร็จ ผลผลิตของงาน และ
การเติบโตของภาวะเศรษฐกิจที่ตอบสนองความต้องการและความ
ปรารถนาของบุคคลในการทำงาน โดยกำหนดว่าบุคคลที่มีคุณภาพ
การทำงานต้องมีข้อบ่งชี้ในด้านคำตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม
(Adequate and Fair Compensation) คำตอบแทนเป็นสิ่งหนึ่ง
ที่บ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตได้ เนื่องจากบุคคลทุกคนมีความต้องการ
ทางเศรษฐกิจซึ่งความต้องการนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่
รอด บุคคลนอกจากจะสร้างความคาดหวัง โดยจะพิจารณาในเรื่อง
ความเพียงพอ คือคำตอบแทนที่ได้จากการทำงานนั้นเพียงพอที่จะ
ดำรงชีพตามมาตรฐานของสังคมและพิจารณาในเรื่องความยุติธรรม
ซึ่งประเมินจากความสัมพันธ์ระหว่างคำตอบแทนกับลักษณะ งาน
พิจารณาได้จากการเปรียบเทียบคำตอบแทนที่ได้จากงานของตน
กับงานอื่นที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน และ Haller B. Gilmer et al.
(1967: 380 – 384. อ้างถึงในวิชา เทียนลม. 2551: 9) ได้ทำการ
วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน
ของคนงานขึ้นอยู่กับปัจจัยค่าจ้างและคำตอบแทน ได้แก่ จำนวน
เงินรายได้ประจำที่ได้รับและรายได้ ที่จ่ายตอบแทนพิเศษที่หน่วย
งานให้ผู้ปฏิบัติงานด้วย

3.3 โอกาสความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล
การปฏิบัติงานด้านการทำงานเต็มความสามารถ ของบุคลากร
เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด
ของ Huse and Cummings (ฮิวส์ และคัมมิงส์. อ้างถึงใน พิมพ์
พร นวลฤทัย. 2535:28) ได้นิยามความหมายของคุณภาพชีวิตว่า
เป็นความสอดคล้องกันระหว่างความต้องการหรือความปรารถนาใน
งานของบุคคลกับประสิทธิผลขององค์การ หรืออีกนัยหนึ่ง คุณภาพ
ชีวิต คือประสิทธิผลขององค์การอันเนื่องมาจากความผาสุกในงาน
ของผู้ปฏิบัติงาน เป็นผลสืบเนื่องมาจากการรับรู้ประสบการณ์ใน
การทำงาน ซึ่งทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในงานนั้นๆ คุณภาพ

ชีวิต จะส่งผลต่อองค์การ 3 ประการ คือ ประการแรก ช่วยเพิ่ม
ผลผลิตขององค์การ ประการที่สอง ช่วยเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจ
ของผู้ปฏิบัติงานเป็นแรงจูงใจให้แก่พวกเขาในการทำงานด้วย และ
ประการที่สาม คุณภาพชีวิตจะช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ปฏิบัติ
งานอีกด้วย และKen Blanchard (อ้างถึงใน ประคัลภ์ ปิ่นทพลัง
กูร. 2555:5) ได้ทำการวิจัยและศึกษาหาปัจจัยที่จะทำให้พนักงาน
เกิดความรู้สึกรักในงานและมีความปรารถนาที่จะทำงานในองค์กร
นั้นอย่างเต็มใจ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยประการหนึ่งที่มีผล คือ
Growth คือการมีโอกาสที่จะเติบโตในองค์กรได้ เมื่อพนักงานรู้ว่า
สิ่งที่เขานั้นสามารถทำให้เขาก้าวหน้าไปถึงไหน และองค์กรมี
การมีความสัมพันธ์กับให้เขามีความก้าวหน้าสักเพียงใด ถ้าองค์กร
ใดพนักงานรู้ว่าทำงานแล้วมีความก้าวหน้าได้อย่างแน่นอน สิ่งที่เกิด
ขึ้นก็คือ เขาจะมีความรักและความทุ่มเทให้กับการทำงานมากขึ้น

3.4 โอกาสการพัฒนาความสามารถของตนเอง มีความ
สัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมายของ
บุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ
แนวคิดของ Walton, Litwin and Stringer (อ้างถึงในร้อยโท
หญิง อัญญารัตน์ ญาติาดิอน.2554 : 28) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิต
ในแนวทางการเป็นบุคคล (Humanistic) และสภาพแวดล้อมตัว
บุคคลหรือสังคม เรื่องสังคมขององค์การที่ทำงานประสบผลสำเร็จ
ผลผลิตของงาน และการเติบโตของภาวะเศรษฐกิจที่ตอบสนอง
ความต้องการและความปรารถนาของบุคคลในการทำงาน โดย
กำหนดว่าบุคคลที่มีคุณภาพการทำงานต้องมีข้อบ่งชี้ในด้านโอกาส
ได้รับการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล (Opportunity
for Developing and Using Human Capacity) การพัฒนา
สมรรถภาพของบุคคลในการทำงานนี้เป็นการให้ความสำคัญ เกี่ยว
กับการศึกษา อบรม การพัฒนาการทำงานและอาชีพของบุคคล เป็น
สิ่งบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตประการหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถ
ทำหน้าที่โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
และเมื่อมีปัญหาที่จะใช้การแก้ไขตอบสนองในรูปแบบการดำเนิน
ชีวิต ที่เหมาะสม พึงกระทำเป็นผลให้บุคคลประสบความสำเร็จใน
ชีวิต และHoy และ Miskel (1991:384. อ้างถึงใน สมยศ นาวิการ.
2544:84-85)ได้เสนอแนวคิดในการประเมินประสิทธิผลองค์การโดย
พิจารณาจาก ความสามารถในการปรับเปลี่ยน การบรรลุเป้าหมาย
ความพึงพอใจและความสนใจในชีวิต และSteers (1991:304 –
305. อ้างถึงในพิทยา บวรวัฒนา.2543 :75-77) ได้ให้ความเห็น
ว่า การประเมินประสิทธิผลขององค์การโดยใช้เกณฑ์หลายเกณฑ์

ซึ่งสามารถประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนได้ครอบคลุมกว่าการประเมินโดยใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง โดยพิจารณาจากการบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนซึ่งดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวัดและการใช้ทรัพยากรกระบวนการดำเนินงานที่ราบรื่นและความพึงพอใจในงานของผู้ร่วมงาน รวมทั้ง Richard M.Steers. (1977: 8.อ้างถึงใน ภรณ์ กীরติบุตร. 2529:37) ได้เสนอว่าการวัดประสิทธิผล สามารถทำได้ที่ดีที่สุดด้วยการพิจารณาแนวความคิด 3 ประการ คือ การบรรลุเป้าหมาย (Goal optimization) ซึ่งประสิทธิผลในที่นี้หมายถึงความสามารถขององค์กรในการได้มาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีจำกัดและมีคุณค่าให้เป็นประโยชน์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามเป้าหมาย ประการที่ 2 คือแนวความคิดด้านระบบ การวิเคราะห์เป้าหมายตามแนวความคิดนี้มุ่งที่การกระทำในรูประบบซึ่งหมายความว่าเป้าหมายไม่ได้ยู่ยงกับที่เปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา ประการสุดท้าย คือการเน้นเรื่องพฤติกรรม เป็นการเน้นบทบาทของพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว หรือการยอมรับว่าเป้าหมายขององค์กรจะสามารถบรรลุถึงได้โดยอาศัยพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา เพื่อมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มากยิ่งขึ้น เห็นควรดำเนินการดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริม/สนับสนุน

1.1.1 ด้านโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเอง ผู้ศึกษามีความเห็นที่ ผู้บังคับบัญชาควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใช้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และหากเห็นว่าสิ่งที่ปฏิบัติงานไม่ถูกไม่ควร หรือมีแนวทางที่ดีกว่าจึงค่อยชี้แนะต่อไป นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาควรพิจารณาบรรจุบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีลงตำแหน่งต่างๆ ตามความรู้ ความสามารถเป็นสำคัญ และควรมีการจัดฝึกอบรม เพื่อชี้แนะวิธีการทำงาน ก่อนปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ เพื่อลดความกดดันและความเสี่ยงขณะปฏิบัติหน้าที่

1.1.2 ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ผู้ศึกษามีความเห็นที่ ควรปรับปรุงค่าตอบแทนของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยระบบเงินเดือนและระบบการเลื่อนขั้นเงินเดือนของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ควรเป็นระบบเดียว

กับบุคลากรที่สังกัดประเภทอื่น เพื่อให้ได้รับความยุติธรรมและมีรายได้เพียงพอกับค่าครองชีพในปัจจุบัน นอกจากนี้การเพิ่มค่าตอบแทนในรูปแบบเงินประจำตำแหน่งและการเพิ่มเบี้ยเลี้ยงในแต่ละเดือนให้กับบุคลากร ซึ่งจะเป็นวิธีการที่สามารถเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อค่าครองชีพของบุคลากรและครอบครัวได้ อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานด้วย

1.1.3 ด้านโอกาสความก้าวหน้า ผู้ศึกษามีความเห็นที่ ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญกับบุคลากรโดยเฉพาะการมีความสัมพันธ์กับให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่แก่บุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้วยกันและบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ การมีความสัมพันธ์กับให้บุคลากรได้รับความก้าวหน้านั้น ควรเป็นไปด้วยความยุติธรรมและเท่าเทียมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานของบุคลากร

1.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

1.2.1 ด้านการบรรลุเป้าหมาย ผู้ศึกษามีความเห็นที่ ผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมให้บุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี หากความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ในการทำงานเสมอ และส่งเสริมการปฏิบัติงานแบบร่วมกันคิดร่วมกันสร้างผลิตผลในการทำงานให้มีประสิทธิผลมีการทำงานที่เป็นทีมให้มากยิ่งขึ้นและผู้บังคับบัญชาควรมีการติดตามประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการประเมินการทำงานของแต่ละบุคคล และภาพรวมของหน่วยงานว่าบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.2 ด้านการทำงานเต็มความสามารถ ผู้ศึกษามีความเห็นที่ ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหาร คือ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร เพื่อจะได้เข้าใจว่าหลักความคุ้มค่าของการทำงานให้แก่หน่วยงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผลมากที่สุดและผู้บังคับบัญชาควรเห็นถึงคุณค่าของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีทุกคน โดยให้โอกาสในการแสดงความรู้ความสามารถออกมาและต่อยอดให้มีการเพิ่มทักษะในเรื่องของประสบการณ์ให้มากขึ้น เพื่อที่จะนำมาปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มความรู้ความสามารถ และพัฒนาหน่วยงานให้มีความก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

1.2.3 ด้านความพึงพอใจ ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการมี การมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัด จันทบุรี ได้ใช้บทบาทหน้าที่ตามความถนัดและทักษะที่ตรงตาม แต่ละบุคคล คือการจัดคนให้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้งานออกมามีคุณภาพ และถ้าบุคลากรท่านใดปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี ควรได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติให้ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไปและควรมีนโยบายส่งเสริมด้านการศึกษาให้กับบุคลากร เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เพื่อความเจริญก้าวหน้าใน หน้าที่การงาน และเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร ในหน่วยงานอีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพ ชีวิตกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมือง

จันทบุรี จังหวัดจันทบุรีเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำมา เปรียบเทียบและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิผลในการทำงาน ตลอด จนเป็นต้นแบบสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่แท้จริงและนำผลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อ ให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 เมื่อมีการปรับปรุงตามผลการศึกษาแล้ว ควร ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัด จันทบุรี ซ้ำอีกครั้ง เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลง ของหน่วยงาน

บรรณานุกรม

- จงกลณี เกตุแก้ว. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2537
- จันทร์ธา แทนสุโพธิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตของทีมนิสิตอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสาธาณสุข, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.2546
- ณัฐพงศ์ เคลือศิริ.บรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตของบุคลากรโรงพยาบาลในเครือบางปะกอก. วิทยานิพนธ์. วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี .2554.
- อัญญารัตน์ ญาตดาอิน .ร้อยโทหญิง ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ของบุคลากรสังกัดกรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย .วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยี แห่งอโยธยา. 2554.
- วิสาชา เทียมลม. “การศึกษาแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต” รายงานการวิจัย กองพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2551.

บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี

THE ROLES OF SUBDISTRICT HEADMEN IN THE PROMOTION OF
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN RURAL AREAS GROUP TOURISM
DIRECTORY, PHANAT NIKHOM DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

กฤษฎา แสงสว่าง¹ ญฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช³

Kitsada Sangsawang, Khuning Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี (2) เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 216 คน เป็นเพศชาย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 และเพศหญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-45 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 รองลงมาอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และ อายุ 46-60 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3

2. บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนา ($\mu = 3.88$) อยู่ในอันดับแรก รองลงมาด้านการฝึกอบรม และ ด้านการศึกษา

คำสำคัญ: บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Abstract

Subject research The role of the Kamnan in promoting human resource development: a case study: a basketry community Phanat Nikhom District Chonburi province, the objective of this time was (1) to study the role of the Kamnan in promoting human resource development. Phanat Nikhom District Chonburi Province (2) to study the human resource development of the basketry community group Phanat Nikhom District Chonburi Province (3) to study recommendations on human resource development of the basketry community group Phanat Nikhom District Chonburi Province The sample used in this research was the basketry community group. Phanat Nikhom District Chonburi Province, 216 people. The tool used in the study was a questionnaire which was a 5-level approximation scale. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the study showed that

1. Total 216 people who answered the questionnaire were male, 78 people, representing 36.1 percent, and female in 138, 63.9 percent. There were 94 people under the age of 30 years, representing 29.4 percent, aged 61 years and over, 68 people, accounting for 21.6 percent and 46-60 years of age, 30 people, accounting for 9.5 percent. 127 undergraduate students accounted for 58.8 percent, followed by a bachelor's degree of 68, accounting for 31.5 percent, and a postgraduate education level of 21, accounting for 9.7 percent. Most of them had low average monthly income. Over 10,000 baht, 99 people, or 45.8 percent, followed by the average monthly income. 10,001-20,000 baht, the number of 87 people, or 40.3 percent of the average monthly income 20,001-30,000 baht for 25 people, accounting for 11.6 percent and average monthly income of 30,001 baht or more for 5 people, representing 2.3 percent.

2. The role of the Kamnan in promoting human resource development, a case study: a basketry community Phanat Nikhom District Chonburi Province Overall is at a high level. Considering each aspect, development ($\mu = 3.88$) ranked first. Followed by training and education

Keyword: The roles of sub district headmen in the promotion of human resour development

บทนำ

สถานการณ์ ความเปลี่ยนแปลงโลกผลักดันให้ประเทศไทยต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยมีการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจครั้งแรกใน พ.ศ. 2504 ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง คือ จากเดิมที่คนไทยมีรายได้ต่อหัวอยู่ที่ 2,100 บาท เมื่อถึง พ.ศ. 2538มีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นเป็น 68,000 บาท แสดงถึงอัตราการขยายตัวด้านรายได้โดยเฉลี่ย 7.8% ต่อปี หรือเพิ่มขึ้น 32 เท่าตัว ขณะเดียวกันในปี พ.ศ. 2535 สัดส่วนคนยากจนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 13.7 (สุมิตร สุวรรณ, 2554, หน้า 20) ซึ่งหากมองในแง่การพัฒนาด้าน

เศรษฐกิจแล้วประเทศไทยประสบความสำเร็จตามที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้ให้ธนาคารโลก (World Bank) เข้ามาสำรวจสถานะเศรษฐกิจของไทยและมีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาประเทศไว้ (ดำรงค์ ฐานดี, 2538, หน้า 157)

การเริ่มต้นการพัฒนาภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎีความทันสมัย ที่ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคือการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มบทบาทของรัฐในการวางแผนและการร่วมมือกับต่างประเทศ ทำให้รัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ประชาชาติ ด้วยการเพิ่มผลผลิตด้านสินค้าและบริการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ทำให้ประเทศไทยยังคงต้องพัฒนาตลอดมา ทั้งนี้ที่มีมาจากทั้งปัจจัยภายในประเทศ และปัจจัยจาก

ภายนอกอันเกิดจากการขยายตัวด้านความสัมพันธ์และการค้าระหว่างประเทศ (สุมิตร สุวรรณ, 2554, หน้า 22)

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายในประเทศที่มาพร้อมกับการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าได้ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยเปลี่ยนโฉมหน้าไปเป็นอย่างมากทั้งในแง่โครงสร้างการผลิต การบริโภค และมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งปัญหาในหลายด้านเช่น ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางสังคมและสภาพแวดล้อมเพราะการพัฒนาส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในสังคมเมือง แต่มีประชาชนในชนบทอีกไม่น้อยที่ยังไม่ได้ประโยชน์จากการพัฒนา ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ระหว่างคนในชนบทกับเมืองมากขึ้น จนทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาโอกาสและอาชีพที่ดีกว่า ปัญหาเหล่านี้แง่ที่ดี คือทำให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น แต่การพัฒนาจะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น จะต้องลดความยากจน ความหิวโหย และความเจ็บไข้ของผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ห่างไกลในชนบทที่จะต้องได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้วย

ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืน จึงต้องกระทำพร้อมกันทั้งการแก้ปัญหาและการให้ความสำคัญในการพัฒนาชนบทเพื่อยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของชนบทยากจนให้ได้ รับทรัพยากรและผลของการพัฒนาอย่างทั่วถึง ส่วนปัจจัยจากภายนอกที่ส่งผลให้ต้องพัฒนา มาจากความสัมพันธ์กับนานาประเทศทั่วโลก (globalization) การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งจากกระแสของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจที่เผยแพร่แนวทางด้านการบริหารงานรวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากความเจริญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรมแต่ละสังคมไปในทุกภาคส่วนของประเทศส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ต้องปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงด้วยการพัฒนาทั้งสังคมเมืองและชนบทเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนในด้านเศรษฐกิจ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ขณะเดียวกันการที่ประเทศไทยต้องก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2558 นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้มีการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรเพื่อให้พร้อมรับการแข่งขันในภูมิภาคได้อย่างยั่งยืน

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9-10 รัฐบาลได้อัญเชิญแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาใน 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพและด้านทัศนคติที่เกี่ยวกับตนเองและสังคม ตลอดจนมีการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางมากขึ้นด้วยการเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจคุณภาพชีวิตเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ ฉบับล่าสุด คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีเป้าหมายหลักใน 4 ด้าน คือ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็ง สมดุล ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น มีหลักประกันสังคมที่ทั่วถึง และสังคมไทยมีความสุขอย่างมีธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในด้านการพัฒนาศักยภาพประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้พร้อมรองรับกับความเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบเพื่อสามารถเข้าสู่การแข่งขันในประชาคมอาเซียน

จากความหมายดังกล่าวอาจประมวลความได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือการทำให้มนุษย์เจริญมีศักยภาพมากขึ้นจนกลายเป็นทรัพยากรที่มีในสังคมและในประเทศสำหรับแนวทางของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ ความพยายามที่จะพัฒนาขีดความสามารถศักยภาพของคนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเกี่ยวข้องกับปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากอัตราการเพิ่มของมนุษย์ไม่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ทำให้คุณภาพของคนที่อยู่ชนบทและในเมืองมีความแตกต่างกัน

การที่กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องทำหน้าที่ในหลายบทบาททั้งบทบาทผู้นำชุมชน บทบาทที่เป็นตัวแทนของรัฐในการบริการประชาชน และบทบาทที่แฝงอยู่ คือ บทบาทของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชนบท เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ ประกอบกับทิศทางของการพัฒนาที่เปลี่ยนมาเน้นการพัฒนาคนให้สามารถพึ่งตนเองให้ได้ ทำให้การพัฒนาคนในชนบทเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เช่นกัน แต่โดยที่บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 ด้าน มีการดำเนินพฤติกรรม

ไปในคราวเดียวกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารายละเอียดของบทบาททั้งหมด ควบคู่ไปกับการจัดหมวดหมู่ของบทบาท และค้นหาความแตกต่างของบทบาทระหว่างกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมกับผู้ที่มิได้รับรางวัลเพื่อเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากำนันผู้ใหญ่บ้านในอนาคต

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะกำนันจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อนำข้อมูลของการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ในการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง สถานะหน้าที่การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชน ที่เป็นลักษณะทางการในการดำเนินกิจกรรมและงานที่อยู่ภายในชุมชนในหลายๆ ด้าน

กำนัน หมายถึง ผู้ที่ประชาชนในหมู่บ้านเลือกเป็นตัวแทนในการทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุข โดยมีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายในฐานะตัวแทนภาครัฐขณะเดียวกันยังทำหน้าที่เป็นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประชาชนในชนบท

บทบาทนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง เมื่อมีความรู้ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจจะศึกษาทำความเข้าใจ ประพฤติอย่างถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อเป็นตัวอย่างของคนในชุมชน จะเชิญวิทยากรหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่คนในชุมชน จะส่งคนในชุมชนไปดูงานอาชีพในพื้นที่อื่นที่ประสบความสำเร็จ จะจัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในชุมชน จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น ๆ นอกชุมชน จะจัดการประชุมเพื่อให้คนในชุมชนได้

ช่วยกันแก้ปัญหา จะพิจารณาบุคคลที่มีความสามารถมาช่วยในการจัดกิจกรรมของชุมชน สามารถประมาณการจำนวนคนที่เข้ามาช่วยในแต่ละกิจกรรมได้เหมาะสม

ด้านการฝึกอบรม หมายถึง มีการเชิญวิทยากรจากภายในและภายนอกหน่วยงานมาให้ความรู้แก่กลุ่มชุมชนจักสาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในจัดโครงการฝึกอบรมไว้อย่างชัดเจน มีหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนจักสาน มีการสำรวจความต้องการและความจำเป็นในเรื่องที่จะฝึกอบรม และมีการจัดประชาสัมพันธ์โครงการฝึกอบรมอย่างทั่วถึง

ด้านการพัฒนา หมายถึง มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความสามัคคีในชุมชน มีการจัดโครงการแนะแนวทางในการเสริมมูลค่าให้กับงานจักสาน มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มชุมชนมีการพัฒนาตนเองและงานจักสานของตน มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มชุมชนจักสานเกิดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง และมีการจัดโครงการให้กลุ่มชุมชนได้ประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวคิดและวิธีการพัฒนาตนเองให้ทันเทคโนโลยีใหม่ๆ เสมอ

ด้านการศึกษา หมายถึง ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มชุมชนได้ศึกษาเพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนางานด้านจักสาน มีการสนับสนุนด้วยการจัดตั้งกองทุนรวมในกลุ่มชุมชนให้กับคนในกลุ่มได้มีทุนในการศึกษาต่อ สนับสนุนให้กลุ่มชุมชนได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ ส่งเสริมให้กลุ่มชุมชนมีการเผยแพร่ความรู้ ความสามารถให้กับคนรุ่นหลังหรือประชาชนที่สนใจ และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางวิชาการเพื่อให้กลุ่มชุมชนได้ทราบ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. รายได้

ตัวแปรตาม คือ บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ในด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการฝึกอบรม
2. ด้านการพัฒนา
3. ด้านการศึกษา

2. ขอบเขตประชากร

ประชาชนเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 216 คน (ข้อมูล: กลุ่มจักสานอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี)

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แนวคิด การพัฒนาชนบท แนวคิดคุณภาพชีวิตและแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำรวมทั้งทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นพื้นฐานและเป็นกรอบแนวคิดเพื่อรองรับการวิจัย โดยนำเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวิธีการดำเนินการศึกษาในขั้นตอนต่างๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในกลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 216 คน (ข้อมูล: กลุ่มจักสานอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยขอใช้จำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 216 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี

จังหวัดชลบุรี มี 3 ด้านประกอบด้วย ด้านการฝึกอบรม, ด้านการพัฒนา และด้านการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการศึกษา 2 แบบ คือ

1. การศึกษาทางเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดบทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งผลการค้นคว้ารวบรวมได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการพัฒนา อยู่ในอันดับแรก รองลงมาด้านการฝึกอบรม และด้านการศึกษา

อภิปรายผล

บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีความเห็นในประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผลเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการฝึกอบรม พบว่า บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้านและรายชื่อ: ด้านการฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดประชาสัมพันธ์โครงการฝึกอบรมอย่างทั่วถึง อยู่ในอันดับแรก รองลงมา มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในจัดโครงการฝึกอบรมไว้อย่างชัดเจน และ มีการสำรวจความต้องการ และความจำเป็นในเรื่องที่จะฝึกอบรม ส่วน มีหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนจักสาน อยู่ในอันดับสุดท้าย และ มีการเชิญวิทยากรจากภายในและภายนอกหน่วยงานมาให้ความรู้แก่กลุ่มชุมชนจักสาน อยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับ Ozor and Nwankwo (2008) ศึกษาเรื่อง "The Role of Local Leaders in Community Development

Programmes in Ideato Local Government Area of Imo State: Implication for Extension Policy" ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเองได้นั้น ผู้นำชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจในการพัฒนา รวมทั้งเป็นตัวกลางระหว่างองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในด้านการให้การช่วยเหลือทางการเงินและวิธีการรวมทั้งมีหน้าที่ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน อีกทั้งยังเป็นแหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ส่วนอุปสรรคในการพัฒนา คือ นโยบายจากรัฐไม่สามารถนำไปใช้ได้จริงในโครงการต่าง ๆ ของชุมชน เนื่องจากศักยภาพของผู้นำชุมชนยังมีไม่เพียงพอ ประกอบกับการไม่มีความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศในการเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น ชาวนา ผู้มีอิทธิพลในชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐบาลองค์กรเอกชน องค์กรการกุศลและผู้บริจาคจากต่างประเทศ

2. ด้านการพัฒนา พบว่า บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความสามัคคีในชุมชน อยู่ในอันดับแรก รองลงมา มีการจัดโครงการแนะแนวทางในการเสริมมูลค่าให้กับงานจักสาน และ มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มชุมชนจักสานเกิดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง ส่วน มีการจัดโครงการให้กลุ่มชุมชนได้ประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวคิดและวิธีการพัฒนาตนเองให้ทันเทคโนโลยีใหม่ๆ เสมอ อยู่ในอันดับสุดท้าย และมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มชุมชนมีการพัฒนาตนเองและงานจักสานของตน อยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับ Khan, Khan, and Ali (2012) ศึกษาเรื่อง "Enterpreneurship Development: One of the Ways of Rural Development Through Rural Human Resource Development" ผลการศึกษาพบว่า เพื่อลดปัญหาความล้าหลัง ความยากจน และการย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้าสู่เมืองของผู้ที่ทำเกษตรกรรม และเป็นคนจนส่วนใหญ่ของประเทศ จำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนหรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการสร้างคนให้มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการด้วยการเพิ่มทักษะและความรู้ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการฟาร์มด้วยเทคนิคใหม่ๆ รวมทั้งสร้างผลิตภัณฑ์และสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าเพื่อทำการตลาด เกิดการพัฒนาเป็นบริษัท หรือวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะทำการดำเนินการค้าในชนบทที่ขึ้น ส่งผลต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้น และทำให้มีมาตรฐานการ

ครองชีพที่ดีขึ้นจากเดิม ทั้งนี้เกิดจากการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของคนทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

3. ด้านการศึกษา พบว่า บทบาทของกำนันในการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษา : กลุ่มชุมชนจักสาน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สนับสนุนให้กลุ่มชุมชนได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มชุมชนได้ศึกษาเพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนางานด้านจักสาน และ ส่งเสริมให้กลุ่มชุมชนมีการเผยแพร่ความรู้ ความสามารถให้กับคนรุ่นหลังหรือประชาชนที่สนใจ ส่วน มีการสนับสนุนด้วยการจัดตั้งกองทุนรวมในกลุ่มชุมชนให้กับคนในกลุ่มได้มีทุนในการศึกษาต่อ อยู่ในอันดับสุดท้าย และ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางวิชาการเพื่อให้กลุ่มชุมชนได้ทราบ อยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับสุมาลี ปิตยานนท์, วรัญญา ภัทรสุข, ปัทม สภาวรัตน์ภิญโญ และสิรินทร์ลิมเลิศเจริญวนิช (2551) ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการผลการศึกษาพบว่า ประเทศที่กำลังพัฒนาในปัจจุบันจะมีแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับชาติ ประเทศไทยจึงควรมีแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมกับสถานภาพปัจจุบันและเป็นไปตามทิศทางของการพัฒนาประเทศ และได้ข้อสรุปว่า สังคมไทยยังมีความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น การศึกษา การบริการสุขภาพและบริการสังคมอื่น ๆ ค่อนข้างสูง รวมทั้งยังมีความเหลื่อมล้ำระหว่างเขตเมืองและชนบทพื้นที่บางแห่งยังมีการพัฒนาที่หลัง และปัญหาที่มาจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้สารเคมีในภาคการเกษตรทำให้เกิดมลพิษและภัยธรรมชาติตลอดจนโรคระบาดใหม่ ๆ ทำให้ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการมีความเป็นอยู่ที่ดี มีชีวิตยืนยาวและมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรจัดระบบโครงสร้าง บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันด้านภาครัฐให้เกิดความสมดุลระหว่างผู้นำภาครัฐ ผู้นำประชาชนและนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
2. ควรจัดระบบให้การเรียนรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่กำนันให้มากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กระทรวงมหาดไทย. (2546). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณารางวัลกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2546. ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2556, จาก <http://www.pab.dopa.go.th/mmenu4.html>
- กระทรวงมหาดไทย. (2557). ข้อมูลกลางกระทรวงมหาดไทยและจังหวัด. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2557, จาก <http://www.moi.go.th>
- กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, สำนักบริหารการทะเบียน. (2555). ส่วนการทะเบียนทั่วไป. ค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2556, จาก http://www.stat.bora.dopa.go.th/web_pages/m0309300/ondex.html
- กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน. (2555ก). คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับครัวเรือน. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน. (2555ข). รายงานคุณภาพชีวิตคนไทยในชนบท: ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2555. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- กริรินทร์ อินทร์แก้ว. (2555). ภาวะผู้นำชุมชนทางจิตวิญญาณและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแนวสันติเพื่อความมั่นคงที่ยั่งยืนแบบองค์รวม. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กฤษฎา บุญชัย. (2541). ความยากจนในชนบท. วารสารกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน, 53,3-5.
- กวี วงศ์พุด. (2535). ภาวะผู้นำ: ศิลปะแห่งการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร: วันทิพย์การพิมพ์.
- กาญจนา สุระ. (2553). การจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบท และชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการ: กุญแจสู่ความเป็นเลิศ. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 51(3), 239-257.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่ประสงค์. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น
- ดุชนี สุทธิปริยาสน์. (2542). การปฏิรูประบบการสาธารณสุขเพื่อสุขภาพดีถ้วนหน้าในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสาธารณสุขศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2547). ธรรมบุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา, 125, 27ก, 96-105.
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457. (2457). ราชกิจจานุเบกษา, 31, 229-274.
- พิชญภา ยืนยาว. (2552). รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญศรี เป็เลียนขำ. (2542). การสาธารณสุขมูลฐาน. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ภัทรธิดา ผลงาม. (2548). ทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนา. เลย: สถาบันราชภัฏเลย, สาขาวิชาอุตสาหกรรมภูมิภาค.
- ภิษา ผลเรือง, สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, เสาวภา สุขประเสริฐ, และประจักษ์ ผลเรือง. (2555). กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ตามแนวมาตรฐานผู้นำชุมชนในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว). ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2556, จาก http://www.graduate.udru.ac.th/grc2012/file./_1_272_15072012.doc
- มนตรี กรรพุมมาลย์. (2551). พลวัตการพัฒนาชุมชนในอนาคต: มุมมองจากตะวันตก. วารสารพัฒนาสังคมและชุมชน, 1(1), 55-75.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2544). ตามรอยพระยุคลบาทสู่เศรษฐกิจพอเพียง: มิติใหม่ในการพัฒนาการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: พี. พรินติ้ง กรุ๊ป.

- มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2556). ข้อมูลข่าวสารประชากร. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2556, จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr-th/PublicationGazette.html>
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด. (2544). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความยากจนในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย ทิรัญกิตติ, ลัทธிகาล ศรีวะรมย์, สุดา สุวรรณภิรมย์ และชวลิต ประภาวนนท์. (2545). องค์การและ การจัดการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. (2554). คุณภาพชีวิตของคนไทย: นัยจากดัชนีการพัฒนามนุษย์. วารสารนักบริหาร, 31(4), 46-54.
- สหัสยา พลปลัดพี. (2548). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร ดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Clark, J. S., Lewis, M., & Horvath, L. (2001). Invasion by extremes: Populationspread with variation in dispersal and reproduction. *The American Naturalist*, 157(5), 537-554.
- Dalkey, N. C., & Rourke, D. L. (1973). The Delphi procedure and ratingquality of life factors. *The Quality of Life Concept*, 19(3), 209-221.
- Dean, E. A., & Isaacson, R. E. (1985). Purification and characterization of areceptor for the 987P pilus of *Escherichia coli*. *Infection and Immunity*, 47(1), 98-105.
- Denison, E. F. (1962). *The sources of economic growth in the United States and the alternatives before us*. New York: Committee for EconomicDevelopment.
- Heim, G. F. (1986). *How to development the small farming sector*. Bangkok: Thammasat University, Department of Communicaty Development Faculty of Social Administration.
- Hersey, P. (1985). *The situational leader*. New York: Warner Books.
- Hersey, P., Blanchard, K. H., & Johnson, D. E. (2001). *Management of organizational behavior: Leading human resources*. Upper SaddleRiver, NJ: Prentice-Hall.

ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
Administrative Factor Affecting the effectiveness the operational efficiency
of compliance for child development center under
Sampran and Nakorn Chi si, Nakornpathom

จันตรี คุปตวาทีน¹ รวีวรรณ สนั่นวรเกียรติ² บังอร แก่นจันทร์³

Chantri Kuptavatin, Rawiwan Sananworrakiat, Bangon Kanchan

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการบริหารตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมและ3) เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 28 ศูนย์ กำหนดผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์ละ 15 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 420 คนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน,ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและมีสถานะเป็นครู ปัจจัยทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่1 คือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ลำดับที่ 2 คือ ด้านบุคลากร ลำดับที่ 3 คือ บรรยากาศองค์การ ลำดับที่ 4 คือ ภาวะผู้นำ ลำดับที่ 5 คือ โครงสร้างองค์การ และลำดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมตามลำดับ ประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ลำดับที่ 2 คือ บุคลากร ลำดับที่ 3 คือ อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ลำดับที่ 4 คือ วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ลำดับที่ 5 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยและลำดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สรุปได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนา

^{1,2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข
Teacher in Master of Master of Education in Educational Administration, Faculty of Social Sciences
and Education, Thongsook College Email : dd2-vv2@hotmail.com *Corresponding author

เด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.010 – 1.000 เป็นสหสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยทางการบริหารด้านภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ปัจจัยทางการบริหาร, ประสิทธิภาพการดำเนินงาน, มาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The purpose of this study was to study Administrative Factor Affecting the effectiveness the operational efficiency of compliance for child development center under Sampran and Nakorn Chi si, Nakornpathom

Samples were child development center in ampran and Nakorn Chi si, Nakornpathom. The instrument used in this study was a questionnaire. The used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The results revealed that the majority of respondents were male, aged 31-40, had lower education level and had a teacher status. Management Factor for Child Development Center Amphoe Sampran and Amphoe Nakhon Chaisri Nakhon Pathom The overall level is very high. When classified according to each aspect. Most respondents were of the opinion that the organizational culture was No. 2, the third was the organizational climate. The fourth was the leadership. The fifth was the organizational structure. And the last sequence is engaging sequentially. The effectiveness of standardized implementation of the Sampran Child Development Center and Nakornchaisri District. Nakhon Pathom Overall, the overall picture was at a high level. When classified according to each aspect. Most respondents rated No. 1 as the second largest child development center, No. 3, ie, building, environment and safety. The early childhood development network and the last one were the participation and support from all sectors, respectively. These management and effectiveness of the implementation of the Child Development Center and the Rose Garden District, Nakhon Chai Si district. Nakhon Pathom It can be concluded that the correlation between management factors and the effectiveness of the standard operation of the child development centers in Sam Phran and Nakhon Chaisri districts. Nakhon Pathom On each side, the value is between 0.010 - 1000. Positive correlation The leadership and participation factors influenced the effectiveness of the implementation of the standards of the child development center at the significant level of 0.05.

Keywords: Administrative Factor, effectiveness the operational, efficiency of compliance for child development center

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม เพื่อสร้างสรรค์จริยคุณทางวิชาการ สร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการเรียนรู้และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและตามมาตรา 18(1) การจัดการศึกษาพัฒนาเด็กปฐมวัยให้จัดในสถานศึกษา ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถานศึกษา ศูนย์บริการระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกในชื่ออื่นและมาตรา 41 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานรวมทั้งเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนในการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ประกอบกับการกระจายอำนาจ ที่ได้กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนเมือง และหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ในท้องถิ่นของตน (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2552 มาตรา 67(5) ซึ่งให้อำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาพัฒนาสตรีเด็กและเยาวชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีค่าที่สุดที่ทำให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้ามั่นคงอย่างยั่งยืน มีความจำเป็นที่จะต้องวางรากฐานการศึกษาให้ต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปฐมวัยเป็นต้นไป การให้การศึกษาก็ต้องเป็นวิธีที่ดีเนื่องจากการเป็นกระบวนการเพื่อความเจริญงอกงามของเด็กเล็กโดยการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแล้วจึงเข้ารับการเตรียมความพร้อมในช่วงอายุ 3 – 5 ปี ให้มีความพร้อมในทุกด้านดีพอที่จะเข้าศึกษาในระดับที่สูงกว่าต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 5) นับเป็นการกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนักและดำเนินการเพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้

มาตรฐานเหมาะสมกับวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 1) ให้มีสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดด้วยการกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง(มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2549 : 20) ดังนั้นเพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามแนวนโยบายพื้นฐานตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมุ่งเน้นให้ พ่อ แม่ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเพื่อสร้างประสบการณ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเล็กเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาได้อย่างเต็มที่ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2551 : 1)

การดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจนั้น มีปัจจัยต่างๆที่เป็นองค์ประกอบสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าวอยู่หลายประการ ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิผลและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองได้ จากความสำคัญในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพราณ และอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน ส่งเสริมให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการบริหารตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพราณ และอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพราณและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพราณและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยการบริหารส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพราณและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 ศูนย์

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 28 ศูนย์ ที่ได้จากการเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970: 607 – 610 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล.2543:21) ผู้วิจัยกำหนดผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์ละ 15 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 420 คน โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ตอบแบบสอบถามจากผู้ที่อ่านออกเขียนคล่อง โดยใช้เทคนิค สโนว์บอล (Snowball technique) โดยเลือกคนแรกและชี้บอกคนที่สองและต่อไปเรื่อยๆจนครบจำนวน

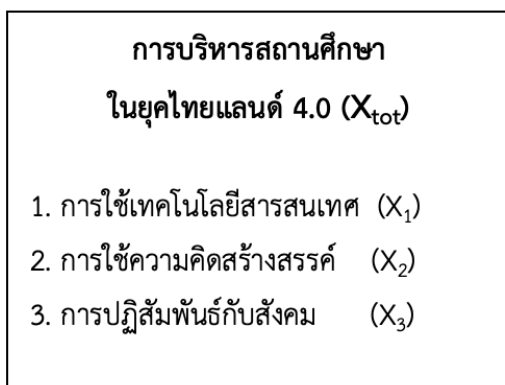
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ

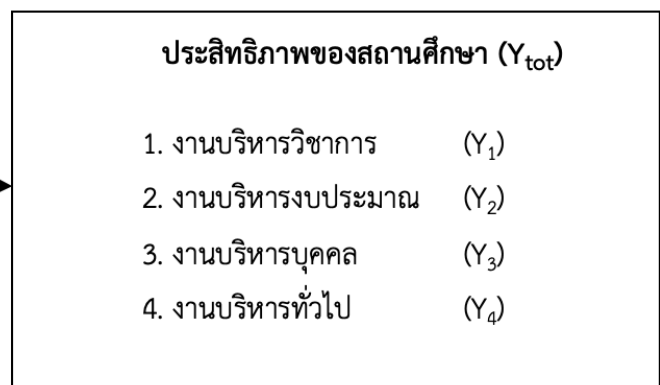
สรุปผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและมีสถานะเป็นครู
2. ปัจจัยทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ลำดับที่ 2 คือ ด้านบุคลากร ลำดับที่ 3 คือ บรรยากาศองค์การ ลำดับที่ 4 คือ ภาวะผู้นำ ลำดับที่ 5 คือ โครงสร้างองค์การ และลำดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมตามลำดับ
3. ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ลำดับที่ 2 คือ บุคลากร ลำดับที่ 3 คืออาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ลำดับที่ 4 คือ วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ลำดับที่ 5 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยและลำดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนตามลำดับ

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการศึกษา

ที่มา : พรเจต เจตามานและคณะ (2560:3) และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์

และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550

4. ปัจจัยทางการบริหารด้านภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า วัฒนธรรมองค์การ (X_2) และการมีส่วนร่วม (X_6) ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_{tot} = .512 + 0.327(X_2) + 0.494(X_6)$$

อภิปรายผล

1. ปัจจัยทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญติกา ทองขาว (2554 : 94 - 96) ได้ศึกษา เรื่องประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลคึมใหญ่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1.1 ด้านโครงสร้างองค์การโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีการจัดกลุ่มงานตามโครงสร้างของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการจัดแบ่งงานให้ครูผู้ดูแลเด็กตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล ด้วยการควบคุมสั่งการตามสายการบังคับบัญชาและมีการจัดระเบียบแบบแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ

1.2 ด้านวัฒนธรรมองค์การโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการสนับสนุนบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมรับรู้ในผลงานของตน และหน่วยงาน รวมทั้งมีการสนับสนุนบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานร่วมกัน อีกทั้งมีการส่งเสริมให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ตลอดจนสนับสนุนบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการสร้างบรรทัดฐานในการทำงานร่วมกันและสร้างความเชื่อ ค่านิยมที่จะอุทิศตนในการปฏิบัติงานให้กับหน่วยงาน

1.3 ด้านบรรยากาศองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการเสริมสร้างความรักความผูกพันต่อองค์กรที่ตนปฏิบัติ รวมทั้งสร้างบรรยากาศให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่น่าอาศัย โดยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้การส่งเสริม สนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และขวัญกำลังใจ และการรับรู้หรือมีความรู้สึกในการปฏิบัติงาน และอุทิศเวลาจนงานประสบความสำเร็จและมีการสนับสนุนการปฏิบัติงานจนบรรลุความสำเร็จ

1.4 ด้านบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสภาพจริง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่ครูผู้ดูแลเด็กเป็นประจำ และสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนมีการกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรทุกคนได้ปฏิบัติงานตามความสามารถของแต่ละคน และมีการ จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก เช่น ศึกษาต่อ ฝึกอบรมศึกษาดูงาน

1.5 ด้านภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการยกย่องชมเชยเมื่อทำงานสำเร็จ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงผลงานตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เอาใจใส่และเป็นกันเองต่อผู้ร่วมงานทุกคน และกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายและสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน

1.6 ด้านการมีส่วนร่วม ด้านภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทั้งด้านกำลัง ความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ พร้อมทั้งร่วมกำกับติดตามและประเมินผล อีกทั้งมีการส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารจัดการศึกษา ร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนทรัพยากรทางการศึกษาแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้ชุมชนทราบอย่างต่อเนื่องและสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประสม มารศรี และจิตรดา ชิวดอน (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก

เล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านบุคลากรด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก และด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา สิริวราพงศ์ (2551 : 68 - 69) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอท่าวุ้ง จังหวัดแพร่ โดยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการอย่างเพียงพอศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการอย่างเพียงพอ โดยมี การให้คำแนะนำปรึกษาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่างๆ ตามแผนพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง และมีการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามวัย ตลอดจนมีการควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานอย่างได้ผล

2.2 ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดูแลความปลอดภัยเด็กเล็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐาน มีการให้ คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงานและการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้

ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่องและ มีการประชุมพิจารณาการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานจ้างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือ การพัฒนาเด็ก

2.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมี งบประมาณการจัดเก็บสิ่งปลูกสร้างให้ถูกสุขลักษณะ มีการพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการวางมาตรการเตรียมความพร้อมในการรับสถานการณ์ฉุกเฉินทุก ด้าน มีห้องการจัดกิจกรรมออกเป็นสัดส่วนและเพียงพอและ มีการเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินภายในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอนของครู มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา มีการให้คำแนะนำหรือมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็กเล็ก ตลอดจนมีการให้คำแนะนำ ปรึกษาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่างๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน จากทุกภาคส่วนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชน ร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่างๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชน สนับสนุนทรัพยากรในการ ทำกิจกรรม เช่น ศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กให้กับผู้ปกครองและคณะครู มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้ปกครองชุมชน อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมให้การสนับสนุนการด้าน ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้านบุคลากร สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ อาหาร และอื่นๆในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก ตลอดจนมีสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งมีการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพตามเกณฑ์ อีกทั้งมีการสนับสนุนให้บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามศักยภาพทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมใจ พรหมทองบุญ (2558) ที่ศึกษาเรื่องประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอเทพาจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการบริหารและครูมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนด้านบุคลากร ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการบริหารจัดการ และด้านอาคารสถานที่ และความปลอดภัย ตามลำดับ 2) คณะกรรมการบริหาร และครู ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในรายด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับบุคลิกการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยทางการบริหารด้านภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า วัฒนธรรมองค์การ (X_2) และการมีส่วนร่วม

ร่วม (X_6) ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เนื่องจาก ด้านวัฒนธรรมองค์การนั้น มีการสนับสนุนบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมรับรู้ในผลงานของตน และหน่วยงาน รวมทั้งมีการสนับสนุนบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานร่วมกัน ส่วนด้านการมีส่วนร่วม นั้น มีการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทั้งด้านกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ พร้อมทั้งร่วมกำกับติดตามและประเมินผล อีกทั้งมีการส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรส่งเสริมประสิทธิผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้คงความเป็นมาตรฐานคุณภาพ และเพื่อเตรียมความพร้อมในระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาทั้งภายในและจากองค์กรภายนอกต่อไป

2. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารและส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารและได้มีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น เช่นการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นในการบริหารด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารด้านอื่นๆที่อาจส่งเสริมประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจะได้ปัจจัยที่อาจเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานที่หลากหลายมากขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข (2556) รายงานประจำปีผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : แผนงานกรมอนามัย.
กัญติกา ทองขาว (2554) ประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลคึมใหญ่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ
จังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548) คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนพัฒนาสามปีและ
แผนดำเนินงาน). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553) มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2553.
กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553) หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนมากที่ มท 0893.4/ว1413 ลงวันที่
15 กรกฎาคม 2553
- เจนจิรา สิริวราพงศ์ (2551) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประสม มารศรี และจิตรดา ชิวดอน. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวัง
ของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา
LEADERSHIP OF VILLAGE HEADMEN OF THE PEOPLE IN MOO4,
WANGYENSUB-DISTRIC, PLANG YAO DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE

ชัยยุทธชุตีวัต สุดสวาท¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช

Chaiyungsutuwat Sudsawat, Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำแบบปรึกษาหารือ ($\mu = 3.36$) อยู่ในอันดับแรก รองลงมาผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีศิลปะ ($\mu = 3.21$) และ ผู้นำแบบเผด็จการ ($\mu = 2.83$) ส่วนผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม ($\mu = 3.03$) อยู่ในอันดับสุดท้าย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวัง

Abstract

This research Have a purpose To study the leadership of the village headman according to the expectations of the people in the area of Moo 4, Wang Yen Subdistrict, Plaeng Yao District, Chachoengsao Province. And to study the guidelines for the leadership development of the village headmen according to the expectations of the people in the area of Village No. 4, Wang Yen Subdistrict, Plaeng Yao District, Chachoengsao Province The sample group used in the research was 316 people in the area of Moo 4, Wang Yen Subdistrict, Plaeng Yao District, Chachoengsao Province. Percentage, mean, and standard deviation.

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Leadership of the village headman according to people's expectations in the area of Village No. 4, Wang Yen Sub-district, Plangyao District, Chachoengsao Province Overall, it was at the moderate level ($\mu = 3.03$). When considered on a case-by-side basis, it was found that consultative leaders ($\mu = 3.36$) ranked first. Followed by the Artistic Dictator ($\mu = 3.21$) and Dictator ($\mu = 2.83$), the Participatory Leader ($\mu = 3.03$) was last.

Keyword : Leadership of Village headmen

บทนำ

การเมืองการปกครองในยุคปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปการปกครองและการบริหารไปจากเดิม เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยและความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ ที่มีความรู้พื้นฐานและพัฒนามากขึ้นของตนเองก้าวไปกับโลกที่ไร้พรมแดน ย่อมทำให้เกิดความคิดอ่านและความรู้ต่าง ๆ พัฒนาเจริญขึ้นอย่างมาก การอยู่ร่วมกันภายในชุมชนย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของความเจริญในแต่ละประเทศแต่ละเมือง หรือตามแหล่งชุมชนนั้น ๆ ประชาชนจึงมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความเจริญของแหล่งแต่ละชุมชนความเจริญและความก้าวหน้าของมนุษยชาติที่เปลี่ยนแปลงไปการอยู่ร่วมกันในชุมชนย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แนวทางหรือทัศนคติของผู้คนในชุมชนนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน การดูแลและการปกครองรวมถึงแนวทางในการบริหารของผู้นำที่มีต่อสมาชิกภายในชุมชนย่อมมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง เพื่อให้ทันยุคทันต่อเหตุการณ์ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์และความผาสุกของสมาชิกภายในชุมชนนั้นบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นบทบาทที่มีความสำคัญต่อการบริหารราชการในภูมิภาคมาตั้งแต่อดีต กล่าวคือ การจัดหน่วยการปกครองระดับตำบล หมู่บ้านนั้น มีมานานแล้วแต่ไม่ได้จัดการปกครองเป็นรูปแบบทางการ จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงมอบหมายให้หลวงเทศาภิบาลไปทดลองจัดตั้งขึ้นที่บางปะอิน โดยทดลองตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านเพื่อปกครองตำบลและหมู่บ้านบางปะอิน และประสบผลสำเร็จ จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ.116 (ซึ่งตรงกับ พ.ศ.2440) เป็นแม่บทในการจัดระเบียบการปกครองตำบลและหมู่บ้านทั่วประเทศเป็นฉบับแรก โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นครั้งคราว ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย คือพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับ

ที่ 10) พ.ศ. 2542การจัดการปกครองระดับหมู่บ้าน เป็นลักษณะการปกครองขั้นพื้นฐานของประเทศ ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นชนบททั่วประเทศและอยู่ภายใต้การปกครองในรูปแบบหมู่บ้าน ซึ่งผู้มีส่วนสำคัญในการปกครองคือ ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงตามวิถีทางประชาธิปไตยบทบาทของผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2547 นั้นเห็นได้ว่าจะเน้นให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นนักปกครองที่ใช้อำนาจในการปกครองดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่เป็นหลักการที่ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่เดียวกับนักปกครองอื่น ๆ ในอันที่จะ “ระงับทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชน และเป็นผู้มีสถานภาพพิเศษคือ เป็นผู้นำท้องถิ่น (Lay Leader) ซึ่งเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงคนสำคัญในการชักนำให้ประชาชนเข้ามาร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ เป็นหน่วยสุดท้ายของทางราชการที่จ่านโยบายและงานของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ไปสู่ประชาชน และเป็นหน่วยแรกที่จ่านำความต้องการและสภาพข้อเท็จจริงของประชาชนมาสู่ราชการ บทบาทดังกล่าวจึงนับว่ามีความสำคัญต่อการบริหารงานในระดับหมู่บ้านเป็นอย่างดี

จากพระราชบัญญัติการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติการถ่ายโอนอำนาจ พ.ศ.2545 ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมไปถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นเป็นอย่างสูงยิ่ง เพราะในอนาคตเมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจทำให้ส่วนราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องลดบทบาทในการบริหารลดน้อยลงผู้บริหารที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด เริ่มมาจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และเรื่อยลงมาจนถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้นการบริหารหรือการปกครองท้องถิ่นของผู้บริหารจะต้องแสดงถึงความสามารถด้านการบริหารการรับรองการบริหารการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร มีความ

สามารถในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล อันแสดงให้เห็นถึงวิถีคิดทั้งในแง่การแสดงความร่วมมือ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม รวมไปถึงความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นให้เป็นที่น่าเชื่อถือได้ ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ปัจจุบันต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่นล้วนแล้วแต่สลับซับซ้อนและมีหลายสิ่งหลายอย่างที่กำลังท้าทายผู้บริหารท้องถิ่นอยู่ในขณะนี้

นอกจากนี้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา รัฐบาลให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ให้พัฒนาเป็นขั้นตอน โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชน แนะส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล เป็นตัวอย่างนำร่องช่วยเหลือท้องถิ่นอื่น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้ประชาชนรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ มีการจัดทำนโยบายเพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งนโยบายที่ 10 : การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ ใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการและความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างเคร่งครัด ยกเลิก หรือแก้ไขกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่ไม่จำเป็น สร้างภาระแก่ประชาชนเกินควรหรือเปิดช่องโอกาสการทุจริต เช่น ระเบียบการจัดซื้อ จัดจ้าง การอนุญาต อนุมัติ และการขอรับบริการจากรัฐ ซึ่งมีขั้นตอนยืดเยื้อใช้เวลานาน ซ้ำซ้อน และเสียค่าใช้จ่ายทั้งของภาครัฐและประชาชน

โดยสภาพการณ์เช่นนี้ เมื่อพิจารณาในลักษณะที่ผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้บริหารและผู้ดูแลประชาชนภายในหมู่บ้านนั้น ๆ ผู้ใหญ่บ้านจึงต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ในการควบคุมดูแลสมาชิกภายในหมู่บ้านให้ไปมาด้วยความเรียบร้อย โดยจะต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกภายในหมู่บ้านโดยตรง ดังนั้นผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสมาชิกส่วนใหญ่ภายในหมู่บ้านยอมรับ คุณลักษณะที่ควรแก่การยอมรับและยกย่องนั้นถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง หมู่บ้านใดที่มีผู้ใหญ่บ้านมีคุณลักษณะที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกภายในหมู่บ้านย่อมหวังได้ว่าการบริหารการปกครองหรือการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้ใหญ่บ้านมี

คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกภายในหมู่บ้าน ย่อมเป็นปัญหาต่อการปกครอง การบริหารหรือความร่วมมือในเรื่องต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเจริญและการพัฒนาภายในหมู่บ้านนั้นเช่นกัน

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านจึงสนใจที่จะศึกษาถึงภาวะผู้นำที่ผู้ใหญ่บ้านพึงจะมีเป็นอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มานำไปปรับปรุง พัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนภายใต้การดูแล ปกป้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชน ในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา

นิยามศัพท์

ภาวะผู้นำในตามความคาดหวังของประชาชนหมายถึง สิ่งที่มีให้เห็นถึงความสามารถหรือลักษณะประจำตัวที่แสดงออก ในฐานะผู้นำในด้านการบริหารและการปกครอง

ด้านแบบเผด็จการ หมายถึง ผู้นำตัดสินใจเพียงผู้เดียว แล้วสั่งการให้ผู้อื่นปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว มีการกำหนดมาตรฐานการทำงานและวิธีปฏิบัติงานไว้ตายตัว โดยใช้วิธีข่มขู่เมื่อจำเป็น หรือทำให้เกรงกลัวหรือลงโทษเมื่อผู้อื่นทำงานผิดพลาด ไม่สำเร็จตามเป้าหมายกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยไม่มี การประชุมร่วมกัน ปฏิบัติการอย่างเคร่งครัดโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการควบคุมการปฏิบัติงานโดยลงไปควบคุมอย่างละเอียดทุกขั้นตอน ลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเลียบขาดตามกฎระเบียบต่อหน้าผู้อื่น ประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยไม่มีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านแบบเผด็จการอย่างมีศิลป์หมายถึง ผู้นำยังเป็นผู้สั่งการอยู่ แต่ประชาชนสามารถวิจารณ์คำสั่งได้บ้าง โดยผู้นำชุมชน จะยอมรับฟังประชาชนให้ความสะดวก คล่องตัวในการตัดสินใจ ปฏิบัติงานบางอย่างภายใต้ข้อจำกัดและระเบียบที่กำหนดไว้ผู้นำ จะให้ผลตอบแทนเมื่อปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายแต่บางครั้ง ใช้การลงโทษเมื่อมีการทำงานผิดพลาดกำหนดเป้าหมายในการ

ทำงานโดยมีการประชุมร่วมกันแต่นำความคิดของตนเป็นหลัก ปฏิบัติการอย่างเคร่งครัดโดยฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ผู้คงทำตามความคิดของตนเป็นหลัก มีการควบคุมการปฏิบัติงานโดยลงไปควบคุมเกือบทุกขั้นตอน ลงโทษผู้กระทำผิด ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยประชุมในหน่วยงาน มีการประชุมระดับความคิดเห็นเพื่อการกำหนดแผนงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา

ด้านแบบปรึกษาหารือ หมายถึง ผู้นำมีความเชื่อมั่นไว้วางใจผู้อื่นมากขึ้น ปรึกษาหารือก่อนกำหนดเป้าหมายและสั่งการให้ความเป็นอิสระแก่ในการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติงานด้วยตนเอง แต่การตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญกระทำโดยผู้นำ ในระบบนี้ การติดต่อสื่อสารแบบสองทางเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นผลตอบแทนจะถูกนำมาใช้ใจกำหนดเป้าหมายการทำงานโดยมีการประชุมร่วมกันแต่บางครั้งใช้ความคิดของตนเองในการตัดสินใจ มีการสั่งการให้ปฏิบัติการโดยฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ยังคงตัดสินใจเองในเวลาที่ต้องใช้ความรวดเร็วในการตัดสินใจสั่งการ มีการควบคุมการปฏิบัติงานโดยลงไปควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ แต่จะควบคุมด้วยตนเองในขั้นตอนที่สำคัญลงโทษผู้ที่กระทำผิดโดยการสอบถามจากที่ประชุมแต่บางครั้งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการประชุมในหน่วยงานแต่บางโอกาสยังคงใช้ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง กำหนดแผนงานต่างๆ จะนำเข้าหารือในที่ประชุมแล้วจึงตัดสินใจทุกครั้ง และได้รับคำสั่งจากส่วนกลางจะต้องนำเข้าหารือกับผู้เกี่ยวข้องทุกครั้งก่อนตัดสินใจดำเนินการ

ด้านแบบการมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นระบบการบริหารที่ ไลเคิร์ท(Rensis Likert, 1961) สนับสนุนมากที่สุด ในระบบนี้ ผู้นำจะมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจเป็นมิตรกับประชาชนอย่างเต็มที่ ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าการกำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจกระทำโดยกลุ่ม การติดต่อสื่อสารจะมีทั้งแนวตั้งคือจากบนลงล่างจากล่างขึ้นบนและตามแนวนอน คือการติดต่อระหว่างเพื่อนร่วมงานที่อยู่ในระดับเดียวกันในการจูงใจ ผู้นำไม่เพียงแต่ใช้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ แต่ยัง พยายามจูงใจ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายปรับปรุงวิธีการและให้ประเมินผลการปฏิบัติงานเองมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยมีการประชุมร่วมกัน ปฏิบัติการโดยฟังความคิดเห็นจากที่ประชุมในหน่วยงาน มีการควบคุมการปฏิบัติงาน โดยลงไปควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ ให้ปฏิบัติงานกันเองโดยเสรี ลงโทษผู้กระทำผิดโดยการ

สอบถามจากที่ประชุม ประเมินผลการปฏิบัติงานจะประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปผลการประเมิน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้ต่อเดือน 5. อาชีพ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา
1. แบบเผด็จการ 2. แบบเผด็จการอย่างมีศิลปะ 3. แบบปรึกษาหารือ 4. แบบการให้มีส่วนร่วม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางสำหรับการศึกษาดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
2. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน
3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนภายในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา มีจำนวนประชากรทั้งหมด 316 คน (ข้อมูล : ทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลวังเย็น อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา)

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้จำนวนทั้งหมดของประชากร จำนวน 316 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษารวบรวมขึ้นโดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา วารสาร และงานศึกษาต่าง ๆ

2. นำแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาดัดแปลงและปรับปรุงสร้างเป็นแบบสอบถาม วัดภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของลูกบ้าน ด้านแบบเผด็จ ด้านแบบเผด็จการอย่างมีศิลป์ ด้านแบบปรึกษาหารือ และด้านแบบการมีส่วนร่วม

3. จากการค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้รวบรวมทำแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

3.1. ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2. ตอนที่ 2 ข้อมูลภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำแบบปรึกษาหารือ ($\mu = 3.36$) อยู่ในอันดับแรก รองลงมาผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีศิลป์ ($\mu = 3.21$) และ ผู้นำแบบเผด็จการ ($\mu = 2.83$) ส่วนผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม ($\mu = 3.03$) อยู่ในอันดับสุดท้าย

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยมีความเห็นในประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผลเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

1. ผู้นำแบบเผด็จการ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามรายด้านและรายชื่อ: ผู้นำแบบเผด็จการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำชุมชนกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยไม่มีการประชุมร่วมกันอยู่ในอันดับแรก รองลงมา ผู้นำชุมชนของ

ท่านชอบลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาโดยไม่ผ่านกระบวนการสอบสวนเสียก่อน และ ผู้นำชุมชนของท่านมีการควบคุมการปฏิบัติงานโดยลงไปควบคุมอย่างละเอียดทุกขั้นตอน ส่วน ผู้นำชุมชนของท่านลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเฉียบขาดตามกฎหมายต่อหน้าผู้อื่น อยู่ในอันดับสุดท้าย รองลงมา ผู้นำชุมชนของท่านสั่งงานรัดตามขั้นตอนโดยไม่ฟังคำทัดทานบุคคลอื่น ผู้นำชุมชนประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยไม่มีการประชุมในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ผู้นำชุมชนของท่านปฏิบัติการอย่างเคร่งครัดโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อยู่ใน 4 อันดับสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของปริดี พงศ์เศรษฐ์สันต์ (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของหน่วยงานวิทยากรตำรวจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานวิทยากรตำรวจ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้เกิดประสิทธิผลสูงกว่าภาวะผู้นำแบบเผด็จการ และเผด็จการอย่างมีศิลป์

2. ผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีศิลป์ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามรายด้านและรายชื่อ: ผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีศิลป์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำชุมชนของท่านมีการควบคุมการปฏิบัติงานโดยลงไปควบคุมเกือบจะทุกขั้นตอน อยู่ในอันดับแรก รองลงมาผู้นำชุมชนของท่านชอบให้ใต้บังคับบัญชาเสนอความคิดเห็นแต่ไม่เคยนำไปใช้ปฏิบัติและ ผู้นำชุมชนของท่านสั่งการให้ปฏิบัติการอย่างเคร่งครัดโดยฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ยังคงทำตามคิดของตนเป็นหลัก ส่วน ผู้นำชุมชนของท่านกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยมีการประชุมร่วมกันแต่นำความคิดเห็นของตนเป็นหลักอยู่ในอันดับสุดท้าย รองลงมาผู้นำชุมชนของท่านประเมินผลการปฏิบัติงานโดยประชุมในหน่วยงาน แต่ไม่ฟังความคิดเห็นของที่ประชุม ผู้นำชุมชนของท่านมีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแผนงานแต่สุดท้ายใช้ความคิดเห็นของตนเองเป็นหลักและ ผู้นำชุมชนของท่านลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นการส่วนตัวอยู่ใน 4 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ พรทิพย์ วัชรินทร์ติลล (2529) ได้ศึกษาศึกษาเรื่อง ความพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาต่อแบบวิธีการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชา ศึกษากรณีข้าราชการกรุงเทพมหานครมหานครสามัญ พบว่าความพอใจในแบบวิธีการบังคับบัญชาของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับการมีความสอดคล้องกัน ระหว่างแบบวิธีการบังคับ

บัญชาของผู้บังคับบัญชา กับคุณลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชามีความสอดคล้องกันระหว่าง แบบวิธีการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชากับคุณลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชาจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพอใจในแบบวิธีการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชา มากกว่าการไม่มีความสอดคล้องกัน ถ้าผู้บังคับบัญชามีแบบวิธีการบังคับบัญชาแบบมุ่งงานผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี X จะมีความพอใจในแบบวิธีการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชามากกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี Y ถ้าผู้บังคับบัญชา มีแบบวิธีการบังคับบัญชาแบบมุ่งมนุษย์สัมพันธ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี Y จะมีความพอใจในแบบวิธีการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชา มากกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี X

3. ผู้นำแบบปรึกษาหารือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านผู้นำชุมชนแบบปรึกษาหารือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำชุมชนของท่านประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการประชุมในหน่วยงานแต่บางโอกาสยังคงใช้ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้งอยู่ในอันดับแรก รองลงมา ผู้นำชุมชนของท่านสั่งการให้ปฏิบัติกรโดยฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ยังคงตัดสินใจเองในเวลาที่ต้องใช้ความรวดเร็วในการตัดสินใจ และ ผู้นำชุมชนของท่านกำหนดเป้าหมายการทำงานโดยมีการประชุมร่วมกันแต่บางครั้งใช้ความคิดของตนเองในการตัดสินใจ ส่วน ผู้นำชุมชนของท่านได้รับคำสั่งจากส่วนกลางจะต้องนำเข้าหารือกับผู้เกี่ยวข้องทุกครั้งก่อนตัดสินใจดำเนินการ อยู่ในอันดับสุดท้าย รองลงมา ผู้นำชุมชนของท่านมีการควบคุมการปฏิบัติงานโดยลงไปควบคุมดูแลอยู่ห่างๆแต่จะควบคุมด้วยตนเองในขั้นตอนที่สำคัญผู้นำชุมชนของท่านกำหนดแผนงานต่างๆจะนำเข้าหารือในที่ประชุมแล้วจึงตัดสินใจทุกครั้ง และ ผู้นำชุมชนของท่านลงโทษผู้ที่กระทำผิดโดยการสอบถามจากที่ประชุมแต่บางครั้งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด อยู่ใน 4 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของสันติศา มานะพงศ์(2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบการบริหารที่มีผลกระทบต่อผู้ใต้บังคับบัญชา พบว่าการบริหารงานแบบปรึกษาหารือเป็นการ

บริหารงานที่ดีที่สุด ซึ่งส่งผลทำให้พนักงานเกิดขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูง ซึ่งทั้งในองค์การเอกชนและองค์การรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารก็ใช้ระบบการบริหารงานแบบปรึกษาหารือเหมือนกัน

4. ผู้นำแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลวังเย็น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านผู้นำชุมชนแบบให้มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำของท่านลงโทษผู้กระทำผิด โดยการสอบถามจากที่ประชุม อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ผู้นำชุมชนของท่านกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยมีการประชุมร่วมกันและ ผู้นำชุมชนของท่านสั่งให้ปฏิบัติกรโดยฟังความคิดเห็นจากที่ประชุมในหน่วยงานส่วน ผู้นำชุมชนของท่านมีการควบคุมการปฏิบัติงาน โดยลงไปควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ ให้ปฏิบัติงานกันเองโดยเสรี อยู่ในอันดับสุดท้าย รองลงมา ผู้นำชุมชนของท่านประเมินผลการปฏิบัติงานจะประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปผลการประเมินอยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ปรีดี พงศ์เศรษฐสันต์(2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของหน่วยงานวิทยาการตำรวจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานวิทยาการตำรวจ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้เกิดประสิทธิผลสูงกว่าภาวะผู้นำแบบเผด็จการ และเผด็จการอย่างมีศิลป์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของผู้บริหาร ในเขตเทศบาลตำบลอื่นๆใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อเปรียบเทียบับผลการศึกษาศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำมาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขต เทศบาลตำบล เพื่อจะได้เห็นภาพรวมของความคิดเห็นของประชาชนในภาพทั้งอำเภอ
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มตัวแปรที่ใช้การศึกษาในเรื่องของ การได้รับประโยชน์จากความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบล ซึ่งตัวแปรที่แสดงถึงความต้องการของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลส่วนตำบล

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windowsในการวิเคราะห์ข้อมูล ปี 2546. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2546.
- กิติมา ปรีดีติลล. ทฤษฎีการบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ: ชนะการพิมพ์, 2529.
- จุมพล หนีมนานิช.คุณลักษณะของผู้ใหญ่บ้านตามความต้องการของประชาชน.กรุงเทพมหานคร. 2532
- เจษฎา บุญมาโฮม. คนที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อหน่วยงานในองค์กรต้องได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ, 2546
- บุรุษย์ ศิริมหาสาร.ภาพลักษณ์ของภาวะผู้นำ.กรุงเทพมหานคร. 2537
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. สตรีกับการพัฒนาการเมือง, 2537
- พนิดา ดามาพงษ์.บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ.กรุงเทพมหานคร. 2534
- พาริตา อับราฮัม.หน้าที่ตามลักษณะของผู้นำ. 2537
- ทศพล กฤติพิสิฐ. การมีส่วนร่วมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการพัฒนาตามแนวอุดมการณ์สร้างสรรค์แผ่นดิน. 2538
- ทวีบุรณ์ หอมเย็น.ทฤษฎีของการเป็นผู้นำ.กรุงเทพฯ: ชนะการพิมพ์, 2537.
- เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ.ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ.กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์กรุงเทพลีลา. 2529
- สุเมฆ เจริญศิลป์. ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารศูนย์ควบคุมการบินส่วนภูมิภาค, 2541
- สุทิน ภูเจริญ.ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้ใหญ่บ้าน. 2528
- วิรัตน์ ไชยสิทธิ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมาย, 2546
- สนิท สุทนต์. ความสำคัญและบทบาทของผู้นำในชุมชนที่มีผลต่อองค์กรในชุมชน, 2544
- สมบุรณ์ เกษมสิน.บทบาทหน้าที่ของคุณลักษณะผู้นำตามความคาดหวังของประชาชน. กรุงเทพมหานคร. 2517
- สุวรรณมา ชัยตระกูล.ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำ.มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2543
- อนันต์ ลีลา. ทศนคติของผู้นำชุมชนต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล, 2546
- วิลาวรรณ พิพัฒน์ชัยกร. การปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านอำเภอณาเอเซียก จังหวัดมหาสารคาม, 2547
- ชาติรี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บัณฑิตไทย, 2521.
- ชาติ เทพา. บุคคลที่เป็นหัวหน้าต้องมีความสามารถและอิทธิพลสูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ, 2541
- ธงชัย สันติวงษ์. พฤติกรรมผู้บริหารโรคทางการตลาด ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง, 2557.
- สมบุรณ์ สุขสำราญ. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รากฐานของแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาสถานภาพ บทบาท และวิเคราะห์ศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั่วประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่ศูนย์ข้อมูลทางการเมืองของสภาศึกษาแห่งชาติ.ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2539.
- สมพงษ์ เกษมสิน. ภาวะผู้นำ. 2526
- สุธี สุทธิสมบุรณ์. และสมาน รังสิโยภุชฎ. หลักการบริหารเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: ประชาชน, 2542.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. ผู้นำเป็นบุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จ โดยใช้อิทธิพลสูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม, 2542
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. บุคคลที่จะทำให้การทำงานร่วมกันประสบผลสำเร็จต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ, 2545
- หฤทยา ปรีชาสุข. บทบาทและปัญหาของหัวหน้าผู้ช่วยด้านการตัดสินใจในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูล ตามการรับรู้ของผู้บริหาร การพยาบาล หัวหน้าผู้ช่วยและพยาบาลประจำการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

อนันต์ อนันตกุล. การศึกษาเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น. นิตยสารท้องถิ่น, 52 (5), หน้า 1-10. 2538.

อนันต์ ลีลา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน. 2546

อรุณ รัชธรรม. ความเป็นผู้นำตามความคาดหวังของประชาชน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2517

อุทิศ ภูมิชัย. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอกับความพอใจในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2534

อุษณีย์ สิริโลกรัตน์. ทฤษฎีของภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร. 2533

Blake&Mouton. Theory developed their own style of leadership. 1986

Griffiths. The desired features of the village. 1989

การจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลานารายณ์อำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี

The Park Management that affect the quality of life of residents in the area
of Plubplanarai subdistrict administrative organization, Mueng district,
Chantaburi province.

ชนกฤต โชคธนาสมบัติ¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช³

Thanakrit Chokethanasombat, Khunying Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลานารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และศึกษาแนวทางการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลานารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลานารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย การจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลานารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน: โดยรวมพบว่า ด้านความปลอดภัยอยู่ในอันดับแรก รองลงมาด้านการจัดการสวนสาธารณะ และด้านสาธารณะประโยชน์ ส่วนด้านสังคมและสภาพแวดล้อม อยู่ในอันดับสุดท้าย

คำสำคัญ: การจัดการสวนสาธารณะ, คุณภาพชีวิตของประชาชน

Abstract

This research The objectives of this study were to study the management of public parks affecting the quality of life development of people in the area at Phlapphla Narai Sub-district Municipality, Muang District, Chanthaburi Province And to study the park management guidelines affecting the quality of life development of people in the area at Phlapphla Narai Sub-district Municipality, Muang District, Chanthaburi Province. The

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

²⁻³ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

sample group used in the study was 200 people in the area of Phlapphla Narai Sub-District Municipality, Muang District, Chanthaburi Province. Percentage, mean, and standard deviation.

The results of the research on park management affecting the quality of life development of people in Phlapphla Narai Subdistrict Municipality, Muang District, Chanthaburi Province. Overall, it was at a high level when considering each aspect: Overall, it was found that the safety aspect In the first place Followed by park management And the public interest As for the social and environmental aspects In the last rank

Keywords : Park management, the quality of life of residents

บทนำ

สวนสาธารณะ คือ พื้นที่ที่จัดสร้างขึ้นโดยรัฐและท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มาพักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายความเมื่อยล้าหรือความตึงเครียดที่เกิดจากภารกิจประจำวันเช่น การเดินเล่น การพักผ่อน การอ่านหนังสือ ออกกำลังกาย เล่นกีฬาเป็นต้น โดยไม่คิดค่าตอบแทน สามารถเข้าไปใช้บริการได้ตลอดเวลาที่เปิดทำการ ภายในบริเวณสวนจะมีการจัดและตกแต่งไว้อย่างสวยงามด้วยต้นไม้และดอกไม้หลายชนิด มีความร่มรื่น พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้บริการ เช่น ห้องน้ำ แสงไฟ เป็นต้น (อติพร พรหมทะสาร, 2543, หน้า 3) ซึ่งประเภทของสวนสาธารณะมีอยู่หลายแบบตามลักษณะของแต่ละประเภท ได้แก่ สวนสาธารณะแบบธรรมชาติสวนสาธารณะแบบสร้างขึ้นใหม่สวนหย่อมสวนสาธารณะชุมชน และสวนสาธารณะในเมือง เป็นต้น ทั้งนี้สวนสาธารณะที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยการออกแบบที่เกิดจากความร่วมมือกัน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำความเข้าใจถึงความต้องการของคนในชุมชน และหน้าที่ที่สวนสาธารณะแห่งนี้จะให้บริการแก่กลุ่มคนเหล่านั้นเป็นสถานที่ที่ง่ายต่อการเข้าถึงและเชื่อมโยงกับชุมชนที่อยู่โดยรอบ รวมถึงมีความปลอดภัยสะอาดและดึงดูดใจ

ดังนั้นในการจัดการด้านสวนสาธารณะให้สามารถพัฒนาชุมชนเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงได้นั้น สำนักงานหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องให้ความสำคัญต่อการใช้งานของบุคคลต่างเพศต่างวัยในการพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะอย่างไรก็ตามเมื่อมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมเกิดประสิทธิผลตามมา ซึ่งผลดังกล่าวย่อมเกิดกับประชาชนในชุมชนที่มาใช้บริการสวนสาธารณะ ทั้งด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่ง

เป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบัน โดยที่ “กฎหมายการปกครองท้องถิ่น แสดงให้เห็นจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ คือ ต้องการให้การจัดทำบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพ นั่นคือ จัดทำบริการสาธารณะให้ทั่วถึง และตรงกับความต้องการของราษฎรในท้องถิ่นตามความจำเป็นในแต่ละท้องถิ่น

ด้วยการมีวิถีชีวิตที่เร่งรีบแบบคนเมือง และกระแสบริโภคนิยม ส่งผลให้การดำรงชีวิตของประชาชนประสบความยุ่งยากซับซ้อนและมีปัญหามากยิ่งขึ้น ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรเร่งพัฒนาตลอดจนปรับปรุงเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขและสามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างปกติสุข

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา “การจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของสวนสาธารณะที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา ให้สามารถตอบสนองต่อผู้มาใช้บริการได้อย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์

การจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี หมายถึง การจัดสร้าง สวนสาธารณะ สถานที่ที่อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและเยาวชนมาออกกำลังกายร่วมกัน หรือจัดกิจกรรมทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์จัดกิจกรรม กีฬาของบริเวณที่เป็นส่วนกลางที่รัฐจัดขึ้นเพื่อสุขภาพอนามัยของประชาชนสภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่นๆ ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม 2) ด้านการจัดการสวนสาธารณะ 3)ด้านสาธารณสุขประโยชน์ และ4) ด้านความปลอดภัย

ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม หมายถึง เป็นการสนับสนุนกิจกรรมชุมชนที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยมุ่งแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อน และสร้างสวัสดิการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ รวมทั้งเด็ก เยาวชน สตรีเป็นการจัดให้มีกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ พร้อมมอบเบี้ยยังชีพ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เป็นการสนับสนุน ส่งเสริมลานกีฬาชุมชน จัดให้มีกิจกรรมออกกำลังกาย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกเพศทุกวัยในชุมชนเป็นการร่วมมือกับภาครัฐในการรณรงค์และป้องกันปัญหาอาชญากรรม โดยจะส่งเสริมการจัดกิจกรรมอย่างเต็มที่ เพื่อเน้นให้สังคมเป็นสังคมเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ได้รับการพัฒนาให้ร่มรื่นสวยงามและเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยดำเนินแนวทางเมืองสุขภาวะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความขัดแย้งในประเด็นต่างๆระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ด้านการจัดการสวนสาธารณะ หมายถึง การวางแผนพื้นที่เมืองเพื่อให้เกิดการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพจึงมีส่วนช่วยให้เมืองมีสุขภาวะที่ดีขึ้น ตอบสนองความต้องการการพักผ่อนหย่อนใจในลักษณะความสงบ การผ่อนคลายความเครียด ความเหน็ดเหนื่อยผลักดันให้เกิดการพัฒนาโดยคำนึงถึงสุขภาวะเมืองเป็นสำคัญใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการประหยัดพลังงานในทุกๆด้านเป็นการใช้งานได้ตาม

มาตรฐานของการเป็นเมืองที่มีสุขภาวะดีภายใต้ข้อจำกัดแบบเมืองทั้งด้านขนาดพื้นที่ การกระจายตัว และความสามารถในการเข้าถึง

ด้านสาธารณสุขประโยชน์ หมายถึง เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและขยะมีพิษให้ได้รับ สามารถใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณสุขประโยชน์เป็นการเพิ่มก๊าซออกซิเจน และลดอุณหภูมิความร้อนในเมืองและเสริมสร้างสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่แข็งแรงให้คนเมือง

ด้านความปลอดภัย หมายถึงมีผู้คนมาพักผ่อนหย่อนใจจำนวนมาก ไม่ทำให้รู้สึกสวนสาธารณะเปล่าเปลี่ยวอยู่ใกล้สถานที่ตำรวจ มีตำรวจมาคอยตรวจสอบความปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา มีสถานที่จอดรถที่ไม่ลำบาก จัดสรรบริการได้มีความเหมาะสม และมีไฟฟ้าส่องสว่างทุกพื้นที่ ไม่มีมัมอับ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1)ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม 2)ด้านการจัดการสวนสาธารณะ 3)ด้านสาธารณสุขประโยชน์และ4)ด้านความปลอดภัย

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสวนสาธารณะ ธนิต วงศ์ศรีธาลัย (2544, หน้า 14) ได้ให้ความหมายว่าเป็นสถานที่ที่จัดสร้างขึ้นโดยรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายความตึงเครียดและเป็นสถานที่ออกกำลังกายของประชาชนโดยไม่มีการเก็บค่าบริการใดๆ สวนสาธารณะจะต้องมีการจัด ภูมิทัศน์ ให้เกิดความสวยงามร่มรื่น มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้มาใช้บริการ ประกอบไปด้วย สนามหญ้า สระน้ำ ต้นไม้ ทั้งประเภทไม้ดอก ไม้ประดับ อาคาร และที่นั่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และการออกกำลังกายของประชาชน

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of life) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในราวปี 1970 ในประเทศตะวันตก สำหรับประเทศไทย แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิตปรากฏเป็นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 3 (2515-2519) ซึ่งเป็นช่วงที่การเมืองไทยผันผวนเป็นอย่างมาก แนวคิดนี้เกิดจากการพิจารณาว่าประเทศไทยได้มีการเจริญทางเศรษฐกิจและรายได้ประชาชาติเพิ่มมากขึ้นแต่การกระจายรายได้กลับไม่เป็นธรรม คนส่วนใหญ่ของประเทศกลับยากจน ดังนั้นประเทศควรจะได้รับพัฒนาในแง่ของการสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนในสังคม โดยเฉพาะคนด้อยโอกาส เช่น เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เป็นต้น (ฉวีวรรณ เรื่องท้าย,2541)

วิธีการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามกับประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 200 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจนับพร้อมทั้งทำการตรวจสอบความถูกต้องนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 200 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 และเพศชาย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมา 31 – 40 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 อาชีพธุรกิจส่วนตัวจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมา พนักงานเอกชน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 อาชีพค้าขาย/รับจ้าง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และอาชีพอื่นๆ (นักศึกษา,แม่บ้าน) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 รายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมารายได้ต่อเดือน 15,001–20,000 บาท จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และ 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

2. การจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน: โดยรวมพบว่า ด้านความปลอดภัยอยู่ในอันดับแรก รองลงมาด้านการจัดการสวนสาธารณะ และด้านสาธารณะประโยชน์ ส่วนด้านสังคมและสภาพแวดล้อม อยู่ในอันดับสุดท้าย

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในครั้งนี้ แยกตามรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมพบว่าการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ: ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม พบว่าสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ได้รับการพัฒนาให้ร่มรื่นสวยงามอยู่ในอันดับแรก รองลงมา เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยดำเนินแนวทางเมืองสุขภาวะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความขัดแย้งในประเด็นต่างๆระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นความร่วมมือกับภาครัฐในการรณรงค์และป้องกันปัญหาเสพติดโดยจะส่งเสริมการจัดกิจกรรมอย่างเต็มที่ เพื่อเน้นให้สังคมเป็นสังคมเข้มแข็ง ปลอดภัยเสพติดส่วนเป็นการสนับสนุนกิจกรรมชุมชนที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอยู่ในอันดับสุดท้าย รองลงมาเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยมุ่งแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อน และสร้างสวัสดิการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ รวมทั้งเด็ก เยาวชน สตรีเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมลานกีฬาชุมชน จัดให้มีกิจกรรมออกกำลังกาย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกเพศทุกวัยในชุมชนและเป็นการจัดให้มีกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ พร้อมมอบเบี้ยยังชีพ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขอยู่ในสี่อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับ อัมภัพันธ์ เนื่อง ณ สุวรรณ (2546, หน้า 4) ได้ให้ความหมายว่าเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ออกกำลังกายและเป็นพื้นที่ศึกษาธรรมชาติ ที่มีการจัดแต่งสภาพภูมิทัศน์ให้สวยงาม ประชาชน

ไม่ต้องเสียค่าตอบแทนใด ๆ สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการ

2. ด้านการจัดการสวนสาธารณะพบว่าการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ :ด้านการจัดการสวนสาธารณะ พบว่าผลักดันให้เกิดการพัฒนาโดยคำนึงถึงสุขภาวะเมืองเป็นสำคัญ อยู่ในอันดับแรก รองลงมาตอบสนองความต้องการการพักผ่อนหย่อนใจในลักษณะความสงบการผ่อนคลายความเครียดความเหน็ดเหนื่อยและเป็นการใช้งานได้ตามมาตรฐานของการเป็นเมืองที่มีสุขภาวะดีภายใต้ข้อจำกัดแบบเมือง ทั้งด้านขนาดพื้นที่ การกระจายตัว และความสามารถในการเข้าถึง ส่วนใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการประหยัดพลังงานในทุกๆ ด้าน อยู่ในอันดับสุดท้าย และการวางผังพื้นที่เมืองเพื่อให้เกิดการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพจึงมีส่วนช่วยให้เมืองมีสุขภาวะที่ดีขึ้น อยู่ในสองอันดับสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับอาร์โนลด์ (Arnold Wittick, 1974, p.768) กล่าวว่า สวนสาธารณะ คือ พื้นที่เปิดโล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้ เป็นสิ่งสวยงามราบรื่น พักผ่อนคลายความเมื่อยล้า พบปะพูดคุยสนทนา เดินเล่น เพิ่มความสดชื่นใช้เป็นที่พักผ่อนสร้างสรรคความคิด ภายในสวนสาธารณะประกอบด้วย สนามหญ้า สระน้ำ น้ำพุ รูปปั้น ที่นั่งพักผ่อน ลานอเนกประสงค์ ฯลฯ

สรุป สวนสาธารณะ หมายถึง พื้นที่พักผ่อน ที่มีการจัดแต่งสภาพภูมิทัศน์ไว้อย่างสวยงามตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้มาใช้บริการ โดยที่ประชาชนไม่ต้องเสียค่าตอบแทนใดๆ สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน

3. ด้านสาธารณะประโยชน์พบว่าการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ:ด้านสาธารณะประโยชน์ พบว่าเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและขยะมีพิษให้ได้รับ อยู่ในอันดับแรก รองลงมาเสริมสร้างสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่แข็งแรงให้คนเมือง และเป็นการเพิ่มก้าชออกซิเจน และลดอุณหภูมิ

ความร้อนในเมือง ส่วนสามารถใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์อยู่ในอันดับสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับศิริ ฮามสุโพธิ์ (2536 , หน้า 33) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสมไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสังคมเป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถดำรงชีวิตที่ขบธรรมเนียมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม สามารถแก้ไขปัญหา ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่

4. ด้านความปลอดภัยพบว่าการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ:ด้านความปลอดภัย พบว่ามีผู้คนมาพักผ่อนหย่อนใจจำนวนมาก ไม่ทำให้อันตรายสวนสาธารณะเปล่าเปลี่ยวอยู่ในอันดับแรก รองลงมาอยู่ใกล้สถานที่ตำรวจ มีตำรวจมาคอยตรวจสอบความปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา และมีสถานที่จอดรถที่ไม่ลำบาก จัดสรรบริการได้มีความเหมาะสม ส่วนมีไฟฟ้าส่องสว่างทุกพื้นที่ ไม่มีมุมอับอยู่ในอันดับสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับนิพนธ์ คันธเสวี (2537, หน้า 10) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ระดับสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ตามองค์ประกอบของชีวิตอันได้แก่ ทางร่างกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม ทางความคิดและจิตใจและชยันนา จิตต์วิณะ (2539, หน้า 45) กล่าวถึงคุณภาพของชีวิตว่า หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีอุปการะและเกื้อกูลซึ่งกันและกันภายในของแต่ละหน่วยชีวิตและระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมพบว่าการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลาณารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ: ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม พบว่ามีสิ่งที่ต้องพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน คือ 1)เป็นการสนับสนุนกิจกรรมชุมชนที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีปัจจัยอำนวยความสะดวกที่สมบูรณ์เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม รองลงมา 2)เป็นการ

ให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยมุ่งแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อน และสร้างสวัสดิการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ รวมทั้งเด็ก เยาวชน สตรีเข้าถึงได้อย่างสะดวกสามารถพัฒนา ปรับปรุงได้ตรงตามข้อบกพร่อง 3)เป็นการสนับสนุน ส่งเสริมลานกีฬาชุมชน จัดให้มีกิจกรรมออกกำลังกาย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกเพศทุกวัยในชุมชนมีการจัดการดูแลรักษาเป็นสำคัญของการจัดทำสาธารณะ และ 4)เป็นการจัดให้มีกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ พร้อมมอบเบี้ยยังชีพ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขทำได้เต็มศักยภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด

2. ด้านการจัดการสวนสาธารณะพบว่าการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลานารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ :ด้านการจัดการสวนสาธารณะ มีสิ่งที่จะต้องพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน คือ 1) ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน และมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการประหยัดพลังงานในทุกๆด้านมีพื้นที่ทำกิจกรรมตามที่ประชาชนต้องการ และ 2)การวางผังพื้นที่เมืองเพื่อให้เกิดการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพจึงมีส่วนช่วยให้เมืองมีสุขภาวะที่ดีขึ้นมีประสิทธิภาพในการใช้งานพื้นที่ที่เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ด้านสาธารณะประโยชน์พบว่าการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลานารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ:ด้านสาธารณะประโยชน์ พบว่ามีสิ่งที่จะต้องพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน คือ 1)สามารถใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์ เหมาะสมกับการเป็นพื้นที่นันทนาการ และ 2)เป็นการเพิ่มก๊าซออกซิเจนและลดอุณหภูมิความร้อนในเมืองประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. ด้านความปลอดภัยพบว่าการจัดการสวนสาธารณะที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพลับพลานารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ:ด้านความปลอดภัย พบว่ามีสิ่งที่จะต้องพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน คือ 1)มีไฟฟ้าส่องสว่างทุกพื้นที่ ไม่มีมุมอับ มีระบบนิเวศที่สมดุล และ 2)มีสถานที่จอดรถที่ไม่ล้นบา จัดสรรบริการได้มีความเหมาะสมมีรูปแบบการดำเนินการที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรที่มีประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

- เฉลียว เกษมจันทร์ทิวา. ความคาดหวังของประชาชนต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบลภาชี อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. 2553
- ชัยนาท จิตตวัฒน์. กล่าวถึงความหมายคุณภาพชีวิต. 2539 หน้า 45
- ทิวาภรณ์ ราชูธร และกาญจนา นาถะพินิจ.ศึกษาศานการณด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของสวนสาธารณะในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. 2554
- ธนติ วงศ์ศรีธาลัย. ความหมายของสถานที่ที่รัฐจัดสร้างขึ้น.สำนักพิมพ์ กรุงเทพฯ. 2544,หน้า 14
- นิพนธ์ คันธเสวี. ความหมายของคุณภาพชีวิต.สำนักพิมพ์ บুদ্ধแอนด์แม็กกะซีน กรุงเทพฯ. 2537 หน้า 10
- รุ่งโรจน์ เย็นเปี่ยม. ความหมายของสถานที่. 2545, หน้า 3
- ราชบัณฑิตยสถาน. ความหมายของสวนสาธารณะ. 2525 หน้า 708
- ระพีพรรณ คำหอม. คุณภาพชีวิตและการกระตุ้นให้คนในสังคมไทยให้ความสนใจกับงานสวัสดิการสังคม. สำนักพิมพ์.กรุงเทพฯ. 2540
- เวทิสภา กาญจนแก้ว. ความพึงพอใจของประชาชนผู้มาใช้บริการต่อการจัดการสวนสาธารณะ : กรณีศึกษาสวนสาธารณะหนองประจักษ์ จังหวัดอุดรธานี.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2554

ศิริ ฮามสุโพธิ์. คุณภาพชีวิตของคนในสังคม. 2536 หน้า 33

สุพจน์ เกติมี และคณะ. ระบบนิเวศบริเวณสวนสาธารณะหนองนารี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการรักษาระบบนิเวศให้สมดุล จังหวัด
เพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. 2553

สุธิดา กระจ่างทอง. การประเมินมูลค่าทางนันทนาการของสวนสาธารณะหนองบวหาด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2555

อัมภัพันธ์ เนื่อง ณ สุวรรณ. ความหมายของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ. 2546, หน้า 4

Arnoldwittick. Parks affect quality of life. 1974 p.768

Rutledge. Behavior affects the social environment. 1981. p.102

การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
School Administration in Thailand 4.0 Era Affecting to the Efficiency of Schools
under Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office

บังอร แก่นจันทร์¹ จันตรี คุปตวาทีน² รวีวรรณ สนั่นนรเกียรติ³

Bangon Kanchan, Chantri Kuptavatin, Rawiwan Sananworrikiat

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครและ 3) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 80 โรงเรียน และกำหนดผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 480 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปีมีระดับการศึกษาปริญญาตรีและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การทดสอบความสัมพันธ์พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านการบริหารวิชาการ ($r = 0.79$) และ ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านการบริหารบุคคล ($r = 0.78$) นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

การวิเคราะห์การส่งผลของการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ไทยแลนด์ 4.0, ประสิทธิภาพ, สมุทรสาคร

^{1,2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Teacher in Master of Master of Education in Educational Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Email : dd2-vv2@hotmail.com *Corresponding author

Abstract

The purpose of this study was to study the level of School Administration in Thailand 4.0 Era Affecting to the Efficiency of Schools under Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office 2) to study the level of efficiency of Schools under Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office 3) To study the management of the schools in the Thai lands 4.0 which affect the effectiveness of the schools. Under the Jurisdiction of the Office of Samut Sakhon Primary Education Area.

The samples used in the study were 80 schools under Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office and 480 respondents. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and coefficient. Correlation and multiple regression analysis.

The results showed that the majority of respondents were female, aged 31-40, had bachelor degree and average monthly income of 15,001 - 20,000 baht. School Administration in Thailand 4.0 Era Affecting to the Efficiency of Schools under Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office at a high level. Relationship testing revealed that the use of information technology affected to academic administration ($r = 0.79$) and on creativity aspect affect the efficiency of the school ($r = 0.78$)

Keyword: School Administration, Thailand 4.0, Efficiency, Samut Sakhon

บทนำ

ในยุคการศึกษา 4.0 (Education 4.0) ที่การเรียนการสอนมุ่งสอนให้ผู้เรียน สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ดังนั้น การศึกษายุคใหม่ต้องเน้นแสวงหาการเรียนรู้ได้เอง อย่างท้าทาย สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ เหมาะกับตนเอง สังคม ตามสถานการณ์ การจัดการศึกษา 4.0 จึงต้องนำเอาหลักการเกี่ยวกับยุคสมัยใหม่ที่ตรงความสนใจของ ชนพื้นเมืองดิจิทัล ที่มีชีวิตในโลกไซเบอร์ ซึ่งประกอบด้วยการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันบนไซเบอร์ โดยใช้ขีดความสามารถของระบบเชื่อมโยงทางฟิลิคัลกับไซเบอร์ ที่มีอุปกรณ์สมัยใหม่ช่วย เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ฯลฯ

กระบวนทัศน์การพัฒนาทางการศึกษาภายใต้ประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 คือการเป็นจุดเริ่มต้นยุคศาสตร์ชาติ 20 ปี การขับเคลื่อนไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งพอเพียงและยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างการวิจัยและ การพัฒนาการศึกษา

การผนึกกำลังภายใต้แนวคิดประชารัฐ การวิจัยพัฒนาบุคลากร การศึกษา และผู้เรียนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการเรียนรู้จักเต็มเต็มพอเพียง แบ่งปัน รับผิดชอบและให้คุณค่า การหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การมีคุณธรรม ธรรมภิบาลเพื่อ เป็นเกราะคุ้มกันและการเรียนรู้ในทักษะศตวรรษที่ 21 (พรชัย เจดามานและคณะ.2559)

เมื่อแนวโน้มการพัฒนาประเทศมุ่งเน้นที่การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมแล้ว การศึกษาของประเทศควรจะพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในยุค “ประเทศไทย 4.0” เมื่อการเข้าถึงเนื้อหาความรู้มีลักษณะเปิด เข้าถึงได้ง่าย การแสวงหาความรู้จึงทำได้เร็ว เยาวชนยุคใหม่ มีลักษณะเป็น ชนพื้นเมืองดิจิทัล Digital native ทำให้การเรียนการสอนแบบเก่าในห้องเรียน ที่ใช้วิธีการท่องจำเนื้อหา ตามแผนการสอน ตามกรอบหลักสูตร หรือทำโจทย์ ทำข้อสอบแบบเดิมจึงไม่เหมาะสมกับการศึกษายุคใหม่ ด้วยปัจจัยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางการจัดการศึกษา คนที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาชาติในยุค 4.0 นอกจากจะต้องมีทักษะจากความรู้ตามหลักสูตรที่ได้จดจำมาเรียนมา (Cognitive skills) ส่วนหนึ่งแล้วยังต้องมีทักษะอีกส่วนหนึ่ง คือทักษะที่ได้

จากการทำงานของมันสมองส่วนหน้าซึ่งมาจากการหล่อหลอมฝึกฝน (Non-Cognitive skills) ปฏิบัติให้เป็นคนไม่มั่งง่าย รู้จักใช้ความคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรอง แสวงหาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างสรรค์แนวทางในการพิชิตแก้ปัญหา มีความมุ่งมั่นบากบั่นไม่มั่งง่าย ถือว่าเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้กับเยาวชนทุกคน นอกเหนือไปจากการให้ความรู้เนื้อหาวิชาในตำราเรียน ที่เรียกว่า พุทธิศึกษา พลศึกษา จริยศึกษา และหัตถศึกษา เป็นทักษะที่ทุกคนต้องมีและจะต้องสร้างขึ้น โดยการหล่อหลอมฝึกให้ทำจนชำนาญจนติดเป็นนิสัยที่ แสดงออกโดยอัตโนมัติ คำว่า จิตตะมานะ วิริยะ อุตสาหะเป็นเพียงความรู้ที่เราสอนให้จดจำ แต่เราไม่เคยปลูกฝัง ในยุคนี้ครูอาจารย์ในสถานศึกษาทุกระดับ จะต้องทำหน้าที่ให้ครบทั้งสองส่วน คือให้ความรู้และปลูกฝังนิสัยที่เกิดจากการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของสมองส่วนหน้า โดยอาศัยกระบวนการสอน และการฝึกให้ทำซ้ำ ๆ ให้มีความมุ่งมั่นบากบั่นมานะไม่ย่อท้อง่าย ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง จากองค์ความรู้ผ่านทางนวัตกรรมที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง

การบริหารสถานศึกษาของไทยที่ผ่านมา (ทิวัตต์ ศรีดำรงค์, 2558:3) ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ ตลอดจนยังไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทางการศึกษาภายใต้ประเทศไทย 4.0 ทั้งในด้านของหลักการความมุ่งหมาย แนวนโยบายและแนวทางในการบริหาร เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลา และบริบทของสังคมไทย ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากรและการบริหารงานทั่วไป หากต้องการบริหารสถานศึกษาให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษานั้น ควรประเมินผลการบริหารงานทั้ง 4 ด้านเข้าด้วยกัน (ยุคดันทน์ หวานฉ่ำ, 2555:19) ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และพัฒนาผู้เรียนไปสู่อนาคตที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ (สมคิด พรหมจ้อย . 2549 : 2)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อที่จะนำไปเป็นประโยชน์ต่อการบริหาร

สถานศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางการศึกษาภายใต้ประเทศไทย 4.0 เพื่อปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาอย่างรอบด้านและมีการพัฒนาเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการบริหารวิชาการ
2. การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการบริหารงบประมาณ
3. การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการบริหารบุคคล
4. การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการบริหารทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคั้งนี้ คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร นวน 103 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 80 โรงเรียน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970: 607 – 610 อ้างถึงในดวงรัตน์

จ้อยศิริ,2557:17) และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มา 80 โรงเรียน กำหนดแบบเจาะจง (purposive sample) ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 1 คน เลือกแบบเจาะจง ครูโรงเรียน 4 คน เลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย คณะกรรมการสถานศึกษา 1 คน เลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น โรงเรียนละ 6 คน จำนวน 80 โรงเรียน รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 480 คน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

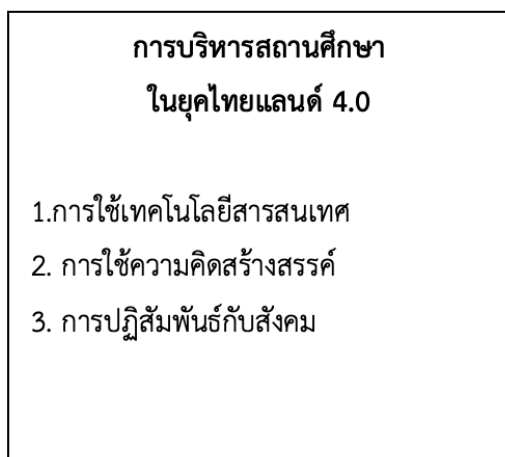
การศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยคัดเลือกตัวแปรอิสระ คือ การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) การใช้ความคิดสร้างสรรค์ และ3)การปฏิสัมพันธ์กับสังคมนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจาก พรเจต เจดามานและคณะ(2560:3) และใน

ด้านตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) งานบริหารวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ 3) งานบริหารบุคคล และ 4) งานบริหารทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรจากกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550

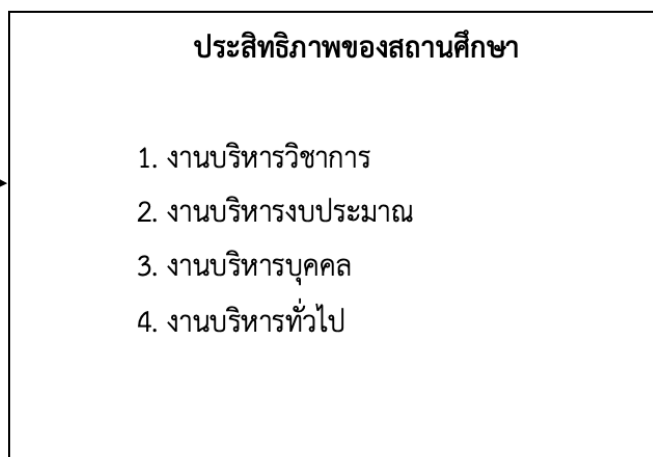
สรุปผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปีมีระดับการศึกษาปริญญาตรีและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท
2. การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ลำดับที่ 2 คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคม และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ
3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การบริหารวิชาการ ลำดับที่ 2 คือ การบริหารงบประมาณ ลำดับที่ 3 คือ การบริหารบุคคลและลำดับสุดท้าย คือการบริหารทั่วไป ตามลำดับ

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการศึกษา

ที่มา : พรเจต เจดามานและคณะ (2560:3) และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550

4. การทดสอบความสัมพันธ์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเป็นรายคู่ ด้วยค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) และหาระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) ผลการศึกษา พบว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการบริหารวิชาการ ($r = 0.791$) และ การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการบริหารบุคคล ($r = 0.782$) นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. การวิเคราะห์การส่งผลของการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

อภิปรายผล

1. การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ลำดับที่ 2 คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคม และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการจัดระบบเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารที่ทันสมัย ทำให้นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนหาข้อมูลจากภายนอก นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ครูใช้สื่อที่ทันสมัยเพื่อสนองความต้องการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนสนับสนุนให้

นักเรียนเข้าถึงข้อมูล ความรู้ได้ง่ายโดยผ่านระบบเครือข่ายเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาความรู้ จึงส่งผลให้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีนโยบายที่เปิดโอกาส ใ้บุคลากรเสนอความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระ ไม่ต้องอยู่ในกรอบ รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรคิดต่อยอดจากตำราหรืองานวิจัยโดยการปรับปรุงหรือนำเสนอต่อยอดจากความรู้เดิมอย่างสร้างสรรค์ตลอดจนเปิดโอกาสให้มีการคิดวิเคราะห์ วิจัยและออกความเห็นอย่างมีเหตุผล และนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ จึงอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากมีการสนับสนุนให้บุคลากรสร้างทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม โดยการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกับคนอื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือซึ่งกัน เพื่อให้งานหรืองานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคมจึงอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การบริหารวิชาการ ลำดับที่ 2 คือ การบริหารงบประมาณ ลำดับที่ 3 คือ การบริหารบุคคลและลำดับสุดท้าย คือการบริหารทั่วไป ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการบริหารวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 คือ สถานศึกษามี

การจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา และลำดับสุดท้าย คือ สถานศึกษามีเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา จันผง (2553 : 149-123) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนบ้านจันทเขลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการพัฒนาศักยภาพตนเองเพื่อที่จะได้พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียนอีกด้วย จึงส่งผลให้ด้านการบริหารวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการกำหนดแผนพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาวของสถานศึกษา ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษามีการศึกษา วิเคราะห์การจัดและพัฒนาศึกษาในการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษาและตามความต้องการของสถานศึกษา ลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษามีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ลำดับที่ 4 คือ สถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลทรัพยากรเพื่อการศึกษาการจัดหาเงินงบประมาณ และการระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และลำดับสุดท้าย คือ สถานศึกษามีการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์การจัดหารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิชานันท์ พิมพ์ทอง (2554 : 64-68) ได้การศึกษามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานโรงเรียนบ้านทับร้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาด้านการบริหารงบประมาณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกันและจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่

ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาได้กำหนดแผนงบประมาณทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษาและตามความต้องการของสถานศึกษา รวมทั้งสถานศึกษามีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา และจัดทำ ระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์การจัดหารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาจึงส่งผลให้ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการบริหารบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการเสนอแนะ การแต่งตั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานต่างๆ ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษามีการแจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงานมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ เกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ลำดับที่ 4 คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับภารกิจของสถานศึกษาและลำดับสุดท้าย คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ วงศ์คำ (2554 : 57-60) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานโรงเรียนบ้านวังตะคร้อ (ธนาครกรุงเทพ 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการศึกษา ด้านการบริหารบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษามีการเสนอแนะ การแต่งตั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานต่างๆ ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และแจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงานมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ เกณฑ์การประเมินผลงานแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้ทราบรวมทั้งมีการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปด้วยความเป็นธรรมไม่มีการเลือกปฏิบัติ จึงส่งผลให้ด้านการบริหารบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลจำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษาวางแผน และออกแบบระบบงานธุรการตาม ขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษามีการจัดหาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้บริการงานทางการศึกษาด้านต่างๆของสถานศึกษา ลำดับที่ 4 คือ สถานศึกษามีการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการและการประชาสัมพันธ์แก่สาธารณชน และลำดับสุดท้าย คือ สถานศึกษามีการจัดระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อให้บริการต่อสาธารณชน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัศมี ชูเดชะ (2554 : 60-63) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองปากดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ผลการศึกษา ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาวางแผน และออกแบบระบบงานธุรการ โดยการ มีการประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน รวมทั้งมีการจัดหาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้บริการงานทางการตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้บริการและการประชาสัมพันธ์แก่สาธารณชน จึงส่งผลให้ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. การทดสอบความสัมพันธ์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเป็นรายคู่ ด้วยค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) และหาระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) ผลการศึกษา พบว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่ง

ผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการบริหารวิชาการ ($r = 0.791$) และ การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการบริหารบุคคล ($r = 0.782$) นอกจากนี้ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการบริหารบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันและเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ตลอดจนความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษานั้นๆ ในอนาคต ส่วนปัจจัยด้านอื่นๆที่ไม่มีความสัมพันธ์กันนั้น ผู้บริหารจะต้องนำมาพิจารณาทบทวนเพื่อพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนโดยจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านแผนงาน โครงการ งบประมาณ บุคลากร และความต้องการ เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาเกิดประโยชน์มากที่สุด ลดความเสี่ยงด้านผลกระทบต่างๆ
2. ควรส่งเสริมและร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้วัด และชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้นและเพื่อให้เป็นที่ยอมรับกันในกลุ่ม เพราะเป็นการกระตุ้นให้หมู่บ้านมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม เห็นความสำคัญในตนเองที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว
3. ควรส่งเสริมให้วัดและประชาชนได้มีส่วนร่วมประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินเป็นแนวทางในการนำไปใช้และปรับปรุงใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- ชูลีพร อนุะมาน. ความต้องการของผู้ปกครองต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2551.
- เชาวรัตน์ โทณผลิน. ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่อการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2550.
- ปราณี ศรีใส. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสายสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2524.
- วรสิทธิ์ สฤกษ์คือภักษ์. ความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2552
- วศิน ปาลเดชพงศ์. ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลก้องหล้า กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2550.
- วาม ดุลยากร. ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2551.
- วิชชุดา งามปลอดภัย. ความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2552.
- สายชน หมวกเหล็ก. ความต้องการของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มีชั้นประถมศึกษา เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2549.
- สุดารัตน์ แซ่ซี. ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารการจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตจังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2552.
- สุมาลี มีพงษ์. ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดนพคุณา แพนกอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2548.
- โสภิตอนงค์ บุญช่วย. สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549.

บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขต เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

The Roles of local leaders in urban community management in Paknamlansing municipality Paknamlansing district, Chanthaburi province.

เบญจพล เนินริมหนอง¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช³

Benjapon Nernrimnong, Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากในปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนต่อการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยรวมพบว่า ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.75$) อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.56$) และด้านความคาดหวังในตัวผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.36$)

คำสำคัญ: บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน

Abstract

This research Have a purpose To study the role of community leaders in community management in Pak Nam Laem Sing Municipality Laem Sing District Chanthaburi And to study the problems and obstacles in the performance of duties of community leaders towards community management in the Pak Nam Laem Sing Subdistrict Municipality Laem Sing District Chanthaburi The sample used for this study was people in the Pak Nam Laem Sing Municipality area. Laem Sing District 200 people in Chanthaburi Province. The tool used

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsok College

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsok College

in the study was a questionnaire which was a 5-level approximation scale. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the study showed that Role of Community Leaders in Community Management in Pak Nam Laem Sing Subdistrict Municipality Laem Sing District Chanthaburi Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 3.55$). Considering each aspect: Overall, it was found that The role of community leaders ($\bar{X} = 3.75$) ranked first, followed by ethics, ethics and governance ($\bar{X} = 3.56$) and community leaders' own expectations ($\bar{X} = 3.36$).

Keyword: The Roles of local leaders in urban community management

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และมีการจัดการบริหารราชการแผ่นดินโดยแบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่รัฐต้องดำเนินการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ดังกฎหมายรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจและระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดทั้งจัดให้มีโครงสร้างขั้นพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง เท่าเทียมกันทั่วทั้งประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2540, 2540, หน้า 16) จากหลักการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ในแต่ละท้องถิ่นได้มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารและสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ ซึ่งหลักการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจึงทำให้เกิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นและแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล และเขตปกครองพิเศษกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน

ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีซึ่งจะทำการศึกษาในประเด็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนในการจัดการบริหารชุมชนของตนเองในปัจจุบันว่ามีศักยภาพในการทำงานหรือมีความสามารถในด้านการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาชุมชนไปในทิศทางใด และศึกษาในประเด็นของปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของผู้นำชุมชนว่า มีปัญหาในการปฏิบัติงานอย่างไรทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงประเด็นปัญหาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอีกด้วย อีกทั้งประเด็นที่สนใจคือ แนวทาง การแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชน ซึ่งในแต่ละชุมชนจะมีปัญหาที่แตกต่างกัน รวมถึงแนวทางของผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนจะแตกต่างกัน รวมถึงสภาพบริบทของพื้นที่ องค์ความรู้ที่มีอยู่ และผู้คนที่อยู่ในชุมชนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากในปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนต่อการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง สถานะหน้าที่การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชน ที่เป็นลักษณะทางการในการดำเนินกิจกรรมและงาน

ที่อยู่ภายในชุมชนทั้งด้านการพัฒนาสังคม ด้านการบริหาร ด้านการจัดการทรัพยากร และด้านแก้ไขปัญหาของชุมชน

ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากคนในชุมชนให้ทำหน้าที่ในการบริหารและจัดการชุมชน และมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากเทศบาล ซึ่งนั่นก็คือ ประธานกรรมการชุมชน

บทบาทของผู้นำชุมชน หมายถึง หน้าที่ที่ผู้นำชุมชนพึงปฏิบัติในการดูแลลูกบ้านหรือผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนของตนเอง และการได้มาของบทบาทหน้าที่นั้นเป็นบทบาทหน้าที่ได้มาแบบเป็นทางการ คือ การผ่านการคัดเลือกจากคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยอาศัยระบบของการเลือกตั้งหรือการเลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารชุมชนรวมถึงการที่เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีได้ให้อำนาจในการบริหารงาน และการกำหนดบทบาทเอาไว้ในระเบียบ/ข้อบังคับการบริหารงานเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์

การบริหารจัดการชุมชน หมายถึง การดำเนินงานภายในชุมชนทั้งในด้านของการบริหารชุมชน การจัดการชุมชน และสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามนโยบายของเทศบาล การพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญก้าวหน้า รวมถึงการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่กำลังประสบปัญหาอยู่ โดยการบริหารจัดการชุมชนเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนต้องเป็นผู้ดำเนินงาน และเป็นผู้รับคำสั่งจากหน่วยงานเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ หรือประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ชุมชน หมายถึง ชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ โดยที่เทศบาลได้มีการแบ่งเขตการปกครองแบบแยกส่วน และให้ชุมชนมีอำนาจในการบริหารงานและการแก้ไขปัญหาชุมชนที่คล่องตัว และสะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการกระจายอำนาจของรัฐสู่ประชาชน และการเข้าถึงประชาชนของผู้นำชุมชนหรือกระบวนการทำงานของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์

บทบาทของผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำที่มีความรู้ และความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ได้รับความเคารพและนับถือ มีศักยภาพในการจัดการบริหารชุมชนให้เกิดการพัฒนาในทิศทางที่ดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และงานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความสำคัญกับประชาชนที่อยู่ในชุมชนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน และได้มีการวางแผนชุมชนและได้มีความ

คิดสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน

ความคาดหวังในตัวของผู้นำชุมชน หมายถึง มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการชุมชนในหลายๆ รูปแบบตามความต้องการของชุมชน ตลอดเวลาในการทำงานของผู้นำชุมชนมีความกระตือรือร้น ให้ความเข้าใจ สนใจ และใส่ใจในทุกๆ ด้าน และมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการชุมชนของผู้นำในหลายๆ ประเด็น และมีการวางแผนถึงอนาคตในการจัดการบริหารชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล หมายถึง มีการวางแผนในการจัดการชุมชน มีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารชุมชน มีกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารชุมชน และมีภาวะความเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตัวให้ผู้คนเกิดศรัทธาแลความน่าเชื่อถือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 2. อายุ 3.ระดับการศึกษา 4.อาชีพ 5.รายได้

ตัวแปรตาม คือบทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน

ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีในด้านดังต่อไปนี้ 1. ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน 2. ด้านความคาดหวังในตัวของผู้นำชุมชน 3. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล

ด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล

2. ขอบเขตประชากร

ประชาชนเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 8,791 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 4,280 คน และเพศหญิง 4,511 คน(ข้อมูลประชากรจากทะเบียนบ้าน เดือนมกราคม 2564)

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์อำเภอแหลมสิงห์

จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานความรู้ในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
5. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน
6. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชน
7. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาขอกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย จากจำนวนประชากรทั้งหมดได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คนแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีมี 3 ด้านประกอบด้วย ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน, ด้านความคาดหวังในตัวของผู้นำชุมชน, ด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 200 คนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 และเพศชาย จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาอายุ 21-30 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 อายุ 41-50 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมาระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ส่วนใหญ่อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ

27.0 รองลงมาอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 อาชีพข้าราชการ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 อาชีพรัฐวิสาหกิจ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 อาชีพอื่นๆ (แม่บ้าน) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และอาชีพเกษตรกร จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ส่วนใหญ่รายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมารายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 รายได้ 20,001- บาทขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และบทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน: โดยรวมพบว่า ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.75$) อยู่ในอันดับแรก รองลงมาด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.56$) และด้านความคาดหวังในตัวของผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.36$)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ในครั้งนี้ แยกตามรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน พบว่า บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ: ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน พบว่า ผู้นำมีความรู้ และความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในอันดับแรก รองลงมาผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนให้ความเคารพและนับถือผู้นำชุมชน และผู้นำได้มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ส่วนได้มีการวางแผนชุมชนและได้มีความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน อยู่ในอันดับสุดท้าย รองลงมาผู้นำมีศักยภาพในการจัดการบริหารชุมชนให้เกิดการพัฒนาในทิศทางที่ดี และให้ความสำคัญกับประชาชนที่อยู่ในชุมชนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน

2. ด้านความคาดหวังในตัวของผู้นำชุมชน พบว่า บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ :ด้านความคาดหวังในตัวของผู้นำชุมชน พบว่า อยากให้ผู้ นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการชุมชนในหลายรูปแบบ เช่น ความเป็นผู้นำที่มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน อยู่ในอันดับแรก รองลงมาตลอดเวลาในการทำงานของผู้นำชุมชน มีการแสดงออกที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย และมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการชุมชนของผู้นำชุมชน ส่วนผู้นำชุมชนมีการวางแผนมองการณ์ไกลถึงในอนาคตจะนำพาชุมชนให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น อยู่ในอันดับสุดท้าย

3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล พบว่า บทบาทผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อ:ด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล พบว่า ผู้นำชุมชนมีภาวะความเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตัวให้ผู้คนเกิดความศรัทธาและความน่าเชื่อถือ อยู่ในอันดับแรก ผู้นำชุมชนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารชุมชน และผู้นำชุมชนมีการวางแผนงานก่อนการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ส่วนผู้นำชุมชนมีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานชุมชน อยู่ในอันดับสุดท้าย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้นำมีศักยภาพในการจัดการบริหารชุมชนให้เกิดการพัฒนาในทิศทางที่ดี และให้ความสำคัญกับประชาชนที่อยู่ในชุมชนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน ข้อเสนอแนะในการเพิ่มศักยภาพของผู้นำ ความเป็นผู้นำของประธานชุมชนแต่ละท่านนั้น ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์จากการเรียนรู้งานในชุมชนมาเป็นระยะเวลานานจนกลายเป็นบทบาทเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล แต่การแสดงบทบาทของผู้นำที่มีลักษณะเด่นชัด ก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของชุมชนว่าจะเหมาะสมกับการแสดงบทบาทของผู้นำในลักษณะใด เพราะฉะนั้นในการเพิ่มศักยภาพของผู้นำนั้นจะต้องมีกระบวนการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการกำหนดให้เป็นหลักสูตรเฉพาะด้านและเรียนรู้จากความเป็นจริงของสังคม และต่อยอดความเป็นผู้นำที่มีอยู่แล้วแต่แสดงออกมาไม่ชัดเจน หรือความเป็นผู้นำได้ถูกลดบทบาทความน่าเชื่อถือลงเนื่องจากสภาพปัญหาภายในชุมชน
2. ควรมีการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้บทบาท และวิธีการทำงานระหว่างประธานชุมชนด้วยกัน และมีการประสานกับองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเข้ามาให้ความรู้ เพื่อเป็นการต่อยอดประสิทธิภาพของผู้นำที่ก่อให้เกิดฐานอำนาจภายใต้วิถีชีวิตของชุมชนเมืองที่มีความหลากหลาย มากกว่าที่จะมอบอำนาจทางการปกครองให้กับคนใดคนหนึ่ง

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. (2530). หนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท. 0413/ว1553 เรื่อง การจัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อพัฒนาเทศบาล และสุขาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- จันทร์ทิพย์ ปาละนันท์. (2545). ความสามารถทางการสื่อสารของผู้นำชุมชน. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตลา วิเศษกุล. (2547). ความสุขมวลรวมประชาชาติมุ่งสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). จิตวิทยาสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตยา สุวรรณะชญ. (2557). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- เดชา นาดอน. (2552). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนากลุ่มอาชีพ: กรณีศึกษาองค์กรการบริหารส่วนตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดำรง วัฒนา, สุริยะ วิริยะสวัสดิ์ และสุชาดา วัฒนา. (2544). โครงการศึกษาเบื้องต้นเรื่อง ระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด. (2554). ทำเนียบ พัฒนาเครือข่าย องค์กรภาคประชาชน. ร้อยเอ็ด: สำนักพิมพ์ทันใจการพิมพ์.
- ประดิษฐ์ มัชฌิมา. (2522). สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ประดิษฐ์ มัชฌิมา. (2523). สังคมวิทยาชนบทและสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประยุทธ์ สุวรรณโกตา. (2556). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม. วารสารพัฒนาชุมชน, 32(2), 15-30.
- ปรีชา ปวงคำ. (2545). ความเป็นผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาผู้นำชาวบ้านทุ่งเจ้า ตำบลแม่เปา อำเภอ
พญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ผะอบ นมะมาตร. (2524). สังคมวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลผลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด. (2509). ราชกิจจานุเบกษา, 23(21), 4-12.
- พระสุรชัย เดชปญโญ (เขื่อนเมืองพาน). (2551). บทบาทผู้นำท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง
จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์. (2557). การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. (2521). สังคมการเมืองและการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531). การมีส่วนร่วมของประชาชน. พัฒนาชุมชน, 16(7), 32-45.
- ยาเป็น เรื่องจรูญศรี. (2553). แนวคิดเกี่ยวกับระบบผู้นำ. ค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2557, จาก <http://www.gotoknow.org/blog/392001/38432>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2540. (2540). ราชกิจจานุเบกษา, 114(55ก), 16.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์.
- ลมัย ทองเรือง. (2553). ภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของหน่วยงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดในภาคกลาง.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2550). การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน. รัฐศาสตร์, 55(4), 21-60.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2555). ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน ช่างฉัตร. (2541). พฤติกรรมองค์กร. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรชาติพัฒนา.
- สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2547). แนวคิด แนวปฏิบัติ ประสบการณ์ กองทุนหมู่บ้านสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย.
- สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม. (2520). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรววิทยา.
- สุภางค์จันทวนิช. (2552). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2536). ภาวะผู้นำ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา (หน่วยที่ 5).
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ศิริบุญศิริบุญพิพัฒน์. (2551). บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น: ศึกษากรณีสภาองค์กรชุมชน
ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ. (2548). ความสามารถทางการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า
อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ. (2550). สมรรถนะด้านการสื่อสารของสื่อบุคคลกับการระดมพลังการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.

- อรวีย์ แสงทอง. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในพื้นที่ประสมหาอุทกภัยปี 2554 กรณีศึกษา ตำบลกลาง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน, สถาบันการพัฒนาผู้นำชุมชนไทย.
- อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์. (2553). การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุสิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อานนท์ อภาภิรม. (2555). สังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อินสอน บัวเขียว. (2546). สารระสำคัญการบริหารงานชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิราบ.
- Allport, G. W. (1967). Reading in attitude theory and measurement. New York: John Welley & Sons.
- The American Heritage Dictionary. (1985). College (2nd ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Bourantas, D., & Papalexandris, N. (1999). Personality traits discriminating between employees in public and in private sector organizations. *The International Journal of Human Resource Management*, 10(5), 858-869.
- Broom, L., & Selznick, P. (1973). *Sociology*. Singapore: Harper & Row.
- Drucker, P. F. (2009). *Management: Tasks, responsibility practices*. London: Pan Book.
- Drucker, P. F. (1995). *Managing in a time of great change*. London: Butterworth-Heinemann.
- Eppard, R. G. (2004). Transformational and transactional leadership styles as they predict constructive culture and defensive culture. Retrieved July 15, 2014, from http://scholar.lib.vt.edu/theses/browse/by_author/e.html
- Hagberg, R. (2002). The three pillars of leadership style discovery of a new leadership model. Retrieved February 25, 2014, from <http://www.com/three-pillars.html>
- Hall, J. E. (2011). *Guyton and Hall textbook of medical physiology*. New York: McGraw-Hill.
- Huse, E. F., & Cumming, T. G. (1985). *Organization development and change* (3rd ed.). Mason, OH: Cengage.
- Hollander, E. P. (1985). Leadership and power. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), *The handbook of social psychology* (3rd ed., pp. 485-537). New York. Random House.
- Krech, D., Crutchfield, R. S., & Ballachey, E. L. (2008). *Individual in society*. Tokyo: McGraw-Hill.
- Pfeiffer, J. M., & Presthus, R. V. (1965). *Public administration*. New York: Knopf.
- Plano, J. C., & Riggs, E. R. (1973). *Political sciences dictionary*. Minsdale, IL: The Pryden.
- Matthews, D. (1996). *Elements of a strong civil society and health public life*. Ohio Kettering, OH: Foundation.
- McFarland, D. E. (1979). *Management: Foundation & practices* (5th ed.). New York: Macmillan.
- Mitchell, T. R., & Larson, J. R. (1987). *People in organization: An introduction to organizational behaviour* (3rd ed.). Singapore: McGraw-Hill.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. New York: The Free Press.
- Whitehead, T. N. (1963). *Leadership in free society*. Cambridge, MA: Harvard University.
- Yukl, G. A. (1989). *Leadership in organization*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
Public participation in the preparation of a local development plan
Non Mak Mun Subdistrict Administrative Organization, Khok Sung District,
Sa Kaeo Province

ปณิตา พิพูนนอก¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช³

Parnitar Pipungnonk, Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว มีประชาชนผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 200 คน เป็นเพศชาย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 และเพศหญิง จำนวน 101คน คิดเป็นร้อยละ 50.0ส่วนใหญ่อายุ36-45 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาคือ อายุ36- 45 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 อายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5/ม.6 หรือ ปวช.หรือเทียบเท่า) จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (ม.3 หรือ ม.ศ.3) จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 ระดับไม่เกิน ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า (ป.6) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .5 และปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน74 คน คิดเป็นร้อยละ 37.05 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 อาชีพเกษตรกร จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 และอาชีพข้าราชการหรือลูกจ้างส่วนราชการ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 มีรายได้ 8,001-11,000 บาท จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือ รายได้ 11,001 บาทขึ้นไป จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รายได้5,001-8,000 บาท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 และไม่เกิน 5,000 บาทจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านด้านการเข้าร่วมปฏิบัติอยู่ในอันดับแรก รองลงมา ด้านการเข้าร่วมกำหนดโครงการ/กิจกรรมและด้านการวิเคราะห์ข้อมูล/หาสาเหตุของปัญหาส่วน ด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในอันดับสุดท้าย และ ด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการอยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This study aimed to study the level of public participation in the formulation of a local development plan of the Non Mak Mun Sub-District Administrative Organization, Khok Sung District, Sa Kaeo Province. The sample group used in this study was 200 people in Non Mak Mun Sub-District Administrative Organization, Khok Sung District, Sa Kaeo Province. The questionnaire was in a 5-level estimation scale. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the study showed that

Public Participation in the Local Development Plan of Non Mak Mun Subdistrict Administrative Organization, Khok Sung District, Sa Kaeo Province A total of 200 people surveyed were 99 males, 49.5 percent, and 101 percent females. 50.0 mostly aged 36-45 years, 85 people, accounting for 42.5 percent, followed by age 36-45 years, 65 people, representing 32.5 percent. Age 46 years and over 50 people accounted for 25.0 percent. Over 25 years, 0 people, representing 0 percent, having a high school education (M.S. 5 / m.6 or equivalent, with 92 people, representing 46.0 percent, followed by the lower secondary level. Beginning or equivalent (Grade 3 or Grade 3) 70 people, representing 35.0 percent and a diploma or higher vocational certificate (Vocational Certificate) of 37 people, representing 18.5 percent, not more than elementary education or equivalent. (Por.6) number 1 person, representing .5 percent and bachelor's degree up to 0 people, representing 0 percent, having general employment of 74 people, representing 37.05 percent, followed by trade / business occupation of 60 people. 30.0 percent. Farmers occupation 43 people, accounting for 21.5 percent, and occupation of government officials or government employees 23 people, accounting for 11.5 percent, earning 8,001-11,000 baht, 97 people or 48.5 percent, followed by income. Get 11,001 baht or more, 74 people, or 37.0 percent, income 5,001-8,000 baht, total 29 people think is 14.5 percent and not more than 5,000 baht, 0 people, equal to 0 percent

Public Participation in the Local Development Plan, Non Mak Mu Sub District Administrative Organization, Khok Sung District, Sa Kaeo Province Overall, it was at a high level. When considering each aspect, it was found that Participation was the first, followed by project / activity determination and data analysis / problem determination. In monitoring and evaluation Ranked last and gathering of demand issues were in the last 2 places.

Keyword: Public participation in the preparation, the preparation of a local development plan

บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาประเทศไทยได้มีจุดมุ่งเน้นตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ตำบล ท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลจะมอบหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใหม่ ที่จัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี.ศ.2538 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งถือเป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลไปสู่ฐานรากทางสังคม ทั้งนี้การกระจายอำนาจมีส่วนเกี่ยวข้องในระดับตำบลมีพื้นที่ และประชาชนที่อาศัยอยู่ทั่วประเทศ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ และปกครองตนเองภายใต้กฎหมายบัญญัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสามารถกำหนดแผนงานโครงการ และกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ตำบล ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในตำบล ท้องถิ่น ได้อย่างแท้จริง (คารม คำพิฑูรย์. 2545: 3)

องค์การบริหารส่วนตำบลในช่วงปีที่ผ่านมาประสบปัญหาสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักสำคัญในการกระจายอำนาจ และการปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะถ้าหากประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมแล้ว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหา และสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ การที่ประชาชนในตำบลไม่สนใจเข้าร่วมต่อกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะในส่วนของการไม่เข้าร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้การไม่เข้าร่วมกิจกรรมการกำหนดแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ยังส่งผลให้แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลที่กำหนดไว้ไม่ตรงกับปัญหา และความต้องการของชุมชนในระดับตำบล เพราะประชาชนเท่านั้นที่จะรู้ถึงปัญหา และวิธีการจัดการปัญหาของตนเองได้อย่างแท้จริง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10(พ.ศ. 2550-2544) เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และให้ความ

สำคัญในฐานะผู้กำหนดการพัฒนา ผู้ได้รับประโยชน์ และผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ยุทธศาสตร์การพัฒนา คือการพัฒนาให้รัฐ และประชาชนมีความเข้าใจที่ดี มีความรับผิดชอบ และมีความเอื้ออาทรต่อกันเป็นการส่งเสริม การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของทุกภาคทุกส่วน เพื่อให้ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในฐานะผู้ตัดสินใจ และผู้ดำเนินการ มิใช่ในฐานะกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับผลการพัฒนาตามนโยบายของภาครัฐ (กองราชการส่วนตำบล.2540: 4)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยยังได้ประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี.ศ.2538 และพ.ศ.2539 รวม 2,760 แห่ง และประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มเติมในปี.ศ.2540 อีก 3,673 แห่ง รวมทั้งสิ้น 6,397 แห่ง การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ถือว่าเป็นรูปธรรมของนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล ไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับพื้นฐาน คือ ตำบล เพื่อเป็นการตัดสินใจ และการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ที่มุ่งเน้นถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของประชาชนภายในตำบลเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 59 (2) ว่าให้คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และมาตรา 46 (1) ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนพัฒนาตำบลของตนเองตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตำบล สำหรับแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยแผนพัฒนา 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะกลาง และแผนระยะสั้น เป็นส่วนย่อยของแผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาตำบลประกอบด้วยรายละเอียดของแผนงาน และโครงการรวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ดำเนินการด้วยงบประมาณของตนเอง และขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ เค้โครงสร้างของแผนแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย สภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ดำเนินการโดยคณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งคณะกรรมการบริหารแต่งตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน ประกอบด้วย กรรมการบริหารสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิในตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และความเห็นของคณะทำงาน (กองราชการส่วนตำบล. 2540: 1-11)

นอกจากนั้นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล ทางราชการโดยเฉพาะในส่วนของการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีนโยบายให้องค์การบริหารส่วนตำบลยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ โดยการทำงานจะต้องรับวิธีการทำงานแบบใหม่ที่เน้นการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด กำหนดความต้องการของตนเอง โดยส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ประชาคมท้องถิ่น ตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ทั้งนี้เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ดังนั้นจะพบว่าปัญหาของการจัดทำแผนพัฒนานั้นซึ่งผลกระทบโดยตรงถึงการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะฉะนั้นการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร น่าจะมาจากประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้คือ(กองราชการส่วนตำบล. 2540: 13-14)

1) การขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตำบล กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถบอกได้ว่าเป้าหมายของการพัฒนา หรือสภาพที่พึงปรารถนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคตคืออะไร 2) การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เน้นเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน โดยละเลยในส่วนของพัฒนาในด้านอื่น ๆ 3) แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนภายในพื้นที่ และ 4) การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผน เนื่องจากระบบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผน รวมถึงระเบียบกฎหมาย และกระบวนการขั้นตอนของการจัดทำแผนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ

จากสาเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทาง

ในการส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ในช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล จำนวนประชากร 200 คน

1. **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ในด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลหรือสาเหตุของปัญหา ด้านการกำหนดโครงการหรือกิจกรรม ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ และ ด้านการติดตามประเมินผล

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรีมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เพื่อตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่น 5 ด้าน

1) **ด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ** หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเข้าการร่วมประชุมเพื่อปรึกษาปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่น และประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อสำรวจปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่นเป็นต้น

2) **ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลหรือสาเหตุของปัญหา** หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอสภาพปัญหา

ของท้องถิ่น และประชาชนเข้าประชุมเพื่อหาสาเหตุของท้องถิ่น
เป็นต้น

3) ด้านการกำหนดโครงการหรือกิจกรรม หมายถึง
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดลำดับ
แผนงานในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและประชาชนเข้าร่วม
ประชุมเพื่อจัดระดับโครงการ/กิจกรรมของท้องถิ่น เป็นต้น

4) ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ หมายถึง การมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการเข้าร่วมปฏิบัติในการจัดกิจกรรมประเพณี
ท้องถิ่นวันหรือสำคัญทางศาสนาของอบต. และประชาชนได้มี
การติดตามข้อมูลข่าวสารการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตาม
แผนพัฒนาตำบล เป็นต้น

5) ด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การที่
ประชาชนได้รับประโยชน์จากแผนพัฒนาท้องถิ่นและประชาชน
มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น
เป็นต้น

แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แผนยุทธศาสตร์การ
พัฒนา แผนพัฒนาสามปีและแผนปฏิบัติการ องค์การบริหาร
ส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

การกระจายอำนาจ หมายถึง การดำเนินงานตามพ
รราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้
แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน
อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วผู้ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร ทฤษฎี
ต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางประกอบการ
ศึกษา โดยเสนอเนื้อหาสาระตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- 1.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
- 3.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
- 4.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 5.องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง
จังหวัดสระแก้ว

6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอ
โคกสูง จังหวัดสระแก้ว มีวิธีดำเนินการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าประชาชนผู้ที่
ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 200 คน ส่วนใหญ่อายุ36-45
ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาคือ อายุ36-
45 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 อายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้น
ไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และอายุไม่เกิน 25 ปี
จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ประชาชนผู้ที่ตอบแบบสอบถาม
ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5/ม.6
หรือ ปวช.หรือเทียบเท่า จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0
รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (ม.3 หรือ
ม.ศ.3) จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และอนุปริญญา
หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 37 คน คิด
เป็นร้อยละ 18.5 ระดับไม่เกินประถมศึกษาหรือเทียบเท่า (ป.6)
จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .5 และปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 0
คน คิดเป็นร้อยละ 0 ประชาชนผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่
มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน74 คน คิดเป็นร้อยละ 37.05 รองลง
มาคือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0
อาชีพเกษตรกร จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 และอาชีพ
ข้าราชการหรือลูกจ้างส่วนราชการ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ
11.5 ส่วนใหญ่มีรายได้ 8,001-11,000 บาท จำนวน 97 คน คิด
เป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือ รายได้ 11,001 บาทขึ้นไป จำนวน
74 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รายได้5,001-8,000 บาท จำนวน
29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 และไม่เกิน 5,000 บาทจำนวน 0
คน คิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
ท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง
จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้านพบว่า ด้านด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ อยู่ในอันดับแรก รอง
ลงมา ด้านการเข้าร่วมกำหนดโครงการ/กิจกรรม และ ด้านการ
วิเคราะห์ข้อมูล/หาสาเหตุของปัญหาส่วน ด้านการติดตามประเมิน
ผล อยู่ในอันดับสุดท้ายและด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ
อยู่ใน2 อันดับสุดท้าย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้ามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ในด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลหรือสาเหตุของปัญหา ด้านการกำหนดโครงการหรือกิจกรรม ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเข้าร่วมประชุมเพื่อรวบรวมปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่น และเข้าร่วมประชุมเพื่อสำรวจปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่น ส่วนเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่น อยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ กรรณิชา ชมดี (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกชน บุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการโดยมีลักษณะเป็นการกระทำผ่านกลุ่ม หรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

2. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลหรือสาเหตุของปัญหา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลหรือสาเหตุของปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เข้าร่วมประชุมเพื่อหาสาเหตุของปัญหาท้องถิ่น เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดลำดับความสำคัญปัญหาของท้องถิ่น และเข้าร่วมประชุมเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาลงท้องถิ่น ส่วน มีส่วนร่วมเสนอสภาพปัญหาของท้องถิ่นอยู่ในอันดับสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ภคจิรา ปกป้อง (2546) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ของเขาว่า เขาควรกระทำอย่างไรบ้างเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนด และการดำเนินการของประชาชนเองทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับการเข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็น

วางแผนตัดสินใจดำเนินการ และการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมอาจเป็นการเข้าร่วมโดยตรงด้วยตนเอง หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเข้าร่วม โดยผู้เข้าร่วมอาจอยู่ในฐานะผู้กระทำ (Actors) หรืออาจอยู่ในฐานะผู้ได้รับประโยชน์(Benefit) อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา จะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

1. ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดร่วมสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหา และสนองความต้องการ
3. ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมบริหารงานร่วมพัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงาน และทุน ตามขีดความสามารถ รวมทั้งการติดตามประเมินผล และซ่อมบำรุงที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมนั้น

3. ด้านการเข้าร่วมกำหนดโครงการหรือกิจกรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วจำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านการเข้าร่วมกำหนดโครงการหรือกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดระดับโครงการ/กิจกรรมของท้องถิ่น เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดลำดับแผนงานในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และ เข้าร่วมประชุมเพื่อเห็นชอบโครงการ/กิจกรรมของท้องถิ่นส่วน เข้าร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรมของท้องถิ่นอยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ เสน่ห์ จามริก (2540) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วมต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหาร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาพร้อมในการดำเนินงานตามแผน และร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ และหมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมจัดทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นและเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ

4. ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วจำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าได้มีการสอบถามโครงการ/กิจกรรมของท้องถิ่นจากผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการติดตามข้อมูลข่าวสารการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาตำบล และได้มีการสอบถามโครงการ/กิจกรรมของท้องถิ่นกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนเข้าร่วมปฏิบัติในการจัดกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น/วันสำคัญทางศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก อเนกวาณิช (2526) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายความเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด “รูปแบบและเป้าหมายของงาน” และ “กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน” ดังที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ และมีบทบาทอย่างเต็มที่ตั้งแต่ค้นคิดปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแล กำกับ ตลอดจนประเมินผลติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึงการมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

5. ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วจำแนกตามรายด้านและรายข้อ: ด้านการติดตามประเมินผล ด้านการติดตาม

ประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ได้รับประโยชน์จากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพียงใดมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพียงใดและ ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพียงใด ส่วน ชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพียงใด อยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ William Erwin (1976: 138) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนให้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาาร่วมกัน การใช้วิทยาการที่เหมาะสม สนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
2. ควรศึกษาและเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วกับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างกันอย่างชัดเจน และนำข้อแตกต่างที่ได้นั้น มาทำการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี 2548. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี 2546. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง และกระทรวงมหาดไทย. (2540). การจัดทำแผนพัฒนาตำบล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาสมัครรักษาดินแดน.
- โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546.
- คารม คำพิทุรย์. การศึกษาการบริหารจัดการในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.

- กรรม คำพิฑูรย์. (2545). การศึกษาการบริหารจัดการในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น.ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิราวัลย์ วรวงศ์. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ (ร.ป.ม. นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร.กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2546.
- ปัญชูร แก้วส่อง. รูปแบบทางสังคม-จิตวิทยาสำหรับอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เขตพื้นที่อำเภอนางรอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. “การกระจายอำนาจ หลักการและองค์ประกอบที่น่าพิจารณา.”วารสารราชการส่วนจังหวัดและตำบล. 2547
- ปรีดา ธีรศิลาเวทย์. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2550.
- ปิยนุช แสงวูธ.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (กลุ่มสังคมศาสตร์)มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- พนม ทินกร ณ อยุธยา. การบริหารงานคลังรัฐบาล.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- พรชัย จิตชินะกุล. แนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2551.
- พวงทอง โยธาใหญ่. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- พัชรินทร์สิริสุนทร. (2554). การพัฒนาองค์กรเอกชนในจังหวัดพิษณุโลกให้เป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พันทิพา พันธุ์สุรินทร์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขุนใหญ่ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด.การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย.กรุงเทพฯ: ดี แอนด์เอส, 2540.
- ภักจิรา ปกป้อง. การประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้วจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.2546
- โยธิน ชวเรเจริญ. การวางแผนที่มีผลต่อคุณภาพของแผนพัฒนาประจำปีของเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- เรณู คุปต์ชัยเชียร และคณะ. ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานใน องค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- ลิขิต ธีรเวคิน. การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท.กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- วรภาพร สือสกุล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางคล้าอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2547.

วาสนา ถิ่นงาม.การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี.การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.

วิโรจน์ รอดวงษ์.(2544).ลักษณะความเป็นผู้นำของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดขอนแก่น.ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมนึก ปัญญาสิงห์. (2542). การทำงานแบบมีส่วนร่วม.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภาพ ศรีเมือง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอนพนาลัย จังหวัดหนองคาย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ (ศศ.ม. ไทยคดีศึกษา กลุ่มสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม
Characters of the Administrators Affecting to the effectiveness
of Performance of Teachers at Schools under
Nakhon Prathom Primary Educational Service Area Office

ประภัสสร กระแสชัย¹ บังอร แก่นจันทร์² พัฒนี ศักดิ์เดชาชนนท์³

Prapassorn Krasaechai, Bangon Kanchan, Pattanee Sakdechanon

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม และ 3) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริหารครูและกรรมการสถานศึกษา จำนวน 97 โรงเรียน และกำหนดผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 582 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 – 25,000 บาท คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และ คุณลักษณะของผู้บริหารด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมาภิบาลส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนนอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม

^{1,2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Teacher in Master of Master of Education in Educational Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Email : dd2-vv2@hotmail.com *Corresponding author

Abstract

The purpose of this study was to study the Characters of the Administrators Affecting to the effectiveness of Performance of Teachers at Schools under Nakhon Prathom Primary Educational Service Area Office. 2) To study the effectiveness of performance of teachers in office of Nakhon Pathom Primary Education Area and 3) to study characteristics of administrators affecting the effectiveness of performance of teachers in educational institutions under the Office of Nakhon Prathom Primary Educational service Area Office.

The sample consisted of 97 schools, and 552 respondents. The instruments used in the study were questionnaires, statistics used for data analysis, percentage, mean, deviation Standard and Correlation coefficients and multiple regression analysis.

The results showed that most respondents were female, 31-40 years of age, had bachelor degree and average monthly income of 20,000 – 25,000 baht. The characters of the Administrators Affecting to the effectiveness of Performance of Teachers at Schools under Nakhon Prathom Primary Educational Service Area Office in overall was in high level. Relationship testing revealed that the characteristics of leadership influenced the performance of teachers. The development of learners to the full potential and desirable characteristics of the administrators in the moral, ethical and good governance affect the performance of the teachers, the practice of being a good role model for the students outside the relationship.

Keywords: Characters, the effectiveness of performance, Nakhon Prathom Primary Educational Service Area Office

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดในรูปแบบการศึกษาในระบบ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การศึกษาระดับปฐมวัยจัดการศึกษาให้กับเด็กอายุระหว่าง 3 – 5 ปี โดยประมาณ เพื่อเป็นรากฐานชีวิตและเป็นการเตรียมความพร้อมของทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพและสังคม การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรมและจริยธรรม ความรู้และความสามารถขั้นพื้นฐาน โดยปกติใช้เวลาเรียน 6 ปีและการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 1) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ต่อจากระดับประถมศึกษา รวมทั้งได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการประกอบกิจการงานและอาชีพตามควรแก่วัย ปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี และ 2)การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนที่ได้รับการศึกษา ความถนัดและ

ความสนใจ เพื่อเป็นรากฐานสำหรับการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมที่จำเป็น โดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติ นอกจากเป็นสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีลักษณะนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และหน้าที่และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรงและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินงานหรือบริหารงานทั้งงานวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคล และบริหารทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

(Good Governance) เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 75) ซึ่งทั้งหมดดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมี เนื่องจากผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษา ให้การผลผลิตที่ได้ซึ่งความหมายถึงผู้เรียนมีประสิทธิภาพ

ครู คือ ผู้มีบทบาทการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นมีคุณภาพชีวิตและอยู่ในโลกอย่างมีความสุข ครูจึงมีส่วนสำคัญที่จะชี้วัดได้ว่าคุณลักษณะที่เหมาะสมของครูควรจะเป็นไปในทิศทางใดมีระดับของความเหมาะสมเท่าใด คุณลักษณะด้านใดควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อใช้เป็นข้อเสนอสู่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับท้องถิ่น และอาจรวมถึงในระดับประเทศ ให้บังเกิดผลในทางที่ดีต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม
2. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำและด้านคุณธรรมจริยธรรมมาภิบาลมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม จำนวน 122 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริหารครูและกรรมการสถานศึกษา จำนวน 97 โรงเรียน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970: 607) และกำหนดผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร 1 คน ครู 4 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 1 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 6 คน ดังนั้น จะมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 582 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้บริหาร กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sample) โรงเรียนละ 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 97 คน
2. ครู กำหนดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 4 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 388 คน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก
3. คณะกรรมการสถานศึกษา กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sample) โรงเรียนละ 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 97 คน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกความถี่ และการหาร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

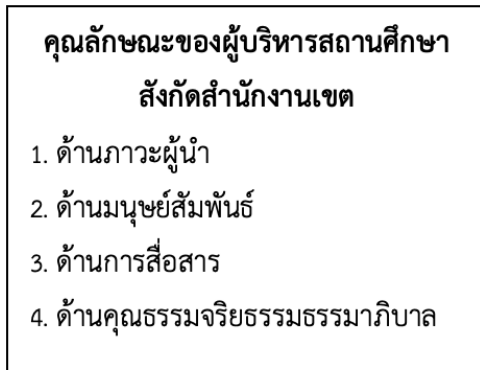
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน

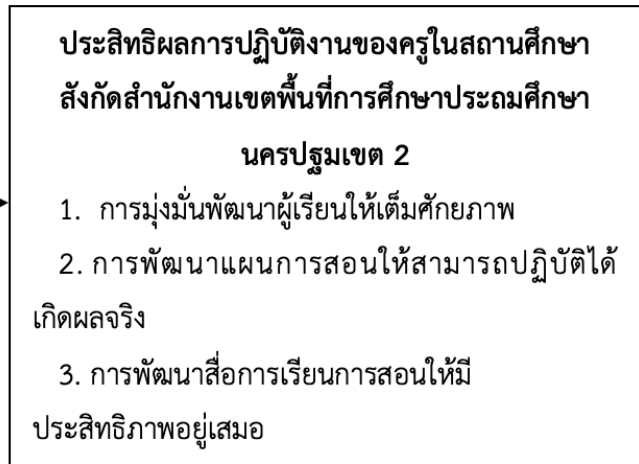
กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อสาร และด้านคุณธรรมจริยธรรมมาภิบาล และการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดจากข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

มาตรฐานการปฏิบัติงาน 4 ด้านเป็นตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอและด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ดังรายละเอียดตามแผนภาพที่ 1

สรุปผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 – 25,000 บาท

2. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านภาวะผู้นำ ลำดับที่ 2 คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมาภิบาล ลำดับที่ 3 คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการสื่อสาร ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ กลยุทธ์แผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเป็นรูปธรรม ลำดับที่ 2 คือ มีความสามารถกำหนดนโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน ลำดับที่ 3 คือ มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม ลำดับที่ 4 คือ การประสานงานระหว่างฝ่าย/งาน

ต่างๆในสถานศึกษา เพื่อการทำงานร่วมกันและลำดับสุดท้าย คือ ทำการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา ตามลำดับ

2.2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ให้เกียรติและยกย่องผู้ร่วมงานด้วยความยินดี ลำดับที่ 2 คือ มีความจริงใจกับผู้ร่วมงาน ลำดับที่ 3 คือ ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ลำดับที่ 4 คือ ยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นที่อาจขัดแย้งกันได้และลำดับสุดท้าย คือ สร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงาน ตามลำดับ

2.3 ด้านการสื่อสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงานให้ครูเข้าใจอย่างชัดเจน ลำดับที่ 2 คือ เปิดโอกาสให้ครูซักถามเพื่อความเข้าใจในคำสั่งให้ถูกต้อง ลำดับที่ 3 คือ ชี้แจงข้อบกพร่องในการทำงานของครูให้เจ้าตัวทราบเป็นการส่วนตัวและแนะนำวิธีแก้ไขปัญหาได้ดี ลำดับที่ 4 คือ ออกคำสั่งปฏิบัติงานชัดเจนและมีรายละเอียดเพียงพอสำหรับครูผู้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและลำดับสุดท้าย คือ ยินดีรับฟังข้อเสนอแนะจากครูผู้ร่วมงานทุกเรื่อง ตามลำดับ

2.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ลำดับที่ 2 คือ มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน ลำดับ

ที่ 3 คือ เสียสละเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ลำดับที่ 4 คือ มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงานและลำดับสุดท้าย คือ มีความรับผิดชอบและอดทนต่อการทำงาน ตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ลำดับที่ 2 คือ การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอและลำดับสุดท้าย คือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ครูฝึกให้นักเรียนนำกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญหน้า สถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ลำดับที่ 2 คือ ครูนำเนื้อหาสาระและกิจกรรมการสอนสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ลำดับที่ 3 คือ ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งใช้การวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 คือ ครูสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและลำดับสุดท้าย คือ ครูจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ตามลำดับ

3.2 ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ครูนำเนื้อหาบทเรียนที่ครอบคลุมข้อเท็จจริง และคำศัพท์ รวมทั้งทักษะที่จำเป็นมาสอน ลำดับที่ 2 คือ ครูกำหนดว่านักเรียนต้องเรียนอะไร ต้องสามารถทำอะไร หรือเป็นอย่างไหลังมีประสบการณ์การเรียนรู้ กลยุทธ์การประเมินผลต้องชัดเจน สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ลำดับที่ 3 คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนและมีส่วนร่วมในการเรียน

รู้สิ่งใหม่เพื่อจะได้เรียนรู้อย่างเข้าใจและคงทน ลำดับที่ 4 คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้เดิม และประเมินนักเรียนก่อนเรียน เพื่อที่จะได้มีข้อมูลสำหรับการวางแผนการสอนอาจทำก่อนการสอนบทเรียนนั้น 2-3 สัปดาห์และลำดับสุดท้าย คือ ครูตัดสินใจว่า นักเรียนควรได้เรียนเรื่องใหม่อะไรบ้างควรมีทักษะอะไร และจะเรียนอย่างไร ต้องกำหนดว่าจะให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก ตามลำดับ

3.3 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ครูมีการออกแบบผลิตสื่อใหม่ ถ้าสื่อนั้นมีอยู่แล้วและตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนก็สามารถนำมาใช้ได้เลย ลำดับที่ 2 คือ สื่อการถ้ามีอยู่โดยไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายสามารถใช้วิธีดัดแปลงได้ แต่ถ้าไม่มีสื่อตามที่ต้องการก็ต้องผลิตสื่อใหม่ซึ่งควรคำนึงถึง ลำดับที่ 3 คือ หลังจากออกแบบสื่อแล้วนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ควรมีการวัดผล ของสื่อเป็นการวัดประสิทธิภาพของสื่อ ลำดับที่ 4 คือ การดัดแปลงสื่อที่มีอยู่แล้วให้ใช้ได้ดีและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ย่อมขึ้นกับเวลาและงบประมาณในการดัดแปลงสื่อด้วย และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากออกแบบสื่อแล้ว สามารถนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ควรมีการวัดผลของสื่อเป็นการวัดประสิทธิภาพของสื่อ ตามลำดับ

3.4 ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ มีความขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้นในการทำงาน ลำดับที่ 2 คือ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับตำแหน่ง ฐานะ หน้าที่ที่ทรงงาน และตามโอกาสอันควร ลำดับที่ 3 คือ ประพฤติปฏิบัติวางตนได้เหมาะสมกับความเป็นครู ลำดับที่ 4 คือ มีคุณธรรม จริยธรรมเหมาะสมกับความเป็นครู และลำดับสุดท้าย คือ มีความอดทนอดกลั้นและควบคุมอารมณ์ตนเองได้ในทุกสถานการณ์ตามลำดับ

4. การทดสอบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เป็นรายคู่ด้วยค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) และหาระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำส่งผลต่อการ

ปฏิบัติงานของครู ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ($r = 0.77$) และ คุณลักษณะของผู้บริหารด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมมาภิบาลส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ($r = 0.76$) นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. การวิเคราะห์การส่งผลของคุณลักษณะของผู้บริหารต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษา สามารถเขียนเป็นสมการดังนี้

$$\text{Standardized } \hat{Y} = 0.372 X_1 + 0.251 X_2$$

ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐานของตัวแปรคุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำ (X_1) = 0.372

2. ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐานของตัวแปรลักษณะของผู้บริหาร ด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมมาภิบาล (X_2) = 0.251 แสดงให้เห็นว่ามีข้อมูลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำและด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมมาภิบาลมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม

อภิปรายผล

1.คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านภาวะผู้นำ ลำดับที่ 2 คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมมาภิบาล ลำดับที่ 3 คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการสื่อสาร ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ กลยุทธ์แผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเป็นรูปธรรม ลำดับที่ 2 คือ มีความสามารถกำหนดนโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน ลำดับที่ 3 คือ มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม ลำดับที่ 4 คือ การประสานงานระหว่างฝ่าย/งานต่างๆในสถานศึกษา เพื่อการทำงานร่วมกันและลำดับสุดท้าย คือ ทำการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษาเพื่อนำมา

ใช้ในการพัฒนาการศึกษา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธรีย์ ทวีทรัพย์ (2555 : 63-65) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนวัดดอนหวาย(นครรัฐประสาท) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม ผลการศึกษา พบว่า ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมากเช่นกัน และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน สามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม ตลอดจนการประสานงานระหว่างฝ่าย/งานต่างๆในสถานศึกษา เพื่อการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ด้านภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ให้เกียรติและยกย่องผู้ร่วมงานด้วยความยินดี ลำดับที่ 2 คือ มีความจริงใจกับผู้ร่วมงาน ลำดับที่ 3 คือ ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ลำดับที่ 4 คือ ยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นที่อาจขัดแย้งกันได้และลำดับสุดท้าย คือ สร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักสิณา ชูก้าน (2555 : 48-49) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากเช่นกัน และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารให้เกียรติและยกย่องผู้ร่วมงานด้วยความยินดี มีความจริงใจกับผู้ร่วมงาน และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ตลอดจนยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นที่อาจขัดแย้งกันได้และมีการสร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงาน จึงส่งผลให้ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการสื่อสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงานให้ครูเข้าใจอย่างชัดเจน ลำดับที่ 2 คือ เปิดโอกาสให้ครูซักถามเพื่อความเข้าใจในคำสั่งให้ถูกต้อง ลำดับที่ 3 คือ ชี้แจงข้อบกพร่อง

ในการทำงานของครูให้เจ้าตัวทราบเป็นการส่วนตัวและแนะนำวิธีแก้ไขปัญหาได้ดี ลำดับที่ 4 คือ ออกคำสั่งปฏิบัติงานชัดเจน และมีรายละเอียดเพียงพอสำหรับครูผู้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และลำดับสุดท้าย คือ ยินดีรับฟังข้อเสนอแนะจากครูผู้ร่วมงานทุกเรื่อง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ อินทร์นา (2554 : 52-55) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายเพชรบุรี อำเภอศรีมหาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษา พบว่า ด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมากเช่นกัน และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงานให้ครูเข้าใจอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ครูซักถามเพื่อความเข้าใจในคำสั่งให้ถูกต้อง ตลอดจนมีการชี้แจงข้อบกพร่องในการทำงานของครูให้เจ้าตัวทราบเป็นการส่วนตัวและแนะนำวิธีแก้ไขปัญหาได้ดี ตลอดจนยินดีรับฟังข้อเสนอแนะจากครูผู้ร่วมงานทุกเรื่อง จึงส่งผลให้ด้านการสื่อสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ลำดับที่ 2 คือ มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน ลำดับที่ 3 คือ เสียสละเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ลำดับที่ 4 คือ มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงานและลำดับสุดท้าย คือ มีความรับผิดชอบและอดทนต่อการทำงาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิณา ชูกาน (2555 : 48-49) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เช่นกัน และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหาร มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน เสียสละเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ตลอดจน มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงานและมีความรับผิดชอบต่อความอดทนต่อการทำงาน จึงส่งผลให้ด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ลำดับที่ 2 คือ การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอและลำดับสุดท้าย คือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ครูฝึกให้นักเรียนนำกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญหน้าสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ลำดับที่ 2 คือ ครูนำเนื้อหาสาระและกิจกรรมการสอนสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ลำดับที่ 3 คือ ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งใช้การวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 คือครูสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและลำดับสุดท้าย คือ ครูจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ตามลำดับและจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ครูมีการฝึกให้นักเรียนนำกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญหน้าสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และเนื้อหาสาระและกิจกรรมการสอนสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องภายใต้บรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งใช้การวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ จึงส่งผลให้ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.2 ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ครูนำเนื้อหาบทเรียนที่ครอบคลุมข้อเท็จจริง และคำศัพท์ รวม

ทั้งทักษะที่จำเป็นมาสอน ลำดับที่ 2 คือ ครูกำหนดว่านักเรียนต้องเรียนอะไร ต้องสามารถทำอะไร หรือเป็นอย่างไรหลังมีประสบการณ์การเรียนรู้ กลยุทธ์การประเมินผลต้องชัดเจน สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ลำดับที่ 3 คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนและมีส่วนในการเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อจะได้เรียนรู้อย่างเข้าใจและคงทน ลำดับที่ 4 คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้เดิม และประเมินนักเรียนก่อนเรียน เพื่อที่จะได้มีข้อมูลสำหรับการวางแผนการสอนอาจทำก่อนการสอนบทเรียนนั้น 2-3 สัปดาห์และลำดับสุดท้าย คือ ครูตัดสินใจว่า นักเรียนควรได้เรียนเรื่องใหม่อะไรบ้างควรมีทักษะอะไร และจะเรียนอย่างไร ต้องกำหนดว่าจะให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก ตามลำดับ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษายู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ครูมีการปรับปรุงแผนการสอน โดยนำเนื้อหาบทเรียนที่ครอบคลุมข้อเท็จจริงรวมทั้งทักษะที่จำเป็นเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์การประเมินผลต้องชัดเจน สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นักเรียนได้ใช้ความรู้เดิม และประเมินนักเรียนก่อนเรียน เพื่อที่จะได้มีข้อมูลสำหรับการวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุด จึงส่งผลให้ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.3 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ครูมีการออกแบบผลิตสื่อใหม่ ถ้าสื่อนั้นมีอยู่แล้วและตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนก็สามารถนำมาใช้ได้เลย ลำดับที่ 2 คือ สื่อการถ้ามีอยู่โดยไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายสามารถใช้วิธีดัดแปลงได้ แต่ถ้าไม่มีสื่อตามที่ต้องการก็ต้องผลิตสื่อใหม่ซึ่งควรคำนึงถึง ลำดับที่ 3 คือ หลังจากออกแบบสื่อแล้วนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ควรมีการวัดผล ของสื่อเป็นการวัดประสิทธิภาพของสื่อลำดับที่ 4 คือ การดัดแปลงสื่อที่มีอยู่แล้วให้ใช้ได้ดีและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลาและงบประมาณในการดัดแปลงสื่อด้วย และลำดับสุดท้ายคือ หลังจากออกแบบสื่อแล้ว สามารถนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ควรมีการวัดผลของสื่อเป็นการวัดประสิทธิภาพของสื่อ ตามลำดับ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษายู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ครู

มีการออกแบบผลิตสื่อใหม่ แต่หากสื่อที่มีอยู่โดยไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายสามารถใช้วิธีดัดแปลงได้ ให้ใช้ได้ดีและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและเมื่อออกแบบสื่อแล้วนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน จะต้องวัดผลของสื่อเป็นการวัดประสิทธิภาพของสื่อ จึงส่งผลให้ด้านการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.4 ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ มีความขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้นในการทำงาน ลำดับที่ 2 คือ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับตำแหน่ง ฐานะ หน้าที่การงาน และตามโอกาสอันควร ลำดับที่ 3 คือ ประพฤติปฏิบัติวางตนได้เหมาะสมกับความเป็นครู ลำดับที่ 4 คือ มีคุณธรรม จริยธรรมเหมาะสมกับความเป็นครู และลำดับสุดท้าย คือ มีความอดทน อดกลั่นและควบคุมอารมณ์ตนเองได้ในทุกสถานการณ์ตามลำดับและจากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการศึกษายู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ครูมีความขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้นในการทำงาน มีการการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมตามโอกาสอันควร รวมถึงการประพฤติปฏิบัติวางตนได้เหมาะสมกับความเป็นครู กล่าวคือ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความอดทน อดกลั่นและควบคุมอารมณ์ตนเองได้ในทุกสถานการณ์ จึงส่งผลให้ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. การทดสอบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของผู้บริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เป็นรายคู่ด้วยค่าสหสัมพันธ์และหาระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการศึกษา พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ($r = 0.77$) และ คุณลักษณะของผู้บริหารด้านคุณธรรมจริยธรรมธรรมาภิบาลส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ($r = 0.76$) นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. การวิเคราะห์การส่งผลของคุณลักษณะของผู้บริหารต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม พบ

ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำและด้านคุณธรรม จริยธรรมธรรมาภิบาลมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครปฐมซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำและด้านคุณธรรม จริยธรรมธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครปฐม ตลอดจนความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษานั้นๆ ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรทำการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา
2. ผู้บริหารควรจัดวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตลอดเวลา
3. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน
4. ผู้บริหารควรยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นที่อาจขัดแย้งกันได้

บรรณานุกรม

- ทักษิณา ชูก้าน (2555) คุณลักษณะผู้นำอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยทองสุข.
- นิรันดร์ อินทร์นา (2554) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายเพชรศิรี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุโขทัย. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา วิทยาลัยทองสุข.
- บุญมา กัมปนาทพงษ์ (2532) การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ประคอง รัศมีแก้ว (2554) คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ. ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประมวล ชิลวงษ์ (2547) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษาตามทัศนะของครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พัชรีย์ ทวีทรัพย์ (2555) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครปฐม. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยทองสุข.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา Administration according to good governance, Chachoengsao Provincial Administrative Organization

ปณณทัต สติตย์¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช³

Pannathat Satid, Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา 2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า

1.เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีเพศหญิงจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 และเป็นเพศชายจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 อายุ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษามีช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ช่วงอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ส่วนที่เหลืออายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00อาชีพ ของท่านในปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการการเมือง จำนวน - คนคิดเป็นร้อยละ -ข้าราชการท้องถิ่นจำนวน - คนคิดเป็นร้อยละ - พนักงานจำนวน - คนคิดเป็น- ค้าขายจำนวน 83 คนคิดเป็นร้อยละ 41.50 เกษตรกรจำนวน 117 คนคิดเป็นร้อยละ 58.50 การศึกษาสูงสุด กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษามีการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า/ปวช.จำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 7.00 ระดับอนุปริญญา/ ปวส. จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 5.00 ระดับปริญญาตรีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ส่วนที่เหลือระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 สถานภาพกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษามีสถานภาพโสดจำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 23.00 สถานภาพ สมรสจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 สถานภาพหม้ายจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 ส่วนที่เหลือสถานภาพหย่า/ร้างจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ช่วงรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาทจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ช่วงรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

10,001 – 15,000 บาทจำนวน 22 คนคิดเป็นร้อยละ 11.00 ส่วนที่เหลือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50

2. ระดับความคิดเห็นของการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกโดยรวมตามลำดับดังนี้ หลักความโปร่งใส (\bar{X} =4.07) หลักความคุ้มค่า (\bar{X} =3.95) หลักคุณธรรม (\bar{X} =3.87) หลักการมีส่วนร่วม (\bar{X} =3.86) หลักความรับผิดชอบ (\bar{X} =3.80) หลักนิติธรรม (\bar{X} =3.09)

คำสำคัญ: การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

Abstract

Subject research The administration according to the principles of good governance, Chachoengsao Provincial Administrative Organization, this time has the objectives 1. To study the level of administration according to the principles of good governance of the Chachoengsao Provincial Administrative Organization 2. To study the opinions of the people in the administration according to the principles of good governance of the Chachoengsao Provincial Administrative Organization. The tool used in the study was a questionnaire which was a five-level estimation scale. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the study showed that

1. Gender The majority of the sample were female. There were 107 females, 53.50 percent, and 93 were males, accounting for 46.50 percent. The age of the sample population used in the study ranged from 20 to 30 years old, representing 10.00 percent. Between the ages of 31-40 years, 72 people, representing 36.00 percent, Age 41 - 50 years, 40 people, representing 20.00 percent, Between 51 - 60 years, 40 people, representing 20.00 percent, the rest over 60 years old. To the number of 28 people, 14.00 percent of your occupation at present, the sample group is a political official, the number of - people, representing a percentage. - Local officials, number of people, accounted for percent - number of employees - people, accounted for - trading: 83 people, or equal to percent 41.50 117 farmers, accounting for 58.50 percent of the highest education The sample population used in education consisted of 82 primary education, 41.00%, lower secondary education 64, or 32.00%. High school or equivalent / Vocational level 14. The number of people accounted for 7.00%. Diploma / Vocational level of 10 people, equivalent to 5.00%. Bachelor's degree level of 26 people, accounting for 13.00%. 2.00 Status: 46 people were unmarried, representing 23.00 percent; 127 marital status, 63.50 percent; 14 widowed status, 7.00 percent; the rest, divorced / divorced status. 13 people, 6.50 percent of average monthly income The sample of the population used in the study had a mean monthly income of less than 5,000 baht, 59 people or 29.50 percent, the average monthly income range 5,001-10,000. Baht 96 people, equivalent to 48.00 percent, average monthly income 10,001 - 15,000 baht, 22 people, representing 11.00 percent, the rest, the average monthly income from 15,001 baht Up to 23 people, accounting for 11.50 percent

2. The level of opinion of the study of administration according to the principles of good governance on the rule of law of Chachoengsao Provincial Administrative Organization The sample group, the study of administration according to the principles of good governance of the Chachoengsao Provincial Administrative Organization They are classified as follows: Transparency Principle (\bar{x} = 4.07) Value Principle (\bar{x} = 3.95) Moral Principle (\bar{x} = 3.87) Principle of Engagement (\bar{x} = 3.86) Principle of Responsibility (\bar{x} = 3.80) Rule of Law (\bar{x} = 3.09)

Keyword: Administration according to good governance

บทนำ

ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญและนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การ

ธรรมาภิบาลเกี่ยวข้องกับ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสู่ประชาชน โดยมุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน การลดการควบคุม ให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายสถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐวิสาหกิจ และเป้าหมายของการปฏิรูประบบการบริหารของส่วนราชการ จะใช้ธรรมาภิบาลเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถโดยมีการส่งเสริมบทบาทให้เกิดการทำงานที่ปราศจากการคอร์รัปชัน หรือการไม่นำผลประโยชน์ของสาธารณะมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวมีการใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินงานหรือสร้างกรอบในการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับหลักนิติธรรมลดกฎระเบียบที่มากจนเกินไป ที่เป็นต้นเหตุของการทำงานที่ล่าช้า มีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจนเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมมีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส มีกฎ กติกา มารยาท ในการบริหารงาน

ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม รัฐ ภาครัฐกิจเอกชน และภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขยิวาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึก

ถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมือร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542)

ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงเห็นความสำคัญในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อที่จะนำผลการศึกษามาใช้การปรับปรุงและบริหารงานต่อไป

การบริหารงานในรูปแบบของธรรมาภิบาลนั้นจะเน้นที่การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมั่นคงไม่ล้มละลายไม่เสี่ยงต่อความเสียหาย พนักงานมีความมั่นใจในองค์การว่าสามารถปฏิบัติงานในองค์การได้ในระยะยาว การนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารนั้นเพื่อให้องค์การมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากสังคมปัจจุบันการบริหารงานในภาครัฐได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมากในเรื่องของความโปร่งใสในการดำเนินงาน ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงานของรัฐ ก็เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาว่าปัญหาต่างๆที่เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐจะลดลงซึ่งสิ่งจำเป็นในการบริหารงานของหน่วยงานในภาครัฐ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ฉะเชิงเทราเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ขอบเขตด้านประชากรได้แก่ ประชาชนขององค์การบริหารส่วน จังหวัดฉะเชิงเทราประมาณ 148,569 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัย กำหนดจำนวน 200 คน

นิยามศัพท์ในการเฉพาะ

1. ธรรมนูญ หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี อยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญ 6 ประการ คือ หลัก นิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

2. หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้ กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของ ตัวบุคคลจะต้อง คำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรักกุ่ม และรวดเร็วด้วย

3. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดิงาม การส่งเสริม ให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ไปพร้อมกัน เพื่อให้ บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริต เป็นนิสัย ประจำชาติ

4. หลักความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใส พอเทียบ ได้ว่ามีความหมาย ตรงข้าม หรือเกือบตรงข้าม กัลป์การทุจริต คอร์รัปชั่น โดยที่เรื่องทุจริต คอร์รัปชั่น ให้มีความหมายในเชิงลบ และความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แก่มุมเชิงในเชิงบวก และให้ความสนใจในเชิงสงบสุข ประชาชนเขาถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจนในการนี้ เพื่อเป็น สิริมงคลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใส ขออัญเชิญ พระราชกระแสรับสั่งในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดชมหาราช ที่ได้ทรงพระกระแสรับสั่ง ได้แก่ ผู้ที่มีความ สุจริต และบริสุทธิ์ใจแม้มีความรู้่น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มี ความบริสุทธิ์ใจ

5. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากร หรือผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการ บริหารจัดการ เกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่นเป็นคณะกรรมการ คณะ

อนุกรรมการ หรือคณะทำงานโดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ศึกษาร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

6. หลักความรับผิดชอบต่อ หมายถึง การตระหนักในสิทธิ และหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจ ปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผล ดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

7. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการ ใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดย ปรณรงคให้บุคลากรมีความประหยัดใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า และรักษา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมนูญ

หลักของธรรมนูญในภาครัฐ

การสร้างธรรมนูญ (Good governance)

วารศกดิ์สุวรรณโณ(2542) วิจัยเรื่องการสร้างธรรมนูญ (good governance) ซึ่งเนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 4 บท บทแรกกล่าวถึงความหมายและลักษณะของธรรมนูญตามแนว ความคิดสากลซึ่งครอบคลุมถึงเป้าหมายโครงสร้างกระบวนการ และสาระของธรรมนูญความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยธ รมาภิบาลและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมบทที่สองกล่าว ถึงธรรมนูญในอดีตและการปฏิรูปการเมืองเพื่อสร้างธรรมนูญ ในสังคมไทยรวมไปถึงโครงสร้างหลักการ สาระสำคัญของรัฐ ธรรมนูญพ.ศ. 2540 ที่เป็นฐานรากของการสร้างธรรมนูญ ในสังคมไทยบทที่สามมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและธรรมนูญ ไทยเดิมกับธรรมนูญสากลและความขัดแย้งระหว่างธ รมาภิบาลสากลกับวัฒนธรรมการเมืองไทยกล่าวถึงพัฒนาการ ของวัฒนธรรมและธรรมนูญไทยเดิมและความพยายามสร้าง ธรรมนูญสากลเพื่อผสานกับธรรมนูญไทยเดิมบทที่สี่เป็น บทสรุปและข้อเสนอแนะเพื่อการสร้างธรรมนูญให้เกิดขึ้นใน สังคมไทย

สถาบันพระปกเกล้า (2544) ได้จัดทำรายงานการวิจัย ตัวชี้วัดธรรมนูญบาลซึ่งรายงานการวิจัยนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บทกล่าวคือบทที่ 1 เป็นบทนำที่กล่าวถึงความสำคัญของงานวิจัย วัตถุประสงค์ระเบียบวิธีการศึกษาและประโยชน์ของงานวิจัยบท ที่ 2 เป็นการรวบรวมและเรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กับธรรมาภิบาลบทที่3 เป็นเรื่องธรรมาภิบาลในประเทศไทยและต่างประเทศบทที่4 เป็นกรอบตัวชี้วัดธรรมาภิบาลที่มี5 ประเด็นหลักคือความชอบธรรมความโปร่งใสการตรวจสอบได้ความมีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมและบทที่5 เป็นข้อเสนอแนะและสรุปผลการวิจัยซึ่งผลการวิจัยพบว่าการใช้คำเรียกgood governance มีความหมายหลากหลายตามกลุ่มผู้ใช้ซึ่งแบ่งออกได้เป็น3 กลุ่มคือกลุ่มธรรมาภิบาลอำนาจนิยมกลุ่มธรรมาภิบาลเสรีนิยมและกลุ่มธรรมาภิบาลชุมชนนิยมแม้จะแตกต่างกันในส่วนของการรอบความคิดแต่ทั้งสามกลุ่มล้วนมีเป้าหมายที่จะนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในการปฏิรูปเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครองนอกจากนี้ในรายงานยังได้นำเสนอว่าควรจะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้พัฒนาฐานข้อมูลของตัวชี้วัดธรรมาภิบาลรวมไปถึงการเสนอให้มีคณะทำงานการสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อผลักดันให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการกำหนดนโยบายและภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง

ชาติชายนรเศรษฐาภรณ์ (2545) ได้เสนอดัชนีนิพนธ์เรื่องธรรมาภิบาลในความหมายของภาครัฐเอกชนและประชาชน:กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหินหินกรูดต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยประยุกต์แนวคิดธรรมาภิบาลในการอธิบายปรากฏการณ์ความขัดแย้งของกรณีดังกล่าวทั้งนี้เพื่อพัฒนาแบบจำลองเชิงปฏิบัติการและข้อเสนอเชิงทฤษฎีสำหรับแนวคิดธรรมาภิบาลในสังคมไทยโดยผู้วิจัยใช้องค์ประกอบธรรมาภิบาล8 ประการคือหลักนิติธรรมความรับผิดชอบความโปร่งใสการตรวจสอบได้ความคุ้มค่าการมีส่วนร่วมความเสมอภาคและฉันทานุมัติมาเป็นกรอบในการวิจัยโดยวิเคราะห์ผ่านบทบาทของภาครัฐเอกชนและประชาชนผลของการวิจัยที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการโรงไฟฟ้า"หินกรูด"พบว่าหลักนิติธรรมคือศูนย์กลางของหลักต่างๆในการสร้างธรรมาภิบาลในมุมมองของภาครัฐจะเห็นได้ว่าการชี้แจงของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะเน้นในเรื่องของสัญญาที่ผูกพันกับคู่สัญญาและการดำเนินการโครงการที่ชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญในส่วนองภาคเอกชนหลักธรรมาภิบาลที่ภาคเอกชนยึดถือและให้ความสำคัญเป็นพิเศษมากกว่าหลักอื่นๆคือหลักนิติธรรมและหลักความคุ้มค่าประสิทธิภาพประสิทธิผลในขณะที่หลักการมีส่วนร่วมคือหัวใจของภาคประชาชนในการที่จะสร้างธรรมาภิบาลภาคประชาชนเห็นว่าประชาชนควรได้รับโอกาสมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบายขั้นตอนของการ

ดำเนินการโครงการจากกรวิเคราะห์ปรากฏการณ์กรณีหินกรูดในทัศนะของภาคประชาชนแล้วหลักอื่นๆที่เป็นองค์ประกอบของการสร้างธรรมาภิบาลเป็นแค่ส่วนประกอบที่อยู่รายรอบหลักการมีส่วนร่วมเท่านั้นและในภาคผนวกผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องเดียวกันนี้แบบเชิงปริมาณซึ่งได้ผลสรุปแบบเดียวกับที่ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยแบ่งรายละเอียดเนื้อหาสำคัญ ของการศึกษาเป็นหัวข้อดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. วิธีแปลผล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

กลุ่มตัวอย่าง ขอกำหนดที่ จำนวน 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเชิงปริมาณลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษา ครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากประชาชน ในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราโดยวิธีการดังนี้

1. ผู้ศึกษาแนะนำสอบถามไปเก็บข้อมูลจาก ประชาชนในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 200 คน
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ใช้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อดำเนินงานตามขั้นตอนของงานวิจัยต่อไป

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นกรณีศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 200 คน แยกวิเคราะห์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีเพศหญิงจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 และเป็นเพศชาย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 อายุ 20-30 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ช่วงอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00

2. การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา เกี่ยวกับหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับ มาก และ หลักนิติธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง

อภิปรายผล

การศึกษการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ศึกษามีความเห็นในประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผลเป็นรายข้อดังต่อไปนี้

หลักนิติธรรม พบว่าระดับความคิดเห็นของการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามรายด้านและรายข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชน ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมาคืออบต. ปฏิบัติในการบังคับใช้ข้อบัญญัติ แต่ละกลุ่มบุคคลหรือต่อประชาชน ไม่เท่าเทียมกันจัดให้มีการทำประชาสัมพันธ์ หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆที่จะบังคับใช้กับชุมชนผู้นำเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาแสดงความคิดเห็นอบต. ให้ความรู้ความเข้าใจข้อบัญญัติแก่ประชาชนก่อนที่จะนำไปบังคับ ($\bar{X} = 3.28, \bar{X} = 2.95, \bar{X} = 2.95, \bar{X} = 2.88$)

หลักคุณธรรม พบว่าระดับความคิดเห็นของการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักคุณธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามรายด้านและรายข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอบต. ให้บริการด้านสาธารณสุขอย่างเป็นธรรม และเสมอภาคเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคือปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักการพิจารณาเรื่องต่างๆ ในสภาพอย่างมีเหตุผลและตรงไปตรงมาโดยไม่คำนึงถึงพวกพ้องเป็นที่ตั้งผู้บริหารอบต. ได้ยึดหลักความถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย หนังสือสั่งการในการอนุมัติเบิกจ่ายปฏิบัติงานด้วยความขยัน อดทน มีระเบียบวินัยปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ไม่คำนึงแต่ผลประโยชน์ตนเอง ($\bar{X} = 4.07, \bar{X} = 4.07, \bar{X} = 3.95, \bar{X} = 3.89, \bar{X} = 2.88$)

หลักความโปร่งใส พบว่าระดับความคิดเห็นของการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามรายด้านและรายข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการขัดแย้งระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือ ประชาชนได้รับคำชี้แจงหรือแก้ไขปัญห การกรณีมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมอบต. มีการปฏิบัติงานด้านจัดซื้อจัดจ้าง โปร่งใส ตรวจสอบได้เช่น มีการประกาศสอบราคา และประกวดราคาอย่างเปิดเผยมีแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน เช่น การชำระภาษีต่างๆอบต.ได้จัดทำเอกสารหรือวารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ สำหรับแจกจ่ายให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.09, \bar{X} = 4.07, \bar{X} = 3.86, \bar{X} = 3.86$)

หลักการมีส่วนร่วม พบว่าระดับความคิดเห็นของการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามรายด้านและรายข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนให้ความร่วมมือในการเสนอปัญหาความต้องการของประชาชน ($\bar{X} = 4.10$)รองลงมาคือ อบต. ได้นำข้อมูลความต้องการของประชาชนมาดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปีประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดทำบริการสาธารณะของ อบต.ประชาชนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการร่วมในการจัดซื้อ - จัดจ้าง ของ อบต.โครงการ/กิจกรรมที่ประชาชนเสนอไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและโครงการต่าง ๆ ของ อบต. ($\bar{X} = 3.90$, $\bar{X} = 3.86$, $\bar{X} = 3.82$, $\bar{X} = 3.76$, $\bar{X} = 3.72$)

หลักความรับผิดชอบ พบว่าระดับความคิดเห็นของการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามรายด้านและรายข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดีรวมทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดีด้วยการยกย่องและส่งเสริมความประพฤติของบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดีมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนดเวลาส่งเสริมผู้ มีความสามารถโดยการให้รางวัลและการลงโทษที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.73$, $\bar{X} = 3.70$, $\bar{X} = 3.64$)

หลักความคุ้มค่าพบว่าระดับความคิดเห็นของการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามรายด้านและรายข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สั้นหรือเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียว เพื่อให้สะดวกและรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ ปฏิบัติงานอย่างประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลาและบรรลุด

วัตถุประสงค์ในระยะเวลาที่เหมาะสมมีการใช้เทคโนโลยี และเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการทำงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการให้บริการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์และยั่งยืน ($\bar{X} = 4.01$, $\bar{X} = 3.88$, $\bar{X} = 3.88$)

สรุปว่า การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความจริงจังในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ว่าจะตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานที่จะใช้หลักธรรมาภิบาลมากน้อยเพียงใด ซึ่งหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลนี้จะช่วยผลักดันให้องค์กรพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัย ได้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสมควรจะนำไปศึกษาต่อในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปคือ

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในด้านอื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกับว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด
2. ควรทำการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.(2546).องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล.กรุงเทพฯ:กระทรวงมหาดไทย.
- โกวิทย์ พวงงาม, ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, หวณ ชูเพ็ญ และพิทยา ว่องกุล.(2551).ท้องถิ่นอภิวัดณ์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิธีทรรศน์ มูลนิธิวิธีทรรศน์
- โกวิทย์ พวงงาม และคณะ. (2551). ธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม
- โกวิทย์ พวงงาม. (2543). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- โกวิทย์ พวงงาม.(2548). การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.วารสารท้องถิ่นไทย,1(4), 10-19.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2518). การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธ์. เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัยและจัดการสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2526). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

- ประหยัด หงษ์ทองคำ.(2519).การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำอักษรการพิมพ์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2546). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).
- พระราชกฤษฎีกากว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,357-358
- พิทยา ว่องกุล. (2551). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต ภาคพิเศษ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร, (2549) รายงานการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งเสริม
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). การเมืองการปกครองของไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวรรณ พินตานนท์. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2). กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2545). คู่มือการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2547). การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ครึ่งทศวรรษของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานป้องกันทุจริตภาคประชาชน. (2551). คู่มือเจ้าหน้าที่ของรัฐสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). การสร้างธรรมาภิบาล (goodgovernance) ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะและบุญมี ลี. (2544) การวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2
Participative Management Affecting to the Effectiveness of School
under Samutprakarn Primary Educational Service Area Office 2

พัฒน์ ศักดิ์เดชานนท์¹ ประภัสสร กระแสชัย² จันตรี คุปตวาทีน³

Pattanee Sakdechanon, Prapassorn Krasaechai, Chantri Kuptavatin

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษา
ระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ”บวร”ที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา
คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำนวน 100 โรงเรียน และกำหนดผู้ตอบ
แบบสอบถามทั้งสิ้น 485 คน

ผลการศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ”บวร”ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหา
น้อย คือ การวางแผน การติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน การพัฒนาปรับปรุงและการค้นหาปัญหาและสาเหตุของ
ปัญหา ตามลำดับ และประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหาร
งานบุคคลและ การบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ และ การทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้
กลยุทธ์แบบ”บวร”ด้านการวางแผน สมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ($r = 0.79$) และ การ
บริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ”บวร” ด้านการติดตามและประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($r = 0.76$) นอกนั้นไม่มีความ
สัมพันธ์กัน สรุปได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ”บวร”ด้านการวางแผน และด้านการติดตามและประเมิน
ผล มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, กลยุทธ์แบบ”บวร”, ประสิทธิภาพ

^{1,2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Teacher in Master of Master of Education in Educational Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Email : dd2-vv2@hotmail.com *Corresponding author

Abstract

The purpose of this study was to 1) study the level of participative management by using “Barworn” Model affecting to the effectiveness of school under Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 100 primary schools under Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2, with 485 respondents.

The results showed that participative management by using “Barworn” Model affecting to the effectiveness of school under Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2. in overall was at a high level. They were classified into descending order, planning, monitoring and evaluation of operations, development, updating and finding problems and causes of problems, respectively, and the efficiency of schools under Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2 in overall was in high level. Sort by descending order is Academic Administration. Budget management Human Resources Management General management, respectively, and relationship testing found that participatory management using planning strategies. Association with the efficiency of the school academic administration ($r = 0.79$) and participative management by using “Barworn” Model affecting to the effectiveness of school under Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2 in the budget management aspect ($r = 0.76$) Conclusions that participative management by using “Barworn” Model affecting to the effectiveness of school under Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2 in academic administration aspect and budget management aspect affecting to the effectiveness of school under Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2.

Keyword: participative, Barworn model, effectiveness

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงเกิดรูปแบบของการให้การศึกษาแบบใหม่ในระบบโรงเรียนซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง นโยบายและหลักสูตรกระทรวงจะเป็นผู้สั่งการลงมาตามลำดับขั้นตอนจนถึงระดับสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ดำเนินต่อมาจนถึงปัจจุบันโดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดมาตรฐานการศึกษาที่เป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศและเน้นการส่งเสริมความรู้สมัยใหม่ จึงทำให้ละเลยความเป็นชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชีวิตจริงจึงไม่สอดคล้องกับชีวิตในโรงเรียน สังคมวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมที่เคยผูกพันกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ก็เปลี่ยนแปลงไป(เยาวภา ประคองศิลป์,2551:1)

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมรูปแบบใหม่ คือ การบริหารแบบบวร คำว่า “บวร” ไม่ได้มีความหมายตามพจนานุกรมไทยที่แปลว่า ประเสริฐ, ล้ำเลิศ เท่านั้น แต่มัน

มีที่มาจาก “บ” คือ บ้าน บ้านที่มีชาวบ้าน มีคนอาศัยอยู่ผู้ที่จะสืบสานวัฒนธรรม ศาสนา และซึมซับคำสอนจากพระสงฆ์ เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนให้พระพุทธศาสนาได้ยั่งยืนยาวนานอย่างถึงแก่นแท้ “ว” คือ วัด วัดที่มีพระสงฆ์ ผู้ที่อาสาจะละกิเลสทางโลก มาศึกษาพระธรรม เพื่อเผยแผ่หลักพุทธศาสนาให้ชาวบ้านได้เข้าใจถึงการดำรงชีวิตอย่างสงบ เป็นสุข และ “ร” คือ โรงเรียน เดิมทีแหล่งที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ นั่นคือวัด ต่อมาได้แยกออกมาเป็นโรงเรียนที่เป็นสถานให้การศึกษาโดยตรงต่อทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งปัจจุบันยังมีโรงเรียนอีกหลายแห่งที่ยังมีชื่อวัดเป็นชื่อโรงเรียนอยู่ ดังนั้น คำว่า “บวร” จึงไม่ใช่เพียงคำประกอบที่ใช้เรียกสถานที่ต่างๆ เท่านั้นมันมีที่มาถึงสังคมที่เกื้อกูล ส่งเสริม ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ในวงเวียนสังคมนั้นๆ ความเจริญที่แท้จริงของสังคมที่จะมีความสุข จึงจะสมบูรณ์แบบ

การบริหารการศึกษาในรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์ “วัด-บ้าน-โรงเรียน” หรือที่เรียกว่า “บวร” กลับมาสู่สังคม

ไทยอีกครั้งหนึ่ง เป็นรูปแบบที่ชุมชนเป็นผู้ร่วมคิดร่วมออกแบบ ทั้งหลักสูตรเนื้อหา และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมองเป้าหมายหลักไปที่ผู้เรียนคือ “เด็ก” และพยายามจะสร้างสรรค์ความสุขให้กับการเรียนรู้ และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้มากกว่าการก้าวหน้าทางความรู้เพียงอย่างเดียว มีการออกแบบการเรียนการสอนที่ตอบสนองผู้เรียนเป็นหลัก นำทั้งความรู้ของภูมิปัญญาชุมชนมาบูรณาการกับความรู้ใหม่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สองศรี แสงศรี (2555,10) ที่ได้ศึกษารูปแบบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนโดยศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน โดยนักเรียนได้เรียนรู้อย่างบูรณาการจากกระบวนการเรียนรู้คู่ปราชญ์ โดยเอาวิถีและภูมิปัญญาเป็นตัวตั้ง ทำให้เรียนรู้สิ่งรอบตัวที่สนุกมีชีวิตชีวา ได้เรียนหลาย ๆ วิชาไปในคราวเดียวกัน ที่สำคัญเป็นวิชาที่เชื่อมโยงกับชีวิต ไม่แยกขาดเป็นรายวิชา มีการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความผูกพันใกล้ชิดกับครู คุณภาพและพฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้น มาโรงเรียนเข้าชั้น คุณแลรับผิตชอบทำความสะอาดโรงเรียนทุกวัน มีนิสัยอดออม นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียนโดยการทดสอบระดับชาติเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2552 ผลการทดสอบ LAS ป.2 และ ป.5 มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับ 1 ของเขตพื้นที่การศึกษา และคะแนน O-net และ NT อยู่ไม่เกินอันดับที่ 5 ของเขตพื้นที่การศึกษาปี พ.ศ. 2554 ผล O-net วิชาคณิตศาสตร์ มีนักเรียนสอบได้ 90 คะแนน จาก 100 คะแนน เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อชุมชน คือ คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ลูกหลาน ได้ร่วมพัฒนาโรงเรียนจนเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน ส่วนผลดีต่อครูนั้น ครูได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะในการทำหลักสูตร มีทักษะในการบูรณาการการเรียนรู้อัน และเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรแกนกลาง และผลดีต่อโรงเรียน คือ โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นหลายเรื่อง เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีบทเรียนที่สนุกสนานครบถ้วนทั้งวิชาการและความสุข

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 นำไปเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาอย่างรอบด้านให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2
3. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

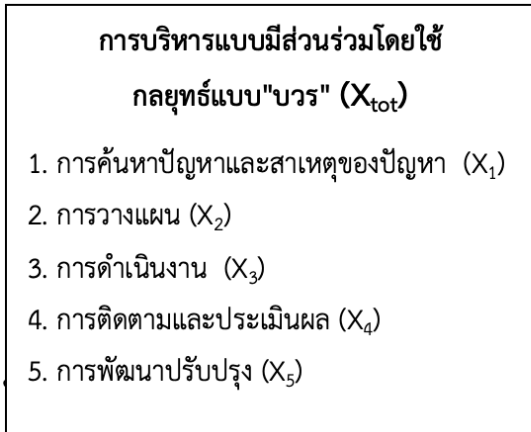
สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล
4. การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานทั่วไป
5. การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ด้านการวางแผน และด้านการติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล

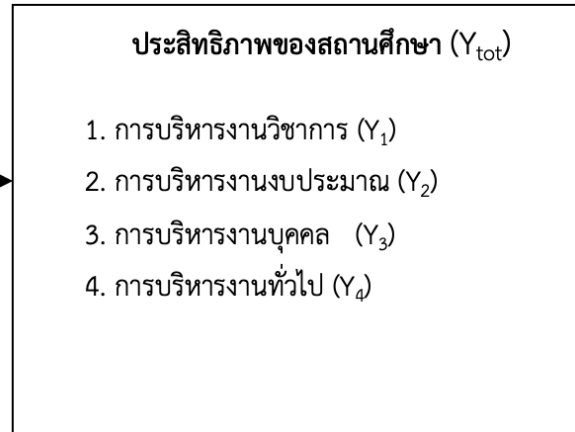
กรอบแนวคิดของการศึกษา

การศึกษากิจการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผู้วิจัย กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภูมิ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการศึกษา

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2550)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำนวน 136 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำนวน 100 โรงเรียน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607 – 610 อ้างถึงใน ธีรฤติ เอกกุล, 2543:21) และกำหนดผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละโรงเรียนแบบเจาะจง (purposive sample) เป็นผู้บริหารหรือผู้แทน 1 คน ครู 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน เจ้าอาวาสหรือพระผู้แทน 1 รูป และผู้ปกครอง 1 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 5 คน ดังนั้น จะมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 485 คน

สรุปผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนก

เป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การวางแผน ลำดับที่ 2 คือ การติดตามและประเมินผล ลำดับที่ 3 คือ การดำเนินงาน ลำดับที่ 4 คือ การพัฒนาปรับปรุง และลำดับสุดท้าย คือการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การบริหารงานวิชาการ ลำดับที่ 2 คือ การบริหารงานงบประมาณ ลำดับที่ 3 คือ การบริหารงานบุคคลและลำดับสุดท้าย คือการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ

4. การทดสอบสมมติฐาน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ด้านการวางแผน ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ ($r=0.79$) และการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ด้านการติดตามและประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($r = 0.76$) นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. การวิเคราะห์การส่งผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร" ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถาน

ศึกษา ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่ามีข้อมูลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ด้านการวางแผน และด้านการติดตามและประเมินผล มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

อภิปรายผล

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การวางแผน ลำดับที่ 2 คือ การติดตามและประเมินผล ลำดับที่ 3 คือ การดำเนินงาน ลำดับที่ 4 คือ การพัฒนาปรับปรุง และลำดับสุดท้าย คือการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรชума พงษ์กลับ (2557: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ด้านการวางแผนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณีย์ บุญศิริชูโต (2558: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสระกะเทียม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาด้านการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชума พงษ์กลับ (2557: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาด้านการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุณีย์ บุญศิริชูโต (2558: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสระกะเทียม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาด้านการติดตามและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.5 ด้านการพัฒนาปรับปรุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับรุจิร ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม (2545 : 56 อ้างถึงใน จิราภรณ์ ภู่อาระ, 2559 :15) กล่าวว่า การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งต้องมีการปรับปรุงพัฒนา ทั้งการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการจัดกิจกรรมทุกอย่างทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา จันผง (2553:149-123) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนบ้านจันทเขลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิชานันท์ พิมพ์ทอง (2554 : 64-68) ได้การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานโรงเรียนบ้านทับร้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาด้านการบริหารงานงบประมาณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ วงศ์คำ (2554 : 57-60) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานโรงเรียนบ้านวังตะคร้อ (ธนาคารกรุงเทพ 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนี ชูเดชะ (2554 : 60-63) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองปากดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการศึกษา ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. การทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ด้านการวางแผน ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ ($r = 0.79$) และ การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร" ด้านการติดตามและประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($r = 0.76$) นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจสถานศึกษา ได้แก่ การวางแผนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งความรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการติดตามและประเมินผลซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น จากการบริหารสถานศึกษา ซึ่งควรประเมินทุกขั้นตอน ทั้งนี้ การประเมินผล เป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายหลังสิ้นสุดการปฏิบัติ

งานแล้ว เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินการ ที่สำคัญ คือ การติดตามและประเมินผลต้องตั้งอยู่บนมาตรฐานมีเครื่องมือการประเมินที่เชื่อถือได้ด้วย

4. การวิเคราะห์การส่งผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร" ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กลยุทธ์แบบ"บวร"ด้านการวางแผน และด้านการติดตามและประเมินผล มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผน และการติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ตลอดจนความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษานั้นๆ ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนโดยจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านแผนงาน โครงการ งบประมาณ บุคลากร และความต้องการ เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาเกิดประโยชน์มากที่สุด ลดความเสี่ยงด้านผลกระทบต่างๆ

2. ควรส่งเสริมและร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้วัด และชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้นและเพื่อให้เป็นที่ยอมรับกันในชุมชน เพราะเป็นการกระตุ้นให้หมู่บ้านมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม เห็นความสำคัญในตนเองที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว

3. ควรส่งเสริมให้วัดและประชาชนได้มีส่วนร่วมประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินเป็นแนวทางในการนำไปใช้และปรับปรุงใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- ปราณี ศรีใส. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสายสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2524.
- วศิน ปาลเดชพงศ์. ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลก้องหล้า กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2550.
- วาม ดุลยากร. ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2551.
- สายชน หมวกเหล็ก. ความต้องการของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มีชั้นประถมศึกษา เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2549.
- สุดารัตน์ แซ่ซี. ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารการจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตจังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2552.
- สุมาลี มีพงษ์. ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัฒนพุกษา แผนกอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2548.
- โสภิตอนงค์ บุญช่วย. สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549.

ปรากฏการณ์ทางสังคมกรณี Covid-19 กับการพึ่งพาสื่อมวลชนและสื่อบุคคลของคนไทย

Social phenomena in the case of Covid-19 and the dependence on mass media and Interpersonal communication of Thai people

วารางคณา นียมฤทธิ์¹ ตรัยรัตน์ ปลื้มปิติชัยกุล²

Varangkana Niyomrit, Trirath Pluempitichaikul

บทคัดย่อ

สังคมไทยมีความตื่นรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งมีการระบาดใหญ่ (Pandemic) ไปทั่วโลก (ตามประกาศขององค์การอนามัยโลก, 11 มีนาคม 2563) และยังถือเป็นโรคติดต่ออันตราย ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อร้ายแรง พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มีนาคม 2563 การแพร่ระบาดของโรคนั้นย่อมมีผลกระทบต่อประชาชนไทยส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตให้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ทั้งเรื่องของการทำงาน การดำรงชีพ การใช้ชีวิตประจำวันที่ไม่สามารถคาดเดากับความมั่นคงปลอดภัยของสังคม และใช้ชีวิตอยู่บนความเสี่ยงท่ามกลางกระแสข่าวของผู้ติดเชื้อที่เพิ่มขึ้นทั่วโลกตลอดเวลา การดำเนินชีวิตที่เสมือนขาดอิสระในการดำรงอยู่ภายใต้ พรก.ฉุกเฉิน และมาตรการที่เผยแพร่ออกมาซึ่งสื่อมวลชนเพื่อควบคุมโรคแบบรายวัน ทำให้ประชาชนต้องติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิดทั้งจากสื่อกระแสหลัก สื่อออนไลน์ และสื่อบุคคล ดังจะเห็นได้จากยอดในทวีตเตอร์ที่มีการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 เป็นรายชั่วโมง ซึ่งเมื่อรัฐบาลประกาศมาตรการเข้มข้นเพื่อรับมือโควิด-19 ยิ่งแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงการระบาดของโรค ซึ่งประชาชนทุกคนต้องตระหนักรู้และมีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม โดยให้ความร่วมมืออยู่แต่ในเคหะสถานเพื่อความปลอดภัยต่อตนเอง และไม่เพิ่มการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์ทางสังคม, โรคโควิด19, การพึ่งพาสื่อ, สื่อบุคคล

Abstract

Thai society is aware of the situation of the coronary pandemic disease 2019 (COVID-19) which has a Pandemic throughout the world (as announced by the World Health Organization, 11 March 2020) and also is considered a dangerous communicable disease under the Serious Communicable Disease Act 2015, which came into effect immediately on March 1, 2020. The spread of the disease will affect Thai people, resulting in the way of living must have changed completely including work, livelihood, everyday life that cannot be predicted, and social security and live at risk amidst the ever-increasing news of infected people around the world living as

¹ อาจารย์พิเศษคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Special Lecturer, Faculty of Management Science Suan Sunandha Rajabhat University

² อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

Lecturer of the Faculty of Communication Arts Sripatum University Khon Kaen Campus

though there is no freedom in existence under the Emergency Decree and measures released to the media for daily disease control. Causing the people to closely follow the news, both from the mainstream media, online media and personal media, as can be seen from the number of tweets that reported news related to Covid-19 Hourly When the government announced aggressive measures to deal with Covid-19 More shows the severity of the epidemic In which all citizens must be aware and responsible for themselves and society By cooperating only in the housing for your own safety And does not increase the spread of the said disease.

Keyword: Social phenomena, Covid 19, The dependence on mass media, Interpersonal communication

บทนำ

จากการที่รัฐบาลได้ประกาศมาตรการเข้มข้นเพื่อรับมือโควิด-19 แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของการแพร่ระบาดของโรคที่ไม่สามารถประเมินความเสี่ยงที่แน่นอนได้ โดยก่อนที่จะเกิดมาตรการดังกล่าวบุคคลากรทางการแพทย์ออกมาขอร้องผ่านสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่องว่า ขอความร่วมมือให้ประชาชนอยู่บ้านเพื่อหยุดการแพร่เชื้อเพื่อหมอ ถือเป็นความช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของบุคคลากรทางการแพทย์ที่ทำงานกันอย่างหนักมากขณะนี้ จนเกิดเป็นโครงการร่วมมือทางสังคมมากมาย ได้แก่ การรณรงค์ “อยู่บ้านเพื่อหมอ” หรือ “อยู่บ้านเพื่อชาติ” ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ของแต่ละกลุ่มคนในสังคมที่ออกมาขอรับการรณรงค์ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งดารานักแสดงที่เปรียบเสมือน Role model คือบุคคลหรือองค์กรต้นแบบที่ก่อให้เกิดการยอมรับ เปิดใจ เคารพนับถือ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตซึ่งมีอิทธิพลต่อวัยรุ่น และผู้ชื่นชอบ ในการปฏิบัติตาม อีกทั้งยังช่วยกันรณรงค์เผยแพร่การถ่ายภาพตัวเองในขณะที่อยู่บ้านออกสื่อ เพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันในสังคม

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ามนุษย์มีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม การที่ทุกคนย่อมต้องเผชิญกับปรากฏการณ์ที่มีอยู่หลายด้าน ทั้งดีและไม่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลกับสังคมมนุษย์ สามารถจำแนกปรากฏการณ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

ปรากฏการณ์ธรรมชาติ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ บางครั้งอาจจะเกิดผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์โดยอ้อม เช่น เรื่องของฤดูกาล ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป ภาวะโรคระบาดต่างๆ

ปรากฏการณ์ทางสังคม หมายถึง การที่มนุษย์ในสังคมกระทำขึ้นทั้งจากการมีพฤติกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์กัน หรือ

เกิดขึ้นจากผลกระทบของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติจนทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมขึ้นมาซึ่งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม มีทั้งดีและไม่ดี ลักษณะและผลกระทบจากปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น กรณีการออก พรก.ฉุกเฉินเพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำงานสะดวกขึ้น กำหนดให้คนในสังคมถือปฏิบัติร่วมกันในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ

ดังนั้นทั้งปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางสังคม ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งสิ้น

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Corona virus) เริ่มระบาดในช่วงกลางเดือนธันวาคม 2019 ที่เมืองอู่ฮั่น โดยเริ่มมีผู้ป่วยโรคปอดอักเสบเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจำนวนหลายรายมีอาการไอสูง ไอแห้ง ๆ อ่อนเพลีย ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเจ้าของร้าน ลูกจ้าง หรือลูกค้าที่เคยมาซื้อของที่ตลาดอาหารทะเลแห่งหนึ่งในเมืองอู่ฮั่น ซึ่งเป็นตลาดที่มีการค้าสัตว์หลายชนิด เช่น นก ไก่ฟ้า งู เครื่องในกระต่าย และสัตว์ป่าอื่น ๆ ซึ่งขณะนี้ตลาดดังกล่าวได้มีการจัดการด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และถูกปิดตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ไปแล้วนั้น

เรื่องการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวนี้อาจจะดูเป็นเรื่องไกลตัว เพราะสถานที่เกิดเหตุ แหล่งที่มาของโรคอยู่ที่เมืองอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน แต่เมื่อเวลาผ่านไปไม่นานกลับพบว่าไวรัสก็มีการแพร่กระจายไปทั่วโลก ทั้งนี้เกิดจากเดินทางเคลื่อนย้ายถ่ายเทของประชากรประเทศต่างๆ ผ่านการคมนาคม เพราะ "มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Human being is social animal)" มีการ

อาศัยอยู่ร่วมกันไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่เพียงคนเดียวตามลำพัง ต้องทำกิจกรรมร่วมกันอยู่ตลอดเวลา ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงทำให้ผู้ติดเชื้อ หรือเป็นพาหะของโรค ได้เดินทางไปยังหลายพื้นที่ทั่วโลก จนส่งผลให้มีผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนาแล้วในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทย ข่าวการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าวเป็นที่สนใจของสื่อมวลชนอย่างมาก และสื่อมวลชนทุกสำนักต่างนำเสนอข้อมูลต่างๆ จนบางครั้งอาจส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง และสร้างความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

จากกรณีเว็บไซต์ Information is Beautiful ได้เก็บข้อมูลจากการค้นข้อมูลเกี่ยวกับ Covid-19 โดยเก็บข้อมูลเมื่อกลางเดือนมีนาคมพบว่า กรณีการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวถูกพูดถึง 2.1 พันล้านครั้ง มากกว่าโรคที่มีความคล้ายกันเช่นโรค SARS (66.5 ล้านครั้ง) และ MERS (33.1 ล้านครั้ง) อ้างใน (<https://themomentum.co/news-reports-amid-covid-19-outbreak/>)

ความต้องการสืบค้นข้อมูลของประชาชนในภาวะโรคระบาดครั้งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของงานดัชนีนิพนธ์ ของ ผศ. ดร. เสริมศิริ นิลดำ (ปัจจุบันเป็นคณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย) ได้อธิบายตามทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชนแสดงให้เห็นว่า ในภาวะที่สังคมเผชิญกับวิกฤตการณ์ “ข่าว” คือ เนื้อหาสำคัญของสื่อมวลชนที่สังคมมุ่งพึ่งพาเพื่อต้องการรับรู้เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงฉับพลัน ยิ่งสภาพแวดล้อมมีความเปลี่ยนแปลงและขัดแย้งสูงมากเท่าใด หรือความคิดความเชื่อและกิจวัตรบางอย่างของสังคมต้องถูกเปลี่ยนแปลงหรือมีข้อจำกัดมากเท่าใด ก็จะมีผลให้ผู้รับสารต้องพึ่งพาข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น สื่อมวลชนถูกสังคมคาดหวังว่าจะมีบทบาทในฐานะเป็นสถาบันสำคัญของสังคมในการช่วยคลี่คลายและส่งเสริมการจัดการวิกฤตการณ์ที่กำลังคุกคามความสงบสุขของสังคม วิธีคิดเกี่ยวกับข้อมูลหรือเรื่องราวที่มีคุณค่าสมควรเป็นข่าว สื่อมวลชนจึงควรคำนึงถึงบริบททางสังคมในขณะนั้น

เรื่อง “คุณค่าข่าวในภาวะวิกฤตทางสังคม” ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของข้อมูล หรือเรื่องราวในวิกฤตการณ์ทางสังคม 3 อันดับแรกที่สื่อมวลชนควรรายงานตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญสื่อมวลชน และประชาชน จากกรณีไข้หวัดนกระบาดเมื่อปี 2546 ได้แก่ 1.องค์ความรู้เกี่ยวกับโรค ได้แก่ อาการของโรค พาหะปัจจัยที่ทำให้เกิดการระบาด 2. ความเสี่ยง ได้แก่ ระบบเฝ้าระวัง

การกลายพันธุ์ ความพร้อมของระบบการแพทย์และสาธารณสุขในประเทศ และ 3. การแก้ปัญหาของภาครัฐ ได้แก่ นโยบายและแนวทางการจัดการปัญหา เพื่อช่วยให้สังคมทำความเข้าใจกับปัญหาที่ซับซ้อนและไม่เคยปรากฏมาก่อน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้จากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย ยังให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงและการวิเคราะห์สถานการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้ได้รับผลกระทบ มากกว่าความเห็นและการวิเคราะห์โดยสื่อมวลชนและภาครัฐ และประเด็นที่น่าสนใจคือการรายงานปรากฏการณ์รายวัน ความขัดแย้งในการแก้ปัญหา ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ กลายเป็นองค์ประกอบที่ไม่สำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับ 3 ประเด็นข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่า เหตุที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับประเด็นนี้น้อย ไม่ได้หมายความว่าสื่อจะรายงานเรื่องของความขัดแย้งไม่ได้ แต่สื่อควรแสดงให้เห็นว่าปัญหาเชิงระบบนี้ควรจะหาทางออกอย่างไรมากกว่าการชี้ว่าเป็นการกระทำหรือความเห็นที่ไม่รองรายน

ดังนั้นสื่อมวลชนควรจะเป็นสื่อกลางหลักในการนำเสนอความจริงให้กับประชาชนรับรู้โดยมีแนวทางการปฏิบัติงานในภาวะวิกฤตดังนี้ อ้างเว็บสภาหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (<http://www.presscouncil.or.th/archives/5186>)

“ภาวะวิกฤต” หมายถึง สถานการณ์ที่เข้าสู่ภาวะที่จำเป็นต้องเข้าจัดการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพ ชีวิต ทรัพย์สิน สิทธิ หรือเสรีภาพของประชาชนในวงกว้าง รวมถึงภัยพิบัติ เหตุฉุกเฉิน สาธารณภัย หรือ ภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่มีความรุนแรง อันเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน กฎอัยการศึก หรือ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องโดยภาวะวิกฤตในแนวทางการปฏิบัตินี้ ได้แก่

“สถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ” หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ทำให้เกิดความสับสนและการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน โดยอาจสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อสุขภาพ ชีวิต ทรัพย์สิน และสาธารณูปโภค

“สถานการณ์โรคและภัยสุขภาพ” หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดโรคติดต่อหรือโรคที่ยังไม่ทราบสาเหตุของการเกิดโรคแน่ชัด ซึ่งอาจแพร่ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วหรือมีภาวะของการเกิดโรคมากผิดปกติกว่าที่เคยเป็นมา รวมถึงโรคติดต่ออุบัติใหม่-อุบัติซ้ำ

ภัยสุขภาพ หรือภาวะที่มีมลพิษในอัตราสูงที่ส่งผลกระทบต่ออันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของประชาชน

“สถานการณ์อุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุร้ายแรง” หมายถึง เหตุการณ์ความรุนแรงอันเป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำของมนุษย์ที่ไม่ได้เจตนา โดยอาจสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อสุขภาพ ชีวิต ทรัพย์สิน และสาธารณูปโภค

“สถานการณ์จลาจล” หมายถึง สถานการณ์การชุมนุมที่มีลักษณะรุนแรงและอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่นจนเกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง เข้าสู่สถานการณ์ก่อการจลาจลที่รุนแรงจนกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อย สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทำลายหรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ

“สถานการณ์ก่อวินาศกรรม” หมายถึง สถานการณ์ที่มีการกระทำใด ๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ขัดขวาง หน่วงเหนี่ยวระบบการปฏิบัติงานใด ๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคล อันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

“สถานการณ์ก่อการร้าย” หมายถึง สถานการณ์ก่อวินาศกรรมที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ

ทั้งนี้การรายงานข่าวโควิด-19 ของสื่อมวลชนไทยยังคงสะท้อนวัฒนธรรมผลิตข่าวแบบเดิม ๆ การปิดกั้นการเข้าถึงข้อเท็จจริงโดยผู้รับผิดชอบ การไม่สามารถทำความเข้าใจกับประเด็นที่ละเอียดอ่อนหรือมีความซับซ้อนได้ การเน้นเพียงจุดขายคือประเด็นดราม่ามากกว่าปัญหาเชิงโครงสร้าง และการอ้างคำพูดของบุคคลทางการเมืองต่าง ๆ สื่อมวลชนต้องตระหนักว่าสังคมปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสารแบบดิจิทัล ประชาชนแสวงหาความรู้ในเรื่องที่อยากรู้ และจากหลากหลายช่องทางเมื่อสื่อมวลชนไม่ได้เป็นสื่อกลางในการพึ่งพาข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน ช่องทางที่สามารถสื่อสารต่อกันได้จึงเป็นช่องทางออนไลน์ ทั้งทางเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม และไลน์ รวมถึงการสื่อสารระหว่างบุคคล กลุ่มคนต่างๆ จนเกิดมีแคมเปญต่างๆ เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประเทศไทย

เมื่อประชาชนทุกคนเป็นคนที่ได้รับผลกระทบต่อเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ทุกคนจึงมีสิทธิ์ที่จะตรวจสอบการทำงานของภาครัฐไปพร้อม ๆ กับการตรวจสอบการทำงานของสื่อที่นำเสนอข่าวว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยจะเห็นปฏิกิริยาตอบโต้ทันทีที่มีเฟคนิวส์ในเรื่องดังกล่าว ในขณะที่โลกออนไลน์ผู้พึ่งพาสื่อมวลชนจำนวนหนึ่ง ทั้งประชาชนทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญมีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการตั้งข้อสังเกตต่อนโยบายและการกระทำที่ไม่สมเหตุสมผล หรือไม่ชอบธรรม จนนำไปสู่การแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายได้

ในสภาวะสังคมที่ยังคงวิตกกังวลและสับสนเช่นนี้ ปัจจัยหนึ่งคือความเคลือบแคลงต่อข้อมูลและนโยบายของภาครัฐที่ถูกมองว่าไม่ทันสมัยทันการณ์ ขณะเดียวกันบทบาทของสื่อมวลชนหรือในบางช่วงมีส่วนให้การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเป็นไปอย่างหละหลวม ส่งผลกระทบกับประชาชนที่ไม่เชื่อมั่นในการทำงานของสื่อในภาพรวม ประชาชนไม่มีข้อมูลเพียงพอในการดำเนินชีวิตในภาวะที่ไม่ปกติ ถือเป็นบทเรียนของประเทศไทยที่จะรับมือกับการแพร่ระบาดของโรค สิ่งสำคัญคือการสื่อสารที่ต้องทันเหตุการณ์และเป็นเอกภาพ ด้วยข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ ตรงประเด็นและชัดเจน ต้องบอกให้ประชาชนเข้าใจว่าในเหตุการณ์ที่เผชิญนั้นต้องร่วมมือหรือปฏิบัติตัวอย่างไรกับภาครัฐ เพื่อสามารถจัดการกับภัยที่คุกคามกับชีวิตของทุกคนได้ในที่สุด ซึ่งแน่นอนว่าคนในสังคมก็คาดหวังการทำงานของภาครัฐในการทำหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน สามารถจัดการกับแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือถูกต้อง เป็นขั้นตอนไม่ทำให้เกิดความตระหนกตกใจ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ทางพลตำรวจเอก อัศวิน ขวัญเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แถลงมาตรการควบคุมสถานการณ์โควิด-19 ว่า แนวทางป้องกันไม่ให้เกิดความเบียดเบียน 22 วัน เว้นระยะห่างระหว่างตัวบุคคล ขอความร่วมมือประชาชนไม่ไปในที่ที่มีคนจำนวนมาก หากมีความเสี่ยงขอให้อยู่ที่บ้าน เริ่มตั้งแต่ 22 มี.ค. ถึง 12 เม.ย.63 เป็นเวลา 22 วัน ซึ่งตอนนี้มีการขยายเวลาถึงวันที่ 30 เมษายน 2563 แล้ว นั้น โดยมีสาระสำคัญคือให้ประชาชนอยู่กับที่ อย่าเดินทางข้ามจังหวัด ขอให้อยู่แต่ที่บ้าน ด้านบริการขนส่งสาธารณะ ได้เตรียมหารือกับผู้ประกอบการ ให้จำกัดปริมาณผู้โดยสาร ลดความเสี่ยงในการแพร่ของโรคระบาด ขณะนี้ร้านอาหารไม่ได้สั่งปิด แต่ขอให้ซ็อกกลับไปทานที่บ้าน ส่วนโรงแรมก็ให้เปิดกิจการร้านอาหารได้

แต่ขอให้บริการเฉพาะแขกที่พักในโรงแรม และหลังประกาศคำสั่งออกไปทำให้ประชาชนจำนวนมากแห่ไปกักตุนของที่ห้างสรรพสินค้าหลายแห่งจนต้องมีการแถลงข่าวเป็นระยะ ๆ เรื่องของการห้ามกักตุนอาหาร พร้อมทั้งยืนยันความพร้อมในเรื่องของอาหารที่จะไม่ขาดแคลน แต่ก็ยังมีกระแสโซเชียลที่ขาดตลาดและไม่เพียงพอกับความต้องการซื้อของประชาชน จนมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อออนไลน์ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ไม่ต้องซื้อไข่ไก่ ปล่อยให้เน่าคาแผงเป็นต้น หรือมีการแจ้งข้อมูลร้องเรียนไปยังภาครัฐจนนำมาสู่การจับกุมผู้ขายไข่ไก่ราคาแพง เหล่านี้คือปรากฏการณ์ที่ประชาชนมีความตื่นรู้ และต้องการแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เพื่อรักษาสิทธิตามที่พึงได้รับเป็นต้น

ดังนั้นสื่อมวลชนควรตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ McQuail (1994 อ้างถึงใน พงษ์ วิเศษสังข์, 2554) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของสื่อมวลชนมีอยู่ 5 ประการ ได้แก่

1. สอดส่องดูแล ระแวดระวังเหตุการณ์ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อประชาชนโดย โดยสื่อจะต้องตื่นตัวในการสอดส่องเหตุการณ์สำคัญ ๆ ป้องกันเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น
2. ประสานความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ความคิดเห็นในหลากหลายมิติ
3. สั่งสอน ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีต่อสังคม
4. ให้ความบันเทิงถ่ายทอดผ่านวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์
5. ธรรมาภิบาลท่ามกลางปัญหาเก่า ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นมากมายเป็นหน้าที่ของสื่อในการรวบรวมพลังและผลักดันประชาชนให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ทางสังคมร่วมกัน สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันหลักการสำคัญของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสรุปได้ดังนี้ (พีระ จิระโสภณ, 2551)

5.1 สื่อมวลชนควรจะต้องยอมรับและปฏิบัติให้ลุล่วงในภาระหน้าที่ที่เป็นพันธกิจต่อสังคม

5.2 สื่อมวลชนจะต้องบรรลุถึงมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน

5.3 สื่อมวลชนควรจะต้องควบคุมตนเองภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและสถาบันที่อ้างอยู่

5.4 สื่อมวลชนควรจะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งใดก็ตามที่อาจนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง หรือความไม่สงบ หรือแสดงความ

ก้าวร้าวต่อเชื้อชาติหรือศาสนาของชนกลุ่มน้อยในสังคม

5.5 สื่อมวลชนโดยทั่วไปควรจะต้องเปิดกว้างและสะท้อนความหลากหลายของสังคม

5.6 สังคมและสาธารณชนมีสิทธิที่จะคาดหวังการปฏิบัติในระดับมาตรฐานที่สูงของสื่อมวลชน และการเข้าแทรกแซงอาจจะต้องถือว่าไม่เป็นเรื่องผิด หากเพื่อความดีงามของสาธารณะ

5.7 นักวารสารศาสตร์และนักวิชาชีพสื่อมวลชนจะต้องเป็นที่วางใจหรือเชื่อถือได้ของสังคม

จะเห็นได้ว่านักวิชาการได้กล่าวถึงข้อปฏิบัติที่เป็นแนวทางความรับผิดชอบของสื่อมวลชนอยู่อย่างมากมาย ส่วนใหญ่เน้นไปที่บทบาทหน้าที่ ความเหมาะสมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนภายใต้เสรีภาพและความรับผิดชอบ

ในยุคของ “สื่อดิจิทัล” (Digital Media) สื่อมวลชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดพลวัตในกระบวนการสื่อสาร โดยมีการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว การนำเสนอหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารบนพื้นที่สาธารณะอย่างสังคมออนไลน์จะสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ (Relation) ระหว่างผู้คนได้กลายเป็นเครือข่าย ด้วยลักษณะของคุณลักษณะเฉพาะของสื่อยุคดิจิทัลนี้ จึงทำให้เห็นได้ชัดขึ้นว่าอิทธิพลของสื่อในยุคนี้อาจเป็นพลังสำคัญที่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงฐานความคิด ค่านิยม รวมไปถึงวัฒนธรรม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอข่าว เพิ่มช่องทางที่สื่อมวลชนสามารถรายงานข่าวได้อย่างรวดเร็วผ่านโซเชียลมีเดียต่างๆ ทั้งเฟซบุ๊ก (Facebook) และ ทวิตเตอร์ (Twitter) พฤติกรรมในการเข้าถึงโซเชียลมีเดียยังส่งผลให้ “ทุกคนเป็นสื่อได้” เพราะถูกออกแบบให้ใช้งานบนโทรศัพท์มือถือ ทุกคนสามารถนำเสนอข่าวผ่านสื่อต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว นักวิชาชีพวงการสื่อมวลชนถือได้ว่าได้รับผลกระทบโดยตรงความรวดเร็วที่เกิดขึ้นทำให้การเสนอข้อมูลข่าวสารไม่มีความรอบคอบเท่าที่ควร (เทียนทิพย์ เดียวกี, 2559)

การพึ่งพาสื่อมวลชน

ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่ปกติทางรัฐบาลมีการออกมามีการประกาศ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน และประกาศปิดห้างร้านต่าง ๆ ที่เป็นสถานที่ชุมนุม หรือรวมกลุ่มของผู้คน สถานบันเทิง สนามมวย และที่ต่างๆ อีกรายมา ยาวไปจนถึงปลายเดือนเมษายนนี้ และยังรวมถึงการยกเลิกเทศกาลวันสงกรานต์ หน่วยงานของรัฐ และ

บริษัทหลายแห่งเริ่มมีนโยบายในการประกาศให้พนักงานทำงานที่บ้าน หรือที่เราเรียกกันว่า Work from home ถึงอยากเดินทางออกไปไหนก็เป็นที่ไปในภาวะที่ไม่ปกติ เพราะไม่มีที่ให้ไป ดังนั้นในระหว่างที่ประชาชนต้องกักตัวกันอยู่บ้านเป็นระยะเวลาเนิ่นนาน ทุกคนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตให้ผ่านไปให้ได้

ลักษณะเช่นนี้ เป็น สภาวะผิดปกติ หมายถึง สถานะการขาดคุณธรรมไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสังคม หรือความไม่มีประสิทธิภาพของบรรทัดฐานในสังคม การไร้ความสามารถในการควบคุมผู้คนในสังคม การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลให้สภาวะผิดปกติมีความแตกต่างกันด้วย การขาดวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด การขาดเป้าหมายที่แน่นอน หมายถึง สภาวะผิดปกติที่ปรากฏในสังคมโดยทั่วไป และยังพบในสถาบันการศึกษา ทั้งนี้มาจากค่านิยมและบรรทัดฐานที่ต่างกันด้วย การรับรู้ถึงสภาพจิตใจภายใต้สภาวะอนโอมิ ความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่ต่อสังคมจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเศรษฐกิจและสังคม เป็นผลจากเงื่อนไขทางสังคมของแต่ละบุคคล ภายใต้สภาพสังคม บุคลิกภาพ และ การทำงานร่วมกันจะส่งผลต่อความคิด อารมณ์ ความเชื่อและทัศนคติ ความเกลียดชัง ความวิตกกังวล ปัจจัยเหล่านี้สัมพันธ์กับสภาวะอนโอมิ ไม่เพียงแต่ปรากฏในระดับที่รุนแรงเท่านั้นแต่ยังพบในระดับของจิตใจด้วย ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมที่มีปัญหา องค์ประกอบของแต่ละบุคคลอันเกิดจากสังคม ผลจากการทำงานร่วมกันของคนในสังคมจึงมีมากกว่าการดำรงอยู่ของคนในสังคม

ในทฤษฎีสังคมมวลงชนได้อธิบายบทบาทสื่อมวลชนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลในระดับปัจเจกบุคคล เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเชื่อมโยงสังคมเมืองในปัจจุบันที่ต่างคนต่างอยู่ให้กลายเป็นที่พึ่งทางใจ สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลโน้มน้าวใจสมาชิกในสังคมมวลงชนได้โดยง่ายอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อปัจเจกบุคคลในยุคสังคมมวลงชนนี้จึงมีพลังคล้ายทฤษฎีกระสุนปืน หรือเข็มฉีดยาที่ให้ผลโดยทันทีสามารถสร้างผลกระทบกับผู้รับสารได้ทั้งในทางบวกและมีทางลบโดยตรงและทันที สื่อมวลชนตามทฤษฎีสังคมมวลงชนมีสมมติฐานเกี่ยวกับผลในทางลบดังนี้ (Baran & Davis, 1995)

1. สื่อมวลชนเป็นเสมือนโรคภัยในสังคมที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข
2. สื่อมวลชนมีพลังอำนาจที่จะเข้าถึงและมีอิทธิพลโดยตรงต่อคนโดยทั่วไป

3. เมื่อคนในสังคมได้รับผลกระทบในทางลบจากสื่อมวลชนก็จะส่งผลตามมาต่อปัญหาสังคมโดยรวมได้

4. คนทั่วไปอ่อนไหวต่ออิทธิพลจากสื่อมวลชน การอยู่ในสังคมเมืองใหญ่โดดเดี่ยวจากสถาบันทางสังคม ประเพณี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เคยเป็นภูมิคุ้มกันจิตใจ

5. สังคมที่สับสนอลหม่านมีที่มาจากผลกระทบของสื่อมวลชน

6. สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอวัฒนธรรมมวลงชนที่ทำให้ลดรูปแบบความเป็นวัฒนธรรมชั้นสูงและความเป็นศิวิไลซ์แบบดั้งเดิมลงไป

ทฤษฎีสังคมมวลงชนอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสังคมสมัยใหม่แบบสังคมเมือง หรือ สังคมอุตสาหกรรม กลุ่มมวลงชนที่ประกอบด้วยผู้ใช้แรงงานที่อพยพมาจากชนบทซึ่งมีสถาบันครอบครัว ศาสนา และความสัมพันธ์แบบพึ่งพา สังคมที่มีความผูกพันทางวัฒนธรรมประเพณีแบบญาติพี่น้อง ซึ่งเมื่ออยู่รวมกันเป็นสังคมเมืองใหญ่ต่างคนต่างมีที่มาต่างแข่งขันกันในการทำงานและการดำเนินชีวิต จึงเป็นคนที่ต่างคนต่างอยู่และมีความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไขการคบค้าสมาคมเป็นตามระเบียบกฎเกณฑ์ขาดความสัมพันธ์พึ่งพาแบบส่วนตัว ใช้ชีวิตอยู่อย่างตัวใครตัวมัน (Atomized) มีความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) ขาดความเอื้ออาทรต่อกันเป็นสิ่งที่ดี แต่การแข่งขันตลอดเวลา นั้น สร้างปัญหาเกิดความเครียด ความกดดัน ซึ่งหนังสือชื่อ “การฆ่าตัวตาย” (Suicide) ชี้ให้เห็นว่าสถิติการฆ่าตัวตายในสังคมสมัยใหม่สูงขึ้นเกิดจากสภาวะ “Anomie” หรือ “Normlessness” ซึ่งเป็นสภาพทางจิตใจของสมาชิกในสังคมที่รู้สึกสับสนในสังคมที่เผชิญอยู่ว่าไร้บรรทัดฐาน ไร้ระเบียบกฎเกณฑ์หรือแน่นอน คาดหวังอะไรไม่ได้ ซึ่งปัญหาของสังคมสมัยใหม่นี้เป็นเสมือนพยาธิทางสังคม (Social pathologies) การฆ่าตัวตายไม่ใช่ปรากฏการณ์ส่วนบุคคลแต่ขึ้นอยู่กับระดับความควบคุม และกฎเกณฑ์ของสังคม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเข้มแข็งของพันธะระหว่างบุคคล (Ascribed in Merton, 1995, p. 215)

ปัจจุบันจะพบว่าผู้รับสารจำนวนมากในสังคมได้เลือกหันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อสื่อยุคใหม่ (New Media) อย่างกว้างขวาง เนื่องจากลักษณะพิเศษหลายอย่างที่เอื้อต่อความสะดวกสบายในสังคมยุคดิจิทัล ทั้งการเป็นสื่อที่มีการจัดเก็บข้อมูลและส่งข้อมูลระหว่างกันแบบระบบดิจิทัล (Digitalization)

ส่งผลให้สื่อใหม่มีความแตกต่างจากสื่อเก่าอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร วารสาร ฯลฯ โดยสิ้นเชิง ซึ่งถ้าขยายคุณลักษณะสำคัญของสื่อใหม่ตามคำอธิบายของ นิคม ชัยชุมพล (กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยชุมพล, 2555) ย่อมจำแนกได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. สื่อใหม่มีความเป็นดิจิทัลสูง (Digitalization) กล่าวคือมีการเข้าระบบแบบดิจิทัลทำให้การทำงานที่หลากหลาย รวดเร็ว และแม่นยำขึ้น โดยสื่อใหม่อย่างสื่อสังคมออนไลน์จะมีการประมวลผลที่รวดเร็วและไร้พรมแดนไม่ว่าอยู่ที่ใดของโลกก็สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว สามารถสื่อสารหรือรายงานข่าวข้ามประเทศได้

2. สื่อใหม่มีลักษณะการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ซึ่งจากเดิมนั้นสื่อแต่ละสื่อจะมีคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันในคนละด้าน ซึ่งสื่อใหม่ได้หยิบนำเอาลักษณะต่างๆมารวมกันเพื่อให้ผู้ใช้บริการมีความสะดวกสบายในการใช้มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถรวมสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วารสารต่างๆ และภาพยนตร์เอาเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกใช้งานสื่อประเภทต่างๆผ่านช่องทางสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ตได้ในเวลาอันรวดเร็ว

3. สื่อใหม่มีลักษณะการปฏิสัมพันธ์สูง (Interactivity) โดยสื่อกับตัวผู้รับสามารถโต้ตอบกันได้แบบรวดเร็วทันทีทันทีที่ผู้รับสารสามารถเปลี่ยนเป็นผู้ส่งสารได้ ซึ่งต่างจากสื่อดั้งเดิม ที่แม้จะมีช่องทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เช่น การตอบจดหมายจากผู้อ่าน แต่ก็มักจะใช้ระยะเวลายาวนาน เทียบไม่ได้กับสื่อใหม่ที่สามารถตอบสนองได้ทันที ตัวอย่างเช่น การติดต่อสื่อสารในช่องทางสื่อใหม่อย่าง เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ไลน์ ฯลฯ บุคคลที่ใช้ช่องทางต่างๆเหล่านี้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่กี่วินาทีก็สามารถสื่อข้อความระหว่างคู่สนทนาได้ตามความต้องการ

4. สื่อใหม่มีลักษณะเป็นการสื่อสารจากหน่วยเดียว บุคคลเดียว แพร่กระจายไปยังกลุ่มคนหมู่มาก (One-to-many) ได้อย่างรวดเร็ว และยังเป็นช่องทางให้กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันมารวมตัวได้ง่ายขึ้นสามารถแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มสมาชิกเครือข่ายออนไลน์

5. สื่อใหม่มีลักษณะที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มคนอื่นๆ (Many-to-many) ได้ โดยไม่จำกัดแค่เฉพาะ

กลุ่มที่มีความสนใจเรื่องเดียวกันเท่านั้น

จะเห็นว่าสื่อมวลชนในยุคดิจิทัลยิ่งทวีพลังอำนาจเสริม ย้ำและสนับสนุนการผลิตสารไปสู่ผู้รับสารอย่างทรงพลังมากกว่า สื่อมวลชนโดยทั่วไปในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากสื่อดั้งเดิมได้มีการแปรสภาพเป็นสื่อใหม่ ซึ่งเป็นสื่อที่เกิดจากการหลอมรวมระบบ การสื่อสารต่างๆทั้งภาพ เสียง ตัวอักษร ตลอดจนช่องทางการสื่อสารที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยอาศัยช่องทางสื่อสารผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้รูปแบบการสื่อสารเกิดขึ้นได้พร้อมกันในเวลาอันรวดเร็ว (Dijk, 2006, p. 6-8)

ในประเทศไทยมีอัตราการใช้สื่อสังคมออนไลน์และสื่อสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการข่าวที่ชัดเจนหลาย ประเด็นที่สำคัญคือบทบาทในกระบวนการข่าวที่เปลี่ยน เป็นการสื่อสารแบบสองทางมากขึ้น พลเมืองภาคประชาชน ผู้รับสารมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการข่าวและประเด็นของสังคมเพิ่มมากขึ้น ผู้สื่อข่าวและองค์กรข่าวต้องปรับตัว พฤติกรรมการรับสารที่เปลี่ยนไป การเลือกในสิ่งที่สนใจ ช่องทางในการรับข่าวสารที่เพิ่มขึ้นทำให้สื่อต้องปรับตัวสู่การเป็น คอนเวอร์เจนต์ (convergent) และพยายามตอบสนองการเข้าถึงข่าวสารในทุกแพลตฟอร์ม (platform) ความรวดเร็วของข่าว ตอบสนองกับไลฟ์สไตล์ กับผู้อ่านในยุคปัจจุบันที่รับ ข่าวสารแบบเคลื่อนที่ ไม่จำกัดสถานที่ และเวลา ขณะเดียวกัน การปฏิสัมพันธ์ที่ทำได้อย่างรวดเร็วและง่ายผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อสังคมทำให้เกิดกระบวนการร่วมมือกันระหว่างสื่อกับผู้รับสารในกระบวนการข่าวมากขึ้นในหลายรูปแบบ เช่น การระดมข้อมูล การใช้ข้อมูลข่าวจากสื่อสังคม การมีชุมชนออนไลน์ ช่วยตรวจสอบ และให้ข้อมูลข่าว เป็นต้น การพัฒนาเนื้อหา บน เว็บไซต์ข่าวก็ตอบโจทย์ได้ทั้งความเร็วและหลากหลายที่ ทันต่อเหตุการณ์ วัฒนธรรมการแชร์และแบ่งปันต่อในสื่อสังคม ออนไลน์เช่น เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ ของผู้อ่านก็ยิ่งทำให้การเผยแพร่ข่าวจากเว็บไซต์และจากสื่อสังคมขององค์กรข่าวสามารถ เข้าถึงกลุ่มคนที่หลากหลายได้ หลากช่องทางมากยิ่งขึ้น ด้วย ความเร็วและความหลากหลายของเนื้อหา พื้นที่ในการแบ่งปัน และแสดงความคิดเห็นที่ทั้งสื่อออนไลน์และสื่อสังคมมีให้กับผู้อ่าน ทำให้ความนิยมในการติดตาม และเชื่อในข่าวช่องทางนี้เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557)

การพึ่งพาสื่อบุคคล วิธีแก้เหงา ลดเครียด ในขณะที่ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ”

รศ.ดร.นพ.ชัชวาลย์ ศิลปกิจ จากสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย อ่างในกรุงเทพฯ (https://www.thaihealth.or.th/Content/51765-a.html) ได้ให้แนะนำในบทความวิชาการเอาไว้ว่า "ความเหงา" เกิดจากการไม่สามารถเชื่อมโยงกับผู้อื่นได้ (อาจด้วยเหตุปัจจัยบางอย่าง) วิธีแก้ไขง่ายๆ คือ พยายามกลับมาเชื่อมโยงกับตนเองให้มากขึ้น หมายถึง การกลับมาใส่ใจรับฟังความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองด้วยความเข้าใจ, เข้าใจความสุข ความทุกข์ ที่เกิดขึ้นในจิตใจและในร่างกายของตนเอง, หมั่นดูแลตนเองให้มากขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ จะช่วยบรรเทาความรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวลงได้ โดย นพ.ชัชวาลย์ ย้ำว่า การกลับมาเชื่อมโยงกับตัวเองสามารถช่วยคลายเหงาได้ การยอมรับความเหงาถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ถ้าเกลียดมันก็คือเกลียดตัวเอง ไม่เชื่อมโยงกับตัวเอง เมื่อเชื่อมโยงกับตัวเองได้แล้วความบีบคั้น ทรมานทุกอย่างก็จะเบาลง จิตใจมั่นคงขึ้น ทั้งหมดนี้ต้องฝึกฝนเรียนรู้ไปเรื่อยๆ ไม่หลงจมไปกับความเหงา

ภายใต้วิกฤตของโรคระบาดจะพบปรากฏการณ์ในทางดีของสถาบันครอบครัว จากการที่ทุกคนต้องเก็บตัวอยู่แต่ในเคหสถาน คนในครอบครัวมีเวลาอยู่ด้วยกันมีกิจกรรมต่อกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของการสื่อสารระหว่างบุคคลคือการสื่อสารแบบซึ่งหน้า (Face to face) เช่นการพูดคุยเรื่องทั่วไป, การติดต่อประสานงานอยู่กับบ้าน, การสั่งงานระหว่างหัวหน้าและลูกน้อง รวมถึงการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีอย่างการคุยโทรศัพท์และการวิดีโอคอลต่างๆ แม้คนที่อยู่ห่างไกลจากครอบครัว ก็ยังมีเวลาสื่อสารระหว่างบุคคลโดยผ่านสื่อออนไลน์ วิดีโอคอล ได้แสดงความรักความเห็นอกเห็นใจต่อกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีที่ทุกคนมีเวลาทบทวนตัวเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาจิตใจให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

การสื่อสารผ่านการไลฟ์สดของดารา นักแสดงที่ติดเชื้อโควิด 19, ประชาชนทั่วไปที่ติดเชื้อ และ ผู้ที่มีประสบการณ์ตรงต่างๆ โดยให้ความรู้ผ่านสื่อ บอกเล่าใหม่ไฉนว่าการก่อเกิดโรคเป็นเช่นไร ควรระมัดระวัง หรือต้องปฏิบัติตนอย่างไร เหล่านี้เป็นการสร้างความตระหนักรู้ และลดความวิตกกังวลกับคนที่ต้องเผชิญกับสภาวะดังกล่าว เป็นการแสดงความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ดีในสังคมที่อุดมปัญญา คนในสังคมมีการเสพสื่อด้วยความรู้และความเข้าใจ

บทสรุป

วิกฤตการณ์โควิด-19 ทำให้เห็นปรากฏการณ์หรือการสร้างบรรทัดฐานใหม่ให้สังคม ประชาชนมีการใส่ใจในเรื่องความสะอาดมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนส่วนมากมีการตระหนักถึงความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตที่ต้องสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ออกจากบ้าน การทำความสะอาดมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ การเว้นระยะห่างทางสังคมทั้งการเดินทางและการอยู่ตามพื้นที่สาธารณะ การเพิ่มขึ้นของการจ้างงานในธุรกิจอาหาร การหลั่งไหลน้ำใจของคนไทย ที่พร้อมจะเผื่อแผ่เพื่อพี่น้องร่วมชาติเพื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น บริจาคเงิน สิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภคที่คิดว่าจะช่วยเหลือกันได้ การมีแคมเปญต่างๆ ในโลกออนไลน์เพื่อให้กำลังใจทีมแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ในการสู้กับโรคระบาด จากกรณีโลกออนไลน์มีการนัดหมายกันในเวลา 20.00-20.05 น. วันนี้ (อาทิตย์ที่ 29 มีนาคม 2563) พบมี 5 นาที ที่ระเบียงบ้าน หน้าบ้าน ในบ้าน หรือจากที่ไหนก็ได้ เพื่อขอบคุณและให้กำลังใจทีมแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการเป็นด่านแรกต่อสู้กับไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทย ซึ่งหลังจากโพสต์ดังกล่าวได้ถูกแชร์ออกไป มีการเชิญชวนกันต่อไปอีกจำนวนมาก เหล่านี้คือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการอยากแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อการมีส่วนร่วม หรือเป็นส่วนหนึ่งในการให้ในวิกฤตก็ยังมีโอกาสทำให้เห็นน้ำใจ "คนไทยไม่ทิ้งกัน" ก่อเกิด "จิตอาสา" ที่พร้อมใจออกมาช่วยเหลือกันและกัน ไม่เพียงเฉพาะภาครัฐและภาคเอกชนที่ออกมาตราการมาช่วยแก้ไขสถานการณ์ แต่ "ภาคประชาชน" เองก็ได้ไม่นิ่งนอนใจ ต่างก็ลุกขึ้นมาช่วยเหลือพี่น้องคนไทยด้วยกันตามกำลังและความสามารถ มีเหล่าฮีโร่ที่เป็นกลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มร้านค้าร้านอาหาร กลุ่มศิลปินดาราส่งออกมาทำกิจกรรม "คนไทยไม่ทิ้งกัน" ทั้งการช่วยเหลือบุคลากรทางการแพทย์ และช่วยเหลือพี่น้องผู้ได้รับผลกระทบจากภัยโรคระบาด "โควิด-19" หลากหลายกิจกรรม เช่น โครงการเพื่อฮีโร่ไทยสู้โควิด 19 สำหรับโครงการนี้ ทำขึ้นเพื่อบุคลากรทางการแพทย์ที่กำลังต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นโครงการที่จัดหาอุปกรณ์จำเป็นและขาดแคลน เช่น หน้ากากอนามัย ชุด PPE ให้กับโรงพยาบาลหลายแห่งทั่วประเทศ รวมถึงจัดส่งอาหารปลอดภัยให้ผู้ปฏิบัติงานแนวหน้า เช่น โรงพยาบาลบาราศณราตุร ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก ศิริราช และโรงพยาบาลรามาริบัติ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการอยู่กับตัวเองยอมรับและเข้าใจว่าภาวะโรคระบาดเป็นส่วนหนึ่งที่เราต้องเผชิญและจะผ่านไปได้เหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา

David Kessler นักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญระดับโลกได้อธิบาย ภาวะ grief ในทางจิตวิทยา หมายถึง ความรู้สึกที่เพิ่มขึ้นจากการสูญเสีย และ ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นรวมถึงวิธีการรับมือ โดยเขียนหนังสืออธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของการเข้าใจความรู้สึก grief ร่วมกับ Elisabeth Kugler-Ross เรื่อง Find the Meaning of Grief Through the Five Stages of Loss อ้าลงใน (<https://www.istrong.co/single-post/managing-anxiety-during-covid-19>) ได้แบ่งความทุกข์ออกเป็น 4 ช่วง คือ

1. ช่วงการปฏิเสธความจริง เป็นช่วงแรกของความทุกข์ที่เราเชื่อว่ายังมีสถานการณ์บางอย่างเกิดขึ้น แต่เราไม่ยอมรับ เพราะคิดว่ามันเป็นเรื่องไกลตัว เช่น สถานการณ์ของโรคโควิด-19 ในช่วงแรกเราคิดว่ามันเป็นเรื่องไกลตัว ไม่น่ากลัว ไม่เกี่ยวกับเรา

2. ช่วงความโกรธ เป็นช่วงที่เริ่มรู้สึกถึงผลกระทบที่ตามมาของสถานการณ์แล้ว แต่ยังไม่ยอมรับความจริง ซึ่งทำให้ได้รับผลกระทบอะไรบ้างอย่าง เช่น การไม่พอใจที่หน่วยงานรัฐออกมาตรการให้อยู่แต่ในบ้าน ต้องกักตัวเป็นเวลา 14 วัน ทำให้ไม่มีอิสระในการใช้ชีวิต

3. ช่วงการต่อรองเงื่อนไข เป็นช่วงที่เราเริ่มยอมรับความจริงถึงสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นยอมทำตามมาตรการอยู่แต่ในบ้านของรัฐบาล เพราะหวังว่าจะช่วยให้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดีขึ้น

4. ช่วงที่ยอมรับกับสถานการณ์ เริ่มรู้สึกถึงความเศร้าแต่ไม่รู้ว่าสถานการณ์การจะดีขึ้นเมื่อไร

5. ช่วงที่ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและหาทางควบคุมให้ได้ เช่น การสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้ง ที่ออกจากเคหะสถาน การทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์ การรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) หลีกเลี่ยงการพบปะผู้คนเมื่อไม่จำเป็น รวมถึงทำงานที่บ้าน (Work from Home)

ซึ่งวิธีแก้ไขความทุกข์ที่เกิดขึ้นในจิตใจที่ดีที่สุด คือ การมองโลกในแง่ดี ปรับวิธีคิด สื่อสารทั้งภายในตนเอง และสื่อสารกับคนในครอบครัว บุคคลรอบข้าง เพื่อระบายความเครียด และอยู่กับปัจจุบันให้มากขึ้น ปล่อยวางสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม ถ้าทำได้เช่นนี้ก็จะไม่ปรากฏข่าวการฆ่าตัวตายเนื่องจากกลัวการติดโควิด 19 หรือ การที่เอาโรคระบาดมาเป็นตัวแปรหลักที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตให้เป็นปกติสุขได้จนนำมาสู่ความคิดที่จะฆ่าตัวตาย ตามที่ปรากฏข่าวในสื่ออยู่หลายกรณี

อย่างไรก็ตามข้อปฏิบัติสำคัญที่สื่อมวลชนในยุคดิจิทัลควรตระหนักและรับผิดชอบ ได้แก่ สื่อจะต้องรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นจริงอย่างละเอียดรอบด้าน และตรวจสอบอย่างรอบคอบโดยพิจารณาดูบริบทที่เหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้นสื่อมวลชนจะต้องสร้างเวทีแห่งการแสดงและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงเป็นช่องทางที่จะแสดงความคิดเห็นของสาธารณะสื่อมวลชนจะต้องเป็นตัวแทนของคนทุก ๆ กลุ่มในสังคมและจะต้องนำเสนอเป้าหมายและคุณค่าของสังคมอย่างชัดเจน (กาญจนา แก้วเทพ, 2556)

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ, และนิคมชัยชุมพล. (2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

กาญจนา แก้วเทพ. (2556). สื่อสารมวลชน:ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

เทียนทิพย์ เตียวกี. (2559). จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อในการนำข่าวคดีจิตตอล. วารสารการสื่อสารและการจัดการนิต้า 2(2), 125-143.

พีระ จิระโสภณ. (2551). ปรัชญาวิทยาศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน้าที่ 10. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พงษ์ วิเศษสังข์. (2554). ความรับผิดชอบของสื่อมวลชน. ในการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 25 พฤษภาคม 2554. (น. 22-29). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Baran. S. J. & Davis, D. K. (1995). Mass Communication Theory: Foundations, Ferment and Future. Belmont, California: Wads Worth Publishing.

Merton, R. K. (1995). Opportunity Structure: The Emergence, Diffusion, and Differentiation of a Sociological Concept, 1930-1950. In E. Aldler & W. S. Laufer (Eds.), The Legacy of Anomie Theory: Advance in Criminology Theory. (pp. 3-78).New Brunswick, NJ: Transaction.

<https://informationisbeautiful.net/visualizations/covid-19-coronavirus-infographic-datapack/> สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563.

<https://firstdraftnews.org/latest/tips-for-reporting-on-covid-19-coronavirus-and-slowing-the-spread-of-misinformation/> สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2563.

<https://themomentum.co/news-reports-amid-covid-19-outbreak/> สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563.

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports> สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563.

<https://www.thaihealth.or.th/Content/51765-a.html> สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563

<https://hbr.org/2020/03/that-discomfort-your-feeling-is-grief> สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่
เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
QUALITY OF LIFE THE ELDERLY IN THE CHAO
PRAYASURASAK MUNICIPALITY, SRIRACHA DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

ศิริพร ทองศิริ¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช³

Siriporn Thongsiri, Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และเพื่อทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 200 คน จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จากประชากรทั้งสิ้น 952 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) จำแนกตามรายด้าน: โดยรวม พบว่า ด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X} = 3.04$) อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ด้านการได้รับความรักและความเอาใจใส่ ($\bar{X} = 3.01$) และด้านเศรษฐกิจในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 2.95$) ส่วนด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{X} = 2.93$) อยู่ในอันดับสุดท้าย

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

Abstract

This research Have a purpose To study the quality of life of the elderly in Chao Phraya Surasak City Municipality, Sriracha District, Chonburi Province And to know the solution to the problem of quality of life of the elderly in Chao Phraya Surasak Municipality, Sriracha District, Chonburi Province The sample was 200 elderly people in Chao Phraya Surasak Municipality Area, Sriracha District, Chonburi Province. Out of a total of 952 people, the tool used in the study was a questionnaire with a 5-level estimation scale. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

The quality of life of the elderly in Chao Phraya Surasak municipality area, Sriracha district, Chonburi province overall was at a moderate level (\bar{x} = 2.98), classified by individual aspects: Overall, health (\bar{x} = 3.04) was ranked first, followed by In terms of receiving love and care (\bar{x} = 3.01) and economic life (\bar{x} = 2.95), housing (\bar{x} = 2.93) ranked last.

Keyword: Quality of life the elderly

บทนำ

ในปัจจุบันและอนาคต ผู้สูงอายุจะเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศไทยมากขึ้นทุกขณะ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้ประชากรมีอายุขัยยืนยาวขึ้นจำนวน ผู้สูง อายุจึงเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จากภาวะนี้ทำให้หลายประเทศในโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วยที่มีความตื่นตัวและเตรียมการเพื่อรองรับและให้การดูแลประชากรกลุ่มนี้มากขึ้น การดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญสำหรับครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม เพื่อให้เกิดการดูแล เอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุซึ่งนับว่าเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมมาก่อน จนถึงวัยที่สมควรได้รับการตอบแทนโดยการดูแลและห่วงใยจากคนในครอบครัว

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เจริญก้าวหน้าและการสาธารณสุข รวมทั้งการบริการด้านสาธารณสุขที่มีอยู่อย่างทั่วถึงส่งผลให้ประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้น ประชากรของโลกจึงมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งขนาดและสัดส่วนอายุประเทศไทยก็เช่นกัน ประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 1.21 ล้านคนในปี พ.ศ. 2503 ไปเป็น 4.5 – 5.7 ล้านคนในปี พ.ศ.2543 และคาดหมายว่าจะเพิ่มเป็น 6.8 – 7.6 และ 11 ล้านคนในปี พ.ศ.2553 และพ.ศ. 2563 ตามลำดับประชากรสำคัญการเปลี่ยนนำไปสู่สภาวะที่เรียกว่า “ภาวะประชากรสูงอายุ” (Population aging) ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2503 สัดส่วนของประชากรสูงอายุไทยต่อประชากรทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 4.6 และได้เพิ่มเป็นร้อยละ 9 ในปี พ.ศ.2543 โดยในปี พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2563 คาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 11 และ 15 ตามลำดับ ตามเกณฑ์ของสหประชาชาติกำหนดว่าภาวะประชากรสูงอายุเมื่อประชากรนั้นมีสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 7 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้นประชากรไทยจะเข้าสู่ภาวะประชากรสูงอายุในราวปี พ.ศ.2547 – พ.ศ.2548 ตามข้อเท็จ

จริงดังกล่าวในกระบวนการเกิดภาวะประชากรสูงอายุ นอกจากจะมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นแล้ว ผู้สูงอายุมักยังมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นถึงแม้การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างช้าๆ แต่เป็นที่ตระหนักกันดีว่าผู้สูงอายุหลายๆ มีลักษณะแตกต่างจากผู้สูงอายุน้อย และผลกระทบจากผู้สูงอายุหลายๆ จะรุนแรงกว่าที่พบในผู้สูงอายุน้อย ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ อยู่ในความดูแล จำเป็นต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุและตระหนักว่าความสูงวัยเป็นภาวะที่จะต้องเกิดกับทุกคน การทำความเข้าใจความสูงวัย จะทำให้สมาชิกในครอบครัว สามารถปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม และนำมาซึ่งความผาสุกของผู้สูงอายุและสมาชิกทุกคนในครอบครัวด้วยเช่นเดียวกัน

ธรรมชาติและกระบวนการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ มีลักษณะโดยรวมเหมือนกันในทุกคน ทุกเชื้อชาติ ศาสนา เพียงแต่ระยะเวลาความช้าหรือเร็วของการเข้าสู่ความชราจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น สิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพ พันธ์ุกรรม และภาวะสุขภาพของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามความสูงวัยย่อมเกิดอย่างแน่นอนเพียงแต่จะช้าหรือเร็วเท่านั้น ความสูงวัยนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง 3 ด้านใหญ่ๆในผู้สูงอายุ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ และสังคมก็มีความสำคัญ ซึ่งตัวผู้สูงอายุเองและบุคคลรอบข้างก็ควรให้ความสนใจการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายในผู้สูงอายุมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป และเป็นการเปลี่ยนแปลงใน ทางเสื่อมสภาพการทำงานของระบบต่างๆของร่างกายลง การดูแลผู้สูงอายุซึ่งทำโดยตัวผู้สูงอายุและครอบครัวจึงควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุคงไว้ซึ่งความสามารถทางด้านร่างกายและส่งเสริมการทำงานของระบบ อวัยวะต่างๆของร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ สารของ

การดูแลด้านร่างกายมี 4 ประเด็นหลักที่จำเป็น ได้แก่ 1) การดูแลด้านอาหาร 2) การออกกำลังกาย 3) ความเครียดและวิตกกังวล และ 4) การป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ สารสำคัญทั้ง 4 ประการนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุทุกคน แต่หากผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพที่เฉพาะเจาะจง เช่น มีปัญหาโรคเรื้อรัง หรือมีความพิการ ผู้สูงอายุเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลมากขึ้นเป็นพิเศษ

การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ ปัญหาที่พบบ่อยได้แก่ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความรู้สึกสิ้นหวัง ครอบครัวและผู้ดูแลผู้สูงอายุจำเป็นต้องเข้าใจและหาทางช่วยเหลือ ซึ่งปัญหานี้มักได้รับการละเลยมาก โดยที่คนส่วนใหญ่มักคิดว่าเป็นเพราะผู้สูงอายุไม่เข้มแข็ง ฟุ้งซ่านไปเองหรือเรียกร้องความสนใจ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาการเหล่านี้ เป็นภาวะเจ็บป่วยอย่างหนึ่งแต่เป็นอาการเจ็บป่วยทางจิตซึ่งต้องการการดูแลและช่วยเหลือด้วยความเข้าใจและหากจำเป็นอาจต้องพึ่งการรักษาด้วยการใช้ยาหรือการบำบัดเฉพาะ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุมีกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมทางสังคมลดลง และสังคมก็ยอมรับและให้โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุน้อยลงด้วยการมีกิจกรรมน้อยลงนี้ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกในคุณค่าของตนเองลดลง ขาดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนจากสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารลดลง และนำไปสู่การแยกห่างจากสังคมอย่างสิ้นเชิง ปัญหาด้านสังคมและจิตใจมักมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันเสมอ การส่งเสริมด้านนี้ควรเริ่มตั้งแต่ในครอบครัวโดยการให้โอกาสผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นไปในบ้านและหากเป็นไปได้ควรสนับสนุนและให้โอกาสผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมทางสังคมตามความชอบและความสนใจของผู้สูงอายุ

การดูแลและส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ครอบครัวและผู้ดูแลผู้สูงอายุเองมีบทบาทสำคัญยิ่ง ประการแรกครอบครัวต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญ ตลอดจนมีเจตคติที่เหมาะสมต่อความสูงวัยเสียก่อน จึงจะทำให้การดูแลและเอื้ออาทรผู้สูงอายุมีคุณค่าอย่างแท้จริง ความรู้ในการดูแลและการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่แสวงหาและทำความเข้าใจได้ไม่ยาก แต่การส่งเสริมให้ครอบครัวตระหนักถึงความสำคัญและความเป็นที่ครอบครัวจะต้องให้การสนับสนุนผู้สูงอายุอย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นเรื่องที่สำคัญกว่า

จากแนวโน้มที่ผู้สูงอายุของประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในสภาพที่ประเทศไทยมีการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของชุมชน การลดบทบาทของระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมในครอบครัว มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม และมีการประยุกต์เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน เทคโนโลยีใหม่ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตประชาชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและจิตใจผู้สูงอายุในชนบทเป็นอย่างมากและนับวันยิ่งมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากสภาพเศรษฐกิจของชาวชนบทของประชาชนชาวอีสานกว่าครึ่งที่อยู่ ในหมู่บ้านมีรายได้อยู่ในระดับที่ยากจน แต่ในสภาพครอบครัวที่ยากจน บุตรหลานไม่สามารถจุนเจือดูแลได้ก็จะต้องทำให้ผู้สูงอายุต้องตรากตรำหารายได้เพื่อมาเลี้ยงตัวเองพลางบางคนต้องหาเลี้ยงครอบครัวลูกหลานที่ไม่สามารถประกอบอาชีพเองได้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดทำให้ต้องแข่งขัน ในการทำงานมาหากินเพื่อความอยู่รอด ผู้ที่อยู่ในวัดหนุ่มย่อมได้เปรียบกว่าผู้สูงอายุ กิจกรรมหรือการทำงานต่างๆ ส่วนมากเป็นกิจกรรมเพื่อคนหนุ่มสาว ผู้สูงอายุจะมีโอกาสน้อยมากในด้านสังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการแข่งขันทุกคนที่มีสมรรถภาพที่ดีก็จะออกไปทำงานนอกบ้านและต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ผู้สูงอายุก็จะขาดเพื่อน ขาดการดูแลและเอาใจใส่ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ ในฐานะบุพชนียบุคคลมาตลอด แต่การหันมาสนใจผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการเริ่มเป็นรูปธรรมเมื่อ ปี พ.ศ.2525 (บรรลุ ศิริพานิช, 2542 : 18)

ปัจจุบันโครงสร้างของประชากรไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจากอดีต เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของประชาชน ประชากรวัยเด็กมีจำนวนลดลงและประชาชนมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว และโครงสร้างของประชากรไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่ระยะภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing) จากการสำรวจประชากรไทยในปี 2548 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุประมาณ 7 ล้านคนหรือร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 13.4 ใน ปี 2558 และร้อยละ 15.3 ในปี 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548)

จากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ผู้สูงอายุเริ่มเป็นปัญหาสำคัญ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและประเทศ เนื่องจากประชากรสูงอายุเป็นกลุ่มพิเศษ ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลคุ้มครอง โดยด้านร่างกาย ผู้สูงอายุมีแบบแผนการเจ็บป่วยที่แตกต่างจากวัยอื่นๆ ที่เกิดจากความเสื่อมของร่างกาย เป็นโรคเรื้อรัง ทำให้ผู้สูงอายุต้องการการดูแลและระยยาว ความเสื่อมถอยของกำลังร่างกายทำให้ศักยภาพในการทำงานของผู้สูงอายุลดลง ผู้สูงอายุจึงไม่มีรายได้และจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นโดยเฉพาะบุคคลในครอบครัว รวมทั้งการต้องลดบทบาทในครอบครัวและสังคม ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกด้อยค่า ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ขาดความสุขและต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำเนินชีวิต ประกอบกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่คนวัยทำงานต่างประกอบอาชีพ ความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวลดลง ทำให้ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่วนหนึ่งถูกครอบครัวทอดทิ้ง ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม หากครอบครัว ชุมชน และสังคม ไม่มีการเตรียมพร้อมในด้านการดูแลคุ้มครองผู้สูงอายุแล้ว สถานการณ์การเพิ่มของประชากรสูงอายุ จะกลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในอนาคตอันใกล้ (วาทีณี บุญชะลิกชี, 2545)

ยุทธศาสตร์ของประเทศด้านผู้สูงอายุ ได้มีการบรรจุไว้ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) โดยรัฐบาลได้กำหนดแผนนโยบายเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุ อันเป็นกระบวนการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคม โดยมีวิสัยทัศน์ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคมที่สมควรได้รับการดูแลให้มีสุขภาพที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจ ครอบครัวอบอุ่น มีสังคมที่ดี มีหลักประกันที่มั่นคง ได้รับสวัสดิการและการบริการที่เหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วมมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและข่าวสาร นอกจากนี้ ผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริมให้มีความมั่นคงในชีวิต ในด้านการมีที่ดินทำกิน มีที่อยู่อาศัยมั่นคง อาหารพอเพียง มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี มีครอบครัวที่ดี ชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางชีวิตที่ดี มีเสรีภาพในการกระทำสิ่งใดที่ไม่กระทบทางลบต่อผู้อื่น ปลอดภัย มีความพอใจในตนเองและการเข้าถึงธรรมะ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2552)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้สูงอายุจึงเป็นบุคคลที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้การช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัว

ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสถาบันสังคมที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัวมากที่สุดที่จะให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจและอำนวยความสะดวกในด้านความเป็นอยู่ ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีปัญหาต่างๆ มากมายหากได้รับการดูแลช่วยเหลือเกื้อหนุนจากครอบครัว ชุมชน สังคมและอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะมีส่วนทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีความมั่นคงในชีวิต สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขและความมั่นคงในชีวิตของคนไทย ประกอบด้วยการมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่น มั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้การบริหารจัดการที่ดีของรัฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสตรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสตรีราชา จังหวัดชลบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ หมายถึง พฤติกรรม หรือการกระทำต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุที่ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุตามข้อคิดเห็นของผู้สูงอายุใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านเศรษฐกิจในการดำรงชีวิต 2. ด้านที่อยู่อาศัย 3. ด้านสุขภาพอนามัย 4. ด้านการได้รับความรักและความใส่ใจ

ด้านเศรษฐกิจในการดำรงชีวิตหมายถึงการได้รับค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอการมีเงินใช้เพียงพอในการทำบุญหรืองานสังคมอื่นๆ การมีเงินเหลือพอเก็บออมไว้ใช้ในยามจำเป็นและการได้รับค่าใช้จ่ายในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ด้านที่อยู่อาศัยหมายถึงห้องนอนและที่อยู่อาศัยได้รับการทำความสะอาดการจัดสภาพแวดล้อมบ้านพักน่าอยู่การมีเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านที่จำเป็นอย่างเหมาะสมสภาพที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยที่นอนผ้าห่มหมอนมุ้งได้รับการทำความสะอาดเป็นประจำ

ด้านสุขภาพอนามัยหมายถึงการได้รับการดูแลเกี่ยวกับการรับประทานอาหารได้รับการดูแลเมื่อเจ็บป่วยการอำนวยความสะดวกในการออกกำลังกายการได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพของตนเองอยู่เสมอการได้รับการตรวจร่างกายประจำปีทุกปี

ด้านการได้รับความรักและความใส่ใจหมายถึงลูกหลานได้สอบถามเกี่ยวกับความเป็นอยู่การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ เช่น การช่วยพุงในสถานการณ์ต่างๆ การไปท่องเที่ยวหรือทัศนศึกษาในวาระต่างๆ กับสมาชิกในครอบครัว การได้รับสิ่งของเครื่องใช้ในวันสำคัญจากลูกหลานการได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่นอกเหนือจากกิจวัตรประจำวันการได้ทำงาน กิจกรรมยามว่างร่วมกับลูกหลานเพื่อสร้างความผูกพันภายในครอบครัว

ผู้สูงอายุ หมายถึง ชายและหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพญา อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ในปี พ.ศ.2562 เฉพาะพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ครอบครัว หมายถึง บุคคลที่อยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุเป็นสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองพญา อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศหลายท่านได้เคยศึกษาไว้และให้ทัศนะไว้มากมาย ผู้ศึกษาได้ทำการประมวลผลงานของนักวิชาการโดยได้จัดแบ่งการนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการได้รับการดูแล
2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ
3. เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวิธีการดำเนินการศึกษาในขั้นตอนต่าง ๆ นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีจำนวน 952 คน (ข้อมูลงานทะเบียนเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีปี พ.ศ.2563)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาขอกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย จากจำนวนประชากรทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับ เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษาและอาชีพ

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีมี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจในการดำรงชีวิต ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพอนามัย และด้านการได้รับความรักและความเอาใจใส่ การศึกษาคั้งนี้ ดำเนินการศึกษา 2 แบบ คือ

1. การศึกษาทางเอกสาร (documentary research) โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎีแนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีซึ่งผลการค้นคว้ารวบรวมได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีสรุปผลการศึกษาดังนี้

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.98$) จำแนกตามรายด้าน: โดยรวมพบว่า ด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{x} = 3.04$) อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ด้านการได้รับความรักและความเอาใจใส่ ($\bar{x} = 3.01$) และด้านเศรษฐกิจในการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 2.95$) ส่วนด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{x} = 2.93$) อยู่ในอันดับสุดท้าย

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1.ด้านเศรษฐกิจในการดำรงชีวิต พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามรายด้านและรายข้อ:ด้านเศรษฐกิจในการดำรงชีวิตพบว่า การได้รับค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพออยู่ในอันดับแรก รองลงมาการได้รับค่าใช้จ่ายในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการมีเงินเหลือพอเก็บออมไว้ใช้ในยามจำเป็นส่วนการมีเงินใช้อย่างเพียงพอในการทำบุญหรืองานสังคมอื่นๆอยู่ในอันดับสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับ วิถีรัตน์ ดิศจโยธิน (2550) ศึกษา บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุและแนวทางการปรับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดสวัสดิการด้านผู้สูงอายุในจังหวัดหนองคาย โดยศึกษาจาก 2 กลุ่มคือกลุ่มที่ 1 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด จำนวน 109 แห่ง ในจังหวัดหนองคาย ได้แก่นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 327 ชุด และกลุ่มที่ 2 นายกององค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 18 ราย เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.2 มีความรู้ความเข้าใจด้านบทบาทภารกิจตามกฎหมายและการจัดสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับมาก บทบาทการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคายที่มากที่สุด คือ บทบาทการจัดสวัสดิการด้านรายได้ และบทบาทการจัดสวัสดิการด้านอื่น ๆ ส่วนภาพรวมของการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย พบว่า อยู่ในระบับน้อยสำหรับแนวทางการปรับบทบาทภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุควรให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งด้านสวัสดิการสังคมด้านรายได้ สวัสดิการด้านสุขภาพ สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยสวัสดิการด้านการศึกษา และสวัสดิการด้านนันทนาการ

2.ด้านที่อยู่อาศัย

พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามรายด้านและรายข้อ:ด้านที่อยู่อาศัยพบว่าการมีเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านที่จำเป็นอยู่เหมาะสม อยู่ในอันดับแรก รองลงมา การจัดสภาพแวดล้อมบ้านพักอาศัย และห้องนอนและที่อยู่อาศัยได้รับการทำความสะอาด ส่วนที่นอนผ้าห่มหมอนมุ้งได้รับการทำความสะอาดเป็นประจำในอันดับสุดท้าย และสภาพที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยอยู่ในสองอันดับสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับสุกัญญา สมานเพ็ญ (2551) ศึกษาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมชนบท :กรณีศึกษาอำเภอกษัตริย์สมุทร จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในอำเภอกษัตริย์สมุทร จังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในอำเภอกษัตริย์สมุทร จังหวัดชัยภูมิกับเพศ และสมาชิกกลุ่ม 3) ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในอำเภอกษัตริย์สมุทร จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ผู้สูงอายุในอำเภอกษัตริย์สมุทรจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 385 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 66.5 และประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ที่สำคัญพบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งมีภาระหนี้สิน ผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 58.2 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ ลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุโดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีการดำเนินชีวิตในแต่ละด้านในระดับบ่อยครั้งถึงประจำ

3.ด้านสุขภาพอนามัย

พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามรายด้านและรายข้อ:ด้านสุขภาพอนามัยพบว่าการอำนวยความสะดวกในการออกกำลังกาย อยู่ในอันดับแรก รองลงมา การได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพของตนเองอยู่เสมอ และการได้รับการตรวจร่างกายประจำปีทุกปี ส่วนการได้รับการดูแลเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร อยู่ในอันดับสุดท้าย และการได้รับการดูแลเมื่อเจ็บป่วย อยู่ในสองอันดับสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับมยุรี พงษ์นาค (2555) ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี 2) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอมือง

จังหวัดราชบุรี และ 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยในอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.ด้านการได้รับความรักและความเอาใจใส่ พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามรายด้านและรายชื่อ:ด้านการได้รับความรักและความเอาใจใส่พบว่าลูกหลานได้สอบถามเกี่ยวกับความเป็นอยู่ อยู่ในอันดับแรก รองลงมาการไปท่องเที่ยวหรือทัศนศึกษาในวาระต่างๆ กับสมาชิกในครอบครัวและการให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ เช่น การช่วยพยุงในสถานการณ์ต่างๆ ส่วนการได้ทำงาน กิจกรรมยามว่างร่วมกับลูกหลานเพื่อสร้างความผูกพันภายในครอบครัวอยู่ในอันดับสุดท้าย รองลงมา การได้รับสิ่งของเครื่องใช้ในวันสำคัญจากลูกหลาน และการได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่นอกเหนือจากกิจวัตรประจำวัน อยู่ในสามอันดับ

สุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิต ตฤณตียะกุล (2550) ศึกษาเรื่องการศึกษาศาสนาและความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉางอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่กำหนดแบบเฉพาะเจาะจงโดยใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน พบว่า การส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ภาครัฐควรเร่งดำเนินการ ชมรมผู้สูงอายุควรที่จะจัดตั้งในทุกหมู่บ้านเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุจะวางอยู่บนมาตรฐานของปัจจัยพื้นฐานทางสวัสดิการสังคมเท่านั้น ซึ่งหน่วยงานภาครัฐสามารถตอบสนองได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ควรทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลอื่นๆ เพื่อให้เห็นความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างชัดเจน และสามารถประเมินผลได้อย่างมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

- ฐิติรัตน์ ดิศโยธิน. บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน กรณีศึกษา จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญา.คณะรัฐประศาสนศาสตร์.มหาวิทยาลัยบูรพา.2550
- ฐิติรัตน์ ดิศโยธิน. การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ.2550:25-26
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (อ้างในฐิติรัตน์ ดิศโยธิน, 2550: 29). นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์. 2550
- พูนสุข สีตะปะดล. ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. มหาวิทยาลัยปทุมธานี. 2550
- วิจิต ตฤณตียะกุล. ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉาง จังหวัดระยอง. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2550
- สรวิชัย ภูมิศรี. ศึกษาการพัฒนาเสริมสร้างบทบาทภารกิจในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลนาดินดา อำเภอเมือง จังหวัดเลย.2550 : 31-33
- บุษยา เพชรดุก. ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2551 : 56 - 57
- พิมพ์ชนก ไพรีพินาศ. ศึกษา แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์. 2551 : 176-177
- สุกัญญา สมานเพื่อน. ศึกษาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมชนบท:กรณีศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ.กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ. 2551 : 43-45

กฤตวิทย์ สวัสดิ์มงคล. ศึกษาบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย.

2551 : 73-77

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ศึกษาแนวทางและมาตรการส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ.

2551 : 369-377

ปริญญา ชูเลขา. ศึกษารายได้และรายจ่ายผู้สูงอายุในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาถึงแหล่งที่มาของรายได้ และรายจ่ายผู้สูงอายุและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงมาตรฐานการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ.มหาสารคาม: สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. 2554 : 50

มยุรี พงษ์นาค. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. 2555

Orem. The reason or purpose of the act of self-care. New York. 2001

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น
กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

An application of the Sufficiency economy philosophy to locay development :
A case study of the local administrative organization, Sriracha, Chonburi

สมชาย ทองศิริ¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิช³

Somchai Thongsiri, Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี (2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงต่อการพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 874 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ จำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รองลงมา ด้านความพอประมาณ และเงื่อนไขด้านความรู้ ส่วนด้านความมีเหตุผล อยู่ในอันดับสุดท้าย และเงื่อนไขด้านคุณธรรม อยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย

2. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านเศรษฐกิจ อยู่ในอันดับสุดท้าย

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Abstract

This research The objective of this study is to study (1) to study the level of application of sufficiency economy philosophy in local development, case study: Local Administration Organization, Si Racha District, Chonburi Province (2) to study the application of sufficiency economy philosophy in local development. Case study: Sriracha District Local Administration Organization, Chonburi Province (3) to study the relationship between sufficiency economy and local development. The sample used in the research was 874 officers of the Local Administrative Organization, Si Racha District, Chonburi Province, 280 people were sampled according to the Taro Yamane table. The five statistical levels used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results showed that From the research on the application of sufficiency economy philosophy in local development, a case study: Local Administration Organization, Sriracha District, Chonburi Province The research results were summarized as follows.

1. Application of Sufficiency Economy Philosophy in Local Development: Case Study: Local Administration Organization, Sriracha District, Chonburi Province The overall picture is at a high level. When considering each aspect, it was found that the good immune system Followed by modesty And knowledge conditions As for the rationality In the last rank And moral conditions Ranked in the last 2

2. Application of Sufficiency Economy Philosophy in Local Development: Case Study: Local Administration Organization, Sriracha District, Chonburi Province The overall picture is at a high level. Considering each aspect, it was found that culture was the first priority. Followed by society And environmental aspects Economic part In the last rank

Keyword: Application of the sufficiency economy philosophy to locay development

บทนำ

การพัฒนาของประเทศไทยในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลักด้วยการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบเสรีมากขึ้นไปโดยที่โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศยังไม่พร้อมและดีพอ รวมทั้งให้ความสำคัญในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้นไปเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจตลอดจน การกระจายรายได้และการสร้างความเป็นธรรมในสังคม (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2541, หน้า 48-50) ที่ผ่านมการพัฒนาประเทศไทยเป็นการพัฒนาตามแนวทางประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ได้มีส่วนตั้งแต่การเสนอจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีอิทธิพลกำหนด

ทิศทางการพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย ในสังคมไทยเพราะไม่มีความพร้อมในการพัฒนาและขาดการพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของการพัฒนาอย่างถ่องแท้จึงส่งผลให้ประเทศไทยต้องประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหนึ่งในแนวคิดพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นปรัชญาในการดำรงชีวิต ที่ยึดหลักความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผลและความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ให้เป็นแบบอย่างและพระราชทานให้แก่คนไทยนำไปปฏิบัตินับแต่ปี พ.ศ.2517 ซึ่งเห็นประโยชน์อย่างเด่นชัดเมื่อคราวเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 วิกฤติเศรษฐกิจครั้งนั้นเป็นผลมาจากความล้มเหลว ผิดพลาดในการดำเนินชีวิต และวิถีทางเศรษฐกิจของสังคมไทยที่สะสมต่อเนื่องมาหลายปี ความพึงพอใจจากภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวทำให้สังคมไทยขาดจิตสำนึก

ของความพอดี และความพอเพียง มีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ทั้งในภาครัฐและเอกชน การดำเนินงานต่าง ๆ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ระมัดระวัง และขาดการคาดการณ์ล่วงหน้า ถึงวิกฤติที่อาจเกิดขึ้น ท่ามกลางภาวะวิกฤติในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเน้นย้ำถึงเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้พระราชทานพระราชดำรัสในวันเฉลิมพระชนมพรรษาให้หน่วยราชการต่าง ๆ นำไปปรับใช้ในการบริหารองค์กร การกำหนดนโยบาย ตลอดจนการปฏิบัติงานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อีกทั้งยังทรงพระราชทานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ทุกภาคส่วนของสังคมถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แนวทางการแก้ไขปัญหาอันสืบเนื่องจากการพัฒนา และน่าจะยึดถือเป็นแนวทางหลักต่อไปนั่นก็คือ การทำให้ประชาชนในชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถพึ่งพาตนเองได้แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทางเลือกหรือเป็นแนวทางสำคัญของประชาชนในชนบท โดยมีหลักการคือการให้พึ่งพาตนเองในการบริโภค และการผลิตอย่างพออยู่พอกินเป็นพื้นฐานก่อน ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) ซึ่งทำให้เกิดกระแสขึ้นในสังคมไทย และได้มีแนวคิดในทางการปฏิบัติซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญมาจากแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเองอย่างพอเพียง ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ชีวิตแบบพอมีพอกินพึ่งพาธรรมชาติซึ่งเคยดำรงอยู่ในสังคมไทยมาตั้งแต่ในอดีต และได้มีความพยายามผลักดันแนวคิดนี้ให้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2548)

ดังนั้นภาคส่วนต่างๆ ในสังคมไทยจึงมีความตระหนักร่วมกันว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นแผนแม่บทที่กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศในระยะยาว 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) โดยวางแนวทางการพัฒนาหลักที่ต้องดำเนินการภายใต้ทุกรัฐบาลอย่างต่อเนื่องเพื่อจะบรรลุเป้าหมายอนาคตของประเทศที่วางไว้ โดยที่แผนแม่บทการพัฒนาในระยะยาวจะเป็นกรอบที่ช่วยกำกับให้การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ มีบูรณาการกัน แผนพัฒนาและแผนเฉพาะด้านในระดับต่างๆ มีความเชื่อมโยงเป็นลำดับที่เหมาะสมและสอดคล้องกันภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และการกำหนดเป้าหมายในระยะยาวที่ชัดเจนส่งผลให้ต้องมีความต่อเนื่องในการแก้ปัญหาหากแห่ง

และการพัฒนาพื้นฐานให้แข็งแกร่ง รวมทั้งต้องมีปรับระบบการติดตามและประเมินผลให้สามารถกำกับให้เกิดความเชื่อมโยงจากระดับยุทธศาสตร์สู่การจัดสรรงบประมาณและการดำเนินงานในระดับปฏิบัติที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่เป็นผลผลิต ผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ในที่สุดและให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ โดยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งโครงสร้างของระบบต่าง ๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ แข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม และเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม และความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) และในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญทั้งนี้ การพัฒนาในทุก ๆ ด้านก็ต้องให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ เพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้น แผนนโยบายพัฒนาท้องถิ่นที่ควรระดมทางหาทางเลือกที่จะพัฒนาให้มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดหนึ่งที่จะนำพาท้องถิ่นให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นได้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานโรงงาน เนื่องจากเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และยังประสบปัญหาด้านการพัฒนา คือ ประชาชนขาดความร่วมมือ ความสามัคคีของคนในพื้นที่ลดน้อยลง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา เพื่อหาวิธีการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชากรมีชีวิตที่ดีมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงต่อการพัฒนาท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้แก่ เทศบาลเมืองศรีราชา, เทศบาลนครแหลมฉบัง, เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์, เทศบาลตำบลบางพระ, อบต.บางพระ, อบต.เขาคันทรง, อบต.บ่อวิน โดยจะทำการศึกษาการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยมีจำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 874 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ จำนวน 280 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนซึ่งประกอบไปด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีเงื่อนไขด้านความรู้ และมีเงื่อนไขด้านคุณธรรม

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทานเองโดยไม่ต้องไปซื้อที่ตลาด การซ่อมแซมตัดแปลงเศษวัสดุที่มีอยู่เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยไม่ต้องไปซื้อของใหม่ การกู้ยืมเงินเพื่อนำมาซื้อของใช้ที่ไม่จำเป็น การเก็บออมเงินส่วนหนึ่งที่ทำมาได้ไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ เช่น การซื้อของใช้ภายในครอบครัวมากกว่าของส่วนตัว การทำบัญชีรายรับรายจ่ายภายในครอบครัว การวางแผนใช้จ่ายเงินในแต่ละเดือน การไม่กู้ยืมเงินเพื่อมาซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็น

ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเราทำให้เราไม่ประมาท ทำให้เรารู้จักที่จะวางแผนที่ดีในวันนี้ เพื่อวันข้างหน้า ทำให้เรารู้จักหาทางหนีทีไล่ มีแผนสำรองเพื่อการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย อาทิเช่น การเข้าร่วมแก้ไขปัญหาภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ การแนะนำบุตรหลานให้เข้าใจปัญหาภายในสังคม การพัฒนาสินค้าภายในชุมชนเพื่อส่งขายตลาดภายนอกชุมชน และการทำการเกษตรแบบผสมผสานแทนที่จะปลูกพืชเชิงเดี่ยว

เงื่อนไขด้านความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เช่น การถ่ายทอดความรู้ในการประกอบอาชีพให้กับบุตรหลาน การเข้าฝึกอบรมด้านอาชีพเสริมจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน การส่งเสริมและสนับสนุนบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปปรับใช้กับงานหรืออาชีพที่ทำอยู่ให้ประสบผลสำเร็จ

เงื่อนไขด้านคุณธรรม หมายถึง การที่เรามีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต รู้จักการแบ่งปัน ไม่โลภ และไม่ตระหนี่ รู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคม เช่น การแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ การร่วมทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมและสังคมอยู่เสมอ การอบรมลูกหลานให้มีความใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และถือศีล 5 เป็นประจำ

การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การพัฒนาโดยคนในท้องถิ่นนั้นมีส่วนร่วมในการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ซึ่งประกอบไปด้วยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเจริญและขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานพอที่จะก่อให้เกิดการปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และยกระดับการดำรงชีพของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นให้สูงขึ้น เช่น การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมทุกปี ภายในชุมชนมีการจ้างงานมากขึ้น ชุมชนมีการส่งผลิตทางการเกษตรออกไปขายภายนอกชุมชนเพิ่มมากขึ้น และประชาชนมีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม

การพัฒนาด้านสังคม หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนหรือท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นกระบวนการพัฒนาด้านสาธารณสุข การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ภายในชุมชนจะต้องปลอดจากยาเสพติด ปลอดจากโรคติดต่อร้ายแรง ภายในชุมชนมีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้กับเด็กผู้ยากไร้ มีการจัดให้มีสวัสดิการและสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส

การพัฒนาด้านวัฒนธรรม หมายถึง การพัฒนาหรือสนับสนุนสิ่งที่คนในชุมชนหรือท้องถิ่นได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานานจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ถ่ายทอด วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การอนุรักษ์ดนตรีพื้นเมืองการจัดให้มีงานบุญกฐิน การบวชชีพราหมณ์ บวชสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดให้มีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เป็นประจำทุกปี

การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า เป็นประโยชน์แก่คนในท้องถิ่นสูงสุดและก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่นการนำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง การช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ลำห้วยให้สะอาดอยู่เสมอ การปลูกต้นไม้ภายในชุมชน การรักษาความสะอาดภายในชุมชน

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น โดยนำเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
3. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ
4. ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
5. ความหมายและแนวคิดการพัฒนา
6. ความหมายและแนวคิดการมีส่วนร่วม
7. ความหมายและแนวคิดบทบาทผู้นำ
8. ความหมายและแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวิธีการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยภูมิ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 280 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 และเพศชาย จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ส่วนใหญ่ มีอายุ 25-40 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาอายุ 41-55 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 อายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 และอายุมากกว่า 55 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมาระดับการศึกษาค่ากว่าปริญญาตรี 88 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 ส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมาสถานภาพโสด จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 สถานภาพ

หย่าร้าง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 และสถานภาพเป็น
หม้าย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 ส่วนใหญ่มีรายได้
ของครอบครัวต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 152 คน
คิดเป็นร้อยละ 54.3 รองลงมารายได้ของครอบครัวต่อเดือน ต่ำ
กว่า 10,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 รายได้
ของครอบครัวต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 32 คน คิด
เป็นร้อยละ 11.4 และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 30,001 บาท
ขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 ส่วนใหญ่ รายจ่ายของ
ครอบครัวต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 124 คน คิดเป็น
ร้อยละ 44.3 รองลงมา รายจ่ายของครอบครัวต่อเดือน 20,001-
30,000 บาท จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 รายจ่ายของ
ครอบครัวต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็น
ร้อยละ 21.5 และรายจ่ายของครอบครัวต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป
จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 ส่วนใหญ่ฐานะทางการของ
ครอบครัวของท่านอยู่ในระดับ รายได้พอๆ กับรายจ่าย จำนวน
107 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมารายได้มากกว่ารายจ่าย
และมีเงินเหลือเก็บ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รายได้
น้อยกว่ารายจ่าย แต่ไม่เป็นหนี้ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0
รายได้มากกว่ารายจ่าย แต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ จำนวน 22 คน คิด
เป็นร้อยละ 7.9 และรายได้น้อยกว่ารายจ่าย และเป็นหนี้ จำนวน
17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

2. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการ
พัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รองลงมาด้านความ
พอประมาณ และเงื่อนไขด้านความรู้ ส่วนด้านความมีเหตุผล อยู่ใน
อันดับสุดท้าย และเงื่อนไขด้านคุณธรรม อยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย

3. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการ
พัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในอันดับแรก รองลงมาด้าน
สังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านเศรษฐกิจ อยู่ในอันดับสุดท้าย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยมีประเด็นอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1. ด้านความพอประมาณ พบว่า ประยุกต์ใช้ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การ
บริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามราย
ด้านและรายข้อ : การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้าน
ความพอประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า ช่อมแซม ดัดแปลงเศษวัสดุที่มีอยู่เพื่อนำกลับ
มาใช้ใหม่ได้ โดยไม่ต้องไปซื้อของใหม่ อยู่ในอันดับแรก รองลงมา
กู้ยืมเงินเพื่อนำมาซื้อของใช้ภายในบ้าน เช่น โทรศัพท์ วิทยุ ตู้เย็น
และออมเงินส่วนหนึ่งที่ทำมาได้เก็บไว้ใช้จ่าย ส่วนปลูกพืชผักสวน
ครัวไว้รับประทานเองโดยไม่ต้องไปซื้อที่ตลาด ซึ่งสอดคล้องกับ

2. ด้านความมีเหตุผล พบว่า ประยุกต์ใช้ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การ
บริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม
รายด้านและรายข้อ : การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความมีเหตุผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อ พบว่า ซื้อของใช้ภายในครอบครัวมากกว่าของส่วนตัว
อยู่ในอันดับแรก รองลงมา วางแผนการใช้จ่ายเงินในแต่ละเดือน
และถ้าเป็นสินค้าที่ท่านต้องการ ถึงแม้จะมีเงินไม่พอจ่ายท่านก็
จะไปกู้ยืมเงินมาซื้อส่วนทำบัญชีรายรับรายจ่ายภายในครอบครัว
ซึ่งสอดคล้องกับ

3. ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พบว่า ประยุกต์ใช้ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การ
บริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามราย
ด้านและรายข้อ : การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้าน
ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อ พบว่า เข้าร่วมแก้ไขปัญหาชุมชนที่ท่านอยู่เป็นประจำ อยู่
ในอันดับแรก รองลงมา สามารถแนะนำบุตรหลานให้เข้าใจปัญหา
ในสังคมได้ดี และ ทำการเกษตรแบบผสมผสานแทนที่จะปลูกพืช
เชิงเดี่ยวสวน พัฒนาสินค้าภายในชุมชนไปขายตลาดภายนอก
ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ

4. เงื่อนไขด้านความรู้ พบว่า ประยุกต์ใช้ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การ
บริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม
รายด้านและรายข้อ : การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เงื่อนไขด้านความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปปรับใช้กับงานหรือ
อาชีพที่ทำอยู่ให้ประสบผลสำเร็จอยู่เสมอ อยู่ในอันดับแรก รอง

ลงมา ส่งเสริมและสนับสนุนบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และ เข้ารับการฝึกอบรมด้านอาชีพเสริมจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ส่วน ถ่ายทอดความรู้ ในการประกอบอาชีพให้กับบุตรหลาน เช่น การเกษตร การทำผลิตภัณฑ์จากวัสดุพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ

5. เงื่อนไขด้านคุณธรรม พบว่า ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้านและรายข้อ : การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเงื่อนไขด้านคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อบรมบุตรหลานให้มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น) อยู่ในอันดับแรก รองลงมา แบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ และร่วมทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมและสังคมอยู่เสมอ ส่วน ถือศีล 5 เป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้านและรายข้อ การพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนมีการส่งผลิตผลทางการเกษตรออกไปขายภายนอกชุมชนเพิ่มมากขึ้น อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ภายในชุมชนมีการจ้างงานมากขึ้น และมีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม ส่วน มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับถนอม นีราทร, อรศรี งามวิทยาพงศ์ และชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์ (2550) ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจนอภาคทางการในเขตเมืองเพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล/ครัวเรือน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมในเศรษฐกิจนอภาคทางการในมิติหน่วยวิสาหกิจ (ประเภทอุตสาหกรรม พื้นที่ ขนาด) สถานภาพแรงงาน (เจ้าของหรือผู้ประกอบการ นายจ้าง ลูกจ้าง แรงงานในครอบครัว แรงงานรับเหมาช่วง) การย้ายถิ่น รูปแบบการจ้างงาน (2) เพื่อศึกษาบทบาทของเศรษฐกิจนอภาคทางการต่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ (3) เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการเศรษฐกิจนอภาคทางการเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาพบว่า (1) อาชีพของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 50 ประกอบอาชีพอิสระ และมากกว่าร้อยละ 50 เป็นสตรี มีอายุในช่วง 36-40 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด ในด้านทรัพย์สินพบว่าส่วนใหญ่มีโทรทัศน์ วิทยุ และโทรศัพท์มือถือ มากกว่าร้อยละ 75 มีบ้านที่ปลอดหนี้ ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับห้วย โทรศัพท์มือถือ เหล้า บุหรี่ และเครื่องดื่มชูกำลัง ตามลำดับ ในด้านการออมมากกว่า ร้อยละ 50 มีเงินออม (2) จุดเด่นของกระบวนการพัฒนาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนอภาคทางการคือ การมุ่งพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง มีใช้การขับเคลื่อนที่มีเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลาง แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธหรือต่อต้านระบบทุนนิยม

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความคุ้นเคยต่อแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุน ประกอบด้วย ทุนความรู้ ทุนทางสังคม ประกอบกับความรู้เชิงบวกต่ออาชีพ และกลไกสนับสนุนทั้งทางด้านเงินทุนและความรู้ ร่วมกับประชาชนเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์เชิงสังคมระหว่างกัน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ภาพลักษณ์และวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจที่แคบ การขาดแคลนข่าวสารข้อมูลความรู้ รวมทั้งนโยบายของรัฐ เช่น นโยบายสินเชื่อ เป็นต้น (3) รูปแบบในการบริหารจัดการเศรษฐกิจนอภาคทางการเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การจัดกิจกรรมเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการออมและการลดรายจ่าย การใช้ระบบความสัมพันธ์เชิงสังคมในการจัดการเศรษฐกิจเช่น การดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียน การจัดการในรูปแบบการรวมกลุ่มทั้งในระดับครอบครัวและระดับกลุ่ม

2. ด้านสังคม พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้านและรายข้อ การพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนมีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้กับเด็กผู้ยากไร้เพิ่มขึ้น อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ชุมชนปลอดจากโรคติดต่อร้ายแรง เช่น โรคเอดส์ วัณโรค และ ชุมชนจัดให้มีสวัสดิการสงเคราะห์แก่ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส เพิ่มมากขึ้น ส่วน ชุมชนปลอดยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับ

3. ด้านวัฒนธรรม พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้านและรายข้อ การพัฒนาท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีพื้นเมือง เช่น การเล่นพิน แคน กลองยาว อยู่ในอันดับแรก รองลงมา ชุมชนจัดให้มีงานบุญกฐินเป็นประจำทุกปี และ ชุมชนจัดให้มีประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เป็นประจำทุกปี ส่วน ชุมชนจัดให้มีการบวชชีพรามณ์บวชสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับ

4. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้านและรายข้อ การพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ใน

ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำได้อีกครั้งหนึ่ง เช่น ถูพลาสติก กระดาษ อยู่ในอันดับแรก รองลงมา รักษาความสะอาดภายในชุมชนของท่านอยู่เสมอ และ ชุมชนช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ลำห้วย ให้สะอาดอยู่เสมอ ส่วน ชุมชนมีการปลูกต้นไม้ภายในชุมชนเป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : ในเขตพื้นที่เทศบาลอื่นๆ เพื่อให้เห็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ได้อย่างชัดเจน และสามารถประเมินผลได้อย่างมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

- กรรณิกา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจศึกษาเฉพาะกรณี: โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวาริน จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). การพัฒนาวัฒนธรรมชุมชน: โดยถือนุรักษ์เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทย เพื่อการพัฒนา.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2544). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2548). เศรษฐกิจพอเพียง. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2552, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org/detail.swf>
- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2552). แนวทางการพัฒนาสังคม (ที่เหมาะสม) ในสถานการณ์ปัจจุบัน. ค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2553, จาก <http://socadmin.tu.ac.th/kanabady>
- ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. (2544). พัฒนาชนบทอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล นิราทร, อรศรี งามวิทยาพงศ์ และชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์. (2550). เศรษฐกิจนอกภาคทางการในเขตเมืองเพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ยิ่งยง เรือนทอง. (2542). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ภาควิชาสังคมวิทยา.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- รวีภา หอมเศรษฐี. (2549). สมรรถนะของผู้บริหารระดับกลางในระบบราชการไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วาสนา บุญสม. (2548). ศิลปวัฒนธรรมไทยสายใยจากอดีต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปริมาตร.
- วิทยากร เชียงกุล. (2527). การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย: บทวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นั้บแกระ.

- ศศิณา ภาวรา. (2550). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: ส. เอเชียเพรส (1989).
- ศศิพร ปาณิกบุตร. (2544). ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิริ เทศประสิทธิ์. (2529). บทบาทของนักบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลอินทร์แปลง. (2552). แผนพัฒนา 3 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2552-2554. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2553, จาก www.inplaeng.net/main
- อภิชัย พันธเสน, สรวินัย เปรมชื่น และพิเชษฐ์ เกียรติเดชปัญญา. (2546). การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อมรฤทธิ์ เอมะปาน. (2543). กลยุทธ์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- อำพล เสนาณรงค์. (2542). ทฤษฎีใหม่ในหลวงชีวิตที่พอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.
- Costa, J. F. (1979). Twelve most for development in the UNESCO. Paris: UNESCO.
- The World Bank. (1975). Prospects for development. Retrived January 10, 2010, from <http://www.worldbank.org>
- Seers, D. (1989). The meaning of development in development studies revisited. London: Frank class

ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก
เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

People's expectations of the prime role
Ban Dan Sub-district Municipality Aranyaprathet District Sa Kaeo Province

สุเวช สริมลำจวน¹ ณฐนนท ทวีสิน² ธนาชัย สุขวณิ³

Suwad Sarimrumjung, Nathanon Thavisin, Thanachai Sookkhavanich

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประชาชนผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 200 คน เป็นเพศชาย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 และเพศหญิง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ส่วนใหญ่ อายุ 31-40 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมา อายุ 41-50 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 อายุ 20-30 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 และตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ระดับปริญญาโท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ระดับประถมศึกษา จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และอื่นๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 มีอาชีพพนักงานเอกชนจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมา รับราชการ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รับจ้าง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และ อื่นๆจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 มีสถานภาพโสดจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมา สถานภาพสมรส จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 สถานภาพหย่าร้าง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และสถานภาพ อื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 – 15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา 5,001 – 10,000 บาท/เดือน จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 15,001 บาท/เดือนขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

2. ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Master Student in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

^{2,3} อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Corresponding teacher in Master of Public Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วพบว่า ด้านคุณสมบัติ อยู่ในอันดับแรก รองลงมาด้านบริหารการจัดการ และ ด้านสังคม ส่วน ด้านภาวะผู้นำ และด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย

คำสำคัญ: ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก

Abstract

This study aimed to study people's expectations for the role of prime minister. Ban Dan Sub-district Municipality Aranyaprathet District Sa Kaeo Province The sample group used in this study was 200 people in Non Mak Mun Sub-District Administrative Organization, Khok Sung District, Sa Kaeo Province. The questionnaire was in a 5-level estimation scale. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the study showed that

1. General information of the respondents: 200 people totaling 200 people were male, 135, accounting for 67.5% and female, 65, accounting for 32.5%, mostly aged 31-40 years, the number of 98 people thought. Is 49.0 percent, followed by age 41-50 years, number 48, representing 24.0 percent, age 20-30 years, 31 people, 15.5 percent less than 20 years, 21 people, 10.5 percent and from 51 years old. There were 2 people, equivalent to 1.0 percent, with a bachelor's degree of 121 people, or 60.5 percent, followed by secondary education, 41 people, representing 20.5 percent. Master's degree, 19 people, representing 9.5 percent. Primary level. 14 people, equivalent to 7.0 percent and others, 5 people, or 2.5 percent, there are 76 private employees, 38.0 percent, followed by the government service 68 people, representing 34.0 percent, 33 employees, or 16.5 percent and others, 23 people, representing 11.5 percent, were unmarried, 95 people, representing 47.5 percent, followed by the marital status of 79 people, representing 39.5 percent, divorced status 22 people, accounting for 11.0 percent and Other status 4 people, representing 2.0 percent, earning from 10,001 - 15,000 baht / month, or 45.5 percent, followed by 5,001 - 10,000 baht / month, 52 people, or 26.0 percent, not more than 5,000 baht / month, 45 people. Representing 22.5% and 15,001 baht / month or more, 12 people or 6.0%

2. Expectation of the people of the prime role Ban Dan Sub-district Municipality Aranyaprathet District Sa Kaeo Province overall is at a high level When considered individually, it was found that People's expectations of the prime role Ban Dan Sub-district Municipality Aranyaprathet District Sa Kaeo Province found that Features In the first place Followed by management, management and society, and leadership. And morality and ethics are in the last 2 places

Keyword: People's expectations of the prime role

บทนำ

เทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ดำเนินการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116 ในส่วนภูมิภาค มีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล ท่าฉลอม ร.ศ.124 (พ.ศ. 2448) ขึ้นมีการพัฒนาการเรื่อย ๆ มาจนถึงปี พ.ศ.2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นในปีพ.ศ.2476 โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 มีการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง ต่อมาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลหลายครั้ง จนในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมทั้งหมดขณะนี้มีผลบังคับใช้ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้ายโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2543 จากวิวัฒนาการรูปแบบการปกครองท้องถิ่นจนถึงปัจจุบัน มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นรูปสุขาภิบาลจนหมดสิ้น ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ทำให้เทศบาลในปัจจุบันทั้งสิ้น จำนวน 1,164 แห่ง

การปกครองท้องถิ่นได้เริ่มต้นมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว แต่การปกครองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ยังไม่เข้มแข็งพอแต่พอจะเป็นหลักได้บ้างก็คือการปกครองท้องถิ่นรูปแบบของกรุงเทพมหานคร และเทศบาลเท่านั้น ซึ่งรัฐบาลหลายรัฐบาลได้พยายามที่จะพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับรูปแบบประเทศไทยอยู่หลายครั้ง โดยมีการทดลองรูปแบบเมืองพัทยาแต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควรจึงกลับมาดำเนินการในรูปแบบเทศบาล โดยให้เมืองพัทยบริหารตาม รูปแบบของเทศบาลนคร ในปัจจุบันนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 78 ให้สามารถรวมการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดให้เป็นท้องถิ่นขนาดใหญ่ทั้งจังหวัดได้ดังนี้

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความปรารถนาที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายกเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับเป็นแนวทางในการกำหนด

คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้นำท้องถิ่น ในการที่จะดูแลทุกข์สุขของประชาชนและพัฒนารูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ก้าวหน้าทั้งสภาพพื้นที่และทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายกเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ขอบเขตในการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับ ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ(Independent Variables) แยกตาม

1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. อาชีพ 5. สถานภาพการสมรส 6. รายได้

ตัวแปรตาม(Dependent Variables) ได้แก่ ความ

คาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายกเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ 1. ด้านบริหารการจัดการ 2. ด้านคุณสมบัติ 3. ด้านคุณธรรมจริยธรรม 4. ด้านสังคม 5. ด้านภาวะผู้นำ

2. ประชากร

ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นด้วยวิจรณ์ญาณเกี่ยวกับความคาดคะเนหรือการคาดการณ์ล่วงหน้า ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าควรจะมี ควรจะเป็น ควรจะเกิดขึ้น หรือว่าควรจะเปลี่ยนแปลงตามความจำเป็น บุคคลรับรู้ความเป็นไปได้ว่าหากมีความพยายาม เพิ่มขึ้นจะนำไปสู่ผลงาน (Performance) ที่ดีขึ้น โดยมีความคาดหวังทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านบริหารการจัดการ หมายถึง สามารถบริหารจัดการและปกครองเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน สอดคล้องกับ

ความต้องการของประชาชนแสดงออกถึงความเสียสละโดยแก่ส่วนรวม

ด้านคุณสมบัติ หมายถึง เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ตรงไป ตรงมา ยอมรับความคิดเห็นของประชาชนตามหลักประชาธิปไตยยึดถือ

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง มีความเป็นกลางยึดถือความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ เคารพสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชน มีความเมตตา กรุณา เชื่อถือได้

ด้านสังคม หมายถึง เป็นที่ยอมรับของประชาชน มีไหวพริบในแก้ไขปัญหาและประชาชนสามารถติดต่อ สร้างความปลอดภัย ทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้ประชาชนและชุมชนสงบสุขปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ เต็มใจ

ด้านภาวะผู้นำ หมายถึง กล้าคิด กล้าทำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถโน้มน้าวให้ประชาชนร่วมมือในการทำกิจกรรมในด้านต่าง ๆ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน

ผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายก ปลัด และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ประชาชน หมายถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผู้ศึกษาได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
3. บทบาทของนายก
4. เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษาเรื่องความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และวิธีการศึกษาต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม ผู้ศึกษามีขั้นตอนดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประชาชนผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 200 คน เป็นเพศชาย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 และเพศหญิง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ส่วนใหญ่ อายุ 31-40 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมา อายุ 41-50 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 อายุ 20-30 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 และตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ระดับปริญญาโท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ระดับประถมศึกษา จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และอื่นๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 มีอาชีพพนักงานเอกชนจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมา รับราชการ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รับจ้าง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และ อื่นๆจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 มีสถานภาพโสดจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมา สถานภาพสมรส จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 สถานภาพหย่าร้าง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และสถานภาพ อื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 – 15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา 5,001 – 10,000 บาท/เดือน จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 15,001 บาท/เดือนขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาลตำบลบ้านด่าน

อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วพบว่า ด้านคุณสมบัติ อยู่ในอันดับแรก รองลงมาด้านบริหารการจัดการ และ ด้านสังคม ส่วน ด้านภาวะผู้นำ และด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย

อภิปรายผล

ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก เทศบาล ตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ผู้ศึกษามีความเห็นในประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมา อภิปรายผลเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีความรู้ความสามารถ ด้านบริหารจัดการและการปกครอง อยู่ในอันดับแรก รองลงมา แนวทางการบริหารเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญและ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการส่วนนโยบายในการบริหารงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน มุ่งมั่นแสดงออกถึงความเสียสละให้แก่ส่วนร่วม และ ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายอยู่ใน 3 ลำดับสุดท้ายสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและแนวทางการบริหารเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญส่วน ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย อยู่ในอันดับสุดท้าย รองลงมา ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการและมีความรู้ความสามารถ ด้านบริหารจัดการและการปกครอง อยู่ใน 3 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษา วันชัย รัตนอากาศ (2550) ได้ทำการศึกษาศึกษาเรื่อง “ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะของนายก ตำบลหล่มเก่า ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง” โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนายก ที่มาจากเลือกตั้งโดยตรง ตามความคิดเห็นของประชาชนตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายก ตามความคิดเห็นของประชาชนตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิในการใช้สิทธิในการเลือกตั้งนายก ในเขตเทศบาลตำบลหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งได้จากการสุ่มแบบสัดส่วนจากแต่ละชุมชนตามตารางของ Krejcie และ Morgan รวมจำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะของนายก ตำบลหล่มเก่าที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงผลการศึกษาพบว่า

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของนายกเทศมนตรี ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะของนายก ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีค่าสูงสุดที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านผู้นำ และด้านการเป็นผู้บริหาร

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านการเงินอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่ไม่ใช่ด้านการเงินอยู่ในระดับมาก

2. ด้านคุณสมบัติ พบว่า ยึดถือความถูกต้องตามกฎหมาย และ ผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก พบปะเยี่ยมเยียนชุมชนหมู่บ้านเป้าหมายและร่วมกิจกรรมเป็นประจำ และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ส่วน มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ตรงไปตรงมาบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับและการนับถือของประชาชนและ เป็นผู้ที่ยอมรับความคิดเห็นของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย อยู่ใน 3 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษา พนมชัย ลิ้มประเสริฐ (2550) ได้ทำการศึกษาศึกษา “เรื่อง การเลือกตั้งนายก โดยตรง กรณีศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดสุพรรณบุรี” ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเทศบาลตำบลบ้านด่านที่ต้องการเลือกตั้งนายก โดยตรง 2) เพื่อการศึกษาส่วนบุคคลที่มีผลต่อการคิดเห็นของประชาชนเทศบาลตำบลบ้านด่าน ที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายก โดยตรง และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเลือกตั้งเทศมนตรีโดยตรง ของประชาชนของเทศบาลตำบลบ้านด่าน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 375 คน โดยการใช้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลทั้งหมดถูกวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จ SPSS/PC+ ค่าสถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test โดยกำหนดนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดสุพรรณบุรี เห็นด้วยต่อการเลือกตั้งนายก โดยตรง โดยเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนผลการทดสอบ สมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการคิดเห็นของประชาชนเทศบาลตำบลบ้านด่าน ที่มีผลการเลือกตั้งนายก โดยตรง ได้แก่ ระดับการ

ศึกษา คุณสมบัติของนายก ส่วนเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนของประชาชนเทศบาลตำบลด่านช้าง ที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายก โดยตรง ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ และอาชีพ

3. ด้านการจริยธรรมคุณธรรม พบว่า อุปนิสัยมีความเมตตา กรุณา และเชื่อถือได้ สามารถจัดกิจกรรมให้มีผู้นำด้านคุณธรรมและจริยธรรมในแต่ละชุมชน และให้ความสำคัญกับความเดือดร้อนของประชาชน ส่วนมีความเป็นกลาง ยึดถือความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีน้ำใจกับประชาชนโดยทั่วถึง และ ให้ความสำคัญในสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชนอยู่ใน 3 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษากิตติศักดิ์ กูตืออามะ (2550) ได้ทำการศึกษาศึกษา “เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของนายก กรณีศึกษาเทศบาลตำบลยะหา” ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาถึงระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของนายก เทศบาลตำบลยะหา (2) เพื่อจำแนกลักษณะทางประชากร ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม ศาสนาความเชื่อ และด้านสาธารณูปโภค ที่มีผลกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของนายก ตำบลยะหา สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบล ยะหา ประกอบด้วยผู้แทนชาวบ้านผู้นำทางศาสนา ผู้แทนผู้นำชาวบ้าน ผู้แทนกลุ่มอาชีพ และผู้แทนกลุ่มเยาวชน ในพื้นที่เทศบาลยะหาทั้ง 5 ชุมชน ในสัดส่วนเท่ากัน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในสังคมเป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่ จำนวน 200 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Ration scale) 4 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ หาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ (T-test) และการทดสอบเอฟ(F-test) ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของนายก ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ด้านเศรษฐกิจ ด้านศึกษา ด้านการเมือง การปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของนายก โดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกประเด็น อยู่ในระดับสูง ด้านสาธารณสุขของนายก โดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบางประเด็น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับกลาง กล่าวคือ ประเด็นปัญหาด้านสุขน้อย การส่งเสริมเพื่อการทำนุบำรุงศาสนาวัฒนธรรม การมีน้ำประปาเพื่ออุปโภค บริโภคได้อย่างเพียงพอ และความร่วมมือในการจัด

กิจกรรมด้านศาสนาวัฒนธรรมจากประชาชนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของนายก โดยเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร อายุ เพศ สถานภาพ ระดับ การศึกษา และรายได้พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของนายก เมื่อจำแนกตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ยกเว้นระดับการศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีความพึงพอใจในทุกด้านระดับความพึงพอใจส่วนข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ เทศบาลตำบลยะหา ควรใช้หลักการบริหารด้านสาธารณูปโภคทำนุบำรุงศาสนาวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น

4. ด้านสังคม พบว่า มีทัศนคติที่ดีที่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนสร้างความรู้สึกให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และไว้วางใจได้ ส่วนเป็นที่ยอมรับและนับถือประชาชนมีลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีและ มีการประสานงานที่ดีกับประชาชนทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ อยู่ใน 3 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษา นิดา ศรีมหาโต (2550) ได้ทำการศึกษาศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ประชาชนพึงประสงค์ของเทศบาลนครยะลาอำเภอเมืองจังหวัดยะลา” ในการศึกษาศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคคุณลักษณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ประชาชนพึงประสงค์ในเขตเทศบาลนครยะลา และเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่ประชาชนพึงประสงค์ ตามตัวแปรต้นตลอดจนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณลักษณะผู้บริหารท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครยะลา เพื่อจะได้นำผลการศึกษาศึกษาในครั้งนี้ใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นครั้งต่อไปผู้ศึกษาได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่เป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำนวน 36 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ F-test (ANOVA)

5. ด้านภาวะผู้นำ พบว่า สามารถสร้างพฤติกรรมที่สร้างศรัทธาบาบามีเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน และ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ส่วน เป็นศูนย์กลางของประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ต่าง ๆ ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

และ สามารถชักจูงให้ประชาชนให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ใ้กับประชาชนอย่างทั่วถึง อยู่ใน 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับศึกษา วันชัย รัตนอากาศ (2550) ได้ทำการศึกษาศึกษาเรื่อง “ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะของนายก ตำบลหล่มเก่า ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง” โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนายก ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง ตามความคิดเห็นของประชาชนตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายก ตามความคิดเห็นของประชาชนตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิในการใช้สิทธิในการเลือกตั้งนายก ในเขตเทศบาลตำบลหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งได้จากการสุ่มแบบสัดส่วนจากแต่ละชุมชน ตามตารางของ Krejcie และ Morgan รวมจำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะของนายก ตำบลหล่มเก่าที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงผลการศึกษาพบว่า

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะของนายก ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านมนุษย

สัมพันธ์ที่มีค่าสูงสุดที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ และด้านการเป็นผู้บริหาร

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านการเงินอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่ไม่ใช่ด้านการเงินอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาศึกษา ได้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสมควรจะนำไปศึกษาต่อในการศึกษาศึกษาครั้งต่อไปคือ

1. ควรทำการศึกษาเรื่องความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนายก ในเขตเทศบาลตำบลอื่น ๆ ใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำมาเปรียบเทียบระดับความคาดหวังและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของประชาชนในเขต เทศบาลตำบล เพื่อจะได้เห็นภาพรวมของความคาดหวังของประชาชนในภาพทั้งอำเภอ

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มตัวแปรที่ใช้การศึกษาในเรื่องของ การได้รับประโยชน์จากความคาดหวังของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบล ซึ่งตัวแปรที่แสดงถึงความต้องการของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลส่วนตำบล

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ กูดีอาเม. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของนายก กรณีศึกษาเทศบาลตำบลยะหา. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550.
- ชนิดา ศรีมหันโต. คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นที่ประชาชนพึงประสงค์ของเทศบาลนคร ยะลาอำเภอเมือง จังหวัดยะลา. การศึกษาอิสระปริญญา รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550.
- ทิตยา สุวรรณชฎ. บทบาทเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่ง. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน. 2540
- ธนพร คล้ายกัน. รายงานการศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการพัฒนาบุคลากรของกรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน. 2541.
- ประวดี ยศปัญญา. กระบวนการบริหารของผู้บริหารในจังหวัดพิจิตร. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550.
- ปรีชา ธรรมา. การปฏิบัติกิจกรรมชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร. 2546.
- ประเทิน มหาพันธ์. ความมุ่งหวังคุณลักษณะที่มีความสำคัญ. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2541

- พนมชัย ลิ้มประเสริฐ. การเลือกตั้งนายก โดยตรง: กรณีศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเทศบาลตำบลด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550.
- พัทยา สายหู. กลไกของสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549.
- พิสิฐ ปรีดากุล. ความหมายของความคาดหวัง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2546.
- ไพบุลย์ เทวรักษ์. การปกครองมหานคร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. 2546.
- พัชรี วรรณสิน. วิธีการแสวงหาวิธีการที่มีความคาดหวัง. 2542.
- ภิญโญ สารธ. สรุปผลการศึกษาความคิดเห็นเรื่อง บทบาทของศึกษาธิการจังหวัด. พระนครศรีอยุธยา: กองแผนการศึกษา. 2551.
- ยงยุทธ หงส์ศิลปกรรม. สถานภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหลังจากการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มพื้นที่: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2546.
- รสลีย์ สิริทิพย์. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม. 2546.
- วิช ชุลดา. ความคาดหวังเป็นความคิดที่บุคคลมุ่งหวังหรือคาดหวัง. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. 2540.
- วันชัย รัตนอาภา. ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะของนายก ตำบลหล่มเก่าที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550.
- สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. 2549.
- สุรางค์ นาคฤทธิ์. ความหมายของความคาดหวัง. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. 2549.
- สันติชัย นามธรรม. ทฤษฎีความคาดหวัง. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา. 2544.
- โสรัช โพธิ์แก้ว. ความคาดหวังทางบวก. พรพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ไทย. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์อักษรบริการ. 2545.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. สภาวะที่ส่งเสริมความคาดหวัง. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2543.
- อานนท์ อภิธรรม. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา. 2546.
- Bandura. Explain expectations. New York: McGraw, Hill. 1997.
- Herlock. The expectation of. McGraw, Hill. 1999.

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสารและประสิทธิผล
ของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา
THE RELATIONSHIP BETWEEN COMMUNICATION BEHAVIOR, COMMUNICATION
SATISFACTION AND EFFECTIVENESS OF INTERNAL COMMUNICATION
AMONG OFFICIALS OF THE PRESIDENT OFFICE, BURAPHA UNIVERSITY

ธีร ชัยสุทธิ¹ วรธรรม พงษ์สีชมพู²

Teera Chaisuthi, Worathum Pongsichompoo

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสาร และประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสาร และประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 305 คน จากทั้งหมด 14 กองงาน ซึ่งใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยเทียบสัดส่วนตามกองงานที่ผู้ปฏิบัติงานสังกัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficients) ทั้งนี้ ผลการศึกษา พบว่า 1) พฤติกรรมการสื่อสารและประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$ และ 3.53) 2) ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) 3) พฤติกรรมการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) พฤติกรรมการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสื่อสาร, ความพึงพอใจต่อการสื่อสาร, ประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร

¹ นิสิตบัณฑิตศึกษา สาขานวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Student in Innovation in Political and Social Communication, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University, Chonburi

Email: teerass@go.buu.ac.th *Corresponding author

² อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University, Chonburi Email: worathum@buu.ac.th

Abstract

The purposes of this research were; 1) to study a communication behavior, communication satisfaction, and effectiveness of internal communication of officials of the President Office, Burapha University, and 2) to study the relationship between communication behavior, communication satisfaction and effectiveness of internal communication among Officials of the President Office, Burapha University. The population consisted of 305 officials of the President Office, Burapha University from 14 division which was obtained by stratified random sampling using the division as a random unit. The research instruments were questionnaire. The statistics used for the data analysis were mean, standard deviation, Skewness, Kurtosis, and Pearson's product-moment correlation coefficients. The results were that; 1) the communication behavior and effectiveness of internal communication of officials of the President Office, Burapha University at a high level ($\bar{x} = 3.57$ and 3.53), 2) the communication satisfaction of internal communication of officials of the President Office, Burapha University at a medium level ($\bar{x} = 3.41$), 3) the relationship between communication behavior of internal communication of Officials of the President Office, Burapha University had a positive correlation with the communication satisfaction of internal communication at .01 level of significance, 4) the communication behavior of internal communication of Officials of the President Office, Burapha University had a positive correlation with the effectiveness of internal communication at .01 level of significance, and 5) the communication satisfaction of internal communication of Officials of the President Office, Burapha University had a positive correlation with the effectiveness of internal communication at .01 level of significance.

Keywords: Communication Behavior, Communication Satisfaction, Effectiveness of Internal Communication

บทนำ

มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี เป็นสถาบันอุดมศึกษาขนาดใหญ่ในภาคตะวันออก มีคณะและหน่วยงานภายในองค์กรเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยและวิทยาเขตที่อยู่นอกมหาวิทยาลัย โดยมีสำนักงานอธิการบดี เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยคณะและวิทยาลัย จำนวน 23 คณะ กองงานในสำนักงานอธิการบดี จำนวน 14 กองงาน หน่วยงานที่เป็นสำนัก จำนวน 4 แห่ง หน่วยงานที่เป็นศูนย์ จำนวน 4 แห่ง และหน่วยงานที่เป็นสถาบัน จำนวน 2 แห่ง ซึ่งภารกิจหลักของสำนักงานอธิการบดี คือ เป็นหน่วยงานกลางในดำเนินงานการประสานการดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยบูรพา ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการให้การศึกษ 2) ด้านการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนางานองค์ความรู้และเทคโนโลยี 3) ด้านการบริการวิชาการ 4) ด้านทะนุบำรุง

ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬา 5) ด้านการสนับสนุนกิจกรรมของรัฐและท้องถิ่น และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง เป็นศูนย์ข้อมูลทางการบริหาร สนับสนุนข้อมูล เพื่อการดำเนินงาน และการให้บริการข้อมูลตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยบูรพา ประสานการดำเนินการในภารกิจพิเศษหรือภารกิจเร่งด่วน ที่มหาวิทยาลัยบูรพาได้รับมอบหมายจากส่วนที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการ ดังนั้น สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา จึงมีภารกิจที่ต้องบริหารจัดการ และมีหน่วยงานในสังกัดที่ร่วมกันขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยบูรพาอยู่เป็นจำนวนมาก การสื่อสารในองค์กร จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสื่อสารและสร้างความเข้าใจในองค์กร ให้สามารถร่วมมือกันดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบัน สำนักงานอธิการบดี มีช่องทางในการสื่อสารภายในองค์กร ประกอบด้วย 1) หนังสือราชการ ทั้งรูปแบบภายในและภายนอก 2) ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

และจัดเก็บเอกสาร (e-Document) 3) เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย
บูรพา 4) ระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของงานประชาสัมพันธ์
5) สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซ Facebook, You tube chan-
nel และ Line application 6) การประชาสัมพันธ์เสียงตาม
สายของมหาวิทยาลัยบูรพา 7) จอโทรทัศน์ประชาสัมพันธ์หน้า
มหาวิทยาลัยบูรพา 8) สื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ได้แก่ แผ่นพับ และ
สารนิพนธ์มหาวิทยาลัยบูรพา และ 9) การติดต่อสื่อสารผ่านโทรศัพท์
ภายใน ซึ่งช่องทางการสื่อสารดังกล่าว เป็นการติดต่อสื่อสารจาก
ผู้บังคับบัญชาไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือจากผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา
ไปสู่ผู้บังคับบัญชา ระหว่างบุคคลในระดับเดียวกัน หรือระหว่างคน
ต่างระดับกัน ที่ไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาซึ่งกันและกัน หรือ
หน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กร รวมถึงการสื่อสารระหว่างพนักงานที่
อยู่คนละหน่วยงานกัน

ดังนั้น การสื่อสารในองค์กรของสำนักงานอธิการบดี จึง
เป็นสิ่งสำคัญต่อการแบ่งปันข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับ
การดำเนินงานและประสานความร่วมมือขององค์กร ช่วยสร้าง
แรงจูงใจ แสดงความรู้สึกและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้กับองค์กร ทั้งนี้
หากการสื่อสารล้มเหลว หรือมีอุปสรรคในการสื่อสาร จะทำให้
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานขององค์กรลดลง
ซึ่งมหาวิทยาลัยบูรพา มีหน่วยงานภายในเป็นจำนวนมาก อาจ
ทำให้เกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพราะบุคลากร
ต้องอาศัยกฎ ระเบียบ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน ประกอบ
กับการให้บริการด้านการศึกษาแก่นักศึกษา หากผู้ปฏิบัติงานไม่
ทราบข้อมูลข่าวสาร หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง รวมถึง
ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำร้องขอความช่วยเหลือไม่ถูกต้อง อาจ
ทำให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดความล่าช้า
เกิดความขัดแย้งภายในองค์กร และอาจส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์
ของมหาวิทยาลัยบูรพา ดังนั้น การสื่อสารภายในองค์กรจึงมีความ
สำคัญ หากการสื่อสารในองค์กรมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้องค์กร
ดำเนินงานไปได้ด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิผล ผลิตภัณฑ์
ที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของสังคม และเกิดภาพ
ลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ
ประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร คือ พฤติกรรมการ
สื่อสารในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีการจัดกระทำอยู่ตลอดเวลา
เพราะองค์กรเป็นสถาบันที่มีโครงสร้างการทำงานเป็นลำดับขั้น
มีการแบ่งงานกันทำ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลกันอย่าง

สม่ำเสมอ ซึ่ง เบญจพร ยิฐธรรม (2553) อธิบายว่า การติดต่อ
สื่อสาร เป็นการสื่อความคิด ความต้องการ ความรู้สึก ไปสู่
ความเข้าใจในเป้าหมายระหว่างกันของบุคคล เพื่อให้การบริหาร
งานดำเนินไปอย่างสอดคล้อง หรือตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้
และก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงาน ทั้งเป็นที่ตระหนัก
ว่า พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารที่ดีของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ใต้
บังคับบัญชา หรือระหว่างพนักงานด้วยกันนั้น ย่อมจะช่วยให้เกิด
ความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ทำให้องค์กรมีสภาวะสมดุล สามารถพัฒนาต่อไปได้ ซึ่งนอกจาก
พฤติกรรมการสื่อสารที่เป็นปัจจัยสำคัญของการสื่อสารในองค์กร
แล้ว ประเด็นความพึงพอใจต่อการสื่อสาร เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กรเช่นกัน หาก
องค์กรใดมีการติดต่อสื่อสารในระดับต่าง ๆ ที่ดีแล้ว ฝ่ายบริหาร
จะสามารถสื่อสารนโยบาย กฎระเบียบ และวิธีการปฏิบัติงาน
ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ให้สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องและ
ตรงกับความต้องการขององค์กร (หนึ่งฤทัย นวลแป้น, 2555)
ดังนั้น พฤติกรรมการสื่อสารในองค์กรจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ
อย่างยิ่งและมีอิทธิพลต่อบุคลากรในองค์กร ซึ่งความพึงพอใจต่อ
การสื่อสาร เป็นความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อปริมาณของ
ข่าวสารที่ได้รับจากองค์กร ทั้งข่าวสารด้านนโยบาย เทคนิคการ
ทำงานใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงทางการบริหารงานในอนาคตและ
ผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ซึ่งล้วนเกิดจากพฤติกรรมการสื่อสาร
ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมการสื่อสาร
และความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน ย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลของ
การสื่อสารในองค์กรทั้งสิ้น

ด้วยความสำคัญ of พฤติกรรมการสื่อสารและ
ความพึงพอใจต่อการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการ
สื่อสารภายในองค์กร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสารและ
ประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ประกอบกับผู้วิจัยได้
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรทาง
ด้านพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสารและ
ประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ในช่วง 5 ปี ย้อนหลัง
(พ.ศ. 2558-2563) พบว่า โดยส่วนใหญ่ศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่าง 2 ตัวแปร ควบคู่กันตามบริบทของประเด็นปัญหาหรือ
ความสำคัญของพื้นที่ศึกษานั้น ๆ ทั้งที่ประสิทธิผลของการสื่อสาร
ภายในองค์กรย่อมมีตัวแปรมากกว่า 2 ตัวแปร ที่เป็นปัจจัย

สนับสนุนความสำเร็จของการสื่อสาร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสารและประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยบูรพาต่อการสื่อสารภายในองค์กร และสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ของการสื่อสารภายในองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสารกับความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสารกับประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่อการสื่อสารกับประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสาร และประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารในองค์กร

พื้นฐานที่สำคัญของการบริหารจัดการภายในองค์กร ขึ้นอยู่กับการสื่อสารที่ดี อันมีผลให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ และการประสานงานที่ดี ด้วยแผนงานต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและตรงตามเป้าหมาย ดังนั้น การสื่อสารที่ดี จึงเป็นกลยุทธ์ที่จะสามารถกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติที่มีประสิทธิผลและเกิดผลสำเร็จแก่องค์กร ซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิผลที่สุด คือ การสื่อสารที่เข้าใจง่าย ใช้วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการกระตุ้นพลังในการทำงานและเพิ่มประสิทธิผลของบุคลากรในองค์กร เพื่อให้สามารถร่วมกันนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย (แก้ว จันทร์เกษม, 2554 และ Szilagyi & Wakkace, 1990 อ้างถึงใน วันชัย มีชาติ, 2548)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสื่อสารในองค์กร

การติดต่อสื่อสารในองค์กร เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร นโยบายและเป้าหมายขององค์กรไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้สื่อหรือช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลในการรับรู้ ดังนั้น การวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารขององค์กร จึงเกี่ยวข้องกับการพิจารณาถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นจำนวนมากที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ซึ่งแต่ละองค์กรย่อมมีรูปแบบการสื่อสารภายในหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารและการปฏิบัติงานสูงสุด ทั้งนี้ ธนพล ไกรทอง (2555) และ กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล (2560) อธิบายในแนวทางเดียวกันว่า พฤติกรรมสื่อสารภายในองค์กร ประกอบด้วย 4 รูปแบบหลัก ๆ ได้แก่ 1) การสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง (Downward communication) เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติงาน การสร้างจิตสำนึกในการทำงาน และการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการประเมิน การทำงานขององค์กร จากผู้บังคับบัญชาไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) การสื่อสารจากระดับล่างขึ้นสู่ระดับบน (Upward communication) เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความคืบหน้าของการดำเนินงาน การให้ข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการ การรายงานผลการปฏิบัติงาน การแจ้งถึงอุปสรรคในการทำงาน และการให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาการดำเนินงานขององค์กรจากผู้ใต้บังคับบัญชาไปสู่ผู้บังคับบัญชา 3) การสื่อสารระดับเดียวกันหรือตามแนวนอน (Lateral or horizontal communication) เป็นการกำหนดหน้าที่การทำงาน การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการดำเนินงาน การติดตามผลการปฏิบัติงาน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน และ 4) การสื่อสารแบบข้ามสายงาน (Cross-channel communication) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นที่อยู่ต่างสายงาน ทั้งการเผชิญหน้าและการใช้สื่อสังคมออนไลน์

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร

องค์ประกอบของความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารและปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร จะเกี่ยวข้องกับปริมาณของข่าวสาร ช่องทางที่ใช้ในการเผยแพร่ข่าวสาร คุณภาพของสื่อที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง ระหว่างผู้บริหารองค์กรกับพนักงานในองค์กร ทั้งนี้ ดาริกา จารูวัฒนิกิจ (2539) ได้สรุปแนวคำถามเพื่อวัดปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจในการติดต่อ

สื่อสารในองค์กรของนักวิชาการสื่อสาร ประกอบด้วย ลักษณะที่แตกต่างกัน 6 ประการ ได้แก่ 1) ความพึงพอใจในงานของบุคคล เป็นระดับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อความชัดเจนของนโยบายในการทำงาน ความเหมาะสมของเงินเดือนและสวัสดิการที่ได้รับ รวมถึงรูปแบบการแจ้งผลการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชา 2) ความเพียงพอของข่าวสาร เป็นความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อความเพียงพอของ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย กิจกรรมต่าง ๆ สวัสดิการของพนักงาน การเปลี่ยนแปลงการบริหารงาน และสถานการณ์ปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อองค์กร 3) ความสามารถเสนอแนะปรับปรุงให้ดีขึ้น เป็นความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการดำเนินงานสื่อสารและวิธีการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการปรับปรุงสถานที่สำหรับติดต่อสื่อสารกับองค์กรอื่น 4) ความมีประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสาร เป็นความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อความรวดเร็ว ความทันสมัย ความหลากหลาย และความครอบคลุมของช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารภายในองค์กร 5) คุณภาพของข่าวสาร เป็นความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อความรวดเร็ว ความถูกต้อง ประโยชน์ของข้อมูล ความเหมาะสมของการสื่อสารด้วยถ้อยคำและลายลักษณ์อักษร และ 6) วิธีการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน เป็นความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานแบบเผชิญหน้า ผ่านลายลักษณ์อักษร สื่อสังคมออนไลน์ การประชุม ในห้องประชุมแบบปกติและการประชุมผ่านระบบออนไลน์

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของการสื่อสารในองค์กร

การสื่อสารที่มีประสิทธิผลในองค์กรนั้น ผู้บริหารองค์กรควรกำหนดเป็นนโยบาย ประกอบด้วย นโยบายด้านการเผยแพร่ข่าวสารภายในองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในหน่วยงาน โดยจะเห็นว่า ประสิทธิภาพของการสื่อสารในองค์กรที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันแล้วนั้น จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายแห่ง ซึ่ง Anderson and Narus (1990 อ้างถึงใน วิล เจริญบรรพต, 2558) กล่าวว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิผล ควรประกอบด้วย 1) ความตรงประเด็นของการสื่อสาร เป็นความเข้าใจนโยบาย วัตถุประสงค์ เหตุผล ขั้นตอนการปฏิบัติงานและความเข้าใจถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชานำมาอ้างอิงประกอบการสื่อสาร 2) ความน่าเชื่อถือของข้อมูล เป็นความถูกต้องและความชัดเจนของข้อมูล ตลอดจนการนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้อ้างอิงประกอบการสื่อสาร และ 3) ความทันต่อ

เวลาและสถานการณ์ เป็นการสื่อสารด้วยข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ การใช้ช่องทางการสื่อสารที่สอดคล้องกับความเร่งด่วนของข้อมูล ตลอดจนความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรของผู้บังคับบัญชา

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 305 คน โดยเทียบสัดส่วนตามกองงานที่กลุ่มตัวอย่างสังกัด เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสารและประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร รวมถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสารดังกล่าว ด้วยแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยข้อคำถาม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามพฤติกรรมการสื่อสารภายในองค์กร 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กร และ 4) แบบสอบถามประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร จากนั้น จึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficients) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสารและประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 61 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11-20 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสาร และประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า

2.1 พฤติกรรมการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงาน

สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง และด้านการสื่อสารแบบข้ามสายงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$ และ 3.37) ส่วนด้านการสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน และด้านการสื่อสารระดับเดียวกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$ และ 3.73) ผลการวัดการแจกแจงของข้อมูลเมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ พบว่า มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย และผลการวัดการกระจายของข้อมูลเมื่อพิจารณาค่าความโด่ง พบว่า ส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะที่มากกว่าปกติ แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่มีการกระจายน้อย

2.2 ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจในงานของคุณค่า ด้านความพึงพอใจของข่าวสาร ด้านความสามารถเสนอแนะปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่และด้านวิธีการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39, 3.35, 3.23$ และ 3.38) ส่วนด้านคุณภาพของข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) ผลการวัดการแจกแจงของข้อมูล เมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ พบว่า มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้ายแสดงว่า ข้อมูลของ

ตัวแปรส่วนใหญ่ มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย และผลการวัดการกระจายของข้อมูลเมื่อพิจารณาค่าความโด่ง พบว่า ส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะที่มากกว่าปกติ แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่ มีการกระจายน้อย

2.3 ประสิทธิภาพของการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความตรงประเด็นของการสื่อสารและด้านความทันต่อเวลาและสถานการณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$ และ 3.57) ส่วนด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) ผลการวัดการแจกแจงของข้อมูลเมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ พบว่า มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย และผลการวัดการกระจายของข้อมูล เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง พบว่า ส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะที่มากกว่าปกติ แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่มีการกระจายน้อย

3. ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสาร และประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 ถึงตารางที่ 3

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสารกับความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤติกรรมสื่อสารภายในองค์กร	ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กร	
	<i>r</i>	<i>p</i>
การสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง	0.77**	.00
การสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน	0.65**	.00
การสื่อสารระดับเดียวกัน	0.68**	.00
การสื่อสารแบบข้ามสายงาน	0.66**	.00
ภาพรวม	0.83**	.00

หมายเหตุ: ** $p < .01$

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง ด้านการสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน

ไปสู่ระดับบน ด้านการสื่อสารระดับเดียวกัน และด้านการสื่อสารแบบข้ามสายงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤติกรรมการสื่อสารภายในองค์กร	ประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร	
	<i>r</i>	<i>p</i>
การสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง	0.73**	.00
การสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน	0.54**	.00
การสื่อสารระดับเดียวกัน	0.59**	.00
การสื่อสารแบบข้ามสายงาน	0.51**	.00
ภาพรวม	0.72**	.00

หมายเหตุ: ** $p < .01$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง ด้านการสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน ด้านการสื่อสารระดับเดียวกัน และด้านการสื่อสารแบบข้ามสายงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่อการสื่อสารกับประสิทธิผลของการสื่อสารของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กร	ประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร	
	<i>r</i>	<i>p</i>
ความพึงพอใจในงานของบุคคล	0.72**	.00
ความเพียงพอของข่าวสาร	0.69**	.00
ความสามารถเสนอแนะปรับปรุงให้ดีขึ้น	0.67**	.00
ประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสาร	0.71**	.00
คุณภาพของข่าวสาร	0.81**	.00
วิธีการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน	0.68**	.00
ภาพรวม	0.83**	.00

หมายเหตุ: ** $p < .01$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในงานของบุคคล ด้านความเพียงพอของข่าวสาร ด้านความสามารถเสนอแนะปรับปรุงให้ดีขึ้น ด้านประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสาร ด้านคุณภาพของข่าวสาร และด้านวิธีการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสาร และประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1. พฤติกรรมสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง ด้านการสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน ด้านการสื่อสารระดับเดียวกัน และด้านการสื่อสารแบบข้ามสายงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธิวา ชูศรีโสม (2556) ที่ศึกษาพฤติกรรมสื่อสารและความพึงพอใจในการสื่อสารของข้าราชการทหาร กรมการทหารสื่อสาร โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้าราชการทหารกรมการทหารสื่อสาร จำนวน 400 คน พบว่า พฤติกรรมสื่อสารภายในองค์กรทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาถึงผู้ใต้บังคับบัญชา การสื่อสารระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาถึงผู้บังคับบัญชา การสื่อสารระหว่างเพื่อนร่วมงาน และการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน โดยการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในระดับน้อย ส่วนการสื่อสารระหว่างเพื่อนร่วมงานและหน่วยงานอยู่ในระดับปานกลาง และความพึงพอใจในการสื่อสาร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพอเพียงของข่าวสาร ด้านความสามารถเสนอแนะปรับปรุงให้ดีขึ้นของบุคคล ด้านประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสาร ด้านคุณภาพสื่อกลาง และด้านวิธีการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสาร และความพึงพอใจในการสื่อสาร พบว่า เมื่อในหน่วยงานมีพฤติกรรมสื่อสารที่ดี ย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการสื่อสารและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยศ ชนะกุล (2558) ศึกษาแบบการสื่อสารภายใน ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายใน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการประชาสัมพันธ์ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น พนักงานการประชาสัมพันธ์จำนวน 400 คน พบว่า พนักงานการประชาสัมพันธ์ใช้รูปแบบการสื่อสารตามแนวนอนมากที่สุด มีความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายใน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก ในส่วนของความสัมพันธ์นั้น พบว่า มีความสัมพันธ์

เชิงบวกระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในและความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายใน ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กร

2. พฤติกรรมสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง ด้านการสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน ด้านการสื่อสารระดับเดียวกัน และด้านการสื่อสารแบบข้ามสายงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการสื่อสารที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลประกอบด้วยปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ ทั้งเรื่องของทักษะการสื่อสาร เจตคติและระดับความรู้ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งการสื่อสารในองค์กร แนวปฏิบัติประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การกลั่นกรองข่าวสารจากสายงานผู้บังคับบัญชา และการส่งสารผ่านหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กรในการส่งสารและรับทราบข้อมูล จึงเป็นสิ่งสำคัญประการที่จะส่งก่อให้เกิดประสิทธิผลในการสื่อสารองค์กร ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสื่อสารของทุกคนในหน่วยงาน (อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี, 2555) ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุมภรณ์ จันทร์จุฬา (2562) ได้ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยบรรยากาศภายในองค์กร และกระบวนการสื่อสารภายในองค์กรที่มีต่อประสิทธิผลในการสื่อสารภายในองค์กร ของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 353 คน ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กรในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสื่อสารที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของพนักงานในองค์กรที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กร รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารที่ตรงประเด็น บรรลุเป้าหมายขององค์กร ด้านการสื่อสารที่ทันต่อเวลาและสถานการณ์ และด้านการสื่อสารที่มีความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยบรรยากาศภายในองค์กร และกระบวนการสื่อสารภายในองค์กร ในภาพรวมมีอิทธิพลกับประสิทธิผลในการสื่อสารภายในองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จากข้อมูล

ข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสำนักงาน อธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

3. ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กรของผู้ปฏิบัติงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยภาพรวมและรายได้ ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในงานของคุณค่า ด้านความเพียงพอของข่าวสาร ด้านความสามารถเสนอแนะปรับปรุงให้ดีขึ้น ด้านประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสาร ด้านคุณภาพของข่าวสาร และด้านวิธีการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพของการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธัญญรัตน์ อินทร์ เมือง (2554) ที่ศึกษาประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กรกับความสำเร็จในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 300 คน พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยนเรศวร มาจากการสร้างความพอใจทางด้านการสื่อสารภายในองค์กรให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรทุกคน โดยการกำหนดนโยบายการสร้างความสำเร็จ การสื่อสารภายในองค์กรให้ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานทุกคนจะมีความพอใจกับผู้บังคับบัญชาที่มีความคิดกว้าง ใจเป็นธรรม มีความสนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา และช่วยผู้ใต้บังคับบัญชาแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ บุคลากรในองค์กรจะมีความพอใจต่อข้อมูลข่าวสารที่พวกเขาได้รับ ถ้าข่าวสารนั้นมีเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน แผนงาน ความเป็นไปต่าง ๆ ในหน่วยงาน และข่าวความเคลื่อนไหวของคนในองค์กรที่เชื่อถือได้ รวดเร็ว ทันสมัย และมีเนื้อหาครบถ้วน ดังนั้น จากข้อมูลข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจต่อการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสำนักงาน อธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. จากการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการสื่อสารภายในองค์กรโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจกับการสื่อสารและประสิทธิภาพของการสื่อสาร ซึ่งเมื่อพิจารณาความ

สัมพันธ์รายด้าน พบว่า การสื่อสารจากบนลงล่างมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการสื่อสารจากบนลงล่างถือเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการสื่อสารและประสิทธิภาพของการสื่อสารของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การที่ผู้บังคับบัญชาได้แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของส่วนงานและการแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญและรักษามาตรฐานการสื่อสารดังกล่าวไว้ ส่วนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในการทำงาน และการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการประเมินการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรสร้างจิตสำนึกในการทำงานและแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการประเมินการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ค่าเฉลี่ยรวมของพฤติกรรมการสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่างมีค่าสูงขึ้น และจะทำให้ความพึงพอใจต่อการสื่อสารและประสิทธิภาพของการสื่อสารสูงขึ้นตามไปด้วย

2. จากการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายในองค์กรโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของการสื่อสาร ซึ่งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้าน พบว่า ความพึงพอใจด้านคุณภาพของข่าวสารมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจด้านคุณภาพของข่าวสารเป็นด้านที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพของการสื่อสารของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา และเมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากส่วนงาน ประโยชน์ของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากส่วนงาน และความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากส่วนงาน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญและรักษามาตรฐานการสื่อสารดังกล่าวไว้ ส่วนความเหมาะสมของการสื่อสารในเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร และความเหมาะสมของการสื่อสารด้วยถ้อยคำมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญในเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรและความเหมาะสมของการสื่อสารด้วยถ้อยคำให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น จะทำให้ ประสิทธิภาพของการสื่อสารสูงขึ้นตามไปด้วย

บรรณานุกรม

- กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล. (2560). พฤติกรรมองค์การและการพัฒนาองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- แก้ว จันทระเกษม (2554). การติดต่อสื่อสาร. สืบค้น 15 สิงหาคม 2563, เข้าถึงได้จาก http://110.164.163.54/moodle/moodle_data/22/Communication_theory.pdf
- ไชยศ ชนะกุล. (2558). รูปแบบการสื่อสารภายใน ความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายใน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการประปา ส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดาริกา จารุวัฒนกิจ. (2539). ปัจจัยการสื่อสารภายในองค์การที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ของพนักงานกลุ่มบริษัท มินิแบร์ (ประเทศไทย). วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาประชาสัมพันธ์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพล ไกรทอง. (2555). รูปแบบการสื่อสารเพื่อการปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการสื่อสารในองค์การของ พนักงานบริษัทกรุงเทพ ประกันภัยจำกัด (มหาชน). รายงานโครงการเฉพาะบุคคลวารสารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการสื่อสารองค์กร, วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญญารัตน์ อินทร์เมือง. (2554). ประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กรกับความสำเร็จในการดำเนินงานของ มหาวิทยาลัยนเรศวร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการสื่อสาร, คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เบญจพร ยิฐธรรม. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร และการสนับสนุนทางสังคมในองค์การกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน กรณีศึกษาข้าราชการสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ, คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พันธิชา ชูศรีโสม. (2556). การศึกษาพฤติกรรมสื่อสารและความพึงพอใจในการสื่อสารของข้าราชการทหาร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วันชัย มีชาติ. (2548). พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไล เจียรบรรพต. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารนโยบายด้านการพัฒนาบุคลากรของหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- หนึ่งฤทัย นวลแป้น. (2555). การติดต่อสื่อสารในองค์กร. สืบค้น 15 สิงหาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <https://www.l3nr.org/posts/525022>
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. (2555). พฤติกรรมและการสื่อสารในองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาภรณ์ จันทร์จุฬา. (2562). อิทธิพลของปัจจัยบรรยากาศภายในองค์การและกระบวนการสื่อสารภายในองค์การที่มีต่อประสิทธิผลในการสื่อสารภายในองค์การ ของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. สุทธิปริทัศน์, 33(107), 235-246

การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด

Marketing Communications for Ban Nam Chiao

Community Tourism, Trat Province

กฤตยภัทร ธรรมรุจี¹ จำเริญ คังคะศรี² ภูริพัฒน์ แก้วตาธนาวัฒนา³ อภิวรรณ ศิรินันทนา⁴

Krittayapat Thammarujee, Chamroen Khangkasri, Puripat Kaewthananawattana, Apiwan Sirinantana

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด และเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดย การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน บ้านน้ำเชี่ยว ประกอบด้วย ผู้บริหารชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราดมีการใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน คือ 1) การสื่อสารการ ตลาดผ่านจากบุคคล สามารถสร้างความน่าสนใจและทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว 2) การ ประชาสัมพันธ์ช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนชุมชนและนำไปสู่การตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว 3) การโฆษณาทำให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนน่าสนใจ และมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 4) การตลาดผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกในการค้นหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับราย ละเอียดของชุมชน และตัดสินใจเดินทาง มาท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว 5) การตลาดทางตรง ชุมชนมีการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับนักท่องเที่ยว และนำมาใช้สำหรับส่งเสริมการขายเพื่อให้นักท่องเที่ยวสนใจและเกิดความประทับใจ 6) กิจกรรมการส่งเสริมการขาย ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวนำกลยุทธ์การลดราคาและเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นความสนใจ ของนักท่องเที่ยว และ 7) กิจกรรมการตลาดร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง เช่น การ ท่องเที่ยวจังหวัด เทศบาล และผู้ประกอบการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในจังหวัดตราด และจังหวัดใกล้เคียงเพื่อขยายฐาน กลุ่มนักท่องเที่ยว และการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า นักท่อง เที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมทุก ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 โดยมีความพึงพอใจเรื่องความสะดวกในการ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการสื่อสาร) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
M.Com.Arts. (Communication Management). Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail : jadegump@gmail.com *Corresponding author

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Assistant Professor. Ph.D. Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University E-mail : nutnutt408@gmail.com

³ อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Ph.D. Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University E-mail : tonaix@hotmail.com

⁴ รองศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Associate Professor. Faculty of Communication Arts Rambhai Barni Rajabhat University E-mail : apiwannarak999@gmail.com

ได้รับข้อมูลเท่ากับ 4.26 เรื่องความสะดวกในการติดต่อสอบถามเท่ากับ 4.15 และเรื่องความสะดวกในการจองโปรแกรมการท่องเที่ยวเท่ากับ 4.12 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การสื่อสารการตลาด, การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

Research article on marketing communication for tourism in Ban Nam Chiao community, Trat Province Have a purpose To study marketing communications for tourism in Ban Nam Chiao Community, Trat Province And to survey the satisfaction of tourists with marketing communications for tourism in Ban Nam Chiao community, Trat Province Using a mixed research methodology. By qualitative research, data was collected through interviews with a group of key informants involved in Ban Nam Chiew community tourism, consisting of 5 community administrators, community leaders and community tourism entrepreneurs. The research results were found that Ban Nam Chiao Community, Trat Province Marketing communication tools were used to promote tourism in the community: 1) Marketing communications from individuals. It can create interest and make tourists decide to travel in the Ban Nam Chiao community. 2) Public relations help tourists to be aware of information and tourism activities of the community and community and lead to decision-making to travel 3) Advertising makes tourist sites attractive. And play an important role in the decision making of tourists. 4) Marketing through online media. This makes it more convenient for tourists to find information about the details of the community. And decided to travel to tourists quickly. 5) Direct marketing. The community collects information about tourists. And used for sending details of community tourism in order to make tourists interested and impress. 6) Promotion activities Ban Nam Chiew community adopted a price reduction strategy and increased tourism activities to stimulate tourists' interest and 7) marketing activities with other agencies. Ban Nam Chiew community has collaborated with agencies such as provincial tourism, municipalities and tourism industry operators in Trat Province. And nearby provinces to expand the tourist base. And the study of the satisfaction of tourists with marketing communications, community tourism found that the overall satisfaction of tourists in all 3 aspects was at the highest level with the mean of 4.18 with the satisfaction of the convenience of getting. Get information equal to 4.26, the convenience of contacting inquiries is 4.15 and the convenience of booking travel programs is 4.12

Keywords: Marketing Communications, Community, Tourism

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลกเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้เกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขึ้น หลายประเทศจึงให้ความสำคัญในการกระตุ้นการส่งเสริมและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อมีส่วนแบ่งของตลาดการท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างก็กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของตนมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ โดยรัฐบาลไทยปัจจุบันได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการบูรณาการด้านการท่องเที่ยวและมโนนโยบายให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยมีแผนการพัฒนาประเทศที่ชัดเจน มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์พร้อมด้วยทรัพยากรบุคคลภาคการท่องเที่ยวที่มีความสามารถและศักยภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เติบโตได้อย่างมั่นคงและรวดเร็ว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ในทิศทางเดียวกัน 2 ภารกิจ คือ สร้างความเข้มแข็งจากภายในและเชื่อมโยงภายในสู่เศรษฐกิจโลก จังหวัดตราด เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีนโยบายผลักดันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปสู่ระดับนานาชาติ เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชุมชน และมีความหลากหลาย ได้แก่ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน และการท่องเที่ยวบริเวณเมืองชายแดนที่เชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา จะเห็นได้ว่าจังหวัดตราด เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวโดยมีฐานของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นไปตามศักยภาพ สังคม ภูมิศาสตร์ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดตราดเป็นแหล่ง สร้างรายได้ สร้างอาชีพ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (แผน

พัฒนาจังหวัดตราด. 2560 : ออนไลน์) ผลจากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้จังหวัดตราดเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดมีการขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับตราดมีสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แหล่งวัฒนธรรม ที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจของแต่ละชุมชน ที่มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ที่มีเสน่ห์ และน่าค้นหา ทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวชุมชนขึ้น อีกทั้งได้รับการสนับสนุนผลักดันจากทางภาครัฐ ให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน โดยการประสานงานร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยชุมชนกับนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ รวมทั้งขยายเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตราด และเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล

กระแสการท่องเที่ยวชุมชนในปัจจุบัน เป็นที่รู้จักและนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดชุมชนท่องเที่ยวขึ้นเป็นจำนวนมาก ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ตำบลน้ำเชี่ยว อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด เป็นชุมชนที่เข้ามามีบทบาทด้านการท่องเที่ยวชุมชน เกิดเป็นกระแสการท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดตราด และปัจจุบันกำลังมีการเดินทางและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยต้องอาศัยคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและติดอันดับการท่องเที่ยวชุมชนที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังคงต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้วยการรวมพลังทุกภาคส่วนให้เข้ามาขับเคลื่อน ในด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเชี่ยวเป็นชุมชนที่สร้างชื่อเสียงและรายได้เข้าสู่จังหวัดตราดอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเชี่ยวมีอัตลักษณ์ บริบทชุมชน ที่มีความน่าสนใจ ในด้านศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดทั้งมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์โดดเด่นเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มีศักยภาพ ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร การโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้อย่างแพร่หลาย ซึ่งส่งผลให้การท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีความหลากหลาย และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัด ตราด เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวใน ชุมชนน้ำเชี่ยว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน สามารถนำไป ประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยว และส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว ของชุมชนในจังหวัด อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการ สื่อสารการตลาดท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาดังปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาการใช้การสื่อสาร การตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ที่มีต่อการส่งเสริมการตลาด การท่องเที่ยวของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด
2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหาร ชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชนน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด จำนวน 5 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน
3. ขอบเขตด้านเวลา ใช้เวลาในการเตรียมข้อมูล จัดลำดับข้อมูล พร้อมทั้งสัมภาษณ์ และแจกแบบสอบถาม และ นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่ เดือน สิงหาคม - พฤศจิกายน 2563

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงการใช้การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด
2. ได้ผลการใช้การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราดซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ที่ใช้สนับสนุนเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน น้ำเชี่ยว

วิธีการศึกษา

การศึกษารวเรื่อง การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด ใช้ระเบียบวิธีการวิจัย แบบผสมผสาน (Mixed Research) คือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน และแต่ละตอนดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิง ลึก (In-depth Interview) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชน กลุ่มผู้ ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้ ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 5 คน

ตอนที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัด ตราด การศึกษาในตอนี่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) นำผลใน ตอนที่หนึ่ง มาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารการตลาด การตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชุมชน การให้บริการ และความพึงพอใจ ที่ศึกษา ไว้ในบทที่ 2 2) ทำการออกแบบสอบถามตรวจสอบแนวคำถาม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการสื่อสารการตลาดเพื่อการ ท่องเที่ยวของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด โดยหาความเที่ยง และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล จากนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด มีการใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวชุมชนจำนวน 7 เครื่องมือ ประกอบด้วย

- 1) การสื่อสารการตลาดผ่านจากบุคคล สามารถสร้างความน่าสนใจและทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวใน ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทาง มาท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลจาก ประสบการณ์ที่ได้มาสัมผัสโดยตรงกับชุมชนทำให้ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีความน่าเชื่อถือมาก และถึงแม้ว่าจะมี แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในสถานที่อื่น ๆ การสื่อสารการตลาดผ่าน

บุคคลสามารถดึงความสนใจของนักท่องเที่ยวที่เป็นญาติ เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อนบ้านให้หันเหความสนใจมาท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวได้ดี

2) การประชาสัมพันธ์ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัด ตราด มีการนำเสนอข้อมูลความจริงของการท่องเที่ยวชุมชน และยอมรับข้อวิพากษ์วิจารณ์ จากนักท่องเที่ยวและนำมาแก้ไข ปรับปรุงการให้บริการ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนชุมชนและนำไปสู่การตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว

3) การโฆษณา ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด มีการโฆษณาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อหลายรูปแบบ เช่น สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมทำให้แหล่งท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวน่าสนใจ และมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

4) การตลาดผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้นักท่องเที่ยว เกิดความสะดวกในการค้นหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรายละเอียด ของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เช่น สถานที่ เส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว

5) การตลาดทางตรง ชุมชนมีการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ทำให้ทราบลักษณะและพฤติกรรม การท่องเที่ยว และนำข้อมูลนักท่องเที่ยวมาใช้สำหรับส่งเสริม รายละเอียดการท่องเที่ยวชุมชนให้นักท่องเที่ยวสนใจและเกิดความประทับใจ

6) กิจกรรมการส่งเสริมการขาย ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว นำกลยุทธ์การลดราคาและเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้น ความสนใจของนักท่องเที่ยว

7) กิจกรรมการตลาดร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ชุมชนบ้าน น้ำเชี่ยว มีการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง เช่น การท่องเที่ยวจังหวัด เทศบาล และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัด ตราด และจังหวัดใกล้เคียงเพื่อขยายฐานกลุ่มนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำ เชียวจังหวัดตราด ทั้ง 7 ด้าน เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความสะดวก ในการได้รับข้อมูล ความสะดวกในการติดต่อสอบถาม และความ สะดวกในการจองโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 และแยกเป็นรายด้าน พบว่า การตลาดผ่านสื่อออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.47 รองลงมาคือ การสื่อสาร การตลาดผ่านจากบุคคล และการตลาดทางตรง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.23 เท่ากัน และพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงใจกิจกรรมการตลาด ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความสะดวกใน การได้รับข้อมูล ความสะดวกในการติดต่อสอบถาม และความ สะดวกในการจองโปรแกรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่า เฉลี่ยเท่ากับ 4.09

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด พบว่า ผู้บริหารชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน มีการใช้ การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำ เชียว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม การท่องเที่ยวที่สำคัญทำให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว มีความน่าสนใจ และมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทาง มาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการวิจัยของจร เถื่อนพวงแก้ว (2563) ที่ศึกษาเรื่องการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการตลาดของธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัด จันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารการตลาดเป็นกิจกรรม สำคัญที่ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีใช้ในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าที่คาดหวังเพื่อแจ้งข่าวสาร เพื่อจูงใจ ให้เกิดความต้องการและตัดสินใจซื้อ และยังพบว่าการสื่อสาร การตลาดสามารถสร้างทัศนคติและภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้น กับธุรกิจและบริการของธุรกิจ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวใน จังหวัดจันทบุรี และยังสอดคล้องกับแนวคิดของอีเกิ้ล และคิท เช่น (Eagle and Kitchen. 2000 : 667 - 686) ที่กล่าวว่า การ สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เป็นการพัฒนาของแผนงาน ที่ต้องให้เกิดแรงจูงใจในหลายรูปแบบ โดยการนำกลยุทธ์การ สื่อสารต่าง ๆ เหล่านี้มาผสมผสานกัน เพื่อให้การสื่อสารมีความ ชัดเจน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ ดารา และธนวัฒน์ ทีปะปาล (2553 : 18) ที่อธิบาย ว่าการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ คือ กระบวนการของสื่อ การตลาด ที่ผู้บริหารได้มีการวางแผนพัฒนาขึ้นโดยการใช้เครื่องมือสื่อสารในหลากหลายรูปแบบมาผสมผสานกันอย่างเหมาะสม

เพื่อให้การส่งข่าวสารมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 โดยมีความพึงพอใจต่อการสื่อสารการตลาดของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เรื่องความสะดวกในการได้รับข้อมูลเท่ากับ 4.26 เรื่องความสะดวกในการติดต่อสอบถามเท่ากับ 4.15 และเรื่องความสะดวกในการจองโปรแกรมการท่องเที่ยวเท่ากับ 4.12 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฐริพัฒน์ แก้วดารณวัฒน์ (2553) ที่ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษพบว่า การให้บริการด้านการต้อนรับ อธิบายไม่ตรี การให้บริการของเจ้าหน้าที่ และด้านการให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ John D. Millet (1954 : 4) ที่อธิบายถึงความพึงพอใจเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะที่น่าพึงพอใจหรือความสามารถในการที่จะพิจารณาว่าบริการสาธารณะนั้นจะเป็นที่พึงพอใจหรือไม่อาจจะพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้

บริการอย่างทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง การสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอข้อมูลชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราดผ่านเครื่องมือการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ควรพิจารณาถึงสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ที่มีศักยภาพสูง เช่น เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ และไลน์ เป็นต้น เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มมีความนิยมในการรับข้อมูลผ่านสื่อที่แตกต่างกัน
2. การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการตลาดผ่านการตลาดออนไลน์ เป็นช่องทางการสื่อสารการตลาดที่กำลังได้รับความนิยมและนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวจังหวัดตราด ควรให้ความสำคัญและสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ และควรใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์ผ่านโมบายแอปพลิเคชันที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

บรรณานุกรม

- ดารา และธณวัฒน์ ทีปะปาล (2553). การสื่อสารการตลาด. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- จเร เกื้อนพวงแก้ว. (2563). การใช้สื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดของธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การจัดการการสื่อสาร). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- แผนพัฒนาจังหวัดตราด. (พ.ศ.2557-2560). ฉบับทบทวนรอบใหม่ พ.ศ. 2560
- ฐริพัฒน์ แก้วดารณวัฒน์. (2553). การเปิดรับสื่อและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาตรี. (นิเทศศาสตร์บัณฑิตกรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.
- Eagle and Kitchen. (2000). "I M C, Brand Communications, Corporate Cultures," European Journal of Marketing. 34(5) : 667 - 668.
- John D. Millet. (1954). Management in the Public Service. New York : Mc Graw-Hill.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

The relationships between Quality of life and the Effectiveness of personnel in Thongsook College

รวีวรรณ สนั่นวรเกียรติ¹ พัฒนี ศักดิ์เดชานนท์² ประภัสสร กระแสชัย

Rawiwan Sananworrakiat, Pattanee Sakdechanon, Prapassorn Krasaechai

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข และศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 75 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 41– 50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาโทและรามิรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 – 30,000 บาท คุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก สำหรับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขในทุกด้าน คุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงานและค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจ ส่วนโอกาสความก้าวหน้ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการงานเต็มความสามารถ และโอกาสการพัฒนาความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมาย

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน, วิทยาลัยทองสุข

Abstract

The objectives of this study were to study the levels of quality of life of officers, to study the work effectiveness levels of officers, and to study the relationship of quality of life and work effectiveness of officers under Thongsook College. Population in this study were 75 officers. The analytical statistics consisted of percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient by using statistical package. The results revealed that the major respondents were males, having ages between 41-50 years old, having the background of education was master degree and average income per month was 25,000 – 30,000 Baht. The overview of quality of life was at high level. The work effectiveness in overview was at high level. The hypothesis testing of the relationship of quality of life and

^{1,2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Teacher in Master of Master of Education in Educational Administration, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

Email : dd2-wv2@hotmail.com *Corresponding author

the work effectiveness showed that quality of life motivated the work effectiveness in 3 aspects; goal achievement, satisfaction, and work full capability. When being classified of the quality of life, states of work and fair and equitable pay levels motivated , satisfaction, the opportunity for advancement motivated the work effectiveness in full capability, and the opportunity for self-development motivated goal achievement.

Keywords: Quality of life, Work Effectiveness, Thongsook College

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานมีผลต่อบุคลากรในองค์กร เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ เป็นต้นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า ในปัจจุบันคนส่วนใหญ่ต้องเข้าสู่ระบบการทำงาน ต้องทำงานเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้และตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เมื่อคนต้องทำงานในที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ จึงควรมีสภาวะที่เหมาะสมทำให้เกิดความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้สึกมั่นคง ทั้งสภาวะทางกาย สภาวะทางอารมณ์ สภาวะทางจิตวิญญาณ และสภาวะทางสังคม คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อการทำงานมาก กล่าวคือ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่องาน และทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรนอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมในเรื่องสุขภาพจิตช่วยให้เจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพขององค์กร และยังช่วยลดปัญหาการขาดงาน การลาออก ลดอุบัติเหตุ และส่งเสริมให้ได้ผลผลิตและการบริการที่ดี ทั้งคุณภาพและปริมาณ นอกจากนี้คุณภาพชีวิตส่งผลกระทบต่อองค์กร 3 ประการ คือ ประการแรก ช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์กร ประการที่สอง ช่วยเพิ่มขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานตลอดจนเป็นแรงจูงใจให้แก่พวกเขาในการทำงาน ประการสุดท้าย คุณภาพชีวิตการทำงานจะช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้วย ซึ่งในการทำงานจะเน้นไปที่การสร้างความสะดวก สบาย แวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย โดยเฉพาะพยายามสร้างให้คนทำงานมีความสุขกับงาน อันจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความคิดสร้างสรรค์ที่ดี ซึ่งส่งผลไปสู่การมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น และช่วยเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นด้วย (ทิพวรรณ ศิริคุณ.2542 : 18)

ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในองค์กรในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือสภาพขององค์กรที่ตั้งไว้หรือปรารถนาให้เกิดขึ้น เป็นกระบวนการเปรียบ

เทียบผลงานจริงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก่อให้เกิด ผลผลิต ผลลัพธ์ที่ตรงตามความคาดหวัง ที่กำหนดล่วงหน้า โดยการที่องค์กรจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ได้นั้น จะต้องบริหารโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ยึดหลักการทำงานร่วมกัน มีการสร้างการทำงานเป็นทีม โดยเน้นให้ทุกคนเห็นความสำคัญของกระบวนการทำงานเป็นทีม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการทำงานเป็นทีมเป็นรูปแบบหนึ่งของระบบองค์การและการทำงานสมัยใหม่ ที่ผู้บริหารขององค์กรนิยมนำมาใช้เพื่อปรับโครงสร้างการบริหารและการดำเนินการให้มีความแบนราบ (Flat Organization) และลดลำดับชั้น (Delaying) ในการจัดการให้น้อยลง ทำให้องค์กรสามารถตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว (ณัฐพันธ์ เขจรนนท์.2545:12)

วิทยาลัยทองสุขได้ก่อตั้งขึ้นโดยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศและสนองศรัทธาของชุมชน ในการสืบสานสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สมบูรณ์แบบภายใต้ปณิธานที่จะให้สถาบันการศึกษาเป็นที่รวมองค์ความรู้วิชาการแขนงต่างๆ อันล้ำเลิศ ทันสมัยและบุคลากรที่มีความสามารถเชี่ยวชาญด้านการศึกษา โดยจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถควบคู่กับการมีคุณธรรม จรรยาบรรณในวิชาเรียน และดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติตามปรัชญาแห่งสถาบันที่ว่า “สร้างปัญญา พัฒนาคน ฝึกฝนคุณธรรม”

การดำเนินการของวิทยาลัยทองสุขจะบรรลุเป้าหมายได้นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกภาคส่วน ทั้งบุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา นอกจากนี้ วิทยาลัยทองสุข ได้ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโดยผู้บริหารได้ให้ความสำคัญในการสร้างบรรยากาศในการทำงาน และดูแลคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร เพื่อเกิดประสิทธิผล

ในการปฏิบัติงานของบุคลากร แม้ว่าวิทยาลัยทองสุข จะได้มีฝึกรวมบุคลากรเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานอยู่เสมอแล้วก็ตาม แต่ในสภาพความเป็นจริง เมื่อปฏิบัติหน้าที่มักจะพบปัญหาที่ก้ำกึ่งเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติที่อาจเกิดความไม่สะดวกหรือเกิดความไม่คล่องตัว เนื่องจากอุปกรณ์ยังไม่ทันสมัย แม้ว่าบุคลากรจะพยายามปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุเป้าหมายก็ตาม แต่ด้วยโครงสร้างการบังคับบัญชาในปัจจุบันอาจไม่ส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ได้ในระยะเวลาที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลให้ค่าตอบแทนที่ได้รับไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิต สภาพปัญหาต่างๆ เหล่านี้อาจทำให้บุคลากร เกิดความเบื่อหน่ายไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เท่าที่ควร ไม่มีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ซึ่งกรณีเช่นนี้ ย่อมส่งผลให้ความสำเร็จขององค์กรเกิดขึ้นได้ยาก ไม่สามารถที่จะบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยทองสุข จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข เพื่อนำผลการศึกษาเสนอผู้บริหารเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข อันจะก่อให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตการทำงานกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

การทบทวนกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน

ความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงาน

Werther and Davis (เวรสเทอร์ และเดวิส. อ้างถึงใน

พิมพ์พร นวลฤทัย. 2535:26) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีการจัดการที่ดี สภาพการทำงานที่ดี ค่าจ้างและผลประโยชน์ที่น่าพอใจ งานที่ทำหายและคุ้มค่าที่จะทำ

Hackman and Suttle (แฮคแมน และซัทเทิล .อ้างถึงใน พิมพ์พร นวลฤทัย. 2535:27) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง สิ่งที่สองความผาสุกและความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานทุกคนในองค์กร ไม่ว่าจะในระดับคนงาน หัวหน้างาน ผู้บริหารงาน หรือเจ้าของบริษัท การมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากทำให้คนมีความพึงพอใจแล้ว ยังส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ ผลผลิตต่างๆ และที่สำคัญคุณภาพชีวิตจะนำไปสู่ความพึงพอใจและความผูกพันองค์กรได้ ช่วยให้อัตราการขาดงาน การลาออกและอุบัติเหตุลดน้อยลง

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง จากความหมายต่างๆข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง สภาพการทำงานที่มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้มีความพึงพอใจในการทำงานและกระตือรือร้นในการทำงาน อันส่งผลให้เกิดผลดีต่อตนเองและต่อหน่วยงาน โดยสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในการทำงาน

Walton, Litwin and Stringer (วอลตัน, ลิทวินและสตริงเกอร์ อ้างถึงในอัญญารัตน์ ญาติดาอิน.2554 : 28) กำหนดว่าบุคคลที่มีคุณภาพการทำงานต้องมีข้อบ่งชี้ต่างๆ เป็นเกณฑ์ตัดสิน ดังนี้

1. สภาพการทำงาน เป็นสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมคุณภาพ (Safe and Healthy Working Conditions) คือ ผู้ปฏิบัติงานควรจะอยู่ในสภาพแวดล้อมทางด้านร่างกายและสิ่งแวดล้อมของการทำงานที่ป้องกันอุบัติเหตุ ไม่เกิดผลเสียต่อสุขภาพและควรจะได้กำหนดมาตรฐานที่แน่นอน เกี่ยวกับการคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมสุขภาพ และความปลอดภัย ซึ่งเป็นการควบคุมสภาพทางกายภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่องานเป็นอย่างมาก เพราะถ้าบุคคลมีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงก็ไม่สามารถปฏิบัติงานใดๆให้ลุล่วงไปได้ ทำนองเดียวกัน ถ้าภาวะจิตใจของบุคลากรอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคง มีทุกข์ทางใจ ก็ไม่สามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้เช่นกัน

2. โอกาสความก้าวหน้าคือ งานที่ผู้ปฏิบัติได้รับมอบหมายจะมีผลต่อการคงไว้และการขยายความสามารถของตนเอง ให้ได้รับความรู้และทักษะใหม่ๆ มีแนวทางหรือโอกาสในการเลื่อน

ตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น ในลักษณะของคุณภาพชีวิต ตัวบ่งชี้เรื่อง
ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน

3. โอกาสพัฒนาความสามารถของตนเอง เป็นการพัฒนา
สมรรถภาพของบุคคลในการทำงานนี้เป็นการให้ความสำคัญ เกี่ยว
กับการศึกษาอบรม การพัฒนาการทำงานและอาชีพของบุคคล เป็น
สิ่งบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตประการหนึ่ง ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถทำ
หน้าที่โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่

4. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ค่าตอบแทนเป็น
สิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตได้ เนื่องจากบุคคลทุกคนมีความ
ต้องการทางเศรษฐกิจซึ่งความต้องการนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมี
ชีวิตอยู่รอด บุคคลนอกจากจะสร้างคุณค่าความหมาย ในค่าตอบแทน
สำหรับตนแล้ว บุคคลยังมองในเชิงเปรียบเทียบกับผู้อื่นในประเภท
ของงานแบบเดียวกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานและองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามแนวคิด
ทฤษฎีของนักวิชาการต่างๆ พบว่า แนวคิดของวอลตัน ที่มีข้อ
บ่งชี้คุณภาพชีวิตที่มีองค์ประกอบที่ครอบคลุมทั้งด้านสังคม ด้าน
จิตวิทยา ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยเห็นว่ามี
ความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นตัวแปรในการวัดคุณภาพชีวิตของ
บุคลากรวิทยาลัยทองสุข ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพการทำงาน
2) ด้านโอกาสความก้าวหน้า3) ด้านโอกาสพัฒนาความสามารถของ
ตนเอง และ 4) ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ผู้วิจัยจึงนำ
ตัวแปรดังกล่าวมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน

ความหมายของประสิทธิผล

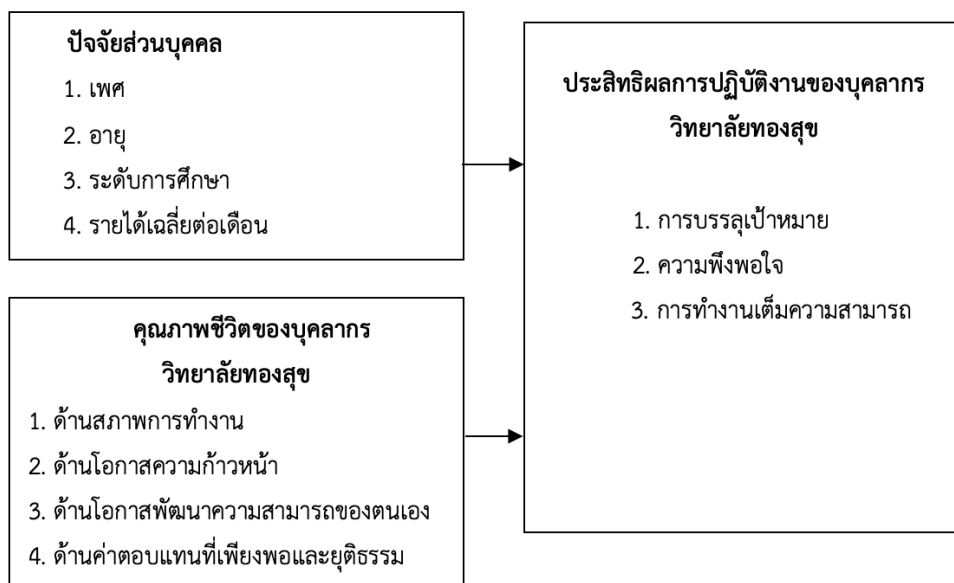
สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2543:534) ได้ให้ความหมายของ
ประสิทธิผล พอจะสรุปได้ว่าประสิทธิผล เป็นการเปรียบเทียบ
ผลที่เกิดขึ้นจากการนำโครงการไปปฏิบัติกับผลที่กำหนดไว้ใน
วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และสุริยา วีรวงศ์ (2545:36)
กล่าวว่า ประสิทธิผลเป็นการศึกษาถึงผลที่ได้รับ (Effect) ของแผน
งาน การบริการ ลักษณะกิจการ หรือกิจกรรมสนับสนุนในการลด
ปัญหาหรือปรับปรุงสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจให้ดีขึ้น หรือหมายถึง
การวัดระดับของการบรรลุจุดมุ่งหมายและเป้าหมายที่คาดหวังไว้
หรืออาจหมายถึงการเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับเป้าหมายหรือ
วัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้

การวัดประสิทธิผล

Hoy และ Miskel (1991:384. อ้างถึงใน สมยศ นาวิการ.
2544:84-85)ได้เสนอแนวคิดในการประเมินประสิทธิผลองค์การ
โดยพิจารณาจาก1.) การบรรลุเป้าหมาย 2) ความพึงพอใจ 3) การ
ทำงานเต็มความสามารถ

ผู้วิจัยเห็นว่ามีเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นตัวแปรใน
การประเมินประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัย
ทองสุข โดยพิจารณาจาก 1) การบรรลุเป้าหมาย2) ความพึงพอใจ
และ3) การทำงานเต็มความสามารถ ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าวมา
ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยครอบคลุมตามลำดับดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรวิทยาลัยทองสุข จำนวนทั้งสิ้น 75 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ ครอนบาค เท่ากับ 0.91 จากนั้นจึงนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัจจัยคุณภาพชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยแต่ละข้อคำถามที่มีคำตอบให้เลือกแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข โดยแต่ละข้อคำถามที่มีคำตอบให้เลือกแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เป็นการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัว และทดสอบขนาดหรือระดับของความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 41 – 50 ปีมีระดับการศึกษาปริญญาโท และมีรายได้เฉลี่ยต่อ 20,001- 25,000 บาท

2. คุณภาพชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านสภาพการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านโอกาสก้าวหน้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาในแต่ละด้านดังนี้

3.1 ด้านการบรรลุเป้าหมาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.2 ด้านความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.3 ด้านทำงานเต็มความสามารถ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. การทดสอบสมมติฐานการศึกษา พบว่าคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขในทุกด้านคุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงาน และค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจ ส่วนโอกาสความก้าวหน้ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการทำงานเต็มความสามารถ และโอกาสการพัฒนาความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมาย

อภิปรายผล

1.ระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นครเขตตะ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ผลการศึกษาด้านคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1.1 ด้านสภาพการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนบัตร ศรีสวัสดิ์ (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลเมืองท่าผา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาด้านสภาพการทำงาน อยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ด้านโอกาสก้าวหน้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐพงศ์ เคลือศิริ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตของบุคลากรโรงพยาบาลในเครือบางปะกอก ผลการศึกษา ด้านโอกาสก้าวหน้า อยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐพงศ์ เคลือศิริ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตของบุคลากรโรงพยาบาลในเครือบางปะกอก ผลการศึกษา ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของตนเองอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.4 ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นคร เขตตะ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนบัตร ศรีสวัสดิ์ (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลเมืองท่าผา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีผลการศึกษา ด้านประสิทธิผลการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ด้านการบรรลุเป้าหมาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เรณู ทองคำสุก (2558) ที่ศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในกิจการสภาเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา ด้านการบรรลุเป้าหมาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน 2.2 ด้านความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนบัตร ศรีสวัสดิ์ (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

เทศบาลเมืองท่าผา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษา ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2.3 ด้านทำงานเต็มความสามารถ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เรณู ทองคำสุก (2558) ที่ศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในกิจการสภาเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. คุณภาพชีวิตในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ใน 3 ด้านได้แก่ การบรรลุเป้าหมาย ความพึงพอใจและการทำงานเต็มความสามารถ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

3.1 สภาพการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton, Litwin and Stringer (อ้างถึงใน ร้อยโทหญิง อัญญารัตน์ ญาติตาอิน.2554 : 28) ที่ได้กำหนดว่าบุคคลที่มีคุณภาพการทำงานต้องมีสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและมีความสัมพันธ์กับคุณภาพ คือ ผู้ปฏิบัติงานควรจะอยู่ในสภาพแวดล้อมทางด้านร่างกายและสิ่งแวดล้อมของการทำงานที่ป้องกันอุบัติเหตุ ไม่เกิดผลเสียต่อสุขภาพและควรจะได้กำหนดมาตรฐานที่แน่นอน เกี่ยวกับการคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมที่จะมีความสัมพันธ์กับสุขภาพ และความปลอดภัยซึ่งเป็นการควบคุมสภาพทางกายภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่องานเป็นอย่างมาก เพราะถ้าบุคคลมีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงก็ไม่สามารถปฏิบัติงานใดๆให้ลุล่วงไปได้ ทำนองเดียวกัน ถ้าภาวะจิตใจของบุคลากรอยู่ในสภาพ ที่ไม่มั่นคง มีทุกข์ทางใจ ก็ไม่สามารถปฏิบัติงานในองค์การได้เช่นกัน

3.2 ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Walton, Litwin and Stringer (อ้างถึงใน ร้อยโทหญิง อัญญารัตน์ ญาติตาอิน. 2554 : 28) โดยกำหนดว่าบุคคลที่มีคุณภาพการทำงานต้องมีข้อบ่งชี้ในด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม

3.3 โอกาสความก้าวหน้ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการทำงานเต็มความสามารถของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Huse and Cummings (ฮิวส์ และคัมมิงส์. อ้างถึงใน พิมพ์พร นวลฤทัย.

2535:28) ได้นิยามความหมายของคุณภาพชีวิตว่า เป็นความสอดคล้องกันระหว่างความต้องการหรือความปรารถนาในงานของบุคคลกับประสิทธิผลขององค์กร หรืออีกนัยหนึ่ง คุณภาพชีวิต คือประสิทธิผลขององค์กรอันเนื่องมาจากความผาสุกในงานของผู้ปฏิบัติงาน เป็นผลสืบเนื่องมาจากการรับรู้ประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในงานนั้นๆ

3.4 โอกาสการพัฒนาความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมายของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton, Litwin and Stringer (อ้างถึงในร้อยโทหญิง อัญญารัตน์ ญาติตาอิน. 2554 : 28) กำหนดว่าบุคคลที่มีคุณภาพการทำงานต้องมีข้อบ่งชี้ในด้านโอกาสได้รับการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเอง ผู้ศึกษามีความเห็นว่าคุณภาพชีวิตของบุคลากรได้ใช้ความรู้ ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และหากเห็นว่าสิ่งที่ปฏิบัติงานไม่ถูกไม่ควร หรือมีแนวทางที่ดีกว่าจึงค่อยชี้แนะต่อไป

1.1.2 ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ควรปรับปรุงค่าตอบแทนของบุคลากรวิทยาลัยทองสุขให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานด้วย

1.1.3 ด้านโอกาสความก้าวหน้า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับบุคลากร โดยเฉพาะการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าใน

หน้าที่การงานและเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่แก่บุคลากรวิทยาลัยทองสุขด้วยกันและบุคคลทั่วไป

1.1.4 ด้านการบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรวิทยาลัยทองสุขหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ในการทำงานเสมอ

1.1.5 ด้านการทำงานเต็มความสามารถ ผู้ศึกษามีความเห็นว่าคุณภาพชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข เข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รวมทั้งอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อให้เกิดความเข้าใจหลักความคุ้มค่าของการทำงานให้แก่หน่วยงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผลมากที่สุด

1.1.6 ด้านความพึงพอใจ ควรมีการมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ได้ใช้บทบาทหน้าที่ตามความถนัดและทักษะที่ตรงตามแต่ละบุคคล คือการจัดคนให้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้งานออกมามีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่นๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิผลในการทำงาน ตลอดจนเป็นต้นแบบสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสถาบันการศึกษาอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข

2.3 เมื่อมีการปรับปรุงตามผลการศึกษที่แล้ว ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ซ้ำอีกครั้ง เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

- กุลรัศมี สิริกรวุฒิพงศ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human resource management). กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2545.
- ณัฐพงศ์ เคลือศิริ. (2554). บรรยากาศองค์กรกับคุณภาพชีวิตของบุคลากรโรงพยาบาลในเครือข่ายปกอก. วิทยานิพนธ์. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.
- ทิพวรรณ ศิริคุณ. (2542). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร :ศึกษากรณีบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คณะนิเทศศาสตร์
FACULTY OF COMMUNICATION ARTS

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 41 ม. 5 ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000
www.com-arts.rbru.ac.th โทรศัพท์ : 086-445-7171 แฟกซ์ : 039-471065